

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת דברים

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע. (30 ד')	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
כניסת שבת	19:09	19:23	19:17	19:18	19:07	19:16	19:23	19:19	19:08
יציאת שבת	20:24	20:26	20:25	20:28	20:25	20:26	20:24	20:26	20:24
ר"ת	21:00	20:57	20:59	21:00	20:59	20:58	20:58	20:56	20:58

בס"ד

לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

פרשת ואתחנן י - עז אב | **דף היומי -** זבחים ק - קו | **משנה ברורה -** סימן ש"ח סעיף ו' עד סעיף י"ז | **מוסר -** קונטרס נפוצות ישראל מפרק א' "והנה מאחר שקנ" עד תחילת פרק ד' | **קנין חכמה -** פרק יא 'בענין נתינת העצה' עד 'והנה עד הנה דברתי'

יום חמישי ז' אב תשע"ח | פניני פרשת דברים | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

שאל האברך את מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א: "מעולם הרי לא שמענו על חשש כזה, שאחד יזיק לעצמו כשמזכיר את חורבן בית המקדש ומדוע נכתב בשולחן ערוך כי בשעת ברכת המזון יש לכסות הסכין, מחשש שבזמן שהוא אומר 'רחם נא על ירושלים עירך' ידקור עצמו בסכין, מרוב צער על החורבן?". השיב לו: "הדין לא מוזר - פעם כל איש פשוט היה מבין את חומרת עניין החורבן, עד שהיה חשש אמיתי לסכנת נפשות"...

לקט מיוחד על המבקשים גאולה, והכמיהה לבנין בית המקדש

לאחר שחרורו של כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז זי"ע ממחנות ההשמדה של הצורר הנאצי, התבטא הרבי ואמר כי אכזבתם של המשוחררים הייתה עצומה; "היינו בטוחים שרק המשיח הוא שיגאל אותנו ולא האמריקאים"...

בימים עברו, מצא כל יהודי מפלט לצרותיו, בציפייה לביאת המשיח בגאולה השלימה. כיום, למגינת לבנו, אנו חשים עצמנו כבני חורין וכאילו אין אנו חסרים כלום. כל תענוגי העולם הזה בהכשרים הכי מהודרים, מעופפים ונעים סביבנו, כמי שמבקשים ומתחננים; 'אנא! טלוני אליכם, אנא! הכניסוני לפתחיכם, טעמו וראו כי טוב'...

צערה של השכינה? חסרונו של המזבח? אורה של המנורה?

כמעט ואין אנו פנויים לחשוב על דברים כגון אלו. בלו"ז היומי אין זכר קלוש למושגים שכאלו, אך בלו"ז השנתי של חז"ל, ימים אלו כימים של פסק זמן מהווי החולין היומי, שבו אנו צריכים להעלות על הלב את זיכרון החורבן וצערה של השכינה הקדושה.

הנביא ישעיהו קורא לנו: "דברו על לב ירושלים". פירוש הדבר: סבורים אנו כי איננו מסוגלים לבכות על החורבן, אולם הנחה זו בטעות יסודה. נראה כי הדבר נובע מחוסר התעניינות מספקת. אולם, כאשר חושבים על הדבר, מדברים עליו וממשמשים בו, לבסוף לא רק מבינים אותו במוח, כי אם גם מרגישים אותו בלב, כפי שיכול להעיד מי שהתנסה בכך.

באחת מן השיחות שהשמיע הגאון רבי אביגדור נבנצל שליט"א, הועלו רעיונות להעלאת זיכרון החורבן, מהם נצטט להלן:

יודעים אנו כי בגלל ג' עבירות חרב המקדש, וממילא הדרך להשיבו אלינו אף היא מצויה בידינו, וזאת באמצעות תשובת המשקל שנעשה בכל הנוגע לאותן עבירות. על מנת להמחיש את הדבר, השתמש הרב נבנצל בדוגמה הלקוחה מחיי היומיום: "כיצד נוכל לתקן את עוון שפיכות דמים בימינו?", שאל. אחת הדרכים לכך היא על ידי התבוננות בהליכתנו ובנסיעתנו בדרכים, באמצעות נקיטת הזהירות הנדרשת מאתנו, לבל ניכשל חלילה בשפיכות דמים. אדם יכול בעצם להיזכר בבית המקדש בעומדו ליד כל תמרור או רמזור, כאשר אומר הוא לעצמו: 'אינני עובר ברמזור אדום בכדי שלא לגרום לחורבן בית המקדש'.

הבעיה שכל אחד מתפלל על צרתו

פעם בא סוחר כבשים לפני הרבי מאפטא, בעל ה'אוהב ישראל' זי"ע,

ושטח בפניו את בעיותיו. הוא תאר בהרחבה את הקשיים בגידול הצאן, והמשיך לדבר על כל הפרטים ופרטי הפרטים, מבלי לשים לב לשעה המתארכת.

כל אותה עת ישב ה'אוהב ישראל' מקשיב ומחריש. לפתע פרצה אנחה עמוקה מלבו, והוא פנה לסוחר הכבשים ואמר: "אתה מדבר כל הזמן על הכבשים שלך, ושכחת לגמרי את האסון הכבד שאירע הבוקר לעם ישראל"...

"איזה אסון אירע הבוקר?", שאל הסוחר בבהלה.

נענה הרבי ואמר: "כנראה שכחת שבית המקדש חרב, ועם ישראל לא יכול היה להקריב הבוקר את קרבן התמיד..."

"אוי!. לא קיימנו היום את המצוה של 'את הכבש האחד תעשה בבוקר'"...

הכמיהה והתפילה לגאולת ישראל וגלות השכינה, מקבלת משנה תוקף בימי בין המצרים. בימים אלו כל אדם מישראל שופך כמים לבו לפני ה', ומתחנן על הקץ לגלות. הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי שליט"א, סיפר דבר מופלא על הרבנית שטיינמן ע"ה, כפי שמובא בשמו בספר 'ברכי נפשי':

בערב ר"ח הגיעה הרבנית לבית הכנסת, כדי להתפלל תפילת יום כיפור קטן. היה זה בתקופה שבה אירעו צרות רבות רח"ל, הבכיות בעזרת הנשים עלו למעלה ראש. כולן הבינו שיש להעתיר ברחמים מרובים על שארית ישראל, ולבקש מהקב"ה שיחוס וירחם עלינו, ויצילנו מן הצרות הבאות ומתרגשות לעולם.

המשך בעמוד 16 <<<

פעם באתי למסור הרצאה באשקלון. היו שם ארבעה בחורים שפנו אלי ואמרו: "אנחנו גרנו פעם בבני ברק, והיינו רגילים לשמוע את השיעורים שלך, בבין המצרים שאגת: 'אבל כואב לו! כואב לו שאנחנו לא חוזרים בתשובה! כואב לו שאנחנו עושים מעשים לא טובים!' דע לך, שבמשך שנה שלמה, אם רצינו לעשות משהו לא טוב, היינו כולנו אומרים במקהלה, עם הניגון שלך: 'אבל כואב לו, כואב לו!', וזה מנע אותנו מלחטוא!"

הרה"צ רבי אריה שכטר שליט"א, עם המבט הנכון על ימים אלו

הקדוש ברוך הוא ברא את האדם עם רגשות - מחד גיסא צער ועצב, ומאידך גיסא שמחה והתרוממות הנפש. האדם אינו יכול להשאר שווה-נפש למקרי החיים, כל מאורע משפיע על רגשותיו, לטוב ולמוטב. מה עשה הקב"ה ברוב טובו וחסדו? הורה לנו לתעל את הרגשות השונים לתוך מסגרת של מצוות, וכך מתרבות לנו עוד מצוות ועוד זכויות.

"לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. עת לבכות ועת לשחוק, עת ספוד ועת רקוד" (קהלת ג', א-ד). אתה רוצה להביע את רגשי השמחה שלך, אתה רוצה לרקוד ולפזז משמחה? - יש לך את שמחת תורה, שמחת בית השואבה, שמחת חתן וכלה או הכנסת ספר תורה. אתה חש תחושה של מועקה ורוצה לפרוק את רגשי הצער הממלאים את ליבך? - יש לך את בין המצרים, תשעה באב. לכל רגש יש את הזמן והמועד המתאים לו.

רק בעם ישראל יש את התופעה המיוחדת הזו, של חיים מחושבים ומתואמים למאורעות הזמן, בשילוב מושלם של שכל ורגש.

צא וראה: ימי בין המצרים הם ימים של צער וכובד ראש, ככל שהולכים ומתקרבים לתשעה באב, עולים וגואים רגשות העצב והצער, ומתגברת תחושת האבלות. יום תשעה באב עצמו הוא "עת לבכות"- יום שכל כולו בכי ואבלות, קינות ותענית. ממעטים בדיבור, אין שאילת שלום.

והנה חולף תשעה באב, והלב הדואב מפנה את רגשות האבלות לרגשות של נחמה ותקוה. השבת שלאחריה היא 'שבת נחמו', וגם השבתות הבאות אחריה הן שבתות של נחמה. עד שמגיעים ימי הסליחות והרחמים, ואז מתחלפים הרגשות, והלב מתחיל להתמלא מורא מאימת ימי הדין שבשער.

ימי הדין והרחמים הם 'ימים נוראים', ושיאם - יום הכיפורים, יום של חרדת הדין. האדם שרוי בצום ובהתעלות הנפש, וכל כולו אימה ויראה. והנה רק מסתיים היום הגדול, בבת אחת מתחלפים הרגשות לרגשי שמחה: "לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלוקים את מעשיך" (קהלת ט', ז'). עתה מפנה האדם את רגשותיו לשמחה של מצוה, עוסק בהכנות לחג שבשעה, אשר כל מהותו היא "והיית אך שמח" (דברים ט"ז, ט"ו)

כך חי האדם את מחזוריות השנה, עם הבנת השכל המשולבת בהרגשת הלב. הכל משולב, הכל תחת שליטה. והכל- לפי רצון הבורא ומצוותיו.

◆◆◆

ניטל כבוד מבית חיינו

כולנו מצטערים ואבלים על חורבן בית המקדש. אבל אל לנו להסתפק בהרגשה שטחית של צער ואבלות, עלינו להוסיף לכך את ההתבוננות וההעמקה בדבר, להבין מה היה לנו ומה איבדנו, להרגיש בעומק נפשנו מה המשמעות של "חרבה עירנו ושמם בית מקדשנו וגלה יקרנו ונוטל כבוד מבית חיינו, ואין אנו יכולים לעשות חובותינו תמידין בבית חירתך" (תפילת 'אתה יצרת').

לא מכבר התארחתי בשבת ברובע היהודי, סמוך ונראה לכותל המערבי שריד בית מקדשנו ותפארתנו. הלב נשבר! הנה, מעבר לכותל הזה נמצא מקום המקדש, שם היה גילוי שכינה, כל ישראל היו עולים לרגל ומקריבים את הקורבנות לפני ה'.

טבע האדם, שקל לו יותר להרגיש דברים הקרובים אליו במקום ובזמן. ככל שהדבר קרוב למעגל המשפחתי והחברתי שלו, וככל שהדבר התרחש סמוך לזמן העכשוי, כך הוא מוחשי יותר לאדם. לעומת זאת, קשה לו להכיל בנפשו דברים שהתרחשו אי אז, ואינם קשורים אליו במישרין. לכן, כדי שהאדם יצליח לחוש ולחיות את הדברים, עליו לקרבם אל עצמו ואל עולם המושגים שלו. נתאר לעצמנו, אם היינו שומעים על אסון נורא - שכונה

שלמה עלתה באש, ומאות אנשים חרדים וירא שמים נספו בדלקה, היה לא תהיה. איזה שבר נורא ואיום היה זה עבור כולנו! האבל הכללי היה קשה מנשוא. בתקופה הראשונה כל אחד היה חש שזה אבל פרטי שלו. כולם שבורים ורצוצים, קשה לחזור לחיים תקינים. במצב כזה מי יכול לאכול בשר? מי יכול להתענג על שתיית יין? ומי יכול להנות משירה?! אבל עם הזמן, תחושות האבל הולכות ומתקהות, עד שהן נעלמות והופכות להיות זיכרון היסטורי.

אך כל זה בקרב הציבור הכללי, שאין לו נגיעה ישירה לנספים. אולם בקרב בני משפחה וקרובים של הנספים, האבלות עמוקה יותר, היא צרובה עמוק בנפשם. וגם בחלוף הזמן, כשהרגשות מתקהים, הצלקות נותרות בנפשם.

מה ההבדל אם האסון התרחש לפני שבוע, לפני שנה, או לפני אלף שנים? בעצמותו של דבר, אין שום הבדל! האובדן הוא אותו אובדן, בין אם הוא התרחש אתמול, ובין אם הוא התרחש לפני אלפיים שנה. כל ההבדל הוא בעוצמת הרגשות גרידא. אם האדם היה מצליח לחדד את הרגשות שלו, הוא היה נשאר באותה רמה של אבלות לאורך זמן.

לפני כאלפיים שנה חרב בית מקדשנו ונוטל כבוד מבית חיינו. ומאז אנו בגלות נוראה, והשכינה בגלות - "שכינתא בגלותא". השכינה שרויה בצער נורא.

האדמו"ר רבי ישראל מרוזין זי"ע היה ממחיש את הדברים על פי הפסוק: "גם כי אלך בגיא צלמוות לא אירא רע כי אתה עמדי" (תהילים כ"ג, ד'). מקור הבעיה בעת צרה היא לא הצרה שלי, אלא "כי אתה עמדי", כלומר: הקב"ה נמצא גם הוא בצרה. הלב שלי כואב על כך שהקדוש ברוך הוא כביכול סובל בגללי, שהרי "עמו אנוכי בצרה".

בפסוק שיר השירים (ה', ז'-ח') נאמר: "מצאוני השומרים הסובבים בעיר, הכוני פצעוני... השבעתי אתכם בנות ירושלים, אם תמצאו את דודי מה תגידו לו, שחולת אהבה אני". מובא בשם רבי חיים מוולוז'ין שפרש כך: "היכוני" - אל תגידו לו, "פצעוני" - אל תגידו לו, מה תגידו לו? "שחולת אהבה אני", שכואב לי על כך שכואב לו.

פעם באתי למסור הרצאה באשקלון, בעשרת ימי תשובה. ראיתי ילדים ובחורים, מגיל שלוש עשרה עד עשרים, מסתובבים בחוץ. אספתי אותם והתחלתי לדבר אליהם. היו שם ארבעה בחורים שפנו אלי ואמרו: "אנחנו גרנו פעם בבני ברק, והיינו רגילים לשמוע את השיעורים שלך ברמת אלחנן. בבין המצרים צעקת, שאגת: 'אבל כואב לו! כואב לו שאנחנו לא חוזרים בתשובה! כואב לו שאנחנו עושים מעשים לא טובים!' דע לך, שבמשך שנה שלמה, אם רצינו לעשות משהו לא טוב, היינו כולנו אומרים במקהלה, עם

המשך בעמוד 13 <<<

היתה שבת מאוד חמה, אני הולך עם פראק עבה, חם לי, ואני רואה מולי הולך חסיד, עם בגד דק, ואני מקנא בו!: 'איי, הלוואי והייתי יכול ללכת כמוהו...' באותו זמן הוא מסתכל עלי וחושב לעצמו: 'הא, הוא הולך עם כובע ואני הולך עם שטריימל! אוי, איזה חום זה!' הוא מקנא בי ואני מקנא בו... ואז אני מסתכל עליו וחושב הפוך: 'מסכן, הוא צריך ללכת עם שטריימל. זה חם כל כך, אבל אני ברוך ה' הולך עם כובע, זה קל!' והוא מסתכל עלי עם הפראק שלי, וחושב: 'אוי, הוא כל כך מסכן... היי ליטוואק! מה איתך?

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצוק"ל, על הבעיות שסובבות את האדם

"הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים" (דברים א', י"ג)

היום נעסוק בדרך להוריד בעיות... נדבר על כך, כי זה חשוב מאוד לעבודת האדם. הרמח"ל אומר שכל העבודה של היצר, היא לא לתת לאנשים פנאי לעשות חשבון, וזו היתה עצת פרעה שאמר "תכבד העבודה על האנשים ואל ישעו בדברי שקר". כל פעם שהסיטרא אחרא מתגבר, יוצא בלבול מוח, המטרה העיקרית שלו היא לגרוע לנו ממנוחת הנפש.

היום, כל העולם כולו - אין לו טיפת מנוחת הנפש, אם נותנים לו מעט נוחות מצד זה, אז גם נותנים לו בלבולים מצד אחר. לכאורה, לפי כל תגליות המדע היה צריך להיות שהאדם יחיה יותר במנוחת הנפש, ולמעשה, המצב כלל לא כזה.

וכבר אמר על כך ה'חובות הלבבות' (שער הפרישות פ"ב): 'כל מה שהוסיף העולם בניין- הוסיף השכל חורבן'.

הקוצקער התבטא פעם על העניין הזה - כשסיפרו על ההמצאה החדשה - הרכבת, הסבירו לו כך: "כבוד הרב! מה שסוס ועגלה נוסעים בתשע שעות, נוסעת הרכבת בשעה אחת!" אמר להם הקוצקער: "נו... ומה בוער? האם כשאדם נוסע ברכבת הוא יושב ולומד עוד שמונה שעות??"...

לכן עכשיו אנחנו מדברים על הבעיות... איך מורידים בעיות.

אדם יש לו בעיות: אין לו אוכל, לזה אין ווספה, לזה אין אוטו, לזה אין טלפון. לכל אחד יש לו בעיות.

אחד שאל אותי: "הרב גלינסקי! הגמרא אומרת (ב"מ עה:) 'דביש ליה בהאי מתא ליזל למתא אחרית', מי שלא טוב לו בעיר הזאת, שילך לעיר אחרת. הוא שאל אותי: הלא כתוב במפורש שגוזרים על האדם אם הוא יהיה עני או עשיר, גוזרים הכל מלמעלה. אם כן מה יועיל לו להחליף מקום?"

שאל אותי את זה יהודי שהגיע מרוסיה, יהודי זקן.

אמרתי לו: "מה, אתה לא מבין? מי ברוסיה נקרא בשם התואר 'עני'? זה שאין לו לחם לאכול, מה זה עני בארץ ישראל? שאין לו אוטו. צריך ללכת ברגל, מסכן. באמריקה עני זה שאין לו שלוש מכוניות- בשבילו, בשביל אשתו ובשביל העוזרת...

"ממילא ההסבר הוא כך: 'מאן דביש ליה בהאי מתא', נגזר עליך להיות עני! עני תישאר זה וודאי, זה אני מבטיח לך... אבל המושג של 'עני' יהיה מושג אחר לגמרי, במקום אחר"...

אדם חושב - לא מכבדים אותו. מה איתך? זה מציל אותך!

אילו אדם היה יודע שהבעיות הן כפרה, זה מנקה אותו, זה מכבסה. דבריה בגן עדן! תחשוב על שמה, כמה זה מורידי! האדם לא מבין, יש שבועט ביסורים, ויש ששמח ביסורים.

חז"ל אומרים (שבת פח): "הנעלבין ואינם עולבין, שומעים חרפתם ואינם משיבים, עושים מאהבה ושמחין ביסורין". 'ושמחים ביסורין' אומר רש"י - מהעליבה שבאה עליהם. נו באמת, איך אפשר לשמוח?

ה'תומר דבורה' אומר: "יותר טוב אסתגף בביזיון בני אדם וחרפתם לי, ולא יסור כוחי ולא יחלש. ובזה כשיבואו העלבונות עליו ישמח בהם, ואדרבה יחפוץ בהם". ומה הם יסורים של אהבה? - זה בזיונות, כי אין בהם לא ביטול תורה ולא ביטול תפילה. כאבי שיניים חלילה? הם לא יסורין של אהבה, הוא לא יוכל ללמוד. אבל ביזיון?!- מה אכפת לי...

יותר מכך אומר ה'תומר דבורה' - ביזיון זה יותר מיסורים! אלף יסורים ולא ביזיון אחד! בן אדם צריך לשמוח בזה!

נקודה נוספת בזה - בואו תראו תעלול על היצר:

אם אחד היה מעליב אותי, אבל לא בעברית אלא בסינית, אני לא מבין את השפה, הייתי מתבייש? לא, כי אני לא מבין מה הוא מדבר, יכול להיות שהוא בכלל ברך אותי... אלא מה, בגלל שאני כן מבין מה שמדברים אני צריך לסבול? לכן זה מבזה אותי?

הרי הוא לא נתן לי מכה, הוא לא עשה לי שום דבר!

סיפרתי כבר ששאלו את רבי ישראל סלנטר: "איך אתה יכול לסבול ביזיונות?" אמר להם: "מורי ורבי ר' זונדל מסלנט, שילם בשביל שיביישו ויבזו אותו, הוא היה משלם לאנשים שיצעקו עליו 'גנב, גנב גנבת ממני כסף!!' ולי נותנים בחינם! שלא אקח?! ככה לקבל ביזיון בלי כסף..."

אילו ידענו כמה ביזיון מורידי! וכמה אדם לא יכול לסבול... תחשוב: עוד קצת ביזיון, עוד קצת ביזיון, זה עוד פחות מהעבירה. עסקה טובה!

הרמח"ל אומר: אם אדם היה יושב ועושה חשבון - מה יש לך בעולם הזה? טיפש! מה יש לך כאן? עוד בעיה ועוד בעיה, מה קורה כאן? אם אדם היה עושה חשבון הוא היה מתפקח! הבעיה היא שלא שואלים, לא עושים את החשבון הזה...

לכל אחד קשה לעבור בעיות, מאד קשה. נכון, מאמינים שהכל בידי שמים, אבל הוא רוצה לדעת למה - למה מגיע לי? למה לאחרים אין דבר כזה, למה דוקא לי מגיע?

כל אחד צריך להסתכל על המעלות של חברו, ויחד עם זה כמובן לא לשכוח את המעלות של עצמו, כדי שלא יבוא לידי עצבות.

חשבתי היום... באמת זו בדיחה - הלכתי ברחוב והיתה שבת מאוד חמה. אני הולך עם פראק עבה, חם לי, ואני רואה מולי הולך חסיד, אין לו פראק, יש לו רק בגד דק, ואני מקנא בו! אני חושב לעצמי: 'איי, הלוואי והייתי יכול ללכת כמוהו...'

באותו זמן אותו חסיד מסתכל עלי וחושב לעצמו: 'הא, הוא הולך עם כובע ואני הולך עם שטריימל! אוי, איזה חום זה!'...

הוא מקנא בי ואני מקנא בו... מה הולך כאן?

ואז אני מסתכל עליו וחושב הפוך: 'מסכן, הוא צריך ללכת עם שטריימל. זה חם כל כך, אבל אני ברוך ה' הולך עם כובע, זה קל!'

והוא מסתכל עלי על הפראק שלי, וחושב: 'אוי, הוא כל כך מסכן... היי ליטוואק! מה איתך? תוריד את זה'...

צריך לזכור: כל דבר שהוא נגד הטבע יש בו מלחמה חזקה!

אם אתה לא מוציא את זה ממך זה לא יוצא לבד החוצה, הבעיות נשארות בעיות, והן מביאות דיכאון ומביאות עצבות. תפתור את הבעיה על המקום. תלך נגד הטבע!

המשך בעמוד 20 <<<

נוכח ההתרחשות המוזרה, החל אחד להרהר מה יעלה בגורל הכסף שהלווה לרב. הוא לחש אודות כך לשכנו, שהגיב שגם ממנו לווה הרב כסף! חלפו דקות ספורות עד שהרחש-בחש הקיף את כל המתפללים: מסתבר שכמעט מכולם לווה הרב כסף בסוד, כדי לממן את הדירה שהוא עומד לקנות!...

על רבנים חכמים ונבונים, וגם על המצפן שתמיד פונה לצפון

"הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים וִידֻעִים לְשִׁבְטֵיכֶם" (דברים א', י"ג)

בתקופה הראשונה להגעתו של הרה"ג רבי מנחם בן ציון זקס זצ"ל לארה"ב (חדב"נ הגרצ"פ פראנק זצ"ל, כיהן כרב בשיקגו), נקלע לעיר קטנה בדרום. התגוררו שם כשלוש מאות משפחות מאוחדות בקהילה אורתודוכסית אחת. כאשר הגיע לשם, מצא את העיר כמרקחה. כולם קוצפים וזועמים, שמים ללעג ולקלס את כל אשר בתואר 'רב' יכונה.

על מה ולמה?

לאחר שהלך הרב המקומי לעולמו, פרסמה הקהילה הנידחת מודעת 'דרוש רב אורתודוכסי, מוסמך להוראה, בעל כושר מנהיגות ודרשנות' וכו', בעיתון ניו יורקי רב תפוצה. ויהי היום ומניו יורק הגיע מועמד מתאים, צעיר ובעל הדרת פנים, פה מפיק מרגליות ומצויד בכתבי סמיכה ראויים. שמחו על המציאה הגדולה שהזדמנה לקהילה הקטנה, ופה אחד מיהרו לסגור עמו חוזה ארוך טווח.

משפחתו של הרב החדש המשיכה להתגורר בניו יורק, וסוכם שעד לסוף שנת הלימודים ימשיכו ילדיו ללמוד בניו יורק- אך עם בוא החופש הגדול, תתאחד המשפחה כולה והקהילה תזכה גם לרבנית. בינתיים התגורר הרב במלון מקומי, וסעד על שולחנו של שמש בית הכנסת. הוא מילא במסירות רבה את כל התפקידים הרבניים ולקהילה באה הרווחה.

בליל פורים המתינו להגעת הרב בבית הכנסת אך זה בושש מלבוא. התקשרו לחדרו במלון ואין מענה. התקשרו לקבלה והשתוממו לשמוע "מה? לא ידעתם שהוא ארז את כל חפציו ונסע?! הוא הרי הלך לבקר את המשפחה שלו!"...

נוכח ההתרחשות המוזרה, החל אחד להרהר מה יעלה בגורל הכסף שהלווה לרב. הוא לחש אודות כך לשכנו, שהגיב שגם ממנו לווה הרב כסף! חלפו דקות ספורות עד שהרחש-בחש הקיף את כל המתפללים, מסתבר שכמעט מכולם לווה הרב כסף בסוד, כדי לממן את הדירה שהוא עומד לקנות!...

- - - והילד איננו!

הוגשה תלונה אצל השריף המקומי, שמיהר לעדכן את חבריו העיתונאים, ויהודים כבר לא היתה אורה ושמחה וששון ויקר. מה שברור שאל התואר 'רב' הוצמד מעתה התואר 'גנב', וכל בני הקהילה מילאו פיהם חרון וקצף נגד 'הרבנים הגנבים' בהכללה...

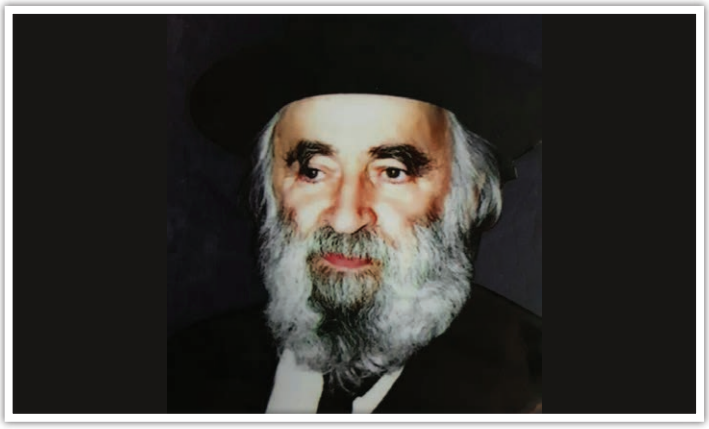
הרב זקס רק הגיע למקום, ומשבי הרוח הרעים היכו בפניו בעוצמה... התחנן בפני הפרזידנט שייתן לו לנאום בפני כל חברי הקהילה. הלה הזהיר אותו שהוא עלול להיתקל בתגובות פוגעות, אך הוא הגיב ב'אף על פי כן'!

"ידועה לי השערורייה המבוזה שהתרחשה במקומכם" -פתח ואמר- "אך יש לי אליכם בקשה אחת: במקום לצעוק 'רב גנב!' צעקו נא מעתה 'גנב רב!'. ואסביר את עצמי: כאשר נזקקתם לבחור רב, לא חקרתם ולא דרשתם היטב אודות עברו של ה'תכשיט'. לא התאמצתם לברר את הסמיכות בהן התהדר, אמיתיות או שמא מזויפות. התרשמתם מהדרת פניו של היצור, מחלקלקות לשונו של הברנש, ונפלתם בפח. לקחתם גנב והכתרתם אותו לרב!

"כעת, נוכח העובדה שהפכתם גנב לרב, אתם מתיימרים להפוך את כל הרבנים לגנבים? הכיצד תוסיפו אשמה על אשמה, להוציא שם רע על כלל הרבנים? הלקח שעליכם ללמוד מהפרשה הוא שרבנים לא מחפשים באמצעות מדור 'דרושים' בעיתונות, כי אם בתוככי הישיבות הקדושות. פונים לאחת מהישיבות המפורסמות במדינה, מציגים מה נדרש עבור הקהילה, וראשי הישיבה כבר יכוונו אתכם לאחד מטובי בוגריהם".

"הוא אשר אמר משה רבינו" - המשיך הרב זקס, ודרש פסוק בפרשת השבוע - "הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים וִידֻעִים לְשִׁבְטֵיכֶם" (א', י"ג). לא מספיק אנשים "חֲכָמִים", לא די ב"נְבֹנִים", צריך גם "וִידֻעִים לְשִׁבְטֵיכֶם"- שאותם חכמים, שאותם נבונים גם יהיו ידועים בחזקת כשרותם!...

◆◆◆

באסיפה מכובדת שהתקיימה באנטוורפן - בלגיה, הוזמן 'אורח כבוד' שהטריח עצמו במיוחד לבוא למקום - לשאת את דברו עוד לפני המרא דאתרא (שלא כמקובל תמיד).

פתח האורח בדברי קטרוג על בני העיר, הוכיח ברבים את הקהל והצביע על דברים אשר ראויים לתיקון. תוכן וסגנון הדברים לא נעמו לציבור, ולדעתם זה אף גבל בהוצאת שם רע וזלזול מחפיר...

הגאון הגדול רבי חיים קרייזווירטה זצ"ל, הגיב לדברים בתמיהה רבתי: "מנין נטלתם את האומץ והזכות להיות מוכיח בשער, ברבים, במקום זר? שמא כבר פעלתם ועשיתם רבות למען העיר ותושביה?!"

"הרי מצינו אצל ירמי' הנביא, שכאשר הקב"ה מבקש ממנו לילך ולהוכיח את ישראל, הוא אומר 'וְאֹמַר אֲהָהּ ד' אֱלֹקִים הִנָּה לֹא יָדַעְתִּי דַּבֵּר כִּי נַעַר אָנֹכִי' (ירמי' א', ו') פירש"י: 'איני כדאי להוכיחן, משה הוכיחן סמוך למיתתו, כבר נחשב בעיניהם בכמה נסים שעשה להם, הוציאם ממצרים וקרע להם את הים, הוריד את המן, הגיז את השליו, נתן להם את התורה, העלה את הבאר - אני בתחילת שליחותי, אני בא להוכיחם?'. מה פעלתם למען אנטוורפן שתוכלו לבוא ולהוכיחם?"

והנה, ברש"י בפרשה מובא, שלא רק ירמי' אמר זאת על משה, כי אם משה אמר על עצמו: "אחרי הכתו את סיחן מלך האמרי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר יושב בעשתרת באדרעי" (א', ד') פירש"י: "אמר משה, אם אני מוכיחם קודם שיכנסו לקצת הארץ, יאמרו מה לזה עלינו, מה היטיב לנו, אינו בא אלא לקנטר" וכו'

◆◆◆

התורה והעולם

"וַנֵּפֶן וַנִּסַּע דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן" (דברים ג', א')

פירש"י: כל צד צפון הוא עליה. מנין זאת לרש"י?

נוסיף ונשאל, מדוע בכל המפות שבעולם כולו מסומן תמיד צד צפון למעלה?!

התשובה מונחת כאן בפסוק - מבאר הרה"ג י.ל. מפתח תקוה: כיוון שאמרה תורה "וַנֵּפֶן וַנִּסַּע דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן" - על כרחך למדת ש"כל צד צפון הוא עליה!"... אם נוסיף ונתבונן בבריאה, נגלה דברים בסיסיים נוספים שנקבעו אך ורק על פי התורה, ללא כל טעם נוסף. לדוגמא: מדוע מורכב השבוע בעולם כולו משבעה ימים ולא משישה או שמונה? אך ורק משום שבשעת בריאת העולם נקבע בתורה שבוע בן שבעה ימים! וכך קובעים אף כאלו שמעולם לא שמעו על התורה, את מקומם וזמנם על פי התורה!...

(הרב רפאל ברנזון מוסף שבת קודש דברים תשע"ה)

כשהגענו למצב נורא שכבר לא היה מה לאכול, שלחני מו"ר הצדיק רבי משה שניידער זצ"ל, ללכת ערב אחד להתדפק על פתחי נדיבים. אך כמה שהשתדלתי לא עלה הדבר בידי, כשחלק תלו מודעה בפתחי החצרות, ש'הכניסה לכלבים ומקבצי נדבות אסורה', וכך חזרתי בפחי נפש לישיבה. למחרת התיישבתי ללמוד, והגיעה לאוזני שמועה שמו"ר זצ"ל מחפש אותי, וחששתי מאוד שהוא מקפיד עלי שלא פעלתי מאומה...

ראב"ד העדה החרדית, הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א
בהליכות והנהגות שראה אצל רבו הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל

"הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים" (דברים א', י"ג)

מופת גלוי בזכות התפילין

הרב גרינפלד זצ"ל שלמד בישיבה בהיותה בפרנקפורט, סיפר שפעם הנאצים ימ"ש נכנסו לישיבה סמוך לתחילת תפילת שחרית, ובידיהם כלי משחית להכות את הבחורים במכות נמרצות. הם פצעו כמה בחורים. מו"ר זצ"ל יצא לפניהם כשתפילין בראשו, אש קודש ניכרה על פניו, והוא צעק: "רבש"ע! לאיזה מדרגה באנו! והלא הכתוב אומר (דברים כ"ח, י') 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' - ואלו תפילין שבראש, ואצלנו לא כך הוא!". כשראו אותו הנאצים ימ"ש, חזרו לאחוריהם וברחו מהישיבה, ויהי לאות ולפלא.

קרבתו לחפץ חיים

היה מקורב מאד לקדוש החפץ חיים זצ"ל, והחזיק עצמו בגדר תלמיד לחפץ חיים, והרבה פעמים כתב אליו מכתבים לבקש עצות יסודיות. כאשר שלח מכתב לחפץ חיים שהוא מחפש להשתדך עם אישה שתקריב כל חייה לתורה, מצא החפץ חיים את בתו החורגת - יתומה מילדות מהעיר ראדין, שאימץ אותה וגידלה בביתו כבת כראויה לכך, והציע לו, והתארסו, והחופה נערכה בביתו, והחפץ חיים עצמו היה מסדר קידושין (ולפי השמועה, היה אצל הח"ח דבר נדיר שסידר קידושין).

דברי ה'חפץ חיים' אליו לאחר חופתו

לאחר חופתו אמר לו ה'חפץ חיים': "אל תשכח שהתחייבת עכשיו כתובה, ועליך לפרנס את אשתך"... וכל כך היה מופשט מענייני העולם הזה, עד שהוצרכו להזכיר לו את חיובי ממון שלו לאשתו (שמענו מפי אחי רבינו הגאון רבי דב שטרנבוך).

ביאור ה'חפץ חיים' למה פתיחת כולל 'קדשים' היא במעלה ראשונה אצלו

סיפר לי שכאשר שמע שהקדוש ה'חפץ חיים' עומד לפתוח כולל ללימוד 'קדשים' ולהחזיקו, ולזרז בכך ביאת משיח צדקנו, השתומם ונסע אליו, ושאל שלכאורה מוטב שיקדיש הכסף הזה להחזיק עשרה אברכים, שיסעו מעיר לעיר ומכפר לכפר, לפעול פלאות בחינוך הבנים והבנות ושמירת שבת, ותהא בזה מהפכה גדולה בשמירת הדת, ובזכות המהפכה הגדולה הזו, שתביא עמה הרבה מעשים טובים, הקב"ה יחיש את ביאת משיח צדקנו. ובאשר ללימוד 'קדשים' - הוא יתברך כבר ידאג שנדע אז היאך לנהוג.

וה'חפץ חיים' נאנח והשיב שהצדק עמו, ואכן חובת השעה וחשיבות עליונה היא להעמיד אברכים שיעברו מעיר לעיר, ויפעלו נפלאות לבסס יסודות היהדות, אבל מ"מ אין זה מוטל עליו דווקא, שנראה שיש עוד שמסוגלים לכך, ומוכנים להתעסק בכגון זה, אבל לגבי הקמת כולל - לא נראה שיש מי שמסוגל לעשות כן ולשאת את המשא הכבד, ולפיכך הוא נוטל על עצמו את התפקיד, ומקווה להצליח בסייעתא דשמיא.

נמנע בכל תוקף מקבלת ממון מרשעים עבור הישיבה

עמד כחומה בצורה שלא ליהנות מכספם של רשעים, והיה אומר שהרבה מהצלחת הישיבה תלוי בטהרת הממון, שלדרכם הרעה יש השפעה על הישיבה הקדושה, ועוד שכשמקבלים צדקה מרשעים מחזקים ומגבירים את כוחם, וכ"ש שאם יחלקו להם כבוד, יגדל הנזק פי כמה, ולכן מיאן בתוקף לקבל כסף מאת מחללי שבת, והיה מוכן במסירות נפש כפשוטו, לסבול

הרבה מאד מעול החזקת הישיבה ובלבד שלא להזדקק לכספם של עוברי עבירה.

וסיפר שהקדוש ה'חפץ חיים' זצ"ל עמד על כך, שבישיבתו יקבלו תרומות רק משומרי שבת, וביאר שאף שנדמה שכדאי לקבל כסף מאת מחללי שבת, אבל הדבר נכון רק לפי שעה, ולעתיד ההפסד הוא גדול יותר, שהם בתרומתם נעשים שותפים בתורת התלמידים, והדבר פוגם בקדושת הישיבה, ומזיק מאוד לרוחניות של התלמידים, והתוצאות הפסולות ניכרות היטב בחינוך הבחורים שחסרים להם יסודות בקדושה.

מסירות נפש גם בעת חרפת רעב

וגם כאשר לא היה לחם בישיבה, והיו אנשים מחללי שבת שביקשו לסייע ולהוציא את הישיבה לגמרי מחרפת רעב, התעקש ועמד במסירות נפש שלא לקחת מאת מחללי שבת מאומה, ולא שינה מהשקפתו כמלוא נימה.

וכדי להציל את הישיבה מחרפת רעב, עשה הסכם עם מאפייה בבעלות חרדית, שהלחם הנשאר במאפיה ולא נמכר - יינתן חינם לישיבה ביום המחרת, וכך היו בני הישיבה אוכלים לחם יבש ובלבד שלא להיתמך במחללי שבת.

וכן היה, כאשר ממשלת אנגליה ביקשה לשלם את כל הוצאות הישיבה בתור מוסד של הממשלה, שעמד כחומה בצורה ולא הסכים לקבל כספם, אע"פ שהיה בכך להביא רווחה גדולה לישיבה. וכמו כן מיאן לעשות וועד של כמה נגידים שידאגו להשיג כסף לישיבה, שחשש שמא ייקחו כסף גם מאת מחללי שבת ואין העסק כדאי.

וכן אירע פעם שנתפרסם על יהודי שומר שבת שהוא רמאי, והרבה מכספו בא מגזל, ולא הסכים שיבקשו ממנו כסף.

ההשתדלות אינה הסיבה לתוצאה

באחת מעיתות המצוקה בישיבה, כשהגענו למצב נורא שכבר לא היה מה לאכול, שלחני מו"ר זצ"ל ללכת ערב אחד להתדפק על פתחי נדיבים, ולבקשם שיתנו משהו להצלת הישיבה מחרפת רעב. ואכן כל הערב כיתתי רגלי בין הבתים, אך כמה שהשתדלתי לא עלה הדבר בידי, שרובא דרובא מאותם שדפקתי בפתחיהם לא פתחו כלל, ויש שפתחו דלתותיהם, ופטרו עצמם בטענות שיש להם התחייבויות קודמות וכיו"ב, ומהם שצעקו לעברי שנלך לעבוד, ולא נבקש מהם לישא בעול הישיבה, בעוד שאנחנו יכולים להתפרנס בכוחות עצמינו, ומהם שתלו מודעה בפתחי החצרות ש'הכניסה לכלבים ומקבצי נדבות אסורה'... וכך חזרתי בפחי נפש לישיבה, בהרגשה שלא די

המשך בעמוד 19 <<<

"להפתעתי אני רואה שהמשגיח אינו במקום שם למד קודם לכן. פניתי לחפשו, ולפתע מגלה אני אותו שוכב על הרצפה עם ספר ביד ולומד בו... נבהלתי ושאלתיו: 'מה קרה?'... והשיב לי בפשטות: 'קמתי להביא ספר, ולפתע מעדתי ולא היה בכוחי לקום'. שאלתי: 'אימתי זה קרה?' ענה לי בחיבתו הנודעת - 'רבי אברהם, תנוח דעתך, לא בזבזתי זמני לרגע'...

רבי אברהם ישעיה דנציגר שליט"א, בעובדות וסיפורים על הליכותיו הנאצלות של המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל

"הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים" (דברים א', י"ג)

זכיתי לעמוד לצידו בכל המקומות בהם שהה, והייתי עד וקרוב לכל תהלוכות חייו, שנראים לי כיום באמת כלקוחים שלא מעלמא הדין.

רבינו נזהר תמיד מלהטריח. אחד מהדברים שתמיד אמר לי תוך כדי נסיעה: "אולי הנך צריך לנוח ולשתות משהו בנסיעה?" וכשהייתי משיב לו כי המשגיח כאן, ואינני רוצה לגזול מזמנו, השיב לי בכזו נעימות: "אם לך זה טוב, זה עושה גם לי טוב"...

כשהייתי מציע לו להדליק את האור במכונית, בכדי שיוכל לעיין בכתביו וספריו, לא הסכים בתחילה, ואמר שידוע לו כי לנהגים זה מפריע, אמרתי לו כי לי זה לא מפריע בנהיגה, ואמר: "אני מוכן שתדליק את האור בתנאי שיש הסכם בינינו, שאם הדבר מפריע לך מעט, אתה מכבה זאת, כי באפשרותי ללמוד גם בעל פה". ומאז כשהיה נכנס בלילה והדלקתי עבורו את האור, אמר: "רבי אברהם, אתה זוכר את ההסכם?!"...

היה זה סדר חיים שכל כולו רק לעשות רצון קונו, כפי שהתבטא לא אחת. אשתף אתכם בדוגמא אחת שתבהיר לכם במה המדובר:

הערכה רבה היתה לו לראש הישיבה הגאון רבי יהושע מן, וכשהשיא את בתו הבכורה, המשגיח חש מעט לא בטוב, ובבוקרו של יום שאלתיו אם בדעתו לנסוע לחתונה שהתקיימה במרכז הארץ. מרן המשגיח זצוק"ל השיב לי, שנראה כיצד ירגיש אחה"צ ואז נדע אם יהא באפשרותו לנסוע. בשעה 6:00 שאלתיו מה החליט לגבי הנסיעה, ואמר שלמרות שקשה לו הדבר, ראוי לכבד את ראש הישיבה והוחלט שנצא בשעה 7:00.

פניתי לביתי, וסמוך לשעת היציאה חזרתי לביתו, ולהפתעתי אני רואה שהמשגיח אינו במקום מושבו שם למד קודם לכן. התפלאתי מעט, כי ידעתי שאלו השעות שבדרך כלל לומד במקומו. פניתי לחפשו ברחבי הבית, ולפתע מגלה אני אותו שוכב על הרצפה, עם ספר ביד ולומד בו... נבהלתי מעט ושאלתיו: "המשגיח, מה קרה?"... והשיב לי בפשטות: "קמתי להביא ספר, ולפתע מעדתי ולא היה בכוחי לקום".

שאלתי: "אימתי זה קרה?", כי חששתי שהיה הדבר מזמן, ענה לי בחיבתו הנודעת: "רבי אברהם, תנוח דעתך, לא בזבזתי זמני לרגע"...

ואכן לא שם לב לכאביו, לא איבד עשתונותיו מהאפשרות שאינו יכול לקום, אלא פתח את הספר שהחזיק בידו תוך כדי נפילתו והתעמק בו, כביכול נמצא בתוככי בית המדרש...

מקרה מיוחד אני נזכר, כששאלתי אותו פעם באחת ההליכות לצורך בריאותו, והיתה זו עת רצון: "איך המשגיח זכה לטייל כך עם מרן החזו"א?", חייך ולא הגיב, ואז אמרתי לו: "אני מרשה לעצמי לשמוח שאני אוחז את היד שטיילה עם מרן החזו"א"...

ושאלתיו: "הרי ככל שמדובר באנשים גדולים, אדם הוא אדם, וישנה תופעה מאוד מיוחדת שאני מבחין אצל המשגיח, שמעודו אינו מתכופף או מטה אפילו במעט את ראשו לכיוון המאכל, אלא תמיד מקרב את המאכל לפיו. הרי פעמים שהוא אחרי צום ונצרך לאכול, איך מגיע למצב שבכל מצב נוהג כך?"

ענה לי בכזו טבעיות: "למדתי במסילת ישרים בשער הפרישות: 'כלל הדבר, כיון שכל ענייני העולם אינם אלא סכנות עצומות, איך לא ישובח מי שירצה להימלט מהם ומי שירבה להרחיק מהם, זהו עניין הפרישות הטוב, שלא ייקח מן העולם בשום שימוש שהוא משתמש ממנו, אלא מה שהוא מוכרח בו מפני הצורך אשר לו בטבעו אליו'..."

וכששאלתיו מתי קיבל על עצמו הנהגה זו - השיב לי בטבעיות שאינו זוכר אם בגיל 13 או 14, וכך נהג עד יומו האחרון בלי לשנות כהוא זה...

בהזדמנות נוספת שאלתיו, איך המשגיח תמיד שרוי ברוגע ובשמחה, ומעולם לא ראיתיו בעצבות או קושי, השיב לי כדרכו ממקורות - "כתב רבינו בחיי 'שכר עשיית המצוות עיקרו אינו בעולם הזה, אבל השכר הוא פירות המצוה שאדם אוכל בעולם הזה, במין המצוה בעצמה והקרן קיימת לעולם הבא', והיות ואני מוקף כל העת במצוות המקנות לי עולם הבא, איך אוכל שלא לשמוח במצוות הרבות שזכינו להן? אלא שלעיתים יש דברים שמכאיבים ומקשים מעט על האדם, והרי 'כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד', איך לא נשמח בכך שהרי הכל מה שעושה לנו הוא טוב?!" וחשו כמה הדברים נאמרו על ידו באמת!

בשנותיו האחרונות באמת היתה קשה עליו ההליכה, אבל לא ויתר על יציאותיו לכל מקום שנתבקש, כיצד?

טוב ליבו היה כדמות מלאך ממש, לא אשכח שביקש לנסוע ולהשתתף באירועים ושמחות, ופעמים ודאי שלא היה בחובתו ללכת כלל, ושאלתיו מהיכן הכוחות לכך, הרי המשגיח אינו צעיר?!

ענה לי המשגיח ביטוי נדיר שהסביר לי את מעשיו: "מרן הגרא"ז מלצר זצוק"ל בסוף ימיו ידע שמכבדים אותו, ובאחד הימים כשהלך לבר מצוה שבקושי הכירם, והתקשה בהליכה, שאלוהו מדוע מוסר נפשו על כך, ואמר שמה לעשות ובערוב ימיו הוא חש שמכבדים אותו, ואם הוא יכול להשתמש בכבוד שניתן לו לכל הפחות לעשיית חסד, הרי ששמח לעשות זאת"...

בבית ראו במיוחד את הכבוד המיוחד שייחס לרעייתו הרבנית, וככלל היה מרבה לדבר על היחס לאשה בבית. הוא עורר הרבה שהבעל לא יחשוב שהוא עושה חסד עם אשתו, וחשוב שתהיה לבעל קביעות עם האשה ללימוד הלכה ומוסר. והיה רגיל לעורר: מה נקרא לפגוע באישה, וכי חושבים שלפגוע הכוונה לעשות דבר מה כנגדה?! אם קורה והבעל נאלץ לאחר בשובו לביתו, הוא לבטח חושב שכשמגיע הביתה יאמר בנימת התנצלות: 'איחרתי כי היה לי כך וכך', אך אין זו הדרך, אלא עליו להתקשר קודם, ויאמר לה: 'בבקשה, אני הולך לאחר, כי צפוי כך וכך, האם את מסכימה לכך?!' זהו כבוד אמיתי לאשה!

וכשאירע פעם והרבנית מעדה ונתקפה בשטף דם, היא הודתה כל העת שקרה הדבר לה ולא למשגיח, ובאותה תקופה המשגיח התאמץ במיוחד לסייע בבית, אף בדברים שלא היה רגיל בהם, והיה אומר לה: 'איזו אשה מיוחדת קיבלתי, שחוסכת ממני כל עול הבית', והתבטא שאין זה טבעי שהתפללה והודתה לבוראה שקרה הדבר לה ולא לבעלה...

לא אחת היה מדבר שזכינו שבדורנו הבנות מצטיינות באהבת תורה, אבל

המשך בעמוד 20 <<<

"ובמה אתה מתעסק?" - שאל הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל את חבר הנעורים שלו. הלה יישר את צווארונו, והשיב בנימה של יהירות: "מה, וכי אינכם יודעים? אני מכהן כשר הדואר במדינת ישראל!" ראש הישיבה עשה את עצמו כמי שאינו מאמין, ושאל: "מה, אתה בסך-הכל מחלק דואר, מה שקרוי כיום 'דוור'?! זה מה שאתה עושה?! הרי שנינו למדנו בצוותא, על אותו ספסל בישיבת סלבודקה בליטא, וזה מה שיצא ממך?! דוור, מחלק דואר?!"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, בסיפורים מיוחדים ממעשיהם הגדולים של מרנן ורבנן

"אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים" (דברים א', י"ג)

התורה מלמדת אותנו, שכאשר אנחנו רוצים להתרחק מדבר מסוים, הדרך היא להבדיל ולהפריש את עצמנו מהדבר ההוא לחלוטין. שלא נתקרב אליו 'בין במעשה בין בדיבור', ואז נזכה 'שלא יעלה זכרה בלבבנו לעולם'.

וכך יש להתנהג לא רק בענין עבודה זרה, אלא בכל דבר-מיאוס וגנאי; צריכים לעשותו מוקצה עלינו, ולברוח ממנו עד הקצה האחרון! התוצאה תהיה, שגם אם בשלב מסוים יתגבר עלינו היצר, אבל הנקודה הרחוקה שבה אנחנו ממוקמים מהדבר ההוא, תשמור עלינו שלא ניגע בו ולא נתקרב אליו יותר מדי.

זכורני מעשה שהיה, כאשר ראש הישיבה שלנו בסלבודקה, הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל, התנהג באופן קיצוני בדבר מסוים, ובתחילה לא הבנתי את הנהגתו ומדוע עשה מה שעשה; רק לאחר מכן הוא בעצמו הסביר לי, שכוונתו היתה להרחיק אותי לגמרי מהדבר ההוא.

הרי למדנו בצוותא

המעשה התרחש כאשר ליוויתי אותו לאולם שמחות, בו התחתן אחד מחברי שלמד בישיבה. והנה לאחר החופה, נפגש ראש הישיבה עם חבר-נעורים שלמד איתו בצוותא בישיבת סלבודקה שבליטא. הגר"מ שולמן לחץ את ידיו בחיבה, ונראה היה שהאיש ההוא מתרגש לנוכח המפגש המפתיע, עם מי שלא ראה את פניו שנים רבות. "מה מעשיך כיום?" - שאל החבר את ראש הישיבה, והגר"מ השיב שיש לו ישיבה בבני ברק, ובה מאות תלמידים.

"ובמה אתה מתעסק?" - שאל הגר"מ את חבר-הנעורים שלו. הלה יישר את צווארונו, הגביה את עצמו קמעה, והשיב בנימה של יהירות: "מה, וכי אינכם יודעים? אני מכהן כשר הדואר במדינת ישראל".

ראש הישיבה עשה את עצמו כמי שאינו מאמין, ושאל: "מה, אתה בסך-הכל מחלק דואר? מה שקרוי כיום דוור?! זה מה שאתה עושה?! א-פאסט טרעגער?!" החבר היה בטוח שראש הישיבה לא שמע את מה שאמר, וחזר שוב בקול רם, כשהוא מציג את עצמו כשר הדואר במדינת ישראל...

והגאון רבי מרדכי שלומן זצ"ל מגביה את קולו יותר, ואומר: "מה, האם הנך רוצה לומר לי שאתה בסך-הכל דוור?! הרי שנינו למדנו בצוותא, על אותו ספסל בישיבת סלבודקה בליטא, וזה מה שיצא ממך?! דוור, מחלק דואר?!" - - -

והחבר, חוזר שוב ושוב על כך שהוא אינו דוור פשוט, אלא שר בממשלה, שר הדואר; וראש הישיבה אינו מוכן לוותר, וגם הוא חוזר על דבריו, ומביע פליאה כיצד יתכן שמי שלמד איתו ביחד בישיבה, ייצא דוור פשוט...

ההתנהגות הזו לא הלמה למידותיו של ראש הישיבה, שכמי שהתחנך וחינך את כל תלמידיו בשיטה הסלבודקאית, נהג לכבד ולהוקיר כל אדם שניצב מולו, והנה כאן - לא די שהוא אינו מכבד את חבר-נעוריו אלא מוריד אותו מ'דרגתו', והופך אותו משר לדוור פשוט.

כששאלתי את ראש הישיבה לפשר התנהגותו, השיב לי במשפט אחד שהיווה עבורי תמרור-דרך לכל החיים: "ראיתי שכמה תלמידים עומדים סביבי, וחששתי שאתם עלולים להעלות בדעתכם שמשרתו של שר היא מעמד חשוב, ויתכן שאהבתכם לתורה תיפגֵם במשהו, ולא יכולתי להרשות לעצמי להתייחס אליו בכבוד"...

הגר"מ שולמן הוסיף, שחששותיו התגברו כאשר ראה את מכונית השרד הממתינה לשר ההוא בחוץ, "ולכשתצאו ותראו את המכונית, יגביר בכם היצר את חיידק-הכבוד-המדומה, וכדי שתתרחקו מכך עד הקצה האחרון, ותהבילו את ענייני העולם הזה - לא עמדה בפניי כל ברירה אלא להתנהג כפי שהתנהגתי!"

'החינוך' מדגיש במצוה זו, להלן, עיקר חשוב, וכותב, שֶמַה שמצאנו שהתורה מתאמצת להרחיק אותנו כל-כך מעבודה זרה, "וגודל העונש בה עד שנכפל במ"ד מקומות בתורה", ועוד - שהתורה מכָּנה את הקב"ה כמי ש'מקנא' על עובדיה, אל יעלה חלילה בלבנו שיש בכך נפקא-מינה כלשהי להשם יתברך עצמו!

"כי השם ברוך הוא וברוך שמו, בין שיעבדו אותו בני אדם, או יעבדו מלאך או גלגל או כוכב או אחד מכל ברואיו, אין שום צד תוספת וגירוע נופל בזה בכבודו ברוך הוא, כי תכלית הכבוד וההוד לא נוסף ולא נגרע בשביל דבר", וכו'. דהיינו, בניגוד לְמה שמקובל אצל בני אדם, שכאשר אחד מקנא לרעהו בדבר-מה, הרי זה מפני שהוא חושש שהחבר ייקח ממנו את הכבוד המגיע לו, אצל השם יתברך - בודאי שהמושגים הללו לא קיימים כלל.

אבל הקב"ה "לא אויב לבריה ולא יקנא לבן אדם, כי בידו להחזירם כולם עם כל העולם לתוהו ובוהו!

ומה שמצאנו שהתורה מכנה את הקב"ה כ'ק-ל קנא' הוא על דרך משל, דהיינו, כאילו השם יתברך, שהוא אדון הטובה, נעשה לו לאויב ועצר ממנו כל הטובות, וכאילו הוא מקנא בו בהניחו עבודתו ועובד את אחרים".

שמו יצא בכל רחבי תבל

ומהיחס הנכון שבו צריכים להתייחס אל השם יתברך, נדבר קצת על היחס לגדולי ישראל, ומנחילי התורה בשלשלת הדורות. כדאי לשמוע דבר שיש בו לֶקח רב-משמעות, במיוחד בתקופתנו הרושמת לצערנו שיאים חדשים בזלזול בכבוד התורה וגאוניה.

בימים שבין שתי מלחמות העולם שָרַר בישיבות הקדושות לחץ כלכלי כבד, שאיים למוטט את לימוד התורה. אחת ההצעות שהועלו על הפרק היתה לשלוח לאמריקה נציגים נכבדים של וועד הישיבות דאז, על-מנת לדבר אל ליבם של הגבירים האמריקאים, שיפתחו את כיסיהם לטובת הישיבות.

העסקנים העלו כמה שמות של גדולי ראשי הישיבות, כמי שמסוגלים לעורר את יהדות ארה"ב לתרום למטרה הנשגבה. ברם, יוזמי ההצעה באמריקה חיוו את דעתם ואמרו, שהדבר היעיל ביותר יהיה אם מרן הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי יגיע לאמריקה.

מרן הגרח"ע כיהן כיו"ר וועד הישיבות, ושמו יצא בכל רחבי תבל, והשגת המטרה בשלמותה - אמרו היוזמים - תהיה רק אם הוא-עצמו יגיע לאמריקה, וידבר על ליבם של הגבירים.

המשך בעמוד 20 <<<

"פעם אחת, כשסיימתי ללמוד, שכחתי להחזיר את הספר למקומו. כיון שראה אבא זלה"ה, הורה לי להשיב מיד את הספר לארון, באומרו: 'אם אין אתה מחזירו למקומו, יבוא אחד מן הלומדים המבוגרים ויעשה זאת במקומך - האם הנך מעוניין שהזקנים ישרתו אותך?!' נכנסו הדברים בליבי כארס של עכנאי. עד עצם היום הזה אינני יכול לשכוח אותם"...

עובדות מהליכותיו הנאצלות של ראש ישיבת 'פורת יוסף', הגאון רבי יהודה צדקה זצוק"ל

"הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים" (דברים א', י"ג)

פעם בשיחה, דיבר רבינו מענייני זהירות, שחייבים להיזהר ולהתרחק מפני מכשול, עבירה, עד קצה הגבול. וישא את משלו ל'חפץ חשוד' שהתגלה פתאום ברחוב, וחוששים אולי זו פצצה העלולה לגרום הרג ואבדן נפשות. באים, איפוא, אנשי המשטרה, ומציבים גדר בפני העוברים ושבים, שלא יוכלו להתקרב אל המקום בגלל הסכנה. היכן מציבים את המחסום? הוי אומר, במרחק עשרות מטרים מן החפץ, ולא בקירבתו ממש, כדי שאפילו אם יעבור מישהו את הגדר, עדיין לא יתחכך ב'פצצה'.

ברוח משל זה מוצאים אנו בחז"ל, שהתקינו סייגים וגדרות להרחיק את האדם מן העבירה. חששו, לדוגמא, אולי יאחר לקרוא קריאת שמע כל הלילה עד שיעלה עמוד השחר, עמדו וקבעו את סוף הזמן בחצות, מתוך כוונה מיוחדת: שאפילו אם יעבור עליו חצות בלא ק"ש, עדיין יש שהות לפניו לקרוא בדיעבד אחרי חצות - ועדיין לילה הוא.

וכן ראוי לו לאדם לגדור עצמו בסייגים בכל ענייניו, כדי שלא יבוא אף פעם לידי עבירה.

להסיר המפריעים

בטהרת לב דאג רבינו תמיד להסיר מעצמו כל המפריעים החיצוניים, בכדי שיוכל לקיים את שיעוריו וסדריו כראוי, ובמיוחד להשכים באשמורת הבוקר על מנת לשפוך שיח נפשו פני דר עליון - "אין שיחה אלא תפילה".

מישהו שאל את רבינו בהזדמנות, מדוע אין בדירתו מכשיר טלפון, הסביר לו: "רגיל אני לעלות בשעה מוקדמת על ערש יצועי, אחרת לא אוכל לקום בחצות, ולהתפלל שחרית עם הנץ החמה... ואילו רוב האנשים הורגלו באופן שונה, שוכבים לישון בשעה מאוחרת ... חושש אני, אם כן, שהדברים ישתבשו אצלי חס וחלילה". חזר הלה ושאל: "הרי יכולים להזמין מכשיר טלפון עם 'מספר חסוי' שלא יגרום הפרעות?"

נענה הרב והשיבו: "יהיה בכך משום חילול השם... מה יאמרו הבריות... יוהרה יש באיש הזה, ונוהג בהתנשאות..."

לא הירפה השואל ממנו: "והרי כמה רבנים גדולים וצדיקים עשו כן?"

אך הוא נשאר בשלו: "המה גדולים וצדיקים, ולכך הנוהג הזה יאה להם, כי כאיש גבורתו... ואנוכי לא כן עמדי..."

לחנך המכשיר בקדושה

ובסוף ימיו, כאשר נסתבבו הדברים והתקינו בביתו מכשיר טלפון, התקשר בשיחה ראשונה עם עמיתו הגאון רבי בן ציון אבא שאול, לדבר עמו בדברי תורה. כך גילה בעצמו לבנו הג"ר שלמה צדקה, בעת שהבן סיפר לפניו באקראי, כי הזמין מכשיר כזה לצרכי ביתו.

"ראה בני", הוסיף, "שהשיחה הראשונה שלך במכשיר הטלפון החדש תהיה בדברי תורה, כדי לחנוך אותו בקדושה..."

אגב: לאחר שהתקינו בביתו את מכשיר הטלפון, ארע יום אחד שרבינו 'ננעל' בביתו פנימה, מבלי שיוכל לפתוח הדלת ולצאת, עקב תקלה שקרתה במנעול מן הצד הפנימי. בלית ברירה התקשר טלפונית אל חתנו הג"ר יעקב שכנזי יצ"ו, המתגורר בקרבת מקום, שיבוא לפתוח הדלת מבחוץ ולשחררו. מיד חש חתנו אל המקום ופתח הדלת, כשהוא מתבטא בשמחה: "מה טוב שהותקן פה זה מקרוב מכשיר הטלפון, הרי בלעדיו היה חמי כלוא בפנים ללא מוצא!" אולם רבינו הגיב על אתר באומרו: "ושמא אם לא היה לי טלפון, לא היה המנעול מתקלקל ולא הייתי נסגר..."

שמע בני מוסר אביך

עינו היתה פקוחה על ילדיו תמיד. מספר בנו הבכור הגאון רבי משה צדקה:

"נהירנא, כד הוינא טליא, רגיל הייתי ללמוד לפעמים בבית המדרש הגדול 'בית יעקב', הניצב במרכז שכונת 'בית ישראל' (מעל השטיבלאך), שהיה בכל עת הומה לומדים ובעלי תריסין מכל החוגים ומכל הגילאים. פעם אחת כשסיימתי ללמוד, שכחתי להחזיר את הספר למקומו. כיון שראה אבא זלה"ה, הורה לי לעשות חובתי ולהשיב מיד את הספר לארון, באמרו: 'אם אין אתה מחזירו למקומו, יבוא אחד מן הלומדים המבוגרים ויעשה זאת במקומך - האם הנך מעוניין שהזקנים ישרתו אותך?!'

"נכנסו הדברים בליבי כארס של עכנאי. עד עצם היום הזה אינני יכול לשכוח אותם. מילים קצרות וקולעות כל כך..."

באמת אמרו: גם בענין זה של כיבוד ספרי קודש, יכול היה רבינו זלה"ה לשמש כדוגמא אישית טובה. בכל פעם שנכנס בהיכל הישיבה וראה ערימות ספרים שלא הוחזרו לארון, או ספרים שהחמה קופחת עליהם, הזדרז וחש להשיבם אל מקומם, וכן להזיזם משימשא לטולא, במו ידיו. ראו בהזדמנות כזאת שמגפף את הספרים בחיבה, ונוהג בהם כבוד והדר כמו בסגולת מלכים. מעשהו הזכיר את דברי התנא רבי יוסי בפרקי אבות (פ"ד משנה ו'): "כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות", בהתאם לביאורו של רבינו יונה מגירונדי זלה"ה: "איזהו כבוד התורה? שלא יניח ספרים בקרקע, ולא ישב בספסל ובכסא כנגדם בשווה..."

שקול כנגד כל הש"ס

רבינו זלה"ה השתדל מאוד לחנך את צאצאיו שיהיו ותרנים. פעם אחת, כשהבחין בנכדו שהוא צריך לוותר למישהו, והדבר עולה לו בקושי, עמד וזרזו: "דע לך, אם תתגבר עכשיו על מידה זו, ייחשב לך כאילו למדת את כל הש"ס!"

וכשחלפו רגעים אחדים, והנכד טרם הצליח להתגבר על מעצוריו, הוסיף ודירבן אותו: "אם תוותר עכשיו, ייחשב לך כאילו הנך כבר לומד את הש"ס פעם שנייה..."

והצטלצל מדבריו הד אמירתו הידועה של הגה"צ רבי ישראל סלנטר זלה"ה: "נקל לאדם ללמוד ביגיעה את כל הש"ס, מאשר להתגבר על מידה שלילית אחת..."

רבינו היה גם מיוחד במעשיו, כגון שהרבה לבקר בבתי הורים מבני עדות המזרח, ומשדל אותם בנועם שיחו שישלחו את ילדיהם ללמוד בת"ת. ר"מ פרוש אף 'עמד בצד הפירצה'. שדה החינוך של בני הנעורים היה בזמנו פרוץ לגמרי, והוא נאבק ונלחם בציפורניו על כל ילד, על כל נפש, להציל את נשמתו, ולא יפול טרף במלתעות החילוניים. ראיתיו פעם באישון לילה מכתת רגליו אל רחוב היהודים בעיר העתיקה, כשפניו מועדות אל הגרי"ח זוננפלד זצ"ל, כדי להתייעץ בענייני הת"ת, שכן לא היו לו שעות עבודה מוגדרות. הוא פעל באופן מדהים מתוך מסירות נפש ממש.

(מתוך הספר 'וזאת ליהודה')

משה חיים הבחין באבן שלו. ראשו התחיל להתערפל, עיניו היטשטשו בחוסר אימון. 'אילו הייתי יודע... אילו הייתי יודע'... מלמל לעצמו רגע לפני שנפל ארצה בסערת רגש, על סף ההתעלפות

"בית המקדש הולך לרדת", נשמעו לחשושים • "היינו כחולמים"

הרב אהרן כהן

משה חיים עמד נרעש ונסער. הוא כבר הפסיק להתייחס לדמעות החמות שזלגו והרטיבו את בגדי השבת. ההרים וכל סביבותיהם מלאים היו, ודחוסים ברבבות-רבבות אנשים שעמדו כמותו מרוגשים עד כלות.

דורות דורות של אנשים חינכו את בניהם באמונה שלמה, שיום זה יבוא ויהיה. ועתה הם זכו. חלום של דורות קם לתחייה ונהיה למציאות.

יום רגיל זה היה. בתי המסחר היו פעילים כרגיל. בבנקים עמדו אנשים והתחננו נואשות לעוד ארכה להשגת הכסף החסר. ופתאום...

כעת עמדו, עיניהם דמעו; "היינו כחולמים", נשמעו אנשים מפטירים בהתרגשות, בהודיה ושבח להשם יתברך, שזיכה אותם לראות בעין הגשמית את ישועת השם וגאולתם של ישראל.

המח התקשה להאמין. הלב כבר לא היה יכול לחכות עוד רגע. "אנו? למה דווקא אנו? למה אני כן, וההוא... לא?", נשמע ישיש אחד מתייפח. כשלפתע הואר פניו למראה נכד - בנו הפעוט, שצפה בהתעניינות גוברת במיליוני היהודים שהתרכזו בירושלים עיר הקודש. הוא כבר לא יסבול. הרהור שכזה מסתמא עבר בראשו, ולכך הואר עיניו.

"בית המקדש הולך לרדת", נשמעו לחשושים. הלבבות פיעמו בקול. ולא בתור גוזמא. אלפי שנות גלות גשמית ורוחנית עומדות לקראת סיומן. "מי פילל ומי מילל, שדווקא בדור עני זה תתגלה שכינתו ותיראה מלכותו?", התרוננו לבבות רבבות יהודים, בכיסופים והשתוקקות להתקרב להשם...

ציפור לא צייצה. פעוט לא צפצף. אחד לא הסיר את המבט. המח והלב יחד נתאחדו בהתקשרות והתדבקות לרצונו יתברך, למול גילוי השכינה הנפלאה שנראה לעין כל.

המחזה היה מדהים. בית מקדש של אש; על מכונו והיכלו ירד מן השמים, לעיני רבבות אלפי ישראל-מאמינים בני מאמינים, שראו עתה בעינם מה שהאמינו והשרישו בהם אבותיהם באמונה שלמה בביאת המשיח, אף על פי שיתמהמה, עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא...

בית המקדש הגדול והמפואר מורכב משורות סדורות של אלפי-אלפי אבנים דוממות, שנפל בחלקן להידבק לשכינה, להיות חלק מהבית ששם שכינה שורה לישראל.

מכל אבן התנוצץ והבהיק שם המצוה, שבזכותה הונחה אבן זו, כך שאפילו בעין הגשמית השיגו את חישוב בניית הבית; מכל אבן התנוצצה שם המצוה שבזכותה ועל ידה נבנתה אבן או שורה זו...

ואז זה קרה---

משה חיים הבחין באבן שלו. ראשו התחיל להתערפל, עיניו היטשטשו בחוסר אימון. "אילו הייתי יודע! אילו הייתי יודע!", מלמל לעצמו רגע לפני שנפל ארצה בסערת רגש, על סף התעלפות...

'היה זה אך לפני כחודש'. נזכר משה חיים בעודו מנסה לייצב עמידתו, נסמך על יהודי שעמד קרוב אליו. יום חמישי זה היה. אחר שבוע שעבודתו התמשכה מעבר ומעל לזמן הקצוב, כשבמקביל קושי העבודה עלה אף הוא פלאים. ואז הגיע יום חמישי הזה. הזכור לו - לא לטובה.

מתחילת היום, הכל סבב על צד שמאל. על הבוקר, אחר שקרע עצמו מהמטה, מצא עצמו מתנחם בנחמת... בעוד מאות רכבים המחכים כמוהו,

בצפירות רבות ללא סבלנות, לסיום העבודות בכביש.

אחר היה תורה של 'מכת חושך' בלא התראה, שהשתקעה בעסק. מפעם לפעם הבזיק האור כנותן לחשוב שהכל חזר למסלול. ואז שוב חזרה המכה, והפסיקה את העבודה. לבסוף, האור נדלק ו... נשאר דלוק. לחץ העבודה התגבר פי כמה. כששעת סיום העבודה כבר נראתה כהלצה בעלמא.

גם זה עובר. בערב מצא עצמו בבית. מספר את גלגולי היום והחושך. מנסה בכל כוחו ובמעט ממוחו למלא את תפקידו בבית; לשמוע ולהתעניין מה היה עם בני הבית במשך היום...

עד היום הוא לא יודע, איך עיניו שכמעט נעצמו הבחינו בכלל בשעון. אך הוא ראה: השעון גילה שעוד חמש דקות מתחילה השעה הקבועה לתורה...

לרגע חשב; 'כן!', 'לא!'. ואז החליט בעקשנות יהודית: 'חוק ולא יעבור! קביעת עתים לתורה!'. "מסירות נפש לקביעת עתים!", הצטחק למול מראה בני ביתו שלא ידעו האם הוא מסוגל עכשיו לצאת מהבית...

ועכשיו; למול עיניו ולמול מראה עיני כל ישראל; נצנצה האבן שלו - שנבנתה והושמה בזכות מסירות נפשו באותו מוצאי יום חמישי. המילים נצצו לעברו בחן: 'קביעת עתים לתורה'.

חבריו ומכריו שהתאספו בצהלה סביבו, שמחו לראותו חוזר לעצמו. "אילו הייתי יודע... אילו הייתי מבין אז בימי הגלות, ערכה של קביעת עתים לתורה, לא היה לי בכלל קושי וניסיון לרגע!", חייך משה חיים מאושר. כשפניו מוארים ועיניו בורקות מאור המצוה שזכה לקיים, עוד בטרם התגלה כבוד השכינה לעין כל...

אילו היינו מבינים ערכה של קביעת עתים לתורה...

לא היה לנו בכלל קושי וניסיון לרגע!

(מתוך עלון 'יגדיל תורה' בעלזא תשע"ז)

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב אהרן כהן
כתבו ל- a0533185209@gmail.com

חדש: מוקד **'דורשי הדף'** של **'דרשו'** מעניק מענה בכל שאלה ועניין **ב'דף היומי בבלי'**

התקשר עכשיו : והכל יהיה הרבה יותר בהיר ומובן

קו השיעורים של 'דרשו' **4992*** או **077-2222-666** שלוחה 6

מיד אחרי שאילת שלום מנומסת, לא עצר כח מלשאול בתדהמה: 'האומנם?! זה ביתו של הרב?! כאן?! מתחת לאדמה?! הרי שמו של הרב נערץ בפי כל, שמעו הגיע עד לממלכת בריטניה שאני פועל בשליחותה, האם ראוי שהרב מתגורר בבית שכזה?!

מתוך החיבור העוצמתי של הכאב - ניתן לפעול ישועות גדולות, ניתן לשפוך את הלב ולפעול נשגבות אשר אי אפשר לזכות בהן באף זמן אחר

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"תִּקְרָא כְיוֹם מוֹעֵד"... (איכה ב', כ"ב)

ביום השבת הנוכחי, חל התאריך בו ימי 'בין המצרים' מגיעים לשיאם, יום תשעה באב. במוצאי שבת, אם לא נזכה בגאולה השלימה כבר ביממה הקרובה, יתיישב עם ישראל כולו על הארץ, יסיר את מנעליו, ויתכנס לתוך יממה של עצב וכאב אמיתי, על בית המקדש שחרב, על הגלות הארוכה מדי, על הצרות הרבות והנוראות העוברות עלינו לאורך השנים, ועל הגאולה המתעכבת, שהרי חלפה לה עוד שנה ועדיין לא זכינו...

ימי 'בין המצרים', הינם ימים שלאור הכאב והצער בהם, יש מי שעשוי לנסות להדחיקם, לברוח מהתבוננות בהם, לנסות להתעלם מהם. אבל זה כל כך חבל - כי הימים הללו מעניקים לנו הזדמנות נדירה להתבוננות מעמיקה, ולחיבור אמיץ ואיתן עם אבינו הטוב והמטיב שבשמים, אבא רחום המצטער על הגלות הארוכה, ויש לנו הזדמנות להתחבר אליו דרך הצער, להתקשר עמו באמצעות הכאב המשותף, להתבונן באובדן ובחסר הנוראי ולהתרפק על אבינו האהוב.

בימים אלה, אנו מתחברים לחיבור אמיתי עם אבא שבשמים, חיבור מתוך כאב וצער, אך חיבור שאין חזק ומחבק ממנו. אנו מקדישים את הימים הללו להתבוננות, כיצד אבא הטוב שלנו שבשמים מעניק לנו בטובו חיים, פרנסה וילדים, נותן לנו ברחמיו חכמה ודעת, מזון ומעמד, כישרון ויכולות, כיצד אבא טוב ומטיב לא חוסך מלהיטיב עימנו - ואנו חטאנו ועודנו חוטאים כלפיו, ועדיין חסדו לא מש מאיתנו...

וכשהגיע רגע של משבר, כשלא נהגנו כראוי והיינו אמורים להיענש בחומרה, כאן התגלה טובו של אבינו במלוא יפעתו והדרו. במקום להכות בנו בעוצמה או לגרש את עם ישראל מהיות בניו בחיריו, הוא בחר לשרוף את ביתו שלו ולהחריב את היכלו, לוותר על הקרבנות החביבים עליו ועל עבודתו אשר היתה בשיאה בין כתלי בית המקדש, ולהשאיר אותנו בניו בחיריו, הממשיכים ליהנות מידיו הטובות והמלאות המעניקות לנו חיים, בריאות, פרנסה, ועוד רבבות הטבות...

נדמה בנפשנו, כי יש לנו אב יקר וחביב, הנותן ומעניק לנו הכל. קרה מה שקרה, ביתו של האבא הטוב נחרב, ואבינו האהוב והחביב עובר לגור בספסל ברחובה של עיר, ישן בגינה הציבורית וזרוק בלי קורת גג... האם היינו מסוגלים להמשיך להתגורר בביתנו בשמחה, בלי לעשות הכל כדי להחזיר את אבינו לביתו?! האם היינו מסוגלים להמשיך לנהל את חיינו כרגיל בלי לפעול למען אבינו?! והלא גם ממקום גלותו כעת - הוא דואג ומשגיח עלינו ומעניק לנו הכל, האם לא היינו הולכים לשבת לצידו על הספסל ברחוב, לחוש בצערו ולהשתתף בכאבו?

היה לו, לאבא שבשמים, בית. היה לו מקום בו שיכן את שכינתו, דירת מגורים קבועה, 'בית המקדש'. מעת שאיננו ראויים כי ישכון בינינו, כבר כמעט אלפיים שנה שהוא גולה, ממתין ומצפה שנהיה ראויים, ואז ישוב לבנות את ביתו בקרבנו. האם לא נעשה הכל כדי להשיב אהבה עתיקת יומין למקומה, כדי לאפשר לאבינו לשוב ולבנות את ביתו? האם לא נשתתף בצערו וכאבו, ונפעל ככל יכולתנו כדי שישוב לשכון כבוד בהיכלו?

הימים הללו, ימי האבל על החורבן, הם הימים בהם אנו מתנתקים במעט מהווי חיינו, וחשים כאילו אנו הולכים להצטער עם אבא, כמו לשבת לצידו על הספסל ברחוב, להצטער עמו בצער הגלות. אלו רגעים נדירים ויוצאי דופן, בהם אנו מתחברים לאבא שלנו בקשר בל יינתק, מתוך כאב משותף ומחשבה אחידה - מתי נבוא וניראה פני אלוקים, מתי נשוב ונזכה לראות את בנין בית המקדש בתפארתו.

לכן נקרא יום תשעה באב בשם 'מועד', ככתוב בפסוק 'קרא עלי מועד'.

הביטוי מועד הוא מלשון 'התוועדות', מלשון 'בית ועד', מקום או זמן בו אנשים מתחברים ומתאחדים למטרה משותפת. זהו תפקידו של יום תשעה באב, יום של מועד - התחברות לצערו של אבא, התקשרות מחודשת עמו מתוך קשר ואהבה יוצאי דופן ומחודדים עד כלות הנפש.

לא נותר לנו עוד הרבה זמן, ימי 'בין המצרים' כבר עומדים לחלוף, יום תשעה באב אינו אלא 24 שעות בלבד. הבה ננצל את השעות הספורות בהן אבא שבשמים קורא לנו ואומר: 'בואו בניי, הצטערו עמי, התחברו עמי, הבה נחווה את הכאב יחדיו!', כי החיבור הזה עם אבא שבשמים יביא לנו את הגאולה, במהרה בימינו אמן!

מראה מעורר דמעות...

היה זה בימים בהם שלט השלטון הבריטי בארץ ישראל, שלטון ללא מצרים. בירושלים התגוררו כמה אלפי משפחות יהודיות, שמנהיגן הרוחני היה רבה של ירושלים באותם ימים, הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל. הרב היה הדמות הדומיננטית בחיי היהודים בירושלים, ולכן השלטון הבריטי חפץ להכירו, ושלח את הנציב העליון להיפגש עמו.

כשהבשילו המגעים לקראת הפגישה ונקבע לה מועד, החלו מקורבי הרב לדבר אל לבו כי ייאות לקבל את הנציב בדירה מכובדת ולא בביתו. הן הרב מתגורר בדירה טחובה וצפופה מתחת לבנין, ללא ריהוט מכובד וכורסאות נוחות, היתכן לפגוש את הנציב הבריטי העליון בבית כזה?! אך הרב סירב להצעה, ואמר כי את הפגישה יקיים בביתו הפשוט והדל בשכונת בתי מחסה, ללא כל שינוי...

כשהגיע הנציב הבריטי לפגישה וירד מרכבו, נעמד מול הבית והחל מחפש, היכן הבית היפה כראוי למנהיג היהודים... הוא תר בעיניו אנה ואנה, אך מקורביו רמזו לו לבוא בעקבותיהם, והם כבר יובילוהו אל בית הרב. עם כל מדרגה שירד הנציב לכיוון הקומה שמתחת לבנין - בה שכן בית הרב, הלכו עיניו והתעגלו בתדהמה...

כשניצב על פתח הבית, נעמד הנציב המום, כאילו הקפיא אותו המראה. הוא חשב כי הוא מגיע לבית נאה ומכובד, והנה הוא מגלה כי רב היהודים מתגורר בדירה טחובה, אי שם מתחת לאדמה, דירה צפופה ופשוטה שהדלות זועקת מקירותיה... דקות ארוכות עמד הנציב המום ומשתומם מפשטות הבית והעוני הזועק ממנו, עד שהתאושש והושיט את ידו לשלום...

מיד אחרי שאילת שלום מנומסת, לא עצר כח מלשאול בתדהמה: 'האומנם?! זה ביתו של הרב?! כאן?! מתחת לאדמה?! היתכן?! הרי שמו של הרב נערץ בפי כל, שמעו הגיע עד לממלכת בריטניה שאני פועל בשליחותה, האם ראוי שהרב מתגורר בבית שכזה?! האם לא היה אפשר למצוא לרב בית נורמלי יותר?!'

המשך בעמוד הבא >>>

<<< המשך מעמוד קודם

השאלות קלחו מפיו בשטף, לא היה ניתן לעוצרו... ההלם בו היה נתון היה כה דרמטי, עד ששכח בכלל את נושא השיחה לשמה הגיע, רק ביקש להבין את תנאי חייו ומגוריו של הרב. האומנם, בכזה בית מתגורר רבה של ירושלים?

הרב זוננפלד האזין לשאלות שנורו לעברו, וכמו ציפה להן. מצחו נחרש קמטים, והוא לא הגיב או הסביר. תחת זאת, ביקש מאורחו לבוא בעקבותיו, והובילו אל החלון היחיד בבית. הרב הסיט את הוילון, הצביע בעיניים עצובות על המראה הנשקף מהחלון, ואמר לאורחו:

'תביט נא, אתה רואה שם קיר בעל אבנים גדולות, הכותל המערבי? המקום הזה היה הבית של אבא שלי, הבית של בורא עולם, אביהם של עם ישראל. הבית הגדול והקדוש בו כבודו של עולם התגורר, הפך למאכולת אש ונחרב עד היסוד - - - '

הרב ניגב את הדמעות שנקוו בעיניו, נאנח עמוקות והמשיך: 'נו, כשאבא שלי אין לו אלא חורבה, כשהוא לא זוכה לבית יפה משלו כבימי קדם, כשלאבא אין בית - האם אני צריך יותר מחורבה? האם ראוי לי לטרוח עבור ביתי שיהיה יפה ונאה? הלא לאבא שלי אין בית בכלל, לאבא שלי לא נותרה אלא חורבה עלובה, שועלים הילכו בה!'

הרב פרץ בבכי מר, לנגד עיני הנציב הבריטי, הנדהם מפרץ ההתרגשות הלא צפוי. הוא חשב שבא לפגוש אישיות רוחנית מנהיגותית, והוא פוגש לב שבור וכאוב, מרוסק מכאב ומבכה בצער, הזועק לעברו: 'כשלאבא שלי יש בקושי חורבה, האם אני ראוי לדירה יפה ונאה?' - - -

סיפור זה, המתואר בספר תולדותיו של הרב זוננפלד, מעניק לנו ראיה אחרת, פותח לנו פרספקטיבה חדשה על החיים. כמה אנו עשויים לפעול כדי לשפר את איכות חיינו, את הבית בו אנו מתגוררים, להתקדם בעבודה או לשפר את מעמדנו האישי, ואם איננו מצליחים - הדבר כואב לנו, מצער אותנו...

אבל אם נתבונן בחסר של אבינו שבשמים, בצער העמוק על הגלות המתארכת וסאת הייסורים המדממת המוטלת על בניו אהוביו בגללה, בכאב האינסופי לנוכח ביזוי מקום מגוריו והיכלו הנשגב - יקבלו החסרים שלנו את מקומם האמיתי, הצער עליהם ייכנס למידתו הנכונה. חיינו הגשמיים יתגמדו, הכאבים האישיים שלנו יתקטנו, כי לאבינו האהוב אין בית בכלל, ביתו הפך לחורבה, ירושלים ניתנה לביזה. וזה כואב הרבה יותר, מייסר שבעתיים...

הבה נייחד את היממה הקרובה, לצאת קצת מהמחשבות על תנאי חיינו ומצבינו, עתידנו ודאגותינו האישיות. הבה נייחד את היממה הזו לחשוב כמה גדול הכאב והצער בראותנו את אבא בגלות, ומה נוכל לעשות כדי להחיש ולקרב ולמהר את הגאולה השלימה!

כי בכוחות משותפים, באחדות אמת, בתפילות מקירות הלב ובשיפור רוחני אישי - נוכל לסייע, לבנות עוד אבן, להחיש ולקרב את היום בו 'במהרה יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים!'

היכן האור? מדוע אין יום?

היה זה בעיצומו של החורף הרוסי הקפוא, בימים קצרים וקרים במיוחד. משלחת של אנשי עסקים עשתה דרכה מסנט פטרבורג לאודסה, בשל עיסוקים בוערים ודחופים שלא היה ניתן לדחותם לימי הקיץ הנוחים. הדרך מושלגת ובוצית, הקור מקפיא וחודר לעצמות, ומבעוד מועד צוידה העגלה במעילים כבדים ושמיכות צמר עבות, כמו גם בלא מעט בקבוקי וודקה לחמם את העצמות הקפואות...

הם יצאו לדרך בשעת לילה מוקדמת, נוסעים בעגלת שלג מיוחדת, רתומה לשלושה סוסים אבירים שיוכלו להתמודד עם הביצות והררי השלג הנערמים. העגלון ישב במקומו בראש העגלה, כשמשני צידיו תנורים בוערים לחמם את ידיו המצליפות ללא רחם בסוסים הרצים. מאחור, בתוככי העגלה, הצטנפו הסוחרים במעיליהם ושמיכותיהם, ונרדמו לשנת לילה...

כעבור כמה שעות התעוררו, ולנוכח החושך השורר בחוץ - שתו כוסית או שתיים ושוחחו מעט, עד שנרדמו בשנית. חלפו עוד כמה שעות טובות, ושוב התעוררו הסוחרים משנתם, אך עדיין היה חשוך וקר מאוד, ולכן לא מיהרו לצאת ולהתמתח, או לבדוק מתי יאיר השחר. בשגרתיות שלחו ידיהם לבקבוק הוודקה, שתו עוד כוסית הגונה עד שחשו כי עצמותיהם התחממו דיין, ושבו לישון שנת ישרים...

בפעם הרביעית שהתעוררו, עדיין היה חושך מוחלט בחוץ, סמיך ואפל. השלג היכה על העגלה בחוזקה, ומבעד לחלוטין נראתה אפילה סמיכה, שכדורים לבנבנים קטיפתיים מתגלגלים בתוכה... הפעם הם התפלאו - הן זו כבר הפעם הרביעית שהם מתעוררים, ועדיין חשוך והלילה שולט בכיפה? עד מתי ישרור הלילה הזה? מתי יאיר כבר השחר?

אחרי ששתו עוד כוסית, קראו לעגלון. 'ילמדנו רבינו העגלון', שאלו בפליאה, 'מתי כבר יבוא הבוקר? הן יצאנו לדרכנו לפני הרבה שעות, בלילה. התעוררנו כמה פעמים והיה לילה, ועכשיו - עדיין לילה! היתכן כדבר הזה? אולי הגענו להרי החושך, אולי כבר לא יאיר היום?'

העגלון הצטחק לעברם: 'סוחרים נכבדים! בעונה זו הימים קצרים, כבר חלפו כמה ימים, בהם ישנתם שנת ישרים. היום האיר, היתה הזדמנות לראות את השמש - אך אתם ישנתם... התעוררתם בלילה, ונרדמתם שוב עוד לפני שהאיר שוב היום... וכשהתעוררתם בשלישית, שוב היה כבר לילה... הימים חולפים, השמש זורחת, אפשר לראות את האור, אבל אתם בוחרים לישון ברציפות את שעות היום, ולכן נראה לכם כי הכל לילה אחד ארוך!'

אחרי ששתו עוד כוסית, קראו לעגלון. 'מתי כבר יבוא הבוקר? הן יצאנו לדרכנו לפני הרבה שעות, ועדיין לילה!'

את הסיפור הזה, סיפר רבי בנימין הצדיק, המגיד מראדין, כשרבן של ישראל, ה'חפץ חיים' זצ"ל תינה בפניו את צערו וכאבו האינסופי, לנוכח הגלות המתארכת וצער השכינה. רבי בנימין השיבו בסיפור זה, והוסיף: 'הרי ניתנות לנו הזדמנויות, בכל יום מחדש מאיר השחר, יש לנו אינספור הזדמנויות לגלות את האור, לפתוח פתח לגאולה, אך אנו ישנים, עם ישראל ישן ואינו מבחין בקרני השמש, מוותר על ההזדמנויות לפעול לקירוב הגאולה!'

כך אומר ישעיה הנביא: 'שומר מה מליל? אמר שומר אתא בוקר וגם לילה'. הנביא זועק בשם עם ישראל: בורא עולם - שומר ישראל, מה נשתנה הלילה הזה? על שום מה הגלות הזו כה ארוכה, כה מסובכת, כה כואבת, בלתי נגמרת? מדוע לא יקיץ הקץ ויגיע שחר הגאולה, למה הלילה הזה כה כואב ומייסר ולא מגיע כבר הבוקר?'

ואילו ה' - שומר ישראל משיב: 'אתא בוקר וגם לילה' - ניתנו כבר אינספור הזדמנויות לצאת מחשכת הגלות, לראות את אור הגאולה. אור הגאולה כבר עלה פעמים רבות, אך הזדמנויות אלה חלפו עברו בלי לנצלן, ולכן מגיע עוד לילה ועוד לילה, הגלות הולכת ומעמיקה, נמשכת ומייסרת, והבקרים מתפספסים בין הידיים, הזדמנויות של גאולה חולפות בלי להאיר...

אבל יש פתרון, הכתוב בהמשך הפסוק: 'אם תבעיון בעיו' - מלשון בקשה, תפילה. התפילות הן הכלי שלנו להביא את הגאולה. התחננים והבקשות, הזעקה לאבא שבשמים מקירות הלב כי יגאלנו, הם שיביאו בכנפיהם את הגאולה, הם שיעלו את האור על אפילת הגלות הנוראית, ויאירו לנו באורה של הגאולה המיוחלת!

הבה נפנים את הדברים, נבין כי ענין התפילה על הגאולה נראה רחוק, ויש מי שחושבים כי מי אנחנו שנתפלל, ומי יודע אם נועיל, קודם נתפלל על צרותינו האישיות...

לא ולא! יש לנו הזדמנויות מדי יום להתפלל מעומק הלב 'ולירושלים עירך ברחמים תשוב ותשכון בתוכה', לזעוק 'את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח', להשתפך ברגש ובתחינה 'ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים', כדי להחיש את הגאולה, לקצר את הגלות, להפסיק את הלילה הארוך, המתמשך והאפל שאנו שרויים בו, ולעבור ליום שכולו טוב, לימי הגאולה העתידה בה גם הלילה כיום יאיר!

זה אפשרי כל כך, וזה תלוי רק בנו! הבה נייחד את ימי האבל על החורבן, ואם לא ניגאל עוד השנה - נזכור לאורך כל השנה, לזעוק ולהתפלל, להתחנן ולהקיש על שערי שמים בתחינה נרגשת, לשפוך דמעות כמים ולהתעקש בצעקה רועמת: 'יהי רצון מלפניך... שייבנה בית המקדש במהרה בימינו, מתי תמלוך בציון, בקרוב בימינו לעולם ועד תשכון!'

עת רצון מיוחדת!

יום תשעה באב, הוא יום בו אנו מגיעים לבית הכנסת, יושבים על הארץ, ומקוננים שעות ארוכות על צער השכינה והגלות הארוכה. אך בחיקו של יום, טמונה עת רצון מיוחדת ונדירה שכדאי להכירה, ולנצל אותה היטב:

בזמן בו אנו יושבים ומקוננים על צער השכינה, מתרחש חיבור חזק ואיתן במיוחד עם אבינו שבשמים. העובדה כי אנו זוכים את כל עיסוקינו ומייחדים את זמננו להצטער ולבכות על בית המקדש ששמם והגלות הנוראית המתמשכת, יוצרת רגעי חיבור עוצמתיים במיוחד עם אבינו שבשמים, ואת הרגעים האלה יש לנצל, לשמור ולייקר...

וכך חושף הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע סגולה יקרה ונדירה: מתוך החיבור העוצמתי של הכאב - ניתן לפעול ישועות גדולות, ניתן לשפוך את הלב

המשך בעמוד 16 >>>

בליל תשעה באב, הכינו לו המשמשים שרפרף עץ קטן כדי שיוכל לשבת עליו בשעת אמירת 'איכה'. כאשר רצה לאחר מעריב להתיישב לאמירת הקינות, ראה פתאום את הכסא הקטן והעיף אותו משם בהבעת סלידה...

הרה"ג שמואל צבי גנץ שליט"א, בעובדות ותיאורים מרטיטים מבכייתם החרישית של צדיקי הדורות אודות בניית המקדש וירושלים

"בזכרנו את ציון"

עמוק עמוק נחרט לעיני חסידי קדמאי, אבלם של רבותיהם וצדיקי הדורות, כשחוו לנגד עיניהם את צערם של הרבי אודות גלות השכינה ביום תשעה באב.

חסידים וותיקים של כ"ק הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, סיפרו כי באחת השנים בה אירע תשעה באב במוצאי שבת, בעוד שהיו מקומות אצל חסידים שלא היו מפסיקים בסעודה שלישית, הביט כל הזמן הרבי ה'ברכת משה' בשעונו - מתי יגיע זמן מוצאי שבת. ברגע שהגיע הזמן השליך את ה'שטריימל' מעליו, ופרץ בבכי מר ובזעקות שבר. היה נראה כמי שנחרב עליו המקדש אך לפני מספר שעות.

באחת השנים בבית הכנסת של לעלוב-בית דוד, ברחוב בהר"ן בירושלים, שם שהה כ"ק ה'ברכת משה' זצ"ל בליל תשעה באב, בשעה שעמד לתפילת שמו"ע ערבית, הכינו לו המשמשים שרפרף עץ קטן כדי שיוכל לשבת עליו בשעת אמירת 'איכה'. הרבי לא ראה איך שהכניסו לו את השרפרף הלז, אך כאשר רצה לאחר מעריב להתיישב לאמירת הקינות, ראה פתאום את הכסא הקטן והעיף אותו משם בהבעת סלידה, ובתנועה כזאת של: 'מה לי ולפינוק הזה', וזרק את עצמו על המרצפות. שמעו בכל בית הכנסת את ההנפילה. בשעת אמירת הקינות היה בוכה בבכי ובשברון רוח.

בכל ימי בין המצרים ראו על הרה"ק כי אבלו בליבו. הכאב הזה התעורר שוב בכל שנה ושנה. פעם עבר בתשעה באב ליד קבוצת צעירים, שחייכו בתוככי שיחתם. הרבי עצר את שיחתם ושאל בנימת כאב: "וואס לאכט איר?", והמשיך: "אני פעמים צוחק גם, אף בצחוק מריר!"...

בסיום מלחמת ששת הימים, לאחר ששוב דרכה רגל ישראל ליד שריד בית מקדשנו, חידש הרבי את מנהג אבותיו להיות בין מנחמי ציון וירושלים, לפקוד את הכותל המערבי במוצאי תענית תשעה באב, ולקדש שם את הלבנה. מאות אנשים היו מצטרפים אל הרבי בנסיעתו אל הכותל, ולאחר קידוש הלבנה היה יוצא במחול, שותה 'לחיים' כנהוג ומברך את כולם שנזכה לראות במהרה בנחמת ציון.

השי"ת בונה ירושלים עם מעשינו הטובים

כאן המקום לציין דברים המעוררים, של הרבי הקדוש רבי נפתלי מראפשיץ בספרו הנודע 'זרע קודש', המבאר לאמור כי הבורא יתברך יבנה את משכנו ואת העיר ירושלים, לפי מידת המעשים הטובים של בניו - בני ישראל: "פי' 'ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם', ש'בונה ירושלים ה'' (תהלים קמ"ז, ב'), ובמה בונה אותה, בימינו, ע"י הימים שלנו, שבכל יום כשאדם עובד אותו ית', הכל לפי מעשיו בונה את ירושלים וביהמ"ק, יש בונה ביום אחד שורה שלימה ויש מניח למשל לבינה אחת, כן בונה האדם מישראל שעובד ד' בכל יום, עד שיהי' נבנה בשלימות ב"ב, וכן שמעתי מהרב הקדוש מו"ה אלימלך זצ"ל, שכשעשה עליית נשמה, ראה שנושאים את כלי הביהמ"ק ואמרו לו שהם אותם הכלים שהוציא הוא מהגלות, ופ"א אמר שנפל בית טומאה אחד בצורה גדולה מאוד, ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות בנאים לבנות החומה, אבל יש לי שומר טוב, שכשהרב מו"ה יעקב יצחק מלאהנצהוט מתפלל תפילת י"ח מתפילת מנחה, מפיל כל מה שבונים, והבנתי דבריו הקדושים שמפיל זה ע"י תפילתו, ובונה חומות ירושלים, לפי ערך זה מפיל מהבית הזה של טומאה, כי כשזה קם זה נופל"...

לא זזה שכינה ממנו

ה'כותל המערבי' היה אחד מקירותיו הגה"ק רבי עקיבא יוסף שלעזינגר זצוק"ל, שהיה מגדולי חושקי הגאולה, ומאוד היה ממצפים אליה. בקרבתו שהה הרבה.

תשוקתו אל נחמת ציון לא ידעה שובע. בלילות נטולי ירח היה רבי עקיבא יוסף יוצא את חומותיה העתיקות של ירושלים, מקיף את ההרים הסובבים

לה וכולו אחוז שכרון כיסופי הגאולה. היה מפזם בשירי גאולה וציפייה.

פעם נשאל כ"ק מרן אדמו"ר בעל שפע חיים מצאנז, מהיכן נובעת תשוקתו הגדולה לאהבת ציון וארץ הקודש? הוציא הרבי ממגירת שולחנו את הספר 'מחזירי עטרה ליושנה', בו רשם עלי גוויליו רבי עקיבא יוסף את הפרטים להגשמת חזונו הגדול. התבטא הרבי מצאנז: "לספר קטן הכמות הזה ולמחברו, היתה השפעה עצומה עלי. הדברים הרשומים עלי יריעות הספר, הם הם שהביאו אותי לתשוקה עצומה לארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה. הלוואי והיו שומעים לקולו של רבי עקיבא יוסף" - המשיך הרבי מצאנז בביאורו - "או אז היתה כל תמונת עולם היהודי שונה לחלוטין. בשל ציפייתו לשוב ה' לציון קבע רבי עקיבא יוסף את משכן ביתו ממש צמוד לכותל המערבי.

בכל יום שיבוא

לא רק צדיקי הדורות השתוקקו כל ימיהם עלי חלד לביאת המשיח, אלא בכל דור ודור היו בני עלייה, יהודים ישישים שהשתוקקו בכל לבם ומאודם לימות המשיח. היו עיניהם כלות לתשועת הבורא, ולביאת המשיח.

מבני העליה בירושלים של מעלה בדורות קדומים, היה הגה"צ רבי שמואל הלל שינקר. הדביקות בקונו והפרישות כמו קימת חצות, טבילות ותעניות - היו חלק מסדר יומו ומהווי חייו. כל הנקלע במחיצתו נסחף אחר אמונתו, כי הנה המשיח כבר בא ומזומן הוא בכל רגע.

מסופר כי באחת מן השנים נפטר עליו בנו ר' מנדל. ר' שמואל הזקן היה כבר חלש, אך אמונתו כצור ברזל, כי יום תחיית המתים כבר בא. ביום ט' אייר היה זה כאשר נסתלק בנו, כשהוא אך בן ארבעים ושש. ר' שמואל לא הוריד דמעה אחת, כאשר בביטחון הוא מלא ורגיל תמיד על לשונו: "הנה הוא, הנה הוא, משיח!!". בגודל אמונתו, לא היתה שיחה ששוחחת עמו ולא הזכיר את משיח העומד לבוא עתה ממש.

"אחכה 'בכל יום' שיבוא, לא שייך לומר בימינו" - היה מתבטא רבי שמואל - "אלא בכל 'רגע' שיבוא!". כך באמונה חושית של ממש, ציפה והאמין כי בוא יבוא ברינה. אנשי ירושלים היו מתבטאים בפליאה: "אם יש מי שמצפה לישועה באמת, הרי הוא רק ר' שמואל שיינקר!".

עיר ציון תמלא

שמו של החסיד הנודע רבי מנדל גפנר זצ"ל, יצא לתהילה בקרב עם סגולה, כחד מצדיקי קמאי המקדש שמו יתברך ברבים.

מטרה אחת ויחידה הייתה בעולמו הקדוש: לתקן עולם במלכות הבורא ולביאת המשיח. "רצוני לקיים 'ציפית לישועה' במחשבה, בדיבור ובמעשה". מי שזוכה היה לשהות בקרבתו, חש את ציפיותיו התמידיות לגאולה הקרובה. היה מחדיר אמונה וביטחון לכל סובביו כי הנה משיח מגיע.

מעשה היה, ובערב שבת נמצא כי ה'קפטן' של רבי מענדל נקרע. הציעה

המשך בעמוד 19 <<<

"ארבע שנים באושוויץ, היה 'יום כיפור' שנמשך ארבע שנים. כשהשתחררנו, נעמדתי ליד השער ואמרתי: 'רבש"ע! עתה זה 'נעילה' של יום הכיפורים הארוך, לכן אני מבקש ממך, אבינו שבשמיים פתח לנו שער בעת נעילת שער!'"...

'קרבת אלוקים' בבור ה'קרבול' הצורב והנורא

הרב ישראל ליוש

בעיצומם של ימי האבלות על חורבן בית המקדש, הבה נשכיל מעט ממבטו המחודש של השל"ה הקדוש, בדרשתו לפרשת בלק, וזה לשונו: "דע, כי אין רע יורד מלמעלה לאומה ישראלית כי בנים הם לה', ואף שחרה אף ה' בהם בחורבנות המקדשות וחורבן ישראל וגלויותם בין האומות, הכל הוא לטובתם, וכאשר ייסר איש את בנו - ה' מייסרנו, והכל לטובתנו. להזדכך בכור האומות להתם חטאת ופשע, להיות זך בלי שמרים בלי סיג, רק אור בהיר לעתיד. כי הייסורין ממרקין, וגם מביאין לידי תשובה... ואז יקויים 'ארוממך ה' כי דליתני', ולו שני פירושים: לשון דלות ולשון התרוממות, כי הדלות שהן הצרות, הן סיבות התרוממות, וגורמות להיות יתרון אור ממה שהיה. ויתרון אור הזה יבוא מהחושך, כי 'במחשכים הושיבני' כדי שיצא אור גדול מהחושך.

"וכמו דם המתהפך לחלב שהוא לבן, כן 'ויהפך ה' את הקללה לברכה', כי הקללה עצמה נתהפכה לברכה. וחורבן בית המקדש היא בניינו, כי חורבן בית המקדש גורם להיותם 'תם עוונך בת ציון', ואז יבנה בית המקדש הגדול, שהוא בנין בית עולמים הנצחיים. על כן נוהגין כבוד בחורבנו כמו שהיו נוהגין בישובו, כי החורבן סיבת הישוב האמיתי, והוא על דרך דתנן 'הסותר על מנת לבנות'. וצום הרביעי וצום החמישי יהיה לששון ולשמחה.

"ועל זה בא הרמז בתורה בדברי אהרן שאמר 'חג לה' מחר', ואמר זה על י"ז בתמוז, ויש 'מחר' שהוא לאחר זמן, ורמז כי לעתיד יהיה צום רביעי לחג לששון ולשמחה. ותשעה באב נקרא 'מועד', כמו שנאמר 'קרא עלי מועד', על שם עתיד שיהיה חג. על כן תשעה באב תמיד חל כמו שחל יום ראשון של פסח, שבו יצאו ישראל ממצרים שהוא מעין גאולה דלעתיד, כמו שנאמר 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות'".

בספר 'שאל אביך ויגדך' מובאים שני סיפורים, על אדם שעבר את השואה האיומה, ודווקא בלב התופת הנוראה הרגיש 'קרבת אלוקים' מאין כמותה:

הם הגיעו לאושוויץ משפחה שלמה, הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות. כמו כולם עמדו בתור רווי האימה של הסלקציה הנוראה, בניצוחו של הצורר ד"ר מנגלה ימ"ש. יש המופנים ימינה אל החיים ויש הנשלחים שמאלה אל המוות.

כל בני המשפחה, ההורים האחים והאחיות, נשלחו שמאלה אל המוות, מלבד אח אחד שהופנה ימינה להצטרף אל כוחות העבודה, ששמשו למטרותיהם הנלוזות של הנאצים ימ"ש.

"לאחר המיון הנורא" - מספר אותו יהודי - "נלקחתי יחד עם עוד שבעה עשר אנשים צעירים, כדי לצאת לעבודות הכפיה. אבל כדי ל'הכשיר' אותנו לעבודה, נצטווינו להתפשט מכל בגדינו, ולקפוץ לבור מים שנמהל בכמות גבוהה של 'קרבול' - חומר חיטוי חריף וצורב מאוד. קשה לתאר" - ממשיך היהודי בתיאורו - "את הצריבה הנוראה בכל חלקי הגוף, ובמיוחד החומר החריף שחדר לעיניים ולאוזניים. כולם קפצו אל המים ומיד ברחו החוצה מן הבור, אך אני, דווקא במים הצורבים הללו, נשארתי לעמוד רגע ארוך ומלמלתי לעצמי:

'רבש"ע! היו לי אב ואם, שני אחים ושלוש אחיות, ועכשיו אין לי כבר אף

אחד! אין אבא, אין אמא, אין אחים, אין אחיות! אבל עוד נשארתי בבגדים שלי. עכשיו גם זה כבר אין לי, הלא הפשיטו אותי מבגדיי, נותרתי עירום! אם כן, 'מבשרי אחזה אלוק', נשארתי רק אני ובשרי ואתה אלוקיי! אותך אף אחד לא יוכל לקחת ממני, אם כן, מה חסר ליך?'...

"מחשבות אלו" - אמר היהודי - "גרמו לי לחוש תענוג כה גדול, שכמותו לא חשתי בכל חיי!

חבריי היהודים עמדו מחוץ לבור וצעקו לעברי: 'מה אתה עומד ומשתהה שם, בקרבול החריף והנורא הזה, צא מהר מהגיהנום!' אך אני המשכתי לעמוד שם, ולהתענג על 'קרבת האלוקים' העצומה שחשתי דווקא בצריבה הנוראה".

◆◆◆

על 'הרגש' נפלא נוסף מספר אותו יהודי: "ארבע שנים הייתי באושוויץ, שבעת מדורי גיהינום הם רק דמיון למנת הייסורים הגדושה שעברתי שם, ובכל זאת הרגשתי בכל השנים הללו קדושה וטהרה, כמו יום כיפור ארוך בלי הפסקה....

"בסיום תקופת הזוועה, כשהגיעו האמריקאים ואמרו לנו שאנו חופשיים ומשוחררים, אמרתי לעצמי: 'ארבע שנים היינו פה, יום כיפור שנמשך ארבע שנים! עכשיו אנחנו יוצאים לעולם הגדול, ומי יודע אלו פנים יהיו לנו?' ואז נעמדתי ליד השער ואמרתי: 'רבש"ע! עתה זה 'נעילה' של יום הכיפורים הארוך, לכן אני מבקש ממך, אבינו שבשמיים פתח לנו שער בעת נעילת שער!'..."

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל:
israel.layosh@gmail.com

>>> המשך מעמוד 2 | הרה"צ רבי אריה שכטר שליט"א

הניגון שלך: 'אבל כואב לו! כואב לו!' וזה מנע אותנו מלחטוא!"

זו המציאות! אילו היינו מרגישים וחיים את המציאות הנוראה הזאת, היינו שרויים באבל אמיתי. גם אלמלא היתה ההלכה אוסרת עלינו לנהוג מנהגי שמחה בימי בין המצרים, איך היה אפשר לשמוח? "על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון... איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר" (תהילים קל"ז א'-ד').

אילו היינו זוכים לאלומות אור באותן אלפי שנות גלותנו - כי אז לתחושות האבלות היו מתלווים שביבי תקוה ונצנוצי שמחה. אבל הגלות היא קשה ומרה. עם ישראל סבל לאורך הגלות רדיפות, שמד, גזרות, מסעי צלב, אינקוזיציה, קנטוניסטים, שואה.

וגם מהבית פנימה שבענו מרורים. יהודים פורקי עול עמדו בראש תנועת ההשכלה הארורה, והפילו חללים רבים מכרם בית ישראל, תחת הסיסמה הכפרנית "ככל הגוים בית ישראל". אותם פורקי עול הקימו לימים מדינה בארץ ישראל, והעבירו מאות אלפי עולים חדשים על דתם. ומאז הם לא שוקטים על שמריהם, כל העת זוממים ופועלים לעקור את התורה והאמונה מעם ישראל.

"מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה, וכל יום ויום מרובה קללתו משל חברו" (סוטה מט ע"א)

(מתוך 'אריה שאג' - בין המצרים)

אחינו כל בית ישראל
חינו
המרכז לסיוע והכוונת תלמידים

קבלו מתנה בשווי 1790 ש"ח!

מייד ללא הגרלה!

חיפשתם להיות שותפים בזיכוי הרבים?
זו ההזדמנות שלכם!

ארגון 'דרשו' ו'אחינו' יוצאים במבצע ענק של תרומות ומתנות לתורמים לארגון 'אחינו' ולפעילות העניפה של קירוב קרובים ורחוקים, וסיוע נרחב ברוחניות וגשמיות לתלמידים בישיבות הקדושות להתקדם ולהעלות בדרך ה'.

התורמים יזכו בכרטיסי הגרלה להגרלה הגדולה של

50.000 ש"ח

פרס ראשון: **זכייה בסך 20.000 ש"ח** פרס שני: **זכייה בסך 10.000 ש"ח**
פרס שלישי: **זכייה בסך 5000 ש"ח** פרס רביעי: **זכייה בסך 1500 ש"ח**
פרס חמישי: **זכייה בסך 1000 ש"ח** פרס שישי: **זכייה בסך 500 ש"ח**
ועוד 6 הגרלות ביניים בסך **2000 ש"ח כל אחד**

ובנוסף, 'דרשו' מעניק מתנות באופן מיידי עד לשווי של

1790 ש"ח!

1
תרומה בסך 18 ₪ ל-15 חודשים סך תרומה 270 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 400 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
+ כרטיס להגרלה הגדולה

4
תרומה בסך 18 ₪ ל-22 חודשים סך תרומה 396 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 580 ₪:
סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
"חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
ספר "דרש דוד" על המועדים, כרך א' או ב'
+ 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

5
תרומה בסך
קבל
+

* ההגרלה הגדולה תתקיים אי"ה בחודש אלול תשע"ט

להצטרפות וקבלת

מקובר

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

2

תרומה בסך 18₪ ל-18 חודשים סך תרומה 324 ₪

קבל מיידית מתנה בסך 460 ₪:

סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר'דרשו'
+ כרטיס להגרלה הגדולה

3

תרומה בסך 18₪ ל-20 חודשים סך תרומה 360 ₪

קבל מיידית מתנה בסך 560 ₪:

סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
סט"חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר'דרשו'
+ 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

18₪ ל-24 חודשים סך תרומה 432 ₪

מיידית מתנה בסך 630 ₪:

גביע כסף
סכין לחלות כסף
כף לעוגה כסף
3 כרטיסים להגרלה הגדולה

6

תרומה בסך 36₪ ל-20 חודשים סך תרומה 720 ₪

קבל מיידית מתנה בסך 1350 ₪:

סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
"חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
ספר "חפץ חיים" מהדורת 'דרשו'
ספר "מועד לדוד"
גביע כסף
כף לעוגה כסף
סכין כסף
+ 6 כרטיסים להגרלה הגדולה

7

תרומה בסך 36₪ ל-24 חודשים סך תרומה 864 ₪

קבל מיידית מתנה בסך 1790 ₪:

סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר'דרשו'
"חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
"דרש דוד" על התורה 3 כרכים
גביע כסף
כף לעוגה כסף
סכין כסף
+ 10 כרטיסים להגרלה הגדולה

המתנות: 02-5609000

>>> המשך מעמוד 1 | לקט מיוחד

בתום התפילה, פנתה הרבנית ע"ה אל כמה ממקורבותיה, ואמרה להן:

"אני מרגישה שהיה אפשר לנצל את כל הדמעות הללו שנשפכו כאן כמים, לדבר מועיל יותר, והוא- להתחנן בפני השי"ת שיחזיר אותנו אל חיקו, וישיב את השכינה אל מקומה, ויביא את משיח צדקנו. שהרי כשיבוא המשיח ויגאלנו, תיעלמנה כל הצרות!".

הרבנית הוסיפה ואמרה, שבוודאי אין לתאר ואין לשער את כוחה של דמעה הניגרת מעינו של יהודי, אבל הבעיה היא שכל אחד מתפלל על צרתו שלו, או לכל היותר על צרותיו של הציבור שבו הוא שוכן, ולא יותר מזה.

לא מנצלים את הדמעות לתפילה על כלל ישראל ועל גלות השכינה, ועל כך שתחזינה עיננו בשובו של השי"ת לציון ברחמים. כי אם היינו עושים זאת, בוודאי שהקב"ה היה מאזין לתפילותינו ומחיש לנו את הישועה.

משל למה הדבר הדומה? - למשלו של ה'חפץ חיים' שסיפר על בן מלך שסרח, ואביו הרחיקו מארמונו, הגלהו הרחק הרחק, ושלח אותו לעבוד עבודת פרך אצל איכר פשוט שבפשוטים. לאחר שעברו כמה חודשים, התגעגע המלך לבנו, ושלח את מקורבו שילך אל האיכר ההוא, שיודיע לנסיך שאביו המלך מעונין לסייע לו, וישאלהו במה הוא זקוק לעזרה.

כשהגיע השליח אל הכפר בו שהה בן המלך, הזדעזע לראות את מצבו הנורא של הילד המעודן, שהיה מורגל בכל התפנוקים שבעולם, ועתה עליו לעבוד אצל איכר המרוחק כמרחק שמים וארץ מנימוסי מלכות.

כשהציג השליח את עצמו בפני בן המלך, ושאל במה הוא זקוק לעזרה, ביקש הנסיך שאביו המלך ישתדל אצל האיכר שלא ייתן לו עבודה כל כך קשה, ושייתן לו מדי יום קצת יותר אוכל...

כשחזר המקורב אל המלך ודיווח לו על בקשותיו של בנו, פרץ המלך בבכי, ואמר: 'הזהו בניי?! כך נראה בן מלך?! זה מה שעומד לו בראש - שיתנו לו קצת יותר אוכל, ולא ישתעבדו בו?! הלא היה באפשרותו לבקש הרבה יותר! הוא היה יכול לבקש ממני שאשחרר אותו, שאחזיר אותו אל הארמון, והכשירנו לימים שבהם יצטרך לאחוז בתפקיד המלך, ולענוד את הכתר לראשו!'...

כך גם אנחנו, אמר ה'חפץ חיים', מבקשים מהשי"ת שייתן לנו קצת יותר אוכל, קצת יותר פרנסה, קצת יותר נחת, אבל שוכחים את העיקר, ולא מבקשים על הגאולה, וחבל. כי אם היינו עושים זאת, בוודאי שבכלל מאתיים מנה, ועם גאולתנו - היו גם כל הצרות חולפות מן העולם!

מי הוא המוזר?

למעונו של מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, נכנס אברך אחד ושאל:

"בשולחן ערוך נאמר כי בשעת ברכת המזון יש לכסות הסכין, לפי שיש חשש שבזמן שהוא אומר 'רחם נא על ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך' - ידקור עצמו בסכין מרוב צער על החורבן. והנה", שאל האברך, "מעולם הרי לא שמענו על חשש כזה, שאחד יזיק לעצמו כשמזכיר את חורבן בית המקדש?".

רבי חיים שמע את שאלת האברך והשיב לו: "הדין לא מוזר. פעם כל איש פשוט היה מבין את חומר עניין החורבן, ומאבד את עשתונותיו כשמזכירו, עד כדי כך שהיה חשש אמיתי לסכנת נפשות. אנחנו, לצערנו הגדול - משונים, ולא ההלכה!".

ואל יאמר אדם: 'וכי בכוחי להביא את הגאולה?! הרי כל גאוני עולם ומצוקי ארץ הפילו על כך שיח ותחינה לפני בוראם, וביקשו והתחננו על ביאת המשיח, ולא נענו, ואני הקטן אוכל לעשות זאת?!'

אל יאמר זאת, אלא יתנהג כפי שמובא ב'מסילת ישרים', פרק י"ט- בביאור חלקי חסידות, וזה לשונו:

"ואם יאמר אדם מי אני ומה אני ספון שאתפלל על הגלות ועל ירושלים וכו', המפני תפילתי יכנסו הגלויות ותצמח הישועה? - תשובתו בצדו, כאותה ששנינו: לפיכך נברא אדם יחידי, כדי שכל אחד יאמר בשבילי נברא העולם, וכבר נחת רוח הוא לפניו יתברך שיהיו בניו מבקשים ומתפללים על זאת. ואף שלא תיעשה בקשתם, מפני שלא הגיע הזמן, או מאיזה טעם שיהיה, הנה הם עשו את שלהם והקב"ה שמח בזה".

למדנו מפורשות מדברי ה'מסילת ישרים' שכל אדם, גם בדורנו, יכול להתפלל אל השי"ת שיביא את משיח צדקנו, ויש להקב"ה נחת רוח מזה.

טובל פתו בכוס דמעותיו

אחד מתלמידי מרן הגאון בעל ה'חתם סופר' זצ"ל, רבי משה נובומסטר מהמבורג, מתאר בספרו 'זיכרון למשה' כיצד מרן זי"ע קיים בנפשו את מצוות זיכרון החורבן וצערה של שכינתא בגלותא, וכך הוא כותב: "פעם, בערב תשעה באב, התבודד החתם סופר בחדרו. הייתי סקרן מאוד לדעת את סיבת התבודדותו, כי הלוא ידעתי שבערב תשעה באב אחר הצהרים, אינו עוסק לא בדבר הלכה ולא בחיבור תשובות לשואלים. העזתי פניי ברבי, והצצתי דרך חור המנעול, ומה נורא המחזה שנגלה לעיניי: איש האלו-קים יושב ומקונן על חורבן הבית, על ידו מונח ספר ובידו כוס אשר לתוכה הזיל דמעותיו עד שנתמלאה, ובשעה שישב לאכול סעודה המפסקת לגם מכוס הדמעות, לקיים מה שנאמר 'האכלתם לחם דמעה ותשקימו דמעות שליש'...".

את תלמידו של ה'חתם סופר' - רבי שמעון דייטש - שעלה לימים לירושלים, מצאו פעם בערב תשעה באב בשעת הסעודה המפסקת, כשהוא טובל את פתו בכוסית של דמעות.

"מאי האי?", שאלוהו חבריו.

"כך נהג מורי ורבי ה'חתם סופר'" - נענה להם רבי שמעון - "שהיה סוגר עצמו בחדר מיוחד בערב תשעה באב אחר הצהרים, בוכה ומקונן על חורבן בית המקדש ועל גלות השכינה, אוסף דמעותיו בכוס, ואחר כך טובל בהן את פתו בסעודה המפסקת, לקיים מה שנאמר 'ושקווי בבכי מסכתי'".

(חלקים מתוך מאמר של הרב בנימין כהן - המבשר תורני פנחס תשע"ח)

>>> המשך מעמוד 11 | הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

ולפעול ישועות נשגבות, אשר אי אפשר לזכות בהן באף זמן אחר כמו בעת החיבור הזה. אך מי שלא נזהר ברגעים היקרים הללו, ואינו מצטער וכואב עם אבא שבשמים - כמה הוא מפסיד וכמה הדבר מסוכן, לקחת את רגע החיבור עם אבא שבשמים ולהשליכו ככלי אין חפץ בו...

הבה נכיר בערכן של שעות הקינות, הבה ננצל כראוי לפתוח את הלב ולהקיש על שערי שמים, לפעול ישועות לעצמנו ובעיקר - להחיש את הגאולה וישועת עם ישראל!

נעליים שמעולם לא ננעלו...

מהמקורבים ביותר לגאון ישראל ה'חפץ חיים' זצ"ל, היה יהודי תלמיד חכם שזכה לשמשו בשם רבי לייבל'ה ברוידא זצ"ל. כשנפטר הרב ברוידא ובאו המנחמים לביתו, הוליכה אותם רעייתו האלמנה לחדר השינה שלו, שם היו מונחות נעליים שחורות ומבריקות, חדשות ונוצצות, שמעולם לא השתמשו בהן. לנוכח עיני המנחמים התמהות על הנעליים שלא באו לשימוש, הסבירה רעייתו:

'הרב היה תלמיד ה'חפץ חיים', וכמי שגדל בצילו - היה חי את הציפיה למשיח, את הדריכות לקראת עת הגאולה... הרי לרבו היה בגד חדש וחשוב בו לא השתמש מעולם, כי אמר שהוא מונח אצלו לעת ביאת המשיח, אז יוכל לצאת לקראתו בבגד חדש, כראוי למעמד המכובד של קבלת פני משיח... ואף בעלי כן, הכין לעצמו זוג נעליים חדשות בהם יצעד לקראת המשיח, ובכל יום היה מביט בהן בצער ובאכזבה, ומנער אותן מהאבק באומרו: 'היום לא זכינו, אבל אולי מחר, אולי מחר...''

את הסיפור סיפר מגיד המישרים הנודע, הגאון הרב מנחם שטיין שליט"א, והמסר הבוקע ממנו נוקב חדרי לב: הרי כשאנו מחכים למשהו, אנו יודעים איך לפעול כדי לקדמו... כשמצפים לעבור דירה - רצים אחרי המתווכים, כשמבקשים לעשות שידוך - מטרטרים את השדכנים, וכשמבקשים להתקדם בקריירה, אנו יודעים איך לדחוף, לפעול, לנסות בכל דרך...

הבה נחיה את הציפיה לגאולה, לפחות באותה מידה... הבה נפעל בכיוון, נדחף בכל הכח - נתפלל מעומק הלב, נפעל להרבות אהבת חינם, נכניס את הציפיה לגאולה כנוכחת ופעילה בסדר היום שלנו. ואז נוכל לענות בחיוב על השאלה שנישאל 'ציפית לישועה?' - כי אכן, פעלנו ככל יכולתנו, עשינו כל שלאל ידינו, כדי לזכות כבר בישועה, כדי לראות בשובנו לציון ברחמים!

(מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע', הרב קובלסקי)

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א, כתבו ל:
6182918@gmail.com

כשמשה רבינו ע"ה היה מלך בכוש - האם דיבר דברים בטלים?

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה" (דברים א', א')

כתב האור החיים הקדוש: "אמרו בגמרא (יומא יט:) אמר רבא, השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר 'ודברת בם' - ולא בדברים בטלים, מכאן שאסור לדבר זולת בדברי תורה ויראה.

"והודיע כאן הכתוב כי משה רבינו עליו השלום - אלה הם הדברים אשר דיבר כל ימיו מעצמו, לבד הדברים אשר צווה מה' לדברם, הא למדת שקיים 'ודברת בם', ודבריו אלה כל רואה יעיד כי כולם דברי תורה וחכמה ומוסר", ע"כ.

בס' 'תפארת שלמה' עה"ת הקשה ע"ז, שהרי משה רבינו ע"ה, בן שמונים שנה היה קודם שקיבל את התורה, ומלך בכוש ימים רבים, ואיך כל ימיו לא דיבר רק דברי תורה ולא דברים בטלים?

וכתב: "הנה זה הוא ענין סוד ליראי ה' ולחושבי שמו, אע"פ שעוסקים ומדברים בדברי עוה"ז, מ"מ מחשבתם קשורה ודבוקה בהשי"ת ברוך הוא כל הימים, וכל דבריהם בקדושה".

וענין זה אמר המגיד ל'בית יוסף' (מגיד מישרים פר' ויקרא): "תדיר תהא מחשבתך דביקא באורייתא אוף בעידן דאת ממלל עם בני נשא ובעידן דאת אכיל ושתי".

וכ"כ ה'נפש החיים' (שער א פ"ח): "שגם באותה העת ושעה מועטת שאתה עוסק בפרנסה כדי הצורך וההכרח לחיות נפש, עכ"פ ברעיוני מחשבתך תהא מהרהר רק בדברי תורה".

ובתולדות הרד"ל (הגאון רבי דוד לוריא זצ"ל - נדפס בתחי' פירושו לפרד"א) מובא עליו, שהשי"ת חננו בכח נפלא, אשר עם כל עוצם טרחו ועמלו בחסדים ובביקור חולים וכיוצ"ב, עכ"ז היו רעיוניו ומחשבתו קשורים גם אז בענין התורה, כאשר היה ניכרת מחשבתו מתוך מעשיו, שתמיד באמצע עסקי החסד שהיה עושה, היה מפסיק לחפש כרגע בבבלי או בירושלמי או בפוסקים מקום העיון שהרהר אז.

ובהערה שם (אות יב) מובא: "ועיני ראו בבואו מאהליב על דבר ענין טובת הכלל, בעת אשר כל חכמי וגבירי מאהליב עטרוהו מסביב לטכס העצה עמו, פנה באמצע מאיתם על רגעים אחדים, ובא

אלי בהתפעלות רבה, על החידוש הנפלא שעלה אז פתאום ברעיוניו, בהא דפ"ק דקידושין (ו.) באיבעיא להו מיוחדת מהו וכו', שמכוון שם י' לשונות, והם מכוונים ע"פ יסודות הזוה"ק לעשר ספירות אחת לאחת.

מה המקור למנהג גדולי ישראל ודיינים לצאת במקל עם עטרה של כסף, ויש במקל נקב ורצועה בתוכו?

"וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ" (דברים א', ט"ז)

בסנהדרין (ז:) "ואצוה" ל' זירוז, אמר רבי יוחנן כנגד מקל ורצועה תהא זריז.

וברש"י שם פי', שזירז על המקל ועל הרצועה (שילפי' שם מ"אלה המשפטים אשר תשים לפניהם" אלו כלי הדיינים, מקל ורצועה, ושופרא וסנדלא), שיהיו הדיינים מטילין על ידם אימה על הציבור לשם שמים.

ובשו"ת 'התעוררות תשובה' (להג"ר שמעון סופר זצ"ל ח"א סי' קע"ח) כ' במה שעלה על הדעת להרהר על אותן גדולי ישראל אב"ד וראשי דיינים, שמנהגם היה לשאת מטה עם עטרה כסף על ראשו, וטפח מתחת העטרה יש נקב ובו יש רצועה של עור, אם יש טעם בדבר הזה.

וכ' ע"פ הגמ' הנ"ל שי"ל שלכן נשאו מקל ובו תלוי רצועה, להראות לעם בזה לייסרם ולהזהירם ולהטיל אימה עליהם, לשם שמים.

וכיון שהמה אב"ד וראשי דיינים, היו שמים במטה עטרה של כסף, דהרי ת"ח העם מעשרין אותו.

השאלות בפרשת השבוע

- **האם מותר לישראל להראות את חוזקם לגויים?**
- **מדוע פתח משה את דברי תוכחתו ברמז, וסיים בגלוי?**
- **מהי המעלה המיוחדת בתוכחה הנאמרת סמוך למיתה?**
- **עונשו של משה שלא יכנס לארץ - בגלל מעשיו או בגלל העם?**

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה והמועדים' לרכישה התקשרו 02-5609000

מדוע פרקי איכה והקינות נסתדרו לפי סדר האלף-בית?

ירמיהו הנביא כתב את מגילת איכה ברוח הקודש מפי הקב"ה, כדכתיב (ירמיהו ל"ו א', ב'): "ויהי בשנה הרביעית... היה דבר הזה אל ירמיהו מאת ה' לומר לו, קח לך מגילת ספר וכתבתה אליה את כל הדברים אשר דברתי אליך על ישראל ועל יהודה וכו'".

הטעם שפרקי איכה והקינות נסתדרו לפי סדר האלף בית (פרקים א ד):

"א"ר מפני מה לקו באלף בית [שבאיכה] מפי שעברו על התורה שניתנה באלף בית" (סנהדרין קד, א).

טעם אחר: אמר ר' יהושע למה נכתבו הקינות באלף בית, מפני שעברו ישראל על כ"ב עבירות כנגד כ"ב אותיות שבתורה (ילקוט שמועני איכה תחרב).

טעם אחר: משום שהסדר א' ב' מוכן ורגיל לכל, לסייע להם לישראל לשנן את דברי התוכחות והקינות (מדרש תדשא).

הטעם שפרק ה' אינו בסדר אלף בית:

לפי שד' פרקים ראשונים עוסקים בתיאור העזות בעם ישראל, ובעקבותיה את המצב המצפה להם לישראל בעקבות כך, משא"כ פרק ה', הוא תפילה לקב"ה שיתבונן על מצב העם, ולכן בפרק ה' בין לטעם [שסידרו על סדר א' ב'] לפי שעברו על דברי תורה שניתנו בכ"ב אותיות, בין לטעם שעברו עברות כנגד כ"ב אותיות, וכן לטעם של המדרש תדשא שיהיה שנון בפיהם, פרק ה' אינו קשור לחטאות בני ישראל, ולכן לא באו להזכירן ולא לפרטן ולכן א"צ שיהיה שנון בפיהם (אורות משפט ע"מ שסו).

הטעם שבפרקים ב' ד' מתחלפות האותיות 'עי"ן' ו'פ"ה' בסדר האלף בית, משא"כ בפרק א' שמסודר כסדר הא' ב' (מדרש איכה ב ג אות פה):

לפי שהיו אומרים בפיהם מה שלא ראו בעיניהם, וכעין זה מובא בסנהדרין (קד, א) בשביל המרגלים שאמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם (מדרש שם).

הטעם שמתחלפות רק בפרקים ב' ד' ולא בפרק א':

לפי שאם היו משנים גם בפרק א', היה נראה לומר שזה היה סידרו של ירמיהו באלף בית פ"ה קודם לעי"ן, ולכן הראה לנו בפרק א' את סדר האלף-בית, ובפרקים האחרים הקדים פ"ה לעי"ן (מהרש"א).

טעם אחר: לפי שפרק א' מדבר על העיר ירושלים, ועליה לא שייך לומר שאמרו בפה מה שלא ראו בעין, משא"כ שאר הפרקים העוסקים באומה הישראלית, שעליהם נאמר שהקדימו בעוונותיהם פה לעין (בעל ידי משה).

טעם אחר: הקדימו פה לעין כנגד נביאי השקר, שהקדימו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם, או כנגד זה שרדפו אחר אכילת פיהם ולא השתוקקו לגאולת עין (ילקוט מעם לועז בשם ספר אלון בכות).

צורת הקריאה

קוראים מגילת איכה בישיבה, ואף הבעל קורא יושב בקריאתה, והטעם: כדרך האבלים (תשובות והנהגות רצ).

זמן הקריאה

יש הנוהגים לקרוא מגילה רק בלילה, והטעם: על שם הנאמר (איכה א', ב'): "בכה תבכה בלילה" (שם ב יט) "קומי רוני בלילה" (ספר מנהגים דבי מהר"ם מרוטנבורג עמוד 334) .

קריאה בבוקר

"וטוב שיחיד יקרא גם ביום" (א"ר תקנט ד, משנ"ב שם ס"ק ב), וקוראים בלא ברכה, והטעם בלא ברכה: דהוי רק מנהג, ועל מנהג שאינו קבוע לא מברכים.

נשים בשמיעת המגילה

יש שכתבו שלא נהגו הנשים לשמוע או לומר מגילת איכה (ספר הליכות ביתה כה יט).

ויש שכתבו שראוי לכל אשה, אם אינה יכולה ללכת לבית הכנסת, שתשב בארץ ותאמר איכה, ומקיימת בזה מצוות אבלות בתשעה באב, ואם היא טרודה בגידול ילדיה - פטורה (תשובות והנהגות רצ).

בדיני המגילה

יש שנהגו לקרוא מגילה מתוך הכתב (לבוש תקנט א). ומברכים את ברכות המגילה כלקמן, ויש שאינם קוראים מתוך הכתב ואין מברכים.

ברכות המגילה

מברך על מקרא מגילה, ומברך בלחש, באופן שישמעו כולם, ואין מברך "שהחינו", ודבר פשוט הוא שאין מברך, ולעתיד לבוא שיהפוך למועד יאמרו ברכת "שהחיינו" (לבוש תקנט א).

במנהגי הקריאה (שו"ע תקנט ס"א)

מגביה קולו בקריאת המגילה כדרך הבוכים שמגביהים קולם כשמרבים הבכייה. בכל איכה מגביה קולו יותר, יפסיק בין פסוק לפסוק כדרך האומרים קינות (מהרי"ל אות כא), ופסוק אחרון בכל פרק שמתחיל באיכה יסיים בקול (משנ"ב תקנט ס"ק ב).

"השיבנו ה'"

כשמגיע לפסוק (איכה ח', כ"א) "השיבנו ה' אליך" אומרים הציבור, והבעל קורא חוזר אחריהם (לבוש תקנט א). ובהרבה מקומות נהגו שהציבור אומר "השיבנו" רק בפעם השניה, ויש שנהגו שהציבור אומר ב' פעמים "השיבנו". הטעם שכופלים פסוק "השיבנו", לפי שמסיים בפסוק של תוכחה "כי אם מאוס... קצפת עלינו עד מאוד" הוצרכו לכפול פסוק שלפניו פעם נוספת, כדי שלא לסיים בפסוק של תוכחה (רש"י איכה ה פסוק כג).

קדיש אחר איכה

אין אומרים קדיש אחר איכה, והטעם: לפי שהקריאה היא ליחידים ולא שייך על זה קדיש (לוח הלכות ומנהגים אב).

לשליחת תגובות לכותב הטור, הרה"ג יהודה לב שליט"א, כתבו ל:
lev17382@gmail.com

>>> המשך מעמוד 12 | הרה"ג שמואל צבי גנץ שליט"א

לו זוגתו הצדקנית מרת מירל ללבוש בשבת זו את ה'קפטן של משיח', ובשבוע הבא יקנו קפטן חדש לכבוד שבת. נענה ר' מענדל ואומר: "אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח, אחכה בכל יום, ובאיזה קפטן אקבל את פניו היום?!". לא אבה ר' מענדל לגעת בבגדים, והם נשארו חדשים ונקיים, מוכנים לרגע הנכסף.

את מאורעות הזמן היה מבאר לתלמידיו ולמקושריו תמיד, לאור אמרות החכמים על הזמן של עקבתא דמשיחא. היה זה כשהסתלק בחייו אחד מצדיקי הדור. הוא היה אומר שכשם שבהכנסת ס"ת חדש לארון הקודש, נוהגים לצאת לקראתו עם כל ספרי התורה, כמו כן עתה לקראת בוא יום ביאת המשיח - יוצאים כל ספרי התורה לקבל את ביאתו...

רעיון יפה היה מוסר רבי מענדל בשיחותיו, בו הוכיח נמרצות כי בדורנו נזכה לביאת המשיח. שכן בתפילת 'ריבון העולמים' הנאמרת מידי מוצאי שבת, מזכירים את הבקשה לפתיחת "שערי תשועה" לאחר "שערי תשובה", והרי זה רמז עבורנו, שהנה המשיח כבר מתקרב לגאלנו גאולת עולם, בראותו שישנה התעוררות כה גדולה לחזרה בתשובה.

אף אני בכאבי

בסוף ימיו אשר חי בעלמא הדין, שכב הגה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע על מיטת חוליו בבית החולים בפעסט, ולמרות תשישותו ויסוריו, לא מנע את עצמו מעבודת התפילה, כדרכו, בקול חזק ובהתלהבות עצומה, כאשר זכינו לראות בעיננו ולשמוע באזננו.

באחת הפעמים בעמדו לפני ה' בתפילה, נכנס הרופא ראש המחלקה, ואמר שהקולות היוצאים מחדר הרב, מפריעים לשאר החולים הנמצאים במחלקה, שחלקם חולים מסוכנים.

ענה הגה"ק שאכן ישתדל להנמיך את קולו בתפילה.

אך למחרת בהגיע זמן התפילה, לא עמד לו כוחו לחסום את פיו, והתפלל אף הפעם בלבת אש קודש ובקול גדול.

שוב הופיע הרופא, ואמר שישנו במחלקה חולה אנוש ,הסובל על רגליו וכאביו גדולים, וקולות התפילה טורדים את מנוחתו, ומסבים לו צער. פרץ המונקאטשער רב בבכי, והשיב לרופא מתוך נהמת ליבו: "מיר טוהט אויך וויי, מיר טוהט וויי פארוואס שכינתא בגלותא! פאר וואס משיח קומט נאך נישט! וועגן דעם שריי איך!!" [גם לי כואב, לי כואב מדוע השכינה עודנה בגלות! מדוע אין בן דוד בא! על זאת אני זועק!]. (הגה"צ יצחק שלמה אונגר זצ"ל אב"ד חוג חת"ס ב"ב 'רשומים בשמך' חלק א- עמ' שפד).

◆◆◆

בבכי ובתחנונים

מספר היה הגה"צ יצחק שלמה אונגר זצ"ל, אב"ד חוג חת"ס ב"ב: "בחרדת קודש הנני מזכיר את אשר חזיתי בעיני, בשהותי אז בצל הגה"ק מצאנז-קלויזנבורג זי"ע, את עבודת התפילה הנפלאה שלו בעוז ותעצומות ובמסירות נפש, ונגד עיני עדיין עומדת דמותו הטהורה בהיותו מוטל על הארץ בפישוט ידים ורגלים, וממרר בבכי ובתחנונים 'מתי תמלוך בציון בקרוב בימינו...'".

ועיר האלוקים מושפלת

באחת הפעמים כששהה כ"ק מרן אדמו"ר מפאפא ה'ויחי יוסף' זי"ע בארה"ק, שבת את אחת השבתות בעיר הקודש טבריה, ובפניא דמעלי שבתא, בעברו לפני התיבה לתפילת מנחה, התפלל תפילתו בדביקות ובהשתפכות הנפש כדרכו בקודש.

כשהגיע לברכת "ולירושלים עירך ברחמים תשוב", הושפלה קומתו באחת. הרכין ראשו על גבי העמוד, כשהוא גועה ומתייפח בבכי קורע לב, ועיניו תזלנה דמעות כנחל מאין הפוגות, בלי יכולת לכלוא את המיית רגשותיו הגואים בתוכו, ופורצים כמים רבים אדירים משברי ים, לאורך זמן רב. כל האנשים הנמצאים אותה שעה נוראת-הוד בהיכל ביהמ"ד, נחרדו ונתחלחלו מאד, וסמר בשרם לשמע אנחותיו וגניחותיו, שמוסרו את הנפשות והפשירו את הלבבות.

לשליחת תגובות לכותב הטור, הרה"ג שמואל צבי גנץ שליט"א, כתבו ל: 3227@okmail.co.il

>>> המשך מעמוד 5 | הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א

בזה שלא הצלחתי כלל לאסוף כסף, אלא הישיבה גם הפסידה את הוצאות הנסיעה...

למחרת התיישבתי ללמוד כהרגלי בהיכל הישיבה, והנה הגיעה לאוזני שמועה שמו"ר זצ"ל מחפש אותי. חששתי מאוד שהוא מקפיד עלי שלא פעלתי מאומה, אבל לפליאתי ראיתי אותו בא לנגדי והוא מלא שמחה וקורא לי "מגיע לך יישר כח! ברוך ה' הצלחת הצלחה גדולה!". מיהרתי להשיב לו שכנראה טעות היא, שהרי לא פעלתי מאומה, אך מו"ר השיב לי בשמחה שעל ידי פעולתי אתמול, בא אליו יהודי היום בבוקר, ונתן לו עשרים וחמש ליש"ט (סכום עצום בימים ההם). שאלתיו איך זה קשור למה שעשיתי אתמול, והשיב לי מו"ר זצ"ל: "הרי אנו מאמינים בני מאמינים, ויודעים שההשתדלות אינה הסיבה לתוצאה, אלא שגזירה היא מלפניו, שבלא השתדלות מצד האדם אין הקב"ה נותן את מה שנגזר כבר, וא"כ וודאי זה שייך אליך, שמאחר שאתה עשית את ההשתדלות - ממילא הקב"ה עזר לנו, והרבה דרכים למקום, ועל ידי השתדלותך במקום אחד, הושיע אותנו הקב"ה ממקום אחר"...

הגדרת העני האמתי

אח"כ דיבר עמי בגנות אלו שלא רצו לקבלינו בטענה ש"אינם מקבלים שנוררעס"", ונאנח ואמר: "הלא הם הרבה יותר עניים ונצרכים מאתנו, שהם מפסידים בידיהם את ברכת ה' לעתיד לבוא, ומאבדים את עולמם הנצחי, ואנחנו עשירים, שמעשינו כתובים בספר זיכרון לירא ה' ולחושבי שמו, והוא יתברך משלם לנו שכר מרובה עד אין קץ בעולם הנצח".

הקב"ה רוצה שהתורה תתקיים על ידי רבים

סיפר לי, שהגביר הנודע ר' אנשיל רוטשילד זצ"ל מפרנקפורט, היה נותן ממון רב לצדקה, והיה זהיר במצוה קלה כבחמורה, ובסוף ימיו כאשר חלה במחלה ונטה למות, שלח לו הקדוש ה'חפץ חיים' מכתב, שיתרום מיליון מארק לישיבות ברוסיה, כדי להצילן מחרפת רעב [ולפי השמועה רכושו נאמד בשלושים מיליון רובל], והבטיח לו עבור זה חלק גדול בגן עדן. ה'חפץ חיים' היה בטוח שיסכים, וכבר הודיע לישיבות שבקרוב תהיה רווחה לישיבות, אבל בני משפחתו של רוטשילד לא מסרו לו את המכתב, ונפטר קודם ששמע מהמכתב, ולא השאיר כלום בצוואתו עבור הישיבות. תיכף לאחר פטירתו נודע גורל המכתב לבני משפחתו של ה'חפץ חיים', והחליטו שלא לספר לו כדי שלא יצטער, אך ה'חפץ חיים' שציפה לשמוע איזו ידיעה בעניין הכסף, הרגיש שבני משפחתו משתמטים ממנו, וכפי הנראה השיג ברוח קדשו את אשר קרה, ואמר להם שכנראה רצון הקב"ה, שהתורה לא תתקיים מסכום של מיליון רובל מידיו של רוטשילד אחד, אלא אדרבה, שהישיבות יהיו נזקקים לפרוטות הבודדות שמתקבצות מכל בית ישראל, שהפרוטות הבודדות שהעניים נותנים מתוך קושי - חביבות מאוד אצל הקב"ה, וחזר הח"ח לעסוק בעבודת ה', ולא הצטער, אלא קיבל על עצמו שכך הוא רצון הקב"ה!

שמח שעמד בניסיון האמונה והביטחון, כשאינו נוטל ממון ממחללי שבת

והיה אומר שלכל יהודי ניסיון משלו: 'בעל בית' נבחן באיסורי אונאה, גזל וריבית, בן ישיבה - בביטול תורה, ומנהל הישיבה - אם הוא בוטח בהקב"ה, ולכן לא הקל לעצמו העול לקבל מאת מחללי שבת בפרהסיה, כיון שידע שזהו ניסיון לו, אם יבטח בקב"ה שיזמין לו את הוצאות הישיבה בדרך כשרה בלא לקבל ממון שמפריע לקדושת הישיבה, ושמח שזוכה לעמוד בניסיון מתוך מסירות נפש כפשוטו.

מעולם לא שינה מדרכו כמלוא נימא, ובכל הליכותיו צעד ללא פחד ומורא, וכיוון שהאמת הייתה ניכרת בכל אורחותיו, זכה שגם מתנגדיו הכירו בו שהוא איש אמת.

דבריו שאמר לאחד שהפסיק לתרום לישיבתו

פעם ביקש תרומה להחזקת הישיבה, מיהודי שהיה רגיל לתרום בקביעות עבור הישיבה, והלה השיב לו שמכאן והלאה אינו רוצה לתת לישיבתו. מו"ר זצ"ל השיב לו: "זו זכותך לא לתת, אבל אני מבקש ממך לא להתחרט על הראשונות, שאז תפסיד את שכרך על מה שנתת עד עכשיו", וכמו שאמרו חז"ל (קידושין מ:) שהתוהה על הראשונות מפסיד את זכויותיו הראשונות.

(מתוך הספר 'אש קודש')

>>> המשך מעמוד 6 | המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל

צריך לזכור שעל הבעל להכיר להן טובה על כך, ואין זה דבר של מה בכך. ולמרות שחיבב את הכוללים ביום שישי, ציטט בשם מרן הגראמ"מ שך, שהיה מעורר את האברכים להקפיד לעזור בבית לשבת, והיה אומר בצחות: "צריך כולל של עזרה בבית ביום שישי"....

פעם סיפר, שהיה אברך שהתלונן אצל מרן החזו"א זצוק"ל שבמקום לעסוק בלימוד, הוא עסוק רבות בלסייע לאשתו, והשיבו: "אם תראה לה שאתה באמת מתמיד, היא לא תפריע לך ללמוד, אך אם אתה רץ ללמוד בדיוק כשהיא צריכה אותך, היא לא תחשוש להפריע!"... והביא מעשה שהיה אצל מרן הגר"י אברמסקי זצוק"ל, כשבאו עסקנים חשובים לדבר עמו בביתו, קודם כל הוא נכנס לביתו לדבר עם אשתו, ורק לאחר מכן הכניסם לחדרו, ושוחח עמהם לאחר שקיבל רשותה.

אני נזכר שפעם באחת השנים, כשהמשגיח זצוק"ל יצא בבין הזמנים לשהות בבית חתנו הרה"ג רבי שלום וייס שליט"א בירושלים, וכדרכו הכין כמות ספרים להכניס למכונית, שאלה אותו הרבנית: "מדוע נדרשים לך כל כך הרבה ספרים, הרי לחתננו יש את הספרים הללו?" השיב לה בנעימות: "אני לוקח עמי את החברים שלי"...

מידת האמת היתה אצלו מיוחדת ממש...

ללא ספק. אני זוכר שפעם נרכשה עבורו מגבעת חדשה, והיה לו סימון לכובע של שבת שזה של שבת, וכשרכשנו כובע אחר והעברנו כובע זה לימי החול, ביקשני מרן המשגיח זצוק"ל למחוק את הסימון 'שבת' שהיה רשום בתוככי הכובע. שאלתיו: "הרי רואים את ההבדל ביניהם, והוא לא יתבלבל כשרואים שהשני חדש יותר?" השיב בפשטות: "נכון, אבל אמרה התורה 'מדבר שקר תרחק', וצריך להתרחק לגמרי"...

לא אחת אמר, שנאמר "מדבר שקר תרחק", היינו שמתרחק מהקב"ה, ואם כך, כשהאדם אומר אמת הוא מתקרב אליו יותר כי חותמו של הקב"ה אמת.

(מתוך מוסף שבת קודש יתד נאמן, תולדות תשע"ח)

>>> המשך מעמוד 3 | הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצוק"ל

◆◆◆

הקוצקער אומר: "עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם", מאיפה אדם יש לו עצבים? כשהוא חושב שכסף וזהב זה מעשה ידי אדם! הוא חושב שיש כאלה שיש להם מזל והם מרוויחים כסף, ואני - איפה ההצלחה שלי? איך נראה המצב שלי, למה אני כזה 'שליימזל'...

אילו ידע אותו אדם שלא העושר מן האומנות ולא העוני מן האומנות - יש בעלי אומנויות שיש להם אותם כלים ואותן אפשרויות, חלקם מרוויחים יותר וחלקם פחות. צריך לזכור שיש בעל הבית שאומר "לי הכסף ולי הזהב"! מה שיש לנו זה רק אמונה, ביטחון ופחיתות העולם! זו הנקודה היסודית שאדם צריך שתהיה לו.

(מתוך 'מגיד דבריו ליעקב', פרקי הדרכה באמונה ובעבודת ה')

>>> המשך מעמוד 7 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

כשהעלו את ההצעה לפני רבי חיים-עוזר, סירב הגאון לעשות זאת, מנימוקים שהיו עימו. אפשר לצרף לכך כמובן גם את הקשיים שנלוו למסע כזה שבימים ההם נערך באוניה, וזמן ההפלגה דרך הים היה אמור להתארך לכדי שבועיים תמימים, על כל מה שכרוך בכך.

היו עסקנים שניסו ללחוץ על הגרח"ע, ולשכנעו לצאת למסע המפרך, לטובת כלל ישראל והישיבות הקדושות, אבל הגאון הֶתְמִיד בסירובו. משראו כך, ניסו העסקנים ההם לגשת אל מרן החפץ חיים, ואמרו לו שינסה לשכנע את רבי חיים עוזר.

דברים כדורבנות

השיב להם החפץ חיים בציטוט מתוך דברי רש"י בפרשת חוקת (במדבר, כ"א, כ"א), על הפסוק "וישלח ישראל מלאכים אל סיחון" וכו'. רש"י עומד על השאלה: מדוע כאן תלתה התורה את השליחות בישראל, ובמקום אחר תולה השליחות במשה, שנאמר (דברים ב') "ואשלח מלאכים ממדבר קדמות", וכן (במדבר כ') "וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום", וכו'.

ממשיך רש"י ואומר: "הכתובים הללו צריכים זה לזה, זה נועל וזה פותח, שמשה הוא ישראל, וישראל הם משה, לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור, כי הנשיא הוא הכל!".

דברים כדורבנות נאמרו כאן ברש"י הקדוש, ואינם זקוקים להסבר כלשהו. "נשיא הדור, הוא ככל הדור, כי הנשיא הוא הכל!".

אמר הח"ח: "התשובה לדברי אלה שביקשו לשכנע את רח"ע להגיע לאמריקה לטובת כלל ישראל היא, שאיך שייך לשכנע את רח"ע שיעשה דבר לטובת כלל ישראל?! הרי רח"ע הוא כלל ישראל, והאם שייך לשכנע את רח"ע שישה דבר לטובת רח"ע בעצמו?!" - - -

למדנו מכאן על ההתייחסות הנכונה לגדול-הדור, שערכו וחשיבותו שווים לכל כלל ישראל!

האשה נתקפה בצירים בעיצומה של הנסיעה ברכבת

את היחס האמיתי לגדולי ישראל נוכל לקבל, כשנשמע לאיזה שיאים הם הגיעו בחייהם.

כשלמדתי בת"ת 'עץ החיים', זכיתי לשמוע שיעורים מהגאון רבי יואל קלופט זצ"ל, שלאחר מכן עבר לכהן כאב"ד בעיר רחובות, ומאוחר יותר בעיר חיפה.

הגר"י קלופט סיפר מעשה מופלא ששמע מהגאון רבי יעקב קליימס זצ"ל, שנסע פעם ברכבת עם הרידב"ז, רבה של צפת, והנה באמצע הדרך התעוררו צירי-לידה לאחת הנוסעות. כיון שבקרבת-מקום לא היה בית חולים כלשהו, ונסיעתה המשובשת של הרכבת-של-פעם רק גרמה להחמרת המצב, לא ידעו הבעל והאשה מה לעשות.

הם ניגשו לרידב"ז וביקשו את עצתו וברכתו בענין. הגאון אמר להם שיש סגולה בדוקה, שמשתמשים בה כאשר אשה מקשה ללדת, דהיינו שמעוניינים שהלידה תהיה מהירה, והיא לומר 7 פעמים את פרק התהילים 'יושב בסתר עליון'.

"והנה, במקרה שלכם המצב הוא הפוך; הרי כולנו רוצים שהצירים יִפָּסקו, עד שנגיע לבית החולים הקרוב. ואם כן, הבה נעשה את ההיפך, ונורה לאשה לומר את 'יושב בסתר' מהסוף להתחלה"...

האשה, כך סיפר הר"י קליימס, עשתה כפי שהורה, והצירים פסקו במפתיע, עד שהגיעה לבית החולים.

הסיפור היה בעיניי חידוש, שהרי לכאורה איך אפשר לומר פסוקים שיש בהם שֵם-השֵם מהסוף להתחלה! הרי ברור שבאופן כזה אין לכך שֵם של פסוק כלל! אבל לרידב"ז, שהיה גאון-עולם וצדיק מופלא ביותר, ושמר על פיו ולשונו ולא חיללם מעולם, היה כוח להוציא הוראה כזו מפיו.

כאשר באו מקרים דומים לפניי, לא השתמשתי בהוראתו זו של הרידב"ז, למרות שהוא-עצמו, אין ספק שהיה לו את הכוח-והגבורה להורות כפי שהורה.

הרידב"ז נכנס לדרשתו ב'שבת-שובה' דרך החלון...

ואם סיפרנו על הרידב"ז, נמשיך ונספר את מה שסיפר גיסי מרן הגר"ח קנייבסקי, ממה שאירע פעם בעת היותו בצפת עם מרן החזון אי"ש:

יהודי ישיש ניגש אלינו, והעיד על עצמו שזכה לראות את הגאון הקדוש הרידב"ז, ומרן החזו"א זצ"ל ביקש ממנו לספר לו עובדה אחת מאותו גאון. וכה סיפר: "בשבת-שובה היה בית הכנסת של הרידב"ז מלא מפה-אל-פה, במאות תושבי צפת שבאו לשמוע דברי כיבושין. לקראת השעה היעודה שבה היה אמור הרידב"ז להתחיל בדרשתו, היו גם כל מבואות בית הכנסת מלאים וצפופים.

"כאשר הגיע הרידב"ז עטוף בטליתו לדרשה, ראה שאם ייכנס בפתח הראשי, ייאלצו יהודים רבים לזוז ולפנות לו את הדרך, וגם כל ההמון בפנים בית המדרש יעמוד על רגליו.

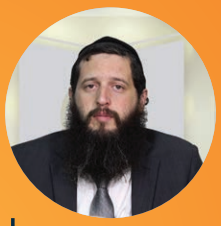
"מה עשה? - המשיך אותו גאון וקדוש בדרכו, הקיף את בית הכנסת עד שהגיע אל הכותל שמאחורי ארון הקודש, שם היה חלון שדרכו אפשר לזחול פנימה. כל הקהל ששהה כבר בבית הכנסת, נדהם לראות את הגאון מכפיף את גופו הקדוש וזוחל דרך החלון, עד שהגיע אל מקומו בבית הכנסת... כל זאת כדי לא להטריח את הציבור".

הגר"ח סיפר שמרן החזו"א נהנה מסיפור זה, וחזר עליו כל היום מתוך שמחה.

(מתוך הספר 'מצוות בשמחה' בעריכתו של הרב משה מיכאל צורן)

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2

הרב **מאיר שפרכר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

24 שעות ביממה

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 2

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 2

הרב **יוסף מגנוז** שליט"א
הדף היומי בהלכה • צרפתית
שלוחה 2

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: **4992*** או **077-2222-666**

info@dirshu.co.il | 02-560-9000 | יו"ל ע"י 'דרשו' - קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

הרה"ג רבי בנימין בירנצוייג שליט"א
'נלקט ממשנ"ב מהדורת דרשו'

*נדונים הלכתים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה למעשה יש לעיין במקורות.

סדר הקבוע בישיבות, או שיעור תורה לרבים, האם מותר לקיימו בשבת ת"ב לאחר חצות?

במה חמורה אמירת פרקי אבות בשבת ת"ב, מקריאת התורה בשבת זו?
ומהו טעם המחמירים שלא ללמוד בשבת לאחר חצות אף שאין אבלות בשבת?

במה חמורה אמירת פרקי אבות בשבת ת"ב מקריאת התורה בשבת זו?

בענין האיסור ללמוד בתשעה באב, כתב הרמ"א (סימן תקנג סעי' ב): "נהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך, כי אם בדברים המותרים בתשעה באב, ולכן אם חל בשבת אין אומרים פרקי אבות".

וכתב המשנ"ב (ס"ק ט) שכיון שפרקי אבות הם לימוד תורה, לכך אסור בתשעה באב.

והנה מצינו שבשבת קוראים בתורה במנחה שהיא אחר חצות, ומדוע שונה דינה מלימוד פרקי אבות? ואפילו בתשעה באב עצמו, מובא (סי' תקנד סעי' ד) שמותר לקרוא את כל סדר היום, ופרשת הקרבנות, ומשנת "איזהו מקומן" כיון שרגילים לקרותם, וא"כ מה חומרה מיוחדת יש בלימוד הפרק השייך לאותה שבת בפרקי אבות יותר מכל אלו?

קושיא זו מובאת בט"ז (ס"ק ב), ובביאור הדבר כתב ב'בגדי ישע', ששונה הלימוד של פרקי אבות, כיון שכולו מוסר, וכל המדקדק בהם מוצא טעם וחידוש נפלא במה שרמזו חז"ל, ותהיה לו שמחה גדולה, ואינו דומה למה שקוראים בתורה שאינו אלא קריאה בעלמא [וכן פרשת הקרבנות שאינה אלא דרך קריאה] וראה בהערה הבאה.

האם מסגרת הלימוד של 'אבות ובנים' נחשבת כלימוד ברבים?

בענין האיסור ללמוד לאחר חצות היום בשבת ת"ב, הביא המשנ"ב (סי' תקנג ס"ק י) שהט"ז מפקפק מאוד על מניעת הלימוד בשבת, ומסיים שהלומד בשבת לאחר חצות לא הפסיד שכרו, והיינו אפילו כשחל תשעה באב בשבת, וכל שכן כשחל ערב תשעה באב בשבת, וכתב המשנ"ב שנראה שיש לסמוך על זה, אחרי שאפילו כשחל בחול כמה אחרונים מקילים בזה.

אכן לגבי לימוד תורה ברבים - שבת זו לאחר חצות, הורה הגרי"ש אלישיב (תורת המועדים ס"ק ה) שאף שנוקטים להלכה כדעות שמותר ללמוד בשבת זו, מכל מקום בפרהסיא אין ראוי לעשות שלא כדברי הרמ"א, ולכן אין לקיים שיעור לרבים בשבת זו, מלבד במקרה שאם יתבטל השיעור, לא ילמדו משתתפיו כלום.

והוסיף, שמסגרת לימוד 'אבות ובנים' המתקיימת בשבת לאחר חצות, אפשר לקיים כרגיל, שכיון שכל אב לומד עם בנו בפני עצמו, אין זה נחשב לימוד ברבים, ועוד, שקשה ללמוד עם ילדים רק דברים המותרים בתשעה באב, ואם לא ילמדו כרגיל, יבואו לידי ביטול תורה. והוסיף (אשרי האיש פ"ע אות ג) שמה שיש אפשרות לדחות מסגרת לימוד זאת למחרת תשעה באב, אין זו סיבה לבטל עכשיו תורה, כיון שגם ביום זה יש איסור ביטול תורה.

סדר הקבוע בישיבות או שיעור תורה לרבים האם מותר לקיימו בשבת ת"ב לאחר חצות?

סדר לימוד הקבוע אחה"צ בישיבות, או שיעור תורה הנמסר בקביעות לאחר חצות, האם מותר לקיימם בתשעה באב שחל בשבת אחר חצות?

כבר הביא המשנ"ב (סי תקנג ס"ק י) שאף שכתב הרמ"א שאף בשבת ת"ב אין ללמוד פרקי אבות לאחר חצות היום, מכל מקום הט"ז מפקפק בזה, וכתב המשנ"ב שנראה שיש לסמוך על זה.

וכתב בשו"ת 'דברי יציב' (או"ח סי' רמא) שבלימוד קבוע, כגון לימוד

לבחורים בישיבות, או בכל מקום שיש שיעור קבוע לרבים בשבת אחר הצהרים, יתכן שאף לדעת המחמירים שלא ללמוד בשבת זו לאחר חצות, מותר להמשיך את הלימודים הללו, מפני שאם יבטלום הרי זו אבילות בפרהסיא שאסורה בשבת. והוסיף, שלפי זה מה שאסר הרמ"א ללמוד פרקי אבות, היינו רק לנוהגים שלא לאומרם ברבים ביחד.

וכעין זה דעת הגר"נ קרליץ ('נחמת ישראל' עמ' קמז), והוסיף, שבמידת האפשר ראוי לקבוע את הלימוד בהלכות היום. וכן כתב הגר"ש קמינצקי (קובץ הלכות בין המצרים עמ' רפא) שיש להקל בשיעור הקבוע לרבים, הן מחמת שיש בזה משום אבלות בפרהסיא, והן מחמת שביטול תלמוד תורה של רבים הוא חמור יותר.

טעם המחמירים שלא ללמוד בשבת לאחר חצות אף שאין אבלות בשבת

טעם המנהג המובא ברמ"א, שלא ללמוד בערב תשעה באב לאחר חצות, ביאר בשו"ת 'חתם סופר' (או"ח ח"א סי' קנו) שכל מה שלומד מחצות ואילך, גם לאחר מכן מחשבתו עליו ומהרהר אודותיו בלילה, ונמצא שנכנס לאבלות תשעה באב כשהוא שמח.

והוסיף, שזה הטעם לאסור את הלימוד לאחר חצות, גם כשערב תשעה באב [או תשעה באב] חל בשבת, אף שבשבת לא נוהגים דיני האבלות ומותר אפילו בשר ויין, אלא כיון שמחמת לימוד התורה אחר חצות, תהיה לו שמחה אף בלילה שלאחר מכן, משום כך יש להימנע ממנו גם בשבת.

ואף החזו"א הלך כדעת המחמירים, וכמו שהובא בשמו ('אורחות רבינו' ח"ב עמ' קלו, תורת המועדים ס"ק ה) שאף בערב תשעה באב בשחל בשבת, אין ללמוד לאחר חצות אלא בדברים המותרים, ולכן יש ללמוד 'שנים מקרא ואחד תרגום' קודם חצות, אך בדיעבד אם לא הספיק קודם חצות, יקרא לאחר חצות [וכמו שהתירו לאבל לקרוא 'שנים מקרא ואחד תרגום' בשבת]. וכן העיד הגר"ח קנייבסקי (אורחות רבנו שם, קרא עלי מועד הערות הגר"ח אות כט), שהחזו"א לא רצה להקל לו אפילו בשבת.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוייג שליט"א
כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

כלי בשרי שצלו בו חלבי, או להפך, מתי מועילה לו הגעלה ומתי לבון?

הכשרת כלים בבית המקדש מבליעת נותר ◆ הגעלה וליבון ב"התירא בלע"

מסכת זבחים דף צז.

בימים אלו, ימי האבלות על בית המקדש והגעגועים לעבודת הקרבנות, הבה ונעמיק בסוגייתנו, בענין הכשרת כלים שנתבשלו בהם הקרבנות, ובעזהשי"ת נברר הלכה למעשה בדיני הכשרת כלים.

לבון והגעלה

הדבר ברור שכלי שנתבשל בו איסור - דין הכשרתו ע"י הגעלה במים רותחים, אך כלי שנצלה בו איסור ונבלע ישירות שלא ע"י מים - לא מספיקה לו הגעלה, רק ליבון באש.

בסוגייתנו זבחים (דף צז.), נתחדש שכלי שבלע מאכל בהיותו מותר, ואח"כ חל עליו איסור בהיותו בלוע, מספיקה לו הגעלה אף שבלע בדרך צלייה, כיון שנבלע בהיותו היתר, ובלשון הגמרא והפוסקים "התירא בלע".

כלי שצלו בו בשר וחלב

מעתה יש לבאר דעות הפוסקים בכלי חלבי שנבלע בו בשר בדרך צלייה האם יצטרך הגעלה כיון שבלע בהיותו היתר, או שכאן כבר נחשב בליעת איסור וכפי שנבאר בעזהשי"ת ויצטרך ליבון.

ויש בזה שני אופנים: האחד - שהבשר נבלע בדרך צליה, והחלב בדרך בשול, שבזה יש מקום לדון שיועיל הגעלה להוציא את כל החלב, כיון שנבלע ע"י בישול ואז לא נשאר חלב כי אם בשר, אופן נוסף - שגם החלב נבלע בדרך צלייה, שבזה בפשטות צריך לבון, אלא שיש לדון מטעם "התירא בלע" שכיון שנבלע בהיותו היתר, ולאחר הבליעה נאסר, תועיל הגעלה גם כשנבלע ע"י צלייה.

שפוד שצלו בו בשר קרבנות

נבאר תחילה הדין המבואר בזבחים (דף צז.) ששפוד שצלו בו בשר קרבן אפשר להכשירו בהגעלה, והגמרא בסוף עבודה זרה (דף עו.) שואלת: הרי מה שנבלע ע"י צלייה צריך לבון, ומסקנת הגמרא שם שכיון שבלע בהיותו היתר מועילה הגעלה, ולא רק אם מכשירו בעודו היתר קודם שנעשה נותר, אלא אפילו אם כשמכשירו כבר נעשה נותר - בכל זאת מועילה הגעלה ואין צריך לבון, כיון שבשעת הבליעה היה היתר, וכן פסק המשנה ברורה (סי' תנ"א ס"ק כ"ח).

ופרש"י, שאין איסורו חמור כיון שכשנעשה נותר לא היה בעין, אלא היה בלוע בתוך הכלי, ולעולם לא הוכר איסורו, והריטב"א הוסיף לפרש, שקדשים בשעה שנבלעו היו מותרים, וכשהגיע הזמן שיחול עליהם איסור נותר - היו בלועים, אין האיסור חל רק על מה שראוי לפלוט ע"י הגעלה, שהיא בליעה גדולה שיש בה נתינת טעם, וכשהגעיל ויצא עיקר הבליעה - אף שנשתייר אותו המעט שאינו יוצא אלא ע"י לבון, אותו מעט אינו אוסר.

לפי האמור יוצא, שכלי שבלע בשר ע"י צלייה ואח"כ חלב אפילו בו ביום {שהטעם לא נפגם}, אין צריך לבון ומועילה הגעלה, כיון שבלע בהיותו היתר.

חדוש ה'שו"ע הרב'

וכן כתב השולחן ערוך הרב (סי' תנ"א סי"ג בהגה"ה) ובאר באריכות טעם הדבר, שאם נצלה בשר לבדו שהוא היתר, ואחר כך נבלע חלב - מועיל להכשיר בהגעלה, ואף על פי שטעם בשר הנבלע ע"י אש אינו נפלט מהם לגמרי ע"י הגעלה, מ"מ אותו טעם שאינו יוצא בהגעלה - הוא מועט וקלוש מאד, ולא ראוי שיחול עליו דין חדש של איסור בשר בחלב, לכן מועילה להם הגעלה, להוציא את עיקר טעם הבשר ועיקר טעם החלב, שנאסרו מחמת שהם ראויים לקבל שם של בשר בחלב, והם נפלטים בהגעלה כי אינם בלועים מאד, ושארית הטעם של הבשר והחלב, שנבלעו בחוזק ע"י האש - הם קלושים מאד, ואין ראוי לחול עליהם שם חדש של בשר וחלב.

וחזר להזכיר זאת בקצרה (בסעיף כה'), שאפילו שנבלעו בשר וחלב ע"י אש, אם לא נבלעו בבת אחת מועילה להם הגעלה, אכן אם נבלעו בבת אחת - אינם יוצאים בהגעלה אלא בליבון, כיון שאז נאסרו ביחד בשעת הבישול ונבלעו כשהם אסורים, לכן צריך ליבון.

דעת האיסור והיתר הארוך

אכן מצאנו לאחד הקדמונים בספר 'איסור והיתר' (כלל נ"ח סכ"ג וכ"ה) שכתב את הדין שבליעת היתר מועילה להגעלה, וכתב חילוק שאם בא להכשיר בלי שבלע בשר - מועיל להגעיל אותו ואח"כ לבשל בו חלב.

אבל כלי בשרי שנאסר ע"י בליעת חלב ע"י האש, או להיפך, נחשב בליעת איסור וצריך ליבון.

וצריך להבין, שהרי כפי המבואר בגמרא לגבי צליית קדשים יוצא, שגם אם מכשירו לאחר שעבר זמן אכילתו ונעשה נותר, מועילה לו הגעלה כיון שבשעת הבליעה היה היתר, א"כ גם בשר שבכלי שאח"כ בישל בכלי חלב - יחשב "התריא בלע".

אלא הביאור בדברי האיסור והיתר הוא ברור: שהרי בשעה שמבשל חלב יוצר שתי פעולות: האחת, שהחלב נכנס בדפנות הכלי בבשר הבלוע בו {וחלק זה יתכן לקרוא לו "התריא בלע"}, ופעולה נוספת, שיוצא טעם הבלוע בכלי מהבשר, לתוך החלב המתבשל ואוסר אותו, ושוב נכנס ונבלע בכלי חלב האסור מטעם בשר שנפלט אליו, וחלק זה אם נבלע על ידי אש - איך יתכן לקרוא לו "התירא בלע", הרי חזר ונבלע בהיותו אסור, באופן שדברי האו"ה ברורים ומחוורים.

דינים העולים

עתה נבאר העולה לדינא:

א. בשר קדשים שנבלע בצלייה בהיותו נותר צריך לבון.

ב. בשר קדשים שנבלע בעודו היתר על ידי צלייה, ובא להכשירו לאחר שנעשה נותר, מועילה לו הגעלה, כיון שנבלע בעודו היתר, משנ"ב (סי' תנ"א ס"ק כ"ח).

ג. בשר שנצלה עם חלב בכלי, צריך להכשירו בליבון חמור, כיון שנכנס איסור בכלי ע"י אש.

ד. נצלה בו בשר ורוצה להכשירו, ואח"כ להשתמש בו לחלבי - מועיל הגעלה כיון שעדיין לא נאסר.

ה. אם נצלה בו בשר ואחריו חלב לפני שעברו 24 שעות, נתבאר מהאיסור והיתר שטעון לבון, ונתבאר טעמו שאין זה "התירא בלע", כיון שהחלב בעודו נצלה נאסר מהטעם שבכלי, וחוזר ונבלע בהיותו אסור {ודעת השו"ע הרב להקל בזה וצ"ע}.

ו. אם צלו בו בשר ואח"כ נשתמשו בו לחלב כשאינו בן יומו {כלומר שעבר 24 שעות משעת בליעת הבשר}, בזה דעת החת"ס בשו"ת יו"ד סי' ק"י, שנחשב "התירא בלע" ומועילה לו הגעלה.

ויהי רצון שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ונזכה לבשל ולצלות ולאכול מבשר הקרבנות שנקריב לפני השי"ת.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
כתבו לפקס - 08-9791445

info@dirshu.co.il | 02-560-9000 | יו"ל ע"י 'דרשו' - קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

שרוליק 052-7181253

האם יש איסור 'צובע' במשקאות?
האם יש איסור דאורייתא בבישול במיקרוגל בשבת?
האם יש איסור בישול ב'כלי שני'?

איסור 'בישול' בחום השמש ובמיקרוגל

- בישול בַּחַמָּה, דהיינו בחום השמש - מותר בשבת. וכן בישול ב'תולדות חמה', דהיינו דבר שהתחמם בשמש, מותר מדאורייתא, אולם, חכמינו ז"ל גזרו שלא לבשל בתולדות חמה.
- יש אומרים שבבישול במיקרוגל אין איסור דאורייתא של בישול, שהרי עיקר דרך הבישול הוא באש, ואילו הבישול במיקרוגל נעשה באמצעות גלים אלקטרומגנטיים. ויש חולקים.
- חימום מים בדוד שמש בשבת, נחלקו הפוסקים אם דינו כבישול בחמה או בתולדות חמה, אך למעשה, אף לדעת המתירים אין להשתמש בדוד השמש בשבת.

חימום תבשיל נוזלי ומוצק שהתקררו

- תבשיל נוזלי, כגון מים שחוממו באש - כאשר הוא מתקרר, בטֵל ממנו 'שֵם' מבושל, כיון שעיקר פעולת הבישול בנוזל היא חימומו; ולכן אסור מדאורייתא לחממו.
- מה מוגדר כתבשיל שהתקרר? לדעת השולחן ערוך, אף אם התבשיל עדיין חם מעט, אלא שכבר 'אין היד סולדת בו'. ולדעת הרמ"א - תבשיל שהתקרר לחלוטין.
- מאכל מוצק שהפרידוהו לחלוטין מהמים או מהרוטב שהתבשל בהם - אף כשמתקרר נחשב כמבושל, משום שפעולת הבישול ותועלתה נותרות בו גם במצב צונן; ולכן מותר לחממו בשבת.
- מאכל מוצק מבושל, אין בו עוד איסור בישול. אולם, יש אומרים שאסור לאפותו או לצלותו; וכן מאכל אפוי או צלוי, אסור לבשלו. ויש מתירים גם בישול אחר אפייה או צלייה, ולהיפך.

דיני 'כלי ראשון' ו'כלי שני'

- מאכל או משקה שלא התבשלו - הכנסתם למים או לתבשיל שב'כלי ראשון' - יש בה איסור בישול דאורייתא; וכן אסור מדאורייתא לערות עליהם מים חמים מכלי ראשון.
- מאכל שלא ניתן לאוכלו חי, וכן אין די בהדחתו במים קרים כדי להכשירו לאכילה; אך מאידך, לגמַר בישולו אין צורך בבישול בכלי ראשון, ודי בהשרייה ב'כלי שני', או בעירוי מים חמים מכלי שני, וההשרייה או העירוי מכינים אותו לאכילה כדרך בישול רגיל - נחשבים ההשרייה והעירוי כבישול מדאורייתא. מאכלים מסוג זה, מכונים 'קַלי הבישול'.
- עלי תֵה ופולי קפה שאינם מבושלים, יתכן שנחשבים לקַלי הבישול, ולכן אסור לערות עליהם מים חמים אף מכלי שני.

- עדיף שלא להשתמש בעלי תה בשבת, ויש להכין לפני השבת 'מי תמצית' מבישול העלים, אשר באמצעותם יכין את המשקה בשבת; וכיון שמים אלו כבר התבשלו, מותר לערבם בכלי שני.
- יש אומרים שכיון שאין אנו בקיאים בכל מאכל לדעת אם הוא מקַלי הבישול, אסור להניח כל מאכל או משקה אף ב'כלי שלישי'.
- כלי שני שחומו כה רב עד שהיד נכווית בו, כלומר שמיד בהכנסת היד למים החמים או לתבשיל שבתוכו, היא נכווית - יש אומרים שדינו ככלי ראשון.
- יש אומרים שיש איסור מלאכת 'צובע' במאכלים ובמשקאות, ויש האוסרים זאת רק כאשר כוונת האדם לצביעה. והלכה כדעת המקלים, אך רצוי להחמיר בדבר.

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il

בעזהשו"ת

ספורי צדיקים

גליון 318
שנה ז' תשע"ח

יו"ל לע"נ הרה"ת ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

פרשת השבוע

לא תגורו מפני איש (א' – י"ז)

מסופר על הגה"ק רבי רפאל הכהן כ"ץ זיסקינד זיע"א, שהיה אברך צעיר כאשר נתמנה לרב בעיר המבורג. ביום הראשון לשהותו בעיר, באה לפניו אשה תושבת המקום, ואמרה לו שיש לה דין ודברים עם פלוני הגביר שהיה מנכבדי העיר. קרא הרב לשמש ואמר לו, לך אל פלוני הגביר ואמור לו שהוא מוזמן לבוא לדין עם אשה פלונית. השמש שפחד מהגביר יצא בחיל ורעדה ופיק ברכיים, כאשר בא לפתח בית הגביר, התגבר עליו הפחד והחל מתהלך אנה ואנה לפני החצר, שאלו הגביר לפשר מעשיו כאן? החל השמש לגמגם ובקושי רב הוציא מפיו את דבר שליחותו של הרב, ענה לו הגביר, לך אמור לרב שבהודמנות אחרת אבוא. חזר השליח אל הרב ומסר לו את דברי הגביר. שאל הרב את האשה האם היא מסכימה לדבריו? והיא השיבה אל נא תאחר אותי כי קשה לי מאד להמתין. שלח הרב את השמש שנית וא"ל, לך אמור לגביר שמצווה אני עליו שיבוא עוד היום. כאשר שמע השמש כי הוטל עליו ללכת אל הגביר פעם נוספת, נבהל מאד, אולם בלית ברירה הלך שוב אל הגביר, וכמו בפעם הראשונה נעתקו המלים מפיו, עד ששאלו הגביר מה אמר הרב? או אמר לו שהאשה אינה מסכימה להמתין ועליו להתייצב עוד היום בבית הרב. נתמלא הגביר חימה על הרב ואמר לשמש בחוצפה, לך אמור לרב כי אני הוא הגביר של המבורג והוא עודנו אורח פה, עדיין אין הוא מכיר את אנשי המקום, אם אני אומר שכאשר יהיה לי פנאי אבוא, הרי בודאי אקיים דברי. הלך השמש אל הרב ומסר לו את כל דברי הגביר, מיד קם הרב ואמר אל השמש, לך מיד ואמור לו שאם אני אומר שיבוא היום הוא מוכרח לציית ולבוא דוקא היום, ואם לא, יש לי אמצעי ושמו חרם ואני יוכל לשגרו אליו באמצעותך, עם כל הפחד מהגביר אזר השמש חלציו והלך לגביר בפעם השלישית, בקושי רב הצליח הגביר להוציא מפי השמש את כל דברי הרב. מיד כשגמר את דבריו הסתלק מבית הגביר כשכולו מזועזע ונרגש. כעבור שעה קלה התייצב הגביר בבית הרב כשהוא מושיט את ידו לעבר הרב ומכריז בקול גדול, "מזל טוב מזל טוב". כבוד הרב באמת ראוי להיות רב בעירנו, עכשיו אפשר לגלות את האמת, שאין אני הנתבע ואין האשה הזאת תובעת, כל הענין היה בבחינת נסיון, בלב פרנסי העיר קינן חשש גדול, שמא הרב מחמת גילו הצעיר לא יכול לקיים כהלכה את הדין של "לא תגורו מפני איש", כיון שיש במקומנו גבירים גדולים ותקיפים, לכן אמרנו לנסות את כבוד תורתו ע"י הזמנת דין תורה עכשיו, כשראינו שהרב אינו נרתע מכל קושי ואי נעימות, וקיים את צו התורה ללא כל פגם, ראוי הוא להיות רבנו.

ספורי חז"ל

שלח לחמך על פני המים

בר קפרא היה חופר על שפת ימה של קיסרי, וראה ספינה שטבעה בים הגדול ונציב העיר עולה מתוכה ערום. כשראהו בר קפרא בא אצלו ושאל בשלומו, ונתן לו שני סלעים, והכניסו לביתו, הלבישהו, האכילהו והשקהו ונתן לו עוד שלושה סלעים אחרים. אמר לו בר קפרא אדם גדול שכמותך ראוי שיהיו עוד מעות בידך להוצאות אחרות. לאחר ימים נשבו יהודים באותה עיר, אמרו מי ילך ויפייס עלינו? אמרו זה לזה ילך בר קפרא שהוא חשוב אצל המלכות. אמר להם בר קפרא: חושבים אתם שמלכות זו עושה משהו בחינם? אמרו לו, יש כאן חמש מאות דינר, טול אותם ולך ופייס אותו. נטל בר קפרא חמש מאות דינר ועלה למלכות. כשראה אותו נציב העיר, עמד על רגליו ושאל בשלומו, ואמר לו למה טרח ובא רבי לכאן? אמר לו בר קפרא בבקשה ממך שתרחם על אותם היהודים, אמר לו נציב העיר כלום יידע אתה שמלכות זו עושה דבר בחנם? אמר לו בר קפרא יש עמי חמש מאות דינר, טול אותם ופייס עלינו. אמר לו שר העיר, אותם הדינרים יהיו נתונים לך תחת מאכל ומשתה שהאכלתני והשקיתני בביתך, ואתה לך לשלום ובכבוד גדול. קראו עליו על בר קפרא מקרא זה שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו.

(לפי קהלת רבה י"א)

זמני השבת

זמני כניסת שבת
ירושלים: 7:08 ת"א: 7:24

פרשת דברים–חזון

זמני יציאת שבת
ירושלים: 8:24 ת"א: 8:27 ר"ת: 9:01

אם בקראקוב מתגוררים כאלו יהודים יקרים

אני נשאר כאן

לפני כ–400 שנה, זכתה העיר קראקוב שבפולין, שכיהן בה אחד הרבנים המפורסמים ביותר בעולם היהודי: **הגאון הקדוש רבי נתן נטע שפירא זיע"א (יומא דהילולא י"ג מנ"א).** רבנו היה ידוע כצדיק וקדוש שזכה לרוח הקודש, עסק רבות בתורת הקבלה ובחכמת הנסתר, והיה גאון עצום גם בתורת הנגלה. הוא חיבר את ספרו "מגלה עמוקות", שנלמד עד היום רק על ידי תלמידי חכמים מופלגים, כי לא כל אחד מסוגל להבין את הפירושים העמוקים שלו, המתבססים על ידע נרחב בכל חלקי התורה הקדושה.

ביום בהיר אחד זימן הגאון לביתו את 'ראש הקהל', של הקהילה. "אני מודיע בזאת שהחלטתי להתפטר מתפקידי", אומר הרב לראש הקהל שנבהל עד עמקי נשמתו: "מה קרה?", הוא מבקש לדעת, אבל הרב מסרב לענות לו: "בעוד שלושה ימים אני יוצא מכאן, ולא יעזרו ניסיונות שכנוע כאלו ואחרים". ראש הקהל יצא מביתו של הרב בפנים נפולות ומיהר לבשר את הבשורה המרה. אבל כבד ירד על העיר, גדולי תלמידי החכמים ניסו לדבר עם הרב ולשכנע אותו, אבל הרב לא הסכים לשמוע על כך. הוא עוזב את העיר ויהי מה.

בצר להם החלו היהודים תושבי העיר להיערך למסיבת פרידה ראויה. הם כולם אוהבים ומעריכים מאוד את הרב, קשה להם להיפרד ממנו, אבל לפחות הם רוצים להיפרד כראוי, עם מסיבה שתבטא היטב את הכבוד הגדול שהם רוחשים לרבם הנערץ. עברו יומיים, וההכנות למסיבה הפכו קדחתניות. עוד רגע אמור הרב להיכנס ולשבת עם בני עדתו למסיבת הפרידה, שמיד לאחריה הוא יעלה על עגלה הרתומה לסוס, ויצא מהעיר יחד עם בני משפחתו ועם מעט הבגדים והכלים שצררו בתרמיליהם. רגע לפני המסיבה קורא הרב לראש הקהל ומודיע לו: "התחרטתי. אני לא עוזב את העיר". ראש הקהל אפילו לא עצר כדי לשאול מדוע. הוא יצא החוצה בשמחה ובצהלה, והחל לצעוק בקולי קולות: "הרב נשאר איתנו. הרב נישאר איתנו. הוא לא עוזב. איזה יופי". מסיבת הפרידה הפכה לחגיגה ספונטנית ומתפרצת של תושבי קרקוב, אשר לא ידעו את נפשם מרוב שמחה על הבשורה המשמחת.

רק לאחר שנרגעו הרוחות פנו כמה מנכבדי הקהל, תלמידי החכמים והרבנים של העיר, וביקשו לשמוע מרבם, מה קרה שהחליט לעזוב את העיר, ומה גרם לו לשנות את החלטתו. ה"מגלה עמוקות" הביט בהם בעיניו הטובות, חייך חיוך אבהי ופתח את פיו: "לא אוכל לספר לכם למה רציתי לעזוב בתחילה, מטעם הכמוס עמדי, אבל למה החלטתי להישאר – אספר לכם: ביום האחרון לשהותי בעיר, שעות ספורות לפני מסיבת הפרידה המתוכננת דפקו אצלי בדלת שני בעלי דין, תובע ונתבע. התובע היה העשיר הגדול ר' יעקב, שתבע את ר' משה התלמיד חכם. מיהרתי אומנם להתארגן כדי לצאת מהעיר, אבל השניים הבהירו לי שמדובר בדיון דחוף מאוד בנושא שאינו סובל דיחוי. הם חייבים שאדון את הדין שלהם לפני שאצא מהעיר, כי מי יודע כמה זמן יעבור עד שימצאו רב חדש שידון ביניהם.

ר' משה הינו אברך תלמיד חכם, בעל משפחה ברוכה שהיה עומד ברחוב מידי יום ומוכר כעכים בעגלתו. בוקר אחד, עבר ברחוב ר' יעקב העשיר בכרכרתו המפוארת, ושמע את קריאותיו הקצובות של ר' משה, המזמינות את הקונים לבוא ולקנות מכעכיו. עצר ר' יעקב את הכרכרה ומיהר לגשת לר' משה: "אמור לי, ר' משה, כמה שעות ביום הנך עומד כך ומוכר במקום ללכת ללמוד תורה?" "שלוש שעות", ענה האברך בצער. "וכמה אתה מרוויח בחודש?" ממשיך העשיר לשאול. ר' משה נקב בסכום המגיע לסכום השווה ל–2,000 שקל, ולפעמים 2,200 שקל לחודש. "אם תסגור את חנותך ותשוב ללמוד – אשלם לך סכום שיגיע ל–7,000 שקל בכל חודש", מבטיח העשיר. האברך הדל פוקח זוג עיניים גדולות ותמהות: "תשלם לי? מדוע?" "אני רוצה לעשות איתך עסקת 'ששכר וזבולון', ענה הגביר, "תלמד תורה יום שלם במנוחת הנפש ונתחלק בזכויות".

"ר' משה, מסכים לעסקה בחפץ לב, וסוגר את דוכנו אחר כבוד. כל אותו חודש הוא יושב בבית המדרש ולומד במנוחה ובשמחה. הגיע ראש חודש, שליח דופק על דלתו ומושיט לו את המעטפה שמכילה, כמסוכם, 7,000 שקל. למחרת, שב ר' משה, התלמיד חכם, עם העגלה לקרן הרחובות וממשיך במכר הכעכים כבימים ימימה. עובר שם ר' יעקב העשיר ומתפלא מה קורה כאן? הרי עשינו הסכם? הוא ממהר לרדת מן העגלה וקורא לידידו: "ר' משה! מה קרה לך?! האם לא שלמו לך את ההתחייבות?" "בודאי שילמו לי", עונה האברך. "אז למה הפסקת את ההסכם?" תוהה העשיר. "כי אני לא מעוניין!" פוסק ר' משה. "אבל היתה לנו עסקה, אי אפשר להפר הסכמים!" צועק ר' יעקב, "בוא נמהר לרב לפני שהוא עוזב"!

"הגיעו אלי שני בעלי הדינים והשמיעו את טענותיהם", ממשיך הגאון הגדול לספר את הסיפור. "שאלתי את ר' משה: "למה הפסקת את ההסכם? אני מכיר אותך, אתה הרי רוצה ללמוד." "זה נכון, רבי", עונה האברך, "אני אכן רוצה ללמוד, אבל העסקה הזאת היתה טעות". "מה? אתה רוצה תוספת?" נזעק ר' יעקב, "למה לא אמרתי לי שאתה רוצה יותר כסף? אשלם לך בשמחה"."לא רוצה תוספות!" פוסק האברך.

"כאשר מכרתי את הכעכים, הייתי קם מידי לילה לאמירת תיקון חצות, ואחר כך ישבתי ללמוד עד התפילה. כאשר חזרתי הביתה מתפילת ותיקין, ניגשו כל בנות המשפחה למלאכה המורכבת של טחינת החיטים לקמח. מאחר והיתה זו מלאכה קשה ומסובכת, היו אשתי והבנות נושאות תפילה, להצלחת הטחינה, זו מתפללת ובוכה, וזו אומרת פרקי תהילים. "סיימו לטחון את הקמח, עכשיו צריך לשאת תפילה על מלאכת הניפוי, שחלילה לא תיפול תקלה תחת ידינו ולא יגיעו תולעים או חרקים קטנים אל תוך הכעכים חלילה וחס, כי הרי אסור לאכול חרקים, ושוב, זו עומדת בפינה זו וזו בפינה אחרת, כולן מתפללות מעומק הלב ומתחננות לאבא שבשמים שהמלאכה תתבצע בצורה טובה, שהאוכל יהיה כשר וטעים. עכשיו צריך לשאת תפילה שתצליח הלישה, שהבצק יהיה רך וטוב, ולאחר מכן תפילה שהכעכים יצאו טובים, טעימים ומספיק פריכים, וכך על כל פעולה ופעולה תפילות ודמעות, כשגם אני מצטרף לתפילות. "קירות הבית ספגו תפילות, והילדים ספגו את החינוך, שכאן בבית לא מבצעים שום פעולה ללא תפילה! "ועכשיו, חודש שלם עבר עלינו בבית ללא התפילות הלוהטות של אפיית הכעכים, הרגשנו חסר בבית, ועל זה – קשה היה לי לוותר, מוטב לי לוותר על משכורת שמנה מאשר על קירבת אלוקים. אין לי על מי לסמוך, לא על אף עשיר ונדיב, אלא רק על הרבונו של עולם!" "לאחר ששמעתי את דבריו של ר' משה", סיים ה"מגלה עמוקות" את דבריו, "התרגשתי מאוד ואמרתי לעצמי: אם בקראקוב מתגוררים כאלו יהודים יקרים – אני נשאר כאן!!"

משל ונמשל

טבעו בארץ שעריה אבד ושבר בריחיה מלכה ושריה בגוים אין תורה (איכה ב' ט')

משל למלך שגלה את בניו לארץ אחרת, והגלה עמם את האומן שלהם, ומסר להם מפתח של המבצר שלו, שאם יחזרו הבנים ללכת בדרך טובים, יחזירם אל המבצר כבתחילה, והבנים לא אבו הלוך בדרכי ישרים, עד שעי"ז באורך הזמן כעס המלך מאד וקרא לאומן הנ"ל לביתו, ולקח ממנו מפתח המבצר, והיה אז לבנים עת צרה, ונכמרו רחמי אנשי המדינה שגלו לשם והעניקו להם כסף וזהב ועושר, ועשו אותם לשרים, ובני המלך לא אבו לקבל תנחומים, אמרו בני המדינה אליהם, מדוע לא תתנחמו הלא בתחילה הייתם חיים בעוני ומתטלטלים כגרים, ועתה עשינו עמכם טובה, להעשירכם ולעשותכם שרים נכבדים, ומדוע לא תקבלו תנחומים? והשיבו בחכמתם, בראשונה היה לנו האומן ומפתח המבצר בידו, והיה לנו פת בסלו לשוב אל בית אבינו מתי שנרצה לחזור, והיה נחשב בעינינו כאילו היינו שם, ולא נחשב לנו כל העוני והדלות לכלום, ועכשיו שאין לנו פת בסל לחזור, מה מעלה וכבוד נשאר לנו אחרי זה?

והנמשל: התורה הקדושה היא האומן אשר שלח עמנו בגולה, והיא בעצמה המפתח לפתוח לנו שערי העזרה, היום אם בקולו תשמעו, לכן כל זמן שאל"ף קיים, אזי לא אכפת לנו ברי"ש ועוני, כי מפתחות העזרה בידינו, אמנם אחר שקצף על עולמו ונסתלק ארון האלקים – הצדיק, ובית מדרשו בטל הרי כאילו ניטל ממנו מפתח ההוא, מה מועיל לנו להיות שרים נכבדים בין אומות העולם ולהיות עשירי עם אחר שסגר בריח בעדנו ואין פותח, אמנם בעו"ה אבד ושבר בריחיה כי יומי מצא הבריח לפתחו, ועל כן אם נהיה נמי וזהו טבעו בארץ שעריה ר"ל, כי פתיחת שעריה טבעו ותלויים בארץ, נלקח אל"ף רי"ש צדי"ק ארון האלקים הת"ח שרים בגוים, מה מועיל לנו להיות שרים בגוים אם אין תורה ח"ו

(בשם הגה"ק ה"חתם סופר" זיע"א)

בין אדם לחברו

להשכין שלום בתשעה באב

מסופר על הרה"ק רבי רפאל מבראשד זיע"א, שהרבה לעסוק בהבאת שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו. בכל פעם ששמע על סכסוך או מחלוקת, מיד היה ממהר לנסות להשכין שלום. פעם אחת ביום תשעה באב שמע שבבית אחד יש סכסוך ומריבה, מיד עזב את כל העניינים של חורבן בית המקדש שעסק בהם, והלך לאותו בית כדי להשכין שלום. שאלוהו לאחר מכן, וכי לא היית יכול להמתין עד אחרי תשעה באב? השיב הצדיק, להפך, הלוא בית המקדש נחרב בעוון שנאת חינם, ואין דבר נחוץ יותר ביום זה מעשיית שלום ואהבה בין יהודים.

אהבת ישראל עד הרגע האחרון

היה זה ברגעי חייו האחרונים של הרה"ק רבי צבי אלימלך ה"בני יששכר" מדינוב זיע"א. סביבו עמדו תלמידיו וחסידיו וקראו פרקי תהילים בלב חרד. פתאום קרא הצדיק הוציאו כל איש מעליי. כל הנוכחים מיהרו לצאת החוצה. ואז נשמע בשנית קולו של הצדיק, הכניסו אליי את ר' שמואל סוחר הצמר. כשנכנס האיש שאלו הצדיק, מה רצונך בניי? השיב הסוחר יש לי שאלה במסחר, קניתי כמות רבה של צמר ומחירו ירד, מה אעשה? חייך הצדיק קלות והשיב, המתן עד סוף הקיץ ואז תמכור אותו ביוקר. לאחר הסתלקותו סיפרו החסידים בהערצה את הסיפור על סוחר הצמר שנקרא. הצדיק בשעותיו האחרונות, הם היו בטוחים שהאיש צדיק נסתר ועמו חלק הצדיק סודות טמירים. למשמע הדברים, חייך בנו של הצדיק, הרה"ק רבי דוד זיע"א ואמר לחסידים: לא הכרתם את אבא, לא סודות ולא דברים נסתרים יש כאן, אלא אהבת ישראל גדולה, אבא חי את דאגותיהם של כל אחד ואחד מחסידיו, וביקש להשיאו עצה בטרם יעזוב את העולם.

שלום אמיתי בין צדיקים

מסופר על הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א והרה"ק רבי חיים מאיר ממוגלניצא זיע"א, שהיו ידועים באהבתם הנפלאה זה לזה. באחת מפגישותיהם אמר רבי יחזקאל לחברו, בינינו יש שלום אמיתי. תמה רבי חיים מאיר: מה זה שלום לא אמיתי? ורבי יחזקאל הסביר: יש ארבע דרגות בשלום, הדרגה הראשונה כשלא רבים זה עם זה. הדרגה השנייה כשאוכלים ושותים יחד. דרגה שלישית כשאוהבים זה את זה. הדרגה הרביעית והאמיתית – היא, כשהאחד מרגיש שבלי חברו כאילו חסר לו איבר חיוני, ושרק החיבור עם חברו עושה אותו שלם. לזה התכוונתי, סיים הצדיק כשאמרתי שבינינו יש שלום אמיתי, כל אחד ואחד מאיתנו מרגיש שאין הוא שלם בלי חברו.

תילולא דצדיקא

שבת קודש ט' מנ"א
הרה"ק רבי דוד פורקעס (תלמיד הבעש"ט הק' – תקל"ד)
הרה"ק רבי יעקב יצחק ("החוזה" מלובלין) ב"ר אברהם אליעזר הלוי (תקע"ה)
הרה"ק רבי גבריאל איש הורביץ ממאגלויצא – ווארשא ב"ר דוד (מכונה בשם גבריאל המלאך – תרי"ח)

יום ראשון י' מנ"א
יששכר בן יעקב משבטי קה (ב"א שי"ח)
רבי דון יצחק אברבנאל ב"ר יהודה (אברבנאל עה"ת – רס"ח)
הגה"ק רבי מרדכי בנעט אב"ד ניקלסבורג ב"ר אברהם (תקפ"ט)

יום שני י"א מנ"א
הרה"ק רבי הלל מפאריטש ב"ר מאיר (תרכ"ד)
הגה"צ רבי יצחק בלאזר ב"ר שלמה (תרס"ד)

יום רביעי י"ג מנ"א
הרה"ק רבי נתן נטע שפירא ב"ר שלמה (ה"מגלה עמוקות" – שצ"ג)

יום חמישי י"ד מנ"א
הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא ב"ר אהרן (אך פרי תבואה – תרל"ד)

יום שישי ט"ו מנ"א
נחום איש גמזו
הרה"ק רבי מאיר נתן ב"ר חיים האלברשטאם מצאנז (תרט"ו)
הרה"ק רבי אשר (השני) מקארלין ב"ר אהרן מסטאלין (תרל"ג)
הרה"ק רבי יעקב מראדזין ב"ר מרדכי יוסף (תרל"ח)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שונה הלכות

מאת הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "עם אני אודך" ו"פרחים יוסף החדש" על המועדים.

המתנת שש שעות בין בשר לחלב (ב')

א) שכח ובירך על מאכל חלבי, והוא באמצע הששׁ שעות, ועבר לפחות שעה מאכילת הבשר, ובירך ברכה אחרונה על הבשר, מותר לטעום קצת שלא יהיה ברכה לבטלה. (מעדני השלחן יור"ד סימן פ"ט במטעמי השלחן שם ס"ק ו')

ב) אם יש לו ספק אם כבר עבר ששׁ שעות, לכתחילה נכון להמתין עד שידע בבירור שעבר הששׁ שעות, ולעת הצורך, יש להקל בזה. (מעדני השלחן שם ס"ק ג')

ג) אם שכח והתחיל לאכול גבינה בתוך ו' שעות, לכתחילה אין להקל לגמור אכילת הגבינה, אלא א"כ יש ספק אצלו אם עבר כבר ו' שעות, שאז מותר לו להמשיך באכילת הגבינה. (מעדני השלחן שם)

בחסות רשת חנויות
גל פז

קרית קרעטשניף רחובות
טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ
הרה"ק **רבי יעקב יצחק ("החוזה" מלובלין) ב"ר אברהם אליעזר הלוי**
ט' באב תקע"ה זיע"א

בס"ד

גִּלָּיוֹן 699

פָּרָשַׁת דְּבָרִים | תשע"ח

אָסוּר לִקְרֹא בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לִשְׁמֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּלָּיוֹן

פנימי עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - אבשרת ציון

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פָּרָשַׁת דְּבָרִים - בֵּהילוּת יֵצֶר הָרַע

"וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם" (דברים א, כב)

פירש רש"י- "בערבוביא- ילדים דוחפין את הזקנים וזקנים דוחפין את הראשים".

בדברי תוכחתו של משה רבינו אל עם ישראל הוא מונה בין השאר את העובדה שבקשתם לשליחת המרגלים לארץ נעשתה באופן של "וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם" (דברים א,כב), שפירושו: בבהילות שיצרה ערבוביה.

מהי משמעותה של אותה ערבוביה?

מפעם לפעם חש האדם בדחף עז וברצון בוער לקיים מצווה כלשהי. ברם, עליו לדעת שלא תמיד מקורה של תחושה זו הוא ביצר הטוב. אלא ייתכן שזהו דווקא היצר הרע, המנסה להכשילו ולהחטיאו במסווה של קיום 'מצווה' כלשהי. שתסיח את דעתו מן העיקר או שתגרום לו לעבור עבירה אחרת מבלי שָׂיְשִׂים לֵב.

לא קל להבחין ולזהות את המקור של אותו רצון, לפעמים מוצא אדם את עצמו מתחבט ומתלהט: "האם זה היצר הטוב, או שמא חלילה, מדובר ביצר הרע, המנסה להכשילו?".

ה'סבא מקלם' אומר, שאחת מן הדרכים להבחין בין דחף הנובע מכוחו של יצר הטוב, לבין כזה המגיע מן הרע, היא הבדיקה אם הרצון הגיע במהירות ובבהלה ללא כל מחשבה, או לחלופין, מתוך מחשבה, במתינות ובשיקול דעת הגיוני, כשבהילות, רוח קדחתנות וחיפזון מעידים כי המקור של אותו רצון הוא ביצר הרע.

נמצא אפוא, שערבוביה זו, שבה עמדו בני ישראל לפני משה, היא הוכחה בדוקה ונחרצת לכך שהעניין כולו הגיע מצד היצר הרע ולא מצד הקדושה.

מבאר הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד, שהיצר הרע יושב בין שני מפתחי הלב, כדברי הגמרא (ברכות סא.) וממקומו הוא איננו שולט רק על עשיית העבירות, אלא ישיבתו בין שני מפתחי הלב מקנה לו גם יכולת השפעה ושכנוע לגבי קיום מצוות!

כלומר, יושב היצר הרע ובודק, מהו המעשה 'המשתלם' ביותר עבורו באותו רגע ומפעיל את כל כוחו, על מנת שהאדם יוציא אותו לפועל!

באחד הימים הגיע רבי חיים מוולוז'ין לרבו הגאון מווילנא וסיפר לו כי ברצונו להקים ישיבה. אולם להפתעתו הרבה, בשמוע הגאון את הרעיון, הוא שלל אותו מכל וכל.

שנים מאוחר יותר, שוב עלתה אותה הצעה, והנה הפעם כאשר הציג רבי חיים מוולוז'ין את העניין לפני הגאון, הוא השיב לו בחיוב.

תמה רבי חיים לפני רבו: "מדוע בפעם הקודמת הרעיון נדחה וכעת נענה בחיוב?". השיבו, "בפעם הקודמת הבחנתי שהנך נלהב יתר על המידה, ובשל כך חששתי שמא העניין כולו אינו נובע מצד הקדושה".

"צא ולמד", אומר רבי אלחנן וסרמן הי"ד, "**עד היכן מגיעה הזהירות מפני אותה בהילות, שאפילו רבי חיים מוולוז'ין בגדלותו צריך לחשוש שמא אין זה מגיע מן הצד הנכון!**".

כאשר הבחין משה רבינו בעם ישראל המתאסף סביבו בבהילות של דחיפות ילדים על פני הזקנים, והזקנים לעומת הראשים- **ידע הוא אל נכון כי המעשה שאותו הם עושים כעת, איננו מגיע מן הצד הנכון.**

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
רב ק"ק 'עין חמד' וחבר רבנות מבשרת ציון

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה	חגי חיים וב"ב
שמואל אימן בן אסתר זרי	שגית בת רותי
מאיר ישראל בן רחל ברכה-	יראת שמים
ליאור יהושע סומך וב"ב	גלית בת מסודי
יהודה אריה בן רחל ברכה	ארז בן שושנה
רונן אברהם וב"מ	קסירר אפרים וב"ב
רחל ברכה בת פדילה דליה	משפ' שטרית
נעם יצחק בן רחל ברכה	דביר בן נלי רחל
יוסף ליאור בן דליה אפרת הצלחה בכל העניינים	
שלמה ודנה דוד וב"ב	אריה ושרה לוי וב"ב
י.מ.י.ש כדורי	אקבלי יוסף חיים בן נסכה
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב	

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר	רונית בת סימי
תרצה בתיה בת ימנה נינט	סיון בת אסתר
עמית בת טובה	יוסף בן רוחמה
נתנאל בן ג'ינה	אילן בן ג'וליאט
אסף בן סופיה	דוד עומרי בן יהודית
מיטל בת מלכה	מאיר בן שרית ואליהו
טליה עדן אסתר בת שולמית	יפית בת ג'ינה
שירי ימנה בת שולמית	שמעון בן שולמית
אנאל חביבה בת שולמית	אורן בן נעמי
שושנה שירה בת סילביה	מיטל בת שושנה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי	אליהו נזרי בן ימנה
אילנה בת רוחמה	שמואל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר	רחל מרים בת יהודית
נועה בת מזל טוב	משה מנחם בן רחל
דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה	
נעמה בת יפה	דגנית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה	יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה-	בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחה-	בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי	דליה אפרת בת נעימה
סימי בת סוליקה	שלו בן מזל פחימה
אורן בן אסתר	דינה בת מזל
יהודית אסתר פראדל בת חיה-	בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה	נעמי בת רחל
שירה שילת בת אורלי	אפרים בן שרה
לביא ישראל בן תמר חיה	אסתר בת סוליקה
מוריה בת רחל ברכה	נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה	טובה בת אורה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה	רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זהרה	שאול בן סילביה
עינת בת רחל ברכה	בנימין בן יקוט
רפאל משה בן רחל	יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה	יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה	קסנט בת דגטו
יצחק בן חנון	רפאל אבידן בן תקווה
זהבה בת שושנה רייזל	

ט' באב תשע"ח	21/07/2017

פרשת דברים

הפטרה: "חזון ישעיהו"- ישעיה א'

	כניסה	יציאה	ר"ת
י"ם	19:09	20:20	21:14
ת"א	19:27	20:18	21:11
חיפה	19:29	20:21	21:15
ב"ש	19:26	20:18	21:11

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ולילד אלחנן רפאל בן איריס ולילד אורי חיים בן שלי	העלון מוקדש לרפואה שלמה **לנוריאל בן אסתר**	העלון מוקדש לעילוי נשמת **משה בן גורג'יה**

שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב בַּהֲלָכָה — תִּשְׁעָה בְּאָב דָּחוּי

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

שאלה: **מהן הלכות תשעה באב שחל בשבת ונדחה ליום ראשון?**

תשובה: להלן **סיכום ההלכה** מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון:

- מאחר שתשעה באב חל בשבת, והצום נדחה ליום ראשון, לכן אנו מתחילים לצום מיד עם צאת השבת.
- מותר לאכול ולשתות בשבת כסעודת שלמה בשעתו, אפילו אם כוונתו כדי להקל מעליו את הצום. אלא שלא יאמר: "נאכל ונשתה, כדי שיהיה לנו כוח לצום". (ואם שותה מים כדי שיהיה לו כח לצום ואינו צמא, אין לו לברך על שתיה זו)
- בסעודה שלישית מותר לאכול בשר ולשתות יין כרגיל, ואין לו להימנע מכל מאכלים ערבים וכן שרים שירי שבת כבכל שבת.
- בסעודה שלישית יברך את ברכת המזון לפני השקיעה.
- אסור להחליף את בגדי השבת לפני צאת הכוכבים וטוב שיאמר לפני כן 'ברוך המבדיל בין קודש לחול'.
- נוהגים לאחר את תפילת ערבית כדי שהציבור יוכל להתארגן בבית ולבוא לבית-הכנסת בבגדי חול ומנעלי גומי.
- אחר תפילת העמידה לפני קריאת 'איכה' מדליקים נר ומברך החזן 'בורא מאורי האש' ומכוון להוציא את כולם ידי חובה.

סֵדֶר הַפְּרָשׁוֹת

רבי חיים, אחיו של המהר"ל מפראג, בספרו "ספר החיים", דורש את שמות הפרשיות של ספר דברים כדברי מוסר לאדם שיפקח את עיניו ויזכור כי לאחר אריכות ימים ושנים צריך לתת דין וחשבון על כל מעשיו: אלה **הדברים** שאני מדבר, כך פונה משה אל עם ישראל. **ואתחנן** - אני מתחנן שתקשיבו, **עקב** – מכיוון ש**ראה** - תראה את המצב: הרי יש **שופטים** בארץ (רוצה לומר, כשם שיש דין בעולם הזה, כך בעולם הבא יש דין ויש דיין, כלומר יש שכר ועונש על כל מעשה שאדם עושה בעולמנו זה), ועתה **כי תצא** מהעולם **וכי תבוא** אל העולם הבא, תצטרך לשלם על מעשיך. לכן אתם **ניצבים** היום, אבל למחר **וילך**, אל תשכחו שיום יבוא ותלכו לעולם הבא, ואז אני מבקש **האזינו** לדבריי, ותבוא עליכם **וזאת הברכה**...

הֲפִיכַת תּוֹכֵחוֹת לִבְרָכוֹת

כידוע בספר דברים, ישנן תוכחות רבות ודברי כיבושין, שכן משה רבינו רעיא מהימנא ביקש לפני פטירתו להוכיח את עם ישראל. ואומרים חז"ל, שאם האדם מקיים את תרי"ג המצוות שבתורה, זוכה הוא שכל הקללות נהפכות לו לברכות. מביא זאת הרב חיים מיכאל דב ויסמנדל זצ"ל בספרו "תורת חמד", ומצביע על רמז נפלא לכך בפסוקים: אם מונים שש מאות ושלוש-עשרה אותיות החל מהאות 'ב' שב"אלה הדברים", מגיעים לאות 'ר'. לאחר ספירה נוספת של עוד שש מאות ושלוש-עשרה אותיות מגיעים לאות 'כ', ובדילוג נוסף של שש מאות ושלוש-עשרה אותיות מקבלת האות 'ה'. הרי שאם נצרף את ארבע האותיות נקבל: **ברכה!**

כֹּחוֹ שֶׁל דִּיבּוּר

עד כמה גדולה כוחה של מחמאה סיפר משגיח באחת הישיבות: באמצע הסדר ירדתי לחדר האוכל, ואני רואה בחור שיושב וכותב. הבחור אמנם בחור כשרוני, אך צריך דרבון רב ללימוד, ולכן הייתי בטוח שמכין הצגה לפורים ולא כותב דברי תורה. שאלתי אותו, מה אתה כותב כאן באמצע הסדר, והבחור משיב בביטחון: "אני מסכם את השיעור, ששמעתי הבוקר", המשגיח שלא האמין, לקח את המחברת לידו, וראה שאכן הבחור כותב את השיעור, **המשגיח לא יכול היה להתאפק והעניק לבחור נשיקה במצחו.**

כאן הבחור פרץ בבכי, ואי אפשר היה לעוצרו, המשגיח שאל אותו: "מדוע אתה בוכה? בסך הכל רציתי לבדוק", הבחור ענה: "לא על זה אני בוכה, אלא שזה הנשיקה הראשונה שקיבלתי מאז שאני זוכר את עצמי". כאן כבר פרץ המשגיח בבכי באומרו: "כעת אני כבר מבין, למה בחור כשרוני כל כך, ולא נחשב לבחור הטוב ביותר, בישיבה הטובה ביותר". גדולי ישראל כבר אמרו על כך: "**מְחַיֶּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ**", לפעמים עם אמירה אחת, אפשר פשוט להחיות מתים, איננו יכולים לתאר לעצמנו, כמה משפיעה כל מחמאה, וזה בדוק ומנוסה, אף פעם ולאף אחד זה לא מיותר. (מעובד מתוך 'וי העמודים')

לִשְׁאֵלוֹת בַּהֲלָכָה	הַקְדָּשַׁת הֶעָלוֹן	מְנוּיִים
נָא לִפְנוֹת לָרַב אֵלִיָּהוּ חַיִּים פִּנְחָסִי בְּטֶל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)	נִתַּן לְהַקְדִּישׁ אֶת הֶעָלוֹן לְעִלּוּי נִשְׁמַת, לִרְפוּאָה שְׁלֵמָה, לְהַצְלָחָה, זִוּוּג הָגוּן, חֲזָרָה בִּתְשׁוּבָה וכו'- נָא לִפְנוֹת לְלִיאוֹר בטל" 052-7652084 כְּתֹבֶת הַמַּעֲרֶכֶת: עֲבוּר לִיאוֹר עִצְמוֹן, רח' הַבּשֶׂם 26א ת.ד. 83375 מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן. מִקוּד 9076926	לְקַבֵּלַת הֶעָלוֹן חִנָּם בְּ-email מִידֵי שָׁבוּעַ, שְׁלַח אֶת כְּתוֹבְתְּךָ אֶל PnineEH@gmail.com

אִם רְאשׁוֹנִים כְּמַלְאָכִים – האדמו"ר הָרַב אֲשֶׁר הַשֵּׁנִי פֶּרְלוֹב מִסְטוֹלִין זצ"ל

האדמו"ר הרב אשר (השני) פרלוב מסטולין זצ"ל הידועו בכינויו 'האדמו"ר הצעיר'- נולד ב-ב' תמוז ה'תקפ"ז (1827). עוד מילדותו ניכר בשקדנותו ובגדלותו וגדל על ברכי אביו. בעל רוח-הקודש. הרב הקדוש ר' ישראל מרוז'ין העיד עליו, כי אליהו הנביא הולך עימו. סיגף עצמו בתעניות ומיעט בשינה. דרכו הייתה להישען על שולחן גבוה כעין עמוד כל הלילה, ולא הניח עצמו על מיטתו, וכך למד והיה משיח עם האברכים אנ"ש שדבקו בו, ולפנות בוקר היה נרדם על עומדו, ושניים מהאברכים נטלו אותו בזרועותיו והשכיבו אותו במיטתו, ורגליו מוטות על הארץ, **וכך היה מנמנם כשעתיים.**

מילא את מקום אביו באדמורו"ת בקארלין לאחר פטירתו בשנת ה'תרל"ב (1872). סיפר הגה"צ ר' חיים מנדל זצ"ל, כי אחר הסתלקות אביו, אמר רבינו בזה הלשון: **"מימי לא הוצאתי דבר שקר מפי, ובפרט בשנה אחר פטירת אבי בוודאי לא אשקר, תאמינו לי, כשאברך בא אלי ונותן לי את ידו, יודע אני בו, מה עשה מיום הוולדו ועד עתה"**. רבינו שימש באדמורו"ת שנה וארבעה חודשים בלבד. ביום הכיפורים האחרון אמר בניגון התפילה, כי במותו יהיה כפרה על העיר ואכן נפטר במגפה בדרוהוביץ' ב-ט"ו באב ה'תרל"ג (1873). חי כ-46 שנים.

<u>סבא (מצד אביו):</u> האדמו"ר ר' אשר. **<u>אביו:</u>** האדמו"ר ר' אהרן השני (בעל 'בית אהרון'). **<u>אימו:</u>** מרת חווה. **<u>נשותיו:</u>** מרת חיה (בת מנחם נחום טברסקי ממקרוב - זיווג ראשון), מרת שיינא צביה (בת מנחם נחום טברסקי ממקרוב – אחות מרת חיה בזיווג שני), מרת שרה דבורה (בת ר' אלימלך שפירא זי"ע מגרודז'יסק- זיווג שלישי). **<u>מרבותיו:</u>** אביו, ר' אהרון. **<u>בנו:</u>** האדמו"ר ר' ישראל (המכונה הינוקא- כיוון שהיה כבן ארבע וחצי שנים בלבד בעת שאביו נפטר). **<u>מלקוטי תורתו:</u>** ניתן למצוא בספר 'בית אהרון' של אביו, מהנהגותיו מופיעים בספר הנהגות צדיקי קרלין, ובסידור 'בית אהרון וישראל'.

היה זה בתקופת הקנטוניסטים. ילדים יהודיים רבים נחטפו בהוראת הצאר הרוסי שביקש לקעקע את היהדות. ילדים אלו גויסו לפחות למשך 25 שנים ללא אפשרות לבקר בביתם. אחד הילדים, שנחטף, היה בגיל רך במיוחד. החוטפים לא ריחמו עליו ועל בני משפחתו. הוא נמסר ל'חינוך מחודש', כדי להיות חייל נאמן של הוד מעלתו הצאר.

עם הזמן שכח הילד את עמו ואת אלוקיו וגם את בית אביו, ובבוא היום הפך לחייל מצטיין בצבא רוסיה שהכל התפעלו מכישוריו, ועד מהרה טיפס דרגה אחר דרגה עד לצמרת הצבא הרוסי, ועל אף גילו הצעיר הוכתר בדרגת 'גנרל', עד שהיה לשם דבר ברחבי הצבא. יום אחד נתן בו עיניו מפקד הצבא, שנמנה על הרואים את פני הצאר והציע לו להפוך לחתנו. מה שכמובן מבטיח לו"חיים מאושרים", הרבה מאוד כסף, יוקרה, כוח וקשרים אולטימטיביים בצמרת הרוסית.

הקצין הצעיר לא ראה סיבה, שלא לקבל את ההצעה, ועד מהרה התפרסם דבר ה'שידוך' המזהיר. דבר יהדותו נשכח זה מזמן. יום החתונה מתקרב והולך, ולמפקדי הצבא הבכירים נמסר על האירוע הראשון, שפותח את שרשרת אירועי החתונה המדוברת. זה היה סוג של 'פורשפיל', שנחגג מספר לילות לפני החתונה, שבו עורך מפקד הצבא קבלת פנים לחבריו, אנשי סגל הפיקוד הבכיר, כולם גנרלים עטורי דרגות, מדליות ואותות הצטיינות, ובמהלכו יציג מפקד צבא רוסיה את חתנו החדש.

הדמות המרכזית באירוע אמורה להיות כמובן החתן המיועד. בעוד הוא לובש את בגדי הגנרל שלו, מופיעה מולו דמות של יהודי עטור זקן. פניו של האיש האירו, והוא נופף באצבעו לעבר החתן-גנרל לאות אזהרה, ואמר: **"דע לך, שאתה יהודי, אסור לך להתחתן עם בת מפקד הצבא, ואני גם לא אתן לך ללכת"**.

הדמות נעלמה, כשהיא מותירה אחריה את הקצין המום ומבולבל. מרוב פחד שלח את משרתו להודיע לחותנו המיועד, כי נתקף בכאבי בטן עזים ולמגינת ליבו לא יוכל להשתתף באירוע הצגתו בפני סגל הפיקוד. בלית ברירה בוטל האירוע, והאורחים התפזרו, כאשר הם מקבלים הזמנה לבוא למחרת.

הקצין שוב החל בהכנות לקראת האירוע, והנה שוב, היהודי בעל הפנים המאירות התייצב בפניו, ושוב מזהירו: **"אתה לא הולך, לא אתן לך, אתה יהודי"**. כשהוא אחוז אימה שאל את האיש, שניצב מולו, מה הוא מציע לו לעשות. הרי הכל ממתינים לו, והוא לא יוכל לדחות שוב את האירוע. אמרה לו הדמות כי **עליו להימלט במהרה מהמקום, ולנסוע לקרלין, שם יפנה לרבי שגר במקום, וזה יורה לו מה לעשות וכיצד לפעול.**

הגנרל שלאחר המפגש השני הבין, כי לא נותרה לו ברירה, אלא לבצע את ההוראות שקיבל, יצא מהבית, ועלה על סוסו ובאישון לילה נמלט מהעיר. שליחיו של מפקד הצבא שבאו לברר, מה קרה לחתן המתמהמה, מצאו את החדר ריק. הגנרל הצעיר דהר אלפי קילומטרים במרחבי רוסיה, עד שלאחר ימים ארוכים הגיע לקרלין. שם שאל על הראבין.

משב"קי הרבי ה'בית אהרון' מקרלין, דיווחו לו על אורח מוזר שהגיע, אדם לבוש מדי גנרל רוסי שמתעקש להיכנס, ולהפתעתם הרבי הורה להכניס את האיש, ומיד - אל בנו, שהיה ידוע כקדוש ופרוש שנתון תדיר בעולמות עליונים (רבינו). כאשר נכנס הגנרל לחדר כמעט פרחה נשמתו. **היה זה האיש אשר הופיע בחזיונו.**

לתדהמתו, האיש שמולו חזר שוב על דבריו: **"דע לך, כי יהודי אתה. נחטפת על ידי קלגסים ועליך לשוב לכור מחצבתך"**. עוד גילה לו, כי שמו **עזריאל**, ובשם זה יכונה מעתה. הגנרל נשאר בחצר הקודש בקרלין, שם התפרסם כחסיד מובהק שהקים משפחה חסידית, ואת סיפורו שמעולם לא הסתיר, הכירו כל באי חצר הקודש, ובהם יהודים מארץ ישראל שהגיעו לקרלין. (מעובד מ'לב ישראל')

מסופר שבעת שהותו של הרה"ק מרוז'ין זי"ע בקארלין, בעת נישואי בנו הרה"ק מסאדיגורא, עם בת הרה"ק בעל בית אהרון זי"ע הרבנית מרת מרים ע"ה, ישב הרבי מרוז'ין בחדר אחד, ורבינו עבר ליד החלון, ועדיין צעיר היה כבן שבע שנים, נענה הרבי מרוז'ין ואמר לאנשיו: **"אתם חייבים לראות אותו, אליהו הנביא הולך איתו צעד אחר צעד"**.

תְּחוּשַׁת הַחֻרְבָּן

האם חשים אנו את האובדן של הדבר העצום והגדול מכל? האם 'חיים' אנו את החיסרון? האם הכאב מקנן בליבנו כאותה תחושה לו חלילה היינו שומעים על אובדן אדם הקרוב לנו? להלן סיפור מופלא הממחיש כיצד עלינו לחוש ולהרגיש.

בתחילת שנות העשרים של חיי, עבדתי בתור מורה ומדריך באתר הקארוונים 'בת-חצור', שהיה ממוקם ליד גדרה. אתר שבו היו כ-700 קארוונים, שאיכלסו אלפי עולים חדשים מאתיופיה. היה זה זמן קצר לאחר "מבצע שלמה", מבצע שבו הובאו לארץ בערך 14,500 יהודים מאתיופיה.

ניכר היה עליהם, שהם יהודים. הם שמרו שבת, הכירו את רוב החגים, שמרו על מסורת יהודית באופן אדוק ושמרני, אך ברור היה, שלא הכול היה ידוע להם. במהלך הזמן גיליתי חסכים רבים בידע ההיסטורי והמסורתי שלהם.

חשבתי לעצמי, שאם לא אשים דגש על השלמת הפערים, הקליטה שלהם בארץ לעולם לא תהיה שלימה. לכן החלטתי, שאקדיש זמן ניכר בכל יום כדי ללמד על היהדות.

הגיע ראש חודש ניסן, והחלטתי להתחיל ללמד על חג הפסח. "היום ראש חודש ניסן. חודש בו אנו חוגגים את חג הפסח", פתחתי את השיעור. "פסח הוא אחד משלושת הרגלים. בפסח נהגו כל היהודים לעלות לירושלים לבית המקדש".

בשלב זה קפץ אחד התלמידים ושאל: "המורה, היית פעם בבית המקדש?"- "לא, זה היה ממש מזמן!". כששאלות אלו תכפו, הסברתי בבהירות: "בית-המקדש היה לפני שנים רבות".

כעת שאר התלמידים הצטרפו אליו, ושאלו בהמולה: "איך נראה בית המקדש?"- "תקשיבו, אין בית-המקדש! הוא נשרף! אני לא הייתי שם, אבא שלי לא היה שם, סבא שלי גם לא! חלפו שנים רבות...לצערנו אין בית מקדש!"

הרהרתי: מדוע הם כל כך מוטרדים מזה? ההמולה רק התגברה. הם התחילו לדבר ביניהם באמהרית, מתווכחים, מתרגמים, מסבירים, צועקים. כשצלצל הפעמון, הם אספו את חפציהם ורצו הביתה. יצאתי מבית הספר מותש לגמרי.

בבוקר שלמחרת, כשהגיע האוטובוס לתחנה שלי, ירדתי ממנו והתחלתי לצעד לכיוון שער בית הספר. השומר שעמד בשער שאל: "מה קורה פה היום? יש לך מושג?"- "למה?", שאלתי אותו: "מה קרה?"

הוא הצביע לכיוון פתח בית הספר. הייתה שם התקהלות לא קטנה של עולי אתיופיה מבוגרים, כנראה הוריהם של התלמידים שלי. ניגשתי אליהם, מנסה להבין מתוך מעט האמהרית, שידעתי, על מה כל הרעש.

כשהתקרבתי אליהם, השתרר שקט גמור. אחד המבוגרים שידע עברית ברמה טובה שאל אותי: "אתה המורה של הילדים שלנו?"- "כן", עניתי. "הילדים חזרו אתמול הביתה, ואמרו שהמורה סיפר להם, שאין בית-המקדש בירושלים. מי יכול להגיד להם דבר כזה?", הוא הביט במבט כועס.

"אני אמרתי להם. דיברנו על בית המקדש וסיפרתי, שהוא נשרף לפני שנים רבות, ושהיום אין לנו בית-מקדש. על מה המהומה?" הוא הביט במבט לא מאמין. "מה? על מה אתה מדבר?".

האיש פנה לשאר חבריו, ותרגם בגמגום ובקול רועד את דברי. פתאם ההמולה התחדשה בטונים גבוהים יותר מאשר קודם. הנציג השתיק את השאר, ושוב פנה אליי. "אתה בטוח?"-"אם בית המקדש חרב?..."...השבתי: ברור שאני בטוח!"..."איזו סיטואציה מוזרה", חשבתי לעצמי.

האיש שוב פנה לחבריו, ובטון דרמטי תרגם את דבריי. נראה היה, כי הובן המסר, אך כעת התחיל מחזה שונה: **אישה אחת נפלה על האדמה, השניה פרצה בבכי קורע לב, גבר שעמד לידם הביט בי כלא מאמין, והם החלו לבכות בכי מר!**

הילדים עמדו בצד, הביטו במתרחש במבוכה ניכרת. עמדתי מולם, והייתי המום. הרגשתי כאילו הבאתי אליהם בשורת איוב, שהייתה קשה מנשוא. כאילו בישרתי להם על מותו של אדם אהוב. **עמדתי מול קבוצת יהודים, שממש התאבלו על חורבן בית המקדש שבירושלים!**

לאחר מספר חודשים, שוב הגיע תשעה באב. הגעתי כמו בכל שנה לבית הכנסת, כולם כבר ישבו על הריצפה (כפי שנוהגים בבית האבלים), וחיכיתי לשמוע את מגילת איכה.

קריאת המגילה החלה, ופתאם קראתי את הפסוקים הראשונים: "אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד... הָיְתָה כְּאַלְמָנָה... בָּכוֹ תִבְכֶּה בַּלָּיְלָה, וְדִמְעָתָהּ עַל לֶחֱיָהּ, אֵין לָהּ מְנַחֵם מִכָּל אֹהֲבֶיהָ, כָּל רֵעֶיהָ בָּגְדוּ בָהּ, הָיוּ לָהּ לְאֹיְבִים" (איכה א, א-ב).

לא יכלתי שלא להיזכר באותו ראש חודש ניסן. במבטם של הילדים הכועסים, בצעקות ההורים, בבכי של האימהות, בשקט האומלל של הגברים, בהלם שהשתרר לשמע בשורה כל כך קשה על חורבן הבית.

באותו רגע הבנתי: **בדיוק כך, אנחנו אמורים להתאבל על המקדש בתשעה באב. כך אנו אמורים לבכות על אובדן האחדות והשלום בעולם כלו.**

כך יש להצטער על היעלמות השכינה הקדושה מחיינו בארץ ישראל. כך צריך לכאב את חורבנו של המרכז הרוחני והתרבותי, שאיחד את כל העם סביבו.

מאז בכל שנה כשמגיע תשעה באב, אני חווה מחדש את המקרה ההוא, את אותם אנשים שמצד אחד אני לימדתי אותם על היהדות, אך מצד שני הם לימדו אותי שיעור משמעותי ביותר על יהדות עמוקה, **יהדות שנמצאת מעל מושגי הזמן והמקום - יהדות אמיתית.**

לע"נ

תנצב"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
אסתר בת בלה ע"ה
נעמי בת כתון ע"ה
מרים בת בלה ע"ה
צדיק חכם בן חזלה ז"ל
שני בת אסתר ע"ה
מסודי בת חביבה ע"ה
יונה בן סעדה ז"ל
ברכה בת מרדכי ע"ה
יעקב בן נעמה ז"ל
שרה בת מוברי רחל ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
שמואל בן רבקה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה
דוד בר חסיבה ז"ל
רפאל בן אסתר ז"ל
שמעון בן שמחה ז"ל
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה
שמעון בן חנה ז"ל
גורג'יה בת נעימה ע"ה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל
אביבה בת איירין ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי זיזי בן קלרה ז"ל
יוסף בן סעדה ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה
יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זהרה ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל

הרב שבתי בן אסתריא אטון זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל
גאולה בת טובה ע"ה
עמירם בן דבורה ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
דב בן יצחק ז"ל
סוליקה בת עישה ע"ה
סלים בן פרחה ז"ל
לטיף בן פרחה ז"ל
דניאל רפאל בן חגית ז"ל
יהודה בן סעידה ז"ל
עפאת בת השמת ע"ה

ולד יחיא בן יוסף ז"ל
יצחק בן ברקו דב ז"ל
שרה בת נרקיס ע"ה
אביגדור בן ג'ולי ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל
מאיר בן נעמי ז"ל
זילפה בת רנדה ע"ה
אביבה לושי ע"ה
כל נשמות עם ישראל

גליון
באר הגרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של

מורינו הגה"צ רבי **אברהם אלימלך בידרמן** שליט"א

דברים (ת"ב)

מכון באר האמונה

תוכן העניינים

פרשת דברים - תשעה באב

ציפית לישועה - האמונה שהוא אלוקינו והוא יושיענו ..... א

בכיה של חינם - המאמין אינו בוכה על מצבו ..... ב

ה' אלוקיך עמך - הפרנסה והשפע מידו הרחבה ..... ח

דאגה מנין - אין הדאגה אלא בחינם שהרי ככל בידי ה' ..... יא

לא תלו בטחונם - חורבן הבית והגלות בגלל חסרון הבטחון ..... יג

בכיה אחת בציון - בכח התפילה למנוע את החורבן ..... יד

במקום תמידים - במעלת התפילה, והיא לנו במקום קרבנות ..... טו

לב שופכים נכחך כמים - מעלת התפילה כשהיא באה ממעמקי הלב ..... יז

אהבת חינם - על ידי אהבת חינם יבנה המקדש ..... יח

ואהבת לרעך - אהבת ישראל, הרחק מהמחלוקת ..... כג

ונפשי בעפר - מעלת ההכנעה ..... כז

רב לך שבת - קדושת שבת בכלל ובפרט בימי בין המצרים ושבת חזון ..... כח

קרא עלי מועד - קרבתנו אל ה' ביום זה, והעבודה מתוך שמחה ..... כט

ועדיין לא נושענו - באילו נחרב מחדש בכל שנה ..... לב

כי הם חיינו - לימוד התורה בימים אלו ..... לד

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל: **052-7627127**

פרשת דברים - תשעה באב

ציפית לישועה – האמונה שהוא אלוקינו והוא יושיענו

בימים אלו אשר אנו עוסקים באבלות על חורבן הבית[א] ובתקווה שכבר יקויים בנו 'והראינו בבנינו ושמחנו בתיקונו', יש להסמיך את דברי הסמ"ק, וז"ל במצוה הראשונה ממנין המצוות שהוא מונה. לידע שאותו **שברא שמים וארץ הוא לבדו מושל מעלה ומטה ובד' רוחות כדכתיב** (שמות כ ב) 'אנכי ה' אלוקיך', וכתיב (דברים ד לט) 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד'... אבן הקב"ה מנהיג את העולם כולו ברוח פיו. והוא הוציאנו ממצרים ועשה לנו כל הנפלאות, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה שנאמר (תהילים לז כג) 'מה' מצעדי גבר כוננו'. ובזה תלוי מה שאמרו חכמים (שבת לא.) ששואלים לאדם לאחר מיתה בשעת דינו **צפית לישועה**. והיכן כתובה זאת המצוה, **אלא** זה תלוי **בזה** - שכשם שיש לנו להאמין שהוציאנו ממצרים דכתיב 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', והכי קאמר, **כשם שאני רוצה שתאמינו בי שאני הוצאתי אתכם, כך אני רוצה שתאמינו בי שאני ה' אלוקיכם, ואני עתיד לקבץ אתכם ולהושיעכם. וכן יושיענו ברחמיו שנית, כדכתיב** (דברים ל ג) 'ושב וקבצך מכל העמים'. וביארו ב'הגהות רבינו פרץ' (אות ד), **אם כן צפית לישועה מצוה כתובה בתורה היא** (בדיבור הראשון 'אנכי ה' אלוקיך'), **ולכך שואלין עליה בבי"ד של מעלה.**

ונמצא, שענין זה של 'צפית לישועה' שייך לכל בר ישראל יהיה מי שיהיה, שהרי אנכי ה' אלוקיך לכל בני ישראל נאמר, א"כ, כל מי שדרכו רגלי אבותיו על הר סיני שייך בזה. ועוד, כי לאחר אריכות ימים ושנים ישאלו לכל אחד בבי"ד של מעלה 'צפית לישועה' (שבת לא.), ולא רק את גדולי הדור ישאלו כן. וכל איש מישראל יצטרך לענות האם ציפה וחיכה בכליון עיניים לגאולתנו ופדות נפשנו[ב]. וכבר כתב הרמב"ם (פי"א מהל'

א. סיפר הגה"ח רבי אליהו ראטה זצ"ל משמשו של הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע שנלווה אליו בדרכו לכותל המערבי ב'תשעת הימים', אחר צאתם שאלו הרה"ק **האם ראה שהאבנים שבכותל המערבי הוזילו דמעות כמים בימים אלו על צער החורבן**... כי בימים אלו אפילו 'אבן מקיר תזעק' על החורבן הגדול והנורא.

ב. על כן יראה להעמיד ענין זה בראש מעייניו (לכה"פ בימים אלו שהזמן גרמא כן), וכבר המשיל זאת ה'מגיד מדובנא', לאב עשיר ונגיד ששלח את חמשת בניו ל'עבר הים' לגלות למקום תורה, ויהי היום, ואחד מהילדים ושמו 'ראובן' חלה ל"ע, האחים הדואגים החישו אותו לפני ה'רופא' המומחה הגדול, ולאחר שבדקו ב'שבעה בדיקות' נענה ואמר, דעו נא כי מחלתו של אחיכם אנושה היא ואין תרופה למכתו אלא במיני סממנים יקרי המציאות שכמעט ואינם בנמצא רק תמורת 'ממון ודמים' יקרים, השיבו לו האחים, הסר דאגה מליבך, אבינו עתיר נכסים הוא ובעל יכולת, נשלח לו אגרת ומיד ישגר לנו מאוצרותיו המרובים. תיכף נתיישב גדול האחים, וכתב 'מכתב' לאביו, וז"ל, לכבוד אבי מורי שליט"א, בחסדך הגדול, שלח הנה מעות הרבה כי ל'שמעון' נשברו המשקפיים, אף 'לוי' זקוק למעות הואיל ובגדיו כבר מרוטים וישנים ואינם לפי כבודו, אחינו יהודה לווה משכנו סך 450 דינרים וכבר הגיע זמן הפרעון, גם בעד 'ראובן' תשלח מעות הרבה כי הוא חולה הנוטה למות והרפואות שהרופא המליץ עליהם עולים להון תועפות... ושלח את האגרת דרך בית הדואר לאביו. כאשר הגיע המכתב לידי האב חשכו עיניו, וכמעט שלא יצאה נפשו מרוב תדהמה וכעס גם יחד... על כסילותו וטפשותו של בנו ה'סופר'... כיצד הפך את היוצרות והזכיר את דבר מחלתו של ה'חולה' בסוף המכתב כ'טפל', והרי כל שאר צרכיהם כאין ואפס ייחשבו בזו השעה שבני – אחיהם מוטל על ערש דווי וחייו תלויים לו מנגד... והנמשל ברור לכל בר לבב בתוכחה מגולה, לאותם המבקשים מהקב"ה כל צרכיהם, ולבסוף 'נזכרים' להוסיף בדרך אגב גם שייבנה בית המקדש במהרה בימינו... והלא 'בקשה' זו צריכה להיות תמיד בראש מעייניו.

וב'יערות דבש' (ח"א סוף דרוש יג, דף רנג) איתא, וז"ל, מי שאין דעתו שלימה, לא ירגיש כ"כ בצער החורבן, כמו אנחנו בעוה"ר, **שאיננו מרגישים כ"כ חורבן בית מקדשנו, לחסרון דעתנו, ואין שוטה מרגיש.** אבל אלה הגדולים שלמי הדעת, הם הרגישו עוצם האבידה בחורבן הבית. ואילו אנחנו היינו משיגים העדר שלמותנו ע"י החורבן ואובדן תפארתנו, לא היה ערב לנו לאכול ולשתות, כי אם להתפלש בעפר.

מלכים ה"א) 'כל מי שאינו מחכה לביאתו הרי הוא כופר בתורה ובמשה רבינו'[ג]. **אמנם, המצפה זוכה ורואה בשמחתה** - לשון הזוה, **שכבר היום רואה בשמחתה** (קדושת לוי איכה, ועוד ספרים).

בכיה של חינם – המאמין אינו בוכה על מצבו

בפרשתן (א לא-לב), 'ובמדבר **אשר ראית אשר נשאך** ה' **אלוקיך... ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלוקיכם**'. ותמוה, מהו 'ובדבר הזה', היה לו לומר 'ואתם אינכם מאמינים', ומבאר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא דכלה ד"ה ובדבר) **דעיקר עבודת האדם היא האמונה בה' בכל מצב**[ד], כי מי שמאמין בה' רק כשהקב"ה מתנהג עמו ברחמים מגולים והוא **רואה את** הנהגת הרחמים, **אינו נחשב 'מאמין' - שהרי הכל ברור לנגד עיניו ובמה יאמין...**

וזה פירוש הכתוב - **ובדבר** הזה כלומר המאמין בה' רק **כאשר** הכל נהיר ובהיר כשבידו **להראות באצבע** - זה א-לי, בהנהגת רחמים, וכגון שנעשו לו

בטוב טעם ודעת ביאר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל, (גלות ונחמה, עמ' קמז- קנא) כי ענין הבכיה מורה על ההשתתפות של האדם במצב הרוחני של כלל ישראל, ובצער השכינה. פוק חזי ממנהגו של עולם, שהרי בלווית המת רק קרובי המשפחה בוכים, ורק מי שמרגיש קירבה מתעורר לבכי. כך בימים אלו של אבילות על חורבן הקודש והמקדש, נבחן כל אחד כמה מידת קרבתו אל הקדושה, מהי השייכות והשותפות שלו עִם עַם ישראל ועם הקב"ה. ובזה צריך לעבוד ולחזק את תחושת השייכות... הבוכה מבטא את השייכות לדבר שאבד, את הכאב על החסרון, וכך מתקרב ונקשר יותר אל הדבר. ומסיים שם, **מי שאינו מסוגל לבכות בימי 'בין המצרים' על חורבן בית המקדש ועל גלות השכינה, עליו לשבת על הרצפה ולבכות בבכי מר על חורבן הקודש בקרבו**, על זה שאינו מסוגל לבכות, ועל שלא איכפת לו, ואין לו שייכות לחסרון בית המקדש, כאשר אינו מרגיש את החסרון של בית המקדש, הרי חסרונו ברוחניות ניכר וגלוי. ועל זה ראוי באמת להתעורר בבכי.

כתב היעב"ץ (סידור 'בית יעקב' עניני ט"ב חלון ו אות טז) אלמלא לא היה אלא עוון זה בידינו – שאין מתאבלין כראוי על ירושלים כראוי, די להאריך גלותנו, **והיא בעיני הסיבה הקרובה היותר גלויה עצומה וחזקה לכל השמדות המופלגות הנוראות המבהילות-הרעיונים אשר מצאונו בגלות בכל מקומות פזורנו, על צווארנו נרדפנו, לא הונח לנו להרגיע בגוים עם שפלותנו עניינו ומרודנו, לפי שיצא האבל הלז מלבנו...**

ג. אחד מגדולי האדמורי"ם בדור האחרון עלה פעם למעונו של הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע בחודש הרחמים והסליחות, והשנה היתה שלהי שנת תשל"ה, נענה האדמו"ר בלהט קודש לפני הרמ"מ שהרה"ק מקאמרנא זי"ע כתב על השנה הבעל"ט - שנת תשל"ו, שהיא היא שנת הגאולה, ובה יבוא גואל צדק, נענה לעומתו הרמ"מ וזעק 'אני מאמין - תשל"ה'... כאומר שעל יהודי להאמין שבזו השעה ממש בוא יבוא משיח צדקנו לגאלנו – אף שעדיין שנת תשל"ה, וח"ו מלדחות את הקץ לתשל"ו...

ואכן, מלפנים היו בני ישראל הכשרים חיים באמונה שלימה, ומקיימים בנפשם **אחכה לו בכל יום שיבוא...** וכמו שסיפר הגאון רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצוק"ל שהנשים צדקניות שבפרעשבורג היו מסיחות זו לזו, איזה תבשיל בשלו בביתך היום, ותען ותאמר – ארבעס (חומוס), ומה תבשלי מחר, ענתה השניה מסתפקת אנכי אם לאקשן או קאשע (אטריות או דייסה) ובוודאי יבוא למחר המשיח ואציג לפניו ספקותיי... שאלה חברתה, ומה תבשלי באם לא יבוא המשיח, מיהרה השניה להשתיק אותה, נו, נו, כיצד את מהינה לדבר כך...

ד. עדות נפלאה העיד הגה"ק מרן ה'חתם סופר' זי"ע על מורו הגה"ק רבי נתן אדלער זי"ע ביצקי מים על ידו [של מורי] בתחילת בואו לבאסקאוויטץ ולא היה לו כי אם בן קטן ובת אחת כמו י"ב שנה, אהובה לו במעשיה כאמה כן בתה אי אפשר לספר בשבחה, ובעוה"ר מתה שם, ולא דמע עינו, והיה מצדיק את הדין **בשמחה גדולה ונפלאה אשר לא ראיתי ממנו דוגמתו בתפילת שמחת תורה,** אך ביום השבת פרשת וירא היה רגיל לעלות כהן ולמפטיר בכל שבת, וגם באותו שבת שבתוך השבעה לא מנע עצמו מהנ"ל, אך באמרו ההפטרה זלג דמע א' מעיניו וקבלו בידו, ומיד חזר ונהפך לאחר ושוב לא נראה בו רמז עצבות, ולא הזכיר שמה כלל, ולא היה לו ולד אחר לעולם, עכ"ל (נדפס בליקוטי תשובות חלק המכתבים (סימן ט).

הגם כי מדרגה כזו גבוהה היא עד מאד, מ"מ ללמדנו יש בזה כיצד לקבל כל חד וחד במדרגתו ובמקומו את הנהגת הבורא באהבה ובשמחה.

ניסים ונפלאות כמו במדבר אשר ראית, אז אינכם מאמינים, אמונה כזאת אינה נחשבת אמונה, ומי נקרא בעל אמונה, זה האיש המתחזק להאמין בה' גם כשנראה לו שהבורא הסתיר עצמו ממנו, בהנהגת דין וייסורים, והוא מאמין שהקב"ה עושה את כל המעשים לטובתו השלימה, זה עולה במדרגה להיקרא בעל אמונה.

איתא בגמ' (תענית כט.), **כתיב** (במדבר יד א) 'ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא', אמר רבה אמר רבי יוחנן אותו היום תשעה באב היה, **אמר להם הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם[1] ואני קובע לכם בכיה לדורות.** נמצינו למידים ששורש חורבן הבית ומקור כל הגלות המר הלז על חסרון האמונה

שמעתי מדודי כ"ק אדמו"ר רבי שמעלקא מלעלוב שליט"א ששמע מבעל המעשה ה"ה הגה"צ הנודע בשערים ר' מנשה ראזענפעלד זצ"ל, וכך הוה מעשה, ר' מנשה הצטרף לנסיעה עם הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע כדי לשמשו על האניה בלב ים בדרכו לביתו (מארה"ק לפולין). וכיוון שהיה לר' מנשה 'סדר היום' מסודר להפליא – כשהוא משכים קום בשעה 3-4 לפנות הבוקר וממלא את כל יומו בשיעורים וסדרים, וכאן מחמת טלטולי הדרכים (ושימושו את הרבי) נשתבשו לו סדריו, נאנח ר' מנשה ואמר 'רבש"ע, וועז וועט זיך עס שוין ענדיגן און אריבער גיין' (רבש"ע, עד מתי, אימתי יגמרו ויעברו מעלינו כל אלו הטלטולים), והיה הדבר תוך כדי הילוכו עם הרה"ק רא"א, כשמוע הרה"ק את דבריו עמד מלכת ואמר לו במעין גערה 'א איד דארף נישט ווארטן אז ס'זאל אריבער גיין, נאר אלעס מקבל זיין באהבה ובשמחה' (לא ימתין איש יהודי שיעברו מעליו זמני הקושי, אלא אדרבה יקבלם באהבה ובשמחה), וכה אמר ר' מנשה שהדברים נחקקו בלבו, ומאז לא התאונן במשך כל ימי חייו על שום דבר ומקרה שאירע לו.

ה. נפלאות הראה הקב"ה בהנהגתו לפני כחודש ימים בעי"ת סקווירא שבארה"ב כפי ששמעתי מבני המשפחה, באחד הימים פרצו רוחות עזות בכל הגלילות דשם, והרוח פגעה והפילה עץ גבוה וכבד שעמד בחצר הבית על גגו של השכן ומחוזק הנפילה נפער חור גדול בבית השכן כשנגרם לאותו בית היזק גדול, מיד פנו בעלי העץ להודיע לשכנם כי הם נוטלים אחריות, והם מוכנים ורוצים לשלם ולהשלים כל נזק שאירע ע"י נפילת העץ, אבל מבית השכנים הודיעום, כי ביתם מבוטח ב'ביטוח' (אינשורענ"ס) ואין כאן כל היזק ממון. כעבור כמה ימים סיפרה בעלת הבית הניזוק לשכנתה, כי 'בעל הבית' לקה בלבו לפני זמן מה, וכבר נקבע לו זמן להשתיל בלבו 'קוצב לב' (pace maker) המיועד לשמור על קצב דפיקות ופעימות הלב, ובזכות ה'שוק' והפחד שנפל עליו מכח נפילת העץ לתוככי הבית כשהוא שוכב בחדר הסמוך חזר קצב הלב לפעול כסדר הרצוי עד שאינו נצרך לעזרת ה'קוצב' (פעמים שהפחד מועיל, כדרך שדופקים על השעון שאינו מהלך בקצב הראוי לו). הרי לך, כי מתחילה היה נראה הדבר כמידת הדין שנפל העץ לתוככי הבית, אויה, איזה נזק אדיר נגרם... **וקוב"ה אומר, כבר קבע הרופא עת וזמן להשתיל בלבך 'קוצב', לא ולא, אפיל לתוככי ביתך עץ הכבד ותבהל נפשך כהוגן... ובזה תנצל מכל רע, יועמד לבך על מכונו ולא תזקק יותר ל'חסדי' הרופאים, ומה לך 'בוכה' בחינם...**

בענין 'בכיה של חינם' אספרה נא מעשה שהיה לפני כשלושים שנה, המגיד מישרים הגאון רבי ראובן קארלנשטיין זצ"ל (נלב"ע לפני כמה שנים) חלה בכליותיו והוכרחו להשתיל בגופו כליה חדשה, בלית ברירה נטל ר' ראובן את מקל הנדודים נסע בגפו לארה"ב ונתיישב בבארא פארק כשהוא רחוק מבני ביתו ושבעת צאצאיו, (רחוק בגוף ובנפש כי באותם הימים שיחת טלפון מארה"ב לארה"ק לא היתה דבר של מה בכך) כשהוא ממתין שיבוא תורו לקבל הכליה בבית החולים דשם, עברו כמה שבועות ו'חדשות' אין, אין כליה ולא זכר לכליה (כי סוג דמו של ר' ראובן היה סוג נדיר, ואי אפשר להשתיל כליה אלא מאדם שדמו כדמו של גוף הנשתל בו), אחד העסקנים הנודעים המכיר בעניינים אלו נכנס בעובי הקורה והחל להשתדל בין בתי החולים למהר ישועתו של רבי ראובן, ולא עלתה בידו, עבר עוד חודש, חודשיים, מחצית שנה, גם שנה ושנתיים עברו כשהוא מנותק לגמרי מבני ביתו וצאצאיו, ועדיין לא נראתה כל ישועה באופק... משעברו שנתיים ומחצה, אמר העסקן לר' ראובן הנה אין כל תכלית בישיבתך כאן בבארא פארק, נראה כי ה'השתדלות' הרצויה עתה שתסע לסאן פראנסיצקא (סן פרנסיצקו) אשר בקאליפארניא (קליפורניה) שם יש בית החולים המיוחד לענייני ההשתלות אולי משם תבוא ישועתך... א"ל ר' ראובן, הנה אין לי כל שיג ושיח בשפת הענגליש (אנגלית) ובקושי שכאן הנני מסתדר אודות לישיבת רבים מאחינו בני ישראל המסייעים בעדי, אבל כיצד אמצא את ידי ורגלי באותו מקום מרוחק בין אלפי גויים ונכרים – להיכנס לבית החולים להירשם מחדש בתור המיועד לממתינים על כליה, להיבדק שוב ושוב מבלי יכולת לדבר עמהם אפילו דיבור אחד, נכמרו רחמי העסקן ואמר לו אף אני אעזוב את

ביתי לתקופה זו ואצטרף אליך בנסיעתך ויהי ה' בעזרנו, העסקן נמלך בבני ביתו, והיא הסכימה, אלא שהעלתה חשש שמא דייקא באותם השעות שיסעו מהכא להתם (6 השעות במטוס) ימות גוי שבגופו כליה המתאימה לר' ראובן, על כן היא מסכמת לנסיעה ב'תנאי' שמיד בבואם לסאן פראנסיצקא יתור אחר 'טלפון' ויתקשר אליה לברר את המצב... למעשה הגיעו השניים לסאן פראנסיצקא בשעה 3 לפנות הבוקר ומיד פנו לנוח מעמל הדרך באחד המלונות בעיר כשהעסקן אינו מתקשר הביתה – מכיוון שטלפון לא היה תחת ידו חשב לעצמו עתה בשלוש לפנות בוקר אהפוך את המלון בשביל הטלפון – **הרי זה לו שנתיים ומחצה שהוא יושב וממתין ואין קול ואין עונה, וכי דייקא בשעות אלו מת כבר גוי בשעטומ"צ...** עודו שוכב על מיטתו כשהשעון מורה על 6 בבוקר והנה דפיקות עזות נשמעות בדלת חדרם, ובפתח עומדים שוטרי המשטרה המקומית, ושאלתם בפיהם אתה מיסטער פלוני, ויאמר הן, אמרו לו השוטרים מהר קח טלפון והתקשר לביתך כי זה לנו ג' שעות שאנו מחפשים אותך בשליחות בני ביתך בכל המלונות שבעיר. מיד כשענתה לו רעייתו נתנה לו מנה אחת אפים, מדוע לא התקשרת, החל העסקן להסביר את עצמו שהייתה השעה מאוחרת וחשב לעצמו כי שנתיים ומחצה לא נמצאה כליה וכי דייקא באלו השעות הספורות המצא תמצא, אמרה לו בני ביתו, אכן, **באותם השעות ששהיתם על המטוס** מת גוי ונמצאו הכליות המיוחלות... מיד התקשר העסקן לביה"ח בנ.י. ויענו פה אחד ואמרו לו – הנה מכללי בית החולים שאם החולה אינו עונה תשובה עד שלוש שעות פונים אנו לחולה הממתין אחריו בתור, וזה כרבע שעה – חמש עשרה דק', ששני גויים הבאים אחריך ענו תשובתם כי רצונם בכליה זו.

לבו של העסקן נשבר בקרבו, אבל משחזר אל ר' ראובן התאמץ שלא להראות לו מאומה מסערת רוחו... מיד בבוקרו של יום פנו השניים לבית החולים בכדי לרשום עצמם ברשימה הממתנת לכליות, תוך כדי המתנתם שם חקר ר' ראובן את העסקן מדוע אין פניו כתמול שלשום, בתחילה ניסה העסקן שלא לענות לו, אך משרבו הפצרותיו של ר' ראובן סיפר לו את כל פרשת הכליות, מיד נענה ר' ראובן, הבה נפתח בריקודין להודות ולהלל לבורא יתב"ש, העסקן חשב שמא נשתבשה דעתו של ר' ראובן לעבור מפח נפש כזה, אך הוא בשלו, והחל מסביר לעסקן, הבט וראה, שנתיים ומחצה מרוחק אנוכי מבית אבי וממשפחתי, אויה לי ואוי לנפשי אילו הייתי מקבל אותה כליה, **שהרי ראית כי כליה זו איננה שלי וראיה לכך שלא הגיעה לידי, מה עשה הקב"ה העבירנו למדינה אחרת למשך כמה שעות הללו... עתה, הגע בעצמך, אילו היית מתקשר מיד לביתך והיינו חוזרים לנ.י. היו משתילים בגופי כליה שאיננה שלי ה' ירחם...** הרי זה היום 'יום ההצלה' שלי, **כי המחשב** (קאמפיוטער) **אומר שכליה זו מתאימה לי ולסוג דמי אבל הקב"ה אומר, לא, לא, כליה זו איננה טובה עבורך...** גם מיהר ר' ראובן להתקשר לבני ביתו שבארה"ק לספר על הנס שאירע עמו – תחילה חשבו שהנס הוא שנמצאה כליה, עד שהסביר להם כי ניצול שלא להפסיד כל חייו...

כעבור ג' חדשים נמצאה כליה המתאימה לו, ונשתלה בגופו, ובס"ד חי עוד כשלושים שנה בבריאות השלימה, ובכל שנה ושנה היה עורך סעודת הודאה גדולה על שניצל מהיזק ולא נשתלה בגופו כליה שאיננה שלו.

ובדרך אגב ייאמר, שהעסקן חקר אחר אותם שני הכליות שהיה נראה כמי ש'הפסידו' אותם, ולמעשה נשתלה בשני גויים הבאים משני קצוות תבל – ושניהם מתו לאחר ששה שבועות, כי הכליה הייתה יפה ושלימה מבחוץ, ומבפנים הייתה מזוהמת לגמרי... ונראה לעין כל כי צדקה שמחתו של ר' ראובן.

והלימוד, מכאן יבין כל חד וחד בדיליה להאמין שהקב"ה מנהיג את העולם בטובו הגדול, וכאותו ר' ראובן שלא בכה 'בכיה של חינם' אויה לי - מחמת שנסעתי הפסדתי את הכליה, אלא אדרבה, כדי להצילני הגביה אותי הבורא על המטוס, הרחיק אותי ממקום הסכנה, וכך ניצלו חיי, גם יבין, כי מה שלא בא לידו איננו שלו...

אגב אורחא נוסיף מעניינא דיומא, מה ששמעתי מאותו עסקן שליווהו בכל עתיו הקשות בארה"ב ה"ה הגה"צ הרב מרודניק שליט"א, כי בתקופה האחרונה לפני ה'השתלה' עבר רבי ראובן טיפולים קשים הבאים מתוך יסורים קשים ומרים עד מאד, באופן נורא שאי אפשר להעלותם עלי גליון, ותמיד היה חושק שפתיו בגבורה ומקבל כל ייסוריו בדומיה מתוך אמונה עזה ותמימה, פעם אחת באמצע הטיפול החל נאנח ובוכה נוראות, נבהל הרב ושאל את רבי ראובן, האם אירע למע"כ איזה דבר קשה, בתמיהתו מה יום מיומיים... ומה הכאיב לו היום יותר מכל הטיפולים שנערכו בו עד הלום, השיב ר"א, חלילה וחס לא על ייסורי אני בוכה, אלא מהרהר אני בצער השכינה, כי התבוננתי במצבי, אשר הנני מרוחק מבניי ומכל משפחתי זה **שנתיים** ימים, ונפשי יוצאת מרוב געגועים לראות את פניהם ולהשתעשע עימם במחיצתם, מעתה בואו חשבון, עד **כמה גדול צער הקב"ה שכבר אלפיים שנה שבניו**

בא לנו, שהרי זו הייתה 'בכיה של חינם' שלהם - שהתרעמו על ה' כמו שנאמר בפרשתן (א כז) 'ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אותנו ביד האמורי להשמידנו', ולא האמינו שיביאם אל ארץ טובה, וכך איתא במדרש (במד"ר טז כ) 'ותשא כל העדה ויתנו את קולם, זה שאמר הכתוב (ירמיה יב ח) נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה, אותו קול שבכיתם גרם לכם להיות שנואין'. ומכיוון שפגמו באמונתם השלימה שהקב"ה נמצא עימם תמיד בכל מצב', נסתבב החורבן הנורא ונקבע בכיה לדורות.

רחוקים ממנו וגלו מעל שולחן אביהם, ועל דרך שנאמר 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו... על כן המו מעי לו' מרוב געגועים והשתוקקות.

עובדא הווה לפני כמה שנים (וכל תושבי 'רמת אלחנן' מבני ברק מכירים מקרוב את דבר המעשה) בבית שכולו חסד והטבה לזולת, בית הרה"ח ר' מנחם לונגער שליט"א, ר' מנחם ובני ביתו (ז"ל) נסעו לעיר מרוחקת לשבות שבתם, בעצם יום השבת קודש פרצו אינשי דלא מעלי לתוך הבית וגנבו משם צ'יקים שקיבל האב בחנותו מה'קונים', גם נטלו עמם הגנבים חתיכות זהב שקיבלו כ'ירושה' מאחד ההורים ז"ל ותכשיטים של בתם הכלה המהוללה, ועל כולנה העלימו משם סך 100,000 שקלים (מזומן) שנטלו ההורים כ'הלוואה' מהבנק לקראת נישואי בנם ובתם הקריבים ועומדים, במוצש"ק עלה אחד הבנים לבית ההורים – בטרם היה סיפק ביד ההורים לחזור מצפונה של ארץ ישראל ולנגד עיניו נראה 'מהפיכת סדום ועמורה' – כל חפצי הבית הפוכים ומעורבבים על הארץ כקדירה ברתיחתה... הבן הבין שסכנה היא לבריאותם לעלות הביתה ורק אז להתוודע להפסד הממון גדול כל כך יחד עם האנדרלמוסיה השולטת בבית (כי האם 'מסודרת' היא להפליא ומה'מראות' עצמם יתקפנו לבה – מלבד הפסד ממון העצום), על כן קרא את כל אחיו לבית ההורים, ויחדיו התקשרו (דרך הפלא') להודיע להם כי כך וכך הווה מעשה – ובכך קיוו להרחיק את **הרגשת** ההפסד **מראיית** ההפסד, האב עצר רכבו בצידי הדרכים כשאין בידו להמשיך בנסיעה לגודל הצער – למשך כמה דקות, ובבואם לביתם קיבלו הבנים את פניהם מתוך שירת 'אני מאמין'... אבל כשראו את אשר נעשה נתהפך לבם בקרבם, ותזעק האם זעקה גדולה ומרה, **רבש"ע, אבי שבשמים, לפניך נגלו כל תעלומות, רק אתה יודע עד היכן הדברים מגיעים, באיזה שברון לב הני שרויה בראותי את 'חורבן הבית', אבל מאמינה אנוכי שרק אתה עשית זאת ברוב רחמיך המרובים – ולא ה'גנב' עשה מאומה...** כל אשר עשית לנו לטובה וברכה עשיתו – ואף אם איננו רואים ואיננו מבינים את זה, כן הוא האמת, **בשעה זו אפרוש כפי אליך ה' שבזכות האמונה תושיע את שני צאצאי בזש"ק** (אחד מהם עומד בשנתו התשיעית מנישואיו והרופאים מייאשים אותו לגמרי, והשני בשנתו השישית) **ואת בני ה'גרוש' בזיווג הגון בקרוב ובנקל**, ואכן, לתקופת השנה נושעו כל אלו בפקודת ישועה ורחמים והגרוש נישא בשעטומ"צ...

נמצינו למידים, כוחם הגדול של המקבלים עליהם דין שמים באהבה, ולפי דרכנו ייאמר, כי לכל איש באשר הוא יש רגעים קשים או מקרי הפסד עצומים וכיו"ב – ידע זה האיש כי שני דרכים לפניו, או לבכות ולהתאונן על מצבו כי רע ומר גורלו... ובכיה זו ל'חינם' תיחשב כי באמת אין כאן רע והפסד כלל אלא הכל לטובה ממקור הרחמים, לעומת זאת בידו דרך אחרת – להבין כי איקלע תחת ידו 'אוצר' גדול ויקר – אם יקבל באהבה מתוך אמונה את הנעשה עמו הרי בידו להריק על עצמו הנהגת רחמים וחסדים למעלה למעלה מדרך הטבע בדבר ישועה ורחמים, והנבון ישכיל לבחור בטוב...

וכבר אמר אחד מחשובי ראשי הישיבות שליט"א, לבאר מה הייתה טענתם של הני ישראל ב'מתאוננים' - 'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקישואים ואת האבטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים, ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו' (במדבר יא ה-ו), ולכאורה אין כל שחר לטענתם, שהרי כל טעם שחשב עליו האוכל מה'מן' היה נרגש טעם זה בפיו, ומדוע לא חשבו להרגיש במן טעם דגה או קישואים ואבטיחים... (ובאמת, המן לא השתנה לטעמים אלו, כמבואר בגמ' יומא עה, וברש"י על אתר בפ' בהעלותך, ולא באנו אלא כ'דרוש') ומכאן ראיה, שקל יותר להתלונן ולבכות מאשר להפעיל את הראש אפילו במחשבה קטנה כטעם דגה וכו'.

ו. מעשה שהיה באחד מימי 'תשעה באב' בשנות 'המלחמה', כפי שהעידה אשה אחת מנכדי הגה"ק רבי הלל מקולמייא זי"ע (בת חתנו ר' יצחק אייזיק ליכטנשטיין זצ"ל), אשר נלב"ע לפני כמה שנים, שהפרידו אותה כמו ריבי רבבות מאחינו בני ישראל מאמה ובעלה, והכניסוה לאחד המחנות, בהגיע יום תשעה באב הוציאו את כל דרי המחנה לחצר תחת כיפת השמים – ואותו היום יום בהיר בשחקים היה ללא שום זכר לעננים. הרשעים ימ"ש ציוו עליהם לישב על קרקע החצר שהייתה מחופה באבנים משוננות ומחודדות בכדי שידקרו אותם ברגליהם, ועל כולנה העמידו

ואל תשביני, וכי לבכייתי תקרא 'בביה של חינם', הרי מצבי קשה מנשוא, הסתיר ה' פניו ממני, כי באמת חינם חינם תיחשב בכייתך, שהרי הקב"ה מנהיג עולמו **בחסד וברחמים**[ז], **ועינו פקוחה על כל בריותיו בכל עת ובכל שעה**, 'מציץ מן החרכים משגיח מן החלונות' על כל העולם כולו, **והוא מנהיג את כל** הברואים בחוט של חסד, **ואף בשעה שאין נראה כן בעיני בשר, הרי אנו 'מאמינים בני מאמינים' שהכל** מונהג ומושגח בהשגחה פרטית, להיטיב עמנו בכל עת ובכל שעה, ואין דבר הנעשה בעולם מעצמו, כי לא בסתם **יארעו כל מיני מקרים ומארעות בעולם אלא** 'הכל בחשבון'. **ופעמים שהקב"ה פותח את החלונות, ומראה לנו בעיני בשר ממש את 'השגחתו' בהארת פנים** שכל החשבות היתה חסד עליון להצילנו מכל רע ולהיטיב לנו בכל מיני טובות[ח], וללמד על הכל **כולו יצא - אף כשאיננו רואים זאת בעיני בשר, לדעת**

מנגנים בכלי זמר – במינים ועוגב וכל צלצלי שמע, בכוונה תחילה לדכאותם ביום המר והנמהר תשעה באב עד דכדוכה של נפש. אשה זו לא הייתה יכולה לסבול השפלה נוראה זו, ומתוך מעמקי לבה זעקה **אבינו שבשמים לא למעני עשה, ואף לא למען כבוד עמך בית ישראל, אלא למען כבוד שמך יתברך ויתעלה, פתח נא את ארובות השמים וירד 'שלאקס רעגען'** (גשם חזק בלשונם באונגרין) **ויפסק חילול השם הנורא הזה.** תוך כמה דקות נראו עננים כבדים בשמים, ויפתח ה' את ארובות השמים והחלו לרדת גשמים עזים עד אשר כל הרשעים הבריחו עצמם ומנגניהם אל תוככי הצריפים, אז נשמו גם כל היהודים לרווחה כשיכלו להיכנס אל תוככי צריפם. וסיפרה אותה אשה, שממעשה זה **שאבו חיזוק במשך כל תקופת המלחמה להאמין כי אבינו רועינו משגיח עלינו על כל צעד ושעל – בראותם שבתוך הסתר הפנים הגדול והנורא, שומע הקב"ה את שוועת הזועקים אליו.**

ז. אמנם, על האדם לדעת **שאמונה איתנה כזו אינה נקנית בנפש האדם אלא על ידי עבודה שירגיל את עצמו לחשוב בתמידות מחשבות אמונה והשגחה פרטית, ולא יבוא לחשוב – כבר יגעתי לקנות אך ה'אמונה' ועדיין לא קניתי אותה קנין נפש,** וכמשל ממנהגו של עולם, שלוקחים את הנערים לרופא מיוחד – שיישר להם את השיניים, פעם הסביר הרופא לנער את כל מהלך הדברים, שהברזל מיישר את השיניים לאיטו, עד שבמשך שנה תמימה יתיישרו לגמרי, וכל זה בתנאי שיקפיד לבוא לבית הרופא פעם בשבוע או שבועיים וכו', ה'נער' שאינו אלא 'נער' לא הבין מה לו ולכל הצרה הארוכה הזאת, והתחנן אל הרופא תפוס בחוזקה את השיניים ותיישר אותם בפעם אחת וחסלת פרשת רופא, הסביר לו הרופא, כי אם יתפסם באופן זה כבר לא יהא את מה ומי ליישר, שכן כולם כאחת יישברו, על כן יש להזיזם טיפין טיפין, ואז יגיעו השיניים על מכונם. כך הוא בתורת אמונה אי אפשר לקנותה ולתופסה בפעם אחת, אלא יחדירם בקרבו טיפין טיפין, עד שיקנה אותה כקנין נפש לנצח. **וכן הדין בכל עניני העבודה – רק על ידי עבודה של טיפין טיפין יקנה קנין נצח את המידות ושאר קניינים כקנין נצח.**

עוד נלמד מרופא זה המיישר את שיניו, כי פעמים שיאמר הנער מה לי להקפיד להחזיק את הברזלים הללו על שיניי, הרי הנני כבר לובשם כחודש ימים ולא ניכר על השיניים לא יישור ולא שום תועלת, הרי תשובתו בצידו, שיבוא יום ויגלה כי כל שיניו נתיישרו להפליא... כך הוא נמי בעבודת ה' – פעמים נראה לאדם שאינו מועיל מאומה בעבודתו, לא נתיישרו מידותיו וכו' וכו', **לזה אמרינן לבסוף תראה שכל מעט עבודה הועילה רבות,** וכך פירשו את הנאמר (יחזקאל טז ז) 'כצמח השדה נתתיך' – כמו המשקה את צמח השדה שאינו רואה מיד שום תוצאה, ובכל זאת לא יעצור עצמו מלהשקות מחמת זה, אלא ימשיך להשקות יום אחר יום, עד שביום אחד יתגלה לעיניו שיצא פרח ויגמול שקדים לשם ולתהילה.

ח. וכן הדברים אמורים לכל צרה וצוקה המתרחשים ובאים על האדם, לבל ירך לבבו בראותו כל הרפתקאי דעדו עליו, וידע כי כל הנעשה בעולם לטובתו ול'עלייתו' הם באים. ויובנו הדברים עפ"י 'מעשה שהיה' בסוס נאמן לאדונו, הלה היה עובד יומם ולילה עבור האדון 'כמו סוס', האדון שנהנה מההכנסות שהסוס מכניס ל'אוצרו' בעבודתו המסורה היה מרבה להיטיב עמו כגמולו הטוב, מאכילו ומשקהו ממיטב מאכלי הסוסים, ואף בית מדור ללון העניק לו כראוי וכיאות לסוס שכמותו... עברו הימים והשנים, והסוס החל להראות סימני זקנה, כוחותיו כבר לא עמדו לו, ומזמן לזמן הרגיש הבעה"ב כי 'הכנסות' הסוס פוחתות והולכות, ואילו ה'הוצאות' סביב מאכלו ומשקהו לא פחתו במאומה, וכבר חישב בעה"ב 'לשלחו בגט שחרור' – 'וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול'... אבל מחמת הכרת הטוב לא הפקיר את סוסו נאמנו משכבר הימים. עד שביום בהיר הילך הסוס ברחובה של עיר ולרוב זקנותו לא

ולהאמין כי הכל בחשבון לטוב לנו כל הימים. ובזה יפסיק מלהכות בכיה של חינם, כי יהיה 'נכון לבו בטוח בה' סמוך לבו לא יירא' (תהלים קיב ז-ח)[ט].

ואף שגם למאמין אפשר שיארע לו מקרים המצערים, אמנם, מכיוון שהוא מאמין בה', יודע הוא שאין באן כל מקום לצער שהרי את הכל עשה לו אביו מרחמו העושה הכל לטובתו, ובוודאי עוד יתגלה לו אור גדול...'

וז"ל ה'משפט צדק' (אות פ"ה)[י] אדם טועה על דבר וסובר שהוא רע כענין 'לעבד נמכר יוסף' וכיוצא הרבה מאוד, אבל אדרבא זאת הסיבה לפעמים לטובתו שיבא לו אח"כ מזה טובה גדולה, וזהו שאמר (תהילים קיח כא) 'אודך כי עניתני' שהעינוי היא לי לישועה.

וזהו שאמר (עי' שופטים י טו) 'והטוב בעיניך עשה' - ר"ל אדם טועה ומבקש ומתחנן מהש"י שיתן לו דבר זה או דבר זה כי חושב שזאת לו טובה אמיתית, ובאמת כמה פעמים אינו כן, ע"כ מתפללים אנחנו רבש"ע תעשה לי הטוב בעיניך - מה שאתה יודע שטוב הוא באמת זאת עשה לנו ולא זולתו. וזהו שאמר (תהילים סט יד) 'ענני באמת ישעך', דקשה וכי חם ושלום יענהו בשקר. אמנם פי' רבש"ע אתה יודע איזהו ישועה אמיתית, ובזו הישועה ענני ולא בזולתה.

וכך איתא בפירוש המשניות להרמב"ם (ברכות ט מ"ה), על המשנה 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה' - לפי שיש דברים רבים שתחילתן טובים ויהיה אחריתם רעה רבה, ועל כן אין ראוי לו

ראה כהוגן ונפל ל'בירא עמיקתא' (בור עמוק) חמישים אמה, ואך בנס נשאר לחיות, עתה עלה בדעת בעה"ב – אכן, עד היום ריחמתי על סוסי הנאמן ולא שלחתיו לחפשי – אבל בזו השעה משאירע לו כן מותר לי לקיים בו 'רק לא ירבה לו סוסים' (דברים יז טז), ו'שם תהא קבורתו'... פתח בעה"ב ב'לשם יחוד' לקיים מצוות 'קבורה', נעמד על שפת הבור והחל משליך לתוכו עפר למען יכוסה כל גופו וראשו כדת וכדין... הסוס שעמד בתוככי הבור הביט ממטה למעלה בתדהמה ותימהון על בעליו, מדוע מכסני מר בעפר... והבעלים בשלו - מריק לתוככי הבור שקי עפר בזה אחר זה... ועדיין מביט עליו הסוס בעיניים מלאות פחד ובעתה עד... שראה הבעלים כי בכל פעם שהוא משליך עפר לתוך הבור קופץ הסוס לגובהו של בור, וכן יעשה שוב ושוב... מתחילה לא הבין הבעלים לשמחה וריקודין הללו מה זו עושה. עד ש... ראה כי הסוס הולך ועולה מעלה מעלה, עד שיצא מן הבור כשהוא בריא ושלם בכל רמ"ח ושס"ה, או אז הבין כי אף שהוא בא לקברו ולכסותו בעפר, אבל הסוס השתמש ב'קבורה' זאת להעלות עצמו עוד ועוד על הר העפר שנעשה בבור תחתיות עד שיצא לחפשי לגמרי...

ולדידן, אנא ממך, מנע קולך מבכי בשעה שהנך רואה כי פלוני רוצה ובא לקברך בחיים חיותך... אל תתפעל ממנו, כי חבילי עפר ואדמה שהלה משליך עליך אינם אלא 'הר' להעלותך למעלה להוציאך ולדלותך מבור גלותך ושפלותך.

ט. מצינו במשנת ה'חפץ חיים' (ח"ח עה"ת, ויקרא הערה ו) על הפסוק (תהילים לב י) 'והבוטח בה' חסד יסובבנו', כמו שהנותן לחולה 'רפואה' (תרופה) שהיא מרה מאד, יעטוף אותה במעטה רך ונעים (קפסולה) בכדי שלא ירגיש החולה את המרירות שברפואה, כך נמי, בכל מיני 'מרירות' המתרגשים ובאים על האדם, יתעטף ויעטוף את הצרה בבטחון, ואז יומתק לו הכל, ולא ירגיש שום מרירות כלל.

י. ידוע שהגה"ק רבי חיים מיכאל בער ווייסמאנדל זצוק"ל פעל גדולות ונצורות בימי 'המלחמה' הנוראה, והציל אלפי אלפים מאחינו בני ישראל מציפורני הרשעים ימש"ו, אמנם, אינה ה' לידו אפשרות להציל עוד כמאה אלף איש, ולדאבון לב היו מפריצי בני עמנו שבפעולות שונות גרמו למנוע הצלה זו. הדבר גרם לרבי מיכאל בער צער גדול וייסורי הנפש, ולא הצליח למצוא נוחם לנפשו, בצר לו נכנס אל הרה"ק הריי"צ מליובאוויטש זי"ע ושפך בפניו את כאב לבו - על דם בני ישראל שנשפך, בו בזמן שכבר היו סמוכים ונראים אל ההצלה, אלא שה'רשעים' מנעו זאת. הריי"צ הקשיב לכל דבריו בדומיה, ובסיימו נענה אליו בשלהבת אש - **און ווער האט דאס אלעס געטאהן** (מי הוא זה אשר עשה כל זאת), כאומר, הרי הכל נעשה על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, אף הרשעים לא היו יכולים לעולל אם לא שכך היה רצון הבורא, ואין לנו שמץ השגה בהנהגת ה'. וסיפר רבי מיכאל בער שאז הפיח בו רוח חיים, ובכוחות מחודשים הקים את 'ישיבת נייטרא' לשם ולתפארת.

יא. הרה"ק ה'בית ישראל' זיע"א חיבב והעריך מאד ספר זה, וכן הגה"ק הסטייפלער זיע"א היה ממליץ לאברכים שעברו יסורים ל"ע להגות בספר זה לדעת כי משפטי ה' אמת ולקבלם באהבה ובשמחה.

למשכיל להשתומם כשתבא עליו רעה גדולה מפני שאינה יודע סופה (שלבסוף יצא לו טובה גדולה מזה), וכמו כן אסרו להרבות בשמחה ובשחוק (כשיש לו רוב שפע וטובה), כי גם שם אינו יודע אם ישאר לנצח ואולם אזהרת הכתוב על היגון והדאגה כל כך גלוי ומפורסם בספרים ובדברי הנבואה שאין צריך לדבר עליו עכ"ל.

ותחת ה'בביה של חינם' ירבה ב'שמחה של חינם' **אשר תבוא** לו מתוקף אמונתו, וכמו שרמז הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בפרשתן (ג טו) 'ולמכיר נתתי את הגלעד', שלכן לא נכתבו 'נקודות' בספר התורה, כדי שנוכל לדרוש את פסוקי התורה כפי הצורך. וכך יש לדרוש כאן, 'ולמַכִּיר' בניקוד פת"ח, הקב"ה אומר, סימן זה נתתי להכיר על ידו האם האדם מאמין ומכיר בהנהגת ה', והוא - השמחה, **כי המכיר בהנהגת ה' יודע כי מאתו לא תצא הרעות**, והכל לטוב, ומה יש לו לדאוג ולהתעצב ממקרה פלוני וממעשה אלמוני, הרי בכל מאורע יש לקוב"ה חשבון על מה אירע ומדוע אירע. וזהו 'ולמַכִּיר, נתתי את הגִּל-עֲד', השמחה והגילה הם עדים נאמנים שהוא מכיר את הקב"ה[יב] (הובא במרום הרי"ם).

ה' אלוקיך עמך – הפרנסה והשפע מידו הרחבה

בפרשתן (ב ז) 'ידע לכתך את המדבר... ה' אלוקיך עמך **לא** חסרת דבר', ובמדרש, (בילקו"ש פר' דברים תתח, ד"ה כי ה"א) מהו **ידע לכתך** - הלוכך, **לבלובך**, **וצערך בפרנסתך**, עכ"ל. וביארו בה צדיקים **שבא** לומר בזה, כי ה' יתברך יודע ועד כמה מתלכלך האדם ודעתו טרופה עליו בטרדת הפרנסה, עד שראשו וליבו בל עמו. ומה יעשה האדם - 'ה' אלוקיך עמך', יזכור תמיד **את ה' האלוקים - כי הוא הזן ומפרנס, והוא הממלא לכל יציר נברא כל מחסורו, ואז אכן, מובטח הוא ש'לא חסרת דבר'** ('אמונה ופרנסה' עמו' מט להרה"ק ה'שומר אמונים' זי"ע).

עוד מצינו בענין זה, דכתיב בפרשתן (א לב) 'ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלוקיכם', וביאר הרה"ק מסטרעטין זי"ע (דגל מחנה יהודה, השמטות, ד"ה פר' דברים), כי **בא** לרמז למי שתולה סיבת פרנסתו בעסק **אשר הוא עוסק, אנא, פקח עינך וראה כי טעות גדולה בידך, שהרי באמת, לא** העסק מפרנס האדם **אלא** הקב"ה. למשל, **אם הוא מחזיק את ה'ראנדי'** (חכירות בית המזיגה מהפריץ) **והוא חושב שדייקא מ'בית מזיגה' זה תבוא פרנסתו, הרי שאם ביום מן הימים יקחו ממנו זה העסק - כי בא** 'מוסר' והלשין עליו אצל הפריץ, וכיו"ב, **יאבד הלה את עשתונותיו, ויחשוב כי אפסה תקוותו, וכל זה בא** לו מחמת **שתולה סיבת פרנסתו בעסק אשר עוסק. אך המאמין יודע כי לא העסק מפרנסו אלא הבורא יתב"ש הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי בינים**, ואין מעצור לה' להושיע ולהזמין לו פרנסתו ממקום אחר טוב יותר מזה הראשון[יג].

וזה פירוש הכתוב **ובדבר הזה**, החושב כי דווקא מ'דבר זה' - מעסק ו'השתדלות' פלונית **תבוא** לו הפרנסה,

---

יב. הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע ביאר בפסוק זה בשם הרה"ק מלובלין זי"ע, שהקב"ה אומר 'ולמכיר' מי שמכיר ומאמין בי באמונה שלימה, לאדם כזה 'נתתי את הגלעד' לו אני נותן מדריגה רבה של גילוי אליהו ה'גלעדי' (פרי צדיק פר' מקץ אות יד).

יג. וכפי שהמשיל הרה"ק מרוז'ין זי"ע ענין זה לעני ואביון שהיה נודד מעיר לעיר, בהגיעו לאחת הערים חיפש אוכל להחיות נפשו הרעבה, וישלחוהו אנשי העיר לבית פלוני שבעליו מכניס אורחים ומקבלם בסבר פנים יפות באכילה שתיה ולינה חינם אין כסף. ויבוא העני לבית בעל 'הכנסת האורחים', אמר לו בעה"ב, אכן כאן תקבל מאכל ומשתה ביד רחבה ונדיבה ככל אשר תאווה נפשך, אך כתנאי קודם למעשה תעבוד עבודת הבית למשך שעה ושעתיים, ולאחמ"כ תשבע נפשך במאכל ומשתה ביד רחבה ומלאה. כעבור כמה שעות שעבד בהם עבודה קשה ומייגעת פנה העני בשמחה אל בעה"ב, עתה שלם לי משכורתי, הראהו בעה"ב הכנס נא אל הבית הסמוך שם תקבל משכורתך, ואכן נתקבל שם העני בזרועות פתוחות בשמחה ובטוב לבב ובשפע אכילה ושתיה וכל הצטרכותו.

תוך כדי אכילתו שמע העני שהאורחים היושבים לצדו משבחים בהתפעלות את טוב ליבו של המארח, על אשר מכניס אורחים בסבר פנים יפות והכל חינם אין כסף, כשמוע העני כן צעק אליהם במר נפשו, וכי לזה יקרא 'טוב לב', שמעביד בפרך את העניים ואח"כ עושה 'טובה' להאכילם, הגידו נא לי היכן ובמה עבדתם עד שזכיתם להיכנס לכאן לסעוד ליבכם במאכל ובמשתה, אף הם ענו כנגדו, איננו יודעים מה אתה סח, מי עובד בפרך ועבור מי

סימן הוא שאינו מאמין בה' אלוקים. כי אם היה מאמין היה יודע ומכיר שהפרנסה בידי ה' היא, וכל ענין ההשתדלות אינו אלא חובה המוטלת על האדם כיון שכך גזרה חכמתו יתברך - 'בזיעת אפיך תאכל לחם' (בראשית ג יט), אך לא היא המביאה לאדם את הפרנסה, שהיא באה מן השמים כפי הנקצב לו, ואינה תלויה בריבוי או מיעוט ההשתדלות.

ובן כתב הרמח"ל ב'מסילת ישרים' (פכ"א) אמנם מה שיוכל לשמור את האדם... הוא הבטחון, שישליך יהבו על ה' לגמרי, כאשר ידע כי ודאי אי אפשר שיחסר לאדם מה שנקצב לו, וכמו שאמרו (ביצה טז:) כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה, וכן אמרו (יומא לח:) אין אדם נוגע במוכן לחבירו אפילו כמלוא נימא, ובאמת היה אפשר לאדם להיות יושב ובטל, והגזירה (גזירת קצבת מזונותיו) הייתה מתקיימת, אם לא שקדם הקנם לכל בני אדם - 'בזעת אפיך תאכל לחם'. אשר על כן, חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גזר המלך העליון, והרי זה בכם שפורע כל המין האנושי אשר אין להמלט ממנו.

ומוסיף ה'מסילת ישרים', 'וברכך ה' אלוקיך' (דברים טו יח), ואמרו בספרי (שם) יכול אפילו עומד ובטל, תלמוד לומר 'בכל אשר תעשה', אך לא שהשתדלות היא המועיל אלא המוכרח - וביוון שהשתדל הרי יצא ידי חובתו, וכבר יש מקום לברכת שמים לחזל ואינו צריך לבלות ימיו בחריצות והשתדלות'.

ובן כתב בספר 'המספיק לעובדי השם' לרבינו אברהם בן הרמב"ם (פ"ח 'הבטחון'), שיש הבוטח ב'השתדלותו' שהיא תביא לו הפרנסה, והרי זו 'כפירה נסתרת', והיינו שבפיו אומר שמאמין בה' שהוא המפרנס והמרושש, הממית והמחיה, המוחץ והמרפא, אבל בסתר ליבו

עובד...עד שהתבררו הדברים שעניי זה נקלע בטעות לביתו של אדם אחר שניצל את תמימותו ואת חוסר ידיעתו היכן הוא משכן הכנסת האורחים, והלה העבידו בפרך על לא עוול בכפו.

ממעשה זה נלמד לשני הצדדים. **א.** שכל עבודתו ועמלו של העני לא הייתה עבור האוכל, אלא עבור ענין אחר לגמרי, שהרי אף כל היושבים לידו קיבלו מנתם מבעה"ב 'מכניס האורחים' אף בלא עבודתם תחילה. **ב.** שהאוכל שקיבל העני לא היה כלל תשלום בעד עבודת הפרך שעבד, שהרי אף אם לא היה עובד עבור בעה"ב שהעבידו חינם ג"כ היה מקבל מהמכניס אורחים את מנתו. והנמשל, **על האדם לדעת שלא ההשתדלות מביאה לאדם את פרנסתו**, וכל חובת ההשתדלות אינה כי אם גזירת המלך 'בזיעת אפיך תאכל לחם', ועוד ידע **שפרנסתו לא באה לו מחמת השתדלותו**, ומעתה, מדוע נראה לו שלפי רוב השתדלותו תתרבה פרנסתו, בוודאי הכל יגיע אליו כמות שנקצב לו מן שמיא.

המגיד מישרים הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל נסע פעם ללאנדאן לאסוף מעות וכספים עבור ה'פעילים' (שהיו מצילים נפשות ישראל משמד רוחני), והייתה נסיעתו מלווה בברכתו ועידודו של הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע. למעשה לא הצליח רבי שלום לקבץ מעות כפי הצורך, ומיד בשובו לארה"ק נכנס אל החזון איש, בטרם פתח פיו לספר העובר עליו, אמר לו החזון איש – היה כאן יהודי מבראזיל ושמו בערקאוויטש והשאיר לצדקה צ'יק (טשעק) בן 500 $ - סכום עתק בימים ההם, והועדתי את הצ'יק עבורך בעבור ה'פעילים', וכה אמר לו החזון איש, עתה הראית לדעת, שאין האדם עושה אלא 'השתדלות' – עשית השתדלות בלאנדאן ובאה ישועתך מבראזיל... הא לך שאין המעות תוצאת ההשתדלות.

יד. הגה"צ רבי אליהו דסלר הסביר לפי דברי ה'מסילת ישרים' שהמרבה ב'השתדלות יתירה' דומה לסוחר ששילם את חובו לממונים מטעם השלטון על המס, והנה הוא רודף אחריהם שברצונו לשלם להם עוד ועוד מיסים, היש לך שוטה גדול מזה... ואכן, כאשר יחיה באמונה זאת, לא ייצר לו אם יבוא מאן דהוא להשיג גבולו, שהרי **את הנקצב לו לא יוכל איש לקחת מעמו ולהחסירנו**, מעתה, מה איכפת לו שהלה יקל מעליו את עבודתו הקשה בהשתדלותו. אחד מחסידי הרה"ק רבי צבי מליסקא זי"ע התאונן בפניו על חברו שפתח בסמוך אליו בית מסחר כשלו, והריהו מסיג גבול פרנסתו, ענהו הרה"ק מעשה היה בבעה"ב אשר לו היה תרנגול יחיד ומיוחד, והיה הלה מספק כל צרכו במאכל ומדור – לא חסר התרנגול מאומה. ויהי היום, הכניס בעה"ב תרנגול נוסף, מיד איבד זה הראשון עשתונותיו, והחל להשתולל בחמת זעם, מרט את נוצותיו של התרנגול החדש, וכל זה כי חשש שהלה יגזול מעמו מזונו, אך האמת, כי אינו אלא שוטה גמור, וכל ה'ריתחא' שלו אך לריק הוא, **מדוע לא יבין שאם**

בוטח הוא שפרנסתו תלויה לפי ריבוי או מיעוט השתדלותו, ורפואתו תלויה בתרופות הרופאים, ומכיון

הכניסו עוד תרנגול – וודאי שמהיום גם יוסיפו להכניס כדי מאכל ומשתה של שני תרנגולים. ובזה סיים הרה"ק את דבריו, כל טענותיך כדברי התרנגול הנ"ל, כי יושב בשמים ישחק. שהוא הזן ומפרנס לכל, וכי אין לו די והותר לשלוח פרנסה בהרחבה לך ולחברך.

אדרבה כשיאמין האדם באמונה שלימה שאבינו שבשמים נותן לו כדי סיפוקו אשר יחסר לו, עי"ז יושפע לו שפע רב מכל העולמות, כי בכוח האמונה לפתוח בפניו שערי רווחה עושר וכבוד.

כעי"ז ענה הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע לבעל 'חנות' שבכה לפניו על 'מסיג הגבול' חדש שפתח בסמיכות אליו חנות כמותו, וכה ענהו, האם ראית פעם הנהגתו של 'סוס' בשעה שבעליו מוליכו אל הנהר להרוות צמאונו, כי כשהוא מכופף עצמו אל המים לשתות מהם נשקפת בבואתו בתוך המים הצלולים, ונדמה לו כי הנה הגיע סוס אחר הרוצה לגזול את המים לעצמו... מה עושה ה'סוס', הרי הוא רוקע ברגליו בתוך המים ובזה הוא מדמה בדעתו שהינו בועט ב'סוס' השני ומסלקו מעליו, ובאמת, מרוב רקיעותיו עולה עפר שבקרקעית הנהר ומתערבב במים והם נהיים עכורים, ושוב אינו רואה את אותו ה'סוס'... ובטוח הוא שהצליח במלחמתו ובגבורת הסוס סילק את יריבו... אמנם אילו היה לו מח בקדקודו היה יודע שיש די מים בשבילו ואף בשביל אחרים, ולא היה משתולל אז היה שותה מים צלולים זכים ונקיים, ועתה בגלל קוצר שכלו שתה מים עכורים מלאים בעפר ובצרורות. המשיך הרה"ק ואמר, אל תהיה כסוס כפרד אין הבין, התחזק באמונה בבורא כל העולמים שהוא המפרנס מביצי כינים ועד קרני ראמים, ויש לו די והותר בשבילך ואף בשביל אותו המתחרה...

אחד מחסידי הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע קבל בפניו על צרה שנחתה לפתחו, כי בא יהודי אחר ופתח בסמוך לו בית מסחר כשלו, והוא מרגיש שהלה גוזל מעמו 'קונים'. פתח ה'בית אברהם' וסיפר לו עובדא דהוה עם חותנו של הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע רבי דוד זעלצער זצ"ל, שנקרא כך על שם שהיה ברשותו מפעל לייצור מלח (זאלץ) ומכירתו. יומא חדא הבחין רבי דוד שיהודי נוסף פתח סמוך אליו עוד מפעל למכירת מלח, תיכף נסע ר' דוד אל רבו הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע וזעק בפניו, מורי ורבי, עתה ידעתי כי אמונתי פגומה – מכיוון שהנני מרגיש רגשי צער ממשיג גבולי, ואם כן למה לי חיים. פתח הרה"ק ושוחח עמו בדברי אמונה וביטחון, והאריך עמו בדברים עד שנתחזקה אצלו האמונה ש'אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלא נימא' (יומא לח:) ופסק מלהיות מיצר על היהודי הלז, ביודעו שאי אפשר לאיש להשיג גבול רעהו.

כעבור תקופה חזר רבי דוד אל הרה"ק ושב ובכה לפניו כי עדיין אין אמונתו שלימה, כי כאשר הוא רואה קונים הנכנסים לקנות מלח בחנותו של רעהו אין לבו מתמלא שמחה כאותה שמחה שיש לו בשעה שהוא רואה את הקונים נכנסים אל מוכרי הדגים, או לבית הסנדלר והרצען, ואם אין לו אמונה למה לו חיים. שוב חזר הרה"ק והפיח בקרבו להב האמונה הטהורה, עד שכבר הרגיש כי מעתה שמח ישמח בראותו את היהודי מרוויח ממכירת מלח. ובזה גמר הבית אברהם את דבריו, שאלו האברך נו... כאומר, ומה היה שכרו של רבי דוד על אמונתו. נענה הבית אברהם ואמר, וכי להגיע למדרגה זו - לשמוח בשעה שהמשיג גבול מרוויח אינו מתנה טובה... ועוד, וכי קטנה היא בעינך שזכה להיות חותן המלך – חותנו של הרה"ק היסוד העבודה זי"ע.

הגאון רבי שלמה כהן ז"ל שהיה ממקורבי החזו"א, התפרנס מ'דפוס' שהיה בבעלותו ברח' רבי טרפון בב"ב, והייתה עבודתו אך ורק כדי לצאת ידי חובת 'המס' ותו לא מידי, ביום מן הימים בא מאן דהוא ופתח ממש בסמוך אליו דפוס חדש, נכנס אליו ר' שלמה וקראו לביתו לישב עמו בניחותא, בבוא אליו 'משיג גבולו' החדש, ישב עמו ר' שלמה והחל להדריכו ולייעצו עצה ההוגנת לו, דיו פלוני טוב הוא עד מאד, ואילו בדיו זה אל תשתמש כלל, לוחות אלו טובים הם והאחרים כלל לא וכיו"ב בשאר עניינים, וכששאלוהו בנו, זאת אשר לא תקראהו לדין תורה על שהוא מסיג את גבולך, ניחא, אך על מה ולמה עוד תוסיף לייעצו אודות מסחר הדפוס... ענה להם ר' שלמה אביהם הרי מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה ועד ר"ה והכל בכתב ה' עלי השכיל, ואלא שהאדם מחויב להשתדל עבור פרנסתו, ע"כ פתחתי אני את 'בית הדפוס' אשר ברשותי, אך עתה שבא עוד יהודי ופותח בית דפוס נוסף, הרי הוא מיקל עלי את עבודתי, שחלק מהקונים יעברו אליו ויהא לי מעתה יותר זמן פנוי לתורה ולתפילה, וכי לא אסייע בידי הבא להקל עלי מעול עבודתי,

וכבר ידוע, שהחזו"א אמר ע"ז 'וכמה מן הקדושה ניתוסף לאדם כאשר חי באמונה כזאת'.

שסובר כך, הרי זו 'כפירה', ודוד המלך אמר על כך (תהילים לא ז) 'שנאתי השומרים הבלי שוא ואני אל ה' בטחתי'.

דאגה מנין – אין הדאגה אלא בחינם שהרי ככל בידי ה'

בפרשתן (א יב), 'איכה אשא לבדי טרחכם משאכם וריבכם', וברש"י, 'משאכם - מלמד שהיו אפיקורסים'. וצריך ביאור, היכן מרומז בתיבת משאכם שהיו אפיקורסים, יש שביארו, כי אכן, המרגיש משאכם - שהמשא שלו הוא, שהוא נושא לבד את עול פרנסתו, את עול הרפואה, עול השידוכים, עול החינוך והנחת, עול הבית על כל צרכיו, ושאר הצטרכויותיו המרובים, ובעצמו נושא את משא צרותיו הקשה עליו מנשוא, הרגשה זו אפיקורסות גמורה היא, כי המאמין בה' יודע אל נבון שהקב"ה נושא על גביו כביכול אותו ואת כל חבילות צרותיו, ומה לו להתאונן כל כך, ישליך על ה' יהבו - משאו, והוא יכלכלהו[טו].

וענין זה רמז הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (פר' צו, חוקת ועוד, בשם ה'אלשיך') בדברי ההפטרה (לפרשתן, ישעי' א ג) 'ידע שור קונהו וחמור אבום בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן', בדברים אלו מוכיח הנביא את בני ישראל מדוע לא התבוננו מי מפרנסם וממלא כל מחסורם, ולכאורה צריך ביאור, בשלמא טענה הראשונה - ידע שור קונהו, טענה היא - מדוע השור יודע מיהו בעליו, ואילו בני ישראל אינם מכירים בצורם וקונם, שהוא בורא ומנהיג את כל הברואים. אבל הטענה הב' - וחמור אבום בעליו, מה טענה היא זו על בני ישראל שאינם יודעים היכן מונח מאכלם, וכי מנין להם לדעת היכן מונח מאכלם ושתייתם. אלא, כך ביאורו של מקרא, החמור אינו דואג על אבוסו כי הוא יודע שבעליו יספק כל מחסורו, כיו"ב בא הנביא בטענה לבני ישראל, מדוע הנכם דואגים על פרנסתכם, במאכל ומשתה, וכל מחסורכם, ואינכם סומכים על ה' - הזן את העולם כולו, ומי שהאמונה מושרשת בלבו, יודע אל נבון שאין לו כל סיבה לדאוג דאגת הפרנסה הניתנת לו ממילא ע"י הקב"ה[טז].

ולא עוד, אלא בדאגתו כי רבה הינו מזיק לעצמו, כמו שמבאר הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטעפסק זי"ע, שהמעמיק מחשבתו ב'דאגה' על מחסור פרנסתו או כיו"ב משאר מחסור, הרי בזה גופא הוא מכנים עצמו עמוק בתוך מאסר הדאגה כבתוך בית האסורים, עד

טו. מעשה בעני שהיה מהלך בצידי הדרכים כשתרמילו על גבו, עבר לידו אחד העשירים כשהוא נוסע במרכבתו ההדורה, וראה את ההלך עייף ויגע מעמל הדרך והמשא, לכן קראו לעלות על עגלתו, והנה הוא רואה שאף בשהותו על העגלה ממשיך ההלך לישא את משאו הכבד על גבו – וכל גופו כואב מטורח המשא, תמה העשיר בפניו – מדוע לא יניח מע"כ את תרמילו וחבילתו הכבידה על קרקע העגלה, ויען המסכן, וכי לא די בכך שהנני מטריח את מע"כ לשאת אותי מרחק גדול כזה, האם יש צדק בכך – שאעמיס גם את משאי על עגלתך, אין זה אלא מן היושר שהעגלה תישא רק אותי, ואילו את המשא הכבד אשא בעצמי... נצטחק העשיר, ואמר, שוטה שכמותך, וכי כעת אין עגלתי נושאת אותך ואת תרמילך גם יחד, אינך מועיל במאומה בנשיאת המשא בעצמך, מדוע תיגע לריק להחזיק המשא עליך.

כיו"ב, אדם הדואג – שאינו משליך כל יהבו על ה', בחשבו - לא אטריח כל כך את הבורא – אלא אשא בעצמי חלק מדאגותי, ובזה אסייע לבורא כביכול לישא אותי... הרי זה שוטה גמור... כאותו הלך שחושב שמיקל מעל גבי העגלה, הרי אף לדברך – עדיין אתה וכל משאך נמצאים כביכול על הקב"ה, ומדוע תיגע לריק בדאגות מיותרות...

(כעי"ז בח"ח עה"ת בשלח, עמוד קה).

טז. והמדמה בנפשו כי בידו הדבר – להשיג את פרנסתו בדרכים הנראים לו, אין הברכה מצויה במעשה ידיו, והמבין יבין... וכך הווה מעשה באחד שפנה באמצען של 'תשעת הימים' אל הגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זצוק"ל ושאלתו בפיו, הרי בימים הללו יש למעט במשא ומתן, אלא שכעת נזדמן לו הצעה לביזנעס (עסק) גדול עם כמה עשירי עכו"ם, ומניעת עסק זה הוא הפסד ממון עצום, התיר לו ר' משה לגמור את העסק לברכה. מכיוון שקיבל היהודי 'היתר' הוסיף לשאול האם מותר לו לגלח את שערות זקנו אשר צימח בשלושת השבועות, בכדי שיראה מכובד יותר בעת פגישתו עם הגויים, אך את זאת לא התיר לו ר' משה בשום אופן. אמנם כשבא למעשה התיר היהודי לעצמו וגילח זקנו.

שקשה עליו לצאת מהם". וכך כותב במכתב קדשו המובא בספה"ק 'פרי הארץ' (מכתב כב, מר"ח אייר תקמ"ז) **תשובה כללית על דאגת הפרנסה...** הנה ידוע שעיקר האדם הוא המחשבה, וכמו שהחושב דברי טומאה הרי הוא טמא, ומי שמחשבתו נחה על ענייני טהרה הרי הוא טהור וקדוש - **הכל לפי החושב**, כמו כן החושב מצרותיו ודאגותיו, הרי הוא נעשה 'מקשה אחת של דאגה', ונכנס בתוך תוכם הרבה יותר מכפי שהוא עד עתה, וממילא אינו יכול ליפטר מהם, והנה בני ק"ק בעשינקאוויטץ היו שולחים אלי בכל שנה ושנה מכתב בו הם בוכים ומתאוננים על העניות והדחקות שעלה בגורלם, ורק **מחמת צעקתם זאת אינם נושעים, צועקים ואינם נענים**, מכיוון שהם בוכים וכל מחשבתם סביב חסרון פרנסתם, והנה בשנה זו **לא** קבלתי מהם את המכתב, ובזאת **אני** סמוך ובטוח שקיבלו עליהם את העצה היעוצה, **שלא** לחשוב יומם ולילה על הטרדה והדאגה כי המחשבה על זה מחזקת יותר **את** הצרה - **על כן ברור לי שרווח להם**, עכתוד"ק"ח.

וכן איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (אמרי הרי"ם בשלח), וז"ל - **שהשי"ת משגיח על כל העולם**, והכל **מאתו יתברך והוא המחיה את כולם ללא הפסק**, כן

בעת שבתו עם הנכרים, וכבר עמדו 'לסגור' את העסק, שאלוהו הגויים, מנין לנו שהנך ישר ונאמן, אולי רמאי וגנב אתה, ענה הסוחר, הלא יהודי אנכי, ובני עמנו ידועים כאנשים נאמנים ומהוגנים. אמרו לו הגויים, אם יהודי אתה מדוע איננו רואים בזקנך זיפי שערות – שהרי אסורים אתם בגילוח בימים הללו, ואם לדתך אינך נאמן ואת הלכותיה אינך מקיים, וכי לנו תהיה נאמן... ומה לנו לעסוק עמך, והלכו להם הגויים, וכל העסק התבטל, ללמדו לקח טוב, שעושר והון מה' הוא, ואי אפשר להרוויח מאומה כשפועלים אפילו כמלא נימה נגד רצונו יתברך.

הרה"ק 'קדושת לוי' זי"ע עיכב פעם יהודי אחד בלכתו ברחובה של עיר, והחל לעוררו בענייני מוסר ויראת שמים, הלה שמיהר לעסקיו אמר לרבי אבקשכם רבי קדוש, עזבוני כעת לנפשי כי ממהר אנכי לעסקיי הרבים, אמר לו הרבי לא מחכמה שאלת על זאת, כי כל העסקים ורווחיהם הלא כתובים הם בספר מראש השנה, ולא תפסיד מאומה מהנקצב לך אף אם תתמהמה עמי, ואילו מה שמדבר אנכי עמך בענייני 'יראת שמים' הרי השגתם תלויה בידך, כי 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים', ואם לא תעבוד להשיגם לא יהיה לך 'יראת שמים'.

הכלל העולה, בכל ענייניו ומעשיו יזכור את ה', ולרגע אחד לא ידמה בדעתו שבידו לסדר ענייניו בעצמו לבדו. משל למה הדבר דומה לאחד שנכנס לשדה, ולעיניו נתגלו מעשי פועלי השדה, שהם עומדים 'שנים שנים' - אחד חופר בור וחברו ממלא אותו בעפר, ומשם לבור נוסף, וחוזר חלילה. תמה האיש עד מאד, מדוע עמלים הם להבל ולריק, בחפירה וכיסוי, הסביר לו אחד הפועלים, שבכל יום פועלים המה שלושה שלושה יחדיו, האחד חופר בור, השני מכניס אל תוך הגומא גרעיני זרע ממנו יצמח אילן רב פארות, ומיד מכסה השלישי אחריו בעפר. משבאנו היום אל השדה ראינו שזה האמצעי אשר תפקידו להכניס את הזרעים - איננו, אך האם משום כן יתבטלו האחרים מעבודתם... וכל בר דעת מבין עד כמה גדלה טיפשותם לעבוד לריק, צא תאמר, במה נשתנה מי שנראה לו שאפשר לו לדאוג לפרנסה ומזונות בכוחות עצמו, ואינו יודע שיש כאן שותף – הקב"ה, שאם פועלים בלתו, אין כאן כי אם עבודה ויגיעה רבה להבל ולריק.

בדרך צחות מספרים על אחד ששימש כבעל תפילה בקולו הנעים באחת מהקהילות המפורסמות, בשנה אחת בהתקרב ימים הנוראים אמר החזן לרב הקהילה הנה לרגל ימים הנוראים עשיתי 'ריבונו של עולם' חדש, כשכוונתו על התפילה 'ריבונו של עולם' שאומרים בעת פתיחת הארון - שהלחין עליה נעימה חדשה, ענהו הרב **השמר לך כי עוד טרם שאתה ה'חזן' תעשה 'ריבונו של עולם' חדש יכול הריבונו של עולם לעשות חזן חדש...** ודברי צחות אלו מלמדים את האדם, שיבין ויכיר שאין בידו עשות מאומה אם אין הקב"ה בעזרו.

יז. וכך כתב הרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (בפר' ויצא דרוש ב) **כי מידת היראה הרי היא כ'אבן שואבת'** (מאגנע"ט) השואבת אליה כל מיני מתכות, כך מידת היראה ממשכת על הירא את הדבר שירא ממנו, הן ביראה הטובה – יראת ה', שביראתו ממשיך כביכול את ה' אליו. הן ביראה אחרת ח"ו – ממשיך על עצמו את הדבר...

יח. פשיטא ואין צריך לומר שאין הדברים אמורים גבי ענין התפילה, כי אז על האדם לשפוך את נפשו לפני ה' – על כל מועקותיו, שיחוס עליו הבורא ויוציאו מכל צר ומצוק, אלא שמיד אחר התפילה, ישים כל מחשבתו רק בביטחון בה' - שהוא האלוקים ואין עוד מלבדו, כמו שדייק החת"ס (עיי' דרשות חת"ס ח"ג, בתחילת 'מאמרים לר"ה') בתפילת חנה (שמואל א' א יח) שאחרי התפילה 'ופניה (הבוכיות) לא היו לה עוד'.

משפיע מטובו לצרכי בני ישראל, ומה ועל מה יש לדאוג ולפחד יותר על חסרון פרנסתו מלדאוג ולפחד יותר על חסרון חיותו[יט]. פירוש, כי מדרך העולם לסמוך ולבטוח בה' שעוד יעניק להם שנות חיים, ואינם מהלכים בדאגות למעלה ראש - שמא ימותו למחר, ומדוע על 'מזונם ופרנסתם' מסובבים המה מלאים דאגות ברימון[כ], עד שממש אי אפשר להביט בפניהם מרוב לחצם זו הדחק בענין הפרנסה, והרי אמרו חז"ל (תענית ח:) 'האי מאן דיהיב חיי יהיב מזוני'.

ומוסיף ה'חידושי הרי"ם - ציוה ה' להשאיר מהמן למשמרת לדורות, שיראו הכל שהשי"ת משפיע בלי הפסק ומכין מזון ליראיו, אלא שבזה שהם רודפים אחרי פרנסתם בפחד ובדאגה שלא יחסר לחמם, ואין להם ביטחון בהבורא ב"ה המשגיח האמיתי, הזן ומפרנס בריותיו בלי הפסק כלל, אזי עושין פגם בהשפע ומתישין כוחו של מעלה, שיהיה נפסק השפע באמת, וגורמים שיבואו לידי חיסרון'.

לא תלו בטחונם – חורבן הבית והגלות בגלל חסרון הבטחון

איתא בגמרא (יומא ט:) מקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג' דברים שהיו בו ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים... רשעים היו, אלא שתלו בטחונם בהקב"ה. אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב מפני שהייתה בו שנאת חנם [עוד איתא שם, 'ראשונים נתגלה עוונם נתגלה קיצם אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קיצם'], וביתר שאת איתא בירושלמי (יומא א ג) מצאנו שלא חרב הבית בראשונה אלא שהיו עובדי עכו"ם ומגלי עריות ושופכין דמים, אבל בשני מבירין אנו אותם שהיו יגיעין בתורה וזהירין במצות ובמעשרות, וכל וזמת טובה הייתה בהם, אלא שהיו אוהבין את הממון ושונאין אלו לאלו שנאת חינם, וקשה היא שנאת חנם שהיא שקולה כנגד ע"א וגילוי עריות ושפיכות דמים...

ומבאר הגר"א (בספר 'ביאור הגר"א' לאגדות חז"ל - סבי דבי אתונא) **כי מקורה של 'שנאת חינם' באה מתוך**

יט. בישיבתו הרמה של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע למד בחור אחד שישב והמתין לזיווגו כמה שנים אחר שבא לפרקו, פעם שאלו ה'חפץ חיים' אודות מצבו, ענה הבחור שאינו מסכים רק לשידוך שיתחייבו עבורו חמשה שנים 'קעסט' (להיות סמוך) על שולחן חותנו, ולכן 'יושב' הוא... שאלו ה'חפץ חיים', וכי כמה שנים נראה לך שנקצבו ימי חייך, נבהל הבחור למשמע השאלה, ומיהר לענות לכל הפחות 'ימי שנותינו שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה', אם כן - המשיך ה'חפץ חיים' ושאל – מאין תבוא פרנסתך בכל השנים ההם, ענה הבחור ואמר הרי מאמין אנכי בה' אלוקי ובוודאי שהוא יהא בעזרי בענייני פרנסה וכלכלה, אמר לו החפץ חיים', הגע עצמך, אם על חמישים שנה (שאחר ה' שנים הראשונות) הינך מאמין ובוטח שהקב"ה ישלח עזרך מקודש, האיך לא תאמין בו שיזון אותך ויתן לך כדי מחסורך אף בחמש שנים הראשונות לאחר הנישואין.

הוסיף ה'חפץ חיים' ואמר, מידה זו מידת דתן ואבירם היא, שעברו על ציווי הקב"ה והותירו מהמן למחרת, מחשש שמא לא ירד המן למחרת, אף שידעו שעל הימים שלאחר מכן, חייבים הם לסמוך על ה' הנותן לכל בריה ובריה די פרנסתה ולכל גוייה וגוייה די מחסורה... ואפילו הכי דאגו דאגת המחר.

כ. כבר אמר החכם, מן הניסים שעשה הבורא עם ברואיו, ש'הדאגה' אינה מועלת ולא כלום, כי התבונן בנעשה בעולם וראה היאך כל אחד מסתובב מלא דאגות כרימון, על דא ועל הא, והנה אם כעת הזאת שאין הדאגות מועילות אף לא כקליפת השום, מתהלכים להם בני העולם עם 'משא' דאגות שאין בכוחם לשאת ולסבול כל כך, קל וחומר בן בנו של ק"ו, אם היה שמץ של תועלת בדאגות, היאך היו נראים בני עלמא, הרי לא היו יכולים להביט עליהם מרוב צער דאגתם...

כן המליצו מדברי המשנה לעניין חשש על החמץ בערבי פסחים (פסחים ט.) **'אין חוששין** שמא גררה חולדה מבית לבית וממקום למקום, דאם כן מחצר לחצר ומעיר לעיר, **אין לדבר סוף', והיינו שלדבר שאין לו סוף אין טעם לחשוש אפילו כשמדובר על ענייני חמץ שיש בו איסור כרת**, ודומיא דהכי הוא עניין הפרנסה, שהרי 'אין לדבר סוף' - כי אף אם ישיג את מזונו לשבוע זה עדיין אין לו לכל החודש, וכאשר ישיג לכל החודש ולכל השנה עדיין אינו מובטח לשנים הבאות, אם כן 'אין חוששין' לדאוג בעסקי הפרנסה אלא יבטח בשם אלוקיו שיזמין לו מזונו דבר יום ביומו בעתו ובזמנו.

חסרון אמונה[כא]. והיינו, כי מי ישנא את רעהו 'בחינם'... והרי אינו שונאו אלא על שהזיקו או ביישו, גזלו או גנבו וכיו"ב רבות, ומדוע נחשבת שנאתו כשנאת 'חינם', והרי בסיבת איזה דבר נתמלא לבו ב'שנאה' על רעהו. ובע"כ תאמר, שאם היה מאמין שלא פלוני עשה לו כדברים הללו, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו - שהרי אי אפשר לאדם להפסיד את רעהו אפילו בחצי שווה פרוטה, ולא להביא עליו צער או נזק אם לא 'כי הוא אמר ויהי' מתחילה, הרי מיד היתה כל שנאתו נמוגה. נמצא, שאם יש בלבו שנאה הרי זה 'סימן מובהק' שאבדה האמונה נכרתה מפיהם, ואין שנאתו אלא ב'חינם'... כי באמת לא רעהו הזיקו או גזלו[כב].

ע"כ בבית ראשון, שאבן, רשעים היו והרעו מעשיהם מאוד, שהרי כל אלו הג' עבירות החמורות שבתורה ביהרג ואל יעבור הם, מ"מ **לבם** הי' טוב מאוד - שבטחו בה' ומעלת הבטחון גדולה מעל כולם, לכן 'נתגלה קיצם'. משא"כ בבית שני **לא נתגלה** עוונם - כי בחיצוניות היו צדיקים וטובים, חסידים ובעלי תורה, **אבל בלבם** (הנסתר מעיני אדם) הייתה ביניהם 'שנאת חינם' הבאה מתוך חסרון אמונה, **לכן לא נתגלה קיצם** כי שנאת חנם גרועה מכל, והיא הגורמת לכל הקנאה והשנאה, על כן חמור הדבר כל כך עד ש'**לא נתגלה קיצם**'.

והדרך הישרה שעל ידה יתרחק **משנאת חינם הוא בשיתחזק באמונה** שכל הקורות עמו הם כפי שנגזר עליו מן השמים, ורעהו **אינו אלא** 'שליח' העושה שליחותו, ומה לו להתלונן על חברו שהרי ה' **אמר** לו קלל. **וכך ביארו צדיקים** (מובא גם בשם הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע) **מה דאיתא בגמ'** (ברכות לג.) 'אמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו', ולכאורה מה עניין ה'דעה' לבניין בית המקדש איזו מעלה וגדולה יש במי ש'יש בו דעה', **אלא** שבית המקדש נחרב מחמת **שנאת חינם, ואהבת חינם היא** בנין הבית, **ומי שיש בו דעה יודע להבין את שורש הדבר שאף בשפגעו בכבודו כך נקבע במרומים, ושוב אינו בא לידי 'שנאת חינם', וכאילו נבנה בית המקדש בימיו.**

בכיה אחת בציון – בכח התפילה למנוע את החורבן

נוראות מצינו בדברי המדרש (ילקו"ש תהלים רמז שכז) **בשעה שנפרדו** בנ"י מירמיהו הנביא **על** נהרות **בבל** (וז"ל המדרש) **נטלו** הגלויות **את** עיניהם **וראו את** ירמיה שפירש מהם געו כלם בבכיה וצווחו **רבינו ירמיה הרי אתה מניחנו, ובכו כמו שנאמר** (תהלים קלז א) 'על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו', ענה ירמיה **ואמר** להם **מעיד אני עלי שמים וארץ שאם בביתם בכיה אחת עד שהייתם בציון לא גליתם**, עכ"ל. הרי לך כוחה של תפילה, **שבבכיה אחת** שהיו בוכים תחילה היו מונעים מעצמם ומכל הדורות **את** כל הגלות כולה.

וכך ביאר הרה"ק ה'מאור עינים' זי"ע (מאור עינים אגדות הש"ס גיטין נו.) **את** דברי הגמרא **שכשבא** בר קמצא **להקריב את** קרבנו בעל המום, נפל הספק **האם** מותר **להקריבו** משום 'שלום מלכות', וההכרעה הייתה כרבי זכריה בן **אבקולס** שאמר שאין להקריבו וגם **לא** להרוג **את** בר קמצא מחשש שמא ימסור למלכות על כך, **שלא יאמרו** מטיל מום בקדשים יהרג... **אמר** רבי יוחנן **ענוותנותו** של רבי זכריה בן אבקולס, **החריבה את**

כא. וכן כתב הגר"א (יאבן שלמה' ח"ב פ"ג) יסוד כל התורה הוא **אמונה שלימה שלא לדאוג דאגת מחר...** והמחוסר בטחון יבוא על ידי זה לידי קנאה **ושנאה** אעפ"י שעוסק בתורה ובגמילות חסדים.

כב. ביסוד זה ביאר הרה"ק מהר"ש מבאבוב (השני) זי"ע, את מאמר חז"ל (יומא כג.) 'המעביר על מידותיו מעבירין לו על פשעיו', כי הבה נתבונן היאך יש ביד 'בשר ודם' להעביר על מידותיו, והרי פלוני ירד לחייו... אלא כי באמונתו הינו אומר לעצמו, **וכי פלוני הזיק אותי, לא כי, אלא ה' אמר לו קלל...** כך נמי יענה לעומתו הבורא, **וכי פלוני חטא נגדי, לא כי, אלא יצרו הרע אמר לו חטא...** א"כ יש לפטרו מהעונש המוטל על עוברי עבירה.

שמעתי לפרש מאמרם ב'הגדה של פסח' **אחד חכם ואחד רשע.** כי הנה כל אשר בשם ישראל יכונה יענה ויאמר 'מאמין אנכי כי ה' הוא האלוקים' והכל במאמרו נעשה... אלא שיש מי שיוסיף **אכן, הכל בידי שמים אבל מדוע הזיק אותי פלוני, ומדוע הקדימני פלוני בעסק שרציתי לגמור, מה רוצה פלוני מאתי והוא יורד לחיי...** על כגון דא רמז בעל ההגדה אם אמונתו תמה **באחד** שמאמין ש'הוא **לבדו** עשה ועושה ויעשה לכל המעשים', הרי זה **חכם. אבל אם ואחד,** כלומר בוא"ו החיבור, שאכן הקב"ה עושה אבל מדוע **גם** פלוני עשה לי כך וכך... הרי זה רשע ל"ע.

ביתנו, ושרפה את היכלנו, והגליתנו מארצנו. ואכן, בר קמצא חזר אל מלך רומי ונתגלגלו הדברים שהעלה את מקדש ה' באש, ועם ה' נלקחו אל שבי הגלות המר בו אנו נתונים עד היום הזה.

והקשה ה'מאור עינים' מהו הלשון **ענוותנותו** איזו **עניוות**

יש כאן, הרי כל **טענותיו** היו 'מן הדין' שלא יאמרו בעלי מומין קרבין וכו'. **אלא** ביאורו, דזה וודאי שרבי זכריה גדול בדורו היה, והרי לך, שההכרעה הייתה כדבריו - **אף** במקום חשש סכנה, משום 'שלום המלכות'. ומדוע **לא** חשש רבי זכריה לסכנה הגדולה - והרי **אין** דבר העומד מפני פיקוח נפש וכ"ש במקום שכל נפשות ישראל יהיו בסכנה ע"י מניעת הקרבת הקרבן, **אלא** כי רבי זכריה ראה ברוח קדשו שכבר נגזרה גזירה ועתיד הבית להחרב, על כן חישב בעצמו - מדוע יקריבו לחינם 'בעל מום' הרי **לא** יועיל הדבר **במאומה** למנוע **את** חורבן הבית, **שאף אם** יקריבוהו יסבב הבורא ב"ה את החורבן על ידי דבר אחר. ומה **שלא** גילה **את** טעמו לכהני ה', זה היה לרוב **ענוותנותו** של רבי זכריה, **שלא** רצה להודיע בריש גלי שזכה לראות ברוח הקודש, לכך סתם ולא פירש.

אמנם בענוותנותו זו גרם הוא בעצמו לחורבן הבית,

כי אם היה מגלה שכבר נגזרה גזירת חורבן על ביהמ"ק, היו בנ"י מרבים בתפילה ובתשובה, והיו מונעים **את** החורבן בתפילתם, **אך** מאחר **שלא** ידעו **לא** התפללו ונחרב הבית. מכאן תראה **את** כח התפילה - **כי אף** גזירה החתומה - הידועה כבר לבעלי רוח הקודש ביד כל איש ישראל לבטלה בתפילתו...

ואפילו הרשעים הכירו בכח זה, כדאיתא במדרש (איכ"ר ה ה) עה"פ 'יגענו ולא הונח לנו' (שם), שנבוכדנאצר הרשע ציווה לנבוזראדן כשהגלה את בני ישראל על נהרות בבל, **אלוקיהם** של **אלו** מקבל **בעלי תשובה** וידו **פשוטה** לקבל שבים, **ובאם יצעקו אליו** מיד **ישמע אליהם** ויצילם מידיך, **על** כן **שמור עליהם שלא יעמדו** מהילוכם **אפילו רגע אחד**, כדי **שלא יוכלו** להשים **על לב** ולזעוק **אל** ה'. ואכן כל מי שעצר מהליכתו לרגע קט חתכוהו איברים איברים - **ומכאן נלמד** כוח התפילה והתשובה **בכל עת ובכל מצב.**

במקום תמידים – במעלת התפילה, והיא לנו במקום קרבנות

איתא ב'יערות דבש' (דרוש ד), שעיקר בביתנו כהיום **הוא** על חורבן בית הראשון, כי עוונם סבלנו עד היום הזה, וכל בנין בית שני **לא** היה כי **אם** 'פקידה לזמן'. מעתה, עלינו להעמיד תמיד לנגד עינינו סיבת הדבר - על מה נחרב בית הראשון, מכיוון שהיה 'אוכלי עמי **אכלו** לחם ה' **לא קראו**' (תהלים יד ד). והיינו, שכל חורבן בית ראשון היה עבור שזלזלו בתפילה. וזה הפי' 'ודמעתה על לחיה' (איכה א ב), כי לחיה הוא שם שמושאל על תפילה, כדאיתא בגמ' (חולין קלד:) לגבי מתנות כהונה שה'לְחָיים' ניתנים לכהנים בזכות 'ויעמוד פינחס ויפלל' (תהילים קו ל), וכלומר, ש'לחי' הוא המוכן לתפילה וועקה, וזה הפירוש 'ודמעתה על לחיה' **שלא התפללו ולא קראו אל** ה'.

ומוסיף ה'יערות דבש', 'ראו נא עד היכן מגיע כח התפילה **אשר** רק מחמת **שלא קראו אל** ה' נחתם גזר דינם **וצריך האדם** להיות חרד **בתפילה, כי זה אשר נשאר לנו בגלות ואין לנו עבודה** בביהמ"ק, רק **נשאר לנו** כח **התפילה** שנקראת ג"כ 'עבודה'[כג], וכמה יש לאדם להתבונן בו ולעמוד בתפילה בהכנעה יתירה ובכפיפת קומה, ויתפלל בנחת ובכוונה, **ואשרי** מי שמתפלל בדמע ובלב נשבר ונדכה, כי **לא** ישוב ריקם, **ועל** מה נבטח בגולה ומה יגן **בעדינו, אם לא**

כג. והנה איתא בגמרא (יומא נד:) בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו את הכרובים והם עומדים כבשעה ש'עושין רצונו של מקום' - פניהם איש אל אחיו (עיי' ב"ב צט.), וכתב הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע (עיי' נפש החיים שער א פ"ח) שכרוב אחד מורה על הקב"ה והכרוב השני מורה על ישראל, וכאשר ישראל עושין רצונו של מקום הרי הם דבוקים בו ית'. ולדמיון זאת היו הכרובים קרובים זה לזה. ויש לרמז בזה שבאו ללמד בזה לבני ישראל על סדר העבודה, **שמכאן ולהלאה לאחר החורבן - יהיה הקשר והדבקות בין ישראל לאביהם שבשמים על ידי תפילה כראוי ממעמקי הלב, והוא כדוגמת הקירבה שנראה אז בכרובים.**

והנה נאמר בהפטרה לתשעה באב 'אין ענבים בגפן ואין תאנים בתאנה והעלה נבל' (ירמיה ח יג), ולכאורה צריך ביאור, מה מקום להתאונן על חסרון הענבים והתאנה בשעה שצרות קשות ונוראות פקדו את ישראל - בזמן החורבן, אלא, שבא ללמדנו כי מהיום והלאה עלינו להתחנן ולהתפלל על כל פרט ופרט קטון כגדול, ואין ביכולתנו להשיג

בתפילה ובקשה מקירות לב[כג] **אוי לנו ממה שכתוב** (איוב ג מד) 'סכותה בענן לך מעבור תפילה', וענן זה נעשה מההבל היוצא מדיבורים אסורים, וביחוד מתוך שיחה בטלה בבית הכנסת ומכל שכן בשעת התפילה, **אך אם האדם מתפלל אחר כך בכוונה ובבכי ודמעה מעלה כל התפילות מכמה שנים אשר נקבצו לו, שנשארו עומדים ברפיון מבלי עליה, וכעת ע"י תפילה זו בכוונה בבכי ובדמעה הם עולים למעלה לפעול פעולתם לטובה ולברכה'.**

איתא במדרש תנחומא (כי תבוא א), **כשצפה משה שעתיד בית המקדש ליחרב, והביכורים עתידים ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלש פעמים בכל יום. כי הבאת הביכורים באה להזכיר למביאם כי כל טובתו ושפע הפרנסה באה לו בברכת שמים, ומשראה משה שיתבטלו הביכורים וח"ו לא תהא להם לישראל דרך לזכור שכל אשר להם מאת ה' הוא, ע"כ עמד ותיקן להם ג' תפילות בכל יום, ובעמידתם בתפילה זכור יזכרו כי הכל מה' האלוקים**[כה].

בתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ליקוטי אמרים פרק י), **שכל הצרות הרבות, הבאות עלינו בגלותנו, הכל הוא רק מפני שאין אנו צועקים ומרבים בתפילה, כי לו התפללנו ושפכנו שיח לפני הקב"ה - בוודאי לא ישובו תפילתנו ובקשתינו ריקם.**

ומביא ה'חפץ חיים' (שם) דברי המדרש (שמו"ר תצוה לח ד), **לפי שישראל אומרים רבון העולם... אמרו לו אין אנו יודעין, אמר להם בבו והתפללו לפני ואני מקבל, אבותיכם כשנשתעבדו במצרים, וכי לא בתפלה פדיתי אותם שנאמר** (שמות ב כג) 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו', ומאריך שם המדרש להביא כמה וכמה פסוקים שבכל שנות קיומם של בני ישראל לא נושעו **אלא בזכות התפילה. עוד מביא את דברי מדרש תנחומא** (וירא א) **אמר להן הקב"ה לישראל הזו זהירין בתפלה שאין מדה אחרת יפה הימנה והיא גדולה מכל הקרבנות שנאמר** (ישעיה א יא-טו) 'למה לי רוב זבחיכם... גם כי תרבו תפלה', מכלל שהיא גדולה מן הקרבנות (כך גם איתא בזוה"ק ויקהל רא:), **ואפילו אין אדם כדאי**

דבר וחצי דבר ללא כוח התפילה. והנה בזמן שלמה המלך היו איש תחת גפנו ותחת תאנתו (מלכים א' ה ה), ובא לומר שמעתה **אפילו ענבים ותאנים לא יהיו לנו לולי התפילה על כך.**

כד. ובפרט בזמן הזה, כמו שכתב בסידור הרוקח (על סדר התפילה ב'אנא מלך חנון ורחום', בוהוא רחום ב'שני וחמישי') **מיום שחרב בית המקדש אין הקב"ה משפיע טוב לישראל אלא בזכות התפילה.**

כעי"ז כתב ה'הפלאה' (כתובות סז: ד"ה ויש לפרש עוד) 'ידוע לכל המאמין בהשגחת הבורא יתברך **כי הפרנסה והמחיה בגלותינו היא בשכר התפילה שהיא במקום העבודה של מזבח שהיה מזין את ישראל** כדלעיל (שם דף י) שמזבח נקרא על שם שמזין את ישראל'.

כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ליקוטים, על תהלים) על הפסוק (תהלים קו ל-לא) 'ויעמוד פינחס ויפלל ותיעצר המגפה ותחשב לו לצדקה לדור ודור עד עולם', ולכאורה צריך ביאור, במה נשתבח פינחס שתחשב לו הצלת בני ישראל **לצדקה לדור ודור**, ואילו הצלתו של אהרן בהקרבת הקטורת לא נאמר כן. ומבאר הרה"ק, שאהרן הכהן עצר את המגיפה ב'קטורת' הקיימת רק בזמן שביהמ"ק קיים, מה נעשה עתה כשחרב הבית... לזה בא פינחס והעמיד את המגפה ב'תפילה' **אשר עד עצם היום הזה יש בכוחנו להתפלל בכל לב כדוגמת פינחס באותם הימים ללא כל שינוי – להציל רבבות אלפי בני ישראל מכל גזירה קשה ורעה,** ובעבור העמדת כח זה **תחשב לו לצדקה לדור ודור עד עולם.**

כה. ואכן, המאמין בכל ליבו ונפשו שכל אשר לו הוא רק מבורא כל העולמים הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים, **ואינו תולה תקוותו אלא בהקב"ה - שרק בידו להושיעו ולספק לו כל צרכיו, וממילא אף תפילתו לפני שומע תפילה תהא מתוך הכרה ברורה שאין מלך עוזר ומושיע אלא אתה, אזי כפי אמונתו ובטחונו כך יענהו הקב"ה, וישמע לתפילתו.**

וכך ביארו צדיקים את דברי רבי יוסי (ברכות ג.) שאמר לאליהו הנביא זכור לטוב 'שמעתי בת קול שמנהמת **כיונה**' ומה הכוונה בדמיון 'כיונה', אלא, ש'כנסת ישראל נמשלה ליונה' (שבת מט.), וזהו בת קול מנהמת **כיונה**, היינו באותה אופן של בקשתם וצעקתם של בני ישראל בתפילתם, כי מן שמיא משפיעים לאדם שפע רב טוב – מידה כנגד מידה - כפי תפילתו, כי היודע לפני מי הוא עומד בתפילה ועי"ז הוא עורך סדר תפילה כראוי קרובה יותר תפילתו להתקבל.

לענות בתפלתו ולעשות חסד עמו כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים אני עושה חסד עמו.

והתבונן בדברי הגמרא (תענית כט.) שבעת חורבן הבית אמרו הכהנים שירה 'וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם' (תהלים צד כג), **ולא** הספיקו לומר 'יצמיתם ה' אלוקינו' עד שבאו נכרים וכבשום. יש אומרים ללמוד מכאן - שאם היו מספיקים לומר יצמיתם ה' אלוקינו היו מונעים את החורבן בכוח תפילתם **אף שבבר נגזרה הגזירה**, ראה **נא** כמה גדול כוחה של תפילה לבטל כל הגזירות.

לב שופכים נכחך כמים – מעלת התפילה כשהיא באה ממעמקי הלב

בפרשת שלח (יד כא-לה), 'חי **אני** [פירש רש"י 'לשון שבועה'] וימלא כבוד ה' את כל הארץ... **אם** יראו **את** הארץ **אשר** נשבעתי לאבותם... במדבר הזה יתמו ושם ימותו'. נוראות מצינו בדברי התוס' המביא **את** שיטת 'רבינו תם' (מסכת ב"ב קכא. תוד"ה יום שכלו) **שאף** שנגזרה הגזירה וכביכול נשבע הקב"ה על כך - שכל דור המדבר ימותו (שישים רבוא שבין שנת העשרים לשנת שישים לחייהם), **ואכן בכל** ליל **תשעה באב** היו כל **אלו** האנשים נכנסים ל'קברים' **אשר** חפרו לעצמם כמו"ש חז"ל (מדרש איכה פתיחתא לג) 'כל **ארבעים שנה** שהיו במדבר, בכל ערב **תשעה באב** היה הכרוז **יוצא** ואומר **צאו** לחפור, והיה כל **אחד** ואחד **יוצא** וחופר לו קבר, ויושן בו, **שמא** ימות קודם שיחפור, ולמחר הכרוז יוצא וקורא - 'יבדלו חיים מן המתים', וכל שהיתה בו רוח חיים היה עומד ויוצא, וכל שנה היו עושין כן' והנה מספר המתים בכל שנה עלה לכדי קצת יותר מט"ו אלף (עי' רש"י ותוס' תענית ל:) **ומכל מקום בשנה האחרונה בטלה הגזירה ולא מתו ט"ו אלף האחרונים.**

והרי זה וודאי שאין לתאר ואין לשער היאך התפללו **בני ישראל** (תפלת ערבית) בכל ליל **תשעה באב** - בהשתפכות הנפש מתוך חזרה בתשובה, וכמו שאמרו (אבות פ"ב מ"י) 'ושוב יום **אחד** לפני מיתתך' - כ"ש **באותו** פרק זמן ממש, **ואעפי"כ** בכל שנה מתו ט"ו **אלף**, ומדוע - כי **אחרי** כל **המורא** הגדול עדיין היה עולה בדעת כל יחיד ויחיד מאן יימר שאף **אני** בכלל המתים בשנה זו, הרי **לא** ימותו **אלא** כט"ו **אלף** מתוך רבבות מה לי לחשוש שאני בכלל המתים, **תפילה בזו לא תבטל את** ה'גזרה', **אבל** בשנה **האחרונה** (שנת הארבעים) ידעו הנותרים שללא כל ספק הרי הם בכלל המתים - **שהרי לא נשארו אלא** ט"ו **אלף** מתוך כל **בני** דור המדבר. **ומתוך** כך התפללו **מעומק לבם** (בתפילת הערב) - 'והוא רחום יכפר עוון **ולא ישחית**', **ותפילה בואת בבוחה לפתוח את כל השערים**[כו]. הרי לך **שעל** ידי **תפילה מעומק הלב אפשר** לקרוע **אפילו** גזר דין **שנחתם בשבועת** ה'.

כו. לפני כשבוע נערכה הגרלה על 'דירה' ע"י 'מבצר הכוללים' דחסידי צאנז, מכירת הטיקעטס (כרטיסים) נערכת כבר זמן רב, אבל בפועל, מי שזכה בדירה קנה את הטיקעט שלו בלילה האחרון שלפני ההגרלה, וכה היה מעשה, הלה נכנס לביהמ"ד ומשבא לקנות את הטיקעט כתב על גבי הצ'יק 250 שקלים כסכום הנדרש לקניית טיקעט, אלא, שברגע האחרון לא מסרו ל'מוכרים', אלא החזירו לכיסו באמרו, תחילה אתפלל תפילת ערבית ולאחמ"כ אקנה את הטיקעט, בעת התפילה שפך לבו כמים, כי דלים ורשים הוא והוריו, ומעת נישואיו ועד הלום לא מצא מנוח לכף רגלו תחת קורת גג משלו, אנא ה' הושיעה נא, הצליחה נא, ראה נא בעניינו... אחר התפילה פנה אל מוכרי הטיקעט'ס קנה מהם טיקעט כשהוא אומר להם - חבל על כל הרעש, על עריכת ההגרלה, כי דירה זאת שלי היא... וכך הווה, ממחרת היום עלה שמו בגורל וזכה בדירה.

הבט נא, **כי מי שמסוגל להכריז כן אחר התפילה, סימן הוא כי אמונתו בכח התפילה עזה ואיתנה, עד שבטוח הוא כי תפילתו פעלה את שלו, ותפילה כזו אכן פועלת את הטוב ביותר ללא כל מעצור וגבול.**

כה סיפר 'מגיד מישרים' הגאון רבי ראובן קארלנשטיין זצ"ל מעשה שהוא היה עד לו בשהותו בבית החולים לצרכי רפואתו, אשה אחת מבנות ישראל חלתה ל"ע ב'מחלה' באופן נורא, כל בני מעיה נאכלו, עד שביום מן השמים הרימו הרופאים את ידיהם מתוך ייאוש, והכריזו כי הם את שלהם עשו, יותר אין להם מה לטפל באשה, ומן הנראה (עפ"י חכמת רפואתם) שבתוך שבוע תעלה נשמתה בסערה השמימה. ביקשה האשה מבתה בת ה'חמש עשרה' שנה שתצא מהחדר, הבת שנבהלה מיהרה לקרוא ל'אחות' (nurse) ובבואה מצאו את האם שוכבת כשהיא מכוסה בסדינה מעל לראשה, ובזה הלשון היא שחה ומתפללת לפני יוצרה ובוראה, אבי שבמים, אנא ממך, וכי מה

אהבת חינם – על ידי אהבת חינם יבנה המקדש

כתב ה'נצי"ב' (חומש העמק דבר בפתיחה לספר בראשית) על הפסוק (דברים לב ד) 'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט קל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא', **בא** הכתוב להצדיק דין הקב"ה בחורבן בית שני שהיה דור עקש ופתלתול, **אף** שהיו צדיקים חסידים ועמלי תורה, **אך לא** היו ישרים[כ] **בהליכות עולמם**[כא]. ע"י שחשבו **את** מי שנוהג **שלא** כדעתם **ביראת** ה' לצדוקי

בצע בדמי ברדתי אל שחת כשאמות, עוד קדיש עוד פרק משניות, הנני מבטיחה, שאם אבריא ממיטת חוליי אקדיש את כל ימי עבור התורה ועמליה, בכל יום אתנדב לבשל ולנקות בישיבה קדושה...

אחר הדברים האלה ביקשה האם מביתה כוס מים לשתות כי צמאונה גבר, אבל ה'אחות' אסרה על הבת לתת לה מים, כי מטבע הדברים היו המים הללו חונקים אותה מיד למוות, אבל משהוסיפה האם להפציר בביתה שוב ושוב נתנה לה כוס מים, האם בירכה בכוונה ושתתה המים, ולא ניזוקה כלל, שוב ביקשה עוד מים ולא אירע לה מאומה, עד שביקשה לאכול כי רעבונה גבר, הבת חששה מלתת לה אבל הפצרותיה גברו, נתנה לה הבת תפוח מרוסק, אכלה האם שבעה נפשה ולא אירע לה כל רע, עד שאפילו 'ראש הרופאים' בא לראות את ה'פלא' הגדול, נענה ואמר, זה לי כשלושים שנה בבית החולים, ומעודי לא ראיתי ניסים כגון דא, לא עברו שבוע ימים והאשה שוחררה לביתה כשהיא בריאה ושלימה... ואכן, היא זכרה את הבטחתה, ומיד פנתה ל'ישיבה' גדולה הסמוכה לביתה, שם נועדה עם ראשי הישיבה שאמרו לה שממש לפני כמה ימים ביקשה ה'מבשלת' שיוסיפו לה עוזרת כי נתרבו ספסלי הישיבה, ומן השמים באת הנה, ועד היום (יותר מכ' שנה בליעה"ר) היא עומדת ומשמשת כמבשלת באותה ישיבה כשהיא בריאה ושלימה... (אף בימי בין הזמנים היא מתנדבת בישיבת מיר, שם מבשלים עבור התלמידים גם בימים אלו). **לדידן ייאמר, כי בכח התפילה להחיות מתים כפשוטו ממש, גם נראה מכאן גדולת העוסקים והמסייעים לעמלי תורה לעסוק בתלמודם על מי מנוחות.**

ידוע מה שסיפר הרה"ק ה'צמח צדק' מליובאוויטש זי"ע, איש תם וישר היה דר בכפר אחד סביבות ירושלים, הלה לא קרא ולא שנה מימיו, ואף את 'סדר התפילה' לא ידע, וכך הייתה דרכו, שבכל שבוע היה נכנס לירושלים למכור פירות וירקות מתנובת שדהו, ואז היה נכנס אל הרב דמתא שירשום לו על הנייר את סדר התפילה לכל השבוע הבעל"ט. פעם אחת בא אל הרב בחודש חשון, וביקש מאתו שירשום לו סדר התפילות לכמה שבועות – היות והדרכים מקולקלים ברפש וטיט, ויעש הרב כבקשתו.

ויהי בשבוע השני נזדמן לו לעלות לירושלים, והנה הוא רואה שכל חנויות היהודים נעולות על מסגר ובריח, נחרד בליבו שמא טעה במנין הימים ושבת היום, אך משראה אנשים המהלכים בטלית ותפילין שבה אליו רוחו שלא התבלבל בחשבון הימים. ניגש אליהם לשאול מה יום מיומיים, מדוע שבתו בעלי החנויות ממלאכתם. השיבו לו שהיום תענית ציבור הוא, ולכן הכל בטלים ממלאכתם. הצטער היהודי על שאכל כי לא ידע שהיום הוא יום תענית, ולא עוד אלא שלא התפלל תפילת יום התענית. מיהר אל הרב ופרץ בבכי – היתכן להכשילני בחמורות כגון דא, לאכול ביום תענית ציבור. השיב לו הרב, אין תענית זו מהתעניות הקבועות, אלא כך גזרו בי"ד עקב עצירת גשמים, וקראו עצרה וצום לתפילה ולתחנונים ממי שמפתח של גשמים בידו. חזר ותמה, וכי מפני כך צריך לגזור תענית וצום, החזיר לו הרב בשאלה, וכי מה יש לעשות לפי דעתך, השיב הלה, בהיעצר הגשם מעל אדמתי, אצא השדה, ואקרא לאבינו שבשמים, ומיד מתחילים הגשמים לירד. אמר לו הרב, אם כן עשה נא אף למענינו כן, נשא הכפרי עיניו למרום ואמר **אבא רחימאי, בניך צריכים לגשם, וכי אפשר שיגוועו בניך ברעב חלילה... ומיד נתקדרו השמים בעבים והחל מטר לירד להשקות נפש כל חי.**

הוסיפו על כך בשם בנו של ה'צמח צדק' הרה"ק המהר"ש זי"ע, שאין משיבים ריקם את תפילת התמים, משום שאינו מבין 'חסידישע פשעטלאך', אלא מדבר אל הקב"ה כבן המתחטא אל אביו, ובקשה כזאת בדין הוא שתתקבל.

כז. איתא בגמ' (ע"ז כה.) לפרש מה שנאמר (יהושע י יג) 'הלא היא כתובה על ספר הישר', מאי ספר הישר, אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, זה ספר אברהם יצחק ויעקב (- ספר בראשית) שנקראו **ישרים** שנאמר (במדבר כג י) 'תמות נפשי מות ישרים'. והרי ששיבח הכתוב את האבות הקדושים בעיקר במה שהיו **'ישרים'**, שלא נאמר קדושים וטהורים וכיו"ב, **ללמדך עד כמה חשובה היא ההנהגה הישרה לפני המקום ב"ה.**

וז"ל ה'מגיד משנה' (סוף הלכות שכנים פי"ד ה"ה), שתורתנו התמימה נתנה בתקון מידות האדם ובהגתו לעולם כללים וכו', וכן אמרה 'ועשית הישר והטוב' והכוונה שיתנהג בהנהגה טובה וישרה עם בני אדם, ולא היה מן הראוי בכל

זה לצוות פרטים, לפי שמצוות התורה הם בכל עת ובכל זמן ובכל ענין וההכרח חייב לעשות כן, ומדות האדם והנהגתו מתחלפות לפי הזמן והאישים'.

כח. אגב אורחא, הגה"ק מטשעבין זי"ע היה אומר, **שעל כל 'שארפע טריט'** (צעד חריף) **מתחרטים לבסוף.** פעם שמעתי מיהודי אלמן הדר כאן בעיר בני ברק, שבשבת אחת החל להרגיש יסורים קשים ומרים בגופו, ופנה מהרה לבית החולים, על אתר נתנו לו איזה רפואה להרגיע את הכאבים הנוראיים, במוצאי שבת ערכו לו 'סי טי' (c. t.), וגילו שיש לו אבנים בכליותיו ההולכות וגדלות, והוא בכלל סכנת חיים, עד שחייבים להוציאם ללא כל שהות יתירה (על ידי 'ניתוח'), זמן הניתוח נקבע לשבוע שלאחר מכן. בשבת שלאחר מעשה זה שבת האלמן את שבתו בעיר הקודש ירושלים, ואכסנייתו הייתה בבית ידידו משכבר הימים, במשך השבת העלו בשיחתם זכרונות מימי קדם, בתוך הדברים שאלו חברו האם הוא זוכר את 'רחל לאה' - רחל לאה זו אשה קשת יום היתה ודרכה היה להלך לכל בית שהיו מכניסים אותה – וגם להיכן שלא הסכימו להכניסה (זכורני שגם אמי מורתי ע"ה היתה פותחת שערי ביתה בפניה), ובכל מקום בואה 'ששון ושמחה ליהודים' בזעקותיה הרבים, ואף הייתה משברת את כלי הבית. משמע את זכר אותה אשה (ומספר אגב גרירא שגם שם אשתו המנוחה היה רחל לאה), נתחלחל עד מאד, כי נזכר במה שהוא עצמו עולל לה בילדותו, באחד הפעמים כשהגיעה לבית הוריו ובמר נפשה החלה לזרוק כפות ומזלגות, והוא לא שתק לה אלא השיב 'אלף פעמים ככה', עד שיצאה את הבית אבלה וחפוית ראש. ומי יודע אם לא על זה באו לו עתה כל הייסורים וחלאים האלו, חש ולא התמהמה, ומיד ביום ראשון בשבת שלח 'מנין' לקברה אשר בהר המנוחות לבקשת מחילה (אלמן זה הוא כהן ולא יכול לילך בעצמו על ציונה), לאחר מכן שם פעמיו אל בית רבו, והרבי יעצו להדליק נרות לעילוי נשמתה במשך כל ימי השבוע עד אחר הניתוח שהרי לא השאירה זש"ק, בהגיע יום המיועד לניתוח נסע לבית החולים, אלא שלפני תחילת הניתוח ערכו בשנית בדיקת 'סי טי' לראות מה מצב האבנים, ונשתוממו כל עדת הרופאים לגלות שכליותיו נקיות להפליא... ואין בהם אפילו אבן אחת קטנה. ללמדנו עד כמה קשה לפני המקום הונאת דברים וגרימת צער ומכאוב לכל בר ישראל. וזה מה שאמר הגה"ק מטשעבין 'על כל שארפע טריט מתחרטים' פעמים על אתר ופעמים לאחר כמה וכמה שנים. מידה טובה מרובה שהמהנה ומשמח את בני ישראל יקוים בו 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך'.

סיפור נורא שמעתי מהגאון רבי אברהם רגאזניצקי שליט"א המשמש כשד"ר עבור ת"ת תשב"ר בעי"ת בני ברק יצ"ו, בדרך נסיעותיו נוהג לפקוד בכל שנה אחרי הפסח את העיר מאנטריאל, לפני כמה שנים בבואו שמה ניגש אליו אברך בהיותו בביהמ"ד וביקש לדבר עמו באיזה ענין, השניים יצאו לחצר ביהמ"ד ושם פתח האברך את סגור לבו, וכה סיפר, זה לי כשבע שנים מיום נישואיי ועדיין לא נפקדתי בזרע של קיימא, וכבר ביקרנו אני ובני ביתי אצל כמה וכמה רופאים ידועי שם, ואחד מהם לא מצא כל סיבה לכך, והאמת אגיד שאכן הרופאים אינם יודעים סיבת הדבר, אבל הנני מכיר ויודע בעטיו של מה עיכוב הבנים, כי בבחרותי למדתי באחת הישיבות הנודעות בארץ הקודש, ובאחד מימי הפורים כטוב לבי ביין, מצאתי לעצמי איזה 'קרבן' ציבור – אחד הבחורים שהיה נראה לי מתאים להפכו ללעג וקלס, ופתחתי פי שלא בחכמה ושפכתי עליו תילי תילין של ליצנות ושחוק, הדברים פעלו פעולתם וכל בני הישיבה התגלגלו בצחוקם מהגג עד הרצפה, באותה שעה הבחנתי כי הבחור הנלעג פרש לצדדים והחל בוכה ומיילל באופן נורא, ובטוח הנני כי **דמעות הללו הן הן המעכבות בעדי מלהפקד בפרי בטן... וכפל דבריו - דמעות הללו הן הן המעכבות בעדי מלהפקד בפרי בטן...** אמר לו ר' אברהם, אם כנים הדברים, הרי לפניך עצה פשוטה, פנה נא אל אותו הבחור, ובתחנונים בקש מחילתו והכל יבוא על מקומו בשלום, אמר לו האברך, וכי פעם אחת בקשתי ממנו מחילה... עולם ומלואו הרעשתי עבור אותה 'מחילה' ועדיין לא השגתי אותה, גם נסיעה מיוחדת ערכתי ממאנטריאל מקום מושבי עד ביתו שבארה"ק והלה לא הבה למחול לי בשום פו"א... אבקשך בכל לשון של בקשה, ר' אברהם, בשובך לביתך שבארה"ק תשחר את פניו ותתחנן לפניו שימחל לי על כל מעללי והא-ל הגדול אשר בידו 'מפתח של חיה' (מפתח הבנים) יאמר די לצרותי בזכות זה, והרי לפניך 300 $ כדמי פיוס לאותו האברך.

בשובו לארה"ק, מיד בבואו לביתו נטל ר' אברהם את 'ספר הטלפונים' (phonebook) חיפש את שמו של האברך הנפגע ומיד מצא שמו ומס' הטלפון, התקשר אליו, אך 'אין קול ואין עונה', ואף לאחר ג' וד' פעמים לא נענה ר' אברהם, אך ר' אברהם אינו מתייאש ובמשך שבוע שלם ניסה להתקשר, גם מבירור שערך אצל חברת הטלפונים נענה שהקו פעיל, עד שייעצוהו בני ביתו לנסות להתקשר אחרי 'חצות' ליל, והיה אם האברך יענה על הטלפון יסבירו לו את נחיצות הענין... וכן עשה, מיד ענה האברך, ור' אברהם החל לדבר עמו על דא ועל הא, ובתוך דבריו

ביקש להפגש עמו, כשהוא מברר אצלו אם בבחרותו למד בישיבה פלונית... מיד אמר לו האברך, אם לצורך מחילה לאברך פלוני, חוסו על זמנכם היקר ואל תבקשו להיפגש עמי, כי מאומה לא תשיגו אצלי, אמר לו ר"א, אם מחילה לא אשיג, אבל מה אעשה ובידי 'מעטפה' (envelope) המיועדת עבורכם, אכן, עבור זה אפגש עמכם, אבל לא לענייני מחילה... ויהי בערב, ישב ר"א עם האברך בביהמ"ד הסמוך לביתו, והלה שפך את כאב לבו אשר הוא אצור בקרבו זה כמה וכמה שנים, וכה אמר, לומר 'הריני מוחל' יש בידי, אבל אין בזה כל תועלת, כי לא יהיו הדיבורים אלא מן השפה ולחוץ... בבארו לפני ר"א את גודל הבושה והכאב אשר עולל לו זה האיש במשובותיו, ועד היום הנני מתבייש וחושש להימצא בקרבת חברי של אותם הימים, ואף ל'שמחת בית השואבה' הנערכת מידי שנה בשנה לבוגרי הישיבה אינני מעיז להציג את פני הנכלמות והמבוישות, אחר שעה שלימה, אמר לו ר"א, שמע נא ידידי, הנה שנינו נפרדים זה מזה, ויתכן שמעתה ועד עולם לא אראה שוב את פניך, אבל 'בקשה אחרונה' אבקשך לומר לך, הנה בעוד כשישים או שבעים שנה תעלה נשמתך השמימה, כי בדורות הללו לא שמענו אריכות ימים יותר ממאה ועשרים שנה, ותמצא את עצמך עומד לפני בי"ד של מעלה, ושם ישאלוך שאלה אחת הנוקבת כל חדרי בטן, **הייתכן, שבעבור כבודך נשאר פלוני 'עץ יבש' מבלי להעמיד דורות ישרים, והנה, אם תשובה מספקת יש בידך ניחא, אבל אם לאו חשוב היטב בטרם הננו נפרדים איש איש לביתו...** הדברים יצאו מפי ר"א, ופני האברך הרצינו עד מאד, והחל לרעוד ולהתנענע עד שזעק בקול רעש גדול **הריני מוחל, הריני מוחל** לפלוני בן פלוני. ר"א נתן לו את מס' הטלפון של ה'פוגע' ממאנטריאל חרוט עלי גליון, וביקש מממנו להודיעו כי הוא מוחל לו, ומיד נתן לו ר"א את הסכום – 300$ (ואורו עיני האברך). כעבור יומיים התקשר האברך ממאנטריאל אל ביתו של ר"א והודה לו כי בטוח היה שלא בא לו הדבר בנקל, שאלו ר"א, האם הרגשת כי המחילה 'מחילה' אמיתית היא, אמר לו האברך, הן, והנני מרגיש עצמי כמי שפתח א נייע בלעטל (דף חדש).

ויהי לפקודת השנה, אחרי הפסח הבעל"ט, והנה ר"א עומד שוב בשערי מאנטריאל, ומיד מקדמו אברך לשלום, וישאלהו, הרב זוכר אותי... אכן, ה'מחילה' פעלה את פעולתה תיכף ומיד, ולפני כג' שבועות הכנסתי בשמחה רבה את בני בכורי בבריתו של אברהם אבינו. **ומכאן תלמד שלא לפגוע באיש, כי ראה נא מה עולל דיבור אחד בעת** (חצי) **שכרות, להפוך את חייו של הבחור לאבל בכי ומספד אף לאחר שנים רבות,** ומאידך על חיוב המחילה אשר בידו להציל נפשות ו'דורות' רבים לאורך ימים ושנים.

לפני כשבוע בצאתי מתפילת 'יום כיפור קטן' בער"ח מנ"א שנה זו, סיפר לי איש יהודי – צדיק בדרכיו וחסיד בכל מעשיו, מרביץ תורה ויראה נודע בשערים, כי לפני כמה שנים אירעה צרה בביתו, בנו בן ה'שלוש עשרה' החל יורד מדרך היהדות מטה מטה... ב'רגע של אמת' התבוננתי בנעשה, וחשבתי על מה עשה ה' לי ככה, בחור צעיר בא מבית טוב וחשוב, לומד במוסדות חינוך הטובים ביותר, מדוע הוא סר מן הדרך... עד שנזכרתי כי בבחרותי ישבתי עם כמה חברים חשובים מאד, ובדעתנו העניה פתחנו פינו לדבר על קודש הקדשים 'הגר"א' מווילנא כי חשבנו שבזה נעשה יותר ל'חסידים', עתה ידעתי בשל מי הסער הגדול הזה, מיד עליתי בשעה שש בערב לביתו של הגאון הגדול רבי מרדכי גרוס שליט"א שהיה פוקד את ציונו של הגר"א בימי אלול לבקש מאתו שיחוס נא עלי ועל נפשות ביתי ויבקש מחילה מהצדיק למען ייטב לנו, אמר לי ר' מרדכי, בשנה זו כבר הייתי על ציון הקודש, אבל מכיר אנכי יהודי חשוב הנמצא בקרבת מקום, לכה ואשלחהו כ'שליח' מיוחד עבורך, השליח מיהר לקיים שליחותו. באותו זמן שהיה על הציון הראה השעון על 6:30, והנה, באותם רגעים ממש עלה בני על אוטובוס המוביל נוסעים לעיר מגורי אביו, בהיותו באוטובוס פגש בו 'חבר' נעוריו, שלמד אתו לפני כמה שנים ב'חיידער' (תלמוד תורה), בראות החבר את מראהו הפוחז של בני, פתח פיו וגער בו, דו משוגענער (משוגע שכמותך) וכי ירדת מדעתך, מדוע הינך נראה כך, וגם אם אין לך חשק כל כך לעסוק בתורה וכו', מדוע תשחית את תואר פניך, ומראה לבושך... וכי נראה לך שתרוויח משהו, מהשערות הגדולות העומדים לך בקידמת ראשך, וכי תרוויח משהו מלבושך הקצר... וכה הוסיף לייסרו בשבט פיו, כי טיפת 'עולם הזה' לא ירוויח מכל השטויות הללו, ואכן, בבואו לביתו, ביקש בני מיד שאתן לו 'טלית קטן' חזר ללבשו, גם ביקש שאגלח את הררי שערותיו... ושוב היה לו א אידישע צורה (צורתו היהודית) עד עצם היום הזה (וראה נא את גדול ה'נס' כי זה פשוט שאם ה'משגיח' או ההורים היו גוערים באופן כזה לא היו הדברים משפיעים עליו כלל, אבל מכיוון שהדברים יצאו מפי חברו מנוער הבין הנער כי לא 'לחנכו' בא). **ללמדך עד היכן כוחו של דיבור, ק"ו בדיבור רע על 'גדולים', כי בסך הכל ישבו להם כמה צורבים צעירים שאינם נוגעים בקצה קצהו של גדולי ומאורי הדור, ואעפי"כ השפיע דיבורם באופן נורא כל כך, על כן, כל שומר נפשו ירחק מהם.**

ולאפיקורוס, לכן נגזר דינם, והיינו אף שהיו בעצמם צדיקים לא סבלו את מי שהיה סובר שלא כמותם[כט], וע"ז אמר הכתוב 'צדיק וישר הוא', הקב"ה ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלו, אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם ולא בעקמימות - אע"ג שהיא לשם שמים, דזה גורם חורבן הבריאה והריסות ישובו של עולם[ל].

ומהאי טעמא מצינו שחז"ל (ע"ז כה.) כינו את חומש דברים 'ספר הישר', לפי שכתובה בו מצוות 'ועשית הישר והטוב', אף שנכתבו בו עוד מאתיים מצוות לערך, ומדוע קראו את שם הספר דייקא על שם מצווה זו. אלא ביאורו, כי ממצווה זו נלמד כל הענין של הנהגת האדם לפנים משורת הדין[לא], ובזה הריהו נדמה לצורו וקונו שהוא רחום וחנון[לב], לכן חשובה

כט. כך ביאר הגאון מווילנא זי"ע (הובא בפנינים משולחן הגר"א) את דברי חז"ל (ויק"ר יג ה) שדימו את מלכות בבל ל'גמל' ואת מלכות אדום ל'חזיר', שהנה סימן הטומאה בגמל שאינו 'מפריס פרסה', והרי זה סימן חיצוני, וכך גם היה החטא בבית ראשון שמחמתו השתעבדו למלכות בבל, שעברו על ג' החמורות שהם דברים חיצוניים וניכרים. אמנם סימן הטומאה של 'חזיר' שאינו מעלה גרה, וכלפי חוץ פושט טלפיו ואומר טהור אני, אך בפנימיותו שקץ משוקץ הוא, וכעין זה הוא חטא שנאת חינם, **שכלפי חוץ נראה האדם כצדיק וישר ועוסק בתורה אך בפנימיות נפשו 'טמא' הוא**, ועל כן נמשלה אדום ל'חזיר', שמחמת חטא שנאת חינם נגזר עלינו להשתעבד למלכות רומי. ועל עניין זה איתא בגמ' (יומא ט:) 'טובה צפורנם של ראשונים מכריסם של אחרונים', שבימי בית ראשון אף שחטאו בג' החמורות, אך אין זה אלא חיצוני וכדוגמת הצפורן, ומרמז על הגמל שאינו מפריס פרסה בצפורניו, אכן בימי בית שני החטא הוא 'בכריסם' – בפנימיות הנפש, ועין ה'חזיר' שאינו מעלה גרה בכריסו.

מענין לענין, כבר אמרו - 'ולא תתורו אחרי לבבכם' (במדבר טו לט) אל תתירו לעצמכם מצוות חדשות אשר לבכם נוטה להתירו אחרי קנאת ושנאת הלב, כגון את פלוני מצוה לקבור, ואת אלמוני מצוה לבייש וכו' וכו'... (כעי"ז ב'העמק דבר' להנצי"ב).

וכבר הוכיח כן הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע למי שאמר לו 'את פלוני מצווה לקבור בעודו בחיים חיותו...' כי מצינו שבני ישראל היו 'ערומים מן המצוות' וכבר הגיעה העת להוציאם ממצרים ולכן נתן להם 'דם פסח ודם מילה' (מכילתא ה כח), והרואה יתמה, שהרי בשלושת ימי אפילה (שקדמו לאותו זמן) מתו רוב מנין ובנין מבני ישראל ולא נשארו אלא 'חומש' מבני ישראל בחיים (וי"א אחד מחמישים או אחד מחמש מאות) ובוודאי כל הנשארים היו 'מתנדבים' בחברא קדישא לקבור רבבות אלפי הרשעים מבני ישראל שמתו בג' ימים אלו... וכלל וכלל אינם ערומים מן המצוות אלא 'מלאים מצות כרימון', ומכאן, שלא כל 'קבורה' מצוה היא והמבין יבין... (עיי' מהר"ש מבעלזא שג"כ ביאר כן).

ל. כך פירש הרה"ק מקאצק זי"ע (ספר עמוד האמת) את דברי חז"ל (תנחומא פנחס א) כשם שפרצופיהן אינן שוות כך דעותיהם אינם שוות, והיינו כשם שאין לך טענה על חברך **מדוע אין פרצוף פניך דומה לשלי**, כך אין כל מקום לטענה על רעך **מדוע אין דעתך כדעתי...** כי כל אחד יבין וישכיל בדעו ושכלו שנתנו לו מן שמיא, כפי שעלה ברצון הבורא ית"ש.

לא. ידוע כי הרה"ק ה'קדושת ציון' היה 'מבין' והיה מכבד ומחשיב חפצים עתיקים (עתיקות) וירושות אבותיו וכיו"ב, ובכל פעם היה מתווכח עם המוכר להוריד במעט את מחירו אשר הוא מבקש, אמנם בבואו לשלם בפועל היה משלם כבקשתו הראשונה, פעם ביאר את מנהגו המשונה הלזה, שהוא עושה כן כדי שלא יצטער המוכר בחשבו אויה לי שלא ביקשתי מחיר יקר יותר – כידוע שאין מחיר מדויק לחפצים אלו, וכראות המוכר שהקונה משלם ככל אשר יושת עליו מבלי כל עוררין יש לו מקום לחשוב אילו בקשתי יותר הייתי מקבל יותר...

לב. הרה"ח מוה"ר נחום זאלץ ע"ה מקראקא סיפר שבפעם הראשונה שבא להסתופף בצל הרה"ק ה'קדושת ציון' זי"ע נדחקו החסידים לחטוף שיריים ומכיון שחפץ לחטוף שידיים נדחף גם הוא (ודחף אחרים), ה'קדושת ציון' הרגיש בדבר וקרא לו, ובתוכחת מוסר אמר לו, בזה שהנך נדחף הדי זה כאילו הנך עומד ומבקש מאתי שלא אחלק שידיים לאיש זולתך רק לך דאם לא כן למה נדחפת, מעתה אומר לך - בטלן וואס דו ביסט, שטופ יענעם צו וועסטו פריער באקומען (בטלן שכמותך, דחוף את חברך ל'קרבם' אלי, ואז גם אתה תקבל קודם), ר' נחום חקק דברים אלו על לוח לבו ובימי הזעם במלחמת העולם חירף את נפשו עבוד הזולת וניצול עי"ז (הובא בספרי הדרכה באבוב). גם יש בזה הדרכה לרבים, כי המקרב את ידידו ורעיו יתקרב אף הוא בזכות זה למעלה למעלה.

מצווה זו ביותר לקרוא את החומש על שמה 'ספר הישר' (כעי"ז איתא במהרש"א שם)[לג].

איתא ב'אבות דרבי נתן' (פ"ד משנה ה) **פעם אחת** הלך רבי יוחנן בן זכאי בירושלים והיה מהלך רבי יהושע אחריו, וראו בית המקדש שהוא חרב, נענה רבי יהושע אוי לנו שחרב הבית שהיו מקריבין בו הקרבנות המכפרין עוונותיהם של ישראל, **ועתה אין לנו קרבן לכפר**, אמר לו רבי יוחנן, בני, אל ירע לך יש לנו **כפרה אחרת שהיא כמותה** - ואיזה, זה 'גמילות חסדים', **שנאמר** (הושע ו ו) 'כי חסד חפצתי ולא זבח'.

ומידה טובה מרובה, בסוף הפרשה כתוב שמשה רבנו חיזק את בני ישראל ואמר להם **לא** תיראום, **כי** ה' **אלוקיכם הוא הנלחם לכם**, ומיד לאחריו מתחלת פרשת 'ואתחנן אל ה'' - שמשה רבנו התפלל שיזכה ליכנס לא"י, וכתב 'בעל הטורים' (ריש פר' ואתחנן) שמשה רבינו אמר חזקתי **את ישראל אולי ירחם עלי**[לד], הרי

לג. הגה"ח רבי אליהו ראטה זי"ע (משמש בקודש של הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע) היה אומר בשם הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, מברכים אנו מידי יום ביומו - 'שלא עשני גוי', אך עדיין לא נודע כמה 'יהודי' הוא, **וזה נמדד כפי מידתו להיטיב לאחרים, כגודל טובו וחסדיו עם אחרים כך גודל ה'יהודי' שבו.**

בספר רמזי דחכמתא (עמו' קכב), מביא משם הרה"ג ר' אברהם מרדכי הרשברג ז"ל מתלמידי 'ישיבת חכמי לובלין'. בשנת ת"ש היה בעיר ווילנא כשברח מפולין מפני המלחמה, והיו שם הרבה פליטים ובעיקר מתלמידי הישיבות. בין הפליטים היה גם הרה"ק ר' שאול ידידי' ממאדזיץ זי"ע, ובשבת קודש באו לשולחנו הטהור מלבד החסידישע עולם (הציבור החסידי) גם הרבה מאלו שלא הלכו בדרך החסידות - אף שלא הורגלו בטיש"ן (עריכת שולחנות), אבל מצד נעימות הזמירות של הרה"ק ממאדזיץ נמשכו והתענגו מהזמירות. בעת חלוקת השיריים חטפו החסידים שיריים כנהוג, המה הליטאים ראו כן תמהו – מה מנהג הוא זה, ויהס הרבי את העם, ואמר, שא, שא. אילו ידעו העולם סוד השיריים הייתה המלחמה נפסקת... כששתקו כולם לשמוע מה כוונתו בזה, פירש הרבי דבריו, כי כל מלחמה באה רק כתוצאה ממה שהאדם מחשב שפלוני נוטל ממנו והוא מפסידו, וכשכל אחד דואג תמיד לעצמו מתפרצת המלחמה. אבל **אם אדם נוטל רק מעט לעצמו - כסוד ה'שיריים', לקחת מעט לעצמו ולהשאיר הרבה לאחרים... וכשיכולים להניח לאחרים אין כל מלחמה פורצת,** עכ"ד.

ולא יאמר אדם 'הרי זה שלי' – מדוע אעניקנו לאחרים, כי אדרבה בזה ייחשב ל'מעביר על מידותיו' ועושה לפנים משורת הדין, ובשכר זה יזכה לכל הטוב, וכך איתא במדרש (ילקוט מדרשים ערך 'רבינו הקדוש, וכעי"ז ר"ה יז.) רב הונא בריה דריב"ל חלש, ונמשך לאותו עולם כמה ימים ולילות, וכשחזר לעולם הזה אמר לתלמידיו 'בני, **אשרי מי שאינו עומד על מידותיו** (אלא הוא מוותר תמיד משלו). העבודה, באו כיתות של מלאכי השרת ולימדו עלי זכות ולא קיבלו מהם, **עד שבא מלאך ואמר להם על מי אתם מלמדים זכות, שמא על זה שמעולם לא עמד על מידותיו, מיד פטרוני ממיתה לחיים**'.

לד. ידוע כי באחד מדרשותיו אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע שכהיום הזה חובה על כל אחד לחזק את לבות בני ישראל – כפי יכולתו. בשעה שירד מן הבימה שמע כמה מהנמצאים מדברים ביניהם, אכן, גדול כוחו של ה'חפץ חיים' לחזק את ליבות בני ישראל אך לא כל בר איניש בדרגה זו. אמר להם ה'חפץ חיים' משל לשר גדול שביקש משריו ועבדיו שיביאו לפניו מים חיים לצורך שתייתו, מיד הביאו לפניו המשרתים מים טרם שהספיקו לנקות ולזכך את המים. וחמת השר עלתה בהם – הכיצד תעיזו להביא לפני שר נכבד כמוני מים שאינם צלולים וזכים דיים. למחרת היום פרצה שריפה גדולה בארמונו של השר, וצעק אל עבדיו שיחושו להביא מים לכבות את השריפה, אך הם התמהמהו – מכיוון שפנו לנקות ולזכך את המים כיאה לשר נכבד כמוהו... פשיטא שכאשר גמרו את מלאכתם והביאו את המים כבר לא היה כל צורך במים, שכן לשונות האש כבר שרפו כמעט את כל רכושו של השר. שאג עליהם השר ואמר להם, שוטים, וכי לכיבוי אש הבוערת ממתינים על מים זכים וצלולים – **הרי אש בוערת במחנה וכל רגע מיותר נותן לאש זמן לכלות עוד חלקה טובה,** (ורק לשתיה יש לזככם).

אמר להם ה'חפץ חיים' - כיוצא בזה לדידן, בימים עברו, כשלא 'בערה האש' במחנה, הוצרכו דברי החיזוק להיות מנופים ומזוקקים, ולכן היתה היכולת לחזק אחרים רק ביד צדיקים ואנשי מעשה, אבל בדורנו דור עני ויתום, **כש'אש' בוערת במחנה ישראל, וכל יום ויום נופלים עוד ועוד יהודים ברוחם, 'חוב קדוש' על כל מי שנשמת חיים באפו, לקום ולחזקם לבל יפלו בנפשם.** וכ"ש לא לדבר דיבורים המכאיבים, ובזה יקרב את הגאולה בב"א.

לך חשיבותו של המחזק את רעהו, שמשה רבינו טען שראוי שתעמוד לו זכות זו לבטל את הגזירה של 'מי מריבה' שיוכל להיכנס לא"י[לה].

ואהבת לרעך – אהבת ישראל, הרחק מהמחלוקת

בפרשתן (א יב), 'איכה אשא לבדי טרחכם משאכם וריבכם', ומבאר הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (ד"ה או יאמר איכה) **שמשה רבינו אמר להם לבני ישראל מה שתלוי בעסק החורבן והגאולה אנכי לבדי אשא זאת. ועליכם אינו מוטל אלא לתקן את הריב והמחלוקת ושנאת חנם שבכם**[לו], **וזהו אומרו 'טרחכם משאכם וריבכם', שעליכם מוטל טירחה ומשא קודש לתקן את ריבכם ושנאת חנם**[לז], **ואז במהרה יבוא גואל**[לח].

לה. כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שמירת הלשון, ח"ב פ"ז), הבה נתבונן, אם יערכו 'דינער' (מסיבת התרמה) לרגל 'בנין בית המקדש השלישי' אזי ללא כל ספק שכל איש יתן את כל הון ביתו באהבה עבור מטרה גדולה זו, הוסיף ה'חפץ חיים' ואמר, אם כן, הרי הנביא אומר **ושביה בצדקה** – והיינו שבנין הבית השלישי נבנה על ידי קיום מצוות צדקה, עלינו להרבות בצדקה כל אחד עד כמה שידו מגעת, כי כל פרוטה לצדקה נחשבת **כתרומה** עבור בנין הבית השלישי.

ולדידן ייאמר, שאין הכוונה רק לנתינת מעות כפשוטו, דמה יעשה מי שאין לו מעות, אלא הכוונה לנדיבות הפה - שיחזקו בני ישראל זה את זה במילה טובה ורוח נדיבה.

וכך אמר הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, שכל בחור נזקק לחיותו כף אחת מלאה כבוד בכל יום ויום. ומדוע נביט על **הנזקק** ולא נעניק לו די מחסורו, כשאין הדבר עולה לנו אפילו שווה פרוטה.

לו. איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בליקוטי הרי"ם בין המצרים) וז"ל. יש לייגע עצמו בימים הללו, להפטר משנאת חנם. והיינו **מה שעינו רעה בשל אחרים. ואפילו מי שאין לו עין טובה על כל אחד זה הוא שנאת חנם.** וכל שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו (ירושלמי יומא, א א), **וטוב עין הוא יבורך – ובזה יבנה הבית.**

כתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (בהעלותך שנת תר"ע ד"ה ולכפר) וז"ל. ובמידת טובת עין נכללו כל המידות כאמרם ז"ל עין טובה כו'... **ומידת טובת עין הרי היא כפרה גמורה לאדם.**

לז. ואל תשיביני כי לא בחינם אני נוטר לו איבה שהרי הלה ביזה אותי הזיק לי וכו', שמע נא למעשה שהיה בעי"ת נ.י. יצ"ו בעיצומה של הלווית המת, והנה רואים בני משפחת הנפטר שאחד מהמלווים (שאינם מכירים אותו) בוכה בכי תמרורים מאין הפוגות, לאחר שגמר אחרון המלווים את דרכו, ניגשו אליו מבני המשפחה ושטחו בפניו פליאתם הרבה, היאך הוא קרוב שלהם, ענה הלה, לא קרוב ולא בן קרוב, א"כ למה זה לך נהי בכי תמרורים. ענהו היהודי, באתי הנה ממרחקים לאסוף כסף, כי מתקרב ובא מועד נישואי בני בשעטומ"צ ואין הפרוטה מצויה בכיסי, לזה באתי הנה לזכות את תושבי ניו יארק ב'מצוות צדקה' למהדרין, ואכן, היה ה' בעזרי, ואספתי סכום נאה ומכובד. אך מה חשכו עיני בקומי בבוקר וראיתי כי הלך לו הכסף לידי הגנב, ומעתה עלי לשרך רגלי מחדש בבתי הנדיבים בעם, וכבר עלו הדמעות בעיני אלא שבושתי וגם נכלמתי לבכות וליילל ברחובה של עיר, על כן באתי הנה - למקום שכולם בוכים בהלוויית המת, כי כאן אוכל לבכות באין משים. אך לא היה בבכיי הרב כל כוונה להתאבל על מות יקירכם.

והנמשל פשוט וברור, פעמים שאנו נכנסים לבית המדרש, לכולל, או למקום עבודת הכפיים, ובא אלינו מאן דהו, ו'על הבוקר' שוטף אותנו ב'קיתון של רותחים וצוננים גם יחד', ואנו משיבים לו מנה אחת אפיים, וההמשך... ידוע לכל, **עלינו להבין ש'סך הכל' פלוני זה צרה לו בביתו, או בכל ענין אחר, וחיפש ומצא בנו 'מקום' ראוי ומתאים ל'שפוך את נפשו' ואין בגערותיו וצעקותיו כל כוונה לגעור בנו וכדו'**, כאותו 'משולח' שחיפש ומצא מקום לבכות ולמצוא פורקן לנפשו הדואבת וכואבת, והמשכיל ידום בעת ההיא, וידון אותו לכף זכות, ושלום ושלווה יהיו נחלתו.

לח. אחד מחמישה דברים שאירעו את אבותינו בי"ז בתמוז 'נשתברו הלוחות', ורמז יש בזה כי 'שני לוחות' היו מחולקים א' לענייני בין אדם למקום כ'אנכי' ו'לא יהיה לך', והב' לבין אדם לחברו כ'לא תרצח' ו'לא תגנוב'. וזהו 'נשתברו הלוחות', שחילקו ביניהם, וקיימו רק את חלק התורה שבין אדם למקום, ואילו בבין אדם לחברו זלזלו לגמרי...

רמז לדבר מצינו בדברי המדרש (ויק"ר פר' אחרי, כ יב) א"ר יודן מפני מה נסמכה מיתת אהרן לשבירת לוחות אלא מלמד שהיה קשה לפני הקב"ה מיתתו של אהרן כשבירת לוחות, והיינו כי אהרן הכהן היה אוהב שלום ורודף שלום, **ומשמת אהרן – ופסקו להיזהר בחלק 'בין אדם לחברו', זהו שבירת הלוחות האמור כאן,** שעזבו את אחד מהלוחות העוסק רק ב'בין אדם לחברו'...

איתא ב'תנא דבי אליהו' (רבא כח) **אמר להם הקב"ה לישראל בני אהובי... ומה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבין זה את זה ותהיו מכבדין זה את זה...**

איתא בגמרא (יומא ט:) 'ראשונים שנתגלה עוונם נתגלה קיצם, אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קיצם' ופירושו שבחורבן בית הראשון 'נתגלה עוונם' שנאמר בקרא שנחרב מחמת שעברו על ג' העבירות החמורות (ונלמד מקרא עיי"ש בגמ'), 'נתגלה קיצם' - שהיה קץ לגלותם בסוף שבעים שנה, ואילו בבית שני שלא נכתב במקרא על מה נחרב, עדין לא נתגלה מתי יבוא סוף וקץ לגלותנו. הקשה הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש דרוש ז), מה ענין זה לזה - וכי מפני שגילו לנו בפסוק מפורש מהו חטאם לכן נתגלה קיצם, ועוד, הרי מה שלא נתגלה עוונם בבית שני הוא מאחר שכבר לא היו נביאים בבני ישראל, וכבר לא נכתבו כתבי הקודש.

אלא מבאר ה'יערות דבש', ש'נתגלה' הכוונה שהוברר העוון **לבני ישראל עצמם** - שהבינו שיש עוון בדבר, הראשונים נתגלה עוונם - שעברו על ג' החמורות והכירו ב'עוונם' שהוא גרם את החורבן, והשכילו אחר החורבן לשוב בתשובה על כך, לכן היה קץ לגלותם לאחר מלאות שבעים שנה. אך בבית השני שעוונם היה 'שנאת חינם', ומזה עדיין לא שבו, ועד היום מחזיקים בטומאה לשנוא חנם[לט], ונוהגים כדרך הצבועים - בפיו שלום ידבר עם רעהו ובלבו ישים ארבו, וישמח במפלתו ותקלתו, ולחכם ייחשב בעל התחבולות אשר 'ציד בפיו' ורוכב על שני הסעיפים, ועד היום הזה עדיין לא השכילו לגלות ולראות עד כמה מתועב הדבר לפני הקב"ה, ועדיין לא חזרו בתשובה שלימה על זה, ומשום כך 'לא נתגלה קיצם' ואנו יושבים זמן רב בגולה[מ], כי כל זמן שהסיבה המביאה את החולי לא תוסר, אי

איש יהודי היה בעיה"ק ירושלים בימי 'המלחמה' הנוראה ושמו רבי יעקב, הלה נגוע היה בנגע הצרעת על כן התרחקו ממנו הבריות, ואף לא ניתנה לו הרשות להציג רגלו אפילו במקווה טהרה אחת שבירושלים... והיה אומר הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל **אילו היו נותנים לרבי יעקב דריסת רגל במקווה הייתה כל המלחמה הנוראה מתחוללת מעבר לים באופן אחר**, והיינו, אף שנגזרה הגזירה, אך מכל מקום היה אפשר להמתיקה שלא תהא הגזירה קשה ואכזרית כל כך.

לט. בפרשתן (א כח) 'אחינו המסו את לבבינו', וכתב הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע (קמד:) דהנה ב'טעמי המקרא יש על תיבת 'אחינו' תלישה קטנה ועל 'המסו את לבבינו' קדמא ואזלא. ומבאר **שהכתוב מזהירנו להשמר מאד ב'אהבת חברים' מפירוד הלבבות אפילו במיעוטא דמיעוטא**, והיינו אפילו מ**תלישא קטנה** ביותר, א קליין רייס. כיון שכך טבע המחלוקת, מנקודה קטנה מתחזקת המחלוקת ומתלבה האש יותר ויותר, עד שנעשה 'המסו את לבבנו' **בקדמא ואזלא**, אזלא פי' 'הולך', שאש המחלוקת מתפשטת והולכת עד לשמים.

וכך אמרו בגמ' (סנהדרין ז.) **האי תיגרא דמיא לצנורא דבידקא דמיא**, וברש"י, לצינורא דבידקא, כשהנהר גדל פעמים שהוא יוצא לשדות הסמוכים לו, כעין ניגרים וצינורות קטנים, **ואם אינו סותמו מיד הולך ומרחיב ושוב אינו יכול לסותמו**, וכמו שנאמר (משלי יז יד) **פוטר מים ראשית מדון ולפני התגלע הריב נטוש**, כלומר ראשית מדון ומריבה דומה לפתיחת צינור המים – **שאם לא יעצור אותו מבעוד מועד לא יוכל לסתמו יותר.** וכן היא מציאות הדברים במחלוקת הנמשכת לפעמים ימים ושנים רבות – כשכבר כמעט נשכחה סיבת המחלוקת, ועדיין האש בוערת.

ובזה מבארים הא דאמרו (יומא ט:) שבגין 'שנאת חנם' נחרב בית המקדש, וכי יש מי ששונא את חברו 'בחנם', הרי השנאה באה על זה שהזיק לו או דיבר עליו וכן כל כיו"ב, ואיננה בחנם כלל.

אלא צריך לומר, דהאש הבוערת בפיסת עץ קטנה תכבה תוך רגעים ספורים, כשיוסיפו לה עצים תבער למשך שעה, ובהוספת שמן ועוד חפצים הבוערים תבער האש כמה ימים וכן הלאה. כללו של דבר, כפי רוב השמן שיוסיפו למדורה כן תוסיף האש לבעור. כך ממש היא אש המחלוקת, אם לא יוסיף הלה לענות לו וכדו' תשקע האש מעצמה ותכבה, אך אם זה יענה וזה יצעק ויגרור אחרים וכיו"ב – אזי אי אפשר לידע עד כמה ימים ושנים תמשך המחלוקת. ועל הוספת השמן – הגערות והצעקות אמרו שהוא **בחנם**, כי אם לא היה מחזיר לו תיכף בכפלי כפלים לא הייתה האש מתפשטת למרחק גדול כל כך...

מ. ידוע דבר המעשה (הובא ב'שבחי האר"י') שהאריז"ל עשה באיזה זמן הסגר עם עשרה מתלמידיו, ותיקן חדרים לנשים והטף, וחדרים לתלמידים, היה מזהיר אותם תדיר, שמאד יזהרו באהבת אחים ורעים זה עם זה, ושלא תדרוך

אפשר לרפאות החולה בכל מיני מרקחת וסמים שבעולם[מא].

הבט נא בדברי ה'כלי יקר' בפסוק (שמות ג ב) 'וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל'. ולכאורה קצת תמוה **א.** מדוע אמר הסנה בוער **באש**, הרי האש בוערת ולא הסנה והיה לו לומר 'האש בוער בסנה' **ב.** מהו מתוך הסנה הרי האש עצמה בוערת ולא הסנה מבעיר אותה.

אלא ביאורו, 'הסנה' - הוא השנאה שיש בין אדם לחבירו, וה'אש' היא הצרות הרבות העוברין על עם בני ישראל ה"י, והסנה **בוער באש** - הנהגת בנ"י שמכאיבים זה לזה בקוצים' (כדוגמת 'הסנה' שהוא מלא קוצים) וזה **מבעיר את אש** הצרות והגלות. וכלשונו של ה'כלי יקר', בקוצים הללו המשמיעים קול כשהם בוערים **באש**, כך ישראל אפילו בזמן שאש הצרות מתלקחת סביביו, מכל מקום כל אחד לחבירו קוץ מכאוב וסילון ממאיר, כמנהג דורות הללו. ותמיד משמיעים קול... וזו עיקר סיבת הגלות, מצד השנאה והקנאה שביניהם יותר מבכל האומות, ובעלי הלשון השמיעו את כל ישראל אין נקי, כי תצא אש המחלוקת מסלע המחלוקת, האבות מבערים אש והבנים מלקטים עצים - על כן בערה בהם אש ה', לכך נאמר והסנה איננו אוכל כי אף על פי שאש

רגל המחלוקת במחנם כלל וכלל, פעם אחת בערש"ק פרצה מחלוקת ביניהם, אשר החלה בנשים ומשם נתפשטה עד ראשי המשפחות תלמידיו הגדולים של האריה"ק, לעת ערב יצא האר"י עם החברים כמנהגו לקבל השבת, ומוהר"ר רבי חיים וויטאל ראהו שפניו נפולות, לאחר שסיימו התפילה שאלו מהרח"ו ליגון זה מה עושה, אמר לו האר"י מפני שראיתי בעת קבלת שבת את הס"מ ואמר זה הפסוק - 'גם אתם גם מלככם תיספו' (שמואל א' יב כה), **ולא נחתם גזר הדין אלא בעבור שנעשה היום קטטה ביניכם, כי כל זמן שהיה שלום ביניכם לא היה לשטן בית כניסה לקטרג**, ואכן באותו זמן נסתלק לשמי רום רבן של ישראל.

ובכלל זה הזהירות בכבודו של חברו, פעם ערך הבארון ראטשילד 'קידוש' לכבוד ה'שמחה' שהייתה במעונו, אל הקידוש הוזמנו הרבה מבני ישראל בראשות מאורי וגדולי הדור דאז, ויהי בהיכנסם לאולם הגדול לא מצאו על השולחנות הערוכים רק יין וגביעים לקדש בהם – ולא ידעו כיצד יקדשו, שהרי 'אין קידוש אלא במקום סעודה' (פסחים קא.) כיצד יקדשו מבלי 'מזונות' על השולחן... והנה הופיע הבארון במלוא הודו ותפארתו ולידו ישב הגאון הגדול רבי חיים עוזר זצוק"ל, נטל הבארון את הגביע בידו קידש על היין בברכת בפה"ג, ולאחמ"כ בירך 'בורא מיני מזונות' על הגביע ואכלו. ונתברר לכל כי הגביע הוא בעצמו 'בר אכילה' והוא ה'מזונות' כדי לצאת ידי קידוש במקום סעודה, לאחמ"כ כיבד הבארון את הגרח"ע שיקדש על היין, הגרח"ע מילא את ה'כוס' נטלו בידו והחל מתעמק במחשבותיו למשך זמן, עד שפתח וקידש עליו, ובירך בורא מיני מזונות על הכוס ואכלו... משיצא שאלוהו מקורביו, ילמדנו רבינו, במה התעמק כשהחזיק בגביע בידו ולא קידש מיד... ענה הגרח"ע, נתעוררתי לחשוב כיצד אחזיק מזונות בידי ואקדש על יין, והרי את הפת יש לכסות 'שלא יראה הפת בושתו' (עיי' או"ח רעא ט) ואף אם ב'מזונות' רבו המנהגים, מ"מ כשהנני אוחזם בידי וודאי יש לחשוש שלא יראו בושתם, שוב חזרתי לחשוב, אם לא אקדש יתבייש הבארון ראטשילד, על כן אמרתי - מוטב שיראה ה'מזונות' בושתו ולא ראטשילד (קובץ 'ישורון' שנת תרע"ב).

מא. אומר היה הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע כי על עבירות החמורות ש'בין אדם לחברו' נפרעים מן האדם בעולם הזה, ומשם באים רוב הצרות והייסורים ומכאובים הקשים שסובלים בהאי עלמא. וכל הגיהנום בעולם העליון אינו אלא על עוונות של 'בין אדם למקום'.

ידוע דבר המעשה שפעם הגיע ובא הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע לעיר אחת, והגישו אצל השולחן 'לחיים' (מזונות ויי"ש) ולא רצה הרה"ק לשתות, רק נענה 'כשיהודי דוקר את רעהו בלשונו בביהמ"ד, הרי הוא גורם שגוי ידקור איש מישראל בחרב' (סוף דבר הוברר ש'רוח הקודש' הייתה בביהמ"ד, שבאותה שעה אכן דקר גוי איש יהודי ברחובה של עיר, מפי גאב"ד נאראל זי"ע).

היה אומר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע שניתן לראות עד כמה היצר הרע מתגבר בעניין זה ביותר, שהנה לב יודע מרת נפשו שכאשר נכשל בעבירה רח"ל, **כשמכניס** לפיו דבר איסור וכו' הרי מיד 'רץ' הוא אל רבו להורות לו דרכי תשובה ולבקש 'תיקון' על אשר חטא, ואילו כשמוציא מפיו לשון הרע או שאר דברים בוטים כמדקרות חרב אזי ממשיך בשגרת החיים... בחשבו 'שלום עלי נפשי'.

התלאות יבער ביעקב מכל מקום מציאות הסנה נשאר קיים בכל דור ואיננו אוכל כי לא יכלו הקוצים מן כרם ה' צבאות בית ישראל, עכ"ל. ובזה מבאר נמי מה שאמרו 'מתוך' הסנה, כי כל 'לבת האש' של אורך הגלות והצרות הוא 'מתוך הסנה', מתוך שיש בהם דלטורין, ודבר שפתיים אך למותר.

והנה, רבים המקשים, מדוע אסרו חכמים 'שאילת שלום' ב'תשעה באב', הרי שורת הדין נותנת שאם הבית נחרב בבית שני בעוון שנאת חינם - יש להרבות בו ביום ביותר בשאילת שלום ואהבת חינם, ועוד קשה מדוע אסרו 'ללמוד תורה' ביום זה, בו בזמן שבית הראשון חרב 'על עזבם את תורתי'.

והענין יובן על פי דברי הגמרא במסכת גיטין (נח.) מעשה **בשוליא** דנגרי (תלמיד שלמד אצל נגר אומנות הנגרות) **שברוע** ליבו עשה תחבולות שאדונו הנגר יגרש **את אשתו**, וכשבא הרב לשאול **את** התלמיד 'מה אעשה וכתובתה מרובה', אמר לו התלמיד, 'אני אלווך ותן לה כתובתה', עמד זה וגרשה, הלך התלמיד ונשאה, כיוון שהגיע זמנו לפרוע ההלוואה **ולא** היה לו לפרעו, אמר לו **אותו** תלמיד **לאדונו** הנגר (שעתה נשא את אשתו) **בא ועשה עמי בחובך**, (היינו שיעבוד אצלו בעבודת הבית ובשכרו יגרע מן החוב), **והיו הם** (התלמיד והאשה אשת הרב הנגר מתחילה) **יושבים ואוכלים ושותין, והוא** (בעלה הראשון) היה עומד ומשקה עליהן, והיו דמעות נושרות מעיניו ונופלות בבוסיהן, **ועל אותה שעה נחתם גזר דין.**

ולכאורה צריך ביאור, וכי עבור זה ראויים הם לעונש כזה - להחריב הבית ולהגלות **את ישראל**, והרי **לא** הייתה כאן כל עבירה על דין מפורש בתורה, כי מתחילה **לא** עבר שום עבירה, והנישואין היו כדת משה וישראל, ומדוע החמירו עליהם כל כך, **אלא** אומר היעב"ץ (בביאורו על הש"ס ד"ה נחתם), וז"ל. 'מכאן נראה ברור שיש עוון שאינו מפורש ומבואר בשום מקום, והוא חמור מאד ושנאוי בעיני המקום יותר מעבירות חמורות, להעניש הרבים בעבורו. בשביל שאין חוששין לו כלל עם היותו מתנגד לשכל (היינו ששכל האדם מבין שדבר זה שקוץ ומתועב לעשותו), **והוא מפני שהיה** דבר מתמיד בפרסום בכלל מאן דסני לך לחברך לא תעביד', עכ"ל. והיינו שאדרבה יש דברים שלא נכללו בשום איסור המפורש בתורה, ואפשר לו לאדם לטעון 'מי אסר את הדבר הזה' - היכן כתוב בתורה שהדבר אסור, אך באמת, כל מהותו של מעשה זה מופרך מעיקרו, ומתנגד לרצון הבורא שנהיה דומים לו שהרי 'מה הוא רחום וחנון **אף אתה** רחום וחנון' (שבת קלג:), **ורשעות אכזרית זו כדוגמת השוליא דנגרי הוא היפך קיום העולם**[מב].

עפי"ז יבואר מדוע אסרו ביום תשעה באב לשאול כל אחד בשלום רעהו, כי הקב"ה יראה ללבב, שיש רבים המסבירים פנים אל רעיהם אבל 'רעה בלבבם', בתוככי ליבם שונאים הם את רעיהם וחושבים עליהם מחשבות להרע (כדברי היערות דבש דלעיל), ע"כ אמרו חז"ל, הנח ממנהגך יום אחד בשנה, אל תשאל בשלום רעך, ושב נא בפני עצמך והתבונן היטב בהנהגת 'בין אדם לחברו' כזאת. אולי בהתבוננות זו יתעורר להפוך את ליבו לטוב, כמו כן, מטעם זה אסרו הלימוד, שלא ירגיש אדם כי הוא מושלם בדרכיו - שהרי הוא עוסק בתורה, אלא יעצור ממרוצת החיים, ויתבונן במה שהיה עם אבותינו ועמנו ביום הזה, ואז יתחיל לשאול בשלום חברו מתוך אהבה וחיבה אמיתית, גם יעסוק בתורה ללמוד ע"מ לעשות ולקיים את 'רצון נותן התורה' באמת ובלב שלם, ולא ישתמש בתורה להתיר רשעותו

מב. סיפר הרה"ח ר' חיים ארנפעלד ז"ל ששמע מהרה"ק מקלויזנבורג זי"ע בליל יום הכיפורים מיד אחר המלחמה הנוראה, לבאר בלשון הכתוב (דברים לב יח-יט) 'צור ילדך תשי ותשכח קל מְחֹלְלֶךָ, וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו', **צור ילדך תשי** - הקב"ה מיטיב לכל ונותן להם חיים פרנסה וכבוד וכו' וכו', והרי הם שוכחים מכל טובותיו של הבורא וממרים כנגד רצונו, על זה **מחוללך** – מלשון מחול-לך, הקב"ה מוחל על חטאים אלו שבין אדם למקום, אך **וירא ה' וינאץ** - על מה יתרבה ויתגדל כעסו, **מכעס בניו ובנותיו**, על זה שמכעיסים ומכאיבים לבניו ולבנותיו, ע"ז אינו מוחל.

כעי"ז אומרים משמיה דהגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע במה שנאמר (איכה ב ו) 'שכח ה' בציון מועד ושבת וינאץ בזעם אפו מלך וכהן', שכביכול **שכח ה'** והעביר את חטאם אשר חטאו **במועד ושבת** - שחללו שבת ויו"ט, ועל מה **ינאץ בזעם אפו** - על מה שעשו **למלך ולכהן**, שעל כך אינו מוחל.

ועוולותיו - כאותו שוליא דנגרי, שגרם עפ"י תורה להוציאה מתחת בעלה שהוא ישאנה[מג].

ונפשי כעפר - מעלת ההכנעה

הנה אמר ירמיהו הנביא לצדקיהו המלך (ירמ' לח יז) 'כה אמר ה' **אם יצוא תצא** אל שרי מלך בבל וחייתה נפשך, והעיר הזאת **לא תשרף באש**, וחיתה אתה וביתך', אך **אם לא יצא**, יהרג בחרב הוא וכל אנשי ביתו, וכל עם בני ישראל יצאו לגלות ובית המקדש יהפך למאכולת אש. ותמה הרה"ק מקאמרנא זי"ע, (נתיב מצוותיך שביל התורה א, אות ג) **אם כבר נחתמה** הגזירה על עיר הקודש שתיחרב ועל בית המקדש שישרף, על אנשי ביתו שיהרגו ועל כל העם שיצאו לגלות המרה, היאך תתבטל על ידי שימסור עצמו אל הרשעים. ומבאר הרה"ק מקאמארנא שבכוח הכנעה לבטל כל גזירות רעות, ואילו היה צדקיהו מכניע את עצמו היה מציל בזה את חיי עצמו וחיי משפחתו, ולא עוד אלא מכיוון שהמלך הוא 'לב העם', היה פועל בכך לבטל את הגזירות מעל כל עם בני ישראל, והיה נמנע מאתנו החורבן הנורא וכל הגלות והצרות שיצאו מהחורבן עד עצם היום הזה, ומוסיף הרה"ק ובזה תבין ענין ההכנעה כמה הוא מפליא פלאות.

וזוהי עבודת האדם בכל עת שיבוא לידי נסיון בענייני מצה ומריבה כשחבירו יאמר לו או יעשה דבר כנגדו, יכניע את עצמו אליו, וכל זאת כדי שלא תתלקח המחלוקת, כי לאחר שתבער האש כבר יצטרך עמל רב להשקיטו, וכל מה שמתבקש הימנו הוא 'איין קליין ביגעלע', כפיפה אחת השווה זהב (כפי פירושו של הרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן זי"ע, בסוף ספר דברי מאיר)[מד].

מג. אמרו חז"ל (ב"מ מד.), הנותן 'מעות' לחברו תמורת איזה חפץ שברצונו לקנות ממנו, עדיין אפשר לו לחזור בו כל זמן שלא עשה קנין משיכה (כיון שרק משיכה קונה מן התורה ולא קנין כסף), אבל אמרו **מי שפרע מאנשי דור המבול ודור הפלגה הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו**, וצריך ביאור מדוע נקטו 'דור המבול והפלגה', ולא מי שפרע מפרעה ומצרים וכיו"ב, ובתלמוד ירושלמי (ב"מ פ"ד ה"ב) אמרו שאדם זה דומה לדור המבול כי עוון דור המבול היה 'כי מלאה הארץ חמס' (בראשית ו יג) והיינו שהיו גוזלים פחות פחות משווה פרוטה עד שנחסר הנגזל מכל ממונו – כמעשי אלו כך מעשי אלו, כי הם גזלו בגזלה שאי אפשר להוציאה בדיינים, ואף זה החוזר בו אי אפשר לתבעו בדיינים אבל הקב"ה יתבע ויפרע ממנו.

ובביאור מה שדימו אלו לאלו, כי זה החוזר בו מהמקח אינו מתחשב כלל על שגורם בזה הפסד למוכר - בטענתו שעל פי תורה עדיין לא חל המקח ומותר לו לחזור בו, כיוצא בזה היו בני דור המבול שגזלו באופן שאין מקום לתבוע **על פי תורה** - ודייקא על זה אמר הקב"ה 'קץ כל בשר בא לפני' והחריב את כל העולם עבור זה, **כי חרון אף של מעלה בא על זה שמחזיק ב'רשעותו' בשתי ידיים, אלא שלרוב 'צביעותו וצדקותו' הרי הוא מסדר את רשעותו באופן שלא נוכל לבוא עליו בטענה עפ"י תורה.** מי יפרע ממנו - מי שפרע מדור המבול הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו, שאף הם נהגו כמנהגו של זה, מצצו דם איש לרעהו, מבלי שתוכל למצוא מקרא מפורש כנגדם בתורה.

מד. סיפר הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע עובדא שהוא עצמו היה עד לה, אב ובנו עניים ודלים פסעו יחדיו, וזמן רב לא בא אוכל אל פיהם, לפתע הבחין האב במטבע של זהב הנוצצת על פני הקרקע, ביקש האב מבנו שיתכופף וירים את המטבע, ובו יקנו דבר מאכל לסעוד את נפשם הרעבה, אך הבן סירב באמרו שאין כוחו במתניו להתכופף עדי ארץ, אשר על כן התכופף האב בעצמו, הרים את המטבע וקנה בו שלושה עשר תפוחים, ורצה לתת אותם לבנו בעבור תחיה נפשו בהם, אך הבן טען לעומתו – מכיוון שלא אבה לשמוע לקול האב אין הוא זכאי לשבוע מטוב התפוחים, אך האב שראה ברעבון בנו, נענה ואמר לבנו שהוא ממהר לדרכו, לכן מקדים הוא לילך לפניו, והבן יבוא אחריו.

בכל עת שעבר עוד כברת דרך השליך האב ארצה תפוח אחד, וכך 'מצאם' הבן שהלך לאחוריו, ונפשו הרעבה לא יכלה עמוד, התכופף הבן ניקה את התפוח מטינוף העפר, ואכלם להשקיט רעבונו העז, וכך מצא את כל הי"ג תפוחים ואכלם.

ואמר הרה"ק ר' צדוק שמעשה זה לימדו לקח רב לעבודתו יתברך כל ימי חייו, כי אם היה הבן מתכופף מתחילה פעם אחת להרים את המטבע מעל פני האדמה, הרי היה מונע מעצמו עמל וטורח - לכופף עצמו שלושה עשר פעמים ובכל פעם לשטוף התפוח מטינוף, והאמת היא, שהרבה לימודים ישנו בסיפור זה המתפרש לע' פנים שבכפיפה

רב לך שבת – קדושת שבת בכלל ובפרט בימי בין המצרים ושבת חזון

הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (איכה, ד"ה ואומר אבד נצחי) מסביר **את** הכינוי שבת 'חזון', **שהוא** מלשון 'ראיה', **שהקב"ה מראה לנו את** הייעודים הטובים העתידים **לבוא עלינו** לעתיד **לבוא**[מה].

כתב הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (לשבת חזון) י"ל **אשר שבת חזון הוא יותר גדול במעלה מכל שבתות השנה.** על דרך שנשאלתי פעם אחת לבאר המדרש (לא נודע) **דאיתא שם לא** היה יום מועד לישראל כיום שנחרב בית המקדש עד כאן **והוא פלא** (וכבר עמד בזה ה'משנה למלך' בספרו פרשת דרכים עיי"ש). **אמנם בשום שכל והערת לב.** יש לומר בזה כי בעת הפרידה מתעוררת **אהבת** רעים **במלא** תוקפה ועוזה, **ובשעת** חורבן **הבית עת צאת בני ישראל לגלות המר והנמהר הזה נפרד כביכול קוב"ה מבניו על כן נתעורר אז אהבה עזה ועצומה ביניהם, ואהבה וחיבה זו שבה ומתעוררת בכל שנה ושנה**[מו].

ובהאי יומא מתעורר ביותר **אהבתו** של הקב"ה לבניו חביביו עם קרובו ביום **השבת, והוא** משרה **שכינתו עליהם ביותר בכל מצב שהם נמצאים בו. וכפי שביאר** הגה"ק רבי יהונתן **אייבשיץ** זי"ע (יערות דבש ח"א דרוש י"ג) **מה שאמרו בגמ'** (יומא נד:) **שבשעה שנכנסו אויבים להיכל ראו את הכרובים מעורים זה בזה, והקשו הראשונים** (הר"י מיגאש וריטב"א ב"ב צט. ושא"ר) **שהרי איתא בגמ'** (ב"ב צט.) שרק בשעה שעושים ישראל רצונו של מקום **אזי פני הכרובים איש כלפי אחיו, אך כשאינם**

אחת חוסך האדם מעצמו כפיפות ויגיעות רבות לאחר זמן, אך לענייננו אנו נסיק מסיפור זה לענין המחלוקת עד כמה שווה לו לאדם להתכופף ולהכניע עצמו פעם אחת בתחילת המריבה, וממילא לא יצטרך להתכופף ולהתאמץ לאחר מכן פעמים רבות ומרובות.

ומבשרי אחזה, **כמו חמשת אצבעותיו של אדם, שבגובהם אינם ישרים, אך באם הנם מכופפים הרי הם מיושרים, כי על ידי שמתכופפים כל ההדורים מתיישרים.**

מה. וכבר אמרו משמו (דרושי צמח צדק למגילת איכה ששמע מאביו בשם הרב מבא"ד שאמר בהיותו בשב"ק בק"ק בראהין) להמשיל את הדבר, למלך שעשה לבנו בגד יקר ומפואר בכל מיני פאר והדר, אך הבן לא השכיל להעריך את חשיבות הבגד ויקרו, ולא שמר עליו כראוי, ונקרע הבגד לכמה קרעים, והוכרח האב לתפור לו בגד חדש, ועדיין לא השכיל הבן להחשיב את יקר תפארת גדולת הבגד החדש, ושוב לא שמרו וקרעו כבתחילה, מה עשה האב ברחמיו על בנו, תפר לו בגד בשלישית, אך הפעם לא נתנו לבנו אלא תלאו במקום שמור, ומפעם לפעם קרא לבנו ואמר לו, ראה בני, זה הבגד מוכן עבורך, אמנם לא תקבלהו עד אשר תשוב מדרכיך הנלוזות ותלמד לשמור את עצמך ובגדיך - אז תשוב לקבל את הבגד המפואר, והנמשל, הקב"ה בנה לנו את בית הבחירה, וכבר נחרב הבית בראשונה ובשניה על אשר לא שמרנו עצמנו מטינוף ולכלוך, על כן בשלישית הכין לנו מקדשינו אלא שעדיין לא נתנו לנו, ובכל שנה ב'שבת חזון', קורא לנו, ומראה לנו - ראו נא את הבית השלישי עומד מוכן לרדת ארצה באש מן השמים, אמנם 'בידכם הדבר' - 'שובו אלי ואשובה אליכם'. אם תפסיקו לטנף מעשיכם ותשמרו עצמכם כראוי מיד אורידנו לכם מן השמים, במהרה בימינו אמן.

מו. אף שלא הותרה ה'עצבות' מעולם, ולא נצטווינו בתשעה באב ובימים הללו אלא 'להתאבל' על ירושלים, וכמו שידוע בשם החזו"א (מעשה איש ח"ד קסג, והובא לקמן) שאין אבלות זו סתירה לשמחה, מ"מ בשבת יש להיזהר במשנה זהירות בענין זה, וכבר אמרו חז"ל ב'ספרי' (בהעלותך יט) 'ביום שמחתכם אלו השבתות'... וכה הביא ב'שיח שרפי קודש' (החדש, שבת כד) שהרה"ק רבי בונם מפשיסחא זי"ע אמר פעם בנוגע לאיש 'עצבן' (יהודי השרוי בעצבות ל"ע) שרצה לבוא אליו על שב"ק ומן השמים סיבבו שלא עלה בידו להגיע עד 'פשיסחא' רק במוצש"ק. וכה אמר הרר"ב, הנה יום השבת קודש, כשבא אצלו אורח טוב, יתן לו ויכבד אותו כפי ערכו. דהיינו אם חל ר"ח בשבת או חנוכה בשבת יכבד אותו **קצת,** דהיינו ב'קריאת מפטיר ובמוספים' של ר"ח. אם חל יו"ט בשבת יכבד אותו **יותר,** ויתן לו את **כל** הקריאה ואת **כל** התפלה של יו"ט, ואם חל יוה"כ בשבת אז יכבד אותו **יותר ויותר,** שיתן לו את המאכל - שאסור לאכול ביוה"כ שחל בשבת, ויבטל שבת א"ע כנגד יוה"כ. אך אם חל ט' באב בשבת, הרי הוא נדחה לאחר השבת, **והשבת אינו מכבד אותו כלום,** כי הש"ק אומר באורחים כאלו אין רצוני היום, רק יבואו לאחר השבת...

(ורמז על 'עצבן' זה שנדחה מלהיות אורחו עד לאחר השבת).

עושים רצונו של מקום פניהם אל הבית, ואם כן כיצד היו הכרובים מעורים זה בזה בשעת החורבן. ומבאר הרבי ר' יהונתן על פי מה דאיתא בירושלמי (תענית פ"ד ה"ה) שבבית ראשון נבקעה חומת העיר בתשעה בתמוז וחורבן הבית היה באחד באב (כ"א יום לאחר ט' תמוז), וכבר מצינו שתשעה באב באותה שנה היה באחד בשבת (תענית כט.), נמצא שאחד באב חל בעצם יום השבת, ומשום כך היו הכרובים מעורים זה בזה, כי בשב"ק הקב"ה מראה חיבתו לישראל אפילו כשאינם עושים רצונו של מקום[מז]. ובזה מבאר לשון המדרש (עי' זוה"ק ח"ג קעט:) מעולם לא זזה שכינה מישראל ואפילו בשבתות של חול, וכבר עמדו המפרשים לבאר מהו 'שבתות של חול' ופירשו באופנים רבים ושונים, אך להאמור יש לומר שהכוונה היא לשבתות המתחללות שנוהגים בהם מנהג חול, אך מכל מקום לא זזה שכינה מישראל.

איתא מהרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (מסעי תר"ע) בשם הרה"ק 'היהודי הקדוש' זי"ע ששבתות אלו (וביותר בשבת חזון, עיי' שפתי צדיק ועוד) של בין המצרים - כל ה'מעת לעת' הוא 'רעוא דרעוין', שהרי כל הטעם שזמן המנחה דשבת קודש הוא רעוא דרעוין (פירוש 'רצון הרצונות' ועת רצון לכל היא), כי בשעה זו בכל ימות השבוע (בעת מנחה) מתגברים הדינים עד מאד, לאידך באותה שעה ביום השבת הם נמתקים מקדושת השבת, וכאשר דין נהפך לרחמים הרי הוא שעת רחמים ועת רצון גדול מאד, ולכך באותה שעה רעוא דרעוין אשתכח. עפי"ז יש לומר על ימי בין המצרים שבימות החול נחשב כל היום עת דין ומכאוב (לא רק בשעת מנחה), ממילא כאשר 'באה שבת באה מנוחה' והקב"ה פורש על העולם סוכת רחמים נמתקים הדינים השורים באלו הימים, וכל השבת כולה היא המתקת דינים והתעוררות שערי רחמים וכולה עידן רעוא דרעוין.

ובגדולת השבתות בכל ימות השנה בזמן הזה שאין הבית קיים גילה לנו הרה"ק התפארת שלמה זי"ע (בחוקותי, כיו"ב בשבת חזון) עה"פ (ויקרא כו לד) 'אז תרצה הארץ את שבתותיה וגו' כל ימי השמה תשבות את אשר לא שבתה בשבתותיכם בשבתכם עליה' שהתורה הקדושה מרמזת לנו בזה, כי בל החורבן בולו הוא רק לעניין ימות החול, אך בשבת קודש לא פגע כלל החורבן, וכאילו ביהמ"ק עדיין קיים.

ומוביח דבריו מהמבואר בספרי האריז"ל כי גם בזמן הזה אעפ"י שביהמ"ק חרב ואין עבודה ואין קרבן, מ"מ בשבת נעשים כל הייחודים שנעשו אז ע"י הקרבנות ועבודת ביהמ"ק ממילא בהעלאת העולמות כמו קודם פגם אדם הראשון, וזה פי' הפסוק (ויקרא יט ל) 'את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו', כאשר את שבתותי תשמורו ייחשב לכם כאילו המקדש על מכונו ונעשו כל העבודות.

ולא עוד, אלא ששבתות הגלות הם יותר נשגבים מאותם שבתות ששמרו ישראל בזמן שבית המקדש היה קיים, כי אז היו גם כל ימות החול בעבודת המקדש כראוי, אך בימינו אנו שימות החול חשוכים בשחור הגלות המר והנמהר, כל תקוותינו ורוח חיינו הוא יום השבת קודש, בה תנוח נפשינו מנוחת אהבה וידידות, באה שבת באה מנוחה, וממילא יום קדוש זה גבוה הרבה ביותר - בשלימות האהבה יותר משבתות של אותם ימים מקדם, ועל פי זה מבאר בקדשו 'אז' דיקא בעידן גלותא 'תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה' בימי השממה של הגלות או אז תשבות את אשר לא שבתה בשבתכם עליה' כי בזמן ביהמ"ק לא היו שבתים טובים כאלה עכ"ל. וזהו שאנו אומרים בברכת המזון 'שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו' פי' שהמקבל השבת ושומרה בשמחה כדת כראוי וכנכון, ממילא 'והראנו ה' בנחמת ציון עירך' - כאילו כבר רואה את ציון בבנינה.

קרא עלי מועד – קרבתנו אל ה' ביום זה, והעבודה מתוך שמחה

כתב בחת"ס (דרוש ז' אב תק"ס, עמוד ש"ז), כי עוז וחדווה במקומו, ואין השכינה שורה מתוך עצבות, אמנם יום תשעה באב נקרא יום מר כדכתיב (ישעי' כב יב) 'ויקרא ה' אלוקים ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה', ולכן טוב ונכון לכל מרי נפש הנבוכים לבבות ולספוד בימים הללו אשר אלוקינו בשמים ממעל עושה בכי

מז. וכבר כתב הרמב"ן (במדבר כח ב) **אין במוספי השבת חטאת כשאר כל המוספין מפני שכנסת ישראל בת זוגו והכל שלום, והמשכיל יבין.**

והספד[מח], **כי אז עולה** (המתאבל על החורבן) **עד גבוה מעל גבוה, ואע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי, ושומע קולו של מעלה יתברך שמו בוכה בנגדו, וזהו 'בצר לך' בכל צרות גלות הרע והמר הזה, 'ומצאוך כל הדברים האלה' באחריתן של ימים שהוא ט' באב אז ימצאוך ויעוררוך, ואז 'ושבת עד ה' אלוקיך' שיעלה בכיותך עד ה', והטעם כי אז 'ושמעת בקולו' גם כן, כי הוא אז גם למעלה** גנוחי גנח.

ובספר זרע קודש (פר' דברים ד"ה במדרש ג) **כתב**, שהנה בקינות **נאמר** (איכה א א) 'איכה ישבה בדד', ופירוש תיבת 'אֵיכָה' **הוא** מלשון 'אַיֵּכָּה' 'שכביכול יתברך **שואל** עלינו משך כל ימי גלותינו **איה, ואיפה אנחנו עד שימצא אותנו כמו שנאמר** (הושע ט י) 'מצאתי ישראל', **וכשימצא אותנו כביכול ישמח איתנו** - על ידי **שלאידך גיסא אנו מבקשים אותו בגלות ואנו שואלין איה מקום כבודו להעריצו... ע"כ**[מט].

הבט וראה, עד היכן הדברים מגיעים כי ביום הזה **אנו כביכול באותו מצב** של השכינה - **שהיא גם כן בוכה על גלות ישראל והשכינה, וממילא** קרבתנו **אל ה' ממש כיום מועד, שהוא** זמן קרבה גדולה **אל** הקב"ה, ולפי זה יובן מה שכתב ה'אמרי פנחס' **שאז נמצא האדם כביכול באותו מקום שהקב"ה נמצא** ועל כן יכול לפעול מה שרוצה[נ].

איתא ב'עבודת ישראל' זי"ע (אבות ג א) כמשל לאחד שפיזר אבנים טובות בתוך האשפה, וציווה לבנו ללקט אותם ולנקותם מן הטינופת, הרי וודאי שיגדל שכרו של הבן בקיום מצוות האב בזה, יותר מבציווים אחרים, שהרי קשה עליו המלאכה - ללקט מתוך

מח. מסופר שבישיבתו של הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע בפרעשבורג, נהגו בכל יום מימי בין המצרים בהגיע עת חצות היום לערוך תיקון חצות כמובא במג"א (סי' תקנ"א מ"ה) וז"ל. 'ובכוונות האר"י כתב שיתאבל בימים ההם אחר חצות היום ויבכה כמו חצי שעה' (וכך נהיגי עד עצם היום בהרבה קהילות), כשליח ציבור שימש הגה"ק רבי פישל סופר זי"ע שהיה איש מורם מעם, ובכיה רבה בכה על הר ציון ששמם, עד שכל הקהל געו אחריו בבכי וילולה, יומא חדא נעדר רבי פישל מבינות לספסלי דבי מדרשא, ושלחו במקומו נער אחד צעיר לימים שיואיל לגשת לפני התיבה באמירת תיקון חצות, אותו נער 'אמר' את התיקון, ואף הנעים בגרונו בסלסולים משל עומד הוא זה עתה בתפילת שבת ויו"ט, ולאחר שתמה אמירת התיקון חצות, נענה החתם סופר ואמר, נער זה צריך בדיקה אחריו אם אינו מכת ש"ץ חלילה... כי האיך יוכל אדם ירא שמים להוציא מפיו את התפילות והקינות על חורבן עיר האלוקים המושפלת עד שאול תחתיה, בכזו שאננות ושאט נפש, כאילו אין זה נוגע לו עצמו, והרבה יש בעובדא זה ללמדנו עד כמה צריך לקונן ולהזיל דמעות כתנים על שריפת בית אלוקינו.

החת"ס אמר שהבוכה בימים אלו על חורבן הבית זוכה לבנים טובים (הגר"ב מנדלזון גאב"ד קוממיות).

מט. משל לבן יקיר שראה איך שבאו מרצחים שפילים והורגים את אביו ואמו לעיניו, הרי הבן שרוי בצער ואבל ימים רבים ומ"מ אינו תר ומחפש אחריהם ביודעו כי הלכו לבית עולמם וכל עוד שלא יקיצו וירננו ישני עפר לא יזכה לראותם בעיניו... אבל אם רשע שפל לקח את האב והאם בשבי, יהפוך הבן את כל העולם כולו בחיפושיו אחר אביו ואמו, לא ינוח ולא ישקוט עד שימצא את שאהבה נפשו, ובשעה שימצאם יתרגש הבן עד מאד וישפוך נפשו בזעקתו ושאלתו לפני אביו - 'איכה' – חפשתי אחריך, והאב אומר לו – גם אני חפשתי תמיד אחריך...

נ. כתב הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע ('אמרי פנחס' אות שע"ח), 'שהשחוק בתשעה באב הוא סכנת נפשות, כי כשאדם במקום המלך אזי הוא נשמר, מה שאין כן כשנתרחק משם הוא בלא שמירה וביום הזה השכינה כביכול יושבת על הארץ'. כדברים האלו כתב באות ש"פ, 'במקום שהשי"ת שורה, שם כל המלאכים והעולמות והממונים', וכיון שביום זה כביכול השכינה מיללת **'לכך כשהאדם גם כן במקום הזה הוא נשמר בשמירה מעולה...** ולכך בתשעה באב כשיושבין על הארץ, יכולין לפעול אצל השי"ת בתפילה מה שצריכים'. עוד כתב שם (אות שפ"א) **שאם יחסר לאדם איזה דבר, עת טוב היא להתפלל ולבקש מהשי"ת על זה בתשעה באב בעת שיושבין על הארץ'.**

יש **שביארו** (פרקי אמונה א-ב שסב, להגאון מרדכי גיפטער בשם רבו הי"ד) **לפי זה את הפסוק** (איכה א טו) 'קרא עלי מועד', ש'מועד' פירושו מלשון 'וועד' – שביו"ט בא הקב"ה להתוועד יחדיו עם עמו ישראל באהבתו כי רבה, ואף בתשעה באב הקב"ה מתוועד עמנו – כי אהבה גדולה יש לו לבניו בראותו היאך שהם יושבים על הארץ ומבכים מרה את ריחוקו מאיתנו ועל שכינתא בגלותא.

הטינופת... יש ימים בשנה שהם שפלים, דהיינו בין המצרים, שאז ביד האדם להעלות יותר... ומה שיוכל אדם לתקן בט' באב שהוא בשפלות, אינו יכול לתקן בשמחת תורה.

ואולי לכן הפליגו קמאי בשכרם של המתאבלים על ירושלים, שזוכה ורואה בשמחתה, וכהנה מצאנו רבות בספרים. הרה"ק רבי חיים פאלאג'י (בספר 'מועד לכל חי' חודש אב אות סו) **מביא** בשם ספר 'קטורת המזבח' המקונן על חורבן הבית מכפרים עוונותיו וזוכה לאריכות ימים, ובניו לא ימותו בחייו יראה זרע יאריך ימים[נא].

ודע, שעל ידי האבלות על חורבן הבית אנו ממשיכים את הקשר והדבקות לבורא כל העולמים, וכמו שאמר הרה"ק ה'החתם סופר' זי"ע (דרוש לז' אב תקצ"ט) על הפסוק (תהילים קמז ב) 'בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס', שלכאורה צריך ביאור מדוע נאמר 'בונה' בלשון הווה ולא 'יבנה' בעתיד. אלא, על פי שאמרו חז"ל (מכילתא יתרו) **בשאתם** זוכים אתם מונים לבנינו, וכשאי אתם זוכים אתם מונים לחורבנו, ועומק הכוונה הוא בהקדם מה שאמרו (ר"ה ל. ברש"י ד"ה ל"צ, ועוד) שבית המקדש השלישי ירד בנוי מן השמים - ומי הוא הבונה אותו - ובמה יהיה נבנה, זהו על ידי הבכיה והצער של אבילי ציון המתאבלים על חורבנו, ובכל שנה, בזה שבני ישראל מתקבצים לבכות על חורבנו הרי הם מוסיפים בבנינו, ובשיגמר זה הבנין ירד למטה הבית בנוי ומשוכלל'[נב]... והנה אנו עוסקים בבנינו זה כב' אלפי שנה - וכמספר השנים שאנו מתאבלין על חורבנו - כן מספר השנים שהוא נבנה כי ההספד והבכי על החורבן הוא עצמות הבנין. ולכן נאמר 'בונה' בלשון הווה, כי הקב"ה הולך ובונה בכל עת את ירושלים על ידי שנדחי ישראל מתכנסים כאחד לקונן ולבכות על אריכות הגלות המר הזה[נג].

ומטעם זה כתב השל"ה (מס' תענית פ' נר מצוה, מענין העבודה, אות לג) לבאר הטעם שאין אבילות בשבת (עיי' או"ח תקנ"א א), משום שבאמור האבלות היא היא בנין הבית, ואין בנין בית המקדש דוחה שבת.

אמנם אין הבוזנה ב'אבלות' על החורבן ל'עצבות' גרידא, כי כבר אמר הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (מעשה איש ח"ד קסג, י"א בשם הגרי"ז מבריסק), שלכאורה יש מקום להקשות שהרי 'איכה' דברי נבואה היא, והרי אמרו חז"ל (שבת ל:) 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה', א"כ קשה כיצד נתנבא ירמיהו את 'מגילת איכה' שהם דברים הקשים כגידים ומוציאים את האדם

נא. מפורסמים הדברים שהרה"ק המהר"י אסאד היה שומר את הדמעות שהזיל בעת עריכת תיקון חצות, והיה משתמש בהם לעת מצוא להצלת בחורי ישראל מגיוסם לצבא הנכרים (תולדות שמואל, קליין תרצ"ו פ"ט ט – שהיה נותן לטעום מאותן הדמעות. מעדות הרה"ק המהרי"ץ דושינסקי זי"ע, ועוד), וכמו כן הציל בהם מי שכבה מאור עיניו רח"ל, ועוד אותות ומופתים רבים פעל על ידם.

נב. פעם נתאחר הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע מלהיכנס לעריכת שולחנו הטהור, בעת ישיבתו אצל השולחן הסביר לחסידיו, הנה עתה היה אצלי משיח בן דוד גואל הצדק, ושאלתו בפיו האם יתגלה זה עתה ויגאל כבר את בני ישראל מגלותם המרה, או שעדיף שעוד יתמהמה מאחר שיש עוד נשמות רבות הצריכות לבא אל תיקונם, ולאחר ביאת הגואל לא יהא בידם לתקן עצמם עולמית, ועניתי לו, שלדעתי אכן יש לרחם על אלו הנשמות, ולכן עדיף שימתין להתגלות עד שיתוקנו כל הנשמות הצריכות תיקון. נענה אחד מהעומדים - 'וכי בגלל אותם כמה בני בליעל שעדיין לא הגיעו אל תיקונם אנו צריכים לסבול', הפטיר לעומתו הרה"ק ואמר לו, 'הן אתה הוא אחד מאלה'... כל אחד יתבונן בעצמו בשמעו עובדא זו... כי מי יאמר זיכיתי לבבי, ומי יודע בשל מי הסער הגדול הזה.

נג. בדרך זה ביאר הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זי"ע (גנזי ישראל ואתחנן תרס"א) הא דאיתא בגמרא (מכות כד:) כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל יוצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ור"ע מצחק. אמרו לו מפני מה אתה מצחק, אמר להם מפני מה אתם בוכים, אמרו לו מקום שכתוב בו (במדבר א נא) 'והזר הקרב יומת' ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה, אמר להן לכך אני מצחק... עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. ולכאורה צריך ביאור שהרי רבי עקיבא היה מצחק מפני שבטח שגם נבואתו של זכריה תתקיים, ואם כן מהו שאמר **לכך אני מצחק**, שנראה ששמחתו תלויה בבכייתן של חבריו. אלא ביאורו, שאכן, **לכך – מפני שעדיין אתם בוכים אני מצחק**, שכל שמחתו באה מתוך שראה שהם מתאבלים על החורבן, וזה גופא סימן וראיה שעומד הבית להבנות בבנין ציון וירושלים.

מכלל השמחה. **אלא** מכאן, שאפשר לשמוע נבואות קשות ואף לקונן עליהם - בכו תבכה בלילה... ובאותה העת גם להיות בשמחה, והיינו שוודאי צריך 'להתאבל' אבל **לא** להיות ב'עצבות' (וזהו 'בין המצרים' שצריך להלך בין האבלות לשמחה, בלא ליפול לעצבות ח"ו).

ביו"ב כבר מצינו בדברי הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (פרשת מסעי) **הגם שהזמן גרמא להיות עצב ונאנח** על חורבן בית ה', עם כל זה יש לחזק **את** עצמו ולטהר לבבו ולעבוד ה' בתורה ותפילה **בשמחה**, בפרט **בשעת אמירת שירות ותשבחות.** ולהבין זה על פי משל ומליצה, מדרך מלך בשר ודם שיש לו כל מיני טוב ומיני שמחה וגם מנגנים בתוף ומחול וכנור ועוגב, ובודאי כאשר טוב לב המלך והוא שרוי בשמחה אין מן הצורך לו **אל** המשוררים והמנעימים בקולי קולות, כי בלאו הכי יש לו שמחת לב, אבן, כאשר לפעמים בא **את** עצב ויגון ממקרה אשר קרהו, אז ייקראו הפורטים על נבל לשירם ולזמרם - לשמח לבבו ולהצהיל פנים. וכן הנמשל ודוגמא כביכול **אל** קדושתו יתברך, שבוודאי משרתיו ברקיע מנעימים לו ומקלסים שמו, רק בזמן שבית המקדש חרב יש לפניו עצב כביכול, **אז צריכים מי אשר** ה' בלבו **להתחזק ולכנום אל בתי גוואי, להסיר** מעליו **כל מיני עצבות, ולשמח כבוד המלך** - לומר **לפניו אתה מלכנו מעולם, וגם עכשיו, ותמלוך לעולם** ועד **והכל באין נגדך**, ועלו מושיעים בהר ציון ויאתיו כל לעבדך ויתנו לך כתר מלוכה, עכ"ל. ודבר שפתיים אך למותר.

עוד הביא ב'עבודת ישראל' (שם) **את** דברי הרה"ק ה'מגיד' ממעזריטש זי"ע לבאר בפסוק (איכה א ג) 'כל רודפיה השיגוה בין המצרים', שמרמז לכל **אדם** מישראל הרודף קה - להמליך **את** הבורא יתב"ש על עצמו ועל העולם כולו, יוכל להשיג יותר בימים אלו ימי בין המצרים. והרי הדבר משול לשר ומלך גדול, **אשר בעת שהוא יושב** בביתו אזי אימתו מוטלת **אשר לא כל איש ואיש יכול לבוא פנימה, ואין הפשוטים שבאנשים רשאים** להיכנס **לפני ולפנים. אך כשהמלך** נודד במסעותיו ברחבי המדינה, בבחינת 'מלך בשדה', **אז הוא קרוב לכל קוראיו ויאזין שוועת כל הקוראים בשמו** וכל **אחד** יכול להרהיב עוז ולגשת **אל** הוד מעלת מלכותו, ולשאול ממנו כל, כאוות נפשו. וכן הנמשל, כי בזמן הזה שהשכינה כצפור נודדת מקינה (משלי כז ח)..., **לכן הרשות נתונה לכל אדם להתקרב אל מלכו של עולם והוא עונה אליהם**[נד].

ועיקר הענין להתחזק ולאמץ **את** לבבו בעתים הללו לבלתי יפול ברשת ההתרשלות מעבוד ה' חלילה, **ואפילו בתשעה באב שהוא חושך למראה עין, הגם שיש לבכות במר נפש על כל אשר מצאתנו ביום ההוא, מכל מקום יש לשמח לב המלך בשמחה העתידה שבו יולד מנחם ויגאלנו במהרה וישמח ה' במעשיו** והיתה לו המלוכה בימי קדם, ע"כ[נה].

ועדיין לא נושענו – כאילו נחרב מחדש בכל שנה

בתב החתם סופר (דרוש לז' אב תקפ"ז, עמ' שכו), הנה, בחורבן בית המקדש נתכפרו עוונותיהם של ישראל וכמו **שכתב רש"י** (יחזקאל כ ה, והוא מויק"ר ז א) 'הרי שהיתה שנאה זו כבושה לפני המקום קרוב לתשע מאות שנה משהיו במצרים', **עוד איתא במדרש** (אסת"ר, פתיחות יא). 'והיה כאשר נלכדה ירושלים'... **אף ההיא אינה צרה אלא שמחה שבו ביום נולד מנחם** (משיח) **ונטלו ישראל אפוכי** (פרעון שטר חוב עוונותיהם) **על עוונותיהן**, דאמר רבי שמואל אפוכי גדולה נטלו ישראל על עוונותיהן

נד. ושמא יאמר אדם – היאך אתקרב אל הבורא ואין בידי עשות מאומה בעבודתו, ובפירוש אמרה תורה (שמות כג טו) **ולא יראו פני ריקם**, תשובתו בדברי ה'עבודת ישראל' עצמו בפירושיו למסכת אבות (ב יד) **...לכך קל להתקרב עצמו אל הבורא יתברך בימים אלו משאר ימים**, כדוגמא ומשל כשהשר יושב בפלטין שלו אז אינו בקל לבוא אצלו מחמת השומרים הסובבים אותו וגם צריך להביא לו תשורה גדולה לראות פניו, אבל כשהשר יוצא לדרך **קל לבוא אצלו וגם תשורה מועטת נחשבה בעיניו... ומקבל אותו בסבר פנים יפות מחמת שהוא בדרך.**

נה. וכן מתאמרא בשם הרה"ק מבערז'אן זי"ע שאין זמן המסוגל לקבלת התפילות כימים אלו אשר הם במצב של 'תפילה לעני כי יעטוף' ומן **המצר** קראתי י-ה – **ענני במרחב.**

ומספרים שהרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע היה מצווה לפעמים בעת שהגישו לפניו פיתקא דרחמי בבקשת ישועה גדולה, להביאם אליו בתשעת הימים, כי אלו הימים הינם ימים מסוגלים לפעול בהם כל מיני ישועות.

בשעה שחרב בית המקדש הרא הוא דכתיב (איכה ד כב) **תם עוונך בת ציון**[נ]. **ועל כן אומר ה'חתם סופר' ולולי דמסתפינא הווה אמינא דיום ט' באב גופיה יום ששון ושמחה הוא,**

נו. כי חורבן הבית היה בכדי לכפר עוונותיהם של ישראל, וכדאיתא בחז"ל (תנחומא פר' פקודי, והובא ברש"י שם) על הפסוק (שמות לח כא) 'אלה פקודי המשכן משכן העדות', ונאמר 'משכן' ב' פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהם של ישראל, אך עתה שחרב הבית אין לנו במה להתכפר באים עלינו ל"ע צרות וייסורים, וכמשל לאחד שהיו לו חובות לרוב ולא היה בידו לשלם לנושים המרובים, שכל זמן שיש לבעל חוב 'בית דירה' עדיין ניתן לגבות את החובות על ידי שיקחו ממנו את דירתו וימכרוה, ובממון שיקבלו בעדה יפרעו את החובות, אכן אם כבר נמכר ביתו הרי שוב אין להם ממה לגבות את המגיע להם, ואזי מאיימים עליו ומכים אותו עד שישלם חובותיו. ועל דרך זה כל זמן שהיה ביהמ"ק קיים היה הבית משכון עבור חובות העוונות, אך בגלות המר והנמהר, הקב"ה משלח צרות רבות ורעות עד שישוב האדם בתשובה ויפרע חובותיו...

אמנם עלינו לדעת **כי לא חפץ הקב"ה להכות בנו, ותכלית כל הצרות – לעורר אותנו להתקרב אליו יתב"ש, ואם נשים על לב לעבוד את ה' כפי כוחנו ומוחנו ננצל מכל פגע.** וכך נשא המגיד מדובנא את משלו, לאב שבנו היחיד חלה, פנה האב לדרוש ברופאים מומחים, וכולם אמרו לו פה אחד – במצב כזה יש לשמור מאד את הבן שלא ישן אפילו רגע אחד, שכן סכנה גדולה היא שמא תיפול עליו תרדימה עולמית רח"ל, כשמועע האב את דבריהם נטל את הכר אשר למראשותיו של הבן בכדי שלא יוכל לישון, כעבור זמן מה הורגל הבן לשכב אף ללא כר, וכמעט שנרדם בשינה, מיד נטל האב את המיטה בחשבו שכך וודאי לא יהא ביד הבן לישן, אך אף לזה הורגל הבן והחל לשכב על הארץ, עד שלא היה ברירה ביד האב אלא להכותו בכדי שלא יוכל להירדם מחמת הכאב, אך גם לזה הורגל הבן עד שהכהו האב מכות גדולות ונאמנות - כשכל מטרתו הוא לטובתו של בן, לבל ישקע בשינה ויסתכן. כך הקב"ה מייסר את בניו בכדי שלא ישקעו בשינת העולם הזה לגמרי... אלא יתעוררו לשוב אליו, ואם ח"ו אינם מבינים את מהות ותכלית הייסורים אזי מחויב כביכול להוסיף להביא מכות שונות ומשונות עד שנתעורר אליו בלבב שלם, אמנם כאשר נתעורר מיד ייפסקו הייסורים, ונס יגון ואנחה.

הרה"ק מהר"ש מבאבוב (השני) זי"ע נשא משלו לאב שיצא עם בנו לדרך ארוכה בין ההרים, והנה מבחין האב שניתק סלע מראש ההר, ועוד כמעט רגע תפגע האבן בבנו ותמחצנו תחתיה רח"ל, על כן קפץ האב והעמיד עצמו באמצע – באמרו מוטב יכנס הסלע בי ולא בבני. כך הקב"ה שפך חמתו על עצים ואבנים מרוב אהבתו לבניו. ורמז לדבר מזל אב אריה, שהנה אריה רומז על 'מידת החסד' (כמבואר בספרים) וזהו 'מזל אב אריה' שה**אב** נוהג **כארי** – בחסד וברחמים, אלא שהחסד היה בהסתר, וכמו שכתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (ד"ה דב) לפרש את הפסוק (איכה ג י) 'דב אורב הוא לי ארי במסתרים' שכלפי חוץ היה נראה הקב"ה בעת החורבן כדב אורב, אך **במסתרים** - בפנימיות הנהגת הבורא הייתה הנהגתו מבחי' **ארי**, שהמטרה הייתה מקשה אחת של חסד ורחמים (עיי"ש).

וכבר אמרו להמשיל לאב שמחמת אהבתו את בנו היה מסתתר מעמו – בכדי שהבן יחפש אחריו וימצאנו, וכך תתגדל אהבתם זה לזה. וכאשר מצאו הבן - הטמין עצמו במקום אחר בבית, וכך נשנה הדבר בזה אחר זה עד שהיו גלויים לפני הבן כל המסתורים של האב, הוכרח האב לזרוק את הבן לרחובה של עיר, והנה רואה הבן אריה מהלך לקראתו, אזי, אם הבן כסיל, מיד יבכה ויזעק אבי אבי למה עזבתני והפקרתני בידי ארי דורס, אבל אם הבן חכם ונבון יבין שוודאי לא זרקו אביו לתוך גוב האריות בסכנת נפשות, אלא וודאי, שהאב עצמו לבש על עצמו עור ארי, מרוב תשוקתו שיחפש הבן אחריו.

כתב הרה"ק ה'נועם מגדים' זי"ע (פר' בא) בזוה"ק הסמיכו את הפסוק 'אשרי העם יודעי תרועה' לפסוק 'בא אל פרעה', וביאר במשל למי שזכה להכנס לארמון המלך לדבר עמו, והנה בשעה שהמלך דיבר עמו היה הלה מביט על הציורים שעל כותלי הארמון ועל המנורות המפוארות דשם – תחת להביט בנועם זיו המלך ולשמוע את דברו. כראות המלך שאין הלה שומע את אשר הוא דובר אליו, החל מכה במקלו על ראשו, והנה, אם הלה שוטה יברח מיד מפחד מכות המלך, אך החכם יודע כי אדרבה – **אין המלך מכהו אלא רק מאחר שעלה ברצונו לדבר עמו.** וזהו 'אשרי העם יודעי תרועה' תרועה מלשון **רעה** – כשקורה אותם דבר רע **יודעים** הם את אשר לפניהם. (ועיי"ש מה שביאר את דברי זוה"ק).

שהרי נאמר 'תם עוונך בת ציון לא יוסיף להגלותך' אך האבלות והבכי בכל שנה על חורבן חדש בעו"ה כי אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, ונחשב כמו שבכל שנה נחרב ביהמ"ק מחדש[נג], נמצא שמן הראוי היה לשמוח ולהודות לה' ביום ההוא על החורבן העבר... אלא מכיוון שעוונותינו האריכו קיצנו ומוסיפין יגון על און, ההספד החדש דוחה השמחה הישנה.

כי הם חיינו – לימוד התורה בימים אלו

באלו הימים הזמן גרמא להוסיף רבות בעסק התורה כמאמרם ז"ל (ברכות ח.) **מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה**, ובזוהר הק' (ויקהל ר א) **היכלא דקודשא בריך הוא אורייתא איהי**, וכד בר נש עסוק **באורייתא**, קודשא בריך הוא קאים תמן ואצית לקליה (היכלו של הקב"ה היא התורה, ובשעה שהיהודי יושב ועוסק בתורה עומד שם הקב"ה ומקשיב לקולו).

וכך איתא במשנה (אבות ב יד) 'הוי שקוד ללמוד תורה', וביאר הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (אבות שם) שתיבת 'הוי' עולה כמנין כ"א, ומרמז על כ"א ימי בין המצרים[נח], שבהם יוסיף לשקוד על דלתי תורה[נט].

והדבר דומה לאב שהגיע לביתו באישון ליל, וברצונו להיכנס אל ביתו ראה שבני הבית נעלו את הדלת, ואי אפשר לו להכנס כי כל בני הבית כבר עלו על יצועם, הקיש האב על הדלת פעמים רבות ובקול גדול, ו... לריק היו כל מאמציו – הם ממשיכים בשנתם העריבה, בלית ברירה הכניס האב לתוך הבית מוט ברזל ארוך והחל לדפוק בו על ראש בניו – לעוררם שיפתחו לו את שערי הבית ויוכל להכנס להיות עמם. נבהל הבן והחל לבכות עד שכולם התעוררו ובכו אף הם, ולא הבינו מדוע עומד מאן דהוא מחוץ לבית ומכה אותם במקל מברזל, אך לו חכמו יבינו וישכילו, כי אין המכה אדם רע אלא אביהם אוהבם, אשר כל רצונו שיפתחו לו השערים, ויוכל להיכנס לבית להיות עמם בצוותא חדא... וזהו שנאמר (שה"ש ה ד) 'דודי שלח ידו מן החור ומעי המו עליו' שהקב"ה רוצה להתקרב אלינו, אך לפעמים אין בידו אלא להשליך ידו מן החור רח"ל עד שנתעורר אליו.

נז. על פי זה מבואר הא דאיתא במדרש (איכ"ר א כד) על הפסוק (איכה א ב) בכה תבכה בלילה, מעשה באשה אחת שהיתה בשכונתו של רבן גמליאל, והיה לה בן תשחורת ומת והיתה בוכה עליו בלילה, והיה רבן גמליאל שומע את קולה **והיה נזכר חורבן בית המקדש והיה בוכה עמה עד שנשרו ריסי עיניו**, ולכאורה צריך ביאור, מה ענין הבכיה על בית המקדש תחת הבכיה בהשתתפות בצערה שמת בנה. אלא, **רבן גמליאל ידע והבין ששורש כל הצרות ומקורן הוא מחורבן בית המקדש**, על כן כאשר שמע את קולה בוכה על צערה הפרטי נזכר בחורבן הבית שהוא הוא הגורם למיתת הבן.

נמצא שחורבן הבית ב'תשעה באב' הוא מקור כל הצרות המתרגשות לבוא לעולם, ועל כן יש לנו להתאונן על חורבן הבית, וכמו שכתב ה'חתם סופר' (דרוש לז' אב תקנ"ט, ד"ה ירמי', עמו שז) 'וכבר מילתנו אמורה **שבכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא מירושלים**'.

נח. כתב ה'קב הישר' זי"ע (פצ"ג) **וקבלה אמיתית היא בידי, כל מי שבליבו תדיר צער על גלות השכינה זוכה לכתר תורה.**

נט. בסוף ימיו נסע הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע לעיר וויען כדי לדרוש שם ברופאים, והתלווה אליו בנו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, ושהו שם במשך כמה שבועות, ביום השב"ק הבחין מהרי"ד בבחור מבוגר שעוסק בתורה במשך כל יום השבת בהתמדה גדולה ובחשק עצום, ומאד התפעל מעבודתו ומלימודו, ניגש אליו ושאלו מאין הוא ומה מעשיו, נענה הבחור ואמר, שאנשי הצבא הנכריים גייסו אותו לשרת בצבאם, והיה מוכרח לחלל את השב"ק, לכן פנה אל מפקדיו שיתנו לו יום מנוחה בשבת, ותמורת כן יעבוד שעות ארוכות יותר בששת ימי המעשה, וזכה לשאת חן בעיניהם והרשעים הללו יצאו מגדרם והסכימו להצעתו, מאז קיבל על עצמו לעשות את יום מנוחתו - יום השבת, כולו תורה, כשמוע מהרי"ד את תשובתו נענה ואמר '**מי יודע אם בחור זה אינו מעכב את הגאולה...**' **שהרי בבוא גואל יוסר עול הגלויות ועול הגויים מעל צווארינו, ואז לא יוכל עוד כביכול להשתעשע עם לימוד התורה במסירות נפש כשל בחור זה.**

אגב, ידוע שהגה"ק ה'סטייפעלער' זי"ע היה מורה לכל מי שבקש ממנו דרך תשובה ותיקון לחטאים, שהתיקון הגדול ביותר הוא לימוד התורה כשאין לו חשק ותענוג...

הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע (דברי אמת - לקוטי כתובים איכה ג כו ד"ה לסיום) **ביאר מדוע נפסק** (או"ח תקנ"א י ברמ"א) **שבסעודת ברית מילה שחל בתשעת הימים הותר רק ל'מנין' להשתתף** (וכיו"ב לשאר הדעות שם), **ואילו בסעודת סיום מסכתא אין שום חומרא, וכל הרוצה ישתתף, אלא, כי כל סיבת החורבן הנורא הייתה כמאמר הכתוב** (ירמיהו ט יא) **'על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתי', נמצא שעסק התורה הוא התיקון לחורבן זה, וגם הגאולה תהיה ע"י התורה כמו שאמרו רז"ל** (ב"ב ח.) **לבן מותר לכל להשתתף בסיום, ואין צריך לומר שעל כל אחד לעסוק בהתמדה בדברי תורה בימים הללו, כי בזה מקרב הוא את הגאולה השלימה[ס].**

אבינו מלכנו[סא] רחם עלינו, והפך לנו **את** יום המר והנמהר ליום חג ומועד, ונעלה יחדיו לחוג **אותו** כולנו **כאחד** בירושלים הבנויה[סב], **בביאת** גואל צדק במהרה בימינו אכי"ר.

ס. כעין זה מובא בשם הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, שלכן התירו לאכול בשר ולשתות יין בסיום מסכתא, להורות, שכשיהודי לומד תורה אין אז כלל חורבן.

סא. ודע, כי מעולם לא פסקה אהבת הבורא אלינו - בניו רחומיו, הגאון רבי יוסף שאול נאטנזאהן זצ"ל ביאר בדברי הגמרא (יומא נד.) בשעה שנכנסו אויבים להיכל ראו את הכרובים מעורים זה בזה, והרי רק כשהיו עושין רצונו של מקום היו הכרובים **פניהם איש אל אחיו**, ובשעה שאין עושין רצונו **היו פניהם אל הבית** (ב"ב צט.), אלא ביאורו, דגבי נכרים נחשבים תמיד בנ"י כעושים רצונו של מקום, ע"כ, כשנכנסו **אויבים** להיכל נתגלית אהבת אב לבנים והיו הכרובים 'פניהם איש אל אחיו'.

סב. כי אין חפץ לה' בריחוקם של בני ישראל מעליו, אדרבה, וכלשון התנא דבי אליהו (רבא, פל"א) **מעיד אני עלי שמים וארץ, שהקב"ה יושב ומצפה להן לישראל יותר ממה שמצפה האב לבנו שיעשו תשובה, כדי שיגאל אותם ויבנה להם בית המקדש שלא יחרב לעולם.** אין לנו אלא למלא את ההשתוקקות שיש כביכול לבורא עולם על בניו **שיתקרבו אליו** ואז מיד יבנה בית מקדשנו ולא ייחרב לעולם, ויהא הקשר מחדש קשר של קיימא בבנין עדי עד בב"א.

פניני פרשת השבוע

בס"ד | גיליון מס' 189

נושא השבוע: **תשעה באב**

פרשת דברים

מה המסר הטמון בעומק סיר התפודים?

איכה ישבה בדד (איכה א, א)

הלב נקרע מכאב, מסרב להאמין. שוב אנו ניצבים ביום המר והנמהר, יום חורבן בית מקדשנו, ועדיין לא נגאלנו. כמעט 1950 שנה חלפו, שנה ועוד שנה אנו מתיישבים על הארץ ומקוננים בבכי מר, ועדיין לא נגאלנו.

במוצאי השבת הקרובה, אם חלילה לא נזכה לגאולה, שוב תוסט הפרוכת מארון הקודש. צהלת השמחה השבתית תתפוגג, האור יעומעם, ואת החלל תמלא אווירה מדוכדכת וכאובה. שוב נתיישב כולנו על הארץ כשספרי הקינות בידינו, והתווים המרטיטים של מגילת איכה ימיסו את ליבנו, יזכירו לנו כי הגלות עודנה כאן במלוא מכאובה, אבינו האהוב עדיין גולה ונודד ואין לו מקום, המקום הקדוש לנו ביותר מחולל, שועלים מהלכים בו...

שעת הקינות על חורבן הבית צופנת בחובה רגע בעייתי. ברור לכולנו כי חורבן הבית היה האסון הכבד ביותר שעבר העם היהודי מאז הפך לעם, אנו מודעים לכך שאנו בנים שגלו והתרחקו מעל שולחן אביהם. אנו מביטים סביבנו ורואים את הסתר הפנים - כאשר יד הבורא מסתתרת מאיתנו ואנו חיים בעולם חשוך ואפל, אנו בוחנים את האנשים שסובלים סביבנו - איש וסאת צרותיו, ומבינים כי כל אלו הן השלכות נוראיות של אותו אסון נוראי.

לפיכך, הדעת נותנת שיש לקום ולעשות מעשה. אולי היה ראוי לקבוע את מהותו של יום זה כיום של עשיית חסד וריבוי אהבת חינם. אולי היה צריך להקדישו ללימוד אינטנסיבי של הלכות בית המקדש שייבנה בקרוב. אולי היינו צריכים לערוך ביום הזה מעמדי תפילה כבירים לקירוב הגאולה. הלב חושק לראות את הגאולה, הידיים רוצות להתקדם, לעשות מעשה משמעותי, אולם אנו לא עושים את כל אלה, אלא מייחדים יום לבכיה, לקינות, לדמעות...

למה? למה לא להפוך את היום הזה ליום מעשי ופורה? למה לא לנצל את התאריך הזה למנוף של עשיה? למה לשבת בחיבוק ידיים ולקונן ולבכות? מה תועיל הבכיה ומה יוסיף הנהי, בדרך כלל אנו נדרשים לפעולות של ממש ולא לבכיה בעלמא, שלכאורה אינה מייצרת כל תועלת מעשית. מדוע היום הזה מיוחד לבכי בלבד, לקינות בכל אתר ואתר?!

את התשובה כדאי מאוד לדעת, כי היא טומנת בתוכה את המהות הפנימית של היום הזה - יום תשעה באב. 364 יום בשנה אנו פועלים לקירוב הגאולה, להבאת משיח צדקנו, בדרכים מעשיות ותועלתיות, באהבת חינם, בקירוב לבבות, בלימוד תורה, בכל מצוה שאנו עושים. אך ליום הזה תכלית אחרת, עמוקה בהרבה:

ביום הזה אנו משתוקקים!

זהו יום מיוחד, שכל כולו געגוע, כמיהה, ציפיה, השתוקקות. ביום הזה אנו מבכים את החורבן, ומעוררים בליבנו רגשות. לא, אין צורך ביום הזה בביטוי מעשי, בפעולות במו ידינו - כי את אלה עשינו ונוסיף לעשות אם חלילה לא ניגאל. היום הזה נועד לעורר בליבנו את הרגשות החבויים, להניע את הנימים הכבושים בעומק הנשמה, להחיות את הגעגוע הצורב לימי האור, בשבתנו תחת ידיו האוהבות של אבינו שבשמים.

לתשוקה הזו יש תכלית מעשית כבירה: הגאולה בוא תבוא רק אם אבינו שבשמים יחוש שזה איכפת לנו, שאנו מתגעגעים אליו באמת, שאנו שואפים לראות בתפארת מלכותו בבית מקדשו. זהו בכי של געגוע שלכאורה אין לו תועלת מעשית, אבל הוא הוא התועלת המעשית הגדולה ביותר, כי התשוקה לגאולה - היא זו שתביא את הגאולה!

גילוי זה חושף הרה"ק בעל ה'תפארת שלמה' זי"ע בפרשת מסעי, ודבריו מהדהדים: כשיהודי מעורר בלבו את הכאב, כשלבו דואב לנוכח חילול שם ה' וקדושת ירושלים, כשהוא מתייסר בגלל אריכות הגלות והריחוק מהבורא - זה מה שמעורר את רצון ה' לקרב את הגאולה, אבא שבשמים יתרצה לגאולת בניו לנוכח געגועיהם אליו בכל הלב!

כל אחד מאיתנו יכול להחיש את הגאולה. כל איש, צעיר כמבוגר, ילד רך בשנים כמו קשיש בשנות זקנתו, כל אחד מאיתנו יכול לחולל את השינוי ולהוביל למהפך הגדול - לגאולה השלימה. ככל שנבכה, נכאב, נתגעגע ונשתוקק לגאולה, ככל שנתבונן ונקדיש תשומת לב לכאב שבחורבן, ככל שנתרכז ביממה הזו באבל ובכאב, בציפיה ובכמיהה לראות בגאולה - כך נזכה באמת לעורר את רחמי אבא שבשמים, ולקרב את הרגע בו נזכה לראות בשוב ה' ציון!

מתנות בקינות...

שעות הקינות על החורבן והציפיה לגאולה, הן שעות קשות ללא ספק. כל מי שלב יהודי בקרבו מתאונן, חש את הכאב ממלא את כל כולו. ולצד זאת, הבכי והנהי על החורבן צופנים בחובם מתנות יקרות שכדאי לזכור מהן...

וכך מגלה הרה"ק רבי חיים פאלאג'י זי"ע בשם הספר 'קטורת המזבח', כי המתאבל על חורבן ירושלים עתיד לזכות ולראות בשמחתה, וזו גם סגולה שיתכפרו עוונותיו ויאריך ימים, עדי יזכה לראות בבנין ירושלים. ולא זו בלבד - אלא שזו תעודת ביטוח שלא יצטרך חלילה להתאבל על בניו, כולם יאריכו ימים עוד יותר ממנו!

הבה נזכור שגם בשעת הקינות, בורא עולם מחלק מתנות למשתתפים עמו בצער, לשותפים עמו באבל. הבטחה ברורה לכפרת עוונות, לאריכות ימים, ולביטוח על חיי הבנים - אלו הן מתנות שלא בכל יום נוכל לזכות בהן, רק ביום הזה. הבה נבכה בו את החורבן, הבה נתפלל בו על הגאולה, הבה נזכה באוצרות הטוב שאבינו מרעיף עלינו גם ביום כזה!

בקשה מוזרה מהבן האבוד...

הוא היה נסיך תפנוקים, בנו של המלך העשיר והחזק. בארמון המלך לא חסר לו כל טוב, הוא נהנה מגישה ישירה לאוצרות הממלכה, חבר משרתים סבב סביבו להעניק לו כל אשר יחפוץ, עתידו וחייו נראו מרופדים וקסומים. ואז, ברגע לא טוב אחד, הוא נתפס בעבירה משמעותית שיש עמה קלון, ובשל מעמדו חבר השופטים הקל בעונשו ולא גזר עליו גזר דין מוות, אלא הרחקה לכפר משמים בירכתי המדינה...

צרר לו בן המלך צרור קטן, ויצא לדרך. הוא התקבל לעבודה בביתו של כפרי מגושם וחסר בינה, שכל אוצרותיו הערכיים והגשמיים הסתכמו בעדר פרות חולבות ואורוות סוסים פעילה. בן המלך נאלץ לשכוח מחיי ההדר והתפנוקים שהיו מנת חלקו בעבר, וידיו הענוגות החלו להתרגל לפעולות מגושמות ומכוערות, כמו פינוי הזבל שהותירו אחריהן הפרות...

'מושגיו' של הכפרי, היו רחוקים מאוד ממושגיו של בן המלך. הוא העניק לו מיטה לישון - שלא היתה אלא ערימת קש וזרדים צרורים יחדיו. ארוחת הבוקר כללה פת קיבר ומעט גבינה מיובשת, וכך גם ארוחת הערב. על ארוחת צהרים כלל לא שמעו בכפר, בטח לא על אווזים מפוטמים ברטבים מתובלים...

אט אט, החל בן המלך להסתגל לתנאים החדשים שנכפו עליו. הוא נאלץ להתרגל לאורחותיו ושיחו של הכפרי המגושם, לחיות בין הפרות והסוסים, לאכול את הארוחות העלובות ולישון בתנאי רפת. כל מעייניו של הנסיך היו נתונים למתנה השבועית היקרה מכל, ה'ארוחה המיוחדת' בה פינק אותו הכפרי:

אחת לשבוע, העניק הכפרי לעובד המסור והנאמן סיר תפודים צלויים. זו היתה 'מנת הפינוק' הקבועה, הרגע לו ציפה הנסיך כל השבוע. לאורך הימים והלילות בהם חי

לעילוי נשמת
הר"ר משה יהודה ב"ר שלמה ז"ל מרמורשטין
נלב"ע כ"ז אייר תשע"ח ת.נ.צ.ב.ה. | הונצח ע"י המשפחה

לעילוי נשמת
ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)
ת.נ.צ.ב.ה.

בתת תנאים - הזכיר לעצמו כי יום יבוא בסוף השבוע, אז יתפנק על סיר שלם מלא בתפוחי אדמה צלויים, האח האח...

כך נמשך הדבר במשך שנים. הנסיך כבר שכח לחלוטין ממעמדו הקודם, אוצר מושגיו הידלדל והלך, הוא התרגל לחיי הכפר המגושמים. בניו של הכפרי הביטו בקנאה בלתי מוסתרת ב'בן המאומץ' של אביהם, כיצד הוא זוכה לארוחת פינוק שבועית לה הם לא זכאים, רק בן המלך מקבל את סיר התפודים הצלויים הנכסף...

ביום בהיר אחד הלך הכפרי בדרך כל הארץ, ושבק חיים. נערכה לו הלוויה עלובה, גופתו נקברה בקצה נחלתו. בניו הפכו לבעלי הבית, והמעשה הראשון שעשו - הודיעו לבן המלך כי חסל סדר סיר תפודים שבועי, מעתה יאכל את הארוחה הדלה הקבועה בכפר - פת קיבר וגבינה מיובשת, בלי סטיות ובלי שינויים...

בן המלך חש כי חרב עליו עולמו. הוא הרגיש כי לקחו ממנו את הפינוק היחיד, את מה שקיבע את מעמדו האיתן. אך לא יכול היה לעשות דבר - הכפרי שקיבל אותו לעבודה איננו, ובניו מתאכזרים אליו - זה המצב. בסתר לבו קיווה כי עוד יקרה משהו שיחזיר את הגלגל לאחור, וישיב לו את סיר התפודים השבועי האבוד...

ואז זה קרה. מברק מלכותי הגיע מבית המלוכה, בו נכתב כי המלך יוצא לסיבוב בערים ובכפרים בכל רחבי המדינה, וביום מסויים יבקר בכפר הקטן. כל בני הכפר התרגשו בדיצה, החוצות צוחצחו והרחובות מורקו. ביום המיועד הגיע המלך בראש משלחת גדולה ונכבדה, ונכנס לבקר בבית ראש הכפר, וכל בני הכפר מוזמנים לראות במלכותו וליהנות מזיוו.

על אחת כמה וכמה, בן המלך התרגש עד כלות הנפש. הנה, לאחר שנים כה רבות של ריחוק, לאחר גלות כה ארוכה בקרב כפריים מגושמים, לאחר תקופה כה ממושכת בה לא זכה לראות את פני אביו - הנה הרגע הגדול מגיע, אבא בא. בלב הומה ובעיניים נוצצות התייצב בן המלך בחצרו של ראש הכפר, ממתין ומייחל לרגע הגדול...

והנה, מן האופק נראתה הכרכרה המלכותית ההדורה, שומרים ומשרתים סביב לה. עד מהרה גמאו הסוסים החסונים את המרחק הקצר, והמלך ירד מהכרכרה, ונראה ביופיו בחזית הבית. בן המלך מחה דמעה, והתייצב בראש התור לקבל את פני אביו...

'אבא' - פרץ הבן בקריאה מהדהדת, 'אבי היקר והאהוב, שנים שלא ראיתיך! הלא תדע כי מאז הגיעי לכפר זה, זכיתי לקבל סיר תפודים צלויים מדי שבוע. אך הכפרי הזקן מת, ובניו מסרבים להעניק לי את מנת הפינוק השבועית. אבי ומלכי! - אנא שכנע אותם להשיב לי את ההטבה הייחודית הזו, רצוני לשוב לזכות בסיר התפודים השבועי האהוב!' - - -

'אוי ואבוי!' - פרצו משרתי המלך בבכי בשומעם את בקשת הנסיך. 'כבר נשתכח מלבו מעמדו כנסיך, הוא כבר לא מתגעגע לשוב לחיק אביו, נפשו כבר לא כמיהה לחזור לכהן כבן המלך, ולזכות בכל התנאים הייחודיים של בני המלוכה. סיר תפודים, סיר עלוב ובו כמה תפוחי אדמה צלויים - זה מה שמעניין אותו! לאן הידרדר מעמדו, איכה הפך לכה מגושם ובזוי...'

אנו בני המלך. היינו בארמונו, שהינו בחצרותיו. התרפקנו על אבא בקרבה אינסופית, הרגשנו חבוקים ודבוקים בידיו של בורא עולם, חשנו כי יש לנו בית משותף, חם ומזמין, בו נוכל לבוא תמיד ובהיכלו להתכנס, מתוך קירבה אמיתית. בכל הזדמנות בה חטאנו או חלילה משהו הסתבך - באנו אליו, לארמונו של המלך, וכל הבעיות נפתרו. חיינו בעולם קסום ומפנק...

ומאז... - קרוב לאלפיים שנה עברו מאז הורחקנו מעל שולחנו, הושלכנו בין הגויים בגלות ארוכה וכאובה. בעטיה אנו נזקקים למאמצים כבירים כדי לחוש קירבת ה', בגללה אנו מרגישים כה רחוקים, נאלצים להתמודד עם נסיונות וקשיים. הגלות היא שהביאה ומביאה עלינו את כל הצרות והרדיפות, את הגירושים וההשמדות לאורך השנים, וגם את צרות הפרט שכולנו מתמודדים עימן, ומייחלים לפתרונן.

אך אנו כה רחוקים, עד שאנו עוסקים כל העת בבעיות הקטנות שלנו. הלב והמוח נתונים במצוקות שלנו, בהתמודדויות שלנו, שנראות לנו כה גדולות, אך לאמיתו של דבר אינן אלא סימפטומים קטנים של הבעיה הגדולה - בעיית הגלות הארוכה והחשוכה. כעת ניתנת לנו הזדמנות, מלכו של עולם עימנו, 'עמו אנוכי בצרה', הוא משתתף עימנו באבל, מקונן עימנו בצער, ויש לנו את ההזדמנות לבכות על מה שחשוב באמת, לעורר את רחמיו לפתור את הבעיה הגדולה באמת!

בל נהיה עסוקים ביום הזה בסירי תפודים, בבעיות קטנות אישיות. הבה נבכה על הצרה הגדולה המשותפת לכולנו, על הגלות הארוכה והמייסרת, על הריחוק מאבא שבשמים. הבה נחוש את הכיסופין לשוב לאבינו האוהב, הבה נייחד את תפילותינו ובקשותינו לשאיפתנו האמיתית - לשוב לאבא שבשמים, לחסות בסתר כנפיו, להתרפק עליו באהבה...

הבה ניקח את המסר הזה המופיע בספר 'אמונה שלימה' לתשומת ליבנו, ונקדיש את היום הזה למה שחשוב: להשתוקקות אמיתית, לציפיה לגאולה השלימה, לקינה על הגלות הארוכה והמתמשכת, בה הורחקנו מעל שולחן אבינו. והציפיה הזו, המיית ליבנו, כיסופינו לראות במלכותו גלויה לעינינו - אלו יחישו את בוא הגואל, את הגאולה הנכספת!

וינה בבעלזא...

שעת לילה מאוחרת, בהיכלו של הרה"ק רבי ישעכר דב מבעלזא זי"ע. בבית המדרש עוד נותרו מעט יהודים שעסקו בתורה, אך הרבי כבר נכנס לחדרו הקדוש. אחרוני מבקשי עצתו כבר עזבו את המקום, והרבי התכונן בסילודין לרגע בו יפתח באמירת 'תיקון חצות', לקונן על צער השכינה והגלות המתארכת...

לפתע נשמע קול שקשוק מרכבה הדורה, שעצרה את מסעה בחצר ביתו של הרבי. מן המרכבה ירד סוחר יהודי אמיד שנמנה על באי ביתו של הרבי, ונהג לבקש מהרבי עצה וברכה לפני חתימת כל עיסקה. עתה הגיע באישון ליל, שכן הוא בדרכו ליריד הגדול שייערך מחר, בו הוא צפוי לחתום על כמה עסקאות משמעותיות...

הסוחר העשיר ירד מהמרכבה, וחיש קל הקיש בדלת חדרו של הרבי, אשר פתח לו בעיניים מאירות, תוך שהוא מביע את פליאתו על בואו בשעת חצות ליל. 'עסקאות רציניות עומדות על הפרק' - תירץ הסוחר את סיבת בואו בדחיפות כה גדולה, 'ואני זקוק לברכת הרבי שאצליח וארוויח...'

הרבי שמע את דבריו, ולפתע נענה לו בשאלה שנראית שלא ממין העניין: 'אמור לי יהודי יקר, האם היית פעם בוינה הגדולה, בירת אוסטריה?' - גבותיו של היהודי זינקו בהפתעה, הוא כלל לא ציפה לשאלה מעין זו, אך עד מהרה התאושש והשיב: 'אכן כן, הייתי גם הייתי!'

'ובפריז, בירתה המסוגננת של צרפת, גם שם ביקרת פעם?' - שאל הרבי. 'אכן כן' - השיב היהודי בקצרה, תמיה מה עניין בירות אירופה לכאן... 'וראית גם את הארמונות היפים שם? את בתי המלוכה, חדרי המשכיות, ההיכלות היפים והמעוצבים?' - הוסיף הרבי ושאל.

'בוודאי!' - השיב הסוחר על אתר, והחל מתאר את הארמונות בהם ביקר, בפריז, בוינה, ובעוד בירות חשובות ברחבי אירופה... הוא תיאר את גודלם ויופיים, פארם והדרם, המשרתים הניצבים בהם והעיצובים המסוגננים הממלאים אותם, כשהרבי מאזין לו רוב קשב. לפתע פתאום, פרצה אנחה כבידה מלבו של הרבי:

'אוי, בראותי כל עיר על תילה בנויה, ועיר האלוקים מושפלת עד שאול תחתיה! אוי, איכה ישבה בדד העיר רבתי עם, כיצד הגענו למצב שבירות אומות העולם מפוארות ובנויות בפאר והדר, ובירתו של מלכנו, בירת העם היהודי, כה מושפלת חריבה ובזויה, ואין לה דורש ומבקש...' - ביכה הרבי בעצב...

או אז הבין הסוחר, כי הרבי מבקש בעת הזאת, בשעת תיקון חצות, לעורר רחמי שמים על צער השכינה והגלות הארוכה. העסקים החשובים יכולים לחכות, כעת הכמיהה והציפיה לגאולה ממלאות את כל יישותו, הרבי משתוקק ונכסף לראות בבנין ירושלים...

כי אכן כן, כולנו עסוקים לאורך ימות השנה, במגוון תחומים ועניינים חשובים ונחוצים. לכולנו יש דאגות, משימות, התמודדויות, רצונות שאנו רוצים להגשים, הצלחות שחשובות לנו. אבל יש משהו עוד יותר חשוב, וביממה הזו של תשעה באב נמקד בו ורק בו את מבטינו:

בשאיפה ובציפיה לראות בגאולה השלימה. בכיסופין ובתפילה, לזכות לראות בביאת משיחנו. אם בכל ימות השנה אנו עסוקים, לפחות את היום הזה נקדיש להתבוננות מעמיקה בכאב הגלות ובריחוק מאבינו שבשמים, ולגעגוע נלהב לראות בבואו אלינו, מתוך רחמים וחסדים ושפע רב!

מכתב בעיצומו של יום!

היה זה בליל תשעה באב, בבית המדרש הגדול בקוזמיר. כל בני הקהילה היו ישובים על הארץ מקוננים על החורבן, ובראשם הרבי - הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע. לפתע הבחין הרבי באחד מבני הקהילה פונה לידידו, ומבקש את עזרתו לנסח עבורו מכתב דחוף, לו הוא זקוק באופן בהול ממש...

הלה הופתע. 'תשעה באב?!?!' - הביט בידידו בתמיהה. 'בדיוק עכשיו?! - הרי לעת הזו אנו מקוננים על צער החורבן, שקועים בקינות ובמגילת איכה. עכשיו בוער לך מכתב כזה או אחר?! לא הגיוני!' - קבע, וסירב בעקשנות לקום ממקומו בבית המדרש ולסור עמו לחדר צדדי כדי לכתוב את המכתב...

הרבי הבחין בדו שיח שנוצר ביניהם, קם ממקומו וניגש ליהודי שסירב. 'מה מטרת הקינות והאבלות?' - שאל הרבי והשיב מיד, 'הרי הכל נועד כדי לקרב את הגאולה. והלא זה בדיוק מה שאתה יכול לעשות עכשיו - לסייע לזולתך, להרבות אהבת חינם, לפעול למען חברך. זו התכלית של הקינות, הכיצד תעלה בדעתך לסרב לבקשה? הכיצד תוותר על הזדמנות פז כזו לקרב את הגאולה?!'

סיפור זה, המובא בספה"ק 'דברי ישראל' מאיר בפנינו: בימים אלו, הבה נתחזק באהבת חינם, בריבוי מעשים ופעלים איש למען זולתו, בפעולות מעשיות ומועילות למען חברינו. נחפש כל הזדמנות להטיב עם הזולת, נשוש על כל אפשרות להרבות אהבת חינם, גם אם הדבר ידרוש מאיתנו מאמץ, שעות או עבודה מרובה. כך נזכה לקרב את הגאולה השלימה במעשינו ובמו ידינו, ולראות יחדיו בשוב ה' את שיבת ציון, אז יימלא שחוק פינו ולשוננו רינה!

משיעוריו של מגיד השיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א ◆ לקבלת העלון במייל: 6182918@gmail.com
לשמיעת השיעורים בדף היומי ובנושאים נוספים חייגו: 073-2951342

בס"ד

"בליל זה יבכיון ויילילון בניי"

הננו להודיע על מספרי הטלפון אליהם יהיה ניתן לשמוע
שידור חי [ליי"וו הוק-א"פ] מדרשת נהי קינה ומספד (אידיש)

ממורנו הגה"צ רבי **אברהם אלימלך בידרמן** שליט"א

ליל תשעה באב - בביהמ"ד תולדות אהרן עיה"ק ירושלים תובב"א

ארץ ישראל - בשעה 10:00

קול הלשון:

073-295-1710 - 03-617-1122

מספר ארה"ב: 718-521-5231

קול הדף: 02-64-000-22

קול הבאר: 073-2-122-100

קו החבורות: 0-723-723-720

קול התורה - תו"א:

03-3723-613/02-3722-700

קוים מיוחדים לליל ת"ב:

072-315-2035/074-717-2000

0799-2000-40/0799-204-204

0723-81-9999/1700-725-242

ארה"ב - בשעה 11:00 (בערב)

קול הלשון:

(צריך להקיש * לליי"וו הוק-א"פ)

(718) 906-6400 - *

Direct #: (718) 906-6444 - *

Monsey: (845) 678-3337 - *

Monroe: (845) 751-9640 - *

Lakewood: (732) 806-8199 - *

Los Angeles: (310) 659-8000 - *

Montreal: (514) 667-3599 - *

Toronto: (416) 800-2146 - *

Eretz Yisroel: 03-929-0709 - *

קול מבשר:

(212) 444-1100,8,1

Monsey: (845) 414-1100

Monroe &Upstate: (845) 351-1200

ארה"ק : 072-333-3111 -8,1

לונדון:

0208-191-7000

שיעורים ודרשות בענייני ת"ב משנים קודמות:

ארה"ק: (03-617-1111) להקיש 1, ואח"כ 2

קול הדף: 02-640-00-20 | קול הבאר: 073-2-122-100

קו החבורות 0-723-723-720 להקיש 7

ארה"ב: (718-906-6444) להקיש 1 - 2 - 6 - 14

גבאים המעוניינים לשדר השיעור בליל ת"ב בבתי מדרשם ניתן לפנות:

support@kolhl.com

ויה"ר שנזכה לראות בנין בית המקדש בתפארתו במהרה בימינו אמן

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת דברים - חזון תשע"ח

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל (א, א)

אל"ה ר"ת **אבק לשון הרע**, הגמרא (בבא בתרא קסה, א) אומרת שמיעוטן של ישראל נכשלים בעריות רובן בגזל וכולם באבק לשה"ר, לפי"ז מפרש **רבי אברהם פלאג'י** "**אל"ה**" – אבק לשה"ר "הדברים אשר דבר משה אל **כל** ישראל" שהרי כולם נכשלים בזה.

בדרך הלצה אומרים, שלכן ברמב"ם מופיע הלכות לשה"ר ואילו בשלחן ערוך אין הלכות לשה"ר כי הרמב"ם מביא גם את ההלכות שלא נוגעות בזמן הזה ואילו השו"ע לא מביא הלכות שאינן נוהגות בזה"ז... (**הר"א דיסקין**)

ובעניין הזה של "רובן בגזל" **מספר הרב שלמה לוינשטיין** שפעם בא רבי ישראל מסלנט אל איזה נדיב, וישבו שניהם ע"י השולחן, ועל השולחן היה מונח סכום גדול של כסף, והנה כשהם יושבים באו לקרא לעשיר למשהו חשוב שלא סבל דיחוי, אמר הנדיב לרבי ישראל, תמתין כמה דקות כאן, אני מיד חוזר, והנדיב יצא מן החדר, איך שהוא יוצא רואה הוא את רבי ישראל יוצא אחריו, שואל אותו הנדיב למה יצאת? אמרתי לך שתמתין ע"י השולחן, אמר לו רבי ישראל, לא רציתי להישאר לבד עם הכסף כיוון שהגמרא אומרת ש"מיעוטן בעריות ורובן בגזל", ואם לגבי עריות שרק מיעוטן נכשלים בזה גזרו חז"ל על יחוד, גזל שרובם נכשלים בזה, וודאי שיש בזה איסור יחוד... (הר"ש לוינשטיין)

וחצרות ודי זהב (א, א)

חצרות זה מחלוקת קרח ועדתו, ודי זהב זה מעשה העגל. שואלים המפרשים למה הפך את הסדר, הרי קודם היה מעשה העגל ולמה נשנה כאן אחרי מחלוקת קרח?

ואפשר לתרץ עפ"י הגמ' שבת (קיט) שלא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה תלמידי חכמים, ומה הטעם שדוקא בגלל זה? אלא מצינו אצל אברהם אבינו כשביקש על סדום שאל אולי יש שם צדיקים שיגנו על העיר, רואים מכאן שאע"פ שיש עבירות גדול כח הצדיק להגן על אנשי דורו, והנה בירושלים אף שעשו עבירות כדאיתא שנחרב על ג' העבירות החמורות, מ"מ היו צדיקים שהיה בכחם להגן על הדור שלא יחרב ביהמ"ק, אמנם, כשביזו בה תלמידי חכמים, הרי כבר לא מחשיבים אותם וא"כ אין בכחם להגן, וזה כוונת הגמ' שלא חרבה אלא עבור שביזו בה תלמידי חכמים וממילא לא יכלו להגן על הדור.

והנה כאן אחרי מעשה העגל בא משה רבנו ובקש והתחנן עבור כלל ישראל והקב"ה קיבל בקשתו וסלח, אבל כשבאו עדת קרח וביזו את משה א"כ שוב לא יכל כוחו להגן עליהם לכן כתב הפסוק קודם "וחצרות" היינו מעשה קרח ורק לאחמ"כ "ודי זהב" שהקטרוג נתעורר רק אחרי מחלוקת קרח.

(תפוחי חיים בשם מעגלי צדק)

ודי זהב (א, א)

כתב האור החיים הק' בתחילת פ' דברים ט' לימודים בפסוק הראשון, ונזכיר התשיעי: 'ט', שלא יהיה להוט אחר דברים הנדמים לאהוב הון עולם הזה, שכל ההולך אחר תאות לבו בטל הוא מעבודת ה', וצריך האדם להסתפק בהכרחי והוא מה שרמז באומרו "ודי זהב" שיאמר לזהב די: או ירצה על זה הדרך שכל מה שיהיה לו יהיה בעיניו דבר מספיק כאילו יש לו כל זהב, והוא על דרך אומרם (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו, ובזה יטה לבבו לעבודה העליונה היא עבודת ה' אלקים חיים'. הרי לנו ללמוד ששייך לכולנו שלא ללכת אחר תאוות הלב, רק לומר לזהב די. ולהיות שמח בחלקו.

מסופר על הרה"ק מרוז'ין זי"ע שפעם אחת עמדו לפניו שורה אנשים שבקשו להתברך ממנו. אחד מהעומדים לא היה חסיד רוז'ינאי אלא שבדרכו עבר מרוז'ין ונכנס דרך אגב לבקש ברכה. האיש עמד וראה אחד החסידים מניח קוויטל לפני הרבי, והרבי מברך אותו 'יהיה לך ממון רב ומעט יראת שמים'. האיש שמח אולי גם הוא יקבל ברכה כזאת, שיהיה לו הרבה כסף ולא יהיה מצומצם מחמת יראת השם, ויחיה משוחרר וכו'. הוא העיז פניו לפני הרבי, וביקש שגם הוא רוצה ברכה כמו שבירך לאיש הקודם... הרה"ק מרוז'ין חייך ואמר האיש הזה הוא היימישער והוא מבין מה שהתכוונתי. כסף יהיה לך הרבה, היינו ענייני פרנסה, כל מה שיש לך, יהיה בעיניך כהרבה מאד. שלא כעושר שתמיד הוא בוכה, יש לו ארבעים מליון רוצה שמונים מליון נוספים, תמיד העשירים אין להם לתת, הוא צודק, כי באמת אין לו רק בקושי שליש ממה שהוא רוצה. לכן ברכתי אותו שיהיה לו הרבה כסף, שתמיד כמה שיהיה לו, יהיה לו הרבה. רבי חנינא בן דוסא די לו בקב חרובין, היה אומר די על קב חרובין, יש לו המון. ומעט יראת שמים היינו שכמה שיהיה לו יראת שמים, יבין שזה עדיין מעט, שלא כדרך האנשים שנדמה להם שכבר יש לו יראה.

הרוז'ינער סיים ואמר לאיש: 'האם אתם גם רוצים ברכה כזאת?...'

(הגרמ"י רייזמן)

עד הנהר הגדל נהר פרת (א, ז)

כתב רש"י "מפני שנזכר עם א"י קוראו גדול משל הדיוט אומר עבד מלך מלך וכו'".

מסופר שפעם נסע אחד מחסידי **הרה"ק מלעכוביץ** אל רבו, אותו חסיד דר בארץ ישראל ונסע ללעכוביץ, וכביכורים לרבו הביא אתו חלה מארץ ישראל, כמובן שבמהלך הנסיעה הארוכה הצטמקה החלה ונתקטנה, וכשהביא את החלה לרבו, הסתפק הרה"ק מלעכוביץ על מה לבצוע בברכת המוציא, שכן היה לו חלה אחת גדולה שנאפתה שם וההלכה היא לבצוע על הגדולה ומאידך החלה מארץ ישראל אמנם קטנה, אבל יש בה חשיבות מיוחדת שהיא מארץ ישראל.

עד שהכריע לבצוע על החלה מארץ ישראל עפ"י דברי רש"י אלו בפרשתן, שכתב רש"י שלכן נקרא הנהר **הגדול** מפני שנזכר עם אר"י, רואים מכאן שמה ששייך לארץ ישראל נקרא "גדול", א"כ אף החלה הקטנה היות שמקורה טהור מארץ ישראל ודאי נקראת "גדולה".

(ציוני תורה)

ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם (א, יא).

כתב רש"י: "אמר להם זו משלי הוא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם". דהיינו שמשה רבינו נתן להם מעצמו ברכה על אלף פעמים ככם. ויש להבין למה נתן דווקא **אלף** פעמים ככם?,

ויש לבאר, במעשה העגל אמר הקב"ה למשרע"ה (שמות לג, י) "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם **ואעשה אותך לגוי גדול**" וכן במרגלים (במדבר יד, יב) "אכנו בדבר ואורישנו **ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו**" והנה איתא בברכות (ז.) "אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה לטובה אפילו על תנאי לא חזר בו".

והנה הגמ' (סוטה יא.) אומרת שמרובה מדה טובה ממדת פורענות חמש מאות פעמים. וכאן אמר הקב"ה "ואשמידם" ואעשה אותך לגוי גדול הכוונה שמשה רבינו יהיה חמש מאות פעמים יותר, והרי פעמיים הבטיח לו זאת הקב"ה כאמור, וזה מה שהתכוון משה באמרו "ד' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם **אלף** פעמים" ושפיר אומר רש"י "זו משלי" כי אני יש לי כח של אלף פעמים. (**פנים יפות**)

ראה נתתי בידך את סיחון מלך חשבון ואת ארצו החל רש והתגר בו מלחמה ואשלח מלאכים אל סיחון מלך חשבון דברי שלום לאמר (ב, כד-כו)

הנה יש לתמוה דמשה כאשר שלח דברי שלום אל סיחון לכאורה עשה נגד ציווי הקב"ה, דהקב"ה ציווהו להתגרות בו במלחמה והאיך שלח אליו דברי שלום.

ואפשר לומר על פי מה שכתוב (תהלים קכ, ז) אני שלום וכי אדבר המה למלחמה, כלומר שטבע הנכרי הוא, שכאשר מדברים עימו שלום סובר שפוחדים הימנו ולכן מתחיל במלחמה. וכמו כן משה כאשר רצה לגרות את סיחון שלח אליו דברי שלום כדי שיצא למלחמה נגדו. ובזה קיים מה שציווהו השי"ת והתגר בו מלחמה.

(כרם חמד)

אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו (הפטרת חזון)

ה'ירושלמי' בשבת (פ"ט ה"ג) אומר "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו זה בית ראשון אם יאדימו כתולע כצמר יהיו זה בית שני", יש להבין למה מרמז השני על בית ראשון והתולע על בית שני?

ויש לומר, שהנה ה"שני" זה חוט שצבוע מבחוץ בצבע אדום, משא"כ ה"תולע" שזה תולעת אדומה מחמת הדם שלה. הגמרא אומרת שבית ראשון נחרב בעבור ג' העבירות החמורות של ג"ע שפ"ד וע"ז, ואילו בית שני נחרב בעבור שנאת חינם. והנה, ג' העבירות החמורות הם עוונות ששייכות לחיצוניות, שהלך האדם ועבד ע"ז או שרצח ר"ל וכו', לכן מדמה הירושלמי את חטאם ל"שני" שרק צבוע באדום מבחוץ. אבל "שנאת חינם" שייך למידות של האדם שזה בפנימיותו לכן מדמה את חטאם ל"תולע" שזה אדום מבפנים.

והנה בהלכות מראות נגעים מצאנו שהשלג יותר לבן מהצמר, אומר לנו הנביא אם זה עבירות שהם רק בחיצוניות "כשנים" אזי אפשר להלבין ולמחוק את זה לגמרי שילבין כמו השלג, אבל אם זה עבירה בפנימיות "כתולע" זה כבר יותר חמור, וזה אפשר להלבין רק כמו הצמר שהוא פחות לבן. **לפי** זה אפשר לבאר את דברי הגמ' "ראשונים שנתגלו עוונם נתגלה קיצם אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קיצם", שבית ראשון "נתגלה חטאם" דהיינו שהיה חטא רק בגלוי ובחיצוניות, אבל לא בעצם, זה יותר קל ולכן "נתגלה קיצם" אבל בבית שני ש"לא נתגלה חטאם" דהיינו שחטאו בפנימיות "לא נתגלה קיצם" כי זה כבר יותר חמור.

(משך חכמה)

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם (א, יב)

כתב הערוגות הבושם בדרך צחות, על הפסוק 'איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם', וידועים דברי המדרש ג' נביאים אמרו 'איכה', משה רבינו ראה אותה בשלוותה ואמר איכה אשא לבדי, ישעיה ראה אותה בניוולה ואמר איכה היתה לזונה קריה נאמנה, וירמיה ראה אותה בחורבנה ואמר איכה ישבה בדד .

והנה משה רבינו התעסק עם בני ישראל שהיו טרחנים, כמ"ש רש"י, היה קשה להנהיג את הדיני תורה, כי אם נכנסים לדין שני אנשים פשוטים, אין לדיין עבודה קשה, כי פוסק מה שכתוב בשו"ע ודי בזה. אך אם בעלי הדין הם תלמידי חכמים ובקיאים בחושן משפט, אזי רחמנות גדולה על הדיינים, כי בעלי הדין מזכירים בכל פעם עוד מיגו, עוד קים לי, ולא רק 'שלי שלי', אלא ע"פ מיגו 'שלך שלי' וכו'.

וכיון שמשה רבינו לימד אותם כל הלכות התורה, כל דברי הש"ך והסמ"ע קצות ונתיבות, כשלחן הערוך ממש, אך בזמנו של ישעיה הנביא כבר למדו פחות, ולא היו טרחנים כ"כ.

[כמו המשל שאמר הישמח משה, פעם אחת היה סוחר של יין שהחביות היו במרתף למטה ,ובתחילה הצליח מאד במסחר היין, והיה מתלונן מאד שכל היום הוא צריך לרדת למרתף להביא עוד יין מהחביות. לאחר תקופה נחלשה הצלחתו, ולא באו אנשים לקנות, החל להתלונן שאין לו כ"כ רווחים, ובסוף נסגרה החנות לגמרי, אזי התחיל לבכות ביותר.

משה רבינו בכה שקשה לדון דיני תורה עם תלמידי חכמים, ישעיה בוכה 'האיך נקח כאן את האנחה של משה רבינו' איכה היתה לזונה קריה נאמנה, מלאתי משפט ועתה מרצחים, אין מי שילמד חושן משפט, הלוואי שיהיה את הבכיה של משה רבינו, כ"ש בבכיה של ירמיה הנביא שכבר ישבה בדד.]

וחישב משה רבינו מה יעשה עם הלומדים האלה, אתחיל לקבל שכר בטלה לדין תורה, ואז הלומדים יפסיקו את הטענות שלהם, כי כל שעה עולה הרבה כסף, כטענת רבי משה שטערן על דייני אמריקע שבזמנו, שכל דין תורה לוקח הרבה שנים, משום שהדיינים מקבלים שכר לפי שעה, לכן מושכים את הזמן .

ובזה מבאר הערוגות הבושם דברי רש"י הפלאיים: 'איכה אשא לבדי. אם אומר לקבל שכר ,לא אוכל, זו היא שאמרתי (ס"א שאמרנו) לכם, לא מעצמי אני אומר לכם אלא מפי הקב"ה' כי על דברי תורה אין לוקחים מעות, כמו שדרשו חז"ל 'מה אני בחינם אף אתם בחינם'. ואע"פ שיש עצה לקחת שכר בטלה שהרב מותר לו לקחת מעות על שמתבטל ממלאכתו, אמנם במדבר לא שייך שכר בטלה, כי צריך שיהיה שכר בטלה דמוכח. אמנם משה רבינו כן יכול לקחת שכר בטלה אפי' במדבר. כי הרב ששומע את הדיני תורה והטענות הקשות של בעלי הדין, אזי לאחר הד"ת כשיושב ללמוד גמרא, ראשו מתפוצץ מכל הצעקות וטענות של בעלי הדין, ובמקום שהיה יכול ללמוד ז' דפי גמ', הוא לומד רק דף אחד, וזהו שכר בטלה. ולכאו' על זה היה יכול משה לקחת את המעות .

אמנם משה רבינו גם זה אינו יכול ,'כי לא מעצמי אני אומר', אני לא יושב ללמוד גמ' מעצמי ,אלא מפי הקב"ה אני אומר, ולא שייך בזה כלל ביטול תורה. אמנם רבנים אחרים יש להם עצה טובה להנצל מהלומדים הטרחנים, פשוט לקחת שכר בטלה, ואז יפסיקו להרבות בטענותיהם.

(הגרמ"י רייזמן)

"רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח" (ד, ט)

אזהרה מיוחדת הזהירנו הקב"ה מפני שכחת מעמד הר סיני, הברקים, הקולות והדברים שנאמרו שם, והורה לנו שהדברים צריכים להיות חקוקים היטב על לוח לבנו.

כל אחד ואחד חייב לעשות את מרב המאמצים לשם כך, אולם מידת הצלחתו שלא לשכוח, תלויה כבר בידי שמים, בכשורים בהם ניחן מאת הבורא יתברך.

מושג כלשהו ב"לא תשכח" של גאוני הדורות, נוכל לקבל מן הספור הבא, המובא בספר "שמוש חכמים":

באחד הימים פגש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל את הרוגצו'בר זצ"ל.

שאל אותו הרוגצו'בר: "מה כבודו עושה?".

"לומד עם ילדים", ענה לו רבי אלחנן.

"היכן?".

"בישיבת ברנוביץ".

"ומה חדשתם?".

בתשובה נענה רבי אלחנן ואמר לו חדוש מסוים שחידש.

"בארבעים שנה לא חדשתם כלום?", התפלא הרוגצ'ובר.

נסה רבי אלחנן להבין את כוונתו, עד שנזכר, כי, אכן, כארבעים שנה (!) קודם לכן פגש בו ואמר לו בדיוק את אותו חידוש...

(לאור הנר)

מאוצרות המגידים

"אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן, במדבר, בערבה, מול סוף, בין פארן ובין תופל ולבן, וחצרת, ודי זהב" "חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלים... ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע עמי לא התבונן".

אילו אתם הייתם יודעים מה שאני חושב, כולכם הייתם צוחקים? אבל יש נס שאינכם יודעים מחשבות.

אבל אני רואה שאתם רוצים לדעת, אז אומר לכם.

בזוהר הקדוש כתוב כי יש רקיע אחד שהוא מצלם את כל מעשי בני אדם, ולא רק מעשים אלא גם את המחשבות. וכאשר האדם יבוא לדין, יראה כמו סרט איך שאנחנו עתה יושבים, אני שותה וגם חלק מהציבור שותים תה, וככה אומרים שמוע'ס - - - (ר' שלום שתה מחמת יובש הפה שסבל ממנו). חשבתי על כך ולכן חייכתי: איך זה היה נראה שם בסרט של הרקיע.

ובזה יצאנו ידי מילתא דבדיחותא, לא ליצנות חס ושלום, אבל מילתא דבדיחותא לפקח את הלב. טוב.

רש"י מבאר כי בתחילת הפרשה מנה משה רבינו את כל המקומות שהכעיסו לפניכ המקום "לפיכך סתם את הדברים ברמז, מפני כבודן של ישראל".

הרבי שלי הביא מדרש בו נאמר - מדוע משה רבינו אמר את תוכחתו ברמזים: "בעבר הירדן, בערבה, מול סוף וגו'"? משיב המדרש, כי אם היה מפרש יותר היו מתביישים כל כך עד שלא היתה להם אפשרות לעמוד מול משה רבינו ע"ה, היו מתעלפים, לכן דיבר ברמז בלבד:

"במדבר" - בשביל שאמרו מי יתן מותנו במדבר.

"בערבה" - שחטאו בפעור בשיטים בערבות מואב.

"מול סוף" - שאמרו המבלי אין קברים במצרים וכו'.

א"כ נראה - אמר הרבי - נתבונן כיצד הדורות יורדים דור אחר דור, כי בהפטרה של פרשת השבוע, נאמרו דברי התוכחה של ישעיה הנביא ממש מפורש "בנים גידלתי ורוממתי והם פשעו בי" "ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע עמי לא התבונן" כמה דורות חלפו בסך הכל ממשה רבינו עד דורו של ישעי' הנביא, והנה ישעיה הנביא כבר יכול היה לדבר בנוסח ברור ונחרץ ללא שום רמז - "הוי גוי חוטא עם כבד עון זרע מרעים וגו'" נורא מאד. כי קיימת ירידת הדורות.

יש לדעת כי ירידת הדורות לא נעצרת, אלא הדורות הולכים ויורדים. ועד דורנו, דור עיקבתא דמשיחא. א"כ נחשוב - היכן אנו עומדים...?

כתוב בזהר הקדוש מדוע הדור, בו יבוא המשיח, נקרא עיקבתא דמשיחא? מפני שאותו דור יהיה המגושם מכל הדורות - כמו העקב המגושם שבגוף. כלומר? אם יכניסו מחט חס ושלום לעין היא מיד תדמע ואף תתעוור חלילה, ואם ביד, יחושו בכאב, אך אם תוחבים מחט בעקב, לא נורא, הרי שהעקב הוא הפחות מכל הגוף. כך דורנו...

אך עם כל זאת, העולם אומר בשם הרבי מקוצק, שעמד פעם ונקש בכף ידו על השולחן: "נכון, מה שנאמר על דור העקב, אבל תדעו, כל הגוף עומד על העקב"... כל הדורות עומדים על הדור שלנו.

ואם נכון שכה היו דבריו של הרבי מקוצק, נבוא ונתמה, ממה נפשך, איך יכול להיות שאפילו שאנו כמו עקב (מגושמים), עם כל זאת כל הדורות יכולים לעמוד על כזה דור חלש?!

נסביר את ההפטרה ונבין גם את זה. הפלא ופלא.

טבע קדוש

"חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלים, ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע עמי לא התבונן".

השור יודע להכיר את בעל הבית - "קונהו". (בהיותי בחור צעיר והלכתי להתפלל תפילת מעריב ב'אחוה' ירושלים, שם בדרכי לקראת ערב היו שבים מהשדה שוורים של בעלים שונים, היה מעניין לראות איך הם שבים יחד מהשדה, נפרדים, וכל אחד הולך מעצמו לבית אדונו...) אך דווקא "ידע שור קונהו", השור מכיר את הבעלים עצמו. "וחמור אבוס בעליו" החמור אין לו הבנה כהשור להכיר ממש את קונהו, אבל את האבוס הוא כן מכיר.

ישעיה הנביא אומר תוכחה קשה כזו לישראל, השור ידע, החמור מכיר, אתם כביכול, גרועים מהם - "ישראל לא ידע עמי לא התבונן".

נשאלת השאלה.

וכי השור והחמור למדו בגימנסיה (אוניברסיטה) להכיר את בעליהם, זו הרי מציאות טבעית שנולדת עם השור והחמור, א"כ מה ה' רוצה מאיתנו ומה אשמתנו?! הם יודעים באופן טבעי ללא מאמץ והתבוננות, ולנו הדבר כרוך בלימוד והתרגלות, ומדוע מכנים אותנו כגרועים מהשור והחמור?!

התשובה טמונה בתוכחה עצמה. הנביא מגלה לנו בתוכחה זו, ואומר בשם ה', לשור נתתי טבע שיכיר את בעליו, ולחמור את האבוס, גם לכם נתתי טבע להכיר אותי! כן כן! כלומר, לעם ישראל יש טבע קודש שנטע ה' בתוכנו להכיר את ה' יתברך!

אנו רואים כך מעז ומעולם, לדוגמא, מסירות הנפש - כאשר עלו על המוקד באינקוויזיציות, נשרפו באש וקפצו למים ילדים צעירים על קידוש ה', וכל יהודי באשר הוא, בשעה שמת אומר "שמע ישראל", אפילו הפחותים ביותר.

שמעתי מעד ראיה ישיש, כי בתקופת הקומוניזם, בימים הקשים, כאשר יהודים רבים שירתו יחד במפלגת הקומוניסטים - וגם היו לראשי המפלגה - "מהרסיך ומחרבייך ממך ייצאו!" והנה יהודי קומוניסט אחד שחטא והחטיא בעיירתו, הגדיל לעשות בחטאיו - וערב בהיר אחד נעמד ברשות הרבים הוציא עימו ספר תורה והחל לקרוע את גווילי הספר ברחובה של עיר, ה' ירחם. ויהי לפלא, כי ממש בעודו קורע ואוחז בגווילים חלפה שם מרכבה עם סוס. העגלה סטתה, ופגעה בו. הוא נסחף מתחת לגלגלים, עצמותיו החלו להישבר. ואז שמעו כולם איך שצועק בין הגלגלים: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד!" הקומוניסט הזה - - -

(רבי שלמה וולבה זצ"ל סיפר על הימים ששכב בבית החולים בשוודיה, היה זה לאחר המלחמה. בבית החולים אושפזה גם כן אישה ששבה מאושוויץ, והיא סיפרה לו, כי באותם שנתיים שעבדה ליד תאי הגזים באושוויץ, לא היה אחד שנכנס לתאי הגזים ולא אמר 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', רבבות משומדים פורקי עול וכולם הכיר אות בוראם ומתו על קדושת שמו - טבע קדוש של יהודי, ה' ינקום דמם!). רואים מכאן שגם הדור הפחות ביותר עיקבתא דמשיחא, יש לו טבע קדוש להכיר את ה'.

וכאמור זהו יסוד גדול, כי לכך מתאונן הנביא בתוכחתו - "ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע" אם אינכם יודעים זו טענה עליכם, כי בראתי אתכם בטבע נעלה להכיר אותי.

ומה הסיבה שבאמת לא יודעים ולא מכירים, התשובה נמצאת באותו פסוק: "עמי לא יתבונן" אילו אדם היה מתבונן היה מכיר ויודע את ה'. ובלי התבוננות הוא גרוע מהשור. וי, וי, - "עמי לא התבונן!".

"בזמן שעושים רצונו"

ועתה, לאחר שהסברנו את הטבע הקדוש של עם ישראל, נבין את המשך הפסוקים בהפטרה: "הוי גוי חוטא זרע מרעים בנים משחיתים".

ועל כך יש ויכוח בגמרא קידושין דף ל"ו:

"דתניא בנים אתם לה' אלוקיכם, בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרויים בנים אין אתם נוהגים מנהג בנים אין אתם קרויים בנים דברי ר' יהודה. רבי מאיר אומר בין כך ובין כך אתם קרויים בנים שנאמר בנים סכלים המה ואומר בנים לא אימון בם וכו' זרע מרעים בנים משחיתים".

רבי מאיר אומר כי אפילו כאשר עובדים לעבודת כוכבים נקראים בנים! במקום אחר בגמרא נאמר כדברי רבי יהודה, רק בנוסח שונה קצת: "בזמן שישראל עושים רצונו של מקום נקראים בנים אין עושים רצונו נקראים עבדים"

צריכים להסביר מה הכוונה "רצונו של מקום", לא כתוב "בזמן שישראל עושים ציוויו של מקום", עוד יש להבין וכי "בזמן שאין עושים רצונו של מקום נקראים עבדים", עבדים?! איזה עבד הוא האומר לאדונו: אמת שאתה האדון ואני העבד, אבל כל מה שתאמר לי לא אעשה. הינו מורד באדונו, לא עבדו.

ניישב זאת עפ"י משל. אני מבחין שאתם מקשיבים טוב:

ערב יום טוב אחד נכנסתי לחנות גדולה (איך קוראים לה? סופרמרקט) קונים וקונים ובעל הבית לא מצליח לעמוד בעומס הקונים.

ראיתי באחת הפינות, ישב לו פקיד עם דפים ועט ועסק בניהול חשבונות בלי הפסקה - "רואה חשבון" חרוץ. חשבתי לעצמי, הנה הפקיד יכול היה להטות שכם להוריד קצת מהלחץ של בעל הבית בערב חג, אך אינו עושה כך, מדוע? הוא כאילו לא נמצא כאן יושב לו בפינה ועוסק בשלו. והוא צודק כי אומר לעצמו "אני עושה תפקידי באמונה - לעסוק בביקורת חשבון, וזהו, לסייע לקונים או לפרק סחורה לא שייך אלי", כך חושב לעצמו בצדק.

אבל. נכנסתי לחנות שניה ממש בסמוך לאותה חנות, גם היא עמוסה בקונים, גם שם ישב איש בפינה - "רואה חשבון" במלאכתו, אך כאשר רק היסב את ראשו וראה כי יש צורך בעזרה, התרומם, סגר את הפנקס והשתלב במכירות, הוריד סחורה, ניגש לקופה וסייע בחשבון לקונים ועוד.

במה שונה השני מהראשון?

בחנות השנייה רואה החשבון הוא גם בן של בעל הבית...

הביזנעס הם שלו. לכן, כאשר צריך להוריד סחורה ובעקבות כך יהיה רווח גדול של ערב יום טוב, הוא שולח את ידיו לסייע, אם קשה לאביו הוא עוזר ורוצה לעזור. אבל הפקיד בסופרמרקט הראשון הוא בסך הכל פקיד, וכי איכפת לו הרווחים וההפסדים של המנהל, שיכאב הגב לבעל הבית, לא לי...

כך גם בענייני תורה ומצוות:

שואלים לפעמים את ר' פלוני "למה אתה עושה כך וכך, וכי מה שאתה עושה מותר וראוי?!"

והוא משיב: "וכי כתוב בשולחן ערוך שאסור לעשות כך?! היכן ראית כתוב בשולחן ערוך לא לעשות מה שעשיתי?" מתרעם בשאלה.

לדוגמא, זכורני מימי נערותי. חבר שלנו הלך לשחק פוטבול (כדור רגל) הוא היה השוער.

"מה זה?" שאלו אותו החברים בתרעומת, כמו שאומרים מדוע אתה כבן ישיבה משחק פוטבול?

"מה?! תמה הבחור "האם כתוב בשולחן ערוך לא לשחק כדור רגל?!"...

בזה התירוץ על השאלות הנ"ל.

הפסוק לא מדבר במי שמורד ממש באדוניו ולא שומע להוראותיו, אלא שלא עושה רצונו של מקום, ולכן נקראים עבדים - עבדים שעושים ציווי אבל לא רצונו.

אבל בנים כן עושים רצונו של מקום, מה שה' רוצה.

בלב כתוב לא רק בשולחן ערוך...

באחת האסיפות דיבר החפץ חיים על ענין חשוב בתקנת הציבור, בתוך דבריו אמר: והרי ודאי תשאלו אותי היכן זה כתוב? אומר לכם: זה כתוב

פה - הצביע ודפק על ליבו - כתוב בלב! אדם המרגיש כי רצון ה' לא להסתובב עכשיו במגרש כדור רגל הוא לא שואל אם כן כתוב או לא כתוב, אם רצון ה' לעשות עושה ואם לא - אינו עושה.

(היה לי חבר שהיה שורק בפיו הרבה, פעם חלף לידי במסדרונות הישיבה ושרק בפיו (כמדומה שהיה זה בשבת) שאלתי אותו - מה זה?! והוא הגיב "היכן כתוב שאסור?" הצעתי לו לשאול את החזון איש. הוא הסכים. קמתי ונסעתי מירושלים לבני ברק. אמרתי שהבחור שואל "היכן כתוב שאסור?" הגיב החזו"א - "יש דברים שאי אפשר לומר מותר או אסור, צריכים להרגיש...", אמר ולא יסף).

"אימתי נקראים בנים בזמן שעושים רצונו של מקום. ואם לאו נקראים עבדים".

ה' רוצה מאיתנו שנעשה רצונו, לא רק מצוותיו. כי יש לנו טבע קדוש להבין מה הרצון של האבא שלנו. (ואדרבה, לכן באמת דעת רבי מאיר במסכת קידושין דף ל"ו הנ"ל, כי גם כאשר אין נוהגים מנהג בנים נקראים בנים, מדוע? כי תמיד טמון בקרב עם ישראל הטבע קדוש לעשות רצונו של מקום, (יש לנו את האפשרות להבין להתעלות ולעשות רצונו של מקום) אלא שדעת ר' יהודה כי כיון שאין נוהגים מנהג בנים אינם קרויים בנים.

***

הנחש באפגניסטן שלא המית

אספר לכם בענין מה שאמרנו כי ה' נטע בקרבנו טבע קודש שיכירו את ה'. ובמעט התבוננות יהודי מכיר את ה' יתברך.

הנה רואים בעשרות שנים האחרונות התעוררות של בנים אבודים בכל קצווי תבל אפילו באפריקה, רוסיה ואסיה - ישנם יהודים היושבים ולומדים במשניות וגמרא, מי הביאם לידי כך, וכי הקומוניסטים הבולשביקים? מי עוררם? אם לא מאמר הכתוב: "ולקחתי מכם לב אבן מקרבכם ונתתי לכם לב בשר" בקצווי תבל אפשר לפגוש 'תינוק שנשבה' שבעבר לא ידע אפילו שיש תורה בישראל, אבל כיון שהתחיל להתבונן: מה אני איפה אני? הגיע.

זה סיפור ששמעתי לפני שלושה וחצי שבועות (שנת תשמ"ו).

בחור עולה מרוסיה הביא לפני חבריו מכתב שנשלח אליו מידיד בן גילו - יהודי בצבא ברוסיה - בולשביק מושבע (מה הוא אשם נעבאך), והם סיפרו לי מה שכתוב במכתב. תשמעו מעשה ותתפעלו.

הוא נסע עם פלוגת חיילים בשליחות הצבא הרוסי באפגניסטן. אם אתם יודעים או לא יודעים, שם בהרי אפגניסטן מורדים נלחמים ברוסים, יש לרוסיה צרות מהם כבר שבע שנים רצופות. פלוגה זו נשלחה למשימה חשובה.

קבוצת החיילים חנתה באחד הכפרים, הבחור יצא לו קצת לטייל בסביבות הכפר. והנה הבחין בנחש ארסי מתפתל. וכיון שאהב בעלי חיים ולמד בשיעורי טבע כי אפשר להתיידד עם נחשים, ניסה את מזלו, שב למחנה הביא לנחש אוכל, הנחש אכל בתאבון.

למחרת הביא לו שנית, כך כמה ימים עד שחש בטחון עם הנחש והשניים - הנחש והוא, הסתובבו זה לצד זה בידידות. היה זה בהר הסמוך לכפר.

הוא הקפיד לשהות עם הנחש במשך שעה ויותר מידי יום. ידידים...

ויהי היום, התקבלה הפקודה להתקדם במהירות האפשרית ביותר, לעזוב את הכפר ולצאת לאחד ההרים, ומשם לעבור להר רחוק יותר. לפני שיצאו לדרך מיהר הבחור היהודי ורץ להיפרד מהחבר החדש שלו, הנחש... פשוט הביא לו אוכל בפעם האחרונה. הנחש אכל. ולפתע...

לפתע הזדקף מולו בפה פתוח וקול שריקת נחש ארסי (בזעם ורצון להכיש ארס). החייל רעד מפחד. אך. גם זאת למד בספרי הטבע, כי אם נקלעים חלילה, לכזה מצב, שהנחש עומד ממול זקוף כמקל, אסור לברוח. בריחה תביא אותו אחריך, ובדרך כלל הוא המנצח והסוף הוא מות. לכן מה עושים? נשארים לעמוד זקוף ממולו בעמידה איתנה.

הבחור באמת הצליח להתייצב לעמוד על פי הכללים ועפ"י ההוראות. שעה. עמד עוד שעה והנחש מולו - שעתיים. שלוש, אתם שומעים? ארבע, חמש שעות תמימות! הוא היה על סף עילפון.

החברים שלו שהמתינו שעה קלה לבואו, משלא הגיע יצאו במהירות לדרכם לפי הפקודה ותוואי הדרך. אך הוא נשאר שם על עומדו כשהוא מתאמץ ונזהר לא לעשות אפילו תנועה קלה של בריחה.

לאחר שש שעות ירד הנחש, התקפל, פנה לדרכו ונעלם לו.

והוא הרי בחור קומוניסט, מה כבר יכול היה לחשוב על מה שקרה, וכי ידע את הכלל "שוויתי ה' לנגדי תמיד - שהכל מהקב"ה? טוב, הוא מיהר למחנה, שכמובן היה ריק מאנשי הקבוצה שיצאה לדרכה, נטל את מטלטליו, וכיון שידע את כיוון הליכתם, יצא אחריהם בדילוג וריצה, קיווה לעקוף אותם עוד לפני רדת החשיכה. ירד מההר ורץ לפי השבילים. והנה. באחת הפינות מצא את כל הקבוצה כולה שוכבים שחוטים. המורדים ארבו להם והרגו אותם בחרב.

אתם רואים נס? חמש שעות הראה הקב"ה לתינוק שנשבה - תראה, איך אני מציל אותך...

בסוף המכתב הוא חתם בנוסח שלו (אני אומר בנוסח שלנו): ולפיכך התעוררתי להאמין שבורא עולם הוא מנהיג לכל הברואים והוא עושה ויעשה לכל המעשים.

שאבעס!

ומה אתם חושבים כי רק ברוסיה? גם כאן בארץ ישראל הולך לו יהודי רחוק, אוי רחוק, עוסק בביזנעס שלו ופתאום צצה מחשבה במוחו: "מה איתי, במה אני יהודי?" הוא ממשיך ומתבונן הולך וחושב על מעשיו עד שמתחיל להשתפר. והוא נהיה צדיק, נורא ונפלא.

חבר שלי רבי ברוך ידלר ז"ל נחלה ושכב בבית חולים לאחר שהבריא ושב לביתו, באתי לבקרו והוא סיפר לי כך.

בחדר עימו שכבו עוד חולים ל"ע, אחד מהם יהודי חילוני גמור. והנה באו לבקרו (את החילוני) בנים ונכדים צעירים בעלי זקן ושיראים של חרדים - חליפה וכובע. ר' ברוך המתין להזדמנות והתעניין בעדינות "איך הוא הגיע לכך - לצאצאים כאלו?".

"זה סיפור ארוך אספר לך מחר". השיב.

למחרת כאשר הוציאו את החולים לחצר, סיפר לו:

התגוררתי בקיבוץ מסוים (נקב בשמו) שבת אחת יצאתי לטייל, עליתי על רכב של הקיבוץ נסעתי לירושלים לטייל בה עד ככר השבת. שם בלי תכנון מראש נעמדו ילדים וצעקו: שאבעס! שאבעס! לא ידעתי מה זה בכלל מה הצרחות הללו. כעסתי מאד. פתחתי את הדלת "וירקתי עליהם קללות" כלשונו, הם ברחו מפחד שמא אכה אותם.

נכנסתי לרכב להמשיך בנסיעה ושוב התאספו כולם: שאבעס!

יצאתי שנית והם ברחו. וחוזר חלילה. לא יכולתי להמשיך בנסיעה, עד שהתקרב אלי רב אחד, שכן מאחד הבניינים ואמר לי בנחת: "אתה רואה מה הולך פה, הילדים לא יעזבו אותך אתה תאלץ להישאר פה, והוא המשיך: "הסתכלתי מהחלון והבחנתי כי יש כאן שיח חירשים, צועקים אחד מול השני - הם אינם מבינים אותך ואתה לא מבין כלל מה הם צועקים, תשמע, אם אתה מעוניין להבין, תעלה אלי לשעה שעתיים עד צאת השבת ואסביר לך".

בקיצור לא אאריך. עלינו, אני ורעייתי, לביתו. התיידדנו. חלפו ימים ביקרנו אצלו שוב, אח"כ ביקרנו בביתו עוד פעם פעמיים - אני ואשתי, וזה לא היה בכלל פשוט מצידנו לבקר בבית חרדי כל כך.

באחד הימים אמר לנו "אתם הרי סוציאליסטים יש לכם אפשרות לחיות בקיבוץ שלכם אבל האם יש בו בית כנסת?" הוא סידר לנו בית כנסת, ומפקידה לפקידה נכנסתי לבית כנסת. הדברים התגלגלו עד שביום מן הימים נכנס לנו בחשבון הבנק 'שילומים' כי שנינו מילדי טהרן, היה זה כסף שלא ציפינו לו, ואז פשוט עקרנו את דירתנו מהקיבוץ לירושלים. כאן גידלנו את המשפחה והילדים. ותראה מה יצא מהם. ע"כ.

אם נשב עד אור הבוקר בדרשה לא אסיים מה שאני שומע אודות חזרה בתשובה. רק עוד עובדה אחת.

מה ראה רבי חיים קנייבסקי?

נכנסו אל בנו של הסטייפלער - רבי חיים קנייבסקי שליט"א, בן ואביו - הבן בעל תשובה והאב שעדיין אינו שומר תורה ומצוות, להזמינו לשמש כסנדק בברית של הבן הנכד.

השיב ר' חיים: "לא, אתה תהיה הסנדק" והצביע על הסב.

"מה, וכי אני אהיה הסנדק, וכי אני ראוי לכך?!"

"אני רואה על הפנים שלך קדושה, אתה צריך להיות הסנדק" פסק ר' חיים את פסוקו.

הסב היה הסנדק.

אחרי הברית הוא התחיל לחשוב "למה הרב אמר עלי קדושה, וכי אני קדוש?!"

הרהר בדעתו ובמעשי חייו, והבין... וגם התעורר ושב בתשובה שלימה.

מה הבין ומה נזכר?

הוא חיפש בהסטוריה של חייו. ומצא. מעשה שהיה.

היה זה עשרות שנים קודם לכן כאשר עמד להינשא בקיבוץ לפני החתונה קראה לו המיועדת להיות אשתו (הסבתא של הרך הנימול ואימו של אבי הבן) לשדה בפאתי הקיבוץ, ואמרה לו כך: אספר לך. אני הרי ניצולה

מהשואה כפי שאתה יודע. ואיך ניצלתי? נסעתי יחד עם אבא ואמא ברכבת בדרכנו לאושוויץ. בנסיעה כבר חששנו כולנו כי אכן אנו בסוף החיים. באחד הרגעים אמא התייפחה בבכי ואמרה לי: אנו צועדים לקראת המוות, רצוני לזרוק אותך מחלון הרכבת, רק כך אולי תזכי את להישאר בחיים, ויישאר מאיתנו זכר. ובכן, אמרה אמא "בשעה שהרכבת תאט באחד מעיקולי הדרכים אשליך אותך" באותה שה בכתה עוד ואמרה: "וכאשר תזכי להישאר בין החיים תחיי בנעימים, תתבגרי, וגם תזכי לבוא בברית נישואין, קודם לכן תשאלי יהודים מה זה טהרת הבית היהודי, שהיא חובה של יהודים".

והשלכתי. והגעתי עד הלום.

לפני כמה ימים שאלתי את מזכירת הקיבוץ מה זה טהרת הבית? היא אמרה בזעם "סתם כלום", לכן מהכעס שלה, אדרבה, הבנתי כי אני צריכה לברר והלכתי לשאול רב דתי, נסעתי לעיר ושאלתי, והרב כן הסביר לי ברור מה החובה של התורה. ועתה, אם אתה מסכים שנשמור על צוואת אימי, טוב, ואם לאו - לא אתחתן!" כך אמרה.

לאחר שלושה ימים נתתי את הסכמתי וכך התחתנתי. וכנראה משום כך ר' חיים ראה עלי מעט קדושה, ולכן זכיתי לבנים ונכדים, ואני מכריז בזאת, כי גם אני שב עתה בתשובה ואזכה לשמור שבת ושאר תרי"ג מצוות. נורא ואיום. ע"כ המעשה.

אתם כבר עייפים (דרשה ארוכה), אולי מפאת שאני עייף אני חושב שאתם עייפים... טוב, וה' יזכנו לראות בישועתו ונראהו עין בעין בעגלא ובזמן קריב.

קדיש, כבוד הרב. (להגיד)

בין המצרים

עמי לא התבונן (הפטרה לשבת חזון)

משל למה הדבר דומה, לזוג שלא היו להם ילדים הרבה שנים, סוף סוף לאחר הרבה שנים נפקדה האשה.

הגיע זמן הלידה, הלכו לביה"ח, הבעל מחכה בחוץ, ועובר הרבה זמן, הבעל שם לב שהדלת נפתחת ונסגרת הרבה פעמים, רופאים יוצאים ונכנסים, ניגש אליו רופא ואומר לו: המצב חמור מאוד!

אשתך בסכנת נפשות!

יש אפשרות להציל את האשה אבל התינוק ימות! יש גם אפשרות להציל את התינוק אבל אז האשה תמות, תחליט מה לעשות.

אמר הבעל, רגע, זה דיני נפשות, אני צריך ללכת לרב לשאול!

אומר הרופא: אין זמן לרב, תחליט עכשיו!

טוב, אם כך צריך לשאול את האשה בעצמה, זה החיים שלה.

שאלו את האשה ואמרה, לחיות בלי הילד, זה לא חיים, לכן תצילו את הילד. ואמרה לבעלה: תגיד ותספר לתינוק מי הייתה אמא שלו! שמסרה נפשה!

עשו הרופאים מה שעשו, ונולד בשעה טובה ומוצלחת תינוק חדש. למחרת התקיימה לוויה רווית יגון ואנחה,

רבנים הספידו, אנשים געו בבכיה, עצוב מאוד מאוד.

התינוק גדל וגדל, והגיע יום הבר מצוה. האבא קורא לחתן הבר מצוה, בני: אתה יודע שהיום היארצייט של אמא שלך? באותו יום שאתה נולדת אמך נפטרה! ולכן היום בערב כשיבוא האורחים תיגש להתפלל מעריב כי אתה 'חיובי', אני מבקש ממך תתפלל ברגש, תתפלל לאט.

הילד ניגש לעמוד: "תְּקַדֵּה תְקַדֵּה שמיה רבה פפם פפום 5 דק' סיים מעריב.

האבא התעלף.

לאחר שהתעורר, ניגש אל הבן ושואל אותו: למה? למה אתה ככה מתפלל? הרי בקשתי ממך!

עונה הבן- מה אתה רוצה ממני, רגש? איזה רגש? את אמא שלי לא הכרתי! לא ראיתי אותה מעולם! אני יודע שבבית קברות יש איזה אבן שם נמצאת אמא שלי.

וכדי בזיון וקצף.

אומר **רבי שבתי יודלביץ** זצ"ל [ומביאם הר"ש לוינשטיין], הקב"ה החריב את בית המקדש השכינה גלתה ממקומה, "שפך חמתו על עצים ואבנים" והכל כדי להציל את הילד את כלל ישראל, ואנחנו הילדים "תקדה תקדה שמיה רבה"

"למה א"א להתרחץ?"

- איך אפשר להתרחץ!!!

אלא מאי, אין לנו רגש!

נסיים בדברי **האדמו"ר מקוצק** כפי שרבי שלום שבדרון היה חוזר על זה.

השו"ע מביא הלכה "שיהא ירא שמים דואג ומיצר על החורבן".

שאל האדמו"ר מקוצק, הרי השו"ע מיועד לכל כלל ישראל א"כ למה מביא השו"ע הלכה ליראי שמים בלבד? וכי מה יעשה מי שאינו ירא שמים?

ותירץ: 'ירא שמים' יתאבל על חורבן בית המקדש, ומי שאינו ירא שמים שיתאבל על החורבן של עצמו!...

(הגר"ש לוינשטיין)

"כי נגע עד ליבך" – רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

נעמוד על נקודה בסיפור החורבן, שכמדומני שלא שמים לב אליה . נזכיר את ספור הגמרא (גיטין נה, ב) על קמצא ובר קמצא חרבה ירושלים. שאותו אדם שאוהבו קמצא ואיש ריבו בר קמצא עשה סעודה, אמר למשרתו: קרא לקמצא.

הלך והביא את קמצא.

בא ומצאו יושב. אמר לו: "הואיל ואתה איש ריבי, מה מעשיך כאן, קום צא".

אמר לו: "הואיל ובאתי הניחני, ואתן לך דמי סעודתי".

אמר לו: "לאו".

אמר לו: "אתן לך דמי מחצית הסעודה".

אמר לו: "לאו".

אמר לו: "אתן לך דמי כל הסעודה".

אמר לו: "לאו", אחזו בידו הקימו והוציאו.

אמר בר קמצא: "הואיל וישבו חכמים ולא מחו בו, מוכח שהסכימו עמו, אלך ואלשין עליהם". הלך ואמר לקיסר: "היהודים מרדו בך" –

כך התגלגל הדבר הדבר, ונחרב הבית, וסימו (שם נז ע"א): תניא, אמר רבי אלעזר, בוא וראה כמה גדול כוחה של בושה. שהרי סייע הקדוש ברוך הוא את בר קמצא, והחריב את ביתו ושרף את היכלו.

ידוע, וכתב המהרש"א (יומא ט ע"א) שהיא היא שנאת החינם שבעוונה חרב הבית. אבל המעיין יראה, שבדברי בר קמצא אין הדגש על הבושה שבישוהו, אלא על כך שחכמים שתקו ולא מיחו. ומודע שתקו, כתב המהרש"א: "שלא מיחו מפני שלא היה בידם למחות". ועם כל זה, מפני העדר מחאתם נסתבב חורבן בית אלוקינו!

אילו היו קמים, ומוחים, גם אם לא היו מועילים, יתכן וירושלים לא היתה נחרבת!

ונוסיף בענין זה: בגמרא (שבת י ע"ב) אמרו: לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל [משקל] שני סלעים מילת [משי] שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו [בתוספת פס אריג סביב פס ידו, היא כתנת הפסים שעשה לו (רש"י)] נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. והקשו בתוספות, הרי עוד קודם לכן נגזר עליהם שעבוד ארבע מאות שנה בארץ לא להם (בראשית טו, יג). ובאר המהר"ל ("נתיבות עולם", נתיב השלום פרק ג), שמכל מקום צריך היה שתהיה סיבה גדולה שעל ידה תצא הגזרה על הפועל, "כי דבר קטן אינו נעשה סיבה לדבר גדול" –

ואם שתיקת החכמים היתה סיבה לדבר גדול כחורבן הבית, כמה נוראה ואיומה היא!

כיוצא בכך, שנינו (שבת נה ע"א) שבחורבן בית המקדש הראשון פגעה מידת הדין גם באלו שהקדוש ברוך הוא העיד בהם שהם צדיקים גמורים וקימו כל התורה כולה מאל"ף ועל תי"ו, רק משום שלא מחו, למרות שמחאתם לא היתה מועילה!

ושנינו (שבת קיט ע"ב), שלא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה. שנאמר (איכה א, ו): "היו שריה כאילים", מה איל ראשו של זה בצד זנבו של זה, אף ישראל שבאותו הדור כבשו פניהם בקרקע ולא הוכיחו זה את זה.

וידועים דברי הרב מבריסק זצ"ל בבאור דברי הגמר"א (סוטאה יא ע"א, סנהדרין קו ע"א) שלושה היו באותה עצה [של "הבה נתחכמה לו פן ירבה"], בלעם ואיוב ויתרו. בלעם שיעץ נהרג, איוב ששתק נדון ביסורין, יתרו שברח זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית.

ושאל: בלעם שיעץ להרוג ילדי ישראל נהרג, הרי זו מידה כנגד מידה.

יתרו שברח כי התנגד לפעול לרעת ישראל זכה ומבני בניו פעלו לטובת עם ישראל, מידה כנגד מידה.

אבל איוב ששתק נדון ביסורין, היכן כאן הנהגת מידה כנגד מידה.

ובאר: מדוע שתק איוב, כי ראה שדעת פרעה נוטה לעצת בלעם, ולא יועיל במחאתו. אם כך, מה לו למחות, שתק.

מה עשה הקדוש ברק הוא, הביא עליו יסורים וזעק במכאוביו. לא מובן: וכי מה תועיל בזעקותיך. אבל כשכואב, צועקים! אז איך יכול היית לשתוק בגזרת "כל הבן הילוד היארה תשליכהו"? כי לא כאב לך!

וב"זה לעומת זה"!

בן שמונים שנה היה משה רבינו בעמדו לפני פרעה (שמות ז, ז). שמונים שנה, התן תקופת חיים! "ימי שנותינו בהם שבעים שנה, ואם בגבורת שמונים שנה" (תהלים צ, י). מה עשה משה רבינו שמונים שנה? במדרש (ריש ילקו שמעוני שמות) מבואר שהיה משנה למלך מצרים, ומלך כוש, וכלוא עשר שנים במדין, ומכל זה אין התורה מספרת מאומה –

מה מספרת היא, שיצא אל אחיו לראות בסבלותם –

וראה איש מצרי מכה איש עבר מאחיו, והרגו –

וראה שני אנשים עברים נצים, וגער בהם –

וראה רועים המציקים לבנות יתרו, והושיען –

זוטות, לכאורה.

אבל, אמר רבי ירוחם ממיר זצ"ל, כל ה"משה רבינו" צפון בזוטות אלו! בהן מגלה התורה במה זכה להיות מושיען של ישראל ומנחיל התורה –

וכי במה יועיל לעמו, אם יראה בסבלותם. "שהיה בוכה ואומר חבל לי עליכם, מי יתן מותי עליכם, והיה נותן כתפיו ומסיע לכל אחד ואחד מהם" (שמות רבה א, כז). לכמה היה יכול לסיע! ומה הועיל כשהכה את המצרי, הלא רק סכן עצמו. וכשהתערב ברבי דתן ואבירם וקוממם עליו והלשינוהו –

ברם, היא גופא: לא שיקולו כדאיות ותועלת היו כאן, אלא התקוממות רגשית, שנאת עול קיצונית, אי השלמה תהומית עם ההשחתה והרוע. אי יכולת להבליג ולשתוק!

ונספר –

רב עירה ביקר אצל ה"חפץ חיים" זצ"ל, לבקש עצתו וברכתו.

כהרגלו, חקרו: "מה מצב הדת בעירתכם".

נאנח הרב. המצב אינו משובב נפש.

ה"חפץ חיים" לא הרפה: "החינוך הטהור נשמר?"

ספר הרב: "המשכילים פתחו בית ספר 'תרבות' כפרני, הלימודים בו חינם אין כסף, וההורים העניים נפתו לשלוח לשם את לידיהם, ומה בכוחי לעשות?!"

"והכשרות, נשמרת?"

סיפר הרב: "הקצב אינו מקבל מרות. 'פוסק' בעצמו ומכשיר נבלות וטרפות. והקהל מקבל דבריו, ומה בכוחי לעשות?"

המשיך ה"חפץ חיים" ושאל: "והטהרה נשמרת?"

סיפר הרב: "סדקים נתגלו בקירות המקוה והבנין עומד ליפול. סכנה להכנס אליו. נסיתי להתרים לבדק הבית ולא עלה בידי. ומה בכוחי לעשות?"

התרגש ה"חפץ חיים": "מה בכוחו לעשות?! אבער חלש'ן, קענט אר דאך! להתעלף הרי אתה יכול!"...

לא מובן –

יתעלף, ומה?

מאומה, אבל איך אפשר להבליג?!

ונספר –

מי לנו גדול מהמהרי"ל דיסקין זצ"ל, השרף מבריסק. והיה אומר: אני לגבי אבי – הגאון רבי בנימין מוולקוביסק זצ"ל – כחומץ לגבי יין. עד כדי כך!

מובן שתמהו, לא הבינו ולא קבלו.

אמר: אספר לכם, ותבינו.

סיפר שבבחרותו נהג לשבת בחדר החיצון בעוד אביו הוגה בתלמודו בחדר הפנימי. כשהיו באים עם שאלות בהלכה או דיני תורה היה מעכבם לשמוע דבריהם ותוך כדי דיבור גיבש עמדתו, ונכנס עמם לחדר הפנימי לראות האם קלע אל המטרה או שמא דעת אביו אינה כדעתו.

ויהי היום, ושרפה פרצה בישוב הסמוך. בתי העץ היו למאכולת אש, ובין הבתים גם בית הכנסת. כששקעה האש ליקטו היהודים את שרידי יריעות ספר התורה המפוחמות והביאון לוולקוביסק הסמוכה, לשאול מה דינן.

כשהגיעו, שמע הנער את שאלתם ומיד ידע את דין השולחן ערוך (יורה דעה רפב, י) בנדון. קם, ונכנס עמם אל אביו –

והאב לא פסק כמוהו.

גם לא פסק אחרת.

כשראה את הגווילים המפוחמים, התעלף!

ובנו, הגאון הקדוש, עודנה נער, ייסר עצמו: למה אני לא התעלפתי – חומץ בן יין אני!

ועכשיו הכל מובן –

ירמיהו הנביא קונן: "דרכך ומעלליך עשו אלה לך. זאת רעתך כי מר, כי נגע עד לבך" (ירמיה ד, יח) זה בית המקדש, שנאמר (מלכים א ט, ג): "והיו עיני ולבי שם כל הימים" (פתיחת איכה רבתי טז). שבית המקדש היה לבם של ישראל. והלב שלנו הוא בבחינת בית המקדש שבקרבנו (זהר ח"א קסא, א). וכמו שכתב בספר "חרדים" (פרק כא אות יז): "הנה הלב היכל לשכינה דכתיב (תהלים עח, ס): "אהל שכן באדם", וכתיב (דברים כג, טו): "כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך", ופרש רבי שמעון בר יוחאי (זהר ח"א עו, א): "מחנך" רמ"ח איברים, ו"בקרב מחנך" זה הלב". והאלשיך הקדוש זצ"ל כתב: "זה אלי ואנוהו" (שמות טו, ב), [מלשון נוה] אבנה לו בית המקדש (כתרגומו), בלבי. שהוא ענין: "ושכנתי בתוכם" (שמות כה, ח), כי "היכל ה' המה" (ירמיה ז, ד) –

ומשלא מחו, משגלו אדישות, גם אם לא היה בידם לפעול, אבל איך אפשר לשתוק כשרואים כזה עול, שאוחזים בידו של אדם, מקימים אותו ומסלקים אותו –

אם הלב אטום, נאטם גם בית המקדש, לבם של ישראל!

ומבואר בגמרא (יומא ט ע"ב), שכל זמן שלא יסולק גורם החורבן, לא תבוא הגאולה –

ומה על לבנו. הלא קהו רגשותינו, דבר אינו מזעזענו!

האם יש ראיה גדולה יותר, משויון נפשנו באלו הימים!

(והגדת)

על מה היה חורבן בית שני ?

בושה וחרפה שעשו לבר-קמצא ! זורקים אותו מול כולם ,מתוך חתונה, הוא מוכן לשלם את כל החתונה!

- תשאיר אותי פה, אל תבזה אותי!
- עזוב לא רוצה, אתה עושה לי שחור בעיניים. צא מהחתונה!

הוא יוצא, יושבים כולם ואף אחד לא פותח פה.

<u>אומרת הגמרא {מסכת גיטין נז, א}</u> – **תניא אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדולה כוחה של בושה שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו.**

הוא הולך עם הכבש ששלח הקיסר ועושה לו פצע. איפה ?

בעין ובפה - בעין הרעה, ובפה שבייש אותו ,אמרו לו – צא החוצה מפה! נחרב הבית השני!

מה, אבל הוא לא הרג אף אחד ! זה לא בית ראשון שנשפך דם כמים!?

מה זה לא הרג? אתה חושב שבר קמצא חי ?!

עומדים 600 מוזמנים, עומד המחותן ואומר – לך !!! עוף מפה!!!

כולם מסתכלים, וכולם מדברים על זה . אחרי חמש דקות כולם יודעים ששפכו את דמו .

אומר הקב"ה – זה רצח ! לא צריכים לשפוך דם ! זה רצח בדיוק כמו שאתה תוקע חרב!

אצל אדום צריך רצח בדם קר, אצל יהודי, מספיק להלבין את פניו, כדי שיחשב לרצח!

אז תרדו לגלות של אדום !

למה אדום?

<u>כי התורה אומרת</u> **{פרשת ניצבים ל, ז} ונתן ה' אלקיך את כל האלות האלה על איביך ועל שנאיך אשר רדפוך"**

<u>שואל רבינו בחיי</u> – מי זה האויב ומי זה השונא ?

<u>ואומר</u> – האויב זה ישמעאל, והשונא זה עשו .

למה הוא נקרא 'שונא ? '

אמר ר' שמעון בן-יוחאי – הלכה בידוע, שעשו שונא ליעקב.

- תגיד, למה אתה שונא אותו?
- שונא.

תשאל את הגרמנים – למה שחטתם שישה מיליון יהודים???

- סתם .

אדום לא צריך סיבה. אמר ר' שמעון בר-יוחאי הלכה בידוע ,שעשו שונא ליעקב!!!

אומר הקב"ה – אם בית שני נחרב בגלל שנאת חינם, ואתה שואל "למה", אתה תרד לגלות אדום, כי שם השנאה בלי סיבה .

שונאים אותנו ! תסתכלו בעולם ! כל המדינות, כולל ברק אובאמה וכל מי שנראה כחבר של ביבי, כולם שונאים אותנו!!!

למה???

זה גלות אדום .

רבותי, אני רוצה להגיע לנקודה, ובזה לסכם את הדברים :

יש גמרא שכולנו מכירים {מסכת קידושין לא, ב} - **אמר רבי אבהו כגון אבימי ברי קיים מצות כיבוד** השפיץ של כיבוד אב, זה הבן שלי, אבימי, אין כמוהו! **חמשה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו** חמישה בנים היו לו, לאבימי, כולם חיו אצלו בביתו בחייו **וכי הוה אתא רבי אבהו** כשרב אבהו היה בא לבקר את בנו אבימי **קרי אבבא** היה נותן דפיקה על הדלת ואומר – תפתחו לי ! **רהיט ואזיל ופתח ליה** היה אבימי רץ לשער **ואמר אין עד דמטאי התם** וכל הדרך עד השער, היה צועק אבא אנחנו באים, אבא אנחנו באים! **יומא חד** יום אחד הגיע רב אבהו לבקר ,התיישב בסלון ,ב"ה יש כורסא מתנדנדת . שאל אותו – אבא מה תשתה ?**אמר ליה אשקיין מיא** סודה קר עם הרבה גזים והרבה קרח **אדאייתי ליה נמנם** הלך אבימי והביא לו, אבל בינתיים ר' אבהו נירדם **גחין קאי עליה עד דאיתער** אבימי לא העיר אותו. נשאר לעמוד עם הכוס סודה עד שיקום אביו **איסתייעא מילתיה ודרש אבימי)תהילים עט-א(מזמור לאסף אלקים באו גוי בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלים לעיים,** בא הקב"ה וגילה לו סוד, על מזמור בתהילים.

על זה אומרים מזמור!? תגיד קינה !

אלא, גילו לו מהשמים שהקב"ה הוריד את זעמו על עצים ואבנים במקום על עם ישראל .

רבותי, למה אבימי קיבל את התשובה הזאת, בדיוק כשהוא עמד ליד אביו ? הוא לא יכל לקבל את החידוש הזה בבית הכנסת ?

תוספות אומר ביאור נחמד – **מזמור לאסף** - אסף, היה הנכד של קרח .

כתוב בפסוק)**איכה ב, ט**}**טבעו בארץ שעריה,** משל למה הדבר דומה ?

משל לשפחה שנפל לה כד לתוך הבאר .

- עכשיו אין מי שיוציא לי את זה מהמים.

הגיעה השפחה של המלך, הביאה כד מזהב ונפל לה גם לתוך הבאר .

היתה השפחה שמחה – ב"ה ,עכשיו יבואו להוציא את כד הזהב בטוח שיוציאו גם את שלי .

אמר אסף מזמור. מה המזמור?

"ריבונו של עולם, כשיוציאו את השערים שדוד המלך שיקע ברצפה, יוציאו גם את הסבא שלי, את קרח".

א"כ התשובה פשוטה מאוד – היות ואבימי כיבד את אבא שלו ,אמרו לו את הביאור במזמור של אסף, שהיה נכדו של קרח .

אבל מה שייך חורבן בית המקדש, לכיבוד אב של אבימי?

רבותי, אני רוצה להיכנס לנושא נוסף, ולהסביר רעיון נוסף, שראיתי בספר **אמונת עתך**, שאולי יביא אותנו, לאיזה הרגש, בנושא הזה של חורבן הבית :

למי ששם לב, הגויים מצטיינים במצוות כיבוד אב – עשו מכבד את אבא שלו.

אליפז, הולך להרוג את יעקב אבינו ,"כי אבא אמר".

עמלק הולך להילחם בישראל מרפידים, שנאמר **ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם,** 400 פרסה ! למה?

כי אמא שלהם, תימנה, השביעה את עמלק – תן לי תקיעת כף שכשיבוא הזמן שעם ישראל יצא ממצרים, תחסל אותם!

כיבוד אם !

רבותי, שואלת הגמרא {מסכת קידושין לא, א} שאלה - **בעו מיניה מרב עולא עד היכן כיבוד אב** - עד היכן מצות כיבוד אב ?

לאיפה הגמרא שולחת אותנו ?

דמא בן נתינה – גוי מאשקלון, שהיה סוחר בתכשיטים ובאבנים טובות .

עם ישראל היה צריך לקנות אבן שנאבדה מאבני החושן. האבן נקראת ישפה, כך אומר הירושלמי.

באו אליו החכמים ושואלים אותו – אדוני, יש לך את האבן הזאת ישפה ?

- כן .
- כמה עולה?
- 100,000 $
- בסדר, תביא.

נכנס הביתה ורואה שאבא שלו נרדם, יש מחלוקת בגמרא – אם שם את הרגליים על הכספת, או המפתח של הכספת היה מתחת לראש .

הוא יוצא לחכמים – סליחה, אבל אני לא יכול לתת לכם את האבן .

- למה?
- אבא שלי ישן.
- תעיר אותו, ניתן לך 150,00 $
- לא, לא רלוונטי. אבא ישן .
- $200,000
- לא .
- 250,000 $
- לא .
- $300,000
- לא .
- 360'000, - פעמיים חי?
- לא .
- ניתן לך $ 440'00 פעם אחת מת
- לא !
- $600,000 !
- לא, אין מה לדבר ! לא מעיר את אבא שלי!
- הקב"ה ישלח לך רפואה שלמה. כל -טוב.

הולכים ממנו החכמים וחוזרים בערב – תגיד, יש עוד את האבן?

- כן .
- כמה עולה???
- 100,000 $
- אבל הצענו לך עליה כבר 600,000 $?!
- מילה שלי זו מילה !

אומרים חז"ל – שילם לו הקב"ה את החצי מיליון דולר הנותרים. הוא לא הפסיד, אל תדאג .

בשנה אחרי זה, נולדה לו פרה אדומה ושילמו לו עליה חצי מיליון דולר. לא הפסיד שום דבר .

אתה רוצה לדעת מי הדוגמא לכיבוד אב?!?

דמא בן נתינה, הוא הסמל של כיבוד אב!

אהה, בומבה לבמבה !

רבותי, אני רוצה לשאול אתכם שאלה – אין לנו דוגמא כזאת אצל היהודים, צריכים להביא דוגמא מגוי **דמא בן נתינה** ?!

תפתחו תוספות{מסכת קידושין לא, ב}, ובירושלמי בהרחבה ,שמספר מה עשה ר' טרפון לאמא שלו, איזה כיבוד אם – ישב על הרצפה, כדי שאמא שלו תעלה עליו ותוכל לעלות למיטה .

מה, לאמא שלו נגמרו הנעליים!?

זה הסמל של היהודים ? דמא בן נתינה ?!?

ועוד יותר מזה, רבותי – נאמר שזו הדוגמא, האם כך היא ההלכה ?

סוחר יהלומים יהודי, שמגיע אליו שיח פרסי, אומר לו – תשמע, אני צריך עכשיו יהלום 30 קרט, כמה עולה?

- 1,500,000 $
- בסדר, תביא .

הוא ניגש לכספת, אבא שלו ישן עם הרגליים על הכספת.

- תשמע, אני לא יכול למכור לך, אבא שלי ישן על הכספת.
- 5,000,000 $ הולך?
- לא יכול .

האם זאת ההלכה שלא מעירים את אבא בשביל רווח של 5 מיליון דולר???

ודאי שמעירים ! אם מעירים אותו על גוגו , ודאי שמעירים אותו על 5 מיליון דולר

5 מיליון דולר!?

מה הבעיה... תעיר אותו, קח את היהלום, תמכור אותו, אחר כך תיקח אותו למלון' רמדה ,'שיישן חצי שנה רצוף

ממי אתה מביא דוגמא ?! **מדמא בן נתינה** !

טמבל ! למה לא הערת את אבא שלך??

הגמרא מספרת – שיום אחד, **דמא בן נתינה** לבש בגדי זהב וישב עם כל מלכי וחשובי רומא לישיבה, באה אמא שלו הכניסה לו שתי סטירות, קרעה לו את הבגדים, ולסיום ירקה עליו !

- "ברוכה תהיי", אמר דמא בן נתינה לאמו .

אין דוגמא אחרת, רק מכאן???

רבותי, אני רוצה לומר יסוד, שכתוב בספר של ר' משה פינשטיין – מה אתה מביא דוגמא ממשוגעים!? ראית פעם אדם שהולך לישון עם הרגליים על הכספת!?

אין לך ספה ?! ראית פעם אמא שבאה לבן שלה בישיבת קבינט, נותנת לו שתי סטירות וקוררעת לו את הבגדים!?

אז מה אתה מביא לי דוגמאות ממשוגעים!?

אבא דפוק ישן על הכספת. אמא משוגעת יורקת על הבן, ואתה מביא לי דוגמא ממנו ??? אין לך דוגמאות יותר יפות???

אומר ר' משה פינשטיין – אתה יודע מתי לא מעירים את אבא?? כאן במקרה הזה, לא מעירים את אבא ! למה?

כי אם יש אמא משוגעת, מסתמא 'ענבי הגפן בענבי הגפן' גם האבא משהו לא בסדר אצלו.

אם האבא הוא קוקוריקו, לוקח כדורים, אז ודאי שלא מעירים אותו, הוא יכול להיבהל ואז ייקחו אותו לאשפוז, אבל אם האבא נורמאלי, וסתם ישן עם רגליים על הכספת ודאי שמעירים אותו ! אין ספק.

רבותי, אני רוצה לשאול אתכם שאלה – הגמרא כאן, מביאה דוגמא מגוי אחד באשקלון, וגם בירושלמי מובאת דוגמא מעוד גוי מאשקלון. מה, כל אלה מהכת של כיבוד אב היו באשקלון ?

באשדוד לא היו כמה ?

אומר הספר **אמונת עתך** – אתה יודע למה כולם מאשקלון ? כי באשקלון גרו פלישתים, ופלישתים כולם ממזרים, כך כתוב בחז"ל .

אתה יודע למה הם כיבדו את האבא? ! כי זה בכלל לא האבא שלהם !

אני רוצה לומר מכאן יסוד, שראיתי אותו בספר **אמונת עתך**, של הרב משה וולפסון .

הוא כותב יסוד אדיר, והוא פותח בשאלה - כשחז"ל שואלים – עד היכן כיבוד אב, למה הגמרא לא מביאה לכך מקור? תגיד גזירה שווה, תגיד קל וחומר, תביא מדרש, אבל תביא משהו !

- עד היכן כיבוד אב?
- תלך לדמא בן נתינה.

דמא בן נתינה זה האדם שחייב בכיבוד אב?

אומר תשובה נוראה – לא לומדים ממנו כיבוד אב. באים חז"ל ללמד אותנו, מה השכר שהקב"ה משלם לגוי על כיבוד אב .

גוי לא חייב בכיבוד אב, ואם הוא כיבד את אבא שלו, על אף שהוא לא חייב בכלל, משלם לו הקב"ה אחר כך בפרה אדומה .

מזה תלמד, כשבן -אדם חייב במצוה והוא מקיים אותה, שהוא מצווה ועושה, כמה הקב"ה ישלם לו על מצוה אחת של כיבוד אב!

שואלת הגמרא - כיבוד אב עד היכן ?? בא ותסביר לי מה גודל המצוה.

אומרת הגמרא – אני לא אסביר לך עכשיו את ההלכה, מגוי אני יוכיח לך מה הקב"ה משלם, ומזה תלמד על אחת כמה וכמה ליהודי.

רבותי, אומר הרב משה וולפסון בספרו רעיון מצמרר – אותו יצר הרע, שאומר לנו "לא לכבד הורים", אומר לגויים "תכבדו הורים".. למה??

כדי לקטרג על עם ישראל. גוי שמכבד הורים זה קטרוג לעם ישראל!

למה זה קטרוג ?

פשוט מאוד – חז"ל אומרים לנו – הקב"ה ציוה על כיבוד הורים. אתה יודע למה?

תסתכלו **בספר החינוך** – שמתוך שמכבד את אביו, יבוא לכבד גם את הקב"ה, שהוא אבא שלו, ואבא של אבא שלו ואבא של סבא שלו !

הולך גוי ומכבד את אבא שלו. אתה יודע מה הוא רוצה להגיד?

- ריבונו של עולם, אתה זוכר שהחרבת את בית המקדש השני?! אתה יודע למה עשו החריב את בית המקדש השני - בגלל שהוא כיבד את אבא שלו.

עם ישראל, הוא העם היחיד בין שבעים אומות, שאתה קורא להם 'בני . 'אתה לא קורא לאדום בני, ולא לבבל ולא לאף אחד.

"**בנים אתם לה' אלוקיכם**", יש רק עם אחד – עם ישראל .

אם ככה, בא עשו ואומר – תסביר ריבונו של עולם, אם אתה אבא שלהם, איך הם מכבדים אותך??

אומר הקב"ה לנביא מלאכי **{א, ו} ואם אב אני איה כבוד !**

כשעומד אבימי ליד אבא שלו ומחזיק את הכוס, מגלה לו הקב"ה **מזמור לאסף** – אתה יודע למה באו גויים בנחלתיך ,החרבתי את ביהמ"ק ושמו את ירושלים לעיים ?

מסיבה אחת – כי הם בנים שלי.

כיליתי את זעמי על עצים ואבנים, ולא כיליתי את זעמי על הבנים שלי !

אני אגלה לך מה סוד חורבן הבית!

אומר **המשך חכמה** – אתה יודע איזה אבן נאבדה ?

כתוב בירושלמי – אבן ישפה .

של מי האבן הזאת ?

של בנימין.

בית המקדש נבנה בחלקו של בנימין.

למה ?

אומר **משך חכמה** - כי בנימין הוא היחיד שלא פגע בכבודו של אבא !

עשרה אחים היו שותפים למכירת יוסף. יעקב מתאבל – פגעו באבא.

היחיד שלא היה שותף לזה, היה בנימין .

אומר הקב"ה – בית המקדש יבנה רק בחלקו של בנימין - במקום של כיבוד אב.

עשו, שכיבד את אבא שלו זכה לפגוע בבית המקדש, כי אם אין כיבוד אב, אם אתם לא חיים טוב ביניכם, מה יש לאבא !?

מתי האבא מאושר?

כשכל הילדים חיים ביחד ...כשהילדים רבים אחד עם השני ,יש צער לאבא !

אומר הקב"ה – אם אתם אחים ואתם בנים שלי, למה אתם לא אוהבים אחד את השני ?! אם אני האבא שלכם, תחיו טוב אחד עם השני !

וכשאתם לא חיים טוב אחד עם השני, מגיע עשו, ומחריב את הבית .

לבנימין יש חלק בבית המקדש!

אומרים רבותינו – כשהעניין של כיבוד אב היה נגוע, איבד הקב"ה בכוונה את האבן של בנימין, שהיה סמל של כיבוד אב.

אם ככה, נוכל להבין, שמי שיש לו אבא ודאי חייב בכיבוד אב, זה זכויות בבנין בית המקדש. מי שאין לו אבא, לפחות ידע ,שהאבא שיש לכולנו הוא אבינו שבשמים.

אין לנו היום בית מקדש, יש לנו בית מקדש מעט .

בית המקדש של מטה, הוא משכן של הקב"ה, ד' אמות של הלכה .

הקב"ה שואל – אם זה בית המקדש, איה כבודי? ! כמה אתה דואג לכבד את בית המקדש של מטה ? האם אתה לא מדבר בתפילה ? האם באמצע התפילה אתה לא מרים טלפונים?

תארו לעצמכם שבית המקדש היום יורד לנו. עם כל מערכות התקשורת. אדם היה מתוודה על קרבן חטאת ,פתאום מתנגן לו ברקע שיר חסידי מרגש, מה, יש לו טלפון.

- כן, מה רציתי ? רגע, אני באמצע, חכה רגע .

תגיד, ככה מתנהל בית המקדש ? אתה תענה לטלפונים בזמן הקרבת הקרבנות??

תפילות במקום קרבנות תיקנו !

כמה אנשים עונים בתפילת הלחש לטלפונים???

אני לא מדבר על השירים והפזמונים ! אתה נכנס למנין, כל כיס רוקד בצורה אחרת !

מה קרה לך ??? מה השירים האלה ??? סגור את זה!!!

אתה נמצא בבית המקדש **ואם אב אני איה כבוד !**

(ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו (תהלים קלו א)

יש לדקדק חדא למה דווקא כשישבו אצל המים בכו על החורבן. גם מאי אשמעינן קרא בזה שבכו כשהגיעו אצל המים. גם תיבת 'גם' בכינו אין לו שחר, דגם משמע בכל מקום לשון ריבוי ומי לא סגי אי הוי כתבי שם ישבנו ובכינו וכו'

ונראה לבאר, ותחילה נראה לי לבאר מדרש איכה (רבה ב יז) על פסוק כי גדול כים שברך מי ירפא לך, מי שירפא שבר של ים ירפא גם שברך עכ"ל. והמדרש הנ"ל אינו מובן כלל, דשבר של ים לא ידענא מאי הוא ומאי שייכות יש לו לשבר של ישראל דתליא זה בזה.

ונראה לבאר ע"פ פשוט. ע"פ מה דאיתא במדרש רבה פרשת בראשית פסוק יהי רקיע בתוך המים, וז"ל, כשאמר הקב"ה כן, בכו המים שירדו למטה בעולם השפל עד שפייסם השם בזה שציוה שיקחו מהם לניסוך המים על המזבח, וכן 'על כל קרבנך תקריב מלח' שבא ממים. ולפי זה בוודאי בזמן החורבן שנתבטל מהם הפיוס הנ"ל וודאי חזרו המים לבכות כמקדם, וזה שנאמר גדול כיום שברך מי ירפא לך, מי שירפא שבר של ים דהיינו השבר שאירע להם ע"י החורבן שנתבטל הפיוס שלהם, ורפואתם יהיה ע"י בנין בהמ"ק שיחזור לעתיד במהרה, אז ירפא גם שבר ישראל ולפי זה ממילא מבואר כוונת הכתוב כי כשהגיעו ישראל בגלותם מירושלים לנהרות בבל וראו שבכו המים על שבר שלהם הנולד להם כעת ע"י ביטול המקדש כנ"ל אז נתעוררו גם הן לבכות עמהם על שברם שלא יתרפאו עד שיתרפאו גם המים משברם וזה שנאמר על נהרות בבל שם ישבנו וכשראינו שבכו המים על שברם גם בכינו אנחנו עמהם כי שבר אחד להם ודו"ק

(חוט המשולש)

עָלוֹן שְׁבוּעִי מִבֵּית 'בְּנֵי אֱמוּנִים'

וְכֹל מְאַמִּינִים

פָּרָשַׁת דְּבָרִים

מְאוֹצְרוֹת אֱמוּנִים

פְּנִינֵי אֱמֶת וּתְפִלָּה בַּפָּרָשָׁה

תְּפִלָּה בְּשִׁמּוּת הַפָּרָשִׁיוֹת

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה" (א א)

רַבִּי צְבִי הִירְשׁ הַכֹּהֵן רַבָּה שֶׁל פְּטֶרסוֹן שֶׁבְּנִיוּ גֶ'רְזִי דָּרַשׁ בְּדָרְךְ רֶמֶז אֶת שְׁמוֹתֵיהֶן שֶׁל פָּרָשִׁיּוֹת סֵפֶר דְּבָרִים, בְּמִשְׁמָעוּת שֶׁל תְּפִלָּה שֶׁהִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

'דְּבָרִים וָאֶתְחַנַּן' - אֶת דִּבְרֵי הַתַּחֲנוּנִים הָלָלוּ הִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: 'עֵקֶב רְאֵה' - הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה אֶת הָרְדִיפוֹת הַקָּשׁוֹת וְהַגְּזֵרוֹת הַנּוֹרָאִיּוֹת שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲתִידִים לַעֲבֹר בְּעֵקְבָתָא דִּמְשִׁיחָא; 'שֹׁפְטִים כִּי תֵצֵא כִּי תָבֹא' - שׁוֹפְטִים וּמוֹשְׁלִים יוֹצְאִים וּבָאִים זֶה אַחַר זֶה וְדָבָר אֶחָד מֵאֵלֶּה כֻּלָּם, וְהוּא: רְצוֹנָם הָעז לְהָרַע וּלְהַצִּיק לְיִשְׂרָאֵל כְּכָל הַנִּזְדַּמֵּן. וְאוּלָם, עִם כָּל זֹאת 'נִצָּבִים' הֵם אִיתָּנִים כְּחֻלְמִישׁ בֶּאֱמוּנָתָם הַתְּמִימָה, 'וַיֵּלֶךְ, הָאַזִּינוּ' - וְאַף מַקְפִּידִים בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ לְהַשְׁכִּים וּלְהַעֲרִיב לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת לִשְׁמֹעַ קוֹל תְּפִלָּה וְתוֹרָה.

אִם כָּךְ הֵם פְּנֵי הַדְּבָרִים, אֲזַי בְּוַדַּאי רְאוּיִים שֶׁתִּקָּיֵם בָּהֶם 'וְזֹאת הַבְּרָכָה'.

'לִקּוּטֵי צְבִי'

עֲשָׂרָה מְקַבְּלִים שָׂכָר שֶׁל אֶלֶף

"ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים" (א יא)

פֵּרֵשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן דַּיְיטְשׁ מִפְּרֶשְׁבּוּרְג, תַּלְמִיד מָרָן הַ'חָתָם סוֹפֵר': בְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת (מז ב) אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: "לְעוֹלָם יַשְׁכִּים אָדָם לְבֵית הַכְּנֶסֶת, כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה וְיָמָנֶה עִם עֲשָׂרָה הָרִאשׁוֹנִים, שֶׁאֲפִלּוּ מֵאָה בָּאִים אַחֲרָיו - קִבֵּל עָלָיו שְׂכַר כֻּלָּם".

עַתָּה, בֹּאוּ חֶשְׁבּוֹן: אִם אֶחָד מְקַבֵּל שְׂכָרָם שֶׁל מֵאָה הַבָּאִים אַחֲרָיו, הֲרֵי שֶׁעֲשָׂרָה הָרִאשׁוֹנִים הַמַּשְׁכִּימִים לִתְפִלָּה, מְקַבְּלִים יַחְדָּו שְׂכָר שֶׁל אֶלֶף מִתְפַּלְּלִים. וְיֵשׁ לוֹמַר כִּי לְכָךְ כִּוֵּן מֹשֶׁה בִּבְרָכָתוֹ: "ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם" - יוֹסִיף לָכֶם כֹּחַ וְתַעֲצוּמוֹת רוּחַ בָּעֲבוֹדַת ה' כְּדֵי שֶׁתּוּכְלוּ לְהַשְׁכִּים לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְלִיהִיוֹת מְעֻשָּׂרֶת הָרִאשׁוֹנִים, וּמִתּוֹךְ כָּךְ תִּזְכּוּ לְקַבֵּל שָׂכָר: "כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים".

'אִמְרֵי שָׁפֶר' בְּרָכוֹת מז ב

הַתּוֹלֶה בִּזְכוּת אֲחֵרִים תּוֹלִין לוֹ בִּזְכוּת עַצְמוֹ

"ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם" (א יא)

דָּרַשׁ הָאַדְמוֹ"ר רַבִּי יוֹסֵף דָּוִד רוּבִּין מִסַּאסוֹב:

אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (בְּרָכוֹת י ב): "כָּל הַתּוֹלֶה [אֶת קַבָּלַת תְּפִלָּתוֹ] בִּזְכוּת עַצְמוֹ - תּוֹלִין לוֹ בִּזְכוּת אֲחֵרִים, וְכֹל הַתּוֹלֶה בִּזְכוּת אֲחֵרִים - תּוֹלִין לוֹ בִּזְכוּת עַצְמוֹ".

וְיֵשׁ לוֹמַר כִּי לְכָךְ רָמַז מֹשֶׁה כְּשֶׁאָמַר לְיִשְׂרָאֵל: "ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵיכֶם" - אִם תִּתְלוּ אֶת קַבָּלַת תְּפִלַּתְכֶם בִּזְכוּת אֲבוֹתֵיכֶם, אֲזַי: "יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם... כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם" - תִּתָּנוּ מִן הַשָּׁמַיִם בִּזְכוּת עַצְמְכֶם.

'עֵצִי לְבָנוֹן'

בְּעֵת רָצוֹן' יֵשׁ לְהִתְפַּלֵּל עַל הֶעָתִיד

"ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם" (א יא)

"אָמְרוּ לוֹ, מֹשֶׁה אַתָּה נוֹתֵן קְצָבָה לִבְרָכוֹתֵינוּ?... אָמַר לָהֶם: 'זוֹ מִשֶּׁלִּי אֲבָל הוּא יְבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם'" (רַשִׁ"י).

אֶת טַעֲנָתָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת תְּשׁוּבַת מֹשֶׁה אֲלֵיהֶם, פֵּרֵשׁ רַבִּי נַתַּנְאֵל פְּרִיד רַבָּה שֶׁל אוֹיוָואראס עַל פִּי הַמָּשָׁל דִּלַהֲלָן:

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ שֶׁיָּצָא בְּהַכְרָזָה מַפְתִּיעָה, כִּי לְרֶגֶל יוֹם הֻלַּדְתּוֹ נָכוֹן הוּא לְמַלֵּא כָּל בַּקָּשָׁה שֶׁתְּגִישׁ לְפָנָיו. לְשֵׁמַע הַכְרָזַת הַמֶּלֶךְ מִהֲרוּ וּבָאוּ מְקָרְבֵי הַמֶּלֶךְ וְיֶתֶר בָּאֵי בֵּית הַמְּלוּכָה, וְגַם אַחַר זֶה שָׁטְחוּ אִישׁ אִישׁ אֶת בַּקָּשָׁתוֹ. וְהַמֶּלֶךְ אָכֵן לֹא אִכְזֵב - כָּל מָה שֶׁבִּקְּשׁוּ הֵם קִבֵּלוּ.

לִקְרַאת סוֹף הַיּוֹם נִכְנַס לְחַדְרוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ יְדִידוֹ וְרֵעוֹ הַקָּרוֹב בְּיוֹתֵר. שָׁמַע הַמֶּלֶךְ לְקִרְאָתוֹ וּבִקֵּשׁ מִיָּד לִשְׁמֹעַ אֶת מְבֻקָּשׁוֹ. וְזֹאת אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ הָאִישׁ מִיָּדִידוֹ הַקָּרוֹב - הַמֶּלֶךְ: "מְבַקֵּשׁ אֲנִי כִּי מִיּוֹם זֶה וָאֵילָךְ, כָּל בַּקָּשָׁה וּמִשְׁאֲלָה שֶׁאֲבַקֵּשׁ מֵהַמֶּלֶךְ, בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, תִּתְקַבֵּל לְרָצוֹן לְפָנָיו...".

מָשָׁל נִפְלָא זֶה הוּבָא עַל יְדֵי הַחִיד"א בְּבוֹאוֹ לְבָאֵר אֶת הַכָּתוּב בְּתְהִלִּים (סט יד): "וַאֲנִי תְּפִלָּתִי לְךָ ה' עֵת רָצוֹן" - בְּכָל פַּעַם שֶׁהִזְדַּמְּנָה לִפְנֵי דָּוִד הַמֶּלֶךְ 'עֵת רָצוֹן', הָיָה מְבַקֵּשׁ מִיָּד מִלִּפְנֵי ה': "אֱלֹקִים בְּרֹב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ". וְעֵצָה זוֹ מוֹעִילָה אַף לְמִי שֶׁיּוֹדֵעַ כִּי יֵאָלֵץ לְהִתְפַּלֵּל בִּיחִידוּת: בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּצִבּוּר [שֶׁהִיא 'עֵת רָצוֹן', כִּדְבְרֵי הַגְּמָרָא: "אֵימָתַי עֵת רָצוֹן - בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִין"], יְבַקֵּשׁ מִלִּפְנֵי ה' שֶׁיַּעֲנֶה לִתְפִלָּתוֹ גַּם כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל בִּיחִידוּת.

וּלְעִנְיָנֵנוּ, כֵּיוָן שֶׁקֹּדֶם פְּטִירַת מֹשֶׁה הָיְתָה 'עֵת רָצוֹן', בִּקֵּשׁ הוּא לְבָרֵךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּבְרָכָה פְּרָטִית - "יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים", אַךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל טָעֲנוּ לְעֻמָּתוֹ: כְּיָצֵד "אַתָּה נוֹתֵן קְצָבָה לִבְרָכוֹתֵינוּ" - לְבָרְכָה פְּרָטִית וּמְגֻבֶּלֶת, הֲרֵי מְרֻבִּים הֵם צְרָכֵינוּ וּבְכָל עֵת נוֹסָפִים עֲלֵיהֶם עוֹד וְעוֹד צְרָכִים חֲדָשִׁים? עַל כֵּן הוֹסִיף וּבֵרְכָם מֹשֶׁה: "אֲבָל הוּא [הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא] 'וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם'" - כְּכָל הַנִּצְרָךְ לָכֶם וּבְכָל זְמַן לְלֹא שׁוּם גְּבוּל וּמִדָּה.

'חוֹמַת אֵנָךְ' תְּהִלִּים סט יד; 'פְּנֵי מֵבִין'

מֹשֶׁה הִמְשִׁיךְ לְהִתְפַּלֵּל אַף לְאַחַר פְּטִירָתוֹ

"וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן אֵלַי וּשְׁמַעְתִּיו" (א יז)

אָמַר הָאַדְמוֹ"ר רַבִּי שְׁלֹמֹה מֵרַדוֹמְסְק:

בְּפָסוּק זֶה רָמַז מֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר עָתִיד הָיָה לִקְרוֹת בֵּינוֹ לְבֵינָם לָעֲתִיד לָבֹא, כְּפִי שֶׁהוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (איכ"ר פְּתִיחְתָא כד) שֶׁבְּעֵת שֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל לַגָּלוּת, עָמַד מֹשֶׁה מִקִּבְרוֹ וְהֶעְתִּיר רַחֲמִים לְפָנֵי ה' שֶׁיָּשׁוּב וְיִגָּאֲלֵם, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר: "וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם" - אַף לְאַחַר פְּטִירָתִי, כַּאֲשֶׁר יִכְבַּד עֲלֵיכֶם עֹל הַגָּלוּת, "תַּקְרִבוּן אֵלַי וּשְׁמַעְתִּיו" - הַקְרִיבוּ אוֹתוֹ לְפָנַי וַאֲנִי אֶתְפַּלֵּל לְהַצָּלָחַתְכֶם.

'תִּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה'

וְדוּי בְּלֵב שָׁלֵם

"וַתַּעֲנוּ וַתֹּאמְרוּ אֵלַי חָטָאנוּ לַה' אֲנַחְנוּ נַעֲלֶה וְנִלָּחַמְנוּ; וַיֹּאמֶר ה'... לֹא תַעֲלוּ וְלֹא תִלָּחֵמוּ כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם" (א מא-מב)

אִם אָמְרוּ 'חָטָאנוּ' מַדּוּעַ לֹא הִתְקַבְּלָה תְּשׁוּבָתָם, הֲלֹא אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (תַּנְחוּמָא חֻקַּת ט): "כֵּיוָן שֶׁאָמְרוּ חָטָאנוּ מִיָּד נִתְרַצָּה לָהֶם"?

בֵּאֵר רַבֵּנוּ שְׁלֹמֹה קְלוּגֶר:

כְּדֵי שֶׁהַוִּדּוּי וְהַחֲרָטָה יִתְקַבְּלוּ, צְרִיכִים הֵם לִנְבֹּעַ מִמַּעֲמַקֵּי הַלֵּב. וְדוּי מִן הַשָּׂפָה וְלַחוּץ, לֹא דַּי שֶׁאֵינוֹ מִתְקַבֵּל, אֶלָּא הוּא מְבַטֵּא הוֹסָפַת חֵטְא עַל פֶּשַׁע, עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁתִּקְּנוּ עַל כָּךְ וְדוּי מְיֻחָד בְּסִדָּר 'עַל חֵטְא' הַנֶּאֱמָר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים: "עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה".

וְכָךְ טָעַן מֹשֶׁה כְּלַפֵּי יִשְׂרָאֵל:

"וַתַּעֲנוּ וְתֹאמְרוּ אֵלַי חָטָאנוּ לַה'" - בְּפָנַי הִתְוַדִּיתֶם מִן הַשָּׂפָה וְלַחוּץ, עַל כֵּן "יֹאמֶר ה'"... - הַבּוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב וְיוֹדֵעַ כִּי עֲשִׂיתֶם זֹאת מִן הַשָּׂפָה וְלַחוּץ: "לֹא תַעֲלוּ וְלֹא תִלָּחֵמוּ", וּמְדוּעַ? "כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם" - וְדוּיְכֶם אֵינוֹ נוֹבֵעַ מִמַּעֲמַקֵּי לְבַבְכֶם אֶלָּא מִן הַשָּׂפָה וְלַחוּץ.

'אִמְרֵי שָׁפֶר'

רָזֵי אֱמוּנִים

מְרֻמָּזִי אֱמֶת בַּפָּרָשָׁה

אֶלֶף זְהוּבִים - כֵּיצַד?

"ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם" (א יא)

בְּתִחִלַּת פָּרָשַׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה (לג א) פֵּרֵשׁ 'בַּעַל הַטּוּרִים' בְּדָרְךְ רֶמֶז, שֶׁבִּבְרָכָה זוֹ הוֹרָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְיִשְׂרָאֵל: "בָּרְכוּ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, וּמֵאַחַר שֶׁשִּׁכְרָה שֶׁל כָּל בְּרָכָה הִנּוֹ עֲשָׂרָה זְהוּבִים (חֻלִּין פט א) תִּזְכּוּ לְקַבֵּל בְּשִׂכַר כֻּלָּן אֶלֶף זְהוּבִים".

בְּסֵפֶר 'נַחֲלַת יַעֲקֹב' יְהוֹשֻׁעַ' הוֹסִיף וְאָמַר, שֶׁאַף בָּעֲבָדָה שֶׁכָּכָה' הִיא בְּגִימַטְרִיָּה מֵאָה, יֵשׁ בְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שֶׁפְּסוּק זֶה עוֹסֵק בְּשִׂכַר אֲמִירַת מֵאָה בְּרָכוֹת.

יֵשׁ לְהוֹסִיף בָּזֶה עוֹד, כִּי יְדוּעִים דִּבְרֵי הַשַּׁ"ךְ (חו"מ שפב כ) שֶׁרַק בְּרָכָה הַנֶּאֱמֶנֶת בְּאֻמָּן שָׁוֶה עֲשָׂרָה זְהוּבִים. וְאַף דָּבָר זֶה נִרְמָז בַּפָּתוּב כָּאן, שֶׁרָאשֵׁי תֵּבוֹת הַמִּלִּים 'עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף' הֵם בְּגִימַטְרִיָּה צ"א כַּגִּימַטְרִיָּה שֶׁל אֱמֶן.

בְּיוֹם רְבִיעִי הַבַּעַל"ט, י"ג לְחֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב, יָחוֹל יוֹמָא דְּהִלּוּלָא

רַבָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל רַבֵּנוּ מָרְדְּכַי בַּנְעט זִצּוּק"ל, שֶׁעַל אוֹדוֹתָיו הֵעִיד בְּנוֹ רַבִּי יַעֲקֹב:

"מִימָיו הָיָה רִאשׁוֹן מִן הָעֲשָׂרָה רִאשׁוֹנִים, וְשָׁמַע מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד אֶת בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר כְּדֵי לַעֲנוֹת אָמֵן עֲלֵיהֶן, וְאַחֲרֵי כֵן הָיָה נֶעֱמָד לוֹמַר בִּכְוָנָה בְּעַצְמוֹ אֶת בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר בְּקוֹל נָעִים וּבְכַוָּנָה, קֹדֶם שֶׁנֶּעֱמָד הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לְתִפְלָה".

'מִגְדְּלוֹת רַבִּי מָרְדְּכַי בַּנְעט' עמ' 16

בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר – בְּקוֹל, בְּכַוָּנָה, בְּהִבְדְּרוֹנָא!

תַּעֲנֶה אֱמוּנִים
מַבָּט עַל סֵדֶר הַתְּפִלָּה

קְרִיאַת שְׁמַע - פָּרָשַׁת צִיצִית (ג')

'לִדֹרֹתָם' - לְדוֹר תָּם

בְּבַאוּר הַטַּעַם שֶׁכָּתְבָה הַתּוֹרָה בְּמִיחָד בְּנוֹגֵעַ לְמִצְוַת צִיצִית כִּי הִיא נוֹהֶגֶת: "עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם", הוּבָא בְּמִדְרָשׁ (תנד"א רבָּא כו):

"אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: צֵא וּבְרֹר לָהֶם מִצְוָה אַחַת שֶׁיִּהְיוּ נוֹהֲגִים בָּהּ בְּשַׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים, זֶה מִצְוַת צִיצִית, שֶׁנֶּאֱמַר: 'עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם' וגו', וְאֵין 'לְדֹרֹתָם' אֶלָּא 'לְדוֹר תָּם', וְאֵין תָּם אֶלָּא יַעֲקֹב, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם' - תָּם מְגֻלָּל, תָּם מְגֹלְגָּל עֲרֵיוֹת, תָּם מִשְׁפִּיכוּת דָּמִים...".

בְּדִבְרֵי הַמִּדְרָשׁ שָׁם מְבֹאָר כִּי דְּבָרִים אֵלּוּ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה כְּתַשׁוּבָה לְטַעֲנָתָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַר מַעֲשֵׂה הַמְּקוֹשֵׁשׁ, כִּי בֵּימוֹת הַחֹל יֵשׁ לָהֶם אֶת מִצְוַת הַתְּפִלִּין שֶׁמְּזַכִּירָה לָהֶם אֶת חוֹבַת קִיּוּם הַמִּצְוֹוֹת, אַךְ בְּשַׁבָּת שֶׁאֵין מַנִּיחִים תְּפִלִּין, עֲלוּלִים הֵם לִשְׁכֹּחַ וּלְהַכְשִׁל חָלִילָה בַּעֲבֵרוֹת, כְּפִי שֶׁנִּכְשַׁל הַמְקוֹשֵׁשׁ, וְעַל כֵּן נָתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת מִצְוַת צִיצִית.

הוֹסִיף וּבֵאַר רַבִּי צְבִי הִירְשׁ מִלִּיסְקָא: שָׁרְשָׁן שֶׁל שְׁלוֹשׁ הָעֲבֵרוֹת שֶׁהוּבְאוּ בַּמִּדְרָשׁ, הֵנּוּ הַחֶסְרוֹן בָּאֱמוּנָה בְּהַשְׁגָּחַת ה' לְתֵת לְכָל אִישׁ וְאִישׁ כְּדֵי מִחְסוֹרוֹ. חִסָּרוֹן הַגּוֹרֵם לָאָדָם לְהִתְאַוּוֹת לִדְבָרִים שְׁאֵינָם רְאוּיִים לוֹ, לִטֹּל מָמוֹן שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ וְאַף לְהַגִּיעַ עַד כְּדֵי שְׁפִיכוּת דָּמִים. לְעֻמַּת זֹאת, תַּכְלִית מִצְוַת הַצִּיצִית הִיא לְעוֹרֵר לְמִצְיאוּת ה' וּלְשַׁעְבֵּד אֶת נַפְשֵׁנוּ לְקִיּוּם מִצְוֹוֹתָיו, וְנִמְצָא כִּי מִצְוָה זוֹ הִנְּהִ תְּרוּפָה כְּנֶגֶד עֲבֵרוֹת אֵלּוּ. לְפִיכָךְ דָּרְשׁוּ חֲכָמִים אֶת תֵּבַת 'לִדֹרֹתָם' - לְדוֹר שֶׁהוּא תָּם מֵעֲבֵרוֹת אֵלּוּ (אַף פְּרִי תְּבוּאָה' שְׁלַח).

רַק הַלָּבָן נוֹהֵג 'לִדֹרֹתָם'

בְּסִפְרֵי הַמְּפָרְשִׁים מָצָאנוּ פֵּרוּשִׁים נוֹסָפִים לְתֵבַת 'לִדֹרֹתָם', וְכָמָה אֲפָנִים נֶאֱמְרוּ בָּהֶם:

א. הָ'אוֹר הַחַיִּים' הַקָּדוֹשׁ (בְּמִדְבַּר טו לח) בֵּאַר כִּי כֵּיוָן שֶׁהַכְּלִית מִצְוַת הַצִּיצִית הוּא לִזְכֹּר אֶת הַמִּצְוֹוֹת, הָיָה מָקוֹם לְטָעוֹת וְלוֹמַר כִּי אִם יָבֹא דּוֹר קָדוֹשׁ שֶׁלֹּא יִהְיוּ זִקּוּקִים לְתִזְכֹּרֶת עַל קִיּוּם הַמִּצְוֹוֹת, לֹא יִהְיֶה עֲלֵיהֶם לְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ, עַל כֵּן דִּקְדְּקָה הַתּוֹרָה לְכָתֹב: 'לִדֹרֹתָם'.

ב. עוֹד דִּקְדֵּק הָ'אוֹר הַחַיִּים' (שָׁם), כִּי לְפִיכָךְ נִתְּנָה הַתּוֹרָה אֶת תֵּבַת 'לִדֹרֹתָם' בֵּין 'צִיצִית' לִ'תְּכֵלֶת', כַּכָּתוּב: "וְעָשׂוּ לָהֶם **צִיצִת** עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל **תְּכֵלֶת**", שֶׁרַק הַ'צִּיצִית', דְּהֵינוּ חוּטֵי הַלֶּבֶן יִנָּהֲגוּ 'לִדֹרֹתָם', אוּלָם הַתְּכֵלֶת אֵינוֹ מַעֲכֵב בְּכָל הַדּוֹרוֹת. וְכִמְבֹאָר בְּמִדְרָשׁ (במד"ר יז ה) שֶׁבְּמֶהֱלַךְ הַדּוֹרוֹת נִגְנְזוּ הַתְּכֵלֶת, וּכְדֵי שֶׁלֹּא נִטְעֶה לְסַבֵּר שֶׁמִּצְוַת צִיצִית לֹא תִּנָּהֵג בְּדוֹרוֹת אֵלּוּ כְּלָל, כָּתְבָה הַתּוֹרָה 'לִדֹרֹתָם' בֵּין 'צִיצִית' לִ'תְּכֵלֶת'.

לַעֲשׂוֹת צִיצִיּוֹת בְּבֶגֶד הַמִּתְים

ג. רַבִּי צְבִי אֶלִימֶלֶךְ מִדְּינוֹב בְּאֹר, כִּי כְּוָנַת הַתּוֹרָה לְרַמֵּז לָנוּ עַל הַחוֹבָה לַעֲשׂוֹת צִיצִיּוֹת בְּבֶגֶד הַמִּתְת, כִּי הֲגַם שֶׁ"כֵּיוָן שֶׁמִּת אָדָם נַעֲשָׂה חָפְשִׁי מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמִּצְוֹוֹת" (שַׁבָּת ל א), מִכָּל מָקוֹם, כֵּיוָן שֶׁ"עֲתִידִים הַצַּדִּיקִים לָקוּם בִּבְגָדֵיהֶם לְתְחִיַּת הַמֵּתִים (כְּתוּבוֹת קיא א), מְצָוָה עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת צִיצִית בִּבְגָדֵיהֶם. וְרָמְזָה זֹאת הַתּוֹרָה אַף בְּקָבָּ שֶׁסּוֹפֵי הַתֵּבוֹת: "צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם" הֵנָּם: "לַמֵּתִים".

לְאוֹר זֹאת מִבָּן מַדּוּעַ חוֹזֵר הַכָּתוּב וְאוֹמֵר: "וְהָיָה לָכֶם" - לַחַיִּים, "לְצִיצִת, וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם...", שֶׁכֵּן עִנְיַן הָרְאִיָּה וְהַזְּכִירָה בְּוַדַּאי אֵינוֹ שַׁיָּךְ בַּמֵּתִים (אַגְרָא דְּכַלָּה' שְׁלַח).

גְּאֻלַּת מִצְרַיִם בִּזְכוּת 'לִדֹרֹתָם'

ד. בְּפֵרוּשׁוֹ הַשֵּׁנִי לַפָּסוּק "עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם" כָּתַב רש"י: בְּשֵׂם רַבִּי מֹשֶׁה הַדַּרְשָׁן, שֶׁלְּשׁוֹן זוֹ הִיא כְּנֶגֶד הַפָּסוּק "וְאַשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים"" (שְׁמוֹת יט ד).

אֶת הַקֶּשֶׁר בֵּין הַדְּבָרִים פֵּרֵשׁ מַהֲרִי"ץ דּוּשִׁינְסְקִי: בְּשָׁעָה שֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הָיוּ הֵם שְׁפָלִים בְּהֲלִיכוֹת וְרֵיקָנִים מִן הַמִּצְוֹוֹת, וּבְכָל זֹאת גְּאָלָם ה' בִּזְכוּת הַבָּנִים שֶׁהָיוּ עֲתִידִים לְהִוָּלֵד מֵהֶם וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹוֹת. לְפִיכָךְ דָּמָה הַפָּסוּק אֶת גְּאֻלָּתָם לְעֻשֶׂר הַנּוֹשֵׂא אֶת בָּנָיו: "עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים", שֶׁכְּפִי שֶׁהַנֶּשֶׁר מְרַחֵם עַל בָּנָיו וְנוֹשְׂאָם עַל כְּנָפָיו, כָּךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִגְאֲלוּ בִּזְכוּת שֶׁגִּדְּלוּ אֶת בְּנֵיהֶם לְתוֹרָה.

אַף כָּאן כֵּיוָן לְכָךְ רש"י כְּשֶׁהִסְמִיךְ אֶת לְשׁוֹן הַכָּתוּב: "עַל כַּנְפֵי... לִדֹרֹתָם", לַכָּתוּב: "וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים", לֵאמֹר: פָּסוּק זֶה רוֹמֵז לָנוּ כִּי גְּאֻלָּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל "עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים" הָיְתָה בִּזְכוּת 'לִדֹרֹתָם' - הַדּוֹרוֹת אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵהֶלְצֵיהֶם (תּוֹרת מַהֲרי"ץ' שְׁלַח).

'לִדֹרֹתָם' - סְגֻלָּה לְבָנִים

כָּאן הַמָּקוֹם לְצַיֵּן אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַנִּפְלָא שֶׁהוּבָא בְּסֵפֶר 'כֶּרֶם חֶמֶד' (שְׁלַח) בְּשֵׂם הַגָּאוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל יִצְחָק רַיזִ'מָן זְצַ"ל אֲבָ"ד יְרוּשָׁלַיִם:

לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל יִצְחָק הָיְתָה אֲחוֹת שֶׁלֹּא זָכְתָה לְהַקְדִּיק בְּדָבָר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. בְּצַר לָהּ הָלְכָה הִיא לְבֵיתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַמַּפְלָא רַבִּי שְׁנִיאוֹר זַלְמָן פְּרַדְקִין בַּעַל 'תּוֹרַת חֶסֶד' כְּדֵי לְשָׁאֵל בַּעֲצָתוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּתְפַּלֵּל עָלֶיהָ. בָּרַךְ הַגְּרַ"שׁ"ז אֶת הָאִשָּׁה, וּלְאַחַר מִכֵּן נָתַן לָהּ סְגֻלָּה, שֶׁתִּתְפַּלֵּל טְלִית גְּדוֹלָה וְהַבַּעַל יִתְלֶה בָּהּ אֶת הַצִּיצִיּוֹת, וּלְאַחַר מִכֵּן תִּתֵּן לוֹ אֶת הַטַּלִּית בְּמַתָּנָה.

כַּאֲשֶׁר עָשְׂתָה הָאִשָּׁה כִּדְבְרֵי הָרַב, זָכְתָה וְלִתְקוּפַת הַשָּׁנָה נוֹלַד לָהּ בֵּן.

כְּמֻקָּר לְסְגֻלָּה זוֹ הֵבִיא הַ'כֶּרֶם חֶמֶד' אֶת לְשׁוֹן הַפָּסוּק שֶׁלְּפָנֵינוּ: "עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם - לִדֹרֹתָם", לֵאמֹר: בִּזְכוּת נְתִינַת הַצִּיצִית עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם, יִזְכּוּ 'לִדֹרֹתָם' - לְצֶאֱצָאִים. וְהוֹסִיף וְכָתַב, שֶׁיִּזְהוּ מִקּוֹר הַמִּנְהָג שֶׁהַכַּלָּה שׁוֹלַחַת לֶחָתָן, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מֹשׁוּם הַסְּגֻלָּה הָאֲמוּרָה.

מַעֲשֶׂה אֱמוּנִים
סִפּוּר שְׁבוּעִי עַל אֱמֶן וּתְפִלָּה

תְּפִלָּה שֶׁפְּתוּחָה שְׁעָרִים

הַסִּפּוּר שֶׁלְּפָנֵיכֶם הִתְקַבֵּל זֶה עַתָּה בְּמַעֲרֶכֶת 'בְּנֵי אֱמוּנִים' בְּמִכְתָּב מֻרְגָּשׁ שֻׁנְּשְׁלַח עַל יְדֵי בָּחוּר יָקָר הַמִּשְׁתַּתֵּף בְּפְעִילוּת 'בְּנֵי אֱמוּנִים', הַנִּה הוּא לִפְנֵיכֶם בִּשְׁנוּי פְּרָטִים מְתַבְּקֵשׁ.

רַבִּי יוֹסֵף הִנּוֹ מְוַתְּיקֵי הָרֶמֶ"ם בִּישִׁיבַת 'נְצַח הַתַּלְמוּד'. שְׁמוֹ שֶׁל יְשִׁיבָה זוֹ הָלַךְ לְפָנֶיהָ וְיָצָא לְמֻרְחָקִים, רַבּוֹת בְּזְכוּת רַבִּי יוֹסֵף הָרָ"ם, וְלֹא בִּכְדֵי: מִלְּבַד הֱיוֹת רַבִּי יוֹסֵף פַּדְגּוֹג אֲמֻן אֲשֶׁר יָדַע לְנַעֵת בְּנֶפֶשׁ תַּלְמִידָיו, נוֹדַע הוּא גַּם כְּתַלְמִיד חָכָם מְשֻׁכְלָל וְמֻעְלֶה, אֲשֶׁר שִׁעוּרָיו הַבְּהִירִים שִׁלְּבוּ בְּתוֹכָם לַמְדָנוּת וּבְקִיאוּת כְּאֶחָד.

מַעֲלוֹתָיו אֵלּוּ לֹא הָיוּ תְּכוּנוֹת מוּלְדוֹת, אֶלָּא פְּרִי הַשְׁקָעָה מְרֻבַּת שָׁנִים שֶׁל עָמָל וִיגִיעָה בְּתוֹרָה וְשֶׁל מַסָּעָה דַּקְדְּקָנִית לְהָבִין לְנֶפֶשׁ כָּל תַּלְמִיד וְתַלְמִיד כְּדֵי לְלֶכֶת עִמּוֹ לְפִי רוּחוֹ, בְּהֶתְאֵם לִכְשְׁרוֹנוֹתָיו וְלִיכוֹלוֹתָיו.

רַבִּי יוֹסֵף הִשְׁקִיעַ בְּמִיחָד בַּהֲכָנַת הַשִּׁעוּרִים, כַּאֲשֶׁר דַּרְכּוֹ הָיְתָה לְלַמֵּד בְּכָל עֶרֶב אֶת הַסּוּגְיָה הַנִּלְמֶדֶת בְּעִיּוּן רַב. תְּחִלָּה בְּעִלְעוּל הַפַּשְׁט עַל פִּי פֵּרוּשֵׁי רַ"שׁ" וְתוֹסְפוֹת, וּלְאַחַר מִכֵּן בִּלְמוּד דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים עַל הַדַּף בְּזֶה אַחַר זֶה, כְּכָל שֶׁהוֹתִיר הַזְּמַן.

תּוֹךְ כְּדֵי לִמּוּדוֹ רוֹשֵׁם הָיָה רַבִּי יוֹסֵף בְּמַחְבְּרְתּוֹ אֶת דִּבְרֵי הַמְּפָרְשִׁים שֶׁאוֹתָם רָאָה כְּמַתְאִימִים לְמִסֵּירָה לְתַלְמִידָיו, וּלְקִרְאַת סִיּוּם הָיָה יוֹסֵף לֹא הָיָה פּוֹרֵשׁ לִשְׁנָה בְּטֶרֶם הִשְׁלִים אֶת הַכְּנַת הַשִּׁעוּר. וְעִם הַשְׁקָעָה מְרֻבָּה שֶׁכָּזוֹ, אֵין זֶה מִן הַפֶּלֶא כִּי לִשְׁעוּרָיו שֶׁל רַבִּי יוֹסֵף יָצָא שֵׁם טוֹב וְכִי תַּלְמִידָיו הָיוּ שׁוֹתִים אֶת דִּבְרֵיו בִּשְׁקִיקָה.

בְּאַחַד הַלֵּילוֹת הַתַּקִּימָה שִׁמְחַת חֲתֻנָּה בְּמִשְׁפַּחְתּוֹ הַמְּרֻחֶבֶת שֶׁל רַבִּי יוֹסֵף. הַחֲתֻנָּה נֶעֶרְכָה בְּאַחַד מֵהָאוּלָמוֹת בִּירוּשָׁלַיִם, עִיר מְגוּרָיו, בְּאוֹתָם הַמְּמֻקָּם בִּשְׁכוּנָה צְדָדִית שֶׁקְּטָנָה. זְמַן מָה לְאַחַר סִיּוּם הַחֻפָּה לֹא הִפְתִּיעוּ בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה כַּאֲשֶׁר רַבִּי יוֹסֵף נִפְרַד מֵהֶם לְשָׁלוֹם. כְּשֶׁמִּתְבָּרֶת חִדּוּשֵׁי הַתּוֹרָה בְּיָדוֹ, הוּא שָׁם פְּעָמָיו לְתוֹךְ אַחַד בָּתֵּי הַכְּנֶסֶת בִּקְרַבַת מָקוֹם כְּדֵי לְהַשְׁלִים אֶת הַכְּנַת הַשִּׁעוּר שֶׁל יוֹם הַמֻּחָרָת.

רַבִּי יוֹסֵף סוֹבֵב אָנָה וָאָנָה בְּרְחוֹבוֹת הַשְּׁכוּנָה, עַד שֶׁאִתֵּר לְבַסּוֹף בֵּית כְּנֶסֶת פָּתוּחַ. הוּא הִתְיַשֵּׁב עַל יָד אַחַד הַשַּׁלְחָנוֹת וְהֵחֵל לִכְתֹּב אֶת הַשִּׁעוּר. בְּאוֹתוֹ עֶרֶב הָיְתָה לוֹ סִיעָתָא דִּשְׁמַיָּא מְיֻחֶדֶת; לֹא חָלְפָה אֲלָא שָׁעָה קַלָּה, וּכְבָר הַשִּׁלִּים הוּא אֶת כְּתִיבַת הַשִּׁעוּר וּפָנָה לְשׁוּב לְעֶבֶר הָאוּלָם.

בְּחָפְזוֹנוֹ לָשׁוּב לַחֲתֻנָּה, לֹא שָׂם רַבִּי יוֹסֵף לִבּוֹ כִּי הַשַּׁעַר שֶׁבָּהּ כָּתְבָיו הַיְקָרִים נוֹתְרָה מֵאָחוֹר, עַל הַסְּפָסָל שֶׁבּוֹ יָשַׁב בְּבֵית הַכְּנֶסֶת.

בְּשָׁעָה מְאֻחֶרֶת הִסְתַּיְּמָה הַחֲתֻנָּה. רַבִּי יוֹסֵף וּמִשְׁפַּחְתּוֹ פָּנוּ לְשׁוּב לְבֵיתָם. אֶלָּא שֶׁעִם כְּנִיסָתָם לַבַּיִת הִכָּה לְפֶתַע הַזִּכָּרוֹן בְּמֹחוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵף - הַשַּׁעַת הַיְקָרָה שֶׁבָּהּ הַדַּפִּים שֶׁהֻכִּין לְשִׁעוּר אֵיֶּנָּה!

רַבִּי יוֹסֵף לֹא הִצְלִיחַ לְהִזָּכֵר הֵיכָן הוּא שָׂכַח אֶת הַשַּׁעַת, הַאִם בְּאוּלָם, אוֹ שֶׁמָּא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁבּוֹ לָמַד, וְאוּלַי הִיא בְּכְלָל נֶפְלָה בְּאוֹטוֹבּוּס... טוֹבַת הַתַּלְמִידִים עָמְדָה תָּמִיד לְנֶגֶד עֵינָיו, וְכֵיוָן שֶׁבְּהֶעְדֵּר הַדַּפִּים לֹא יָכוֹל הָיָה לְמְסֹר אֶת הַשִּׁעוּר, הוּא לֹא חָס עַל כִּסְתּוֹתָיו. הַזְּמַן רַבִּי יוֹסֵף מוֹנִית וְיָצָא מֵהַבַּיִת.

תְּחִלָּה הִפְנָה אֶת הַנֶּהָג לְאוּלָם הַמְּשֻׁמָּשׁ שֶׁבּוֹ נֶעֶרְכָה הַחֲתֻנָּה, מֻרְחָק נְסִיעָה שֶׁל כְּרֶבַע שָׁעָה מִבֵּיתוֹ. הַנֶּהָג שֶׁלֹּא הָיָה מְבִנֵי בְּרִית, הִתְעַנְיֵן לְפֶשֶׁר הַנְּסִיעָה הַלֵּילִית הַמּוּזָרָה; וְכִי מָה יֵשׁ לִיהוּדִי נְשׂוּא פָּנִים לְחַפֵּשׂ בְּשָׁעָה שְׁתַּיִם בַּלַּיְלָה בְּאוּלָם חָשׁוּךְ וּשְׁדֵמִי...

רַבִּי יוֹסֵף נָסָה לְהַסְבִּיר לוֹ כִּי אֲבֵד דָּבָר מָה יָקָר, אַף הַנֶּהָג טָעַן כְּלָפָיו כִּי הוּא מְאַבֵּד אֶת כַּסְפּוֹ לָרִיק, שֶׁכֵּן בְּשָׁעָה מְאֻחֶרֶת שָׁכָזוֹ בְּוַדַּאי הָאוּלָם סָגוּר, וְאַף אִם הוּא עֲדַיִן פָּתוּחַ, בְּוַדַּאי כְּבָר פּוּג מִמֶּנּוּ עוֹבְדֵי הַנִּקָּיוֹן כָּל דָּבָר בַּעַל עֵרֶךְ...

בני עיצים shay

"בני אמונים" ת.ד. 102 בני ברק | פקס. 08-9746102 | מייל. 9139191@gmail.com | ניתן לקבל עלון זה במייל מידי שבוע

בס"ד

מוסדות תורה וחסד

חוט של חסד

הגליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרה"צ שלום ארוש שליט"א פרשת | דברים | ט' מנחם אב תשע"ח (21/07/18) | גליון 580

בונים את בית המקדש

אנו נמצאים בשִׁיאָם של ימי האבל על חורבן בית מקדשנו. ומבואר בחז"ל שהאבֵלות היא זו שמתקנת ובונה את בית המקדש. אך ניתן להבחין בקלות, שקשה מאוד לבני דורנו לחוש ולהשתתף באבֵלות על החורבן, זה רחוק מאוד מן המוח והלב של רובֵּנו. אנו קוראים על גדולי ישראל בדורות הקודמים שהיו בוכים מאין הפוגות, ואילו אנו לצערנו לא מרגישים כלום, הלב אטום.

אחת הטענות שנשמעות בדורנו היא: "מה רוצים ממני, שאני אתאבל על בית שנחרב לפני אלפיים שנה?! יש לי כל כך הרבה צרות, כל כך הרבה מה לבכות על עצמי, כל כך הרבה בעיות וחסרונות, וכי בית המקדש זה הבעיה שלי עכשיו? על זה עלי לבכות? אני צריך מי שיבכה עלי..."

זו בדיוק הבעיה שלך

לכן חשוב להסביר, שדווקא אתה, שמרגיש היטב את כל הצרות האישיות שלך – דווקא אתה צריך לבכות על החורבן, כי למעשה כל הצרות האישיות שלך הן רק תוצאה מהחורבן הכללי. חורבן בית המקדש אינו אירוע היסטורי ששייך לעבר, אלא הוא השורש של כל החורבנות ושל כל הצרות וההסתרות. כשאנו בוכים על החורבן, אנו בוכים על כל הצרות של כל הדורות ועל כל הצרות הפרטיות שלנו.

ומה ההסבר לכך?

חז"ל אומרים שכל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו (ברכות לג.), כי עיקר בית המקדש זה לא העצים והאבנים, אלא מה שהוא מסמל, ובית המקדש מסמל את הדעת, את האמונה, את החיבור אל ה', את הרגשת השכינה, את הניקיון מכל חטא ופגם. את כל זה איבדנו, ומהאבדן הזה נמשכות עלינו כל הבעיות הכלליות והפרטיות. נמצא שכאשר אנו מתאבלים על החורבן, אנו מקשְׁרים את כל הצרות האישיות שלנו לחסרון הדעת ומתגעגעים ומצפים לחזור ולהשלים את הדעת ואת האמונה, שרק זה הפתרון האמתי והשורשי לכל צרותינו.

וכי בית המקדש זה הבעיה שלי עכשיו? על זה עלי לבכות? אני צריך מי שיבכה עלי..."

חורבן בית התפילה

ונבאר זאת הלכה למעשה: האריז"ל אומר ששריפת בית המקדש מסמלת את שריפת המוחין (השכל הפנימי) של התפילה, כמו שכתוב: "כי ביתי בית תפילה ייקרא". איבדנו את היכולת להתחבר לה' כראוי באמצעות עבודת התפילה, הכוללת: שיחה אישית ובקשה, חשבון נפש ותשובה, הודאות, שירות ותשבחות. כאשר יהודי חי את עבודת התפילה – יש לו פתרון לכל צרה ובעיה, הוא יכול להשיג כל דבר וממש לחיות בגן עדן. אבל כאשר עבודת התפילה חֲרֵבָה אצלו, אז הוא באמת בצרה, אין רפואה למכתו, הוא סובֵל סֵבל על סֵבל ואין קץ לצערו.

נמצא, שכל הצרות אינן הבעיה, אלא הן רק התוצאה; ואילו הגורם לכל הבעיות הוא חסרון הדעת שהוא חורבן בית המקדש. אם כן, האבלות על החורבן שייכת דווקא לאלה שמרגישים היטב את צרותיהם האישיות – כי בית המקדש הוא הדעת, שהיא התרופה לכל הבעיות, ועל ידי האבֵלות אנו מתקנים ובונים מחדש את הדעת, כמו שאומר רבינו שהמילה 'קינוח' היא אותיות 'תיקון'.

על פי זה, עבודת האבלות היא לשבת ולבכות על צרותינו האישיות שכולן נובעות מחסרון הדעת. אם הייתה לנו דעת, אז: א. לא היינו מגיעים לאן שהגענו, ב. לא היינו מרגישים שום צער, ג. היה לנו כלי לטפל בכל בעיה ולהתקרב לה' מתוך כל בעיה.

סדר בבלגן

ובדבר הזה נרחיב ונבאר, כיצד הכלי השלם של התפילה הוא הפתרון האמתי והשורשי לכל בעיה.

ראשית, צריכים לעשות קצת סדר. כתבתי פעמים רבות שהתכלית של כל הצער והייסורים היא לעורר את האדם לעשות תשובה, וזו האמונה הפשוטה; וכן כתבתי פעמים רבות שההודיה על הייסורים ממתיקה את כל הדינים, וגם זו אמונה פשוטה, שאין רע בעולם וכל מה שעושה ה' זה רק טוב וחסד. אבל לכאורה עבודת ההודיה סותרת את עבודת התשובה, האם אלה שתי עבודות שונות או שישנו קשר ביניהן?

שתיים שהן אחת

כדי שהדברים יהיו ברורים, נקדים ונענה על פי דברי הרבי מקאמרנא בשם הבעש"ט (כתם אופיר על מגילת אסתר פ"ח):

ה' רוצה רק להשפיע ולהיטיב, והטובה האמתית היא קרבת ה'. כאשר ה' רואה יהודי שסר מדרך ה' – לה' יש צער מהצער של היהודי, ומכך שהיהודי רחוק מהעונג האמתי שהוא להתענג על ה', וה' רוצה לקרבו בחזרה אל דרך האמת שהיא הדרך אל האושר האמתי, לכן ה' מביא על האדם ייסורים. נמצא שיש בייסורין חסד גדול מאוד וטובה גדולה מאוד, שהיא הַכָּפָרָה על העוונות וגם ההתעוררות שמעורר את האדם לחזור בתשובה, לשוב למסלול. אלא שזה נקרא 'חסד באִתְכַּסְיָא', חסד נסתר ומכוסה.

אם היהודי יודע לזהות את החסד המכוסה, הוא הופך את החסד המכוסה ל'חסד באִתְגַּלְיָא', חסד פשוט ונגלה. ובמה זה תלוי? באמונה שלימה וגדולה שה' אוהב אותו ועושה הכול לטובתו. אם האמונה הזאת חסרה – האדם לא יכול לזהות את החסד הנסתר, והוא לא יכול לקבל את מתנת ההתקרבות לה', וממילא התשובה שלו והתפילה שלו – לא יהיה בהן כוח מספיק לעורר אותו ולקרב אותו, ולכן הצרה תישאר צרה ואולי רק תפחת מעט, ובוודאי לא תתהפך מרע לטוב.

אבל כאשר הוא מתחזק באמונה שלימה ומודה לה' על הצרה מתוך אמונה וידיעה ברורה שה' אוהב אותו ובייסורים הללו ישנה מתנה גדולה וחסד עצום – אז הוא הופך את הצרה לחסד גלוי ומבטל אותה לגמרי, הרע מתהפך לטוב, וגם אז הוא מקבל את החסד ומתקרב לה' באמת.

נמצא שעבודת התשובה והכפרה ועבודת ההודאה על הצרה – הן שני צדדים של אותה מטבע. רק על ידי ההודאה על הצרה וההכרה הברורה שיש כאן חסד ה', ניתן לעשות תשובה שלימה; ואילו כאשר האמונה חסרה – האדם לא מרגיש שה' אוהב אותו ואין לו את הכוח לקבל את החסד הגדול שטמון בייסורים, שהוא חסד התשובה והכפרה. לכן כל המרכיבים של עבודת התפילה קשורים ותלויים זה בזה וכולם נובעים מן האמונה השלימה.

תפילה שלימה

אמנם בית המקדש נשרף, שפירושו שנחרבה הדעת ונשרפו המוחין של התפילה, כאמור, אבל בכל דור ודור ה' שולח צדיקים שיש להם דעת שלימה, שלמדים את עם ישראל את עבודת התפילה השלימה, שזו הגאולה ובניין בית המקדש שבכל דור ודור, כמו שאנו אומרים בתפילה: "ומביא גואל לבני בניהם" – 'מביא' בלשון הווה.

עבודת התפילה השלימה היא שבח והודיה, תשובה ובקשה. בלי שבח והודיה לא ניתן להגיע לא לתשובה ולא לבקשה אמתית. וכך מובא בזוהר הקדוש פרשת ויחי (רמג: רמד.) שרבי חזקיה שאל את רבי יוסי: 'למדנו בתורה שבעל פה שלעולם צריך אדם לסדר את שבחיו של הקדוש ברוך הוא לפני שיתפלל. השאלה שלי היא מה הדין באדם שנמצא בצרה, בצער גדול, והוא מאוד טרוד. קשה לו מאוד עכשיו לשבח את ה' בלב שלם, אבל הוא

המשך בעמוד 3

בס"ד

חדש!חדש! חדש!

קו האמונה

לשמוע אמונה כל יום כל היום

02-6444250

להתחזק יחד עם הרב שלום ארוש שליט"א

גן הדעת

פנינים, פתגמים, רעיונות, חידושים לפרשת השבוע

שִׂפָה בְּרוּרָה

בסוף ימיו מכנס משה רבנו את ישראל כדי לשנן בפניהם את עיקרי התורה. נקודה מרתקת אותה מציינים חכמים בנוגע למעמד זה היא שמשה עושה זאת לא רק בלשון הקודש, אלא בשבעים לשון!

ונראה, שהוא עושה זאת כדי להודיע לעם ישראל על מטרה נשגבה. זה נכון שעליכם להיבדל מחוקות הגויים וממנהגיהם, אמת שאתם גוי אחד בארץ ועם סגולה, אבל יש בזה צורך גבוה אותו עליכם להפנים ולהעביר בשרשרת הזמן: תכליתכם להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש כדי שתוכלו לגאול את כל בני האדם, להאיר לכולם את התורה, לכן אני אומר לכם אותה כעת בכל השפות, כדי שתתחברו מעכשיו למשימה הנשגבה עליה עתיד לומר הנביא צפניה: **"אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה"**, שיחזרו כולם לדבר שפת הקודש, כמו שהיה טרם מגדל בבל בו התפצלה כל הארץ. נכון שזו תהיה משימה ארוכה, ותמיד תהיו בין שבעים זאבים ככבשה, אבל זוהי מטרת העל – להאיר בעולם כולו שבעים פנים של תורה.

ראיה ברורה וניצחת שזו הייתה כוונת אדון הנביאים היא שהוא אומר לתלמידו הנאמן לעשות אותו דבר **"וְהָיָה בָּעֲבָרְכֶם אֶת יַרְדֵּן תָּקִימוּ אֶת הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם וְכִתַּבְתָּ עַל הָאֲבָנִים אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בַּאֵר הֵיטֵב"** – באר היטב פירושו בשבעים לשון, שייידעו כל העמים, יש תורת אמת בעולם, היא מזומנת לכול וייעודה להגיע לכולם, אלוקי ישראל הוא לא רק אלוקי היהודים הוא האלו-ה של כולם, ומה שהוא נקרא אלוקי ישראל, כי להם יש את העליונות המוסרית והשכלית למלא את הארץ דעה ותבונה.

גם המסר הקדוש והתכליתי הזה המשיכו גם תלמידי משה רבנו, היינו שאר נביאי האמת, וכך פונה הנביא ישעיה לכל יושבי תבל: **"פְּנוּ אֵלַי וְהִוָּשְׁעוּ, כָּל אַפְסֵי אָרֶץ, כִּי אֲנִי א-ל וְאֵין עוֹד, כִּי לִי תִּכְרַע כָּל בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל לָשׁוֹן"** – זה לא משנה אם אתה בורג'ני מאוסטרליה הולנדי מאמסטרדם או אפריקאי משבט הזולו, פנה אלי, דבר איתי, כל אחד יכול לתקשר איתי, **כִּי תּוֹרָה מֵאִתִּי תֵצֵא, וּמִשְׁפָּטִי לְאוֹר עַמִּים אַרְגִּיעַ.**

אומנם הקב"ה בחר בנו מכל העמים אשר על פני האדמה, להיות לו לעם קדוש, ורק באבות ישראל חשק ה' לאהבה, אך יש לכל זה מטרה נשגבה, כדי שבבוא העת, כשתהיה העת רצויה וראויה, ועם ישראל כבר לא יהיו בזויים ונדווים נרדפים מוכים ומעונים, יוכלו ישראל לשמוע את הקול האומר להם **אֲנִי ה' קְרָאתִיךָ בְצֶדֶק וְאַחֲזֵק בְּיָדֶךָ, וְאֶצָּרְךָ, וְאֶתְּנְךָ לִבְרִית עָם, לְאוֹר גּוֹיִם.** זה הייעוד האמתי שלכם, לעסוק בהפצה בכל העולם, **לְפָקֹחַ עֵינַיִם עִוְרוֹת, לְהוֹצִיא מִמַּסְגֵּר אַסִּיר, מִבֵּית כֶּלֶא יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ**, להעלות את כל הנפשות שהפכו לסוטות מרוב ההתמכרות לתאוות, עד אשר כולם ישירו **שִׁיר חָדָשׁ, יוֹרְדֵי הַיָּם וּמְלֹאוֹ, אִיִּים וְיֹשְׁבֵיהֶם, יְשִׂימוּ לַה' כָּבוֹד...**

זה גם הטעם שבסוכות היו מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם, כי הקורבנות מחברים ומקשרים את כל ברואי העולם לשורשם, ומציון שיש לה שבעים שמות תצא תורה לכל בני האדם. לישראל תפקיד עולמי, וזו גם עבודתו של כל יהודי, להתחבר ל'שבעין אנפין נהורין' בידיעה שכל העולם תלוי בו, ורק הוא יכול להעביר את חלקי נשמתו הסגוליים לעולם.

וזו על פי רש"י, צריכה להיות כוונת כל יהודי באומרו "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" שיכסוף ליום בו ה' שהוא אלוקינו עתה ולא אלוקי הגויים, עתיד להיות ה' אחד, היינו אלוקי כל העולם, והשבעים אומות יחזרו להיכלל באחד.

פניני חסידות ברסלב

שַׁבָּת פַּעַם מוֹהֲרַנ"תְּ בְּעִיר טְשֶׁערִין וְדִבֵּר מִגְּדֻלַּת רַבֵּנוּ הָרַבָּה כָּל כָּךְ עַד שֶׁעָנָנָה לוֹ אֶחָד מֵחֲשׁוּבֵי וּגְדוֹלֵי אַנ"שׁ: ר' נָתָן מֵאַיִן לוֹקְחִים אַתֶּם זֹאת לְדַבֵּר כָּל כָּךְ מִגְּדֻלָּתוֹ? וְלֹא עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנ"תְּ כְּלוּם. וְהִנֵּה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת חַל אָז יוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב, וְנִסְגַּר מוֹהֲרַנ"תְּ כְּדַרְכּוֹ בְּכָל שָׁנָה לְמַשָּׁךְ כָּל הַלַּיְלָה וְהָרְבָּה בְּזָעָקוֹת בַּקִּינוֹת שֶׁעַל הַחֻרְבָּן, לְמַחֲרַת בְּבֹקֶר כְּשֶׁעָבַר הַנַּ"ל לְיַד חַדְרוֹ וְשָׁמַע עֲדַיִן זַעֲקוֹתָיו, נָעֲנָה וְאָמַר: אֲבָל הוּא יָכוֹל לְדַבֵּר בְּגְדֻלָּתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ. (שיש"ק ג-קמא)

פַּעַם בְּתִשְׁעָה בְּאָב שָׁהָה אֶצֶל אַנ"שׁ בְּעִיר דְּעמְיטְרִיוּוקָע הַסְּמוּכָה לְעִיר טְשֶׁערִין, שָׁם בְּעִיר דָּר אֵיזֶה מִתְנַגֵּד לֵץ שֶׁהָיָה מִתְלוֹצֵץ וּמַצֵּר לְאַנ"שׁ, כְּשֶׁשָּׁמַע שֶׁבָּא ר' נחמן מִטֶּשֶׁערִין לְעִיר, רָצָה לַעֲשׂוֹת לֵיצָנוּת גַּם מִמֶּנּוּ כְּהֶרְגְּלוֹ הָרַע, וְהָלַךְ לְפָגְשׁוֹ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וּכְשֶׁרָאָה אֵיךְ שֶׁיּוֹשֵׁב בְּפִינָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כִּי כָּךְ הָיָה נוֹהֵג לָשֶׁבֶת לְאָרֶץ וְלוֹמַר קִנּוֹת וְכוּ' מָשָׁךְ כָּל הַלַּיְלָה, וְאָמַר אֶת הַקִּנּוֹת בְּשִׂבְרוֹן לֵב וּבְנַעֲימָה כְּדַרְכּוֹ, לְאַט לְאַט הִתְלַהֵב וְהִתְעוֹרֵר הוּא עַצְמוֹ עַל יְדֵי זֶה, עַד שֶׁעָמַד אֲצָלוֹ וְהֵחֵל אַף הוּא לְבַכּוֹת יַחַד עִמּוֹ עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל שׁוּב לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ כָּל הַלַּיְלָה, וּמֵאָז הִתְקָרֵב אַף הוּא לְאַנ"שׁ בְּהִתְקָרְבוּת גְּדוֹלָה. (שם ג-רצז)

א ב של החיים

- אֵין שׁוּם מִצְוָה בַּתּוֹרָה שֶׁתּוֹכֵל לְהִשְׁתַּוּוֹת לִזְכוּי הָרַבִּים.
- עִקַּר זְכוּי הָרַבִּים זֶה לִזְכּוֹת אוֹתָם וּלְקַשֵּׁר אוֹתָם עִם הַדַּעַת שֶׁל הַצַּדִּיק.
- כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁל אֵלּוּ שֶׁחָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה בְּגִלְגֻּלָּךְ נִזְקְפוֹת לִזְכוּתְךָ.

שו"ת של חסד

הלכות תשעה באב שחל בשבת ונדחה ליום א'

דיון המוגש ע"י בית ההוראה "חוט של חסד" מאת הרה"ג ר' אלחנן שלום אלגרוב שליט"א
ר"כ ההוראה ודומ"צ דק"ק "חוט של חסד" ודיין בביה"ד "משפט וחסד"

טבילה - כאשר תשעה באב חל בשבת ונדחה ליום ראשון, מי שנוהג לטבול בכל שבת מותר לו לטבול גם בשבת זו [הל' חגים לגר"מ אליהו זצ"ל פכ"ה ספ"ט].

תפילות - מתפללים כל תפילות שבת כרגיל, ואין משנים בסדרי התפילה כלום. כמו כן אין משנים מניגוני התפילה או קריאת התורה והפטרה כלום. ובמקומות שנהגו להתפלל במנגינות של צער, יש לבטל מנהגם אם לא שיצא מזה מחלוקת [הל' חגים פכ"ח ס"א].

זמירות - נהגו לשיר זמירות שבת כמו בשאר שבתות השנה. וגם מי שאינו רגיל לשיר זמירות בדרך כלל, מותר לו לזמר בשבת זו [שו"ת אג"מ או"ח ח"ד סי' קי"ב, הל' חגים פכ"ח ס"א].

ריקודים - במקום שנהגו לרקוד בשבת קודש, מותר גם בשבת זו [נטעי גבריאל פצ"ג ס"ז].

טיול - נפסק ברמ"א [או"ח סי' תקנ"ג ס"ב] שאין לטייל בערב תשעה באב, ופוסק החיד"א [ברכי יוסף שם סק"ה] שה"ה אם חל תשעה באב בשבת שאין לטייל כל היום.

לימוד תורה - נחלקו הפוסקים האם כשחל תשעה באב בשבת ונדחה ליום ראשון, מותר ללמוד תורה כל היום כולו, ולמעשה רוב הפוסקים סוברים שמותר ללמוד עד השקיעה כל מה שלבו חפץ [ט"ז או"ח סי' תקנ"ג סק"ב, משנ"ב שם סק"ו, בא"ח שנה ראשונה פ' "דברים" אות י"ח, הל' חגים פכ"ח ס"ב]. וי"א שמ"מ טוב ונכון ללמוד בשבת אחר חצות בהלכות תשעה באב וללמד לרבים הלכות אלו [ילקו"י או"ח סי' תקנ"ו ס"ב].

סעודות בשבת - אם חל תשעה באב באחד בשבת, או שחל בשבת ונדחה לאחר השבת, אוכל בשר ושותה יין בסעודות הלילה והבוקר ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו [שו"ע או"ח סי' תקנ"ב ס"י].

מנחה וסעודה שלישית - טוב להתפלל תפילת מנחה של שבת מוקדם כדי שיוכל לאכול סעודה שלישית במתינות [הל' חגים פכ"ח ס"ד], ובמנחה אין אומרים "צדקתך צדק" [רמ"א ושו"ע או"ח סי' תקנ"ב סי"ב]. גם בסעודה שלישית מותר לאכול בשר ולשתות יין, ומנגנים שירות ותשבחות כסדר, ומברכים בזימון, אך צריך לסיים לאכול קודם בין השמשות כמו בכל ערב תשעה באב [שו"ע ורמ"א או"ח סי' תקנ"ב ס"י]. ויכוון כראוי בברכה שלישית בברכת המזון על מלכות בית דוד ובניין בית המקדש. וגם אחר ברכת המזון, מותר לאכול אם הוא עדיין קודם השקיעה ואין צריך להתנות כמו בחול [שעה"צ סי' תקנ"ג סק"ז].

בין השמשות ואיסור הכנה משבת לחול - אחר השקיעה אסור לאכול, לשתות, לרחוץ, לסוך או ללמוד תורה וכן כל דבר שהוא ב"שב ואל תעשה". אבל דברים שהם ב"קום עשה", כגון ישיבה על כסא נמוך, חליצת המנעלים וכן החלפת בגדי השבת, אסורים עד צאת הכוכבים כיון שזוהי הכנה משבת לחול האסורה [הל' חגים פכ"ח ס"ז]. ולכן אסור להסיר בביהכנ"ס את הפרוכת מארון הקודש, לסלק המפות מהשולחנות ולהפוך את הספסלים קודם מוצ"ש. ומותר להניח במקרר את שיירי המאכלים אחר סעודה שלישית, אבל אסור לנקות את השולחן או את החדר [הליכות ומנהגי תשעה באב עמוד 54]. כמו"כ, אין לאכול סמוך לכניסת התענית מיני מתיקה שישאירו טעמם ברוק בתענית [משנ"ב סי' צ' ס"ק מ"ה].

חליצת המנעלים ולבישת בגדי חול - המנהג הטוב ביותר הוא להכריז כבר מערב שבת שזמן תפילת ערבית במוצאי שבת יהיה כעשר דקות אחרי זמן צאת הכוכבים הרשום בלוח. ולפיכך במוצאי שבת ימתינו המתפללים בביתם עד צאת הכוכבים ויאמרו "ברוך המבדיל בין קודש לחול", חולצים את נעלי עור ונועלים נעלי בד, מחליפים בגדי שבת ולובשים את הבגדים שלבשו ביום שישי, והולכים לבית הכנסת לתפילת ערבית ואמירת הקינות [רמ"א או"ח סי' תקנ"ג ס"ב, הל' חגים פכ"ח ס"ח, ילקוט יוסף או"ח סי' תקנ"ו ס"ד].

אמירת "אתה חוננתנו" בתפילת ערבית - לאחר צאת הכוכבים מתפללים ערבית בישיבה על הרצפה כרגיל, ואומרים קינות כרגיל בכל תשעה באב רק מוסיפים "אתה חוננתנו" בתפילה גם אם אמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" קודם התפילה. ואם שכח לומר "אתה חוננתנו", אינו צריך לחזור ולהתפלל שהרי מבדיל על הכוס במוצאי תשעה באב [הל' חגים פכ"ח סע' י'-י"ב]. ויש להזהיר את הנשים שאינן מתפללות, שאסור להן לעשות שום מלאכה עד שיאמרו "ברוך המבדיל", שהרי אין מבדילים על הכוס עד מוצאי התענית [משנ"ב סי' תקנ"ו סק"ב].

ברכת "בורא מאורי האש" - מברכים ברכת "בורא מאורי האש" קודם קריאת מגילת איכה ואין מברכים על הבשמים, ובמוצאי יום ראשון עושים הבדלה על הכוס בלבד ומברכים "בורא פרי הגפן" ו"המבדיל" בלבד ואין מברכים על נר ובשמים [שו"ע או"ח סי' תקנ"ו ס"א]. ואם שכח לברך ברכת "בורא מאורי האש" מיד במוצאי שבת, יברך ברכה זו על נר כל הלילה עד שיעלה עמוד השחר [משנ"ב שם סק"א]. ובדיעבד נשים בברכה זו מצינו כמה שיטות: **(א)** י"א שהנשים כלל לא נוהגות לברך ברכה זו במוצאי שבת זו [ת"ב שחל ביום א' לגר"ש דיבליצקי זצ"ל, משום שחוששים לספיקו של הביאור הלכה בסי' רצ"ו ס"ח שנשים לא מברכות ברכה זו], **(ב)** וי"א שהבעל לא יברך ברכה זו בבית הכנסת אלא בביתו אפילו לפני מעריב ויוציא את אשתו ובני ביתו [שמירת שבת כהלכתה פס"ב הערה צ"ח, משום שחוששים לספק הנ"ל], **(ג)** וי"א שיש להזכיר לנשים לברך לעצמן אחר אמירת "ברוך המבדיל" [שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ע"ז, שו"ת יביע אומר או"ח ח"ד סי' כ"ד].

הבדלה למי שאוכל בתשעה באב - מי שצריך לאכול בתשעה באב ביום ראשון לא יבדיל מיד במוצאי שבת אלא בעת שירצה לאכול [הל' חגים פכ"ח סי"ז, הליכות ומנהגי תשעה באב עמוד 55], ואם צריך רק לשתות מים – לא יבדיל בשביל כך אלא ישתה ללא הבדלה [הל' חגים הנ"ל, שו"ת שבט הלוי ח"ח סי' קכ"ט]. ויכול להוציא את בני ביתו בהבדלה שלא יצטרכו להבדיל שוב במוצאי תשעה באב [שערי תשובה או"ח סי' תקנ"ו סק"א, הל' חגים פכ"ח סי"ט, ילקוט יוסף שם ס"ז]. וטוב שיברך על הנר בסדר ההבדלה, ויברך על הכוס שלש ברכות – "הגפן" "בורא מאורי האש" ו"המבדיל" ולא יברך על הבשמים וגם לא יתחיל את ההבדלה מ"הנה ק-ל ישועתי"/"ראשון לציון", אלא מ"סברי מרנן" (ואם כבר בירך על הנר, יברך על הכוס רק שתי ברכות – "הגפן" ו"המבדיל") [הל' חגים פכ"ח סע' כ"א-כ"ב, הליכות ומנהגי תשעה באב עמוד 55]. ולגבי שתיית יין בהבדלה, אם יש שם ילד בין גילאים 6-9, יבדיל על היין וייתן לילד לשתות רוב רביעית [הל' חגים פכ"ח סי"ט, ילקוט יוסף או"ח סי' תקנ"ו ס"ז]; ואם אין שם ילד, **(א)** י"א שיבדיל על חמר מדינה (תה, קפה, בירה וכד') ורק אם אין לו יבדיל על כוס מיץ ענבים [הל' חגים פכ"ח סי"ח, שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ע"ז], **(ב)** וי"א שאף לכתחילה יכול להבדיל על מיץ ענבים וישתה לכתחילה מלא לוגמיו או לכל הפחות טעימה כל שהוא [ארחות רבינו ח"ב עמ' קמ"ה, ילקוט יוסף או"ח סי' תקנ"ו ס"ז]. ואשה שאינה צמה בתשעה באב, **(א)** י"א שתעשה הבדלה לעצמה [הל' חגים פכ"ח ס"כ], **(ב)** וי"א שלכתחילה עדיף שהבעל יעשה הבדלה על הכוס במוצ"ש ויכוון להוציא את כל בני ביתו (ואינו צריך להבדיל פעם נוספת במוצאי ת"ב) והאשה תשתה הכוס אם הוא חמר מדינה (ואם הבדיל על יין יתנו לקטן, ואם אין שם קטן תשתה האשה מלוא לוגמיה) [שמירת שבת כהלכתה ח"ב פס"ב סמ"ח].

וקטן שהגיע לחינוך שאינו צם בתשעה באב, **(א)** י"א שיש לחנכו שיבדיל לפני שאוכל [שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ע"ז אות ו'], **(ב)** וי"א שאוכל ללא הבדלה ובמוצאי תשעה באב ישמע הבדלה מאביו [שו"ת רבבות אפרים ח"ג סי' שע"א בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל].

הדחת כלי השבת - אסור לשטוף את כלי השבת במוצאי שבת עד למחרת אחר חצות, אבל מותר להשרותם בתוך הכיור במים כדי שיוכלו לשטוף אותם למחרת בנוחות ובקלות [ספר תשעה באב שחל בשבת לגר"ש דיבליצקי זצ"ל]. ויש אומרים שמותר [עיין בספר בהלכה ובאגדה ארבע תעניות, דיני תשעה באב שחל במוצאי שבת]

מוצאי הצום — נחלקו הפוסקים האם בתשעה באב שחל בשבת ונדחה ליום ראשון, יהיה מותר בלילה שלאחר התענית לאכול בשר ולשתות יין. לדעת בני אשכנז [רמ"א או"ח ס"ס תקנ"ח] וכן פסק הגר"מ אליהו [הלכות חגים עמ' 225 סעיף ט' שכן מנהג האריז"ל] אסור לאכול בשר ולשתות יין, ולדעת הגר"ע יוסף [חזו"ע תעניות עמ' תטו והבין שכן ג"כ דעת השו"ע] מותר לאכול בשר ולשתות יין במוצאי הצום.

ולעניין יין הבדלה בת"ב שנדחה לכו"ע איכא להקל שישתה היין בעצמו. [שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ע אות ט]

ולגבי שאר החומרות (כגון תספורת וכד') מותר במוצאי תשעה באב בכל. [הגר"מ אליהו הלכות חגים שם] ויה"ר שיהפכו ימים אלו לימי ששון ושמחה, ובמהרה נתבשר בבוא ינון ואליה אכי"ר.

סיפור לשולחן שבת

ואפילו בהסתרה

"שלום עליכם גיסי היקר רבי ישראל ורעייתו אחותי היקרה" קידם בברכה רבי גרשון קיטובר את גיסו ואחותו. הוא סימן לשמש שיגיש להם מזון ושתיה, כדי שיסעדו ליבם, ויפושו מן הדרך הארוכה.

יצא רבי ישראל מן החדר, ופנה לו לבית המדרש. שם התיישב בפינה שכוחה והחל ללמוד. בביתו של רבי גרשון פנה הוא אל אחותו, ושאלה כשרחמיו נכמרים למראה העלוב:

"מנין פרנסתכם אחותי רחל לאה? האם אתם בקו הבריאות?"

"נעים ונדים אנו" ענתה רחל לאה, כשדוק של עצב שוכן בעיניה, "צרות רעות ורבות עברנו, ובקושי גדול אנו מתפרנסים".

נמלא רבי גרשון צער על מצבה העלוב של אחותו, וכעס רב הציף אותו על גיסו הלא יוצלח. מתוך רחמים התגבר רבי גרשון, והקצה לאחותו וגיסו חדר קטן ליד דירתו, ואת גיסו לקח כדי שישרת בביתו, וישמש בבית הדין.

❋❋❋

פעם אחת נדרש רבי גרשון לנסוע לעיר סמוכה. הורה לרבי ישראל לאסור את הסוסים למרכבה, ולכוון את העגלה ליעד הנדרש. התמדתו של רבי גרשון לא הותירה לו כמעט שעות שינה, ועם טלטולי העגלה והחושך נשמט ראשו אט, אט ונרדם הוא, כשרבי ישראל מאיץ בסוסים ומפלס לו דרך בין הביצות והעצים החסונים. לפתע פתאום עצירה חדה. גלגלי העגלה שקעו בביצה הטובענית. רבי גרשון נעור משנתו בבהלה ונאנח. את אשר יגור הוא בא לו. אף להיות עגלון לא יצלח גיסו.

רצה רבי גרשון לשלוח את גיסו לעיר הקרובה ביותר לקרוא לעזרה, אך נמלך בדעתו, כי לא סמך עליו שידע לאן ללכת, ושימצא את האנשים הנכונים, ולא היה בטוח שידע מה לומר להם...

בכבדות ירד רבי גרשון מן העגלה ופנה להזעיק עזרה. כעבור שעה קלה חזר בלוויית אנשים, שנאותו לבוא ולסייע לתלמיד חכם שכמותו. והנה, להפתעתו הוא ראה את גיסו רבי ישראל נוסע בקלילות כאילו לא הייתה שקוע בבוץ עד צווארה רק ליפני שעה קלה..

"ישראליק, כיצד יצאת מן הבוץ?" שאל רבי גרשון בתמיהה.

"מה פרוש?" הקשה רבי ישראל בתמימות "כי בשמחה תצאון מכל הצרות עוררתי בתוכי את כח השמחה, והסוסים יצאו מן הבוץ בכוחות עצמם".

במורת רוח חזר רבי גרשון וטיפס על העגלה, כששוב גואה בו גל של רחמים על אחותו המסכנה, שנפל בגורלה בעל כזה, שאף להיות עגלון איננו מסוגל, ומדבר הוא דיבורים חסרי פשר...

❋❋❋

אירע פעם אחת בסוכות שהבחין רבי גרשון שגיסו לא מניח תפילין.

"מדוע אינך מניח תפילין, ישראליק?" שאל רבי גרשון.

"ראיתי בספר שמי שמניח תפילין בחול המועד חייב מיתה", השפיל רבי ישראל את עיניו.

רבי גרשון נדהם וקצף על כך, שגיסו פוסק דין לעצמו. מי יודע אלו דינים נוספים לומד הוא מספרים כאילו? החליט רבי גרשון לקחת את גיסו לרב העיר, שיאמר לו דברי מוסר וכיבושין, ישפיע עליו שיקבע עיתים לתורה, ויתייעץ עם הרב כיצד לנהוג בהלכות ובדינים.

קיבל רבי ישראל את דבריו של גיסו, והיה נכון ללכת עימו אל הרב. כשנכנסו לבית הרב, הניח רבי גרשון ידו על המזוזה, ונישקה כמנהג ישראל. והנה שוב רואה הוא את גיסו עושה מעשים משונים של בורות וחוסר יראת שמים: הניח רבי ישראל את ידו על המזוזה אך לא נישקה!

סער רבי גרשון בתוכו, וקיווה שהרב יחזק את גיסו גם בענין זה. כשהגיעו ועמדו בפני הרב שהיה גדול בתורה וביראת שמים, הסיר רבי ישראל את המסווה מעל פניו, עד כי קרן החדר כלו מהזיו שהקיף את ראשו.

ראה הרב את האור וקם מכיסאו. השיב רבי ישראל את המסווה על פניו והאור נגנז. כך עשה פעמים מספר, והרב היה נדהם ומשתומם, ועמד מול רבי ישראל נרעש ונבהל. לא הבין הרב, האם האורח איש צדיק הוא, או אדם פשוט? נראה הוא לו כאדם שפושט צורה במחי יד...

סיפר רבי גרשון לרב במרירות את התנהגותו של גיסו, וביקש ממנו שיאלפנו בינה. יצא רבי גרשון את החדר והרב הכניס את רבי ישראל לחדר צדדי.

"גוזרני עליך שתגלה לי את האמת", התרגש הרב, "מי אתה ומה מעשיך?"

גילה לו רבי ישראל את ייעודו בעולם, עד שהבין הרב את גודל צדקתו ושגב מעשיו.

הבטיח הרב כי לא יגלה לאיש את סודו, ורבי ישראל יצא מן החדר. לאחר שיצא קרא הרב לרבי גרשון ואמר לו:

"דיברתי עם רבי ישראל, וראיתי שהוא ירא שמים וסר מרע. הוא העושה הכל בתמימות וכדאי שתתן לו לעשות כרצונו".

התפלא רבי גרשון לשמע התשובה, אך למרות הכל קיבל באמונת חכמים את דעתו של הרב.

שאך יצאו רבי ישראל ורבי גרשון את הבית, רץ הרב אל המזוזה. הוריד אותה והחל עובר בעיון על כל אות. ואכן, הוא מצא את מה שחיפש, בדיוק כמו שחשב. המזוזה הייתה פסולה....

לישיבתנו הקדושה דרוש

✦ ארוזות לפנימיה
✦ תנור מוסדי
✦ מקרר מוסדי

אפשר לתרום להצלחה לבריאות או להבדיל לע"נ, מי שיזכה לתרום יהיה לו חלק גדול בזיכוי הרבים של הדרכת צעירי הצאן

לפרטים הרב אלחדד
052-760-2544

משך ספר המידות לילדים

מאת מיכל נעמה

מִי שֶׁיִּשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִבְּשׁוּלֵי עֲכו"ם וּמִנֶּפֶשׁ, זוֹכֶה לְחָכְמָה וּמֵבִין בְּכָל סֵפֶר.(דעת כב')

המשך דבר ראש הישיבה

צריך ישועה, הוא חייב להתפלל לה' שיציל אותו מהצרה – מה דינו? האם יתפלל כך בלי לשבח את ה', או שישבח את ה' כמו שהוא יכול אף על פי שלבו אינו שלם ומוחו טרוד?'

ענה לו רבי יוסי: 'אף על פי שאינך יכול לכוון את לבך, אתה חייב לשבח את ה'. נכון שאתה טרוד, ושהלב שלך לא ברשותך וגם המוח שלך לא במקום, אבל למה אתה רוצה לגרוע בגלל זה מהשבח של הקדוש ברוך הוא?!'

בית המקדש שלי כבר נבנה

זו תשובה חזקה מאוד שבה רואים שקודם כול, ההודאה לה' היא חלק בלתי נפרד מהתפילה והיא קודמת לתפילה בכל מצב. וזו הלכה, לא המלצה. וכראֲיָה מביא רבי יוסי את הפסוק: "תפילה לדוד: שמעה ה' צדק, הקשיבה רינתי, האזינה תפילתי בלא שפתי מרמה". קודם כול 'שמעה ה' צדק' – קודם כול אומרים לה' שהוא צדיק ועושה הכול בצדק – 'אתה צדיק על כל הבא עלי, אין טעויות, הכול מאתך והכול לטובה לקרב אותי, כי אתה חפץ צדק ורוצה לזַכּוֹת את ישראל. ה' חפץ למען צִדְקוֹ'. רק אחרי שאתה מְצַדֵּק את ה' ויודע שה' צדיק – רק אז אתה יכול להתפלל מתוך אמונה שה' עושה אתך את הטוב ביותר ורוצה להושיע אותך. ואז אפשר לבקש: "הקשיבה רינתי, האזינה תפילתי".

ומי שלא עושה כן, אומר הזוהר שעליו נאמר: "גם כי תרבו תפילה איניי שומע" – אם אדם אומר תפילות ובקשות ותחינות, לפני שמקדים שבחו של מקום, ה' לא מקבל את תפילותיו!

בלי השבח וההודיה שהם ההכרה שה' עושה הכול לטובה – כל בקשה וכל תפילה הן כאילו אומרים לה' ח"ו: "רבש"ע, אתה אינך מתנהג כראוי אתי, תעשה תשובה ותחזור להנהיג אותי כראוי..." אבל על ידי ה'צַדֵּק' שהוא השבח לה' גם מתוך תוקף הצרות, מבינים שה' צדיק ורק אני הוא זה שצריך לחזור בתשובה לטובתי, ועל ידי זה אזכה להתקרב לה' ולפתור באמת אל כל הבעיות שלי מהשורש.

בני ישראל היקרים, הגאולה של כל אחד נמצאת כאן והיא זמינה לכל אדם. למרות החורבן הגדול, הדעת של התפילה הכוללת הודיה תשובה ובקשה – כבר נמצאת בעולם, היא מונחת בקרן זווית וכל הרוצה ליטול יכול לבוא וליטול ולהיגאל. וכל מי שעדיין עובר צרות וייסורים בחיים, עליו להבין שכל זה נובע מהריחוק שלו מהמוחין של התפילה שזה מהות חורבן בית המקדש; ועל ידי שיבכה ויתאבל, ה' ישים לו 'פאר תחת אפר', כלומר 'מוחין' חדשים כמבואר בליקוטי מוהר"ן (תניינא סז), עד שיוכל לומר על עצמו שבית המקדש שלו כבר נבנה, כי מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו.

שמח שלום ומפורסם
לכל בית ישראל.
שלו

חינוך באהבה

זהירות!!! ילדים בחופשה!

מאת הרב יצחק אבוחצירא. מחנך ויועץ חינוכי

מהיום הראשון שהתינוק מתחיל לזחול, האימא הדאגנית מרימה את כל האגרטלים והעציצים המונחים על הרצפה. תוך כדי שהקטנטן לומד לצעוד את הפסיעות הראשונות, נסגרות כל דלתות ארונות המטבח וארונות האמבטיה בפני הסקרן הקטן. אם נשבר כיסוי הבטיחות של שקע-החשמל והוא מגולה, האמא לא תיתן לבעלה לישון עד שיסדר את השקע. אם חלילה הילדה מאחרת מהפעילות בחצי שעה, הלב של האם כבר מתחיל לפרפר. ועוד רבות הדוגמאות, לדאגה ולזהירות של ההורים לשלום ילדיהם.

"המועצה לשלום הילד"

בודאי תסכימו איתי שאמא שמאפשרת לילד שלה בן ה-4 לחצות כביש לבד, היא פשוט לא נורמאלית!

תחשבו: הייתם משאירים את הילד בן השנתיים, לשחק לבד באמבטיה מלאה מים? הרי בוודאי שלא.

זהירות ושמירה מסכנות, הם נושאים חשובים ביותר, **שמי שאין לו אותם, או מי שמזלזל בהם, פשוט אסור לו להיות הורה!**

אם לפני שנות דור, חשבו ההורים שהם כביכול ה"שליטים הבלעדיים" על הילד ובמדינות מסוימות היו הורים מוכרים את ילדיהם לעבדים ועושים בהם כרצונם, באו מערכות החוק, השיפוט והשיטור והפקיעו סמכות זו מההורים ואמרו להם: אתם אמנם ההורים, אך החוק נמצא גם מעליכם! במידה והילד יהיה חשוף לסכנות, להתעללות או להזנחה, במידה ולא תוכלו לספק לו בית חם ותמיכה, יש יכולת ביד החוק להוציאו מרשותכם.

בארצנו יש גם את "המועצה לשלום הילד" שמפרסמת מידי פעם הנחיות וסקרים בנושא.

בקיצור, אני בטוח שבוודאי כולנו הורים אחראיים ולא היינו קופצים רק לחצי שעה לקניות כאשר אנחנו משאירים את הילד לבד במכונית ובטח שלא היינו משאירים אותו עם המפתחות בסוויץ. למה? פשוט, כי זה מסוכן!!!

אתם יודעים, לחכמינו הקדושים יש גם דעה בנושא הסכנות וכך למדונו:

"גדול המחטיאו יותר מההורגו"- שההורגו, הורגו בעוה"ז, אך נשמתו חיה וקיימת לעוה"ב. ולעומת זאת- המחטיאו, מאבדו משני העולמות. שהמחטיאו, טורדו גם מהעוה"ז וגם מהעוה"ב שהרי רשעים בחייהם קרויים מתים.

אתם שומעים??? **"גדול המחטיאו יותר מההורגו"!!!** אני בטוח שאם נהיה בבריכה, ונראה ילד עומד לטבוע, מיד נקפוץ למים בכדי להצילו. נו, איך אפשר לעמוד שאנן, בזמן שילד יכול לטבוע???

אבל נחשוב לרגע, האם כאשר נראה את אותו הילד עומד לעשות עבירה, או כאשר אנו רואים שהוא עומד להיחשף לסכנה רוחנית, גם אז נקפוץ להצילו???

גדול המחטיאו

הורים יקרים ואהובים! הקב"ה הפקיד בידינו "נשמות קדושות וטהורות" בנינו ובנותינו היקרים, ועלינו ההורים מוטלת חובת הזהירות מ"סכנה רוחנית".

יוצא מכך, שאם אנו מאפשרים למתבגר שלנו לשוטט ברחובות בשעות הלילה, או אם אנו מסכימים לבנותינו לנסוע לטיול "תמים" לסופרלנד או לשפיים (וכמובן כשמדובר ביום נפרד לבנות בלבד) אנחנו אולי זהירים מבחינה גשמית, אבל מה עם הסכנות הרוחניות?!

נזכור תמיד את דברי חז"ל: **"גדול המחטיאו יותר מההורגו"** עלינו לדעת שטיול לא מפוקח ולא מבוקר, הוא סכנה רוחנית ממדרגה ראשונה.

וכאן הבן שואל: "אמא, לטייל בקניון (עם כל הפריצות שיש שם) זה יותר מסוכן מלתת לי לחצות כביש לבד, או לא?!".

שאלו פעם את אחד מגדולי הדור: "מאחר ויש לנו חתונה של קרובי משפחה שאינם דתיים מחוץ לעיר, ואנו חוששים להשאיר את הילדים בבית עם בייבי סיטר, האם אפשר לקחתם לקיים מצות שמחת חתן וכלה?" ענה להם הרב: "אמנם מצוות שמחת חתן וכלה זו מצווה חשובה מאוד, אך את הנזק בנשמה שיגרם לילדים בראותם מראות של פריצות, ובאכלם מאכלים בכשרות לא מהודרת, כמעט ולא יהיה אפשר לתקן לעולם".

שמלת כלולות

הורים יקרים! אין לנו מושג, עד כמה זכה, טהורה, נקייה וקדושה נשמת הילדים שלנו. וכמו בגד לבן, צח כשלג כ"שמלת כלולות", כאשר יתלכלך אפילו במעט בכתם שחור מיד יורגש, כך נשמתו הטהורה של ילדינו כאשר היא ח"ו מתלכלכת במאכלות אסורות או במראות אסורות זה כבר מורגש ומזיק מאוד. ולכן מחובתנו כהורים, לפקוח עיניים היטב על הילדים שלנו שלא יהיו חשופים ח"ו "לסכנות רוחניות".

ובאמת בדורנו, דור בו ה"פרוץ מרובה על העומד" בדור בו בחורי ישראל נופלים שדודים במערכה מידי יום רח"ל, כמעט ואי אפשר להישמר מזה.

ולכן חובה עלינו, להתפלל הרבה ולזעוק לה' יתברך שיחיש לגואלנו, ועד אז שנצליח לשמור על עצמינו ועל ילדינו מכל פגע רע ובפרט בזמן החופשה העומדת בפתח, כאשר אין זמני לימוד מסודרים. מלבד זאת שהילדים מתבטלים מלמוד תורה ותפילה, נוסף עליהם גם היצר הרע שאורב להם בחוץ ומחכה להזדמנות להכשילם.

לא חייב להיות מהטליבאן

הורים יקרים! נחזור קצת לפרופורציה, בוודאי אין כוונתי שצריך לכבול את הילדים בבית, ואדרבה גם זה מאוד מסוכן, שהרי הילד היה במסגרת לוחצת כל השנה והוא צריך גם לשחק, לנפוש ולטייל, אך עלינו "לנפוש בחכמה" ולהקפיד על מס' כללים ברורים:

א. לנצל את עצת חז"ל: "בראתי יצר הרע-בראתי לו תורה תבלין" חשוב, לשמור כל יום על זמן שבו הילד ילמד תורה במסגרת "לימוד בין הזמנים" עם האבא או עם אח גדול וכדו'. גם אם שולחים את הילד לחברת תהילים וכדו' צריך לבדוק מי הילדים ומי מלמד שם על מנת שחלילה לא יצא שכרו בהפסדו.

ב. אין להתפתות לפיתויי הרחוב ולפרסומות על טיולים לחופשה, נסיעות לחופים "הכשרים", לונה פארק, "קברות צדיקים" וכו'.. שכל אלו אין רוח חכמים נוחה מהם וכבר ידוע ומפורסם הקלקולים שנעשו מנסיעות אלו ומי שעדיין טומן את ראשו בחול ושולח את בנותיו ובניו הגדולים לטיולים "כשרים" מבלי לבדוק ולברר היטב את טיבן, מסתכן מאוד!!! לעומת זאת במידה וגם ההורים מצטרפים לטיול, זה בוודאי רצוי.

ג. כאשר הילד משחק בחוץ, יש לבדוק עם מי הוא משחק. כמאמר חז"ל: "הַרְבֵּה שְׂחוֹק עוֹשֶׂה, הַרְבֵּה יַלְדוּת עוֹשֶׂה, הַרְבֵּה שְׂכֵנִים הָרָעִים עוֹשִׂים" (סוטה פ"א מ"ד). וכבר שמענו על ילדים שהידרדרו מאוד בלימודים וביראת שמים וחשק לתפילה והתברר שבשעות אחה"צ שיחקו עם שכנים או חברים לא טובים.

ד. בבתים בהם ההורים אוסרים צפייה במחשב, יש להקפיד על כך גם בחופשה.

ה. בבתים בהם ההורים מאפשרים צפייה במחשב, יש לבדוק היטב מה הם רואים. כי גם בסרטים "החינוכיים" יש מסרים מסוכנים. לדעתי, סרטים על מרדפים אחרי מחבלים וסרטים עם רמת מתח גבוהה זה פחות חינוכי מטום וג'רי. אך הבעיה היא, שלאחר שמסיימים את הסרטים החינוכיים והסרטים "המבוקרים" מתחיל שוב "לשעמם" ואז מחליפים סרטים עם השכנים או עם הדודים וכדו' ובד"כ הגדולים "מחנכים" את הקטנים וסוגי הסרטים "החינוכיים" "משתדרגים" וזה מסמא ח"ו לילדים את העיניים הקדושות וההורים אח"כ בוכים נהרות של דם, הילדים התמלאו במחשבות ודמיונות ממה שראו ופשוט שלימוד בכלל ובפרט לימוד תורה ותפילה כבר לא מעניינים אותם אח"כ וחבל.

ו. בקור אצל קרובי משפחה ובפרט קרובים שרחוקים משמירת תו"מ הוא נושא בעייתי, בבחינת: "אוי לי מיוצרי ואוי לי מיצרי" ועל כן הרע במיעוטו. רצוי מאוד להזמין אותם אלינו מאשר שנלך אנחנו אליהם. במידה ואין אפשרות וצריך לבקר את המשפחה, חשוב להקפיד שבזמן הביקור לא נהיה חשופים למראות לא טובים או דברים לא מתאימים. זכרו: "גדול המחטיאו יותר מההורגו".

העיקר תפילה

בקיצור הורים יקרים! החופש לא פשוט. שמעתי מצדיק אחד שאמר: "אי, אי, בין הזמנים, חודש אב, זמן פורענות, זמן שהשטן חוגג בו! מי יודע כמה נשמות יצליחו לחזור לתלמוד תורה ולישיבה, טהורות כמו שהיו, וכמה יישארו עוד זמן רב "בחופש".

מה אומר לכם, אנחנו תמיד בתקופת הקיץ, לא רק בתקופת מלחמה פיזית, אנחנו גם בעיקר בתקופת "מלחמה רוחנית".

בדרך כלל, הטילים הרוחניים נופלים עלינו ללא אזעקות מוקדמות וכדי להינצל מהם צריך הרבה תפילה, שמירה והשגחה על הילדים. ובגלל שאנחנו יודעים ומכירים את עצמנו, שאין לנו כוח ויכולת להישאר עם הילדים כל היום בבית ובטח יקשה עלינו לצאת כל יום למקום אחר או למלא את חלל השעות של הילדים בטיולים ושעשועים. על כן אין לנו על מי להישען, אלא על אבינו שבשמים! נאחז אומנות אבותינו בידינו, נרבה בתפילה ונתחנן לפני ה' יתברך, שנזכה לשמור ולהיזהר על טהרת נשמת ילדינו. ושחלילה לא נאבד את כל העמל שהשקענו בהם במשך השנה.

נזכור, שנשמתם הזכה והטהורה של ילדינו היקרים, עומדת בראש כל החלטה מה עושים בחופש- ואין פשרות בענייני צניעות וקדושה. וה' יתברך יהיה בעזרינו לעבור את החופשה בשלום ואפילו בהצלחה!

לייעוץ טלפוני ללא תשלום/או לתיאום פגישה צור קשר בימים ג' - ד' משעה 10-8 בערב
נייד: 0548-434-435
מייל: a0548434435@gmail.com

בדיחות הדעת

פעם אחת הגיע אדם מאוד עצוב לקבלת קהל אצל אחד הצדיקים, וצוה להתארח אצלו בשבת, הרבי הורה לשמש שלו שלא יקבלוהו לשבת אלא ידאגו לו להיות באיזה בית תמחוי עד מוצאי שבת, במוצאי שבת הגיע האיש לקבלת קהל אצל הצדיק, כשהגיע תורו, פתח הרבי במאור פנים ואמר לו: השבת מוכנה לארח כל אחד, לדוגמא כאשר מגיע שבת ראש חודש קוראים בשבת קריאה של ראש חודש, כשמגיע שבת חנוכה השבת מארחת את חנוכה וקוראים קריאה של חנוכה, וכן על זה הדרך בכל השבתות, אך כאשר מגיע תשעה באב לשבת השבת אינה נותנת למועד זה שום דריסת רגל... דע לך, אומר הרבי, השבת מארחת את כולם, אך מי שמתלונן ובוכה כל הזמן השבת לא מארחת אותו כלל, אותו אדם הבין היטב את המסר.

זמנים דברים חזון

	ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
כניסה	19:08	19:25	19:19	19:24
יציאה	20:23	20:26	20:27	20:24
ר"ת	21:00	21:57	21:01	20:58

במוצאי שבת אם לא יבנה בית המקדש יהיה צום תשעה באב, יש לסיים את האכילה 5 דקות לפני שקיעה

בס"ד

דרושות טלפניות

עם תחושת שליחות

סביבה צנועה
שעות נוחות
אוירה חמה ומשפחתית
תנאים טובים

מקומך איתנו! 02-5308002

בס"ד

ט"ו באב

הדרך לזוגיות באומן

עם הרבנית ארוש תחי'

המסע המושלם בזמן המושלם עם הברכה משלנו

יום רביעי י"ג אב 25.07.18
עד יום ראשון י"ז אב 29.07.18

רבי נחמן מברסלב, רבי נתן הבעל שם טוב, רבי לוי יצחק מברדיצ'ב

ארוחות ביתיות ומושקעות, לינה, נסיעות, הדרכה ועוד...

02-5812210

שי מיוחד לכל משתתפת

מחיר מפתיע!

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד" רח' שמואל הנביא 10, ירושלים ת.ד. 57669. טל: 02-5812210 פקס: 02-5812252 להצטרפות לקבלה בדוא"ל ולתגובות כתבו לנו 5812210@gmail.com

Breslev.co.il

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל רעיונות, עובדות והנהגות מגדולי ישראל, על מדות טובות שמביאות לאהבת חזולת הנלמדות מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402

טל: 02–5671812 **פקס:** 077–7671812 **דוא"ל:** paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: **יצחק בן אהרן**

כל הזכויות שמורות **למכון אהבת אמת**

אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש ט מנחם אב תשע"ח: הדלקת נרות: ירושלים 7:08 תל-אביב: 7:24 חיפה 7:16 **מוצאי שבת:** ירושלים: 8:24 תל-אביב: 8:27 חיפה: 8:28 **ר"ת: 9:00**

פרשת דברים

להגן ולהציל

לימוד התורה יומם ולילה הוא ההגנה הטובה והבטוחה ביותר מפני כל צר ואויב!

נלמד מהפסוק: "רב לכם סב את ההר הזה פנו לכם צפונה" (פרק ב–ג)

ודרשו חז"ל: מהו "פנו לכם צפונה"? אמר רב חייא, אמר להם, אם ראיתם אותו שמבקש להתגרות בכם, אל תעמדו נגדו, אלא הצפינו עצמכם ממנו עד שיעבור עולמו. אמרו לו ישראל, רבש"ע, ולהיכן נברח? אמר להם, אם ראיתם שמבקש להתגרות בכם ברחו לתורה! ואין צפונה אלא תורה שנאמר (משלי ב) "יצפן לישרים תושיה".

הגאון רבי ראובן כץ (אב"ד פ"ת) כתב (בהקדמת ספרו **דגל ראובן** ח"ג): "כי התורה שבע"פ תורת החיים והנצח של עם ישראל, היא הינה כח המעמיד למחץ ההגנה של עם ישראל, דכתיב "חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך" ואמרו חז"ל (שבת סג) ההוא בדברי תורה כתיב.

והגאון הנצי"ב (**בהרחב דבר** עה"ת) כתב, שכשהגיע שעת החורבן ומלחמה על כח היהדות וקיום האומה, אזי נדרש לשרי ישראל המתחזקים על קיום האומה להשחיז את הסייף, היינו כח התורה שבעל פה ופילפולה. וההכרח להרבות תלמידים וזכות תלמוד תורה דרבים... כי רק זה הדרך אגוני ומצלי בעת מלחמה של ישראל והיא הדרך המיוחדת לקיום האומה, וכמו שהצליחו בימי ישעיה וחזקיה, וחובל עולו של סנחריב מפני שמן התורה שהיה בימיהם".

במכתב מרבינו הגרא"מ שך זצ"ל (מכ"ג אדר תשכ"ג) כתב בין היתר: "ומי שיש לו מח בקודקדו יבין וידע כי כל קיומנו בכל שנות הגלות המר הזה, שלא התערבנו בין האומות הוא רק ע"י התורה ולומדיה. והרי עמים רבים גדולים ועצומים אין זכר להם, ואנחנו המעט מכל העמים ב"ה חיים וקיימים, וכל מדינה שנתדלדלה מלימוד התורה התבוללה. וסוף היה שאפילו שומרי מצוה לא היו...

לעומת זאת. "כל מדינה שהחזיקה בלימוד התורה ויסדו ישיבות, החזיקה מעמד בזמנים הקשים ביותר תחת גזירות וכו' ובעינינו ראינו בדורותינו שכל מדינה ומדינה שהיו בה ישיבות והרבו בתורה היא היתה הערובה לקיום העם בצביונו ובדמותו האמיתית. ובמקום שפסקו ישיבות, אין תורה ואין יראה, ועם הארצות מתגברת, ואין זכר ליהדות במובן הפשוט".

והיה הגרי"ז סולוביצ'יק זצ"ל חוזר ואומר תמיד, כי בני הישיבות אלו שתורתם אומנותם ומדקדים במצוות כראוי, אין להם לפחד מכל דבר רע ומכל מרעין בישין המתרחשים בארץ, ועליהם נאמר "ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש"

לימוד הגמרא מקור חיותנו...

סיפר הרב מפוניבז' – הגר"י כהנמן זצ"ל כי בעת שנכלאו בני ישיבת נובהרדוק ע"י הקומניסטים ברוסיה וסבלו רעב וצימאון וכל מיני עינויים קשים, לא ביקשו ביסוריהם דבר, אלא רק שיחדירו אליהם גמרות ללימוד באמצע הלילה, בעת שהסוהרים שהופקדו לשמור עליהם יהיו שקועים בתרדמתם.

הלימוד היה כל כך חיוני להם עד שהגאון **רבי אליעזר רבינוביץ** זצ"ל - הרב דמינסק. התיר לחבריהם מבחוץ ששלחו להם מצרכי מזון אל הכלא, לכרוך את המצרכים בדפי גמרא תלושים, מבלי לחשוש לבזיון מספרי קודש, כי הרגיש שמדובר פה בפיקוח נפש של בני הישיבה אם ימנע מהם לימוד הגמרא...

תורה מגנא ומצלא...

בשנת תרכ"ט יצא הגאון **רבי יוסף חיים זצ"ל (בעל הבן איש חי)** לדרכו לארץ ישראל, עם עוד יהודים רכובים על גמלים. כשערבי שכיר משמש להם ברחבי המדבר כמורה דרך.

רבי יוסף חיים התנה עם הערבי קודם הנסיעה שביום השבת שובת הוא ולא ימשיך דרכו. הערבי סבר וקיבל, אך בפרוס השבת חזר בו הערבי מהבטחתו וניסה להפחיד את הנוסעים ולהזהיר אותם כי סכנה גדולה להתעכב במקום, מחשש שודדי המדבר ששרצו בסביבה. ואולם רבי יוסף חיים לא שעה לאמירותיו ואזהרותיו. ירד מעל הגמל ונטע אהלו לשבות בו הוא ואנשיו.

אותו ערבי הלך מהם ונחבא באחד מנקיקי הסלעים, הרחק מן האוהל, וכך חשב להנצל מן השודדים. והנה מה נדהם בליל שבת קודש בראותו כי אכן באו השודדים לאהלו של רבי יוסף חיים ואמרו להתנפל עליו ולבוזזו, אך בראותם אותו יושב ועוסק בתורה, ופניו מאירים כפני מלאך, פג ליבם וישובו על עקבותיהם.

מיד הגיח הערבי במרוצה ממקום מחבואו וכרע למרגלותיו של רבי יוסף חיים, כשהוא מבקש ממנו סליחה אחר שראה והבין כי איש אלוקים קדוש הוא.

גדולי הדורות

עלון "איש לרעהו" השבוע – פרשת דברים מוקדש לעילוי נשמת

האשה החשובה והצדקנית **מרת חיה פריימן ע"ה** בת הרה"ח ר' יהושע מרדכי זצ"ל

שיום היאהרצייט חל ביום יד' מנחם אב

ת . נ . צ . ב . ה .

לברך את רעהו באהבה ומכל הלב!

נלמד מהפסוק: "ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם" (פרק א–יא)

וכתב רש"י: אמרו לו אתה נותן קצבה לברכתנו... אמר להם, זו משלי היא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דיבר לכם. וכתב השל"ה הק': מצאתי כתוב בקונטרסי האריז"ל: 'משה' בגימטריא א–ל ש–ד–י. ובמילוי אותיותיו עולה בגיטריא 'אלף' – זהו משלי. הרי שברכם בכל לבבו ובכל נפשו, בכל מה שנכלל בשמו. כך ראוי לאדם לאהוב את ישראל בגופו ונפשו ומאודו. עכ"ל. וכן מצינו בנוסח ברכת כהנים: "וציונו לברך את עמו ישראל באהבה" כי ברכה בכוונה ובלב שלם, היא רק זו הבאה מתוך אהבה.

בהרבה מקומות בתורה באה לידי ביטוי עוצמת הכח שיש בברכה או בהפוכה, [ואין כאן המקום לפורטם כי רבים הם]. נעמוד על זו האחרונה שקראנו לא מכבר בפרשת בלק. כשבלעם בא לקלל ונמצא מברך, כי הקב"ה אומר לו בפירוש: "לא תאור את העם כי ברוך הוא".

אך כאן מתעצמת לה תמיהה גדולה: אם רואה בלעם שנמנע ממנו לקלל, מדוע הוא מברך? מה ההגיון בזה? הרי כל אדם מן השורה שהיה רואה כי לא מסוגל לעשות את התפקיד שמצפים ממנו, היה מגיש בצער את התפטרותו ושב לביתו, ובוודאי לא היה מנסה לעשות במקום זה תפקיד אחר שלא ביקשו ממנו, וקל וחומר לא ההפך מהמבוקש? וזו בעצם היתה פליאתו הגדולה של בלק: "מה עשית לי, לקוב אויבי לקחתיך והנה ברכת ברך"...!

יתירה מזו, מובא ברש"י מה'תנחומא' שבלעם אמר להקב"ה: "אם כן אברכם". אמר לו הקב"ה: אינם צריכים לברכתך "כי ברוך הוא". משל אומרים לצרעה: "לא מדובשך ולא מעוקצך". והתמיהה עולה מאליה: וכי בלעם נהפך בין רגע לכזה "אוהב ישראל" שמשתוקק כל כך לברכם?! היתכן?! וגם המשל מהצרעה אינו מובן: נכון ש"לא מעוקצך" אבל למה "לא מדובשך", מה רע בזה?!

ושמענו מהגה"צ **רבי ראובן קרלינשטיין** זצ"ל הסבר נאה שבו יתורצו כל השאלות: מובא במד"ר (בראשית ס, יג): "למה לא נפקדה רבקה עד שהתפלל עליה יצחק? כדי שלא יהיו עובדי כוכבים אומרים "תפלתנו עושה פירות". שכן לבן אחיה הרי בירכה: "אחותינו את היי לאלפי רבבה", ולכן היתה עקרה להראות שברכתו לא הועילה עד שנתפלל עליה יצחק, ואז הכל ידעו כי אין ממש בברכת לבן.

וזה בדיוק מה שרצה בלעם לגרום בברכותיו. הוא ביקש לברך את ישראל. ואז הרי הקב"ה יעשה שברכותיו לא יועילו כלל, כפי שעשה שלא תועיל ברכת לבן. וזאת כדי שלא יאמרו ברכת עכו"ם עושה פירות. וזה כבר "רווח" גדול בשביל בלעם שכל הברכות הללו שמברך לא יוכלו להתקיים אצל ישראל בגללו.

אך תשובתו של הקב"ה היתה: אינם צריכים לברכתך "כי ברוך הוא"! אין זה דומה לברכה שנתברכה רבקה, שכן רבקה הרי לא נתברכה קודם לכן, עד עד שבא לבן וברכה, ולכן יש לחשוש שמא יאמרו וכו' והיה צריך "לנטרל" את ברכתו של לבן. אבל עם ישראל הרי כבר נתברך מהקב"ה לפני בלעם "כי ברוך הוא", וממילא הכל יבינו וידעו כי לא ברכות בלעם הם שהועילו.

מעתה מדוייק נפלא גם המשל שהביאו חז"ל מהצירעה שאומרים לה "לא מדובשך ולא מעוקצך". מדוע לא רוצים את ה"דובשך" משום שיש בו - בדבש עצמו - את ה"עוקצך"... כזה דבש לא רוצים! וזה כמו בברכות שביקש בלעם לברך את ישראל, שבברכה עצמה ישנו ה"עוקץ"... כמשנ"ת.

כח הברכה...

כאשר יסד **החפץ חיים** את "ועד הישיבות" ופעל לביסוסו, ערך מסע בערי ואהלין והגיע לעיר רובנה, והנה בא לפניו אדם ומתוך בכי מר תינה את צרתו:

רבי! בני לומד כאן בישיבה, והוא חולה אנוש ומתיסר במכאוביו, תוקפים אותו יסורים נוראים והרופאים מבקשים לנתחו"! מיד הזדקף הח"ח וקרא: "הב לי ידך" הוא ביקש לדעת שמו ושם אמו, ואמר: "השי"ת ישלח לך רפואה שלימה!"

ויהי אך יצאו המלים מפיו והתקפות הכאב פסקו ולא היה עוד כל צורך בניתוח. הבחור המשיך בלימודיו וגדל בתורה, והיה לגאון נודע, הלא הוא הגאון **רבי יהודה אריה הכהן** זצ"ל.

דבריהם זכרונם – הגדת הח"ח

"בשביל יהודים שרוצים להתברך"...

ביום כיפור האחרון לחייו התפלל **החזון איש** בכולל הנושא היום את שמו, ובמוצאי יום כיפור הגיע רבי דוד קורלנסקי לקחת את החזו"א ברכבו לביתו, אלא שאז עמדו שורה של אנשים להתברך מפיו.

ניגש רבי דוד וביקש מהאנשים שלא יעכבו את החזו"א, שכן שרוי הוא בצום וחלש מן התענית. הגיב החזו"א ואמר: "בשביל יהודים שרוצים להתברך אפשר לצום עוד כמה רגעים"...!

מעשה איש

"נתקיימה הברכה"...

בא אברך לפני הגאון **רבי בן ציון אבא שאול** זצ"ל ובכה בפניו שעברו כמה שנים מנשואיו וטרם נפקד, והרופאים התייאשו ואמרו להם שאין שום סיכוי... שלח אותו רבי בן ציון להוועץ עם הגאון **הרב עובדיה יוסף** זצ"ל **והגרי"ש אלישיב** זצ"ל ולהודיעו מה אמרו.

שב הלה וסיפר ששלחוהו לרופא פלוני ובירכוהו. אמר רבי בן ציון נרגשות: "כעת אהיה אני הדיין השלישי. שוב לביתך ובקרוב תפקדו"! כעבור פחות מחודש ימים שב לבשר שהתקיימה הברכה. קם רבי בן ציון בשמחה גדולה, הושיט ידיו ויצא איתו במחול!

יגילו במלכם

"הייתה זו רק ברכה"...

כששכב הצדיק **רבי אהרן רבינוביץ** זצ"ל על ערש דוי ביקש מבנו **רבי בנימין רבינוביץ** שליט"א, שאם יוולד לו בן יקרא לו על שם אביו (היינו, סבו של רבי בנימין). הבן נולד כחודש לאחר פטירת רבי אהרן. עלה בנו אל **הגרי"ש אלשיב** זצ"ל ושאלו על שם מי יקרא לבנו האם על שם האב או הסב?

השיב הגרי"ש: "וודאי על שם אביך" "ומה על ההבטחה"? - שאל. השיב הגרי"ש: "אתן לך ברכה שיוולד לך עוד בן, ותקרא לו על שם הסב"!

וכך הוה: לתקופת השנה נולד לו בן נוסף שנקרא על שם הסב. ולאחריו נולדו רק בנות...

כעבור זמן, בא לבקש ברכה עבור בנו השני, והזכיר שבן זה נולד מ"מופת" של הגרי"ש. הניף הגרי"ש ידו בביטול: "מה אתה מדבר שטויות על "מופת", היתה זו רק ברכה"!

ישא ברכה

ברכה תחת קללה?...

סיפר הגר"י זילברשטיין שליט"א: יהודי שומר תורה ומצוות התייצב לפני הגאון **רבי חיים קנייבסקי** שליט"א ומשאלה בפיו: "באתי לבקש מהרב קללה... הורי נפטרו. עליתי לארץ עם אחי לפני מספר חודשים. הירושה הסתכמה בסכום של חמשה מליון דולר! הכסף היה אצל אחי, סמכתי עליו ולא חלמתי שינסה לעשוק אותי. משהגענו ארצה ביקשתי שיתן לי מחצית. הוא הכחיש וטען שמעולם לא היה אצלו כזה סכום. ידוע לי שהשקיע את כל הכסף בשיפוץ בית מלון באילת, לכן אני מבקש שהרב יקללו"...

אמר לו רבי חיים: "מעולם לא הוצאתי מפי קללה על יהודי, אבל אני מוכן לברך אותך שהכסף המגיע לך יחזור אליך". ואכן כך הוי: באחת השריפות באילת נשרף כל בית המלון ההוא. האח ששיפץ הפסיד הכל. הוא הבין שקרה לו כך בגלל שעשק את אחיו. והנה משרד התיירות החליט להחזיר למשפץ מחצית מסכום השקעתו בסך שנים וחצי מליון דולר, והלה החזיר את כל הסכום הזה לאחיו...

לשפוט בעלי דין בצדק וללא מורא!

נלמד מהפסוק: "לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלוקים הוא..." (פרק א–יז)

ואמרו חז"ל בספרי: שמא תאמר מתיירא אני מפני איש פלוני, שמא יהרוג את בני, או שמא ידליק את גדישי, או שמא... תלמוד לומר "לא תגורו מפני איש".

באים חז"ל ללמדנו, לא שנכנס למצב של פקוח נפש ח"ו ובלבד שלא נעבור על "לא תגורו". שהרי פקוח נפש דוחה כל התורה חוץ מג' עבירות חמורות. אלא הציווי הוא שלא נפחד פחד שוא [כמו אחד מתכסיסי השטן למנוע מאתנו קיום המצוות] שמא... ושמא... ושמא... אלא נהיה בטוחים בס"ד המלוה כל דיין "כי המשפט לאלוקים הוא". וכך בכל עניני המצוות, כאמור.

מן הראוי לציין כאן דבריו המאלפים של הגאון **רבי חיים קנייבסקי** שליט"א. וכך כתב (בספרו **אורחות יושר**): "יש אנשים שמפחדים תמיד ומתיראים מכל מיני פורענויות, כגון ממחלות וממלחמות ומאנשים רעים... והם כל ימיהם בפחדים וברעדות ודאגות מכל מיני דברים, שמא יהיה כך ושמא כך...

"ויש שמרוב פחדים מתיראים לנסוע למקום אחר, ויש שמתיראים לצאת מביתם רחמנא ליצלן, וזו הנהגה מאוד לא טובה. וגם הדאגות מזיק לגוף וגורם לכל מיני מחלות רח"ל.

"וכל זה [בא] ממיעוט אמונה, שאם היה מאמין באמונה שלימה שהכל בא מהקב"ה, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, אם כן מה לו לפחד: אם ח"ו נגזר עליו - אין חכמה ואין תבונה לנגד ה', ואם לא נגזר - אין לו מה להתירא. ואנחנו תמיד כל רגע ביד ה', בין בזמן מלחמה ובין בזמן שלום, והרבה דרכים למקום.

"ואין לפחד [אלא] רק מהקב"ה, ולפחד שמא יעבור על אחת מהעבירות חס וחלילה, או לא יקיים המצוות, וחוץ מזה אין לפחד כלום. ואף על גב דמצינו שצריך זהירות כמו שכתוב: דבר בעיר כנס רגליך רעב בעיר פזר רגליך - הוא מדין השתדלות כל דבר מה שאפשר, אבל הפחד והדאגות אין להם מקום. ואין לדאוג - אלא רק על התורה והמצוות. עכ"ל.

כאמור, דברי רבי חיים שייכים לכל אדם וביחס לכל ענין. וכפי שידוע מהגה"צ **רבי ישראל סלנטר** זצ"ל שהיה אומר, כי פסוקי התורה "לא תכירו פנים במשפט... לא תגורו מפני איש" או "בצדק תשפוט עמיתך" אינם אמורים לדיינים בלבד. אלא שייכים הם לכל אדם. באשר כל אדם נחשב דיין ביחס לעצמו ולזולתו, ועליו לשפוט את עצמו או את זולתו, עפ"י דיני התורה בלבד ללא משוא פנים וללא כל שיקולים זרים ונגיעות אישיות, וללא כל פחד ומורא מפני איש. "כי המשפט לאלוקים הוא" - אין לנגד עליו אלא משפטי התורה וכל התנהלות חייו על פיהם בלבד.

מה גרם לחורבן הבית?

מעשה שהביאו לפני בית דינו של הגאון **רבי יהושע מקוטנא** זצ"ל (בעל **שו"ת ישועות מלכו**) שאלה על ריאה של בהמה וטרחו הדיינים הרבה לפסוק דינה. הם נאנחו קשה על הפסד מרובה של הקצב העני שעומד ורועד כולו אולי תטרף הבהמה.

אמרו הדיינים לרבי יהושע מקוטנא: לפי כל הפוסקים אין עצה להכשיר את הריאה ויש כאן הפסד מרובה לקצב העני. ענה להם הגאון מקוטנא: "אמנם הפוסקים מטריפים ריאה כזאת, אבל יש ברש"י במקום אחד רמז להכשיר בשאלה כזאת, ואני לרגל הפסד מרובה אצטרף לדעה זו להכשיר הבהמה".

במחנה הלומדים החלו מרננים אחרי דבריו שהוא מיקל בשאלות בהלכה. אבל הוא לא שם לבו לרינונים אלו ואמר למקורבים: מצינו בגמרא (גיטין נו.) בסוגיא דבר קמצא, שהקיסר שלח ליהודים קרבן להקריב לא לפני שהטיל בו מום. סברו רבנן להקריבו משום שלום מלכות, אמר להם רבי זכריה בן אבקולס: יאמרו בעלי מומין קרבין לגבי מזבח. אמר רבי יוחנן: "ענוותנותו של רבי זכריה החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגלתנו מארצנו".

ולכאורה תמוה - שאל הגאון - הלא ענוה היא מדה טובה ואיך תלו חז"ל במדה טובה כזו את כל צרות החורבן?! אלא השיב: מנהיג הדור צריך שיהיה תקיף בדעתו בלי חששות ופקפוקים על "שמא יאמרו הבריות". אבל רבי זכריה היה מלא חששות שיאמרו הבריות כך ויאמרו כך, וע"י חששות אלו גרם לחורבן הבית".

לעומת זאת, היו מקרים שרצו הקצבים לכפות דעתם בהלכה שלא כרצון חכמים. ועליהם הגיב הגאון מקוטנא: "חז"ל אומרים "טוב שבטבחים שותפו של עמלק". ואני אומר אוי ואבוי לו לעמלק על שותפים שבחר לו"...

מגדולי התורה והחסידות

"אין מקום לשני פחדים"...

כ"ק האדמו"ר מזוועהיל – רבי שלמה זצ"ל, היה נוהג ללכת לכותל המערבי מדי יום ביומו. גם בעתות סכנה, בימי פורענויות ופוגרומים, לא החסיר ממנהגו זה. והיה לפעמים הולך לבדו, חוצה דרכו בין הערבים, ללא פחד ומורא.

סיפר רבי יוסף וולטוך זצ"ל, שבדרך כלל היה אדם מתלווה לרבי בלכתו לכותל. יום אחד לא הופיע אותו אדם, נתלווה אליו רבי יוסף וולטוך. היה זה ביום שבת קודש.

כאשר הגיעו לשער שכם, אמר האדמו"ר לרבי יוסף מלווהו: אני אינני מטלטל בשבת. אמשיך דרכי דרך שער שכם. אולם אתה, שיש עמך חפצים עליך ללכת דרך שער יפו (כי דרך שער שכם לא היה עירוב).

שאל רבי יוסף את האדמו"ר: הכיצד אינו חושש ללכת יחידי דרך שער שכם, בין הערבים, בתקופת פוגרומים שהערבים פוגעים בכל יהודי שנקרה בדרכם, הכיצד אינו מפחד?

השיב לו רבי שלומק'ה: תדע, שאין מקום לשני פחדים... ומי שיש לו מורא שמים, אין לו מורא בשר ודם"...

ציס"ע–זוועהיל

לא חת מפני איש...

סיפר הצדיק **רבי יצחק זילבר** זצ"ל: "אחד הרבנים בטשקנט היה **הרב זלמן פווזנר** זצ"ל. היתה לו סמכות גבוהה בקרב הקהל, הוא נהג בדרך היהדות ללא פשרות.

"והנה בבית הכנסת של הרב זלמן היה נוכח 'מלשין'. באחד הימים החליט הלה כי ברצונו להיות ש"ץ לפני העמוד. אולם לא הצליח לאסוף מנין לתפלה, מכיון שמספר מתפלים שלא רצו שהאיש הלז יתפלל לפני העמוד, יצאו החוצה. ניגש המלשין לרבי זלמן והתלונן: "הם לא נוהגים כשורה בהשאירם אותי ללא מנין"...

הטיח בו הרב ללא מורא: "להוי ידוע לך, כי אסור לענות "אמן" על ברכותיך. ואם מתכוון אתה להלשין עלי לשלטונות בעקבות דברי אלו ולגרום למאסרי, דע לך כי ישעמם לי שם בלעדך. ובכן נאסר יחד, ושיהיה לך ברור הדבר"!

"במו אזני שמעתי את הדברים! המלשין לא אמר דבר, רק קם והלך מיד... היה צורך באומץ לב בלתי רגיל מצד הרב, שהרי מדובר בתקופה בה התפללו בסתר, במקום לא רשמי, ובאופן בלתי חוקי. ובתנאים אלו לומר דבר שכזה? אך הרב זלמן פווזנר לא חת מפני איש... לא הכרתי רבים שהעזו להתנהג כמותו! הוא היה רב אמיתי!"

מתוך "להשאר יהודי"

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

חופש ? / הרב נפתלי וינברג

"מה עושים ה–י–ו–ם"?

"מה עושים ה–י–ו–ם"?

חבל שאין מספיק מקום בעמוד, כדי לכפול את השורות 60 פעם - כפי שזה נשמע מידי יום ביומו של "החופש הגדול"...

לפעמים כבר "צומחים קרניים" להורים, נוכח המשימה המאתגרת של העסקת הבנות במשך חודשיים. ומי כבר מדבר על הכספים הרבים שהחופש בולע, ועל הסכנות ברוח ובגשם.

היכן במקורות שלנו מופיעה מצוות החופש? זה הרי "מיובא" מהגלויות, ובפרט מגלות יון. אם הדברים אמורים בבנות, על אחת כמה וכמה בבנים שמצווים על לימוד התורה. אז נכון שאותם לא מוציאים למשך חודשיים, **אך כאן המקום והזמן לציין לשבח את המוסדות שגם על החופש המקוצר וויתרו.**

מוסדות אחרים לא הלכו כל-כך רחוק, אך על כל פנים צמצמו את ימי החופשה לשבוע אחד ותו לא. ישיבות חסידיות רבות, אף הן לא מוציאות את התלמידים לבין הזמנים. ותלמידים לא מעטים מישיבות ליטאיות, פוקדים את ישיבת 'המשך-הזמן' ובפרט בזמננו שכמעט לכל ישיבה יש 'קעמפ' עם סדרי לימוד.

אם נחשוב קצת על החופשה הגדולה שניתנת, הרי עיקר מטרת החופש מיועדת עבור המחנכים ולא עבור החניכים. אך צורך זה ניתן לפתרון באמצעות ממלא-מקום, ולא דווקא באמצעות חופש לכולם. אפשר לתת חופש מקסימום שבוע, אך מדוע שנבטל את התינוקות מתלמודם במשך שלושה שבועות? ובפרט בני ישראל הדרים בארץ הזאת, הזקוקים לניסים תמידיים [24/7]. מה מגן עלינו יותר מאשר הלימוד הטהור של תינוקות של בית רבן שלא חטאו? והרי "אין מבטלין ת"ת אפילו לבנין בית המקדש"!

* * *

שאלה: מה ה"שווי" של נפש מישראל? עד כמה צריך להתאמץ כדי להציל חיים? התשובה ברורה: פיקוח-נפש דוחה את התורה כולה!

אם פיקוח-נפש דוחה מצוות, ברור שהוא דוחה תענוגות. כולנו שומעים ויודעים אודות אסונות שמתרחשים בימי בין-הזמנים, אז אולי השיקול של הצלת-נפשות גם מכריע כאן?

והדברים אמורים בפרט כלפי בין הזמנים אב! ידועה אמרתו של רב פפא במסכת תענית (דף כ"ט ע"ב) יהודי שצריך להתדיין עם גוי, ידחה זאת מחודש אב משום **"דריע מזליה"** מזלו-רע, וכן נפסק בשולחן-ערוך (או"ח סי' תקנ"א סעי' א').

הדבר נכון גם אם ברור לך שהשופט אדם הגון, כזה שמשתדל להוציא פסק-דין הגון. בכל זאת המזל גם משפיע, ולפיכך כדאי להשתמט מהמשפט לפחות עד לתשעה באב, ולכתחילה בכל חודש אב. על אחת כמה וכמה כאשר לא מדובר במשפט, אלא ב"כל הדרכים בחזקת סכנה" שראוי להשתמט מלרכז את כל הנסיעות דווקא אז.

שהכבישים מסוכנים זו לא תיאוריה, מידי שנה נהרגים בהם מאות בני-אדם. נכון ליום חמישי, ער"ח אב, עומד מספר המתים במגיפה (לשנה הלועזית הנוכחית) על 161! - מתוכם 11 רוכבי אופניים חשמליים. ומי מדבר על מאות ואלפי הפצועים! לא נאריך בסטטיסטיקות, רק נציין שמאז קום המדינה נהרגו בכבישים 33,563 בני אדם - נורא ואיום!

שומר מצוה לא ידע דבר רע. הסגולה לשמירה בדרכים היא רק כאשר מטרת הנסיעה לקיום מצוה, אך נסיעות-רשות אינן בכלל.

כל האמור מתייחס לנופש בארץ. אך אנשים הרי לא מסתפקים בכך, אלא מרחיקים לנדוד לקפריסין ולשווייץ, לאוסטריה ולהונגריה. האם זה לכתחילה? אם אדם נוסע לטיפול בריאותי, שאין כמותו בארץ, ניחא. אבל הרי לא פשוט לעזוב את ארץ-ישראל, לברוח ממקור השראת השכינה, סתם-כך. ואם תאמר, גם צדיקים נוסעים. על כרחך שיש להם סיבות טובות לנסוע, כאלו שלא קיימות אצל אחרים, אך להתיר את הדבר בשופי - ללא אותן סיבות - מנין?

* * *

בימי בין המצרים, עוד לפני תשעת הימים, התקשרו אלי הורים ושאלתם בפיהם: בִּתם בת שלוש עשרה רוצה לנסוע לעשות "קייקים" (שיט בסירות משוטים). האבא לחוץ, האמא לא מצליחה להירדם, אבל הבת טוענת: "כל הכיתה נוסעת!" **מה עושים?**

לאור הנתונים, החריגים במקרה זה, הוריתי להם לאפשר לה להשתתף כי באמת במקרה זה אין סיבה להלחץ. אבל המקרה הזה עורר אותי לדאוג על טיולים מסוג אחר שנכנסו בציבור שלנו (כמו "אטרקציה ימית" וקפיצות 'באנג'י'): וכי חסרות לנו סכנות בימים אלו שיש להוסיף עליהן את אלו? ויש גם מוסדות חרדיים שמארגנים טיולים כאלו. האם גם זה נקרא חינוך בונה? אם נוסעים, למה לא לנסוע למקומות הקדושים, או סיורים ארכיאולוגים כמנהרות הכותל וכו'?!

וכך ניצבים הורים בפני עובדות מוגמרות, שאין לאל-ידיהם להתנגד. רבותי! הגיע הזמן להתעורר, לפעול בנידון, ושאף אחד לא יסמוך על אחרים ויחשוב "בטח מי שעושה - יודע מה שהוא עושה"...

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077–7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

כאיל תערוג

- גליון מיוחד -

רבן של כל בני הגולה

בתחילת השנה, מידי שבוע הבאנו בגליונות "כאיל תערוג" אודות מדינות העולם, מה שטרח רבנו למענם לכוונם לתורה ולכבוד שמים, הן במקומות שטרח להגיע להם בגופו הקדוש, והן מה שבמכתבים ובמאמרים שונים. וכתבנו שם על מדינות אוקראינה אירופה אנגליה ארגנטינה, ותחילת המסעות לארצות הברית. וכאשר כבו המאורות וחשך העולם בכ"ד כסלו תשע"ח הפסקנו מדור זה ועתה בס"ד נביא את המשך הדברים. ובאמת צריך לזה חיבור גדול, ומה גם שהרבה מהדברים, הם דברים שבצנעא שרבנו הורה לעתים לעשות מלחמה על עניינים הדת ולפעמים לעשות בדרך תחבולות וכדו', ואינם הנמסרים ברבים, וכן בודאי שנשמט מאיתנו הרבה מקומות שרבנו היה ופעל שם ולא הגיע לידנו, (ונבקש מהקוראים שישלחו לנו) ויזכנו ה' להשלים את הדברים בל"נ. - יש"כ למשפחת הרה"ג ר' יצחק לוינשטיין זלל"ה על עזרתם בהעתקה מהיומנים שכתב אביהם זצ"ל ונתפרסמו חלקם הגדול בספרו הפנקס, כן נודה למערכת מוסף שבת קודש, וקו' המסע לחו"ל והמסע לצרפת. וזאת למודעי - שקשה היתה המלאכה מאוד להקיף את כל המקומות עם כל הפרטים, בעיקר עקב ריחוק המקומות, וכן מחמת שהרבה מהמאורעות נשכחו בצוק העתים וחבל, ע"כ ניגע באצבע קטנה כמה שידינו מגעת.

- עשרה ממסעותיו של רבנו לחיזוק הקהילות ברחבי תבל יובאו כאן -

המסע לארצות הברית ביחד עם האדמו"ר מגור, כג אייר - ב' סיון תשנ"ח | **המסע לצרפת**, יט - כב אדר תשס"ב | **המסע לאנגליה יחד עם הג"ר דוב לנדו והג"ר יעקב הלל**, ה' - ו' תשרי תשס"ה | **המסע לארצות הברית קנדה צרפת ושוויץ**, ו' - כא' חשון תשס"ה | **המסע לארצות הברית יחד עם האדמו"ר מגור** משם המשיך רבנו לבדו ל**מקסיקו ארגנטינה וברזיל**, טז – כה אייר תשס"ו | **המסע לצרפת ביחד עם הגר"י הלל**, כד סיון תשס"ו | **המסע לצרפת יחד עם האדמו"ר מגור** ומשם המשיך רבנו לבדו ל**אנגליה ובלגיה**, יא - טז אייר תשס"ז | **המסע לאודסה ברלין וגיברלטר**, כז - כט סיון תש"ע | **המסע לארצות הברית פנמה ומקסיקו**, ה' – י אלול תש"ע | **המסע לצרפת**, ט"ו אלול תשע"ב.

אוסטרליה

אודות אוסטרליה כתבנו בס"ד בגליון פר' בראשית תשע"ח, ונביא כאן עוד פרט.

סיפר אחד העסקנים באוסטרליה שנכנס פעם לרבנו וסיפר לו שהוא היה כעת אצל אחד מגאונים ארץ ישראל שטען לו שצריכים האברכים להקים שחיטה נפרדת באוסטרליה ולא לסמוך על השחיטה הרגילה וכו'. אמר לו רבנו אתה הרי מתעסק בחינוך, ובזה תתעסק אל תתעסק בדברים אחרים, להקים שחיטה נוספת זה יעשה מחלוקת עצומה שאחריתה מי ישורנה. ואכן כך עשה, והמשיך בפעלו למען החינוך, והציל את העיר מחלוקת גדולה.

אודסה

אודות אודסה כתבנו בס"ד בגליון פר' נח תשע"ח, ונביא כאן עוד כמה פרטים.

אודסה סימלה תמיד את החופש. עד היום מתנוססת בעיר דמותו של המושל הראשון, דוכס ר., בעודו מושיט את ידו בתנועה של 'ברוכים הבאים!' היא שוכנת בדרום אוקראינה, אדמתה הפוריה של מדינה זו, כונתה בעבר 'אסם התבואה' של רוסיה. רוב החיטה שנשלחה ליצוא, עברה דרך נמל אודסה. חלקם של היהודים במסחר התבואה היה רב ביותר. בתקופה מסוימת הם שלטו על היצוא באופן נמרץ, כאשר למעלה משמונים אחוז מהיצואנים היו יהודים.

במשך שנים עמלו המשכילים לקלקל את היהודים בעיר, ומה שלא סיימו הם השלימו הקומוניסטים ותקופת השואה. על מנת להעיר את נשמתה היהודית הרדומה של העיר, נדרשה מהפכה של ממש. אצל חלק מהיהודים לא מדובר בנתק של שבעים שנה, אלא של מאה ושבעים שנה. אחד מראשוני הפעילים במקום ניסח זאת 'במקום שיהודים הרסו במו ידיהם את היהדות - החלטנו שיהודים חייבים לתקן'. הדרך היתה לספק להם דעת תחת "דעת", עין רואה תחת עין רעולה, ומי שעמד בעוז ובגאון בהכוונת מרנן ורבנן שליט"א, היה הגאון רבי שלמה בקשט שליט"א כדי להקים תשתיתה של אודסה התורנית, על מוסדות החינוך המפוארים שלה עם 1500 תלמי־דים מבית יתומים בעריסה ועד לישיבה וכולל וכדי להציל מהתבוללות, אף אוניברסיטה המתקיימת בין כותלי בית הכנסת באגף נפרד.

עברו חלפו להן שנים ובסוף זמן חורף תשס"ז לבקשת מרן זצוק"ל ישיבה מוקמת באודסה, עם רוח הישיבה, עם שלושה סדרים ולימוד בספרי עבודת ד', וכהוראת אותו זקן - אם חפצים לבסס קהילה של קבע ולקיים חיי רוח, חייב לעמוד במרכז מקום תורה.

האומנם ישיבה אמיתית באודסה?! - שאלנו את הגאון רבי שלמה בקשט שליט"א ראש הישיבה ורבה של העיר.

אנחנו אחת הקהילות הוותיקות ביותר בבריה"מ לשעבר, וכיוון שעבודת הקירוב טומנת בחובה שאלות עדינות של התנהגות הן ולאו, היינו חייבים מורה דרך קבוע לאורחות הקהילה, ואני ב"ה זכיתי להכנס הרבה למרן ראש הישיבה, החיבה שלו היתה כל העת רק להגדיל תורה ולהאדירה.

וכשמרן זצוק"ל מורה דרכינו בא לבקר וחיזק אותנו השמחה שנראתה כאן ברחובות העיר היתה נשגבה ממש, וכשהיה כאן באודסה כנס מחנכים ועלו שאלות קשות, אחת השאלות המצויות נגעה בכך שיש ילדים מבתים קשים העלולים לקלקל ולקרר אחרים, וזהו חשש אמיתי לדורות בשונה מהקורה אצלכם בארץ, והיו ויכוחים כאן איך לנהוג. מאז יצאו מפיו המילים הבהירות והברורות שלא לוותר אפילו על נפש יהודית אחת, וזאת למרות שבכנס מחנכים לחצו עליו מכל הכיוונים בשאלות וטענות, הוא לא שינה כמלא הנימה מהוראתו, ופעלנו לפיה, ונוכחנו עד מהרה בגודל ראייתו למרחוק.

■ **מה זכור לכם במיוחד מביקורו רב הרושם בעירכם?**

עין לא נותרה יבשה במעמד הכנסת ספר התורה,ובתום ביקורו נערכה הכנסת ס"ת תחת חופה וזמרה, ואז הרחוב נסגר לכבוד התורה. כשנכנסתי אליו לאחר מכן למעונו, הוא כה התרגש ואמר לי בקולו הנרגש - לא יאומן כי יסופר שסוגרים את רח' לנין מראשי הקומוניזם ומייסדיו לכבוד התורה, וכה היה מרגש הדבר.

הוא גדל בנערותו ברחובות כאלו, עם התרבות הזאת, וידע היטב מי הם הקומוניסטים ונזקיהם וידע להעריך כמה העבודה חשובה להציל יקר מזולל, וכה העריך וייקר כל פעילות שלנו.

היתה פעם שאלה שנגעה לפיקוח נפש, כשהיתה המלחמה בין הלבנים לרוסים באיי קרים, והיה פיקוח נפש אם לעזוב את המקום מפאת סכנה, והמשפחות בארץ דאגו לשלוחים, והוא ליווה אותנו בכל עת, באומרו שהת־שובה היא להיום בלבד לפי המצב, ויתכן שמחר תשתנה ההוראה, וראוי לשאול שוב, וכך הכל ממש התנהל רק על פיו, וראינו מעשי ניסים ממש כיצד הוא חדר לכל פרט ופרט בכדי לתת תשובה אמיתית ומעמיקה כדרכו.

■ **מה אכן רואים בפירות עמלו?**

בקהילה כיום ישנן מאות משפחות, ויש חדר ובית ספר בית יעקב, וישיבה ומתיבתא לבחורים צעירים וכוללים וכולל לבעלי בתים, וביהכ"נ פעיל מהשכם בבוקר עד אחרי 10 בלילה. זר הנכנס לכאן יכול לחשוב שאנו ברחוב חזון איש בבני ברק, רוחו שורה כאן בכל הליכות הקהילה.

מלבד זאת מוסדות הקירוב מתחזקים וגדלים כל העת. וזה ניסי ניסים בכל יום, שלא ניתן לתאר, אלא שאנו עסוקים בעשיה ופחות מדברים על כך, ולכן יתכן שלא מוכרת דיה הפעילות העצומה והנשגבה שכולה נזקפת לזכותו.

אנגליה

אודות אנגליה כתבנו בס"ד בגליון וירא - חיי שרה - תולדות, ונביא כאן עוד כמה ענינים

וכך תואר: אחד המקומות בהם שהה רבנו את הזמן הארוך ביותר היה מנציסטר־אנגליה, שבה ביקר במהלך יומיים. זו קהילה חרדית שמונה אלפים, אולי רבבות, חרדים, מלבד היהודים הלא חרדים שגם הם אינם מעטים. הרב אריה ארנטרוי מראשי הקהילה המקומית, וידיו רב לו בהצלחה המיוחדת של הביקור במנצ'סטר מספר כי זה היה ביקור שמנצ'סטר לא ראתה כמוהו.

בעיקר לילדים החרדים שהם ללא ספק היו הנרגשים ביותר במהלך הביקור, וגם היום שבועיים אחרי הביקור אומרים לנו המחנכים של הילדים שאלו לא אותם ילדים שהכירו. האהבת תורה גברה אצלם שבעתיים. ארנטרוי: "ילדי ביקשו מתנה לאפיקומן לפגוש את הרב של אבא שלהם, הגראי"ל שטינמן". היום אחרי שפגשו את ראש הישיבה בעת הביקור והוא גם ברך אותם, הם אומריס-וגם מרגישים-שזו הייתה המתנה הגדולה שיכלו לקבל אי פעם. כולם ראו את זה. זה התבטא במיוחד בתפילת ותיקין שבאנגליה היא נערכת לפני שעה 5 לפנות בוקר, ובכל זאת נכחו בה המון ילדים גם בני 5 ו - 7, שקמו לפחות ב-4 לפנות בוקר, כדי לזכות להתפלל עם ראש הישיבה. הרושם העז בוודאי נחרת בליבם לכל החיים.

הרב ארנטרוי היה גם "בעל אכסניה", רוב חברי המשלחת התאכסנו בביתו, והתפעלו גם מהדרך בה קדמה העיר את ראש הישיבה. ריגש אותי במיוחד, יהודי זקן שנימנה על ראשוני הקהילה ובהתאם גילו עבר את ה - 85, והוא עוד עובד כקברן בחברה קדישא המקומית. ראיתי אותו בכינוס של הילדים שבו נכחו אלפים רבים והנה הוא עומד בירכתי האולם הגדול ובוכה. כמה ימים אחרי הכנס הגדול והביקור, הוא נגש אלי: "ר' אריה, אני חייב לך יישר כח, אני עוד זוכר את העיר הזאת כשאנחנו היינו 12 ילדים חרדים בלבד, ולמדנו קבוצה קטנה בתוככי בי"ס גוי. והנה תראה למה הגענו היום כשנוכחים בכינוס לפחות 2500 ילדים חרדיים!

שאלת החילונית

זה לא היה פרץ הרגשות היחיד שניצח אח המזג האנגלי המאופק, שפרץ. אשה חילוניו שעובדת בבי"ס החרדי המקומי אמרה אחר הכינוס שהיא ממש לא מבינה איך יכול להיות שבמנציסטר נערך מעמד כה גדול, וגדול הדור כאן והמשיח עוד לא בא...

הרב ארנטרוי: "ישבתי ליד הרבנים, וראיתי את כולם, כולל היושבים ראשונה, מביטיב נכחם ביראה. במיוחד היה זה בעת משאו שי הגראי"ל שטינמן. שכשהוא דיבר אף אחד לא הוציא הגה, וניתן היה לחתוך את האווירו במחט. כאן, מגלה ארנטרוי, התושבים התכוננו לביקור במהלך שבועיים, לכן גם התוצאור נראות על פני כולם. היה צריך להיות במקום כד להבין במה מדובר. גם אחרי הכינוס הגראי"" שטינמן ישב במקומו וישב יותר משעה על המקום, עד שאלפי האנשים כל אחד ניגש אלי ולחץ את ידו, זה עשה רושם בל ימחה. אנשיכ נגשו אלי ונישקו אותי, באומרם: "חיינו יהי מעתה שונים בזכות ביקור הגראי"ל".

היו ילד אצלנו בקהילה בן 7 חולה במחלה קשה הסיפור נגע ללב של כולם ולכן סידרו לילך עם אביו וסבו פגישה עם הגראי"ל שטינמן

למרות שהזמן היה די מוגבל הילד בן השבע ישב עם הגראי"ל במשך עשרים דקות שבהם ראש הישיבה עודד וחיזק אותו. הילד לא נרגע עד שהגראי"ל הבטיח לו כי יבריא ויהיה כאחד האדם. והוא כל משפחתו יצאו אנשים אחרים אחרי הפגישה".

"אחרי הכינוס סיפרו לי שבמהלכו השתתפו ילדים חילוניים שלומדים בבי"ס החילוני המקומי "קינג דיוויד", אך המורים החרדים שלהם הביאו אותם להתחזק. הילדים אומרים כי את חלקם לפחות אנחנו נמצא באחד הימים בקהילה החרדית, ללמדך כי הכינוס בכלל וזעקת ה"שמע ישראל" בפרט הותירו רושם בלבבות הצעירים. אגב, בכינוסים השתתפו אנשים מכל הקשת החרדית, כך נראו למשל עשרות חסידי סאטמאר בכינוס המרכזי במנצ'סטר.

הרב ארנטרוי: "מה שברור שמהיום יהיו פחות ילדים/בחורים ללא מסגרת. זאת בעקבות דברי הגראי"ל בכינוס המחנכים בהם זעק כי אין להשאיר ילד או נער ללא מסגרת. הרב אריה ארנטרוי מספר כי בעקבות דברי הגראי"ל התכנסה הנהלת הקהילה והחליטה ליישם את ההנחיה. מילות הסיכום שייכות לרבי גבריאל קנופלער, ראש ישיבת 'שערי תורה' המקומית: "בביקור הקצר כולם ראו את כבוד התורה ובלבבם נכנס השאיפה לגדלות, דבר שגרם לקידוש השם".

הגראי"ל ביקר גם בעיר גייטסהד. הרב פסח פאלק, [בעמח"ס מחזה אליהו] אחד מהשלושה שממלאים את מקום הרב ומוסר שיעורים מידי יום לקהילה ־מקומית וכן מוסר שיעורים בסמינר המקומי. הרב פאלק אומר כי גייטסהד זכתה לחוש את כבוד התורה. כאשר לותיקי ־זעיר זה הזכיר את המעמד שהיה בעיר לפני 50 שנה, עת הגיע לכאן רבי אהרון קוטלר. הרב פאלק:

"אמנם גייטסהד היא "מקום תורה", אבל מעתה יעריכו כאן יותר את התורה, זה ״ ביקור שלקח לא יותר מ-3 שעות אבל עשה הרבה לכולם. כל הציבור חיכה אך לא כולם זכו. חלק מקבלות הפנים התבטלו בחוסר זמן, אך בישיבה כולם ראו ושמעו והתחזקו מאוד. הילדים לא הספיקו לשמוע ורוחם הייתה נפולה עליהם, אחד מהרבנים רצה לעודד את רוחם ואמר להם שכתוב "אילו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה דיינו" זה גם היה כאן אצלנו, כולם התכוננו ולא כולם זכו לראות אבל דיינו... מה שברור שחג השבועות בוודאי ייראה אחרת".

הרב פאלק מספר סיפור שעשה כנפיים בגייטסהד. רצינו לדעת איך להתכונן לבואו של ראש הישיבה, אז אמרו לנו אתם לא צריכים להכין כלום רק ביקשו מאיתנו תכינו תפוח אדמה אחד, ואותו יבשלו לראש הישיבה בכלים משלו. הכנו בדחילו ורחימו את תפוח האדמה הבודד. אבל בסופו של דבר בגלל הביקור הקצר לא היה זמן אפילו לבשל את התפוח אדמה הבודד, וראש הישיבה לא שתה ולא אכל כלום אצלנו. אבל לבסוף תפוח האדמה בושל במנצ'סטר. כך הבנו מה היא הסתפקות במועט".

לכ' הגאון בצלאל ראקוב שליט"א
שמחתי לשמוע כי מצב בריאותו הולך ומשתפר קצת
יתן הי"ת שנזכה לשמוע בשורה טובה על רפואה שלימה ויוכל להמשיך לנהל עדתו בטוב ובנעימים כדרכו מאז.
הכו"ח בברכה

ארצות הברית

על המסע הראשון לארצות הברית כתבנו בגליון פר' מקץ. ונביא כאן עוד פרטים.

הלך למקום אחר

סיפר הרב ירחמיאל בויאר שבעת שהותו של מרן במונסי כל הפמליה שכנו בביתו המפואר של הנגיד ר' שמעון גליק, ומרן עצמו שהה עם ר' משה בבית שלו בקומה אחרת ולא עם כולם, הסיבה לכך, היא הרגישות מיוחדת בבית אדם לחברו. הוא ידע כי לכולם הרב גליק יגיש אוכל מפואר כיד המלך וכו' כל מיני עניני נוחות, ואילו מרן עצמו הרי אוכל רק פת חרבה, ולא רצה שירגישו נבוכים, ולכן הלך לאכול במקום אחר, שירגישו בנוח. כי תבע מעצמו את הסיגופים ולא מאחרים.

זהירותו של רבנו בעניני ממון

סיפר נכד רבנו הרה"ג ר' אשר שליט"א כשרבנו היה באמריקה [באחד ממסעותיו לחיזוק יהודות אמריקה] התאכסן בבית ר' שמעון גליק נ"י, והיה לו בית נפרד בחצרו, באחד הימים שיצא לתפלת שחרית לפתע שב על עקבותיו, שאלו לרבנו מה קרה? השיב רבנו שברצונו לראות אם כיבה כל האורות בבית האכסניה שלו, והסביר רבנו זה לא בית שלו, נתן לי רשות להשתמש, וזה רק כשאני נמצא ברשותי להדליק האורות, אף שאין עניות במקום עשירות, אבל אנחנו צריכים להיות בסדר. [למעשה התאורה היתה מכובה].

כל הכסף נפרע

עוד דבר מופלא היה שר' שמעון גליק נ"י לקח על עצמו כל הוצאות נסיעת רבנו שעלתה סכום גדול, ולבסוף הקב"ה החזיר לו פי שלש מעלות הנסיעה, וכך היה המעשה, ר' שמעון היה שקוע ראשו ורובו בדבר נסיעת רבנו, והיו ניירות ערך שהוצרך למכרם, וביקש לפני הנסיעה מעוזריו שימכרו את הניירות, באמצע המסע נכנס לרגע למשרדו, נתברר ששכחו עדיין למכור את הניירות, וביקש שימכרו את זה היום, ובדיוק באותו יום זה עלה פי שלש, ולאחרי יום זה נפל, ומשמים התגלגל שכל מה שהוציא על נסיעת רבנו הרויח פי שלש.

לנחות בשביל מעריב

כשחזר רבנו במטוס מיוחד ויקר, אמר לו הקרבניט שכאן זה מטוס שנותנים את הבקשות של הנוסעים, ושאל מה רבנו רוצה, וחשב רבנו ואמר שהוא רוצה לעשות הפסקה באמצע הטיסה כדי להתפלל מעריב לא בתוך הטיסה. והסכים לכך הקרנביט, ועל אף שזה היה הוצאה גדולה ויקרה, עצרו ונחתו במיוחד באיים הקרבים כדי שיכולו להתפלל מעריב במנוחת הנפש.

וראו כל עמי הארץ

מספר הרב י' פרידמן: מטוס הגמבו של חברת אל אל היה מלא מפה לפה המקומות שהוקצו למשלחת היו על הספון העליון מחלקת עסקים קטנה שמנותקת ע"י מדרגות משאר חלקי המטוס בתאום מוקדם עם הרב יוחנן חיות מי שמופקד על הטפול בנוסע הדתי ניתנה הוראת שרות מיוחד לנוסעים באותה מחלקה.

מטבע הדברים היה אמור להווצר לחץ של נוסעים שיבקשו לעלות למעלה במשך הטיסה להתיעץ ולהתברך, הדיילים עמדו במשימה בנחישות מרובה כדי למנוע תנועה בלתי פוסקת של נוסעים בספון העליון, אך הלחץ לא חדל נוסעים הפצירו והדייל בשלו. כעבור מספר שעות של טיסה נגש אלי הדייל ובפיו שאלה אולי אתה יכול להסביר לי מה הם רוצים מדוע הם מתעקשים לעלות ולהפריע, מה הלחץ הזה לקבל ברכה?

לא יכולתי להסביר לו, מה אפשר לאמר לאדם שרחוק מהוויה הזו של צבור החרדי לדבר ד', האמון על אמונת חכמים.

הייתה כנות בצורת השאלה לא חלילה קנטרנות, אבל איך תסביר?

הדרך הלכה והתארכה האורות במטוס כבו והצוות הגיף את החלונות האטומים כדי להחשיך, אנשים עצמו את עיניהם ונרדמו, רק במושב הקדמי ביותר שעל הספון העליון דלקה מנורת צד שאורה עמום, רבנו היה שקוע במושבו כשבידיו הדפים המצולמים של עמודי הגמרא, הכל מסביב חשוך נם את שנתו, והוא שקוע בלמודו הקבוע במסכת מנחות, ככל שהדרך לאמריקה הלכה והתקצרה נעורו נוסעי המטוס משנתם.

האורות נדלקו ושוב תנועה ערה ואז ניגש אלי הדייל ובפיו בקשה הוא נעץ בי מבט נבוך מעט, ושאל האם אתה יכול לסדר לי ברכה?

הוא בקש כיפה מאחד הנוסעים כשלראשו נותר כובע, ונגש בצעד מהסס לבקש ברכה.

מה קרה שאלתי אותו מה השתנה? אינני יכול להסביר הוא אמר בקול חרישי ,אני לא מבין אבל ראיתי ראיתי אדם שיושב עם נורה קטנה ולומד תורה כמעט כל הדרך, המראה הזה הסעיר את רגשותי החלטתי לבקש ברכה, וראו כי שם ד' נקרא עליך כך זה כשאדם עושה את המוטל עליו, כשהרצינות קורנת ממעשיו כשהאמיתיות ניכרת כלפי חוץ כל אחד יכול כמה זה מחייב.

כשנשאל רבנו "ילמדנו רבנו, עד כמה אדם חייב?" ואז הוא פתח את הספר (אליהו רבה יג) ונתן לנו לעיין: "שבעים אלף שנהרגו בגבעת בנימין, מפני מה נהרגו?

לפי שהיה להם לסנהדרין שהניח משה ויהושע ופנחס בן אלעזר עמהם, היה להם לילך ולקשור חבלים במתניהם ולהגביה בגדיהם למעלה מארכו־בותיהן ויחזרו בכל עיירות ישראל, יום אחד ללכיש, יום אחד לבית א-ל, יום אחד לחברון, יום אחד לירושלים, וכן בכל מקומות ישראל, וילמדו את ישראל דרך ארץ... כדי שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בעולמות כולן שברא מסוף העולם ועד סופו - והם לא עשו כן, אלא, כשנכנסו לארצם, כל אחד ואחד מהם נכנס לכרמו, ליינו ולשדהו ואומרים שלום עליך נפשי, כדי שלא להרבות עליהם את הטורח". והוסיף: ראו עד כמה מגעת חובתו של כל אחד שיכול, לדאוג לרוחניותו של הזולת, של הכלל..."

אני נוסע כדי להאהיב ולייקר את לומדי התורה על המון העם. אני נוסע כדי להאהיב ולייקר את התורה על לומדיה. אני נוסע כדי לייקר את רבנן על תלמידהון, **אני נוסע כדי לזעוק שהכל תורה ובלי תורה אין שום דבר.** אני נוסע כדי להכריז תורה וכל השאר הבל",

בס"ד. ז"ך אלול תשס"ד בני-ברק
לכב' השואלים מהסמינר בני יורק ד' עליהם יחיו
בענין מה שספרו למרן ראש הישיבה הגרא"ל שטינמן שליט"א על הצרות שיש רח"ל בסמינר, ובקשו עצה לחיזוק.
הנה אחרי שספרו הדברים למרן שליט"א את הדברים נאנח מאד...
ובתור עצה לחיזוק אמר שכדאי שכל אחד בין ההורים ובין התלמידות יראה לקבל על עצמו להתחזק בענין "ויתור" שיראה לוותר דבר לחבירו.
בברכת כתיבה וחתימה טובה
יצחק רוזנגרטן

הנסיעה השניה לארה"ב חשון תשס"ה

בה' חשון עד י"ט חשון תשס"ה נסע רבנו זצוק"ל למסע שני של חיזוק בארצות הברית. נביא כאן שו"ת שנשאל מרבני ארצה"ב. ועל פרטי הנסיעה בכל עיר ומדינה נביא אי"ה בהמשך.

וכשרבנו נסע למסע חיזוק בחשון תשס"ה לארצות הברית, הקפיד לנסוע לפני ז' חשון כדי שלא יצטרך לומר בחו"ל ותן טל ומטר.

בקבלת פנים בבית כ"ק מרן האדמו"ר מנובומינסק שליט"א

כתוב במשנה בסנהדרין (ע"א ב') כינוס לצדיקים טוב להם וטוב לעולם. ומה נקרא כינוס לצדיקים, היום בדורינו האם אדם יכול לומר שהוא צדיק?

אם רואים שהאמוראים היו מחזיקים את עצמם לבינונים, כמו שאמר רבה אנא בינוני, האיך אדם בזמנינו יוכל לומר שהוא צדיק, האם הוא צדיק יותר גדול מרבה?! הרי לא שייך, וא"כ האיך שייך בזמנינו כינוס לצדיקים? אך זה הכל כשדנים כל אחד בפרט, אבל בכללות אם מתאספים יחד בשביל דבר מצוה, זה נחשב כינוס לצדיקים.

וכיון שכתוב במשנה שזה טוב להם וטוב לעולם, מוכרח לצאת מזה דברים טובים, כי אם לא, במה זה טוב לעולם, אלא ע"כ מפני שיוצא מזה תועלת.

א"כ צריכים לקוות כשבאים לכזה כינוס שמתאספים כל ה"ערליכע יידן" עם רצון טוב, וכל אחד רוצה באמת שיפעלו בשביל היידישקייט, וכמו

שהזכירו שצריך לראות האיך לעקור ולשרש את ה"גויישקייט" מה שיש, יש לקוות אי"ה שבמשך הזמן זה ייעקר מהשורש, וכמו שרואים שהיתה מהפיכה באמריקה, מה שלפני המלחמה כמעט ולא היו ישיבות באמריקה, רק ישיבה אחת או שתים בכל המדינה, ולא היו חדרים כמו שיש היום, הכל הי' פחות, ואח"כ ב"ה צמח מאד, אמריקה עלתה מאד! רק כמו שהזכירו שצריך לעלות עוד יותר.

והנה כולם יודעים את המעשה מה שהגמ' בעירובין מביאה שר' פרידא הי' לו תלמיד שהי' צריך ללמוד אתו כל דבר ארבע מאות פעמים, כזה צידקות! שיהי' לבן אדם כזו סבלנות ללמוד דבר אחד ארבע מאות פעמים! ופעם אחת רבי פרידא היה צריך ללכת לאיזה דבר מצוה, והתלמיד הרגיש שעוד מעט הרבי הולך, וזה הפריע לו לריכוז, והי' צריך לחזור וללמוד אתו עוד ארבע מאות פעם, ובסך הכל זה "שמונה מאות פעמים".

אומרת הגמ' שיצאה בת קול ושאלה את רבי פרידא מה אתה רוצה אם שיהי' לך אריכות ימים גדולה או שכל הדור יזכה לחיי העולם הבא, והשיב שרוצה שכל הדור יזכה לעולם הבא, ואמרו בשמים שיהי' לו את שתיהם גם שיחי' ארבע מאות שנים וגם שכל הדור יזכו לעולם הבא.

וצריך להבין מה הפשט שכל הדור יזכה לעולם הבא?

הרי בכל הדור בודאי היה כאלה שהיו מחללי שבת, ואפי' שהדורות הקודמים לא היו כמו היום, אבל בכל זאת מחללי שבת ואוכלי נבילות וטריפות וכל מיני חטאים בודאי היו גם אז, וכי כולם היו צדיקים?!

הרי תמיד היו גם רשעים, וא"כ האיך שייך שיזכו כולם לעולם הבא? אדם שחילל שבת האיך לפתע יזכה לעולם הבא, מה קרה? אמנם רבי פרידא עשה מצוה, ובודאי זה דבר גדול שהוא מסר את נפשו כ"כ בשביל שהתלמיד ילמד תורה, ולמד אתו שמונה מאות פעמים! ובשמים באמת העריכו את זה, עד כדי כך שאמרו לו שיכול לבחור את זה או זה, אבל מה זה מועיל לזכות את כל הדור לעולם הבא.

ואפשר לומר כך, הנה כשאדם חוטא קשה לו מאד לצאת מזה, כי כשנכנסים לבוץ קשה לצאת מזה, ואדם ששקוע רח"ל בחטאים אינו יודע האיך אפשר לעשות תשובה, האיך אפשר להיחלץ ממצב כזה קשה? אבל אם מרימים אותו מעט, הרי זה כמו שנותנים לו סולם לעלות. וזה מה שהועיל רבי פרידא עם המסירות נפש הגדולה שלו לתורה שכל הדור התרומם קצת, וכשמתחילים להתרומם, אפשר כבר ללכת הלאה, וכל אחד יכול לזכות להשיג עולם הבא.

ממילא גם בדור שלנו, אי אפשר לעשות שבבת אחת כולם יחזרו בתשובה, יש בלי עין הרע חמש או שש מליון יהודים, וחלק גדול מהם לא שומרים שבת, וכהנה עוד עבירות חמורות מאד, ואי אפשר בבת אחת להחזיר את כולם בתשובה, אבל מה שאפשר לעשות זה לנסות להתרומם קצת, ואם מתרוממים יש לקוות שגם אחרים יתרוממו עי"ז, ויש תקוה שיתרוממו יותר ויותר עד שיגיע מצב שיהיו הרבה יהודים שיהיו שייכים לעולם הבא.

ואמנם המצב עכשיו קשה מאד, אבל צריך לקוות שהציבור הזה שמתאסף כדי לקדש שם שמים יצא מזה תועלת גדולה, וכל כלל ישראל יתרומם, וכשמתרוממים קצת, הכל כבר אחרת, ואפשר כבר לקוות שאחרי שיתחילו קצת לצאת מהבוץ, אולי הקב"ה יעזור שאנשים יתרוממו בחיי היום יום, ויתרוממו יותר שיתווספו בני תורה וישיבות ויתרבו לומדי תורה. והרי יש הרבה אנשים שהם עצמם רחוקים מאד מיהדות והילדים שלהם הולכים לישיבות, ויש ג"כ הורים שצועקים חמס שילדיהם לא ילכו לישיבות, ובכל זאת מתרוממים קצת.

וממילא אם יתרוממו קצת הקב"ה יעזור שיתנתקו לגמרי מה"גויישקייט" ויתקרבו יותר להקב"ה.

הקב"ה יעזור באמת שבקרוב כולם יתרוממו להתקרב אליו ית', ויתרבו לומדי תורה ושומרי מצות וכל הדברים הטובים שהקב"ה רוצה, ונוכל לזכות לביאת המשיח במהרה בימינו אמן.

בכינוס מועצת גדולי התורה

נשאל רבנו בכינוס מועצת גדולי התורה דארצות הברית:

■ לאחרונה הסליחו הרפורמים את פריקת עול, אפילו בדברים שהנוכרים האמריקאים ברובם מתנגדים. היות והללו מתיימרים לדבר בשם היהדות ומתיימרים לייצגה, זה נראה בעיני הגויים כאילו היהדות תומכת בענינים אלו. מלבד הסילוף, זה גם חילול ד'. האם על היהדות הנאמנה לבטא דעתה ולצאת חוצץ בסוגיה זו, או שמא יפה לזה השתיקה?

ת. הרפורמים הם מזייפי התורה ומסלפיה התורה. בראש ובראשונה, אסור לשתוק במיוחד כשמדובר באיסורי דאורייתא! יש לצאת חוצץ נגד עוקרי התורה, בקול גדול. יש להוקיע אותם, כדי שהכל ידעו שהם מסלפי התורה ועוקריה, שאין הם חלק מהיהדות, ואין הם מייצגיה.

■ עוד מעט יסיימו מחזור נוסף של הדף היומי. יוזמה זו היא אחד הגורמים לצרף יהודים נוספים למעגל הלמוד. כיצד יש לפעול כדי לעודד זאת?

והשיב: בוודאי שכל אחד חייב לקבוע עיתים לתורה. אולם צריך להדגיש **כי לימוד הדף היומי טוב לבעלי בתים ולא לבני תורה ואברכים שעליהם ללמוד בעיון.** כל מי שיכול, עליו לשקע את עצמו בלמוד לעומקה של סוגייה. אולם זכות גדולה היא למהר"ם שפירא זצוק"ל שחולל את הרעיון והביא המונים המונים אל למוד הגמרא! זהו רעיון כביר ואשרי חלקו של כל מי שמרבה ספסלים בבת המדרש! כאשר עושים ארוע גדול, עצם הפרסום והעיסוק בנושא, בוודאי גורם למודעות גוברת ומביא רבים נוספים למעגל הלמוד.

■ האם יש לעשות מעמד נפרד לדוברי עברית ולדוברי אנגלית?

והשיב: ברוב עם הדרת מלך! עוד צריך לדעת, כי גדול תלמוד המביא לידי מעשה. לכן, כאשר לומדים את הדף היומי, כדאי להוציא שתי הלכות הנוגעות למעשה, מתוך הדף הנלמד - כי גדול תלמוד המביא לידי מעשה. כבר בא הדבר אל מרן הגרי"ש אלישיב והוא תומך מאוד ברעיון.

■ בעית הנושרים באמריקה הולכת וגדלה. כיצד יש לדאוג לבחורים אלה?

והשיב: חייבים לעשות את הכל כדי שבחורים אלה לא ינשרו לרחוב, ולפעול כדי שישארו במסגרת ישיבתית. הפתרון הוא אך ורק במסגרת של ישיבה - אף אם יש צורך ליסד ישיבות מיוחדות בהם הצוות יהיה רגיש יותר ומבין ללבם של בחורים אלה חייבים לשמור על כל אחד שישאר במסגרת הישיבה ולא יגיע לרחוב! מדובר בנפשות! אסור לוותר על אף אחד!

■ ישנה בעייה חינוכית קשה, כאשר ילדים רבים, חלשים, אינם מצליחים למצוא מוסדות חינוך ראויים. כיצד ניתן לפתור את הבעייה?

והשיב: כבר העלתי את ההצעה הזו בכנס המחנכים בליקווד: צריך להקים בכל מקום ואתר ועד של רבנים "בי"ד לעניני חינוך" כשועד זה יהיה המוסמך לסדר כל ילד במסגרת החינוך המתאימה לו והראוייה לו.

■ ובעיה קשה נוספת, מענין לענין באותו ענין: מה באשר לשאלת הבנות שאינן מתקבלות לסמינרים, כאשר לעיתים המנהלים אינם נכונים להכניס תלמידות בגלל שהבית לדעתם אינו מתאים למסגרות?

והשיב: הבעייה היא קשה מאוד. מחד גיסא, כאשר הבית אינו מתאים, זה יכול להשפיע על התלמידה והיא עלולה להשפיע על חברותיה ולפגוע בחינוך. מאידך גיסא, היינו מפסידים גם כמה מגדולי הדורות ואפילו מאבות האומה, אם היינו צריכים לשפוט לפי בית ההורים או לפי האחים. צריך לזכור שזה ממש דיני נפשות, ודיני נפשות לא "דנים ביחידות". ובכלל, לפעמים בהחלטה של מנהלים, עלולים להתערב גם שקולי יוקרה וכבוד! אם אכן יש חשש לפגיעה ברוחניות של המקום, בוודאי שאסור להסתכן חלילה בהשפעה שלילית! אבל כל מקרה צריך להשקל לגופו, ואין להכריע לבד בדיני נפשות! בענין זה, ועדת רבנים חשובים שתוסמך בכל עיר ועיר, יכולה לשקול את כל הצדדים באחריות ולקבל הכרעות מחייבות!

■ האם כדאי הוא שאגודת ישראל באמריקה תתערב גם בנעשה בארץ הקודש ע"י ארגון "בצדק"?

והשיב: "ארגון זה, אם יפעל נכון, ביכולתו לפעול גדולות ונצורות. כיון שהפעלתו של הארגון אינה כרוכה בהוצאות שלא ניתן לעמוד בהן, בוודאי שיש לפעול, כמובן בהכונתם של גדולי התורה...

■ כרבנים, מובאים לפנינו שאלות רבות של סכסוכים מכל הסוגים. מלבד הטפול של כל ענין בגופו, האם יש דרך לפעול גם באופן מחנך?

והשיב: יש להפנים אצל האנשים שצריך להיות מנוצח! אדם הרוצה לעבור את העולם בשלום מבחינה רוחנית, עליו להיות מנוצח. צריך לזכור: המנצח הוא המנוצח! המנוצח הוא המנצח! כמובן, שלא מדובר בענינים של רוחניות, שאז בודאי צריך לפעול רק לפי רצון ד', אי אפשר לוותר! כשמדובר בעניינים רוחנים, אז אין לאדם רשות לוותר. אבל ברוב המקרים, אם נבחן אותם בכנות, הרי השאלות הן שאלות של גשמיות: כסף, כבוד, סמכויות, שליטה... חייבים להפנים שהמנצח הוא המנוצח!

■ אם רב רוצה ליסד קהילה שיהיו בה רק בני תורה ואברכים והוא נמצא במקום שיש בו גם כאלה שאינם עונים על ההגדרה הזו. האם יש לו את הזכות ליסד קהילה כזו?

והשיב: השאלה איננה האם מותר - שהרי כל אחד יכול ליסד מה שלבו חפץ. השאלה היא האם זה נכון ליסד קהילה מתוך גישה כזו. במקרים כאלה האדם צריך לבדוק את עצמו, האם אין כאן רק שאלה של גאוה, על מנת שיוכל אדם להתהדר כי בקהלתו ישנם רק כאלה וכאלה. העקרון חייב להיות שונה: צריך שלקהילה תהינה דרישות רוחניות, צריכים להציב את הרף, ומי שמתאים את עצמו לדרישות האלה, הוא יוכל להשתיך לקהילה. השאלה אינה "מי", אלא "מה". כל מי שיתאים לדרישות, צריך שיוכל להשתייך לקהילה, שיהיה לו שער פתוח.

■ לעיתים נסיבות הזמן, המקום וסוג האנשים המשתייכים לקהילה מחייבים להתחשב בהם בהכרעות. ואכן, אמריקה על בעיותיה הרוחניות, שונה מאשר ארץ הקודש. איך צריכים הרבנים האמריקנים לנהוג?

והשיב: אין שתי תורות! יש תורה שבכתב ותורה שבע"פ, ותורה אחת היא! אין תורה לארץ הקודש ותורה לאמריקה. אם לעיתים נדרשת הוראת שעה, חייב להיות רק אדם גדול מאד, כפי שמצינו בגדולי הדורות שהיו, שרק אדם כזה יכול להורות על הוראת שעה. אם באמת מתעוררות שאלות קשות, אסור לטפל בהן אלא חייבים להפנות אותם ולהמלך בגדולי ופוסקי הדור, אל השופט אשר יהיה בימים ההם ולעשות ככל אשר יורוך...

■ ישנן שכונות שבהן מכהנים הן רבנים חרדים והן רבנים המכונים "מודרנים". האם מותר להשתתף עמם באיגוד משותף כי ביחד ניתן לפעול ביתר שאת למען האינטרסים המשותפים ולעשות יותר למען היהדות?

והשיב: אנשים אלו לא מאמינים ברבנות. רבנים אלו אינם מאמינים ברבנות. זו פשוט עקירת הדת. כל שיתוף פעולה עם "רבנים" כאלה, זו עקירת הדת!

עוד לקט שאלות מאסיפות הרבנים שנשאלו בשיקגו, טורונטו ובשאר מקומות:

■ **ישנם רבים שרחוקים מעולמה של תורה. כרבנים, מה עלינו לעשות כדי לקרבם?**

והשיב: אתם פועלים בקרב הקהילה אך גם היצה"ר אינו חדל ממלאכתו. צריך לדעת שיש צמא גדול. הנשמה רוצה אבל הגוף מפריע. מהו דין כופין אותו עד שיאמר רוצה אני? אלא למעשה האדם רוצה! צריך להסיר רק את התנגדות הגוף. צריך להביא את האנשים אל התורה, זהו הקירוב הגדול ביותר. טעמו וראו כי טוב ד' - ואחר שיטעמו כבר יראו וירצו עוד. ברגע שאדם יקבל מעט חיות בלמוד וכשיחוש בגישמאק, הוא כבר ירצה בעצמו! חובת הלבבות כותב שאפילו אדם שמגיע לדרגת מלאך, עדיין אינו מגיע לדרגת מזכה הרבים. חייבים לעשות את הכל, עד שהעיר תהפוך להיות עיר שכולה יראים ושלמים, עיר של תורה.

■ **האם עדיף לעסוק בקירוב רחוקים, או לעבוד עם ה"קרובים"?**

והשיב: בוודאי ש"קירוב קרובים", והכי חשוב לעבוד עם הקרוב ביותר - הוא עצמו. בכל אחד ואחד יש את "רחוקים", שבתוכו, וחייבים לקרבו...

■ **עד כמה חייב בעל הון להשקיע את כספי הצדקה בעירו בבחינת עניי עירך קודמים, וכמה להוציא למטרות כלליות מחוץ לעירו?**

והשיב: ישנם בעלי יכולת בודדים שנותנים ממש את מעשר כספם לצדקה. בוודאי שיש, אך רובם של בעלי היכולת אינם נותנים מעשר בשלמות! דווקא **העניים הם שנותנים**. האברכים נטולי היכולת, אלה שחיים על פת לחם, הם שנותנים במסירות נפש והם גם הראשונים לתת! כל גבאי צדקה יודע זאת ורואה זאת בחוש! אילו כולם היו נותנים מעשר כספים כראוי, הרי שהשאלה לא היתה קיימת, כי יש די במעשר שבידי צבור החרדים לדבר ד', לפתור את כל צרכים של היהדות החרדית.

לגבי מתנת שכיב מרע השאלה היא אימתי זה חל: עם גמר מיתה או לאחר גמר מיתה. ולכאורה, מה זה משנה? הרי זה ענין של רגע בודד? הרף רגע! אלא רואים שאפילו כשמדובר בכזה חלקיק שנייה, אדם מתקשה להפרד מכסף.

בוורשא היה הגביר המפורסם ונדיב הלב, שבנה את בתי ברויידא. הוא הניח סכום כסף גדול שיינתן לישיבה לאחר מותו. מרן החז"ח, מרן הגר"ח ועוד אדם נוסף שאינני זוכר מיהו, היו האפוטרופסים. והנה, לאחר הסתלקותו, גייסו היורשים את מיטב עורכי הדין והצליחו לבטל את המתנה. והתוצאה: מה שאותו נדיב לב נתן בחייו, זה התקיים וזה עמד לזכותו בעולם הבא. אם היה נותן את אותו סכום בחייו, זה היה עומד לעד!

גם בחיפה היה יהודי בעל מפעל, שהשאיר בצוואתו את מיטב כספו לישיבה - אך במציאות, היורשים לא העבירו כלום! כששותפו ראה זאת, הוא העביר סכום אדיר לצדקה בחייו, והשאיר לעצמו רק סכום שממנו יוכל לחיות בכבוד עד סוף ימיו. צריך להחדיר זאת באנשים. כמה האדם יכול לאכול בחייו? לאיזה סכום נזקקים ילדיו? אם האנשים יפנימו זאת, יהיה די לכל המטרות...

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטין

מגיעים למלון במנהטן, מרן יוצא מהמכונית ומתקבל ע"י ר' שמואל בלום ועוד עסקנים חשובים, עולים שתי קומות לחדר גדול, ומסביב יושבים כ-50 רבנים שדנו במשך היום בכל מיני נושאים.

שאלות רבות מופנות למרן, לדוגמא:

א. **שאלה: כמה זמן רב צריך להקדיש לקהילה וכמה לעצמו.**

תשובה: כ"א יש לו מספיק זמן גם לעצמו וגם לקהילה, כמובן שברגע שרב לוקח על עצמו עול ציבור, הוא צריך להתמסר לציבור:

ב. **שאלה: האם לשתף וכמה את רבני המזרחי.**

לפני שנגמרה השאלה נשמע קולו של מרן: אין כזה דבר!

המַנחה לא קולט וחשב שמרן לא הבין, ושוב חוזר, ואז נשמע מרן תקיף באומרו - אין כזה דבר 'רבני מזרחי'! הם אנשים שאינם מאמינים, אינם מקפידים לשמור דינים דרבנן, ואין לנו שום עסק עמהם.

אלה מילים כדורבנות לאמריקה המגושמת.

ג. **שאלה: אנשים רוצים לומר תפילה לשלום המדינה האם להתחיל איתם או לא.**

תשובה: אני לא עונה על שאלה פוליטית...

כולם מחייכים ונהנים מפקחות, ענווה, מחשבה, ותשובה חריפה בין רגע של 'כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה...'

בס"ד, החיים והשלו' להו"כ שב"ז ע"ה הגאון המפורסם ר' ... שליט"א ולכל בני ביתו אך טוב וברכה כל הימים

אחדשה"ט כפי שמסרו לי כמה רבנים ראשי ישיבות מאמריקה היות שבזמן האחרון כמה אנשים חשובים ממועצת גדולי התורה אשר באמריקה הלכו במנוחות לחיי עולם הבא, וכעת חסר אנשים אשר ישאו בעול הציבור והמליצו על כ"ג שיסכים להיות חבר המועצה, ואם כי צריך לקחת מזמן למוד התורה, אבל ביטולה זהו קיומה ולכן גדולי התורה מהדורות הקודמים לקחו עליהם העול הזה, וזה מוטל על כל חכם בדורו, בכן בקשוני לפנות למע"כ שיסכים להכנס בעול הציבור, וכפי שמסרו לי אין הרבה אסיפות של המועצה נדמה לי שזה רק פעם בחודש או פעם בשבועים. ובכן אחכה לתשובתו בזה, ויתברך כ"ג בכל טוב ברוחניות ובגשמיות בהרבצת תורה ויראה כיד השם הטובה עליו ויזכה הוא וכל בני ביתו בהטוב ההוא בזה ובבא.

כ"ד אדר ראשון תשס"ג

כנס חיזוק יהדות ארה"ב

ראש הישיבה מלווה באדמו"ר מנובימנסק יוצא למעמד.

מגיעים למקום, לא יאומן!!! על מגרש ספורט הקים מיודענו הר"ר שמעון אהל ענק המכיל 5,000 מקומות ישיבה ועוד כמה מסכים בחוץ. האולם מלא על גדותיו, וכאשר מרן נכנס עם האדמו"ר מנובומינסק הקהל פותח בשירה אדירה 'ימים על ימי מלך תוסיף'.

עולים על במה גבוהה, מתיישבים, מזמינים את האדמו"ר לשאת דברים. הרבי מדבר על הזכות הגדולה שיש בביקור שכולו רק לחיזוק. ובאמת כ"א צריך לקחת לעצמו הלכה למעשה בחיזוק. ומסיים בברכה ותודה לרבנו ראש הישיבה.

ואז מזמינים את מרן רבנו לשאת דברים. ברגע שמרן נעמד לשאת את דבריו, כל הציבור כאיש אחד מתפרץ בסערת רגשות ובתפילה של 'ימים על ימי מלך תוסיף' - בשירה אדירה. השירה נמשכת כשבע דקות תמימות ואז מבקשים להפסיק. מתיישבים ומרן פותח דבריו בדברי הרמב"ם שמבטא אמונה בלידע את ה'. ידיעה. לא מספיק אמונה, אלא צריך לדעת ולהכיר.

כל יום וכל רגע - יותר להתבונן ולראות השגחה על כל צעד ושעל.

עוד הזכיר מרן את הגמ' (שבת נ"ג ע"ב) מעשה באחד שמתה אשתו והניחה בן לינק, ולא היה לו שכר מניקה ליתן, ונעשה לו נס ונפתחו לו דדין כשני דדי אשה והניק את בנו. אמר רב יוסף: בא וראה כמה גדול אדם זה, שנעשה לו נס כזה. אמר לו אביי: אדרבה, כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית.

והקשה מרן מדוע גרוע, לכאורה ר' יוסף צודק.

והסביר מרן כי אדם שזוכה לכזה נס, פירוש שבדרך זו רוצים שיראה השגחה פרטית איך לתינוק יש אוכל. ואביי מוסיף נכון שהוא צדיק, אבל חבל שצריך כזה שינוי בבריאה כדי להראות לו ולא מספיק בדרך הפשוטה של כל רגע ורגע אדם ניזון ומתפרנס ממנו יתב'.

ואמר מרן שכל אחד ואחד צריך להתלות בו יתברך, ולחשוב כמה שיותר שהכל מאיתו ית' ואז יתרומם הוא ובני משפחתו. וסיים בברכה שנזכה לגאולה בקרוב.

מיד כסיים פרצה שוב שירה אדירה מפי אלפי המשתתפים, "וטהר לבנו לעבדך באמת". איזה מילים שמבטאות את כל המעמד הענק והמרומם. לא רוצים כלום, לא שווה כלום, רק דבר מבקשים - טהרת הלב.

לאחמ"כ דיבר המשגיח הג"ר מתתיהו סלומון באנגלית על גודל המעמד ועוד. מסתיים הכנס קמים מתברכים לשלום.

יום שלישי, י"א מר חשון בורו-פארק. השכמה לתפילת ותיקין וארוחת בוקר. בסביבות השעה 10:00 יוצאים לכיוון בורו-פארק לבית האדמו"ר מנו־בומינסק. כאשר מגיעים אל הבית, האדמו"ר כבר מחכה למטה ומקבל את ראש הישיבה בשמחה ואהבה. עוד נמצאים שם ראשי קהילת אגודת ישראל באמריקה, ר' שמואל בלום ועוד...

עולים אל הבית שם מחכים כל גדולי ואדמור"י בורו-פארק לקבלת פנים. בקושי רב מפלסים דרך אל סלון הבית, אבל בס"ד מגיעים למקום. האדמו"ר מקבל את פני מרן בברכת ברוכים הבאים לחזק את יהדות אמריקה, ומכבד את הרב הורביץ, ראש הישיבה שם שיפתח בדברים.

הרב הורביץ מדבר על הבעיה המרכזית של אמריקה שלומדים הרבה דברים מהגויים, וחיים עם המושגים שלהם, ושוכחים שכל בוקר אנו אומרים "שלא עשני גוי", ובבכיות הוא מציין שהיום הוא יום יארצייט דרחל אמנו - ומסיים ב"קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה".

אחריו מתכבד מרן לומר דברים, ומדבר על המשנה בסנהדרין (פרק ח' משנה ה') 'כינוס לצדיקים הנאה להן והנאה לעולם'. עצם כינוס לצדיקים - מי ראוי לצדיק, לא כ"א זוכה, ואיך התנא רבי הק' אני יכול אלא כשרבים מתכוונים לאותו דבר זה מתבטא בכינוס לצדיקים.

והוסיף מרן את הגמ' של ר' פרידא שלמד עם תלמידו שמונה מאות פעם וזכה שהוסיפו לו אריכות שנים ושכל דורו יכנס לגן עדן. ושאל ראש הישיבה וכי לא היו רשעים - אפילו במשהו - באותו דור? ואיך זכו להיכנס לגן עדן? אלא כמו שר"י סלנטר אומר שכאשר יהודי אחד מניח תפילין פה, הוא מציל משמד יהודי אחר בפאריז, וכמו"כ כאן, ר' פרידא כ"כ מסר נפש למען אהבת תורה, ובכך הוא זכה להרים את כל הדור למצב שאפשר לעבור ולעלות למקום בג"ע. כמו בנ"א שצריך לעלות בסולם ולא יכול, בעזרה קטנה לעלות לשלב ראשון הוא ממשיך לעלות למעלה, כמו"כ זה מה שר' פרידא עשה לדורו. והמשיך מרן בקול עצור מבכי כשקולו נשנק:

זה תפקידנו בדור שלנו, כ"כ הרבה יהודים מרוחקים מתורה ויראת שמים, אולי נזכה ונביא אותם למצב של עלי' לתויר"ש.

דברי רבנו בבנס חיזוק בבורו פארק י"ז חשון

ידוע לכולם כי המצוה הראשונה של עשרת הדברות היא "אנכי ה' אלקיך" והרמב"ם מתחיל את הלכות יסודי התורה "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שֵׁם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא וכו', כל המצוה הזו קורא הרמב"ם שהיא מצות ידיעה "לידע", ולכאורה לפי האיך שרגילים לדבר היה צריך לקרוא לזה מצות "אמונה" והרמב"ם לא מזכיר אמונה, רק "לידע".

והחילוק הגדול בין לידע ובין אמונה הוא פשוט, כי אם למשל אחד יעמוד בלילה ויאמר אני מאמין שזה לילה, אין לזה משמעות, כי מה שייך בזה להאמין, הרי אתה יודע ברור שעכשיו זה לילה ומה יש להאמין כאן, אלא זו ידיעה ברורה, וכך צריך "לדעת" שיש בורא עולם, לא "להאמין" רק לדעת!

ואע"פ שמצאנו מקומות בתורה שכתוב לשון אמונה, כמו והאמין בה', שהקב"ה הבטיח לאברהם כה יהי' זרעך, שיהי' לו ילדים על אף שעדיין לא היו ילדים, בזה שייך הלשון והאמין בה', שכיון שהקב"ה הבטיח לו הוא מאמין שיהי' כך, אבל עצם הידיעה היא לא אמונה לפי הרמב"ם אלא "ידיעה" שצריך לדעת שיש בורא עולם, [וכמדומני שלא מוזכר בשום מקום ברמב"ם במשנה תורה את הלשון "אמונה"].

והאיך באים להכרה הזאת, הנה בפשטות משמע שמהבריאה עצמה אפשר להגיע להכרה הזאת, כי הבריאה מעידה על זה, כל הבריאה אומרת עדות שיש רבונו של עולם, כמו שכתוב בפסוק "כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת וגו'" כשרואים את השמים ואת כל הבריאה, רואים שיש בורא עולם, וזה נכנס במצוה של ידיעה, במצוה של אנכי ה' אלקיך, שתדע שהוא כן, ויש חיוב לדעת את זה שיש שם וגו' כל מה שכתב הרמב"ם.

אך השאלה היא באדם פשוט שהדברים שמתנהלים בבריאה יום יום אין להם כ"כ השפעה עליו, וכשרואה דבר שהיה אתמול וישנו היום, הוא לא מתפעל ולא מרגיש שקרה משהו, וממילא אין לזה כ"כ השפעה עליו, ורק כשקורה לפעמים דבר שהוא יוצא מן הכלל, בזה הוא מרגיש שיש משהו, ואמנם הרמב"ם כותב שהי' צריך להיות שילמד מהבריאה, אבל לא כל אחד הוא רמב"ם!

ולכן כדי שבני אדם ירגישו השגחה, ויכירו שיש בורא עולם שהוא משגיח על הכל, שולח הקב"ה מזמן לזמן דברים מסוימים כדי ללמד לבני אדם השגחה, ומפעם לפעם הקב"ה משנה את המצבים של האדם, ומכניס לפעמים את האדם למצב של מצוקה, כי אח"כ כשהוא ניצול הוא מרגיש את ההשגחה של הקב"ה עליו.

וכן כשיש מלחמות, כשמתבוננים רואים שתמיד כשהי' מלחמות זה הביא כל מיני מצבים שונים לבני האדם, ועפ"י רוב הי' צריך לעבור כל מיני נסים, ואפי' לא ממש נסים, אבל קרו דברים לא פשוטים, וכל זה הם דברים שמביאים את האדם לידע את ה', לדעת שיש בורא עולם, ושיש השגחה.

ולמשל בארץ ישראל במשך הכמה שנים אחרונות היו הרבה מאד פעמים ששונאי ישראל רצו לעשות "פיגועים", ורצו חלילה וחס להרוג אלפי אלפי אנשים, ובסך הכל לא יצא לפועל רק אולי חלק "אחד ממאה" ממה שהם יזמו לעשות בפיגועים, ואם רוצים להתבונן רואים כמה השגחה משמים שיש בזה, וכן רואים היכן קרו הפיגועים וכו' ומי נפגע וכו', אם רק רוצים לראות רואים בזה השגחה.

אך כל זה לא מספיק, ויש הרבה פעמים שהקב"ה רוצה להראות השגחה במדה גדולה מאד ושירגישו השגחה בחוש, וכמו שנראה בהמשך.

הנה בגמ' יש הרבה פעמים סיפורי מעשים, אבל האם חז"ל מספרים סתם ספורים?! הרי רואים שכשיש מעשה בגמ' כתוב על זה "תנו רבנן" זאת אומרת שזה ברייתא שצריך ללמוד אותה, ולא סתם מספרים ספור אלא חז"ל למדו את זה, ונראה לעמוד על ברייתא אחת מה שנדמה לי שאפשר ללמוד מזה הרבה.

הגמ' מביאה בשבת (דף נ"ג ע"ב) ת"ר מעשה באחד שמתה אשתו ולא היה לו שכר מניקה ליתן ונעשה לו נס ונפתחו לו שני דדין כאשה והניק את בנו, [כזה נס גדול שאיש יוכל להניק], אמר רב יוסף בא וראה כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה [אומר רב יוסף שאם רואים שנעשה לאדם דבר נורא כזה, נס פלאי שלא כדרך הטבע שאיש יוכל להניק, יש לראות מזה כמה גדול אדם זה] ממשיכה הגמ' אמר ליה אביי אדרבה כמה גרוע אדם זה שנשתנו עליו סדרי בראשית, ע"כ לשון הגמ'.

הנה רב יוסף אמר כמה גדול אדם זה, ובא אביי ואומר להיפך "כמה גרוע אדם זה, שהרי נשתנו עליו סדרי בראשית". וקשה להבין מהי סברת אביי, הרי לכאו' רב יוסף צודק, אדם שאין לו שכר להניק את בנו, והקב"ה עושה לו נס כזה מופלא, הרי זה דבר פלאי מאד! ובודאי הוא אדם גדול, והאיך בא אביי ואומר שזה לא כך אלא כמה גרוע אדם זה.

ובדרך כלל כשמביאה הגמ' סברא בלי לשאול על זה כלום משמע שזה העיקר, וא"כ גם כאן שלא דחו את דבריו משמע שהעיקר כאביי, ואפי' אם נאמר שזה לא כך, עכ"פ הרי יש כאן שתי שיטות ואביי סובר שהוא אדם גרוע, והאיך אפשר להבין את זה שאדם שקורה לו כזה נס לא רגיל הוא אדם גרוע, וכי לאדם גרוע קורה כאלה נסים?

ובמסורת הש"ס שם נדפס מש"כ התוס' ישנים דבבראשית רבה על הפסוק ויהי אומן את הדסה, כתוב שמרדכי הניק את אסתר. ומתפלא על אביי שאמר כמה גרוע אדם זה, וכי נאמר על מרדכי שהיה אדם גרוע?! הרי מרדכי הצדיק בודאי היה אדם גדול מאד ואין שום הו"א לומר ח"ו שהי' אדם גרוע, וא"כ יש ללמוד מזה שמי שנעשה לו כזה נס הוא אדם גדול, והאיך יכול אביי לומר על אותו אדם שהי' אדם גרוע.

ומתרץ התוס' ישנים שאצל מרדכי הצדיק שכר מינקת היה לו, רק שלא היה מוצא מינקת, ובזה לא יאמר אביי שהוא אדם גרוע, רק אדם זה שלא היה לו שכר לשלם למינקת, זה גרוע.

ותמוה מאד הרי סוף כל סוף נעשה לו נס גדול מאד, ומה שאין לו במה לשלם למינקת מה הגרוע בזה, וכי כל עני שאין לו פרנסה הוא אדם גרוע? הרי רבי חנינא בן דוסא אומרת הגמ' שהיה לו רק קב חרובין מערב שבת לערב שבת, וכי היה אדם גרוע? הרי היה אדם גדול מאד שאין כמותו.

ויותר מזה מצינו בתענית (דף כ"ה ע"א) רבי אלעזר בן פדת דחיקא ליה מילתא טובא [רבי אלעזר בן פדת הי' דחוק מאד] עבד מילתא [פעם אחת הקיז דם], ולא הוה ליה מידי למטעם [ולא היה לו מה לאכול אחרי ההקזה, ואחרי הקזת דם אומרת הגמ' שצריך לאכול סעודה היות שהפסיד דם], שקל ברא דתומא ושדייה בפומיה [לקח חתיכת שום והכניסו לפיו] חלש לביה ונים [נחלש לבו והת־עלף], אזול רבנן לשיולי ביה [באו רבנן אצלו] חזיוהו דקא בכי וחייך [וראוהו שהיה בוכה ומחייך - מתוך שינתו] וכו', כי אתער אמרו ליה מאי טעמא קבכית וחייכת [כשהתעורר שאלו אותו מה הסיבה שבכה וחייך], אמר להו דהוה יתיב עמי הקב"ה, ואמרי ליה עד מתי אצטער בהאי עלמא? [ושאלתי לו כמה זמן עוד אצטער בעולם הזה], ואמר לי - הקב"ה - אלעזר בני ניחא לך דאפכת לעלמא מרישא אפשר דמתילדת בשעתא דמזוני, [שאלו הקב"ה אם ניחא לו שיחריב את העולם ויחזירו לתחילתו, ואולי אז הוא יולד בזמן שיש בו מזל טוב ויהי' לו מזונות, עד כדי כך, שאין לו מה לאכול, וכדי שיהי' לו מזונות צריך להפוך את העולם, ואומר לו הקב"ה כי גם אז "אולי" יהי' לו מזונות]. אמרי לקמיה כולי האי ואפשר? [האם גם אז זה רק אפשר, היינו רק ספק אם יולד בזמן של מזונות], ושאל רבי אלעזר דחיי טפי או דחיינא, [כמה יש לי עוד לחיות, אם השנים שהוא עתיד לחיות הם יותר מהשנים שכבר חי או לא], אמר לי דחיית [מה שכבר חי], אמרי לקמיה א"כ לא בעינא [אם כך הוא רוצה להישאר בעניותו], כך מספרת הגמ'.

עכ"פ רואים מזה שאם אדם נולד בזמן שלא נגזר עליו מזונות, אין תקנה, וצריך להחריב את העולם ולבוראו מחדש, וגם אז רק אולי יזכה, עד כדי כך! ובסוף היה שנשאר בעניו.

וא"כ מה עונה התוס' ישנים שהיה אדם גרוע בגלל שלא היה לו מזונות, מה הגריעותא בזה שאין לו מזונות, הרי רואים שרבי אלעזר בן פדת לא היה לו מזונות, ור' אלעזר בן פדת היה תלמידו של רבי יוחנן ומגדולי האמוראים, וכן לרבי חנינא בן דוסא לא הי' כמעט כלום, ומה גרוע אדם זה במה שלא היה לו שכר לשלם למינקת, עד שקוראהו אביי אדם גרוע?

ואפשר לומר כך, הנה בודאי שעל הילד נגזר שיהי' לו מזונות, וכמו שרואים באמת שנשאר לחיות, וא"כ כל הנידון הוא רק איך יהי' לו אוכל כדי שיחיה, ויש לזה שתי אפשרויות, או שיהי' לאבא במה לשלם למינקת, או שהקב"ה יעשה שינוי הטבע כמו הנס שהי'.

ודבר זה תלוי בדרגה של אביו, זאת אומרת היות שכל אחד צריך להת־רומם ולעלות בהכרה ובידיעה שהקב"ה מנהיג את הכל, ושאין שום דבר בלי השגחה, ואפי' שיודע, אבל צריך לחזק את הידיעה תמיד יותר ויותר לדעת שיש השגחה של הקב"ה ושכל פרט ופרט מתוכנן ע"י הקב"ה, ובדיוק כמו שאדם צריך לעלות ביראת שמים, צריך לעלות ג"כ בענין זה לדעת שהכל בהשגחה, ובספור הזה כפי הנראה הקב"ה רצה שאותו אדם יעלה ויתרומם בהכרה הזאת.

ובודאי שהיה אדם גדול כמו שרב יוסף אומר, ואביי ג"כ מודה בזה, רק שהיה צריך להתרומם ולהתעלות עוד יותר.

ועכשיו האיך שיבוא להתעלות מזה יש ב' דרכים, או לעשות שיהי' לו שכר ליתן למינקת, ומזה עצמו שזימן לו הקב"ה במה לפרנס את בנו יראה את ההשגחה, שהקב"ה משגיח על כל אחד ונותן לו פרנסתו, או לעשות לו שינוי מדרך הטבע, ומהנס הגדול יתעלה בהכרה שהקב"ה משגיח עליו.

וטוען אביי שאם אדם זה היה מספיק גדול, ממילא כדי להתעלות בהשגחה, היה מספיק אם הקב"ה הי' עושה שמעכשיו יהי' לו פרנסה ויוכל לקחת מינקת, ואז יראה ויכיר שיש השגחה שהקב"ה מנהיג את העולם, והכל מתוכנן ע"י הקב"ה. אבל אם זה לא מספיק לו, והוא כמו רוב בני אדם שכשיש להם פרנסה וכל מה שצריך, הם לא רואים בזה השגחה, אלא כל אחד חושב ש"הוא בָּרְיֶה" [אדם מוצלח] ו"הוא" זה שהרויח, ולא רואה כ"כ האיך שהכל רק "השגחה", ואדם כזה כדי שיכיר שיש השגחה צריך לעשות לו שינוי מדרך הטבע, ורק אז הוא מתרומם בהכרה שיש השגחה.

ואדם זה מצד אחד הוא אמנם אדם גדול שנעשה לו נס גדול כ"כ, אבל כדי שיתעלה עוד, יש שתי דרכים, או לעשות שיהי' לו פרנסה כמו אדם רגיל, או לעשות לו דוקא שינוי מדרך הטבע.

וסובר רב יוסף שאעפ"כ הוא אדם גדול היות ונעשה לו נס כזה, ובא אביי ואומר אמנם הוא אדם גדול, אבל בזה הוא אדם גרוע, היות שכדי להתעלות הוא מוכרח דוקא שישתנו עליו סדרי בראשית, ולא יגיע למדרגה

הגבוהה שהוא צריך להגיע, להכיר את ההשגחה של הקב"ה בלי שישתנו עליו סדרי בראשית.

וזה הגריעותא כי למה לא יכול להספיק בשבילו אם הקב"ה יתן לו פרנסה. ובאמת רואים מעשים בכל יום שכל היהודים שיש להם פרנסה, האם הם מתעלים בהשגחה?! הרי יש הרבה יהודים שיש להם פרנסה והם חילוניים! האם מישהו חושב שזה השגחה, הרי הם חושבים שנופל להם כסף מהשמים, ומי שבדרגה כזאת כדי שיתעלה ויכיר בהשגחה, צריך שיהי' דוקא דבר מסויים, שינוי מהטבע כדי שיראה שיש השגחה, ושיֵעשה לו נס כזה שיוכל להניק את בנו.

אמנם כל זה הי' כאן, אבל אצל אסתר היות ולא היתה השאלה שלא היה למרדכי במה לשלם למינקת רק שלא הי' מינקת, א"כ האיך שלא יהי' הי' מוכרח להיות נס שלא כדרך הטבע, כי אם אין מצוי אשה שיכולה להניק ולפתע יהי' נס שתניק, הרי זה ג"כ נס, וא"כ אין כבר הבדל בין אשה שאינה יולדת לאיש, ובכדי להגיע להשגחה מוכרחים להגיע לנס, כי אין דרך אחרת, היות ואסתר צריכה אוכל, ומוכרח להיות נס, או שאשה שאינה יולדת תניק או מרדכי, ואין כל גריעותא במה שנעשה נס.

עכ"פ מה שרצינו לומר, שהקב"ה מנהיג את הכל כדי שהאדם יראה השגחה, וצריך רק לרצות לראות, ואם רוצים לראות השגחה, אפשר לראות את זה מהכל.

ולמשל אם יש מלחמות אפשר לראות מזה השגחה, כמו שכתוב בפסוק (צפניה ג' ו') הִכְרַתִּי גּוֹיִם נָשַׁמּוּ פִּנּוֹתָם וגו' אָמַרְתִּי אַךְ תִּירְאִי אוֹתִי תִּקְחִי מוּסָר. אפשר לראות בכל אלו הדברים האיך שהם מתנהלים, שהכל הקב"ה מנהיג בהשגחתו, הכל מתוכנן עם חשבונות.

והכלל הוא שכדי להתעלות בהכרה הזאת צריך הזדמנות האיך להתע־לות, וזה אפשרי ע"י התבוננות בהנהגה בכל דבר ואפשר כמו אדם פשוט, שמתעלה רק ע"י שעושים לו מצב כזה שהוא מוכרח לראות בזה השגחה, וזה בא מתוך כך שבנושא זה הוא גרוע, ולא ילמד מספיק את הדבר לדעת שיש השגחה, רק צריך לעשות לו כזה שינוי, עד שיתפעל ויראה בחוש שיש השגחה!

ומה שנוגע לנו, הרי כלל ישראל בדור שלנו יש לו כסדר נסים, וצריך לראות שיש השגחה, כדי שלא נצטרך להגיע ח"ו למקרים שיאירו לנו את ההשגחה. ובארץ ישראל כל כמה ימים באים מאומות העולם ורוצים ח"ו להרוג, ויש מעשה נסים כל הזמן, כנראה שבכדי שנכיר שיש השגחה צריך לעשות נסים, אבל שלא נצטרך להגיע לזה, אלא נתרומם לדעת שיש רבונו של עולם, ושהכל נעשה בהשגחה.

הנה חז"ל אומרים במדרש (בראשית רבה פר' פ"ה) שבטים היו עסוקין במכי־רתו של יוסף, ויוסף היה עסוק בשקו ובתעניתו, ראובן היה עסוק בשקו ובתעניתו, ויעקב היה עסוק בשקו ובתעניתו, ויהודה היה עסוק ליקח לו אשה, והקב"ה היה עוסק בורא אורו של מלך המשיח. זאת אומרת שכל מה שקרה אז הי' מתוכנן כדי שיצא אורו של משיח.

ואז באותה שעה מי שראה שלוקחים את יוסף ורוצים להרוג אותו ואח"כ מוכרים אותו, האם הי' חושב שזה קשור לאורו של משיח, אבל חז"ל אומרים שהקב"ה הכין כבר אז את אורו של משיח. ואמנם לא כל אחד יכול לזכות לראות את זה, ואולי גם יעקב לא ידע, עכ"פ יש דברים שכן אפשר לראות בהם האיך שהקב"ה מסבב את הדברים, וזה צריך לדעת שהקב"ה מנהיג את הכל, ולהתחזק באמונה והשגחה.

והקב"ה יעזור שכולם יתרוממו לראות שכל מה שנעשה בעולם זה הכל השגחה מן השמים, ובזכות זה הקב"ה יעזור שנתעלה בתורה ויראת שמים, וב"לידע" את ה', ובזה נזכה למלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ונזכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן.

בבית חולים

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטיין:

בגמר התפילה יושבים שותים לחיים, ברכות, וסוף סוף נכנסים לאכסניה בבית ר' אברהם בידרמן, לנוח מיום מפרך וקשה מלא חוויות רוחניות. ראש הישיבה עייף ומבקש לנוח, והוא נשכב על המיטה מרוצה מיום עמוס חיזוק ביהדות אמריקה.

כולם נקראים לאכול, וכפי הידוע נשארתי בחדר סמוך לבד, כעבור כמה דקות אני נכנס לחדרו של מרן להביט אם הכל בסדר, ואוי! אוי! מרן שוכב על הריצפה!...

אני מנסה להעירו ושומע איזו תשובה חלושה.

רצתי לחדר הסמוך לקרוא לאיצ'ה וישראל - בואו תעזרו. מנסים להעירו. וב"ה מרן מתעורר באופן חלקי.

קוראים להצלה, בודקים אק"ג, לא הכל טוב. מזעיקים רופא בכיר ביותר והלה מחליט שצריך בדיקות בביה"ח. ראש הישיבה מסרב ואומר 'זה מעיים', אבל חזקה פקודתו של הרופא: ביה"ח. ראש הישיבה מסכים בלית ברירה, וקורא לנו ואומר שאם זה המצב צריך לחזור הביתה.

בינתיים הרמתי טלפון לר' שמעון גליק. אשתו אומרת שהוא באמצע התפילה, בקול רועד אמרתי שיפסיק, מיד נגש לטלפון וסיפרתי לו את המקרה ושיבוא מיד.

בביה"ח בלאגן גדול, כולם רצים ומבוהלים ודורשים בשלום מרן. האדמו"ר מנובומינסק מגיע, מזעיק עוד כמה רופאים גדולים, והם שואלים האם יש בדיקות אק"ג בארץ. כן, יש במעייני הישועה. הערתי את יהודה פורת והלה נסע לד"ר פריד הקשור למרן, אולם לד"ר פריד לא היה אק"ג. מעירים את ד"ר ברייער ונוסע לביה"ח, ובשעה 12:00 אצלנו מגיעים הבדיקות הישנות מביה"ח מעיני הישועה. הרופאים נושמים לרווחה כאשר הם מבחינים שבה־שוואה עם הבדיקות של לפני שנתיים זה אותו דבר.

השמועה פשטה בא"י, ואף הודיעו למרן הגרי"ש אלישיב, ואילו כאן תפילות עד לב השמים בלייקווד ובשאר הישיבות באמריקה.

חזרנו הביתה בשעה 1:00 בערך - קצת יותר רגועים.

האדמו"ר מנובסינסק היה הרבה זמן בית חולים ודיבר עם רבנו בכל מיני נושאים של הנהגה ומתי רבנו החליט שצריך להנהיג את כלל ישראל מכיון שלא רצה אז לדבר בלימוד בגלל מקום נקי.

יום רביעי, י"ב מר חשון בבית החולים

סוף סוף הגיעה השעה 6:00, קמים לוותיקין בביה"כ הסמוך.

לאחר התפילה אנו נוסעים לביה"ח, שומר מיוחד מוצב על יד חדרו של מרן עם פתק ובו שמות מסוימים בלבד של המורשים להיכנס. מסדרים מהר שגם משה יהודה יוכל להיכנס ללמוד עם ראש הישיבה, וזה יהיה הכדור הכי טוב לבריאותו. נכנסנו למרן ומיד אומר שהיה זה עין רעה, וב"ה מרגיש טוב.

המשגיח רבי דן סגל שליט"א מגיע לבקרו, ומספר שבא מסנדקאות. מרן שואלו בשחוק האם זכה לראות אותו, ומשוחחים בד"ת והדברים משמחין כקילורין לעיניים.

כאשר הם מסיימים, נכנס ר' משה יהודה ותלמודו בידו, מתחילים ללמוד ונכנס רופא בכיר לבודקו, ושואל באנגלית את מרן: האם טוב לך פה? ומרן עונה: 'לא, אני רוצה לחזור הביתה'...

ב"ה בשעה 12:00 מרן נראה טוב, נפרד מהרופאים ומברכם. אפילו הגויים במקום נדחקים לזכות לברכה "מהרבאיי הקדוש".

חוזרים לאכסניה, מנוחה מוחלטת. אנחנו הלכנו לאכול ארוחת בוקר, שותים "לחיים" שיהיה לחיים אמיתי לאורך ימים ושנים. ראש הישיבה נח כשעתיים, ישן טוב, אולם כאשר הוא קם, הוא נראה חיוור. מנסים לשכנעו להישאר בבית, ואילו ראש הישיבה אינו מוותר בטענה 'השטן רצה להפריע - לא ניתן, והקב"ה לא יתן לו'.

עוד בעניני הנסיעה

שח הגר"א מן: סיפר לי הרב יצחק לוינשטיין אודות נסיעתו של מרן הגראי"ל שיחי' לאמריקה. הרי מרן נפל שם מרוב תשישות והתעלף והיה בחולשה גדולה ובני המשפחה בא"י דרשו בתוקף שמיד ישוב לביתו, אבל הוא עצמו התבטא לאמר - הרי אנו ב"ה מצליחים והשטן כואב לו ומנסה להפריע. לא אכנע לו.

עוד סיפר, שמחמת המקרה, הגראי"ל היה יום אחד בבית חולים, והפסידו יום של עשיה לפי התוכנית המקורית, ולכן רצו לבטל את הנסיעה לקליב־לנד, אבל מפני כבודו של הגר"ח שטיין שהוא היה ת"ח וזקן מופלג, רצה הגראי"ל לנסוע לשם בכל מחיר, וזה לא היה פשוט, והרופא שהצמידו לו אחרי שנפל אמר שעל פי רפואה אסור לו לנסוע.

ענה הגראי"ל: רבי ישראל סלנטער זצ"ל היה בפריז ונפל לבור שהיה בו כדי להמית בוודאי, ויצא שלם. ואמר: הייתי בטוח שלא אנזק, כי באתי עם מחשבה מושלמת לשם שמים ולכן לא יתכן שאנזק. ואמר הגראי"ל: **אנו באנו לכאן במחשבה שלימה לשם שמים, ולכן לא אנזק**, ונסעו, וכך הוה שעבר הכל בשלום.

הנ"ל הרב יצחק לוינשטיין זל"ה סיפר עוד. ביתד כתבו גיליון שלם על הנסיעה, ומרן הגרי"ש (שליט"א) עבר על כל המוסף והעיר רק הערה אחת - כי באחת התמונות עמוד 9 בדרשתו של ראש ישיבת טלז שיקגו מרן הגראי"ל נראה נרדם, ולא היו צריכים להכניס תמונה כזו. וכאשר אמרו זאת להגראי"ל אמר לא נרדמתי, רק כל כך דיבר עלי ולא הייתי מסוגל לפתוח את העיניים.

בהיות הגראי"ל בבורו פארק והיה זה אחרי בית החולים הנ"ל, לא הכניסו כמעט אנשים לבית באופן פרטי, ובחוץ המתינו כמאתיים איש. כאשר הגראי"ל יצא הם ניגשו והוא נתן להם ברכות. בין האנשים היה אברך שביקש ברכה וקיבל. אחרי כמה דקות לפתע הגראי"ל התעניין ושאל היכן האברך שהיה כאן, חיפשו אותו ומצאוהו בחוץ במרחק, והרב יצחק לוינשטיין שמע שמרן אומר לו (כנראה ביקש ברכה על 'שלום בית') האם אתה מוותר וההוא לא ענה ברור, אמר לו הגראי"ל: תדע לך שטוב לך לוותר, וזה לא יזיק אלא יהיה לטובתך, תוותר ותוותר!

וזה דבר מפליא, כי אחרי האברך הנ"ל עברו אנשים רבים והגראי"ל היה חלש, ובכל זאת עדיין היה בליבו ובזיכרונו לחשוב להוסיף לו עצה הוגנת. ע"כ מהגראי"ל. (כל משאלותיך)

מכתב רבנו זצוק"ל לנשות הנוסעים

בס"ד, כמה מלים לפי בקשת בעליהן שנסעו כמה שבועות לחו"ל להעלות צבור עם ה' שבגולה

הנה מבואר בדברי חז"ל כי שכר הנשים אשר גורמות שבעליהן או בניהם לומדים תורה גדול עד מאד, ובזה ודאי כי כל דבר הגורם תועלת רוחני לבעליהן או לבניהן או לכל צבור שכרן הרבה מאד, לכן לא להצטער על הקשיים שגרם להן היות שבעליהן עזבו הבית בשביל תועלת שהי' להן או לשאר אנשים מישראל, וכל מה שיותר הי' קשה להן אז שכרן יותר גדול.

והקב"ה יעזור להן שיהי' להן אושר בחיים גם שיהי' להן יחד עם בעליהן הרבה נחת מבנים ובנות.

כ"א מרחשון תשס"ה לפ"ק. (קובץ אגרות שצד)

הנסיעה השלישית לארה"ב אייר תשס"ו

בימים ט"ז אייר עד בכ"ח אייר תשס"ו נסע בפעם השלשית רבנו לחיזוק בארצות הברית. ונביא כאן בכללות ובהמשך אי"ה נכתב בפירוט על כל עיר ועיר.

דברי רבנו לאלפי מחנכים מארגון תורה ומסורה

הביא רבנו זצ"ל את דברי מרנא הגר"א שכתב כי סייעתא דשמייא מגיעה, רק אחר שהאדם עשה את כל ההשתדלויות מצידו. ועכשיו, "ואנחנו לא נדע מה נעשה". מסביר הטור: התפללנו כבר בישיבה, בעמידה ובנפילת אפיים - כמשה רבינו. מה עוד נותר לעשות? אנחנו לא נדע מה נעשה. רבש"ע, עשינו ככל שביכולתינו, ואין אנו יודעים מה עוד לעשות. עכשיו עשה אתה את שלך וגאלינו".

וכאן החלו הדמעות לזלוג. קולו של הגאון הגדול נשנק: רבש"ע, יושבים כאן מחנכים כה רבים שעוסקים בחינוך וקירוב. בניך כל כך משתדלים למען כבוד ד'. אנחנו לא נדע מה עוד נעשה למען בניך שיגדלו לקדש שם שמים. רבש"ע, עכשיו עשה אתה, וגאלינו...

עיכוב בשדה התעופה

העכוב בשדה התעופה של אולבני, היה בלתי צפוי. הטיסה מטורונטו הגיעה לבירת מדינת ניו יורק, הסמוכה למקום שבו התקיימה ועידת תורה ומסורה. השעה היתה שעת ערב מוקדמת, לא היה עומס אוירי בשדה שמיועד לטיסות פנים. במפתיע, ללא הכנה מוקדמת, עלתה הטיסה הזו על מדגם חריג של בדיקות בטחוניות. מאז הרגישות של האחד עשר בספטמבר הנורא ההוא, הבדיקות מהסוג המדגמי הן קפדניות ביותר - ואז אין אח"ם ואין הנחות בבדיקה. כל אחד חשוד, עד שיוכיח את חפותו.

כל תיקי היד נפתחו. השאלות צולבות, שתי וערב. מהו עיסוקך? - נשאל גם רבנו זצ"ל, במסגרת אימות פרטים. מי שהיה אז מתרגם השיחה הוא הרב שלמה גוטסמן שליט"א - עורך הקובץ התורני "ישורון" ויו"ר ועד ארגון מסע החיזוק. "זהו אחד מגדולי הדור", הבהיר הרב גוטסמן לשוטר הגבולות. אבל מה לרשום בסעיף המקצוע? - התעקש כחול המדים ענק המידות, בקוצר סבלנות בולטת.

הרב גוטסמן: "אז תרשום "גדול דור".

איך מאייתים זאת? הוסיף להציק איש משטרת הגבולות.

הרב גוטסמן איית - כמובן בשפה האנגלית, והשוטר האמריקני הקליד ישירות לתוך המחשב, במשבצות המיועדות לסעיף המקצוע. "בפעם הבאה כששואלים אותך על סעיף המקצוע ומה אתה עושה, תשיב "גדול-דור", כי זה חייב להיות תואם למה שנרשם במחשב המדינה", הוסיף השוטר

"בתום העיכוב הלא צפוי", מספר הרב שלמה גוטסמן, "נגשתי אל רבנו ובקשתי ממנו סליחה על אי הנעימות שבבדיקות הבטחוניות הלא מתוכננות, למרות שמדובר באח"מ. ראש הישיבה התבונן בי כלא מבין. "מה רע בזה? - שאל. "זו פשוט תזכורת מן השמים, שחייבים לבדוק. **אדם עלול לטעות ולחשוב שהוא אח"מ ומובטח לו מעבר חופשי. תמיד צריך לזכור שנכונה לו בדיקה, רצינית, נוגעת בכל ענין ובכל פרט. בדיקה קשה, נוקבת, בלי ויתורים וללא פשרות. אין מדגם, כל אחד יעבור את זה. אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התוכחה!**

"ראש הישיבה לא חדל מלבדוק", ממשיך הרב גוטסמן לספר. "זה היה על המטוס בדרך ארצה, זמן קצר לפני תפילת יום כפור קטן. נגשתי אליו, הוא היה אחוז בשרעפיו. כשהבחין בי, העיר: בתפלה צריך הפעם לכוון כוונה נוספת: צריך כפרה על כל הכבוד המדומה, שלא מגיע. ובכלל, האם כל זה היה כדאי? האם זה השפיע על ההמונים שבאו? האם היתה התועלת המצופה? האם היה שווה לעזוב את כל הבעיות הבלתי פתורות שנותרו בוערות בארץ הקודש? האם התועלת הצדיקה את השעות למען התורה שמנעו למוד תורה?

"כמי שעמד מול התיאום עם ראשי המארגנים בכל אתר ואתר, ספרתי לו על תגובותיהם הנלהבות. ספרתי לו על מה שאנחנו ראינו, כשהוא עצם עינים. אבל דעתו של ראש הישיבה לא נחה. הרי הכל ייקבע על פי התוצאות, על פי ההשלכות שאי אפשר עדין לדעתם. "בעיקר צריך כפרה על כל הכבוד המדומה שלא מגיע", אמר - והמשיך בהרהוריו". עד שהגיעו תלמידיו ואמרו לו , רבנו, הגיע זמן מנחה...

העיד הר"י לוינשיין זלל"ה שרבנו בנסיעה אכל חצי מה שרגיל לאכול בכל פעם, ואמר אני כעת אמנם עוסק בריבוי כבוד שמים אבל אני פוחת לומד וע"כ מגיע לי פחות אוכל.

הנסיעה הרביעית לארה"ב בח' אלול תש"ע

בח' ט' אלול תש"ע נסע רבנו בפעם הרביעית לחזק בארצות הברית בעיר ליקוד.

בתחילה שהה בבית הרב שמעון גליק במונסי לשם הגיעו רבני ואדמור"י אמריקה להתיעצות ולברכה, בהמשך הגיעו בחורי ישיבה קטנה דמונסי בראשות הגר"א בכרך ורבנו חיזקם ועודדם בדרכי התורה לבל יתאשו בדרכם הקדושה. לאחר מכן נסע לליקוד וכדלהלן.

ולכן למחרת הגיעו הרבה מחנכים ורבנו נשא בפניהם דברים במעלת החינוך, ולמחרת נשא רבנו דברים בפני אברכים מכוללי ממונסי.

אדיסון

מכתב לישיבה

בס"ד. כ"ג מרחשון תשס"ד

ברכתי נתונה להנדיב היקר והחשוב הר"ר אברהם יוסף שטערן נ"י אשר נדב בלב טהור להקים בית לתורה ויראת שמים, וכן ברכתי לישיבה הקדושה הנקראת ישיבת רבנו יעקב יוסף בעיר אדיסון. יתן השי"ת שהמקום ישמש לתפארת ושיצאו ממנו ת"ח מופלגים ויראי השי"ת. (קובץ אגרות קנג)

ביקור רבנו בישיבה

ביום א' ט' חשון תשס"ה הגיע רבנו לישיבה.

פרבר שקט של אדיסון נמצאת הישיבה על שמו של הגאון רבי יעקב יוזף זצ"ל, רבה הכולל של ניו יורק, האיש שסבל מרורים מהיהדות האמריקנית בגלל עומדו על משמר רבנותו - ולימים הושיבו ישיבה על קברו. ארון קודש ענק ופרוכת חלקה משווים למקום הדר ומורא. דמותו הכפופה של רבנו על רקע מידות ההיכל, מהווים ניגוד חריף. והקול הזועק "אין תחליף לתורה, וכל יסורי העולם הזה אינן כדאים אם לא בשביל חיי נצח", חודר בלבבות. וכמו בכל המקומות.

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטין זלל"ה: תפילת ותיקין, ברכת כהנים בחדר סמוך עם מנין ספרדי, ארוחת בוקר חטופה, ויוצאים לאדיסון.

לאחר נסיעה של שעה וחצי מגיעים לבנין הישיבה הגדול והמפואר כשכל הבחורים מחכים בחוץ להקביל את פני מרן. בשירה אדירה של 'ימים על ימי מלך תוסיף' - נכנס מרן לישיבה, ודיבר על חובתו של האדם בעולמו, ועל כך שאין תחליף לתורה, כי כל הייסורים לא כדאיים אם לא לחיי נצח ותיקון המעשים של בנ"א לחבירו.

כשסיים עברו כל הבחורים על פניו לשלום. ישיבה קצרה עם אנשי הצוות, ומיד יוצאים ונוסעים לכיוון פילדלפיה, נסיעה של כשעתיים.

מתוך שיחת רבנו בהיכל הישיבה

הקנאה והתאוה והכבוד מפריעים לבני אדם לעלות, אם בן אדם פעם דברנו בענין קנאה, חז"ל אומרים איזהו עשיר השמח בחלקו, בדרך כלל בן אדם מרגיש שחסר לו משהו, אם הוא רוצה משהו ואין לו את זה הוא נשבר, ומסתובב כל אחד חושב שהוא הוא לא מרגיש שכל מה שיש לו זה הכל חסד, הקב"ה נותן אבל האם הוא צריך לתת לו. אם אדם מסתכל במבט נכון על כל הבריאה על עצמו, הוא רואה שאין שום דבר אדרבה הקב"ה ברא עולם הקב"ה רוצה להנות את האדם שיהי' לו חסד של להת־ענג על ה', עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו, יוצא שהשכר הכי גדול העונג הכי גדול שיכול להיות הקב"ה רוצה לתת לאדם, ולכן ברא את האדם ועושה לו את כל הקשיים שיש בחיים את כל הנסיונות הכל כדי שיגיע לתענוג האמיתי ואמנם בשעת מעשה לא מרגישים את זה וחושבים שזה לא טוב, מה לא טוב? אדרבה הכל זה סיבה כדי שיוכל להיות לו התענוג, כי מה שאדם מתאמץ יותר כדי לקיים מצוה בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, אבל להרגיש כזה תענוג כזה הנאה זה הרי מדרגה רוחנית, אבל האמת היא זו בראתי לו תורה תבלין, ותלמוד תורה כנגד כולם, המשנה מונה בעיקר דברים של בין אדם לחבירו, אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן כבוד אב ואם בקור חולים והכנסת כלה והלוית המת רוב רוב דברים הם דברים שבבין אדם לחבירו.

בורו פארק

בנסיעה הראשונה לבורו פראק [אייר תשנ"ח] **ביקר רבנו בישיבות דלהלן:**

מתוך שיחה בישיבת רבנו חיים ברלין – אייר תשנ"ח

האור היחידי הבוקע מהיכלי התורה הוא המאיר את העולם כולו, בחוץ קיים חושך גדול אפלה רק בהיכלי התודה בוקע האור שבזכותו קיים העולם,

משום כך מוטלת עלינו החובה לנצל כל רגע ורגע, זוהי אחריות כבדה המוטלת על כתפינו לדעת שבזכותנו קיים העולם ובלעדיו חרב.

הלבבות מתרחבים ומתחממים לראות את עולם התורה בארה"ב ב"ה אתם זוכים לקיים את לימוד התורה ברוב עם הדרת מלך

גם בחודש חשון תשס"ה ביקר בישיבה ומסר שם שיחה.

ובישיבת רבי חיים ברלין בטרם פתח רבנו ב"שמועס", זרק שאלה עיונית לחלל האויר. המצח נחרש בקמטי מחשבה. האולם הפך לכבשן. אצבעות החלו לחתוך באויר. קולות של ריתחא דאוריתא החלו לנסר. חילופי דברים הרעישו את האולם. וכשהים הסוער שכך מזעפו, החל רבנו לפתח את הסוגיה. לאחר מכן הדהדו דברי המוסר שירדו אל הלבבות.

האולם עצמו נעטף בהדר. בימה מיוחדת שנבנתה, נעטפה בבד לבן עטור זהב, - כראוי ל"מאן מלכי רבנן". עם תום השיחה, כמו במרבית המקומות, עוברים ההמונים על פני האורח הדגול, להתברך. קטעי הנסיעה הללו היו חיוניים, גם כפסק זמן. זה איפשר לעשות סדר בדברים. היה זה הרף רגע להפנמה. גם כדי לפנות מקום בתרמילי הרוח, גם כדי לקלוט את המסר הבא

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטיין: בתום דבריו יוצאים וממשיכים לישיבת "רבי חיים ברלין", אלפים מחכים, נכנסים לחדרו של ראש הישיבה לכמה דקות, מכניסים מס' אנשים בודדים לברכות דחופות, ומיד נכנסים לביהמ"ד הגדול והיפה, המלא כבר מפה לפה באלפי אנשים.

במזרח מוכנה בימה מיוחדת למרן, עטופה בסדין לבן עטור זהב, ושטיח אדום כראוי "למאן מלכי רבנן". שקט, דומיה.

ושוב נזרקת שאלה בלימוד לחלל בית המדרש, ומרן מבקש תשובה, מחכה. נסיונות ליישב את הקושיה תוך כדי ריתחא דאורייתא. לאחר מכן מרן אומר "שמועס" קצר ואז הבחורים עוברים על פניו לאמירת שלום. כשעה לוקח עד שכולם עוברים על פניו.

לאחר מכן יוצאים לחדר רמי"ם, שם יושבים כל צוות הישיבה וכולם מבקשים דברי חיזוק בעבודת הק', ומרן מעודדם להתאמץ לעמול ולקבל שכר בעלמא דאתי.

מבנין הישיבה יוצאים בקושי רב, ורק כשמכונית המשטרה צופרת מצליחים סוף סוף לצאת מההמונים הצובאים ומבקשים לחזות בנועם זיו פניו.

שיחה בישיבת מיר שבראשות הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל

הכל יודעים שכל העולם עומד על התורה, והכל יודעים כמה מאושר הוא האדם שלומד תורה, וברוך השם אתם זוכים לישב ולעסוק בתורה, וצריך לדעת את גודל האחריות שעלינו, שכל הבריאה תלויה בלימוד התורה שלנו, וכל תיבה של תורה שהאדם מוציא מפיו הוא בונה עולמות! וכמשאחז"ל לעולם יראה אדם את העולם כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, וחלילה וחס להיפך.

וכידוע בספרים דלהבדיל בשאר האומות אין מעשיהם משפיעים כ" כ בבריאה,

רק כלל ישראל ע" י התורה, בזה עיקר השפעתם על הבריאה, וזה התחיל במתן תורה. ולכן צריך לדעת שהאחריות המוטלת עלינו היא גדולה מאד.

מצד אחד בונים עולמות, ומצד שני ח"ו זה נורא ואיום, ואתם שזכיתם להיות ממחזיקי העולם, עליכם לדעת את האחריות שעליכם, וכל אחד צריך לראות לגדול מאד מאד, כי כל הבריאה תלויה עליו.

וכל אחד ואחד יתחזק בתורה ויראת שמים ומעשי המצות, הכל לשם שמים!

ומה שמתחזק יותר עושה בזה נחת רוח להשי"ת, ובזה מחזיקים את הבריאה.

והקב"ה יעזור שכל אחד מאתנו יתחזק בתורה ויראת שמים, ובזכות זה נזכה במהרה להגאל מכל אומות העולם, ונזכה לעשות מה שהקב"ה רוצה, ויתקיים "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"

שיחה בישיבת תורה תמימה [בראשות הג"ר ליפא מרגליות שליט"א]

מבקשים ברכה, והרי יש לנו ברכה מהקב"ה. "ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת" ומה צריך יותר מזה, התורה עצמה נותנת לנו ברכה. ראש הישיבה מבקש אבל אין לי מה להוסיף, ואומר מה שנאמר כמעט בכל המקומות.

בן ישיבה, בן תורה, לא יודע כמה מאושר הוא צריך להיות בתוך כזה עולם,

רח"ל, חוץ מהד' אמות של הלכה, בתוך עולם התורה. יש כזה חושך בעולם, כ" כ הרבה רע יש בעולם, ורק המקום היחידי זה בתוך ד' אמות של הלכה, מקום שאפשר לשבת וללמוד, בלי נסיונות, אמנם יש נסיונות, אבל סוג אחר של נסיונות.

וצריך כל אחד להרגיש את ההכרח והחשיבות, לישב באהלה של תורה, ולדעת את האחריות המוטלת עליו, והזכות שיכול לשבת וללמוד ויכול לעבוד את ה/ שזהו התפקיד שבשבילו בא לעולם, דאם לא בשביל זה לאיזה תכלית נשלח לכאן, האם לאכול ולשתות? לזה נשלח?! וכל אחד יודע את זה שנשלח לעוה"ז לישב וללמוד ולעבוד את ה/ וכל אחד יכול לזכות לזה. ובפרט אלו שיושבים בישיבה, הרי הם האנשים המאושרים!

ולכן צריך לראות לנצל את הזמן, ולהתחזק בתורה ויראת שמים, ובמדות, ובכל מה שקשור ליראת שמים, ויכול כל אחד להיות "אדם גדול", רק צריך לדעת מה שכתוב בפסוק "כי קרוב אליך הדבר מאד, בפיך ובלבבך לעשותו", ואין בין גיהנם לגן עדן אלא כחוט השערה, רק קצת להתגבר, אפשר כבר לזכות להיות גדולים. אמנם אי"ז כ"כ קל, אבל הבא ליטהר מסייעין אותו.

וכל אחד ירגיש את האחריות מצד אחד, ומצד שני את האפשרות שיכול לזכות להיות גדול, ולהיות קשור עם הקב"ה. והקב"ה יעזור שכל אחד באמת יתחזק, ויקויים בנו "ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת".

גם בחודש חשון תשס"ה ביקר בישיבה ומסר שם שיחה.

בשעה **4:00** יוצאים לישיבת "תורה תמימה". מאות ילדים עומדים נרגשים בצידי הדרכים בשירת 'ימים על ימי מלך'. נכנסים לישיבה, הדוחק רב מאוד. הרב מרגלית, ראש הישיבה דשם, מקדם בברכה את מרן על גודל מסי"נ לבוא לחזק את יהודי אמריקה. הס הושלך בקהל. ומרן נעמד על בימה יפה ליד ארון הקודש ופותח בשאלה חזקה בגמ'. מחכה לתשובה, אבל זו לא שאלה פשוטה והניסיונות ליישבה עולים בתוהו. משום כך מיישב ראש הישיבה את הקושיה כדרכו בחריפות ובפשטות.

לאחר מכן ממשיך מרן "בשמועס" על קבלת עול מלכות שמים. בשקט ובדומי' ובחיזוק גדול נשמעים "דברי אלוקים חיים".

בס"ד, לכבוד הרבנים מרביצי תורה ובראשם ראשי הישיבה שליט"א דישיבת תורה תמימה בארה"ב ה' עליהם יחיו

הנני בזה לברך אתכם והתלמידים לרגל שמחת חג היובל של מקום תורה גדול במשך חמישים שנה, אשר נתקיים בו חינוך של דורות שבהם גדלו עדרים עדרים של ת"ח ועובדי השי"ת אשר זה תכלית הבריאה.

יתן השי"ת שכולם ימשיכו עוד בעבודת הקודש עם תלמידים הגונים עד ביאת ינון ועד בכלל. הכו"ח בברכת התורה

ח' שבט תשס"ח לפ"ק בני ברק יצ"ו

מתוך שיחה בישיבת מטרסדורף שבראשות גאב"ד מטרסדורף זצ"ל

וכל אחד צריך לדעת מצד אחד את האחריות המוטלת עליו כי כל העולם עומד עליו ואם מזניח משהו ח"ו חסר בכל הבריאה, וכל הצרות שבעולם מי יודע אם זה לא בא חלילה "מהאוי להם לבריות מעלבונה של תורה" והמתחזק הרי הוא המאושר שמשפיע לכל העולם וכולם יכולים להשפיע תורה ויראת שמים בזה שמתרבים ת"ח ובני ישיבות שעוסקים.

מתוך שיחה בישיבת נובומינסק במעמד כ"ק הרבי מנובומינסק שליט"א

עליכם להיות המאושרים שבאדם על הזכות שנפלה בחלקיכם לשבת ולהגות בתורה.

יש לכם "רבי" ראש ישיבה אדם גדול.

לדאבונינו לומדי התורה הם מעטים בעולם מתוך מליארדי אנשים שיש בעולם יהודים הם המעט, ומתוך היהודים בעולם רובם אינו יודע רח"ל מה היא תורה רבים מתבוללים רח"ל רק מעט יהודים חרדים נותרו בעולם ומתוכם מעט מעט בני ישיבות.

לא לכל יהודי יש אפשרות לשבת ולשקוד על התורה, לכל אדם לאחר נישואיו יש מצבים שונים ומניעות שונות של פרנסה וכדו' שטורדות את לימודו, אבל בחורים בצעירותם יכולים לשבת ולשקוד על תלמודם באין מפריע, ועליכם לנצל זמן זה משום שאח"כ מי יודע אם זה יהיה אפשרי, ישנם בחורים שנשברים בגלל חוסר חשק ללמוד תורה, ישנם בחורים שהולכים בתחושה של מועקה שהם אינם משיגים השגות בלימוד תורה, עליכם להתחזק מכל רגע שאתם יכולים לשהות בבית המדרש ולנצל כל רגע ללימוד תורה משום שלא חיים לנצח וכל רגע של לימוד תורה הוא נצחיות.

ואינני בא לומר חידושים גדולים, כי ידעתי שב"ה לומדים תורה ויש ראש ישיבה גדול וכל מה שצריך, רק שכבדוני ואינני יכול לסרב.

גם בחודש חשון תשס"ה ביקר בישיבה ומסר שם שיחה.

הזמן מתאחר ורוצים עוד ועוד לחזות בנועם ה', אבל השעון מתאכזר וכבר השעה **2:00** ומאות בחורים דישיבת נובומינסק מחכים. יורדים לתפילת מנחה ברוב עם. 'מזרח' מכובד, האדמו"ר, ר' חיים אפשטיין, ר' שמואל קמינצקי תפילה זכה כמנחה ביוה"כ, לאחר מכן שמועס' ממרן ראש הישיבה על חסידים הראשונים שהיו שוהים שעה אחת קודם התפילה, אף שאין לזה קשר לזמן הזה, שהרי כתוב חסידים הראשונים וא"כ מדוע רבי כתב את זה. אלא ללמדנו שבן אדם צריך להתעסק באופן קבוע עם דברים גבוהים, ואז אולי יגיע למשהו ברוחניות.

והמשיך מרן עם דברי הגמ' בברכות שאדם צריך לזקוף בה', שנאמר "זוקף כפופים". ומה זה שייך לזה? שואל מרן. ומיישב כי אליבא דאמת אם אדם ירגיש כל תפילה שבלי שהקב"ה יזקוף אותו אינו יכול לזוז והכל מאיתו יתב', ירגיש נכנע ואז יהיה האדם המאושר.

לאחר שסיים את דבריו, עוברים כל הבחורים על פניו לאמירת שלום, ולאחר מכן עולים לבית האדמו"ר לארוחה קלה ומנוחה חפוזה.

שיחה בבבהמ"ד בעלזא

בחשון תשס"ה הגיע רבנו לביהמ"ד בעלז, הרחוב כולו סגור, המונים מתגודדים ברחוב, בקושי מצליחים ויוצאים מהרכב... עולים במדרגות ביהמ"ד המלא מפה לפה, ומשני הצדדים "פרנצ'עס" כשהבחורים והילדים עומדים עליהם.

דברי פתיחה של הגאון רבי משה גרוס - הדיין של בעלז שמזכיר שמכיר את רבנו מימים ימימה, עוד משוויץ, בשעה שכלל ישראל היה בטירוף הדעת, וסיפר איך מרן ישב ועמל והגה בתורה ללא הרף.

לאחמ"כ התכבד מרן לשאת דברים והזכיר שבמשנה נאמר שחסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה, ועכ"ז ק"ש היתה באש־מורה הראשונה. מלאכים, שרפים, משהו מיוחד לחסידים... וסיים כמה בן אדם צריך לעמול על יראת שמים טהורה. כאשר דיבר היה ניכר על פני החסידים איך הם מתמוגגים מנחת מדברים היוצאים מפה קדוש וגוף טהור. מרן מסיים בברכה לאדמו"ר שיאריך ימים ובברכה לכל הציבור.

עוברים לשלום הדוחק נורא, הצפיפות איומה, אבל זה לא 'סכנת נפשות' אלא 'תקנת נפשות'...

בית המדרש דחסידי בעלז היה מלא מפה לפה על הפארענצ'ס נראו המונים שיצרו תחושה של מדרון אנושי השירה היתה אדירה דברי החיזוק וההתעוררות שנשא רבנו נמשכו שעה ארוכה מאות אנשים הגיעו מכל רחבי ניו יורק ארון הקודש רחב המימדים שהתנשא לגובה שיוה למקום הדר של אחד היפים מבתי המקדש מעט שבניויורק.

עמדתי מן הצד והתבוננתי במתרחש לפתע נגש אלי אחד הנוכחים ביידיש מעורבת בעגה אמריקאית כבדה הוא הציג את עצמו אני דווקא חסיד באבוב אבל הגעתי לכאן לבית מדרשה של בעלז שמעתי על הנסיעה הזו אל היכלי התורה כדי לחזק וגם אני רציתי להתחזק גם אני רציתי שייחזקו אותי דע לך מה שרבנו עושה כאן בבית המדרש החסידי זה קרוב של הקרובים קרוב של לבבות קרובים קירוב של קרובים לאביהם שבשמים יותר הוא לא הוסיף יותר לא היה צריך לאמר.

בולטימור

בט' חשון תשס"ה הגיע רבנו לביקור בעיר בוליטמור

תיאור הביקור: בני הישיבה שבבולטימור, בוודאי שלא ראו בעיניהם את אחד מגדולי הדור שליט"א, שמגיע אליהם. משני צידי הדרך, המון אדם. לאורך מספר ק"מ!!! - וזה איננו תאור נסחף אלא הגדרת מה שהיה שם - המונים שרים בהתלהבות. משני צידי הדרך בוקעת שירה אדירה שאינה עשויה מתווים, אלא מנימי לב. כמו בליקווד, העינים מנסות ללכוד את הרגע, כדי לחרוט אותו בתודעה. ככל שאתה מתקרב אל ביתו של ראש ישיבת "נר ישראל" - הגאון רבי אהרן פלדמן שליט"א, המקום נעשה צפוף יותר. מעמד אדיר של כבוד התורה, מעמד של אלפים שבאו לחלוק - והם קמים ושרים מקמי ספר תורה חי. המרפסות של הבתים, עמוסות לעייפה. קשה לפלס דרך. על ה"גבעות" שעליהן עומדים הבתים, מתגודדים המונים שמנסים לצפות אל הכביש שנמצא בתווך. שלט ענק מתוח על הבית: "ברוך הבא בשם ד'". והשירה הזו אינה נפסקת, עד שרבנו נבלע בפתח המקום בו יתאכסן -ביתו של ראש ישיבת "נר ישראל", שם ייפנה לאספת מחנכים) ראה בנפרד (בטרם יעלה לשאת את דברו בהיכל הישיבה.

היכלה של ישיבת נר ישראל בבולטימור, רחב ידים. עדשת המצלמה אינה יכולה לקלוט את מלוא רוחבו של האולם, להנציח את ההמונים. פתח ארון הקודש הנראה כהר והפרוכת הכתומה שעיצובה מינימליסטי, משרים אוירה של חום.

אותות המאמץ של היום האחרון, ניכרו על פניו של רבנו. משהו בהבעה היה כבר מיוסר קמעא. אבל כשהוא עלה לשאת את דבריו, הדהד הקול ונישר בלבבות. כאילו היו אלה שני אנשים שונים: זה שפסע אל הסטנדר וזה שנשא את דברו. וקויי ד' יחליפו כח. במשך ארבעים דקות הוא לא חדל. והוא דבר על רמת השאיפה לגדלות. הוא דבר על שאיפה לדבר אחד, לתורה. בכל מקום שבו נשא את דבריו, בכל הכנסים והאסיפות, הוא התאים את המסר וניתב את חיציו אל המטרה הספציפית, הנחוצה לאותו מקום. הלבבות היו פתוחים לרווחה. האוזנים היו כרויות, העינים היו ממוקדות אל הדמות נמוכת הקומה, הכפופה, שמקרינה את העוצמה האדירה. "רק תורה! 'לא' מוחלט לשום דבר אחר. אדם חייב למסור את עצמו למען התורה! זו חובתו! רק תורה! אין להניח דריסת רגל למשהו אחר". וזה היה בהיכלה של הישיבה בבולטימור. דוקא בהיכלה של הישיבה בבולטימור. ואני תהיתי - האם הדברים הסיטו את המתג - או שמא ישוב אבק היומיום ויכסה באדרתו את האמירה הגדולה?

בשעת אמירת הדברים, הקהל כולו התמסר. בעינים של הנוכחים, עמד מבטו של ילד. עינים עמוקות, שאתה פשוט רוצה לטבוע בהן. עינים ממוקדות, קשובות. וככל שהתקדמו הדברים, אנשים נאלצו לעזוב את השקפת עולם כמו נשל של נחש. היה צורך להתנקות משכבות של אבק ועובש, שהמציאות האמריקנית הערימה על נפשם. היו גם קטיפה וגם צמר פלדה בדיבור שהדהד בחלל האולם. טון רך - מבקש ומסביר, ומסר שמבקש לקלף, לשנות... האם זה ישיג את המטרה? האם יהיו גם תוצאות? לא היה די זמן למחשבה, להתלבט בשאלה. בשעת הערב המאוחרת, נקשה קבוצת בחורים על הדלת. היו אלה מספר מבני הישיבה, כשצעדיהם מהוססים. "הרב", הם פנו בחשש. "שמענו את הדברים - תורה ולא לימודים אחרים. החלטנו לעזוב את הקולג'. אבל אנחנו רוצים ברכה: אבא ואמא, לא יוותרו בנקל. אנא, חפצים אנחנו בברכה שיהיה לנו הכח לעמוד בהחלטה, לממשה".

אפילו רק בשביל קומץ בחורים אלו, היתי חייב לטרוח ולצאת לדרך הארוכה", שח לנו רבנו, כשחיוך של קורת רוח על שפתיו.

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטיין: שוב שעתיים נסיעה ובשערי העיר בול־טימור עומדים וממתינים מאות רבות של אנשים. כאשר מבחינים במכוניתו של מרן ראש הישיבה פותחים בשירה אדירה וכך מלווים את המכונית ליווי ארוך, תוך כדי דוחק ודוחס ודריסת רגלים, ואך בקושי מגיעים לבית האכסניה.

לאחר ההגעה, נערכת ישיבה עם רבני המקום, מחנכים, ובשעה **9:00** יוצאים לשיחה בישיבה. האולם הענק מלא מפה לפה, ומיד כאשר נכנס מרן לאולם, פורצת שירה אדירה ומרגשת מעומק הלב: "תהא השעה הזאת" את פני מרן מקבל ראש הישיבה הג"ר אהרן פלדמן שליט"א, הג"ר הרב פלדמן מקבל את מרן בדברים חמים ובברכת 'ברוכים הבאים', ולאחמ"כ מרן מדבר כחצי שעה, שמועס' ארוך ונפלא על תפקיד האדם בקבלת עול מלכות שמים ועל כך שאין דבר אחר חוץ מתורה.

מרן ראש הישיבה פותח בקושיה, מדוע המשנה בברכות כותבת שחסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה, הרי זה לא שייך לנו ומדוע רבי הקד' כתב את זה. אלא תירץ מרן שזה נכתב במשנה כדי להראות לנו לאיזה שאיפות בנ"א צריך לשאוף, לתכלית של דבקות בה'. משם המשיך מרן וחזר על היסוד שרבי התחיל בק"ש כדי לקבל עול מלכות שמים, 'עד סוף האשמורה הראשונה' שזה מתכוון לרמז על שירת המלאכים שהם כ"כ מחכים לשבח ולפאר. עאכו"כ בנ"א שיכולים לעלות בדרגה עד בלי די. וכך כ"א מאתנו צריך לשאוף לגדלות.

והמשיך מרן והביא את דברי הגמרא (עירובין נ"ד) על ר' פרידא שלמד עם תלמידו ארבע מאות פעם, ופעם אחת היה צריך לחזור עמו עוד ארבע מאות פעם, ומשמים שאלו את ר' פרידא האם רוצה שכר של אריכות ימים ארבע מאות שנה, או שכל הדור יכנס לגן עדן, וביקש שכל הדור יכנס וענו לו מן השמים שיקבל את שני הדברים - גם אריכות ימים וגם שכל הדור יכנס לגן עדן. ושאל מרן: מה כ"כ גדול מעשה זה עד כדי כך שכולם יזכו לגן עדן? וכי לא היו רשעים בדור? אלא הסביר ראש הישיבה, שכשיהודי עושה מעשה מצווה בשלימות - הוא משפיע על אחרים בכל העולם, ולכן מעשה כזה נקי של ר' פרידא הרים את כולם למקום שאפשר ממנו לעבוד את ה' ולהיכנס לגן עדן. וסיים ראש הישיבה בדברים נוקבים ומרעידים כמה צריך כ"א להשקיע רק בתורה, כי זה עבודה לחיי נצח.

לאחר שסיים מרן ראש הישיבה את דבריו חוצבי הלהבות, התקיימה בהיכל תפילת מעריב ברוב עם. והיתה תפילה זו כתפילת 'נעילה'. בתום התפילה חזרה הביתה לשינה קצרה.

כינוס מחנכים בבית הגר"א פלדמן שליט"א בבלטימור - כנס המון העם עם בני הישיבות בהיכל הישיבה שם - יום ב' י' מרחשון בתלמוד תורה הנקרא "שארית הפליטה" - במתיבתא ות"ת חפץ חיים - 2 דרשות במתיבתא בלטימור

לאחר מכן נסיעה לישיבה על טהרת הקודש, שירה אדירה וכולם נכנסים לברכה. מרן ראש הישיבה מדבר על הצפי' למשיח בכל רגע, וכמה צריך להתחזק בתורה ויראת שמים.

הגאון רבי אהרן פלדמן שליט"א בשיחה מספר מזכרונותיו - 'הנסיעה של מרן ראש הישיבה זצוק"ל פעלה בשעת מעשה לאין ערוך, כי זה הרים את קול התורה באיזור כולו. כשהגיע מרן ראש הישיבה לכאן לבולטימור, הוא היה אצלנו בבית, והיתה לנו הזכות לארחו בביתנו, היתה התרגשות גדולה מאד בבואו.

אני זוכר שבכל בתי הספר שהוא ביקר בהם, הילדים יצאו לקבל את פניו עם דגלים, זה השפיע עליהם מאד לראות יהודי כה גדול בשנתו המאוחרת, שהטריח עצמו רק בכדי לבא ולחזקם. הילדים ביקשו לדעת מה יכתבו על הדגלים שהחזיקו בידיהם, והיה בכך ספק, ומה שקיבלנו בהכרעה היה שיהיה כתוב עליהם שזה כפי שחזינו בהר סיני בקבלת התורה, כי המסורת שלו בכל לימודו היא ממרן הגר"ח מבריסק זצוק"ל ותלמידו המובהק מרן האמרי משה זצוק"ל, והרגישו בכך שיש להם קשר עם המסורת של עם ישראל, לחזות במי שממשיך את מסורת התורה כפי שינק בבריסק אצל רבותיו הדגולים.

■ **במה ניכרה השפעת מרן ראש הישיבה זצוק"ל בהיותו באזורכם?**

ראשית אני זוכר את הדברים שנשא בוועידת 'תורה ומסורה', הוא דיבר דברים שהשפיעו מאד על כל שומעיו, היו אלו דברים שיצאו מלב טהור ונכנסו לתוך חדרי ליבם של הרבבות והאלפים ששמעו ושתו בצמא את דבריו. הוא זעק מנהמת לב - "רק תודה! 'לא' מוחלט לשום דבר אחר.

אדם חייב למסור את עצמו למען התורה! זו חובתו! רק תודה! אין להניח דריסת רגל למשהו אחר".

בשעת ערב מאוחרת, הגיעה קבוצת בחורים שביקשה לשוחח עם מרן ראש הישיבה, היו אלה מספר מבני הישיבה, כשצעדו בהיסוס ופתחו בשאלה - 'הרב, שמענו את הדברים של הראש ישיבה - תורה ולא לימודים אחרים. החלטנו לעזוב את הקולג', אבל אנחנו רוצים ברכה, כי אבא ואמא שלנו, לא יוותרו בנקל, אנו חפצים אנחנו בברכה שיהיה לנו הכח לעמוד בהחלטה, לממשה'.

מרן ראש הישיבה נעמד לברכם בחום אופייני. ואז הפטיר ואמר לאחר צאתם - אפילו רק בשביל קומץ בחורים אלו, הייתי חייב לטרוח ולצאת לדרך הארוכה, כשניכרת היטב הקורת רוח שהיתה על שפתיו.

ביום ראשון לאחר השבת התקיים כינוס מחנכים בביתנו בבולטימור,

מרן ראש הישיבה נשאל, באשר לחינוך הבנות, עד כמה צריך שתהיה הבת משכלת?

והוא השיב - בנות ישראל מעולם לא היו משכילות. רובן אפילו לא ידעו לקרוא ולכתוב - ורק בודדות ידעו. בכל עיירה היתה אחת שנקראה "הדאונעק" - "המתפללת", שכולן היו חוזרות אחריה אפילו את התפילה. וראו אלו דורות הן גידלו. כאלה היו גם אמותיהם של גדולי הדורות, שבדמ־עותיהן ותחינות ליבן זכו.

אך הדורות ירדו - ולעתים הבנות נמשכו ללימודים בחוץ, והיה הכרח לייסד מסגרת חינוך הבנות! בעקבות זאת, התירו גדולי ישראל לייסד מסגרות, כשהעקרון היה למנוע חלילה היסחפות החוצה. כך שהכלל הוא המינימום שבמינימום שבכוחו למנוע הליכה למקומות האסורים - זו המידה, אך כל ענין צריך להיבדק לגופו והוא מסור להכרעתם של גדולי הדור שבכל דור ודור.

■ **היו דברים שהפליאו בתשובותיו את השואלים?**

פקחותו הנודעת היתה לשם דבר, כשנשאל מה הם הקריטריונים לזריקת ילד מהמוסד הלימודי ומי מחליט, השיב ברורות - אלו הם דיני נפשות, שאי אפשר לדונם יחידי, שכן אי אפשר לזרוק בקלות. ואמר, שמעתי אודות אחד מגדולי הדור שעבר, שכאשר למד בישיבה, ראש הישיבה, אחד מגדולי ראשי הישיבות בעצמו, לא היה מרוצה ממנו ולכן לא רצה שישאר בישיבה. לימים, כשראה מה יצא מאותו בחור, הודה בטעותו. רואים שאפשר לטעות וזו עלולה להיות טעות גורלית, שעלולה להפסיד את גדול הדור הבא. מרן החפץ חיים מעולם לא הוציא תלמיד מישיבתו. לעתים יש הכרח, אבל חייבים לדעת שאלו דיני נפשות ולפעול בהתאם. צריך לשם כך ועדה שתכריע, לא לדון יחידי.

לאחר מכן הוא נשא שיעור תורני ושיחה בהיכל ישיבת "נר ישראל" בבולטימור, שאל בני הישיבה הצטרפו ובאו המוני בני העיר. ולמחרת בבוקר ביום שני היתה השיחה בתלמוד תורה "שארית הפליטה" בבולטימור, ולאחר מכן נשא שיחות במתיבתא ובת"ת חפץ חיים, והמשיך בשיחה במתיבתא בולטימור, והם הותירו רושם בל ימחה שעד היום נזכרים בכך בערגה.

ברוקלין

בס"ד. למע"כ רו"מ ישיבה מתיבתא דברוקלין ובראשם ראש הישיבה הג"ר שלמה מנדל שליט"א

שמחתי באומרים לי כי בא מועד של מאה שנה מאז יסוד הישיבה בארה"ב, ושמחים הם בשמחתה של תורה.

ויתן ד' ויזכו להמשיך ולהרחיב גבולות הקדושה, בכל מוסדות החינוך שעל ידם, וללמוד וללמד תורה בטהרתה כפי המסור לנו מדור דור. **א.ל. שטינמן**

ט' אדר ב' תשס"ח לפ"ק בני ברק יצ"ו

דטריוט

בס"ד. לכ' הר"ר צבי הירש טורגו נ"י ראש בית יהודה בעיר דטריוט שלומו ישגא מאד

יסוד כולל ללומדי תורה ברמת לימוד גבוה הוא בזמנינו הדבר הכי מועיל והיות שכבודו מקבל עליו כלכלת האברכים יבורך בכל הברכות האמורות בתורה ויזכה להמשיך להרבות תורה ושכרו אין להעריך.

אהרן יהודה ליב שטינמן. כ"ג טבת תשס"ח בני ברק יצ"ו

מספר הרה"ג ר"י פריד: כאשר שאלתי פי מרן הגראי"ל שטינמן וצידד מאוד שעלי להישאר בדאלאס ובנוגע לחשש בנוגע לחינוך הילדים אמר לי שרבים הצליחו בחינוך ילדיהם גם במקומות כאלו.

וושינגטון סיטי

בחודש חשון תשס"ה הגיע רבנו להלה סמוכה לוושינגטון [סילבר ספרינג], אסיפת בני הישיבה ובני העיר

בבנין נמוך קומה שעצובו פונקציונלי, ממוקמת אחת הישיבות המרתקות ביותר. אור זהוב שבוקע מתאורה מלאכותית, מחמם מעט את האוירה הקפואה שמקרינים בנין הזכוכית ופסי המתכת. כאן, באחד מפרבריה של וושינגטון - סילבר ספרינג, הקים הרה"ג ר' אהרן שרגא לופיאנסקי, חתנו של מרן הגאון רבי ביניש פינקל זצוק"ל, את המגדלור הרוחני. בבואו, כמעט לא נראה כאן אדם בעל ארשת וחזות של בן תורה. כובע על ראש וחליפה - מאן דכר שמם. עשור שנים אחרי, והשכונה שנתה את פניה. כאן מתגוררת האצולה האינטלקטואלית של וושינגטון. רבים מתושבי השכונה נמנים על הפקידות הממשלתית הבכירה. הם היו רחוקים מחיי תורה, והפנו עורף לישיבה שהניחה כאן מדרך רגל. עתה, האולם הומה מפה לפה. מקום התורה שהוקם כאן, האיר את הסביבה כולה. "בכל מקום רואים שהקב"ה שולח את היחידים ובידם לעשות מהפכה. כל אחד יכול", הבהיר רבנו. "כל אחד גם חייב". מעתה הוטלה המשימה על כתפיו של כל פרט ופרט. עד שהניצוצות שהובערו, יאירו את כל וושינגטון באור יקרות.

ערבית ושיחת מוסר בענין נוסח פרנקפורט בקהל עדת ישורון ליוצאי גרמניה - וושינגטון הייטס.

שם עמד על החובה לשמור מסורת ומורשת האבות ללא שינוי במסורת ועלינו לדעת שלכל שבט משבטי ישראל היתיה יחודיות מיוחדת ולכן על כל אחד מבני הקהילה זו מוטלת החובה לשמור על מורשת אבותיו ולהיות בכך מופת גם לאחרים.

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטין: משם ממשיכים לאזור וואשינגטון, שם קמה והתפתחה קהילה של מתחזקים, שזכו להצמיח בני תורה. נסיעה של כשעה וחצי, כשבמהלכה עוברים יערות ומקומות יפים מאוד. והנה מגיעים ל'מקום שממה' מבחינה רוחנית, אך בסיבוב לחצר גדולה מתגלה מחזה פלא: מאות ילדים עם דגלים של 'שמחת-תורה' מקבלים את פני מרן בשירת "אור זרוע לצדיק", וראש הישיבה מברכם בברכה מעומק הלב שיגדלו להיות גדולי תורה.

נכנסים לתוך היכל הישיבה המלא מפה לפה במגוון אנשים, אברכים, בעלי בתים וחוזרים בתשובה. את פני מרן מקדם רב המקום, וראש הישיבה דשם, הרב לופאנסקי - גיסו של הגרנ"צ פינקל זצוק"ל.

מרן מכבדו ומזכיר בדבריו שבכל מקום ישוב, רואים שהקב"ה שולח אנשים מעטים שבידם לעשות מהפכות רוחניות גדולות, וכך כל אחד יכול לעשות מהפכה.

מתפללים תפילת מנחה כאשר לאחריה פונים לצאת וממהרים לשדה התעופה הציבור נדחק בדרך היציאה וכל אחד מנסה 'לחטוף' את ברכת הצדיק. כל מי שהצליח פונה משם כשהבעת אושר אמיתי נסוכה על פניו.

לאחר נסיעה קצרה מגיעים לשדה תעופה קטן. השומרים במקום שבודקים כ"א ואחד בבדיקה קפדנית, רואים את צורת פני מרן ראש הישיבה, נבהלים ופותחים מיד את הדלת בלי בדיקה. "וראו כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך".

לונגביץ'

יום ב' י"ז מרחשון תשס"ה לונג ביץ', ". העיר שוכנת על אי צר בן 061 ק"מ, לאורך האוקינוס. כאן, במדינת לונג איילנד - "אי ארוך", נמצאת אחת הישיבות החשובות. בראשה עומד חבר מועצגה"ת הגאון הגדול רבי יצחק פייגלשטוק שליט"א - הקב"ה ישלח לו רפואה שלמה. אל המקום הגענו לתפילת ותיקין. אוירה של נכבדות שורה על המקום, כמו הבל נעים. שמועס, דברים חוצבי לב. שמו של ראש הישיבה שבלונג ביץ' נחרט באותיות של זהב בכותל המזרח של עולם התורה בארה"ב. בעקבות ידידות ארוכה וכהוקרה לת"ח מופלג, הגיע רבנו עד לכאן, למרות הטרחה שבדבר.

בצעדים איטיים לאורך הרחוב, כשהם מלווים בשירתם של בני התורה, פסע רבנו לכיוון ביתו של הגאון הגדול רבי יצחק פיגלשטוק שליט"א שנותר עטור בטליתו ותפיליו ויושב בכסא הגלגלים. הם שתקו ביחד שתיקה של אהבת גדולי תורה. לא רחוק משם, מאות מטרים בלבד, הקציף האוקינוס האטלנטי את גליו, שסערו, כמו הלבבות... ימים על ימי מלך תוסיף...

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטין:

בשעה 4:30 מתעוררים כשפנינו לנסיעה לישיבה בלונג-ביץ' בראשות הג"ר יצחק פייגלשטוק. יהודי כבן שמונים, שהיה מגדולי ראשי הישיבות באמריקה, ולפני כשלוש שנים קיבל אירוע מוחי והוא משותק וחולה עד היום.

בשעה 5:00 בערך יצאנו, השיירה בראשות מרן, בחוץ חושך והכבישים די פתוחים, אנו מהרים כי קצת מאוחר. בשעה 6:00 הגענו למקום, ההתרגשות גדולה, כל הבחורים קמים לנץ לתפילה של 'עת רצון' אמיתי. מניחים תפי־לין ונכנסים לביהמ"ד המלא מפה לפה. מתחילים 'מזמור שיר', איזו אוירה רצינית, איזו תפילה, 'ברכו', שמונה עשרה, ולאחריה סליחות מעומק הלב, "מידת הרחמים עלינו התגלגלי"... "אזכרה אלקים ואהמיה בראותי כל עיר על תילה בנוי' ועיר האלקים מושפלת עד שאול תחתיה". כמה מזעזע לומר את זה בנכר, באווירה דיוה"כ...

לאחר שמסיימים את תפילת שחרית, מרן ראש הישיבה פותח בשיחת חיזוק על דברי הגמ' בברכות (י"ב ע"א) אמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב: המתפלל, כשהוא כורע - כורע בברוך וכשהוא זוקף - זוקף בשם. אמר שמואל: מאי טעמא דרב דכתיב: ה' זוקף כפופים. וביאר כמה האדם צריך להרגיש את ההכנעה, וזאת - ענווה, וההכנעה הזאת היא סיבת ההצלחה היחידה לגדול בתורה. ומסיים בברכה.

כולם עוברים לאמירת 'שלום עליכם', חולצים תפילין, ולמטה מחכה ראש הישיבה דשם, הג"ר יצחק - כשהוא יושב בכסא גלגלים, וממתין כדי ללוות את מרן לביתו.

בהליכה של כרבע שעה מלווים כל בני הישיבה את הרבנים ברחובות לונג־ביץ' בשירת 'ימים על ימי מלך', ו'אור זרוע לצדיק', וכך עד שמגיעים לבית.

בבית נערכת פגישה קצרה עם צוות הישיבה והנהלת החיידר, ארוחת בוקר, ומנוחה קצרה.

בפרידה קשה נפרד מרן מר' יצחק כשהוא לא גומר לנשק את ידו, ומת־קדמים לביתו של הנדיב זאב וולפסון.

בבית וולפסון כל המשפחה מחכה, אך כבר אין זמן להיכנס, על כן זאב נכנס למכוניתו של ראש הישיבה ושם הוא מקבל את ברכתו של מרן.

בס"ד, הו"כ הגאון המפורסם ר' יצחק פיגילשטוק שליט"א ולכל אשר לו אך טוב וברכה כל הימים

שמעתי כי כ"ג לא מרגיש טוב ונקוה כי ירפאהו השי"ת בקרוב ויוכל להמשיך עבודתו עבודת הקודש באמירת שיעורים כסדרן ויזכה גם בעבודה הציבורית לנהל על צד היותר טוב עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו, א.ס.

ט"ז אייר תשס"ג לפ"ק בני ברק יצ"ו

לוס אנג'לס

בי"ז - י"ח אייר תשסו הגיע רבנו לביקור חיזוק ביחד עם האדמו"ר מגור. כשירדו מהמטוס הזרזרו האדמו"ר לרדת קודם, ואז פנה לקראת רבנו ואמר: שהוא רצה להיות הראשון שמקבל את פני רבנו בלוס אנגלס.

תפילת שחרית ברוב עם בכולל לוס אנג'לס ברכת כהנים במנין ספרדים בחדר צדדי

דברי חיזוק למתפללים וכך אמר:

כשברא הקב"ה את העולם, בזמן הראשון היה העולם בלי תורה, היות ועדיין לא היה מתן תורה. וכתוב שכל הדורות לא היו בסדר, כל הדורות חטאו, רק יחידים יחידים היו צדיקים, חנוך, מתושלח, אדם הראשון ג"כ, אמנם חטא פעם אחת, אבל אחרי זה הוא היה בעל תשובה והיה צדיק, אבל רוב האנשים בכל הדורות לא היו בסדר. לכן הקב"ה הביא מבול, עד כדי כך, שכל העולם מתו, הכל נכחד, אפילו בעלי חיים! רק יחידים נשארו מכל מין. ומבני אדם נשארו רק נח ואשתו ושלושת בניו ונשיהם, כולם ביחד שמונה אנשים. ועוג מלך הבשן כתוב בגמ' שהלך בצידי התיבה, וכן סיחון מובא בתוס' בנדה (דף ע' א') בשם המדרש שנולד בתוך התיבה, מאשת חם.

עכ"פ בריאה שלימה של מיליארדים אנשים, אי אפשר לדעת כמה היו, היות והיו פרים ורבים מאד, ואפשרי שהיו כבר מיליארדים מליארדים אנשים, וכזה עולם שלם כולו נמחק! היות שלא היה תורה ולא חסד, כי אם היה לכל הפחות חסד, אולי היה יותר טוב.

וחטאם היה "גזל" כמו שאמרו חז"ל שלא נחתם גזר דינם אלא על הגזל. הקב"ה שונא גזל יותר מכל הדברים, שהרי היה גם עבודה זרה, כי מדור אנוש התחילו לעבוד עבודה זרה ומאז המשיכו כל הזמן בזה, ובכל זאת כתוב שגזר דינם היה בגלל גזל, זאת אומרת בין אדם לחבירו.

וכן האנשים הראשונים שנבראו אחרי אדם הראשון, היו קין והבל, שני אנשים היו בעולם) ואולי הי' גם התאומים שלהם) עכ"פ בסך הכל היו רק כמה אנשים בעולם, והם כבר רבו, וקין הרג את הבל, מיד בהתחלה החטא הראשון חוץ מחטא אדם הראשון, היה בין אדם לחבירו.

ואותו הדבר אח"כ בא המבול וכילה את כל העולם, למה, אפילו שהיה עבודה זרה, זה עדיין לא נורא כ"כ, אפילו שבודאי זה חטא גדול מאד, אבל מה שהעולם נחרב זה בגלל גזל, "לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל", בין אדם לחבירו!

ואח"כ אחרי המבול האם זה כבר בסדר, נח ומשפחתו הם היחידים שנשארו, ותיכף ומיד שוב פרו ורבו מאד, והיו כ"כ הרבה, הגיע שוב סיפור חדש, דור ההפלגה!

ואח"כ היה מהפיכת סדום ועמורה, ובפסוק כתוב ארדה נא ואראה הכצעקתה עשו כלה, ואם לא, אדעה. ואומרים חז"ל שהיה מעשה עם בתו של לוט שנתנה לחם לעני, וגרמו לה שתמות, ע"י ששמו אותה במקום של דבורים, ועקצו אותה הדבורים עד שמתה, כזה דבר נורא, זה הפירוש כצעקתה. וא"כ לכאורה נראה שזה העיקר, אבל בפסוק ביחזקאל [ט"ז מ"ט] כתוב הנה זה היה עון סדם אחותך וגו' ויד עני ואביון לא החזיקה, מה היה חטאה, שלא החזיקה יד עני ואביון, ולא נזכר בכלל על שהרגו את בתו של לוט, כל הדברים הגרועים האלה שעשו, רק מה, שלא החזיקה יד עני ואביון, לא היה צדקה ולא היה חסד, אם אין תורה לכל הפחות חסד היה צריך להיות, ומקום שאין בו חסד אין לו זכות קיום.

נמצא שזה לא שאלה רק על כל העולם בכללו, אלא כל מקום לעצמו, שכל מקום צריך שיהיה בו חסד, וזה היה קודם מתן תורה, ועכשיו אחרי מתן תורה צריך "תורה וחסד".

וברוך השם כאן בעיר יש תורה, אני רואה שיש אברכים שלומדים תורה, ויש בודאי ג"כ חסד. אבל מה שיש יותר תורה וחסד, יש יותר קיום למקום, ולא רק כל העולם נידון יחד, אלא יש חשבון כללי של כל העולם, ויש חשבון של כל מקום לעצמו. שהרי סדום ועמורה נענשו על שלא היה בהם חסד, אפילו שבשאר מקומות היה חסד, כי אחרת גם המקומות האחרים היו צריכים להיחרב, ובכל זאת במקומות אלו שלא היה בהם חסד, ותורה בודאי לא היה) נחרבו. ומה נהיה מהם, כלום! לא נשאר מהם שום זכר, למה כי יד עני ואביון לא החזיקה. על תורה לא יכלו לדון אותם כי בכל העולם לא היה תורה, אבל לכל הפחות חסד היה צריך להיות.

וזה מה שצריך לדעת שכל מקום נידון לעצמו, וכן פוסק הרמב"ם שכל מדינה וכל מקום אם אין בהם חסד, וכן שאר הדברים הגרועים, זה נורא מאד ח"ו.

ממילא יש לקוות שהמקום הזה שיש בו ברוך ד' תורה וחסד כמו שרואים, ואולי צריך להיות עוד יותר טוב, הלואי שיהיה פי אלף, ויש מסתמא מה להשתפר יותר, וכן בכל המקומות יש מה להשתפר. הקב"ה יעזור שהעיר תתרבה בין בתורה ובין בחסד, ובודאי יצאו גדולי תורה, תלמידי חכמים, צדיקים, יראי שמים, ובזכות זה הקב"ה יעזור שכל המקומות יזכו, כל כלל ישראל בכל מקומות מושבותיהם.

אומרים שרבי חיים וואלוז'ינר אמר - בדורו, שהתורה עוד תגיע לאמריקה,) ככה אומרים בשמו, ואולי איננו אמת). ויכול להיות שהרי לפני הרבה שנים לא היה באמריקה שום דבר, ישיבות כמעט לא היה, רק ישיבה אחת והיא ג"כ היתה ישיבה חלשה, והיום ברוך ד' כמעט בכל מקום יש קצת תורה, ויש חסד, וצריך לקוות שיהיה יותר ויותר, עד שהקב"ה ירחם וישלח את הגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה.

כנס ילדי תשב"ר

גדולי ישראל ממשיכים לעבר האולם בו כבר ישובים תלמידי הכתות הגבוהות, הקמים על רגליהם ופוצחים עתה בשירת 'ימים על ימי מלך תוסיף'. הם נרגשים, ולא רק הם. גם מחנכיהם, גם הורים שהגיעו, גם האורחים הרבים. הרב שמחה אולמן, מנהל התלמוד תורה דלוס־אנג'לס, פותח בכבוד גדולי ישראל ושגב המעמד ומבקש רשותם לדבר אל הילדים בשפת המדינה המובנת להם יותר.

הוא ממשיל את משל השעון, הממוקם בכל בתי המדרשות על הקיר, גבוה, כדי שיד אדם לא תהיה מסוגלת לגעת במחוגיו. 'השעון הוא מורה דרך, לא כל אחד יכול לקבוע את השעה כראות עיניו. השעון מכתיב את סדר היום, הוא הקובע אימתי הגיע זמן תפילה וכד', ולא כל אחד יטהו כרצונו. כאלו הם גדולי ישראל, מאורי הדור. הם ניצבים מעלינו, מעל להשגת אדם, מורים דרך, מנתבים אורחות.

"הייתי, הוא מספר לילדים, אצל גדולי ישראל לפני המעמד ושאלתי מה המסר שאעביר לכם. כ"ק הרבי שליט"א אמר לי, 'תינוקות של בית רבן, שיתעלו בתודה וביואת שמים, אך שיהיה עם איידלקייט, עם עדינות־הנפש'. ראש הישיבה שליט"א ביקשני שאעורר על חשיבות לימוד בספרי מוסר, שהרי אין כמו לימוד מוסר כמדפא לנפש".

ראש הישיבה שליט"א משמיע דברים קצרים לפני הילדים. כבר לא היה צורך בדברים ארוכים יותר. הילדים קיבלו מטענים שלמים של התייחסות, של חיות. המעמד דיבר אל ליבם, המראה הרטיט את נימי נפשם. המסר היה ברור וחד. לו רק ישכילו ויתמידו, אם רק יאלפו עצמם לעדינות; אם ילמדו מוסר ויבקשו להתעלות בתורה וביראת שמים - עולמם לפניהם להצלחה ולכל טוב עולמים.

אף ראש הישיבה אינו חוסך ברכתו מהם. "ילדי ישראל היו במתן תורה ערבים לקדוש ברוך הוא. הם ערבים לכלל ישראל (שהש"ר א' פ' ג א), ולכן הם צריכים לשאוף להיות גדולים בתורה. ובפרט כאן, במדבר הרוחני בלוס־אנג'לס, שהרי התורה ניתנה במדבר".

לאחר הדברים - תם המעמד. הילדים עוברים בסך לפני גדולי ישראל, מביטים ונפעמים, מברכים 'ימים על ימי מלך תוסיף', מודים על הזכות ומתברכים בכפליים, לעלות מעלה מעלה במעלות תורה ויראת שמים.

כנס בחורי הישיבות בהיכל ישיבת לוס אנג'לס ושיחת חיזוק

ואמר בתו"ד של שימי הספירה הם ההכנה לקראת מתן תורה, וכי בכל יום ויום צריך לעקור מדה רעה מן הן האדם, כמו שכלל ישראל שיצאו ממצרים, וראתה אז שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא במחזה, ואעפי"כ לא קבלו את התור מיד, אלא עמלו לתקן בכל יומעוד מדה ועוד מדה מאותן מ"ט שערים שהי שקועים בה, עד שהיו ראויים לקבלת התורה. הארה זו חוזרת בכל שנה והיא המובילה לויחן שם ישראל כנגד ההר.

הזמן דוחק והנה החיזיון המפעים חוזר על עצמו בישיבת לוס־ אנג'לס, לפני מאות בחורים. גדולי ישראל מגיעים יחדיו במכונית אחת, נכנסים אהדדי להיכל הישיבה המלא וגדוש מפה לפה ומתקבלים בשירה אדירה. "תראה תראה", מצביע בחור צעיר באוזני חברו על שרואות עיניו. "אמרו לנו שמגיעים 'אורחים', ובאמת הגיעו מלאכים יראתי מלהביט". מן העבר האחר, פונה בחור נוסף לחברו: "ראה איך הם מכבדים אחד את השני, **כיצד הרבי רוצה שראש הישיבה יכנס לפניו וכיצד ראש הישיבה ממתין לרבי. אם הם כך - מה נאמר אנו?**"".

את התשובה, בעז"ה, הם יתנו במעשים. אכן כן, הליכותיהם של גדולי ישראל מחייבות. הדבק בתלמידי חכמים ובמדותיהם. ישיבת לוס־אנג'לס היא

אי של תורה במדבר רוחני אי־שם בקצה העולם. בית המדרש נראה ככל בית מדרש אחר ברחבי העולם היהודי. על הקיר מתנוסס שעונאותיות גדול, תחתיו נכתב: "אם לא עכשיו אימתי". מעליו חקוק פסוק: "לבי לחוקקי ישראל המתנדבים בעם ברכו ד' - בית המדרש רייזמן".

ראש הישיבה המקומית, הגר"ח גרוס, מקדים דברים על חשיבות כבוד התורה, על המחייב שבביקור גדולי ישראל שהטריחו עצמם למענינו, על משמעות ה'יחד' האדירה, שהיא המפתח להצלחת יהודי עובד ד' בעמל־חייו.

בינוס מחנכים - שאלות ותשובות

בטרם התיישבו במקומם, התפתחה ביניהם שיחה אם מותר לשבת כאשר הגב מופנה אל ארון הקודש. רק אחר שהכריעו שניתן לעשות כן רק בדרך ארעי, הם תופסים מקומם. מן המעמד כולו ניתן לראות עד כמה מייחסים גדולי ישראל חשיבות למלאכתם של העוסקים במלאכת קודש זו, של הנחלת תורה ויראת שמים לדור העתיד.

ניתן גם, כאמור, לראות בחוש, את מידת ההערכה והקירבה בין שני גדולי ישראל, את השיח המיוחד הנהדר והנאדר בקודש. הארת הפנים הבוהקת מעלה את כל הנמצאים לאטמוספירה שונה. כל הנוכחים יזכרו את אשר שמעו. יזכרו וינצח את כל אשר ראו ולא ניתן לחזור עליו במילים.

ילדי ישראל, שוב עומדים במרכז הדיון. הדיון נסוב על שאלות בעניני גישה לתלמיד, ענישה - אם וכיצד, פנימיות הנפש ועבודת ההתעלות העצמית המתבקשת מהמלמד ומהמחנך, ואיך יהיה טופח על מנת להטפיח, דרכי לימוד, הישגי התלמידים ועוד. הרב יואל בורשטיין, מנהל "בית יעקב" לוס־אנג'לס, פותח בדברים קצרים ומקדם בברכה ובתודה בואם של גדולי ישראל, ומכבד את ראש הישיבה שליט"א להשמיע דברי ברכה והדרכה.

הדברים קצרים, אך נוקבים וחודרים: אאע"ה מסר נפשו לרבש"ע. הסכים להפיל עצמו לכבשן האש, שמובא כי רק כאשר הגיעו לקירבתו היו נשרפים. ובכל זאת, כאשר נותנים סיבה מדוע נקרא אאע"ה 'אהובו של מקום', הרי זאת בגלל "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ד'". לא בגלל המסירות־נפש, אלא בגלל אשר יצוה דרך ד. מכאן רואים את החשיבות שבחינוך.

מכל אשר קירב אאע"ה לבורא יתברך, 'את הנפש אשר עשו בחרן, אף אחד לא נשאר. לא היה להם המשך. למה? - כי לא חינכו אותם. הם עצמם נהיו טובים, אבל לא חינכו הלאה. לכן לא נשאר מהם. חינוך הוא הדבר החשוב ביותר. הוא היסוד: דבר ראשון לחנך את הילדים. כל אבא הוא מחנך. אבל קודם צריך לחנך את עצמו... לכן, מוסרים את הילד למחנכים, אבל צריך שיהיה רק חינוך טהור.

איך מלמד יכול להשפיע? איך אפשר להשפיע על אחרים, על ציבור? - ידוע משל הכוס המלאה. אם רוצים שימזג ממנה לכוסות נוספות צריך למלאות אותה על גדותיה. כדי להשפיע - צריך להיות מלא בעצמו. כל אחד צריך לדאוג שהוא עצמו יהיה מלא, שכל מלמד ילמד מוסר. מסופר שמרן ה'חתם סופר' זי"ע למד ב'חובות הלבבות' לפני השיעורים שמסר.

מלמד צריך לזכור שמלאכתו היא מלאכת קודש. אם מלמד מגיע לכיתה לא כל־כך מרוצה, דברים בבית לא היו לרוחו - שלא יעביר ההרגשה שלו לתלמידים. מלמד צריך שיזכור שהוא לומד תורה עם ילדי ישראל. עם נפש יהודית. הוא צריך להכין עצמו טוב לקראת השיעור. ובמה? - א. שיהיה מלא יראת שמים. ב. שידע שהוא לומד עם נשמות של כלל ישראל. הרבש"ע ציווה להעניק לילד חינוך וצריך המלמד לדעת שהוא עוסק בנשמות.

העיניים נשואות עתה אל כ"ק אדמו"ז מגור שליט"א, שיאמר דברי ברכתו. "ראש־הישיבה אמר הכל", אומר הרבי, ומחווה בידו לפותח והמנחה להמשיך בסדר היום. (בשעות הערב, במפגש עם רבנים, יאציל להם כ"ק האדמו"ר שליט"א מברכתו, "יעזור השי"ת וכל רב יוכל להשפיע במקומו תורה ומצוות ויראת שמים כפי יכולתו". וראש הישיבה שליט"א ישלים ויאמר: 'די ברכה פון דעם רבין איז א גוטע ברכה'.)

את אשר הצענו כבר במהלך הכתבה הזו, כדאי לשוב ולהציע: עיצמו נא, קוראים יקרים, עיניכם ושוו לפניכם את כ"ק האדמו"ר שליט"א וראש הישיבה יושבים אהדדי, מאזינים בכובד ראש לשאלות ומשיבים עליהן כמעט יחדיו. והשאלות מפורטות מאד, הן אינן עוסקות במה שנקרא 'תיאוריה ופילוסופיה', אלא במה שנתקלים בהם מלמדים בכתות השונות.

כמו למשל, השאלה הבאה: יש איסור של הלבנת פנים ואונאת דברים גם בילדים ובתלמידים, אבל האם יש אופנים שמותר לדבר בלשון חריפה, בהע־לבה, כדי להוכיח לתלמיד, כגון: 1. שהוא מפריע ללימודים וקשה לדבר אליו בסתר באמצע השיעור; 2. שהוא עושה דבר שלא כהוגן לפני אחרים, וצריך להוכיחו ברבים כדי שיבינו תלמידים אחרים שלא נכון לעשות כמעשיו; 3. באופן שרגיל התלמיד להפריע; והתוכחה ברבים, העלבון, ישמשו בתור עונש.

דממה מושלכת באולם. דומה היה שהמחנכים עצמם ביקשו לבדוק האם לשאלות כגון אלו התכוונו גדולי ישראל; כיצד יתייחסו, כיצד ישיבו: האם יתנו מענה כולל, או שמא ירדו לפרטי פרטים. ראש הישיבה מבקש שכ"ק אדמו"ר מגור שליט"א ישיב ראשונה. והדברים נאמרים לאט ובהטעמה:

יותר טוב להמתין להפסקה. ילדים אחרים אינם צריכים לדעת על כך. ואם מביישים ילד לעיניהם, הם לומדים מרבם לבייש אחרים. צריכים לחפש דרך להוכיח תלמיד שמפריע, אבל לא כאשר ילדים אחרים רואים.

זאת ועוד, אם מוכיחים מיד במקום - עשויים להוכיח יותר בתקיפות, ולפעמים אף בכעס. אם מחכים להפסקה - אפשר שהתוכחה תהיה יותר בישוב הדעת של המוכיח.

ראש הישיבה: אין לבייש את הילד לנגד עיני חבריו. אין בכך כל תועלת, רק נזק, חלילה.

■ **ואם התלמיד מאד מפריע, מה יעשה?**

כ"ק אדמו"ר שליט"א וראש הישיבה משיבים כמעט יחדיו: יוציאו אותו מן הכיתה, אך לא יביישו אותו ברבים.

הנה כי כן, ראו נא מי דואג דאגתם של ילדי ישראל טהורים, מי נושא בעול שלהם. על לוח לבם לזכרון תמיד נושאים אותם גדולי ישראל. הם דואגים להם כאשר הם מתעלים בתורה הקדושה; הם עמם גם בעת מעידה ונפילה. הפריעו, לא הקשיבו, הקשו על המלמד במלאכתו. גדולי ישראל עדיין מחפשים להם תקוה מבקשים להציל להם את העתיד, משתדלים שלא יעלבו בהם חלילה.

המעשה אשר עשו אלו אינו מעשה טוב, אבל למרות זאת, הם מותירים פתח לתקוה. הם חפצים בהתעלות כל תלמיד ותלמיד יהא מצבו אשר יהא. הם מעבירים מסר: אל יאוש.

אך ראו גם ראו את המחנכים, אלו שההורים הפקידו בידיהם אה מלאכת חינוך הבנים. הם אינם עושים דברים כלאחר יד, הם בוחנים את עצמם שוב ושוב בטרם יעירו. כבודם ומעמדם של התלמידים, בכל מצב ובכל הנסיבות, היוו עבורם את השאלו הראשונה אשר הציגו באותו מפגש פומבי ומיוחד.

מהותו של מלמד - (ושוב הערה מתבקשת ומחובבת: הדברים נאמרו ע"י גדול ישראל בכלליות, כך שברור שאין להסיק מהדיווח שלנו המתבסס על שמיעת־אוזן, מסקנות למקרים פרטיים, שם כל ענין צריך להיוון נדון לגופו, עפ"י חלקי בונה וסותר שלו.)

■ **ניטול לדוגמא שאלה שונה, גם היא מחיי היום־יום בתלמוד תורה: האם מותר למלמד של ילדים קטנים ביותר לנהוג בשחול וקלות־ראש (זעך מאכען צו נאר), כדי שלא ישעמם לתלמידים וימשוך לבם ע"י שישתטה. האם מותר לו?**

ראש הישיבה, פוטר את השאלה כמעט בטרם נסתיימה הצגתה: זו לא דרך. כ"ק אדמו"ר שליט"א מזכיר דרשת חז"ל(חגיגה טו:)"כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא - אם דומה הרב למלאך ה' צב־אות יבקשו תורה מפיהו", על הרב להיות לפחות דומה... ליצנות? - חלילה. הילדים ילמדו ממנו ליצנות.

המסר כאן ברור, משיחים אחר כך המלמדים בינם לבין עצמם. גדולי ישראל נתנו לנו להבין שאנו משמשים כסמל לתלמידים. הם רואים את המלמדים שלהם, את התנהלותם והתנהגותם, ומכך הם מסיקים מה ראוי ומה לא. אם נבייש ילד לעיני הכיתה, אפילו אם אנו חושבים שזה לצורך, הילדים ילמדו - חלילה - שלבייש זה לגיטימי. אם ננהג בשחוק ובקלות־ראש, אפילו אם הכוונה היא למשוך לב התלמידים, הם יסיקו מכך שליצנות היא דרך חיים.

כזה הוא סוג השיח שבין המלמדים והמחנכים בלוס־אנג'לס לבין גדולי ישראל. שעה נינוחה, הזדמנות פז נדירה, המנוצלת בדווקא לסוגיות שבשי־גרה, לגביהן מבקשים לקבל התייחסות מאת גדולי ישראל הישובים נכחם, מאירים להם פנים ומעניקים להם את מלוא התחושה כי המלאכה אותה הם מבצעים והשליחות עליה הם מופקדים - אין להן ערוך.

■ **הנה למשל, שאלה בעלת אופי שונה, המגיעה מנקודת מבט של מנהל תלמוד־תורה: האם יותר טוב לשלם לכל המלמדים ב'חיידר', אותה משכורת בדיוק, או אם יותר טוב לשלם לכל מלמד כפי ראות עיני ההנהלה, ובכך יהיה דרבון לכל מלמד שירגיש שמעריכים את השקעתו וגם לגרום ל'קנאת סופרים'?**

ראש הישיבה מעיר למשמע השאלה, בהארת פנים המיוחדת לו, שעדיין לא ראה שהמלמדים עשירים כ"כ, עד שבאים לדון בשכרם הגבוה... לגוף הדבר, הוא מזכיר את אשר מצינו אצל יוסף הצדיק שכתונת הפסים שנתן לו יעקב אביו יותר מכל אחיו גרמה לקנאה, כמ"ש 'ויקנאו בו אחיו', ומכאן שגם כשמתכוונים לטובה, עכ"ז יש לחשוש שהשינוי גורם לקנאה! וכי חובה היא להנהלת הת"ת לדאוג שלא תהיה חלילה קנאה בין המלמדים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א מוסיף לדברי ראש־הישיבה, כי מדברי הרמב"ם משמע כי ענין זה הוא מעיקר הדין, שכן כתב להלכה (הלכות נחלות פרק ו הל' יג) "צוו חכמים שלא ישנה אדם בין הבנים אפילו בדבר מועט שלא יבואו לידי תחרות וקנאה כאחי יוסף עם יוסף". זה יגרום קנאה ולא יותר.

ראש הישיבה מבהיר שוב, שהאפליה בין המלמדים תגרום לקנאה, ואין הדבר ראוי. אם ההנהלה מצאה מלמד מיוחד שהיא חפצה ביקרו, אזי רק אם אפשר שיוסיפו לו והמלמדים האחרים לא ידעו מכך, אולי ניתן להסכים לזאת.

■ **שאלה אחרת, לשם המחשה, עסקה במלמדים שיש להם קשר חזק עם תלמידים מהשנה שחלפה, ואם יוסיפו להחזיק עמם קשר וללמוד עמם הדבר יוסיף להם מאד; אבל אם ישמרו כזה קשר יהיה זה על־חשבון הזמן של התלמידים הנוכחיים. למי אפוא דין קדימה?**

כ"ק אדמו"ר: פשוט שמצד מחוייבות המלמד לתלמידיו יש דין קדימה לתל־מידים הנוכחיים. שהרי המלמד הוא שליח של האבא, לקיים מצות 'ושמתם לבניך'. הוא שליח של האבות ללמד ולהשקיע את הזמן בתלמידים הנוכחיים.

ראש הישיבה: בוודאי שכך. המלמד יכול לעודד את התלמידים משנה קודמת, אבל ללמוד, לייחד זמן ומאמץ, הוא צריך עם התלמידים הנוכחיים.

במסקנת הדברים מדגישים ראש הישיבה שליט"א וכ"ק אדמו"ר שליט"א, שבזמנים שאינם בסדר הלימוד הקבוע בתלמוד־תורה, כמו בשבת וכד', יכול בהחלט המלמד ללמוד עם תלמידים משנים קודמות, לעודדם ולטפחם ולהצעידם במעלה המסילה העולה בית ד'.

עוד שאלה אשר תמחיש את אשר עמד על סדר היום בביהמ"ד "בית יהודה" בלוס אנג'לס, באותה שעת אחר הצהריים בה נתכנסו ובאו מחנכי העיר והמלמדים לדון לפני גדולי ישראל, היא זו העוסקת במהותו של המלמד. וכה שאל הרב בורשטיין בשם הנוכחים:

■ אם שני מלמדים מתמודדים על אותה משרה. יש אחד שהוא יותר תלמיד־חכם ויותר ירא־שמים אבל פחות מקצועי; ומולו אחד שהוא יותר מקצועי ופחות ת"ח ופחות יר"ש. את מי מהם להעדיף?

ראש הישיבה: קשה למדוד דבר כזה. איך מודדים מי יותר ירא־שמים?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: יראת שמים זו הדלת להיכנס לתורה (רש"י יומא עב:).

ראש הישיבה: "חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עבידי"". (שבת לא:) - אך אם בכל זאת מדדו, ואם בידוע שפלוני הוא ירא־שמים יותר, בוודאי שלו דין קדימה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הגמרא בשבת, לא:, כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצו־ניות לא מסרו לו, בהי עייל. ולשון רש"י שם: "יראת שמים דומה לפתחים חיצוניים - שדרך להם נכנסים לפנימיים. כך אם יר"ש הוא - נעשה חרד לשמור ולעשות ואם לאו אינו חש לתורתו"".

תם ולא נשלם. על הפרק עמדו שאלות נוספות, אשר ביקשו לעסוק בדרכי לימוד, דרכי הוראה, שמירת התלמידים מפו מכשולות וכד'. מארגני המעמד מספרים לנו לאחר סיומו, של כל אשר הכינו מראש עבור מעמד פומבי זה הם הביאו בסופו של דבר, וכי שאלות נוספות עלו במסגרת פרטית יותר ומצומצמו אולם את רוח הדברים הם קלטו היטב: התלמיד הצעיר, הוא תקו העתיד. דאגת גדולי ישראל נתונה אליו. הם דורשים את טובת מבקשים את הצלחתו, רוצים שכל נער יהודי - לאילנא רברבא יתעביד.

בינוס אברכי הכוללים - כינוס רבנים במלון הילטון - כנס כל בני העיר באולם הכינוסים של הילטון תפילת מעריב ברוב עם

שעה ארוכה קודם הכינוס בהילטון יוניברס, כבר לא היו מקומות ריקים. גם לא על הכסאות שמחוץ לאולם. המסכים הענקיים שאמורים להעביר את הארוע במעגל סגור, טרם הראו דבר. אבל כבר היה צפוף, הירידה מהאוטוסדרדה הסואנת, היתה פקוקה. הכל השחיר בזכות הנוף האנושי. נברשות בדולח בגודל של כעשרים מטרים)! פארו את התקרה. חלקן היו מרובעות, אחרות צורתן ככוכבים. אבל לא זו היתה התאורה. האור האמיתי הבליח, כשהאיר המזרח. מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א, נכנסו ביחד אל האולם הגדול שנמלא בחמש אלפי איש. המעברים התמלאו. הכל הפך לגוש אנושי שכרה אוזן לקלוט כל איושה וצמצם אישונים כדי לחדד את התמונה הניצפית. ביחד! כאיש אחד בלב אחד! ביחד, לביצור חומות הדת! ביחד לחיזוק החינוך היהודי הטהור! ואתה יודע, שלא רק חמש אלפי אנשים נוכחים, צופים בארוע. עיניו של כל העולם היהודי, נשואות אל האולם הענק הזה. וקול התהלים "קויתי ד' קיוותה נפשי ולדברו הוחלתי", כשהוא בוקע מאלפי גרונות ועולה כלהבה ממעמקיו של כבשן, ממחיש היטב את חומה של הטמפרטורה. ממעמקים קראתיך ד'.

רבנו, נושא דברים. הוא קורא לחזק את שבת קודש: חייבים לקבל קבלה טובה. מוכרחים לחזק. להקדים שביתה ממלאכה, לפחות שלושים דקות קודם. לא להכנס לקודש, ישר מתוך אבק החול. כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א נושא דברים (ראה מסגרת דברים במילואם). והגאון רבי אשר וייס שליט"א, תרגם את המילים לשפת המדינה. את שפת הלב, הכל הבינו. את ה"ביחד". ראו את ה"ביחד", הרגישו. את השירה האדירה "ימים על ימי מלך תוסיף", שמעו. הקולות הלמו ברקות. אח"כ, כאיש אחד בלב אחד, עמדו הכל וזעקו: "שמע ישראל ד' אלוקינו ד' אחד". תפלת ערבית. קהילה שלמה בערה באש הנשמות, באש של אהבה, באש של "אחד" - וזעקו: ד' אלוקינו ד' אחד.

הרשימה הזו, אינה יורדת לפרטי פרטים. היא מבקשת רק לגעת בשורשיו של מסע. והשורשים האלה הגיעו גם לטורנטו. האולם הענק של בית יעקב, היה מלא מפה לפה. כולם היו שם. באו מכל החוגים, הגיעו מכל העדות. אור אפלולי האיר את האולם רחב הידים. ורק כותל המזרח, המוגבה, היה מואר באור יקרות. התאורה הפיזית הזו, אולי היה בה סמל. זה המבט הנכון. מלמטה, למעלה! מהמקום החשוך, אל מקור התרת הספקות, אל האור.

היה זה הרב משה יעקב קנר, שהטיב להגדיר את מה שהתרחש לעיני האנשים: "כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא". הגמ' במסכת מגילה מספרת על "שני אורחים" שעברו את הים ובאו בעת קבלת התורה מארץ ישראל, להר סיני. שני הרים: הר תבור והר הכרמל. שניהם, ברבות השנים, היו למקומות בהם התקדש שמו של הקב"ה לעין כל. ברבים! "לך ומשכת בהר תבור, - שם נמשך לבן של ישראל ללחום מלחמת הקדושה נגד טומאת כנען. בימי דבורה הנביאה הדהדה שם שירת ההתבטלות לד' 'יתברך: אנכי לד' אנכי אשירה אזמר לד' אלוקי ישראל. הרים נזלו לפני ד' זה סיני מפני ד' אלוקי ישראל. גם בהר הכרמל התקדש שם שמים בפי רבבות אלפי ישראל. שם נרפא מזבח ד' ההרוס והתגלתה האמת האלוקית, עת ירדה אש מן השמים ותלהט לבות העם. גם זה בא מכוחו של סיני (ילקוט שופטים).

לאחר יותר משלושת אלפים שנה", זעק הרב קנר, "זוכים אנו לבואם של שני הרים מארץ הקודש. גם הם, כמו אז, עברו את הים ובאו למדבר העמים. הם באו למעמד קבלת התורה, לכנס של חיזוק התורה, לחזק את היניקה מסיני. ההרים הללו מסמלים קידוש שם שמים. הררי קדם, הררי קודש, הררי אלף.

אשא עיני אל ההרים - אשא עיני אל ההורים למלפני ולמעבדני) בראשית רבה). לא רק כהרים הם באו, אלא כהורים, כאבות לבנים שגלו למדינת הים. במסירות אבהית באו. בהמשך דבריו הזכיר הרב את דברי הפסוק (איוב כט) "כאשר הייתי בימי חורשי בסוד אלוק עלי אהלי". מבאר רש"י: כשהיו כשרי הדור באים לאוהלי להווסד בדברי הקב"ה בתורה, הוא בגדר סייג לשעה. גם כשאיוב שרוי בתהומות יגונו מתבוסס במעמקי מכאביו, זכרון אחד חרוט בלבו. עזוב ונטוש, מיוסר ואומלל, אך זכרון בודד ניצב אל מול עיניו כתמרור: זכרון המראות הנאדרים מאוהלו בימים אחרים, עת הכשרים של הדור התקבצו שם, כדי לחזק את הדת ולבצר שלטונה של תורה. זה החותם שצריך להחרט בתודעת הנוכחים, תבע הרב קנר.

כמו בכל המקומות, השירה האדירה שליוותה את בואם של גדולי ישראל, לא היתה עשויה מתוים, אלא מנימי לב. היו אלה מעמדות אדירים של כבוד התורה, מעמדות אדירים של אלפים שבאו לחלוק - והם קמו ושרו מקמי ספר, ספרי תורה חיים.

לוס אנגלס שוכנת בצידה השני של היבשת. השדרות הרחבות שחוצות את המרכז הסואן ואת פרברי המגורים באזורים השבעים, מעוטרות בעצי נוי. בתים רחבי מידות, הם קצהו של החלום האמריקני, הנוכרי הזר. קרוב יותר למרכז המסחרי, שוכן היכל הישיבה. כאן נמצא הגרעין הקשה של חיי הדעת באזור. כמו צדפה שסוככת על פנינה יקרת ערך שהולכת ומתהווה בתוכה, סוגרים הקירות העבים על בני הישיבה. הכל אטום, כדי שרוח החומרנות ואוירת המקום לא יוכלו לנשב מבעד לחרכים. הגאון רבי אליעזר גרוס שליט"א - ראש ישיבת "ישיבה גדולה דלוס אנג'לס" עמד וברך שהחיינו. קולו פרט על מיתרי הלב. הוא רעד, דמעה מלוחה נגרה על פניו. מול האולם המלא במאות בני ישיבה שנקבצו לכאן מכל מוסדות התורה, הוא דיבר על כבוד חכמים. כאן בהיכל ריזמן, השעון גדול שנקבע על הקיר, לא חדל מלתקתק את הרגע, את העכשיו. הכתובת שעליו זעקה - "אם לא עכשיו, אימתי". רבנו "דבר על הקושי של בני ישראל לטפס מתוך מ"ט שערי טומאה. בכל יום היה עליהם לתקן מידה אחת. וזה היה קשה, כי איך מתקנים מידות כשעדין לא ניתנה תורה? אבל אנחנו יכולים! לנו יש תורה"! והוסיף כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א: שרי אלפים ושרי מאות. כיצד מארגנים כזה מבנה סמכותי? הרי כל אחד רוצה להיות שר אלפים ולא שר מאות? אבל אז, כל אחד הכיר את מקומו. היתה בהם תחושת האחדות. וכשכל אחד הכיר את מקומו, אפשר לקבל את התורה!

קולו של הגאון רבי אשר ויס שליט"א חידד את התחושות. חיתוך הדבור שלו, חד. השליטה שלו בשפת המקום, היא הרבה יותר מתרגום. תנועות הידים והבעות הפנים, משתלבות לאמירה הגדולה. והוא הביא את דברי הרמ"ע מפאנו בספר מעין גנים, שהגזרה בימי ספירה היתה על הרב, ועשרים וארבעה אלף מתלמידיו היו פדיון הנפש. זה היה שבר של דור שלם. עשרים וארבע אלף תלמידים נפטרו, ולנו זה יום שמחה? הרי נותרנו עם החורבן?! כן! כי אם נשאר גדול הדור, זה יום שמחה. שמחה, כי תורה קום תקום! הקב"ה שגזר גזרה נוראה, חמל עלינו. הוא הותיר את מנהיגו של דור. זהו יום שמחה! כך זעק הגר"א ויס בהיכלה של ישיבת לוס אנג'לס. אם נותרו מוסרי תורה, תהיה תחייה מחודשת!

דברי רבנו בקיצור: העולם כולו צריך חיזוק, בכל דור התורה צריכה חיזוק גם בדור של התנאים רבי יהושע בן לוי יצתה בת קול ואמרה אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, על אחת כמה וכמה בדורות אחריהם צריך חיזוק.

היות והעולם חייב להיות מתאום לתורה ולא חלילה להיפך שהרי הקב"ה איסתכל באורייתא וברא עלמא הרי ממילא החובה היא לעשות כמה שיותר כדי שהעולם יהיה מותאם לתורה ובלי תורה אין כלום. תורה זה הכל.

לכן צריך לחזק מאוד את הלימוד, ושהחים יהיו עפ"י התורה והמצוות כי זהו הקיום של העולם.

מכתב

בס"ד. לכ' בני קהילת לוס אנגלאס שלו' וישע רב. שמעתי שאתם רוצים לכנס אנשי הקהלה ולהשמיע גודל ענין הצניעות והיות שזה מהדברים העיקרים מאד וח"ו אם אין צניעות כתוב ושב מאחריך היינו סילוק שכינה ח"ו לכן בודאי תזדרזו מאד לחזק ענין הצניעות ובודאי יהי' מזה תועלת גדול ונזכה להרבות קדושת ישראל ונזכה לגאולה האמיתית בבא"ס.

א.ל. שטינמן. ב' אדר תש"ע לפ"ק

לייקווד

הרבה טרח רבנו למען העיר והישיבה המפוארה דשם, בתחילה נביא מכתבי רבנו לתשובי העיר בענינים שונים, ולאחר מכאן נביא מתיאור ארבע ביקורי רבנו בעיר.

בס"ד, לכ' הנאספים להכנסת ס"ת וחנוכת בית המדרש "בית דוד" ע"ש הג"ר דוד ברקין ז"ל בעיר ליקוואד ה' עליהם יחי'. שמחתי להוודע שאתם זוכים בחנוכת ביהמ"ד לתורה ולתפלה ובודאי המקום ישמש לדבר השי"ת ותורתו שיוכלו ללמוד שם בהרחבת הדעת ולשפוך שיח חנונם להבוית"ש בבית המקדש מעט שנקרא שם שמים עליו ולמותר יחשב להאריך ולבאר שבחה של יסוד בנין כזה, וגם זכיתם להכניס לביהמ"ד ספר תורה שנכתב ע"י הר"ר יצחק בלונדר שליט"א לע"נ האברך הצנוע מוכתר בתורה וירא"ש הרב יעקב ידידי' פרידמן ז"ל, וזה מוסיף בקדושת המקום.

ויתברכו הנדיבים יחד עם כל הציבור שבאו לכבד את המקום קדוש, גם יתברכו שקול התורה לא יפסק שם, וגבולות הקדושה תפרוצנה בכל עוז על ידכם כרצונכם וכרצון כל מבקשי השי"ת. י"ט כסלו תשס"ח לפ"ק בני ברק יצ"ו

כולם ידועים שישיבת ליקווד היא ראש של כל הישבות באמריקה, ר' אהרן זצ"ל יסד את השיבה ואז זה הי' ישיבה קטנה, אבל ב"ה הישיבה גדלה והיא ראש לכל הישיבות באמריקה וכולם מסתכלים על הישיבה הזאת, ואפשר לומר על השיבה באר חפרוה שרים, מאותו באר שיוצא מים ואין מים אלא תורה, חפרוה שרים, עשה ר' אהרן שהי' אדם גדול, ועד היום הזכות שלו שהישיבה מצליחה באופן יוצא מהכלל, וצריך לדעת שהשישיבה הזאת היא עמוד, בכל הישיבות צריך לתמוך, אבל במיוחד בישיבה זו שהיא המרכז לכל הישיבות שכולם מתסכלים עליה ומשם יוצאים יר"ש ות"ח גדולים, והעיר כולה עם תורה בזכות הישיבה, וממילא צריך מאוד לתמוך בישיבה שתוכל להמשיך, עד שהקב"ה יעזור שתבוא הגאולה צריך מאוד שימשיך המקום הלאה, והעיקר שיצאו ת"ח גדולים ויר"ש , והקב"ה יעזור לכל אלו שיתרמו להם ולכל משפחתם ברוחניות וגשמיות וכל טוב. (קובץ אגרות קנ)

בס"ד, מע"כ איש החסד וההטבה, ... נ"י ויזרח לעד, ולכל הנלווים אליו נועם ה' עליהם. אחדשה"ט בהוקרה.

בעמדנו בימי הרחמים, אשר סוד ימים אלו הוא התקרבות ה' אל ישראל, מיוחדים ימים אלו כימים אשר מרבין ישראל במצוות ומע"ט, ומתוך סגולת ימים אלו שואבים שפע ברכה והצלחה לכל ימות השנה, ולמשפחותיהם להתברך בכל טוב.

וכמה תגדל הזכות של החזקת התורה בימים אלו, אשר תוכנו של יוה"כ הוא קבלת התורה - לוחות שניות, בימים אלו מתעוררים זכויות הזוכים להיות נמנים בין שליחי ההשגחה לקיום התורה והמשך מסירתה ומסורתה לדורות, וזכות החזקת תלמידי חכמים המרבים שלום בעולם, עומדת למחזיקי', להתברך בברכת השלום אהבה וחיבה ואיחוד הלבבות.

והנה הישיבה הק' בית מדרש גבוה, באר חפרוה שרים מתוך מסירות נפש, מגדל אור השופע אור התורה וטל תחי' בחשכת גלותנו, אשר בו מתעלים בני העלי' שבדור מתוך עמל ושקידה רבה. זכיתי לראותה מקרוב, ולראות את השפעתה הכבירה. חושבני לנכון שתסכימו להשתתף בחיזוק מקום תורה זה ולהיות שותף במסירות נפשם של רבותינו הגדולים מצוקי ארץ צזוק"ל, אשר האירו תבל באור תורתם ויראתם, ולפתוח ביתכם להחזקתה וביסוסה.

ויהא חלקו בהקמת התורה שמור לו ולדורותיו, ובזכות זה תתברכו בברכת ברוך אשר יקים דברי התורה ובגמר חתימה טובה

בר"כ אהרן יהודה ליב שטינמן

ז' תשרי תשנ"ט. בני ברק יצ"ו. (קובץ אגרות קנ)

לכב' הנהלת ישיבת לייקוואוד נועם ה' עליהם יהי'

הנני בזה לברך אותכם לרגלי הנחת אבן הפנה להישיבה הקדושה ויה"ר שיתרבה כבוד שמים על ידכם, וזכות מרן הגאון זצ"ל אשר בכל כחו עמל להפיץ תורה במדינתכם וחפץ ה' בידו הצליח שהתרבה תורה במדינתכם על ידו כן תוסיפו להגדיל תורה ויתקיים וכל בניך למודי השי"ת כרצונו וכרצון כל מבקשי ה' **אהרן יהודה ליב שטינמן**

י"ז מרחשון תשנ"ט בני ברק. (קובץ אגרות קנא)

כאשר שמענו דעת ראשי הישיבה דישיבת לייקוואוד שליט"א הנושאים בעול הציבור ומצטערים בצער המשפחות שבנותיהם לא נתקבלו לביה"ס על זמן הבעל"ט באנו בזה לחזק ידיהם שלא יתחילו הלימודים במוסדות הבנות עד שיסודר הדברים ע"י הועד שעוסקים בזה.

כ"ו אב תשס"ה. **א.י.ל. שטינמן.**

בס"ד. לכבוד בני תורה אהובי השי"ת בלייקוואד עליהם יחיו.

בדבר שאלתכם היות שהנשים רוצות לעזור לבעליהן בפרנסתן כדי שיוכלו להתמסר לגמרי ללימוד התורה, אמנם צריכים לזה ללמוד לימודים שמערבים בהם דברי כפירה, והדבר נוגע מאד לפרנסתן.

תשובה. אין שום צד היתר ללמוד דברי כפירה, כי זה מעיקרי היהדות, אשר אין לזה שום היתר. וכל א' יבטח בהשי"ת שישיג פרנסתו בדרך היתר. ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו.

ובזכות זה יזכו להקים דורות ישרים, בריאים ברוח ובגשם, עוסקים בתורה ומצוות לש"ש כרצונו ית"ש.

כ"ד טבת תשנ"ט לפ"ק, כו"ח למען חשיבות הדברים. (קובץ אגרות קנב)

בס"ד לאחבנ"י תושבי לייקוואוד ה' עליהם יחי'

על דבר האסונות אשר קרו בזמן האחרון, מי יכול לדעת דרכי השי"ת. אמנם פשוט שחיזוק בתוי"ש של הציבור ישכך כעס וחרון אף.

הנה חיזוק בבין אדם למקום הוא בענין שבת כפי שכבר דיברנו בהיותינו שם שישתדלו קצת להקדים שביתה מכל מה שבשבת אסור. והשני דבר שבין אדם לחבירו. הנה בסידור אשי ישראל בברכת השבנו כתוב וז"ל, בן קיש שהקיש דלתי רחמים וכו' ובמה הקיש על דלת רחמים ע"ד שאמרו רז"ל ונתן לך רחמים וריחמך וכו' המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים שני דלתות ברא הקב"ה א' בלב השמים וא' בלב האדם וכאשר הקיש בדלת התחתית ורחמיו על הבריות נפתחו דלתות השמים. וזה דבר שמאד יכול לגרום לסייעתא דשמיא וה' הטוב יכפר עליכם ותזכו בכל מילי דמיטב ולגאולה שלימה בבא"ס. כ"ה שבט תשס"ח לפ"ק. בני ברק יצ"ו.

א.ל. שטינמן (קובץ אגרות תיד)

בס"ד, לכב' הגה"צ ר' מתי' סלומון שליט"א

ולכל אשר לו אך טוב וברכה כל הימים

בשורות הבאים באתי להביע איחולי לכת"ה לרגל התמנותו למנהל רוחני בישיבת לייקוואוד אשר בארצות הברית,

והנה שנינו באבות פ"ד מצוה גוררת מצוה וכו' ששכר מצוה מצוה דעי"ז שעושין מצוה זוכין לעוד מצוות, והנה בהיות כתר"ה עוסק במצות זיכוי הרבים זה רבות בשנים זיכהו השי"ת האפשרות להיות מזכה הרבים יותר, ע"י ההתמנות בתור מנהל רוחני בישיבת לייקוואוד אשר בארצות הברית יחד עם הגה"צ נתן וכטפויגל שליט"א, אשר כפי ששמענו יש שם בישיבה יחד עם הכולל שע"י הישיבה קרוב לאלפיים בני תורה כן ירבו, והשפעתם פרוסה על כל ארצות הברית גם במדינות הסמוכות שם, והיות שכהיום רוב כלל ישראל נמצא ביבשת אמריקה פרושם של הדברים מקום השפעה של חלק הכי גדול של כלל ישראל תלוי בישיבה הנ"ל כי ממנו פינה ממנו יתד לגדל גדולי תורה וחכמיה ביראת ה' הטהורה, וכפי גודל האחריות הרובץ על העומדים בראש בית תלמוד כזה כן גדול הסיכוים על מי שמתמסר באמת לשם שמים שיתקדש שמו יתברך,

ונקוה שיהי' רצון מלפניו שלא יעזוב קוראי שמו באמת, ואנו בברכה ובתפילה שיצליח במשימה הגדולה אשר עומד לפניו ויגדל עדרים עדרים גדולים בתוי"ש עובדי ה' ית"ש כרצונו וכרצון כל יראיו מבקשי ה'.

ער"ח ניסן תשנ"ז בני ברק יצ"ו

לכ' הגאונים ראשי הישיבה דליקוואד שליט"א הנני מצטרף למנוע ביטול תורה של תינוקות של בית רבן ולא להתחיל שום פעולה לקבלת תלמידים להישיבות קטנות לפני חג השבועות כי אחרי שנתקבלו לישיבות קטנות כבר מזלזלים בלמוד ולהשומעים יונעם ויזכו להיות ממזכי הרבים ושכר לימוד התורה של כל התלמידים נזקף עליהם ומצוה גוררת מצוה שהתלמידים ילמדו ויעלו עי"ז בתוי"ש כרצון הקב"ה כתיבה וחתימה טובה בסשצ"ג אהרן יהודה ליב שטינמן ד' אלול תשס"ו לפ"ק בני ברק יצ"ו

ביקור לומדי ירחי כלה דלייקווד אצל רבנו.

■ **המשתתפים: ירחי כלה של ליקווד באו לא"י ללמוד שבוע שלם על התורה ועל העבודה עזבו את כל הביזנס בשביל תורה.**

הגראי"ל: בשלמא תורה אבל מהו העבודה, מה הם עושים.

■ **המשתתפים: כל החברים קובעים עתים לתורה ביום ובלילה.**

הגראי"ל: טוב מאוד הרי ליקווד זה עיר התורה, יתן הקב"ה שכולם יהיו תלמידי חכמים גדולים וגדולים ביראה זה הרי זכות. הרי פעם אמריקה היה מקום שכולם עובדים שם וכל הדברים הגרועים יצאו משם, ב"ה היום זה כבר נהיה מקום תורה ורק דברים טובים באים משם, ר' אהרן בנה מקום גדול בתורה יהי רצון שתזכו לרוב נחת מהילדים ושמשיח יבוא כבר.

■ **אחד מהמשתתפים ב"ה יש לו פרנסה בשפע וחפץ הוא לדעת האם עדיף שיסיים עבודתו, ורק יעבוד כפי צרכו או שימשיך לעבוד וממילא יוכל להיות כזבולון ולעזור ע"י כך ללומדי תורה.**

הגראי"ל: כמה יעבוד? הרי לזה אין גבול?

■ **הא גופא השאלה? כמה יעבוד?**

הגראי"ל: הרי זה וודאי שתכלית האדם שהוא עצמו ילמד תורה וממילא יצטרך ללמוד.

■ **אבל למעשה הוא מחזיק תורה.**

הגראי"ל: מה יעשה. אבל הוא בעצמו צריך להיות מלא.

■ **מי שאין לו פרנסה ומאמין שהכל משמים, והנה מתפלל ברך עלינו ובו על פרנסה, והרי כיון שאין לו פרנסה הרי מאמין שזה רצונו של הקב"ה א"כ היאך מתפלל על פרנסה הרי כך רצונו יתברך שלא יהיה לו?**

הגראי"ל: והרי למעשה הוא מתפלל לטובה א"כ הכוונה שמה שהקב"ה חפץ זה יקבל.

■ **א"כ מה יבקש. ובמה ישמח.**

הגראי"ל: במה שיש, כי אם לא שילך לכולל והרי שם אין כלום. אלא כך רצונו.

הנה האדם עובד בתחילת חייו כדי שיהא לו פרנסה בהמשך, והרי כל חייו של אדם הוא אך ששים, שבעים או שמונים שנה. ובעולם הבא זה הרי שנים על גבי שנים. וע"ז צריך לעבוד הרבה יותר כי זה להרבה יותר זמן והרבה יותר איכות. והאם צריך הוא עולם חולף בעולם קיים.

■ **אנו מבקשים ברכה לליקווד.**

הגראי"ל: שכל בני העיר יהא להם בני חיי ומזוני ויתברכו בכל מילי דמיטב. נחת מכל צאציהם ויהא שידוכים לכל אלו הצריכים לכן. (צריך לבדוק כל שידוך קודם שעושה שיהא כמו שצריך כי אם לא זה "אוי ואבוי).

■ **למה זה כ"כ קשה בשידוכים?**

הגראי"ל: כשהקב"ה בירך אדם הראשון בבנים קיללו שיהא בעצב. ועל פרנסה אמר לו בזעת אפך תאכל לחם וממילא היום שהנשים עובדות והם מביאות הפרנסה ממילא זה נכלל בקללה של בזעת אפך.

בשנת תרצ"ב (לפני פ"ב שנה) בט"ו בשבט הלכתי ללמוד בישיבת קלעצק של הגאון ר' אהרן קוטלר זכרונו לברכה, ור' איסר זלמן כבר היה גר בארץ ישראל. והיה בישיבה עוד רבנים ורמי"ם שם. ובאותו שבוע שבאתי התחיל בנו של ר' איסר זלמן ללמד בישיבה וכן נהיה משגיח, בישיבה היו כמה מאות בחורים ואחר התפילה היו נשארים בישיבה כמאה בחורים לדבר עם ר' אהרן בלימוד על השיעור שמסר, האריות שבחבורה שם ובינהם היה בחור חשוב שכינהו ה"אוסטעצקער" הוא היה עמל בתורה ומאוד חריף, ר' אהרן לימד אותנו מאוד איך לדייק את דברי הרמב"ם בכל מקום, ובאותו שבוע מסר על הסוגיא בבבא מציעא טז, על הא דבע"ח קונה את השבח ארבע שיעורים כל שיעור היה בערך שעתיים ומחצה, ואני הגעתי בשיעור השלישי ולא הבנתי דבריו באותו סוגיא לעומקו, אחר חג השבועות עזב בנו של ר' איסר זלמן את הישיבה ואיתו עוד קבוצה גדולה מאוד של בחורים גם ר' אהרן עזב את הישיבה ונסע לאסוף כספים באמריקה. ואחר מעריב היו נשארים רק כעשרים בחורים לדבר בלימוד, ואח"כ למדנו הסוגיא ביאוש שלא מדעת.

ר' איסר זלמן אחר שהגיע לארץ ישראל היה בא לבקר את גיסו בעיר פתח תקווה והיה מכונים אותו ה"אוסטיצינר" ושם היה לגיסו כולל ומסר שם ר' איסר זלמן שיעור ושמועס ארוך.

■ **מחר ט"ו בשבט ר"ה לאילנות יש משהו שצריך לעשות ביום הזה?**

הגראי"ל: יש אוכלים פירות ואנו צריכים ללמוד (יש לבדוק הפירות שלא יהא שם תולעים יש יהודי בשם הרב ויא הוא מומחה לענינים אלו).

■ **כתוב בספרים "כי אדם עץ השדה" אדם דומה לשדה האם יש לזה שייכות?**

הגראי"ל: אוי ואבוי אם אדם יהא עץ.

תהיו בריאים וחזקים ברוח ובגשם הקב"ה ישלח לכם הרבה הצלחה ברוב חניות וגשמיות הצלחה בשידוכים לבניכם ובנותיכם רוב נחת ושמחה מכל צאצאיכם שיגדלו בעז"ה תלמידי חכמים גדולים וגדולי יראה ומוסר וכל טוב.

ביקור הראשון בישיבת לייקווד

בחודש אייר תשנ"ח הגיע רבנו לישיבה ומסר שיעור ושיחה כבר הובא בגליונות קודמים. וזכתה ממלכת לייקווד לשיעור כללי נפלא בסוגיא דטוען טענת גנב, והי' שם ריתחא דאורייתא גדולה.

ביקור השני בישיבת לייקווד

בו' ז' חשון תשס"ה הגיע רבנו לעיר

קבלת פנים באולם החדש של הישיבה בלייקוואד אור לו' מרחשון תשס"ה

ידוע כי עד לפני המלחמה היה מעט תורה באמריקה, וב"ה שמחה גדולה מאד לראות שצמח כזה דור. למרות שהחלק הגדול של היהודים לדאבוי נינו רחוקים מאד מתורה, אבל בכל זאת יש חלק גדול, חלק "לא מבוטל" שצמחו ונתעלו, ולאחרונה ב"ה יושבים ולומדים, ויש צמאון לתורה ויראת שמים, וזה חסד עצום משמים, כי לפני המלחמה זה לא היה, וכמעט ולא היה תורה, רק יחידים יחידים ממש, וב"ה רואים שיש צמאון גדול לדבר ה', ושמחה גדולה לראות את זה.

והקב"ה יעזור שזה יתרבה עוד ועוד, ויעלו עוד ועוד, בין כל אלה שלומדים תורה, ובין כל הציבור, ההורים ישלחו את ילדיהם לתורה, ויתרבו שיהיו בני תורה לשם ולתפארת בכלל ישראל, ובזכות זה שיתחזקו בתורה, הקב"ה יעזור שנזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

אסיפת רבנים בבית הרבנית קוטלר

תפילת מנחה בשדה התעופה, ומיד יוצאים ונוסעים בשיירה מלווה במכוניות משטרה לכיוון העיר "לייקווד", כאשר עוצרים בדרך לתפילת הדרך.

מתקרבים לשערי העיר, כשקהל גדול של אנשים נשים וטף - קהל הנאמד בכעשרת אלפים איש - עומדים משני צדי הכביש כדי להקביל את פני מרן.

כאשר מגיעים לישיבת לייקווד יצא מרן מהרכב, והקהל האדיר פורץ בשירת 'ימים על ימי מלך תוסיף'.

מרן פונה לכיוון הישיבה כשהוא מלווה בראשי הישיבה, כך הולכים כברת דרך קצרה, כשבקושי רב מצליחים לפלס עבורם דרך.

מרן נכנס לביהמ"ד הגדול. הצפיפות נוראה והדוחק גדול מנשוא. אלפי איש גודשים את בית המדרש כשהם עומדים צפופים. בחוץ נותרו עוד אלפים רבים.

ראש הישיבה מקבל את פני מרן בהתרגשות גדולה, ואומר שכל הנסיעה היתה שווה בשביל מעמד כבוד התורה שרואים עכשיו.

לאחר מכן מרן דיבר כמה דקות על ריבוי התורה באמריקה מאז המלחמה, ומסיים בברכה שלימוד התורה יתרבה וימשיך.

חזרנו לבית ראש הישיבה, שם התקיימה תפילת מעריב, קבלת קהל במשך כשעתיים, ולאחר מכן ביקור בבית הרבנית קוטלר [אשת הג"ר שניאור זצ"ל].

בשעת לילה מאוחרת מתקיימת ישיבה קצרה עם כל ראשי הישיבה, שבאו לשאול ולקבל את הדרכתו בענייני הישיבה.

עם רבני לייקווד

בשעה 5:30 בבוקר, כשעה לפני היציאה לוותיקין, כבר עומדים מחוץ לבית האכסניה אנשים רבים שהשכימו ובאו עם ילדיהם. קר מאוד, והמשטרה לא נותנת להתקרב, אולם רק כדי לחזות בפני הקדוש והצדיק קמו כולם בעוד לילה, אולי יזכו...

תפילת וותיקין. אולם בית המדרש מלא מפה לפה, גברים עם ילדיהם שמיהרו לזכות להתפלל עם מרן. לאחר התפילה, שני ילדי ישראל הנכנסים בבריתו של א"א, זוכים שיניחום על ברכי הסנדק הצדיק - אשרי להם. ומיד ברכת כהנים במניין, בצד.

ארוחת בוקר בבית המשגיח הג"ר מתתיהו סלומון שליט"א. לאחריה מרן מסתגר עמו כחצי שעה, ודנים בבעיות העיר וכו'. חזרה לבית ראש הישיבה, מנוחה וקבלת קהל, כאשר כל אחד מתקבל לשניות ספורות. העיקר לזכות למשהו.

שיעור כללי בישיבת לייקוואד בענין רוב, ובסוף השיעור אמר רבנו ספק בענין לולב בשתים, אח"כ שיחה

שלשה מלכים אין להם חלק לעולם הבא

יש משנה בסנהדרין (ריש פרק חלק) כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, ואח"כ כתוב ואלו שאין להם חלק לעולם הבא וכו' שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא, יש אנשים שהם היו מלכים ואיבדו את החלק לעולם הבא, ומי הם השלשה מלכים, ירבעם בן נבט, אחאב, ומנשה. ובדף ק"ב ב' מביאההגמ' מעשה נורא, רב אשי אוקי אשלשה מלכים, [ופרש"י שסיים פרק חלק עד שהגיע למשנה של ג' מלכים], אמר למחר נפתח בחברין, [מחר נדרוש בחבירינו שהיו תלמידי חכמים כמותינו ואין להם חלק לעולם הבא].

אתא מנשה איתחזי ליה בחלמיה, [בא מנשה בחלום לרב אשי], אמר חברך וחברי דאבוך קרית לן [וכי סבור אתה שנהי' חבירך וחבירי דאבוך-רש"י, זאת אומרת שבא בטענה האיך אתה קורא לי חבר? כאילו אתה דומה לי?], מהיכא בעית למישרא המוציא [תאמר לי מאיזה מקום צריך לבצוע את הפת כשמברכים המוציא לחם מן הארץ], אמר ליה לא ידענא, [רב אשי אומר לו בחלום! אני לא יודע], אמר ליה מהיכא דבעית למישרא המוציא לא גמירת, וחברך קרית לן, [מאיזה מקום בפת צריך לבצוע אתה לא יודע, ואתה קורא לי חבר? כאילו אתה דומה אלי?].

אמר ליה אגמריה לי ולמחר דרישנא ליה משמך בפירקא, [אדרבה תלמד אותי את הדין, ומחר בשיעור אני יזכיר את זה בשמך], אמר ליה מהיכא דקרים בישולא, ויש גורסין מהיכא דקדים בישולא, [והם שני פירושים מה שהוא ענה לו, אם מהמקום שנקרם פני הלחם או מהמקום שמקדים הלחם לאפות, והשאלה היא אם הכונה למעלה במקום שנקרם פניו או למטה במקום שמונח על השולים של התנור, ונחלקו בזה הפוסקים להלכה כמובא בשו"ע].

אמר ליה מאחר דחכימתו כולי האי מאי טעמא קא פלחיתו לעבודה זרה, [רב אשי שאל את מנשה מאחר שאתם כ"כ חכמים למה השתחויתם לעבודה זרה?] אמר ליה [מנשה לרב אשי] אי הות התם הות נקיטנא בשיפולי גלימא ורהטת אבתראי, [היית מגביה את שפת חלוקך כדי שיהי' קל לך לרוץ, והיית רץ אחרי לעבוד עבודה זרה], למחר אמר להו לרבנן נפתח ברבוותא [למחרת כשהתחיל לומר את השיעור הוא כבר לא אמר שנדבר מהחברים שלי, אלא "ברבותינו" כאילו מנשה הוא הרבי שלנו].

מה המיוחד בהלכה זאת ודברי בגמ' קשה מאד להבין, ראשית הרי בלי שום ספק שרב אשי היה תלמיד חכם ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומרו, רב אשי! האם צריך תלמיד חכם יותר גדול מרב אשי ובודאי שהיו שואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומרו, א"כ בודאי יודע הכל! ומנין ידע מנשה לבחור בדיוק את ההלכה הזאת שרב אשי לא יודע, האם מן השמים גילו לו למנשה בנבואה תדע לך אתה יכול לבחון את רב אשי בהלכה הזאת בדיוק.

עוד צריך להבין הרי רב אשי אמר נפתח בחברין, רק שחשב שמנשה לא יותר גדול ממנו ובא מנשה ואמר לו שהוא גדול ממנו, א"כ רב אשי ידע שמנשה הוא תלמיד חכם ובכל זאת לא היה קשה לו האיך עבדו ע"ז, אלא הבין שאפי' שהוא תלמיד חכם שייך שיכשל בעבודה זרה, ולפתע אחרי שמנשה שאל אותו מהיכא בעית למישרא המוציא, ורב אשי לא ידע לענות, וראה שיש הבדל ביניהם בדין אחד שמנשה יודע יותר ממנו, לפתע התעורר לו הקושיא, מאחר דחכימתו כולי האי מאי טעמא קא פלחיתו לעבודה זרה? נמצא שזה שמנשה יודע כל התורה כולה, לא הי' קשה לו האיך עבד ע"ז, וא"כ מה קרה אחרי שנתחדש לו שמנשה יודע דין שהוא לא יודע, עד שהתעוררה לו הקושיא חכמיתו כולי האי מאי טעמא קא פלחיתו לעבודה זרה, מה נשתחדש לו עכשיו כל כך?

ויש להוסיף, הנה בדורותינו יכול להיות בחור בישיבה שהוא לא למדן מאד גדול, ולומד משנהה ברורה, ויודע את ההלכה שצריך לבצוע במקום דקדים בישולא או דקרים בישולא-לפי ב' הגירסאות, ויכול להיות למדן גדול שלא למד את המשנה ברורה הזה והוא לא יודע שיש כזה דין, האם זה שיודע את הדין הזה הוא כבר יותר למדן, הרי בסך הכל הוא למד את המשנה ברורה הזה והוא לא למד, האם זה כל כך מכריע, עד שרב אשי אומר כיון שהוא יודע את הדין הזה, סימן שהיו חכמים כל כך, וממילא הוא מתפלא האיך עבדתם עבודה זרה, מה זה קובע כ"כ.

וחוץ מזה הנה בגיטין (דף ו' ב') מביאה הגמ' שרב אביתר אמר הלכה מסוימת, ושאל רב יוסף מאן לימא לן דרב אביתר בר סמכא הוא, [פי' שראוי לסמוך עליו בדין שאומר], ועוד הא איהו דשלח לי' לרב יהודה בני אדם העולין משם לכאן הן קיימו בעצמן ויתנו את הילד בזונה והילדה מכרו ביין וישתו, [הוא כתב את הפסוק הזה] וכתב לי' בלא שרטוט, ואמר רבי יצחק ב' כותבין ג' אין כותבין, [מותר לכתוב שתי מלים בלי שרטוט ולא שלש], במתניתא תנא שלש כותבין ארבע אין כותבין, [והיות שהוא כתב את הפסוק הזה ועבר על הדין שאסור לכתוב בלי שרטוט, ממילא אינו בר סמכא, כך טען רב יוסף].

אמר ליה אביי אטו כל דלא ידע הא דרבי יצחק לאו גברא רבה הוא, [האם כל מי שלא יודע את הדין הזה של רב יצחק הוא כבר לא גברא רבא?], בשלמא מילתא דחליא בסברא לחיי, [בשלמא דבר שתלוי בסברא זה טענה, אבל] הא גמרא היא וגמרא לא שמיע ליה, [דין זה לא חדשוהו מסברא אלא בקבלה מרבותיהם, והוא לא קבל את הקבלה הזאת, וכשלא יודע דבר של קבלה, האם בגלל זה הוא כבר לא גברא רבא?!].

א"כ רואים מהגמ' שאם אחד לא יודע איזה הלכה שבקבלה לא נפרך שבשביל זה הוא לא גברא רבא, וא"כ מה רצה מנשה מרב אשי, האם זה דבר של סברא, וא"כ אם למנשה הי' בקבלה את הדין הזה ורב אשי לא ידע, האם בגלל זה רב אשי כבר לא כ"כ גדול ורק מנשה גדול, עד שהוא הוא כבר לא יכול להיות חבר שלו, וצריך לקרותו "רבותינו".

ובכלל צריך להבין מה רוצה מנשה בזה, האם הוא רוצה להתפאר, שהוא יודע איזה דין יותר מרב אשי, הרי רב אשי יכול לומר לו מה אתה רוצה ממני לך יש ראש גאוני, ולאחרים אין כזה ראש כמוך, האם בשביל זה הוא כבר מופרך עד שאי אפשר להיות גברא רבא?

דבר שאדם משתוקק אליו הוא משקיע בו מחשבה

ואפשר לומר כך, הנה בעצם מאי נפקא מינא מהיכן לבצוע את הלחם אם למטה או למעלה, ומבואר במ"ב שזה מכבוד הברכה לבצוע במקום חשוב, כי ברכה לא אומרים סתם על איזה דבר אלא צריך להיות על דבר חשוב, ולכן כשיש אפשרות לברך על דבר חשוב ועל דבר פחות חשוב צריך לברך על החשוב.

והרי כתוב בשו"ע (או"ח סעיף א') שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים וכו' כ"ש כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו, ולכן גם בחדרי חדרים צריך להתנהג כראוי לפני מלך מלכי המלכים, כך מביא הרמ"א.

והרי הכלל הוא שדבר שאדם רוצה מאד, הוא משתדל ומתעניין בזה האיך שיוכל לעשותו האופן הטוב ביותר, וכן כל דבר שאדם רוצה שזה נוגע אליו הוא הוא עושה הכל ומשקיע מחשבות האיך לעשותו באופן שיהי' מרוצה ביותר, א"כ כשיש לאדם אהבת ה' ומרגיש שויתי ה' לנגדי תמיד, בודאי הוא מבין שכשעושים דבר צריך לעשותו חשוב, וכשעושים ברכה צריך לעשותו באופן חשוב, ואם יעשה ברכה על דבר לא כ"כ חשוב במקום על דבר חשוב, זה סימן שהוא לא מרגיש כבוד שמים, כי אם הוא מרגיש כבוד שמים הוא צריך לדעת שהדבר הכי טוב עושים בשביל הקב"ה.

ואם רב אשי היה עונה למנשה כששאלו מנין בוצעים על המוציא, היה אומר לו יש לי באמת שאלה, עמלתי על זה ואינני יודע מה צריך לעשות, לא היה לו שום טענות אליו, כי עמלת על זה ורצית לקדש שם שמים, חפשת האיך לראות שיצא יותר כבוד שמים, רק שלא יכולת להכריע, בסדר, אבל רב אשי ענה לו לא ידענא! זאת אומרת שהוא לא חשב על זה, ואז היתה לו טענה אליו, כי בדור שלנו [של מנשה] התלמידי חכמים ידעו שדבר כזה שנוגע לכבוד שמים לא החרישו, אלא עמלו על זה לגעת האיך יצא כבוד שמים, וחפשו את כל העצות לראות האיך שיצא כבוד שמים.

ונמצא שלא בא אליו בטענה על שהוא לא יודע דין, זה לא טענה עליו, אבל למה לא חשב האיך להרבות כבוד שמים, ומזה הוא הוכיח לו שהם היו יותר גדולים.

והסכים לזה רב אשי שזה דבר גדול מאד, שאדם לא מחסיר שום מקום מלחשוב האיך שיצא מזה כבוד שמים, ובכל פעולה חושב האיך יצא מזה כבוד שמים, ובדור של מנשה משמע שכך היה, ואמר לו רב אשי אתה צודק, וא"כ אתה הרבי שלי, ולא הרבי שלו במה שלמד אותו את הדין, אלא לימד אותו שכיש נושא שנוגע לכבוד המקום צריך לחשוב בכל דבר שיצא מה שיותר כבוד שמים, ומי שלא נעצר לחשוב את זה, הוא קטן, ואתם קטנים מאתנו.

ולכן מתחילה לא היה קשה לרב האיך זה שהוא תלמיד חכם ועובד עבודה זרה, אבל מאחר דחכמיתו כולי האי, "מען האט אריין געטאן דעם גאנצן קאפ ווי זאל ארויס קומען כבוד שמים" השקיעו את כל הראש לחשוב האיך יצא כבוד שמים, האיך מגיע כזה דבר שתעבדו עבודה זרה? תלמיד חכם שעבד עבודה זרה יכול להיות, אבל להיות כל כך חזק בכבוד שמים שבכל פעולה מקיימים שויתי ה' לנגדי תמיד ומחפש עצות רק שיצא מה שיותר כבוד שמים, א"כ האיך פלחיתו לעבודה זרה... וענה לו מנשה מה שענה.

ובזמנינו אחד שלמד את השו"ע ועושה את זה אין ראי' שהוא אדם גדול רק שלמד את הדין ומקיימו, אבל בזמנם שלא הי' עדיין הלכה, ובכלל לא נתקן עדיין ברכות, כי מאה ברכות תקן דוד המלך או אולי כן היה, אבל הטענה לא היתה על מה שהוא ידע את הדין ורב אשי לא, רק שאנחנו יודעים שצריכים לחשוב! ולראות שבכל פעולה יצא כבוד שמים.

ובודאי אנחנו לא במדרגות כאלה, אנחנו רחוקים מאד... אבל לדעת צריך, ולכל הפחות כל אחד ישתדל מה שיותר לעשות שיצא כבוד שמים...

ואמנם אנחנו רחוקים מזה מאד, אבל הקב"ה יעזור שנגיע לכל הפחות למעין של מעין מזה, וזה יהי' הדבר הכי גדול, והקב"ה יעזור שנתרומם למדרגה שלכל הפחות נחשוב על כבוד שמים, ואז הקב"ה יעזור...

שיעור בהיכל הישיבה

ההתרגשות מגיעה לשיא חדש. יציאה לשיעור בישיבה בשעה **12:30**, האולם מלא וגדוש. שקט מתוח. מרן נכנס ומתחיל את שיעורו בעניין רובא דליתא קמן במשך כ-**20** דקות. לבסוף הפנה שאלה לציבור האם יש חסרון באתרוג שהחזיקוהו שניים. לאחר מכן עבר לשיחה על הוויכוח שהתקיים בין ר' אשי ומנשה (סנהדרין ק"ב ע"ב) כשבתחילה קרא לו רב אשי: 'חברינו' ולבסוף 'רבנו'... וסיים מרן בבכי ובדמעות במשך כמה רגעים על חובתו של כל אדם לחשוב ולהתבונן בחובה להרבות כבוד שמים בכל דבר ודבר, וכשעיני כולם דומעות סיים מרן: 'יה"ר שנתראה מהר בגאולה שלימה בא"י'.

כנס מתיבתות לייקוואד [מכתות ז'-שיעור א' ישיבה גדולה] באולם .

משם ממהרים לכנס מתיבתות (ישיב"ק) באולם ענק ודחוס באלפי בחורים צעירים. מרן נכנס, כשכל הציבור שר 'ימים על ימי מלך תוסיף...' מרן יושב על הבמה, כשראשי הישיבה מסביב. את פניו מקבל הג"ר דוד שוסטל שליט"א שמדבר בפני הבחורים על שתי נקודות: א. לאיזה כבוד התורה הם זוכים במעמד נשגב זה. ב. כמה שמחה והנאה יש ברגעים נעלים אלו לסבא הג"ר אהרן קוטלר ולבנו הג"ר שניאור זצוק"ל.

מרן נעמד ודיבר על חובת קבלת עול מלכות שמים, שהפסוק הראשון בתורה זה שורש האמונה, והמשנה הראשונה זה קבלת עול מלכות שמים.

כאשר מסתיים המעמד, סרים לבית העסקן הנודע ר' אליעזר טולדנו, שהוא זה שאירגן את כל המסע על הצד היותר טוב, ועל כך הוא זוכה להתברך הוא ובני ביתו מפי מרן.

בינוס מחנכים – שאלות ותשובות, בבית

חוזרים לאכסניה בבית הראש הישיבה לצהריים ולמנוחה, לאחמ"כ קבלת קהל קצרה, כשבשעה **6:00** מתכנסים בבית כל מנהלי ומפקחי המוסדות, לשמוע את דבר ה' מפי רבנו.

כמאתיים איש מצטופפים בסלון הבית. אני מקריב את המיקרופון למרן, ומרן מדבר בחרדת קודש על החינוך הטהור 'כי ידעתיו למען אשר יצוה', ציווי שנאמר לאברהם אבינו, ולכן מהגויים לא יצא כלום. מרן מציע להקים בי"ד מיוחד לענייני חינוך, וכן להפסיק בלימוד בספרי חול שכתבו הגויים, אלא לחבר ספרים משלנו. השאלות מתרבות והזמן מתארך, אך א"א להפסיק, כי זאת ישיבה שחיי נפש תלויים בה.

כנס כל בני העיר באולם

אסיפת בני העיר -

לקראת השעה 8:00 בערב שוב קבלת קהל קצרה, וב-8:30 יוצאים לאסיפה של כל בני העיר. שוב חוזר המחזה - משפחות על ילדיהם וטפם מגיעים לחזות בזיו קדשו.

בחוץ קור וגשם, והציבור צובא בהמוניו על האולם. הקהל העצום לא זז, אלא כולם כאיש אחד עומדים ומקשיבים למשגיח הג"ר מתתיהו שמדבר באידיש ובאנגלית על הזכיה הנוראה שיש בערב זה.

מרן חוזר ומדבר בפני הציבור, והפעם על המעשה המובא בגמרא (שבת ל"ג ע"ב) שרשב"י התפעל מאותו סבא שהכין הדסים לשבת, וביאר שההתפעלות היתה משום שרשב"י ראה בזה 'לב' להקב"ה, ומרן הרחיב עד כמה יהודי צריך להשתדל ולכוון שכל מעשה יהיה עם 'לב' ושבכל מעשה יהיה גם 'משהו קטן' לבורא יתברך שמו. לאחר מכן תפילת מעריב ולאחריה קבלת קהל עד 12:30 בלילה.

סיום כמה פעמים ש"ס ע"י תלמידי הישיבה [בבית] **- יום ו' ז' מרחשון מבחן משניות סדר מועד לילדי ת"ת** [בבית] **- סיום מסכתות יבמות גיטין** [שע"י דרשו] **בפרוזדור הישיבה**

תפילת וותיקין. שוב מתגודדים המונים מסביב לבית. משפחות, בחורים וזקנים עם נערים, אולי יזכו לקבל שלום. 'אשרי מי שנתן לו שלום...'

תפילה 'ברוב עם'. אלפים רבים. שוב ילד מישראל יזכה להיות נימול על ברכי מרן שישמש סנדק. לאחמ"כ עוברים על פניו באמירת שלום כמחצית השעה, ברכת כהנים. במקום נערך מעמד סיום הש"ס של חבורת אברכים, כשמרן מדבר על הדבר המיוחד שרק ברוחניות יש שמחה למשתתפים כמסיים המסכת. לאחר מכן יוצאים אל בית האכסניה כשאלפים מלווים את מרן בשירת 'ימים'. התארגנות מהירה ליציאה, המזוודות מועברות לאוטובוס הגדול המשמש כ"קראוון".

בדרך סרים לכנס ילדי החדרים של לייקווד. המנהל ר' נחמי' גוטליב מנחה, המשגיח הג"ר מתתיהו סלומון מדבר באנגלית ומסביר את גודל המעמד, ולאחר מכן מרן מדבר על כך שהעולם עומד על הבל פיהם של תשב"ר. תורה ורק תורה ותורה.

שח הרה"ג ר"א פ' שליט"א: בשנת תשסה בחשון כשמרן ביקר בלייקווד רצו למנוע שלא יבוא בשעת הסדר מחשש 'ביטול תורה' [אני לא מתייחס לטענה] ולפלא מרן יצא מהמטוס והגיע בדיוק בסוף הסדר ועשו לו כבוד גדול מאוד מאוד כל העיר עמדו בשני צידי הכביש וליוו את מרן לתוך הישיבה, נהוג בלייקווד כל אורח מחניף לישיבה, מרן כל כך נזהר גם וגם, הוא מיד דיבר בשבח רבי אהרן קוטלר זצ"ל והישיבה שהוא הקים...,

היה אז כנס למחנכים, הרה"ג ר' מנדל שלומוביץ שאל השאלות מרן פתח בביקורת חריפה על לימודי חול שיש בזה גילוי עריות עבודה זרה ושפיכות דמים ואיך שזה חשוב לא ללמד את זה, ואז שאלו למרן שאלות רבות בחינוך ובהנהלת המוסדות, למשל שאלו אותו אם מותר למנהל להקשיב בסתר למה שוקרה בכיתה על ידי מכשירי האזנה, אני זוכר מרן דיבר על איך שאברהם אבינו לא היה יכול להיכנס לבית ספר האבא תרח האח נחור אח אחר הרן..., באמצע מישהו שאל את מרן על תחנת הרדיו החדש שנפתח אז בלייקווד והציע למרן להגיד שזה אסור בגלל שילד יכול לסובב את הכפתור לתחנה של גויים, כולם צעקו על השואל 'תשאל! אל תגיד מה שאתה רוצה שהפסק יצא!", מרן פנה לרה"י ולחש לו כמה דקות ואז הרהר וענה "צריכים לשאול את הרבנים, אם יש רבנים..."!

ביקור השלישי בישיבת ליקווד

בכ"א אייר תשס"ו הגיע שוב רבנו לישיבה, ודיבר על ענין חטא הירח וכו'. [נדפס בכאיל תערוג מועדים]

וסיים: ...ונדבר כמה מלים מה שנוגע למעשה. שמעתי שר"ל יש צרות בעיר. לא חסר לדאבונינו צרות בכלל ישראל. בבני ברק גם היה מעשה כזה, ודברו שיחזקו את הענין של שמירת שבת, חז"ל אומרים שלשבת יש כח גדול מאד.

והיות שכתוב ביערות דבש כי אדם שלא למד הלכות שבת לכל הפחות שתים ושלש פעמים לא שייך שלא יכשל בחילול שבת, "אפילו בדאורייתא" וכ"ש בדרבנן. למשל הענין של מלאכת "בורר" זה כ"כ קשה, ויכול להיות שאדם יכשל באיסור בורר ועובר מלאכה דאורייתא, ולא שם לב.

וזה בדאורייתא, ובדרבנן הרי יש הרבה מאד איסורים. ולמשל אמירה לעכו"ם שבות, אדם יודע שאפשר לעשות על ידי גוי, אך זה לא ככה לא כל דבר מותר, יש שולחן ערוך שלם מה מותר ומה אסור, זה לא פשוט. אבל כשלומד הלכות שבת, יודע מתי מותר ע"י גוי ואז משתמש בגוי, אבל לא כל דבר הותר ע"י עכו"ם, ואיסור דרבנן זה ג"כ לא פשוט, אמירה לעכו"ם שבות.

ממילא מוכרחים לראות שכל אחד ידע הלכות שבת, ואני חושב שהעיר תעשה תקנות לקבל שבת כראוי בזמן, "לכל הפחות חצי שעה" לפני השקיעה. וכן לראות אופנים האיך לעשות שילמדו הלכות שבת, כדי שידעו שלא כל דבר מותר, ואפילו מה שלא דאורייתא, אבל מדרבנן אסור. ולמשל מוקצה, זה דבר קשה כל כך, אם אחד רוצה לשמור שבת בלי להיכשל באיסור מוקצה, הוא צריך לדעת את השולחן ערוך והמשנה ברורה שמסביר טוב את כל הענינים עד כמה שידו מגעת.

עכ"פ זכות גדול יהיה אם יראו לחזק את הענין של שמירת שבת, ולימוד הלכות שבת.

עוד דבר יש מה שכבר דברו פעם, שיש הרבה מקומות שלומדים בספרי לימוד מה שגויים עשו. וזה בודאי שללמוד בספרים שעשו גויים זה לא דבר טוב.

הנה הגמ' אומרת בבבא מציעא גדולים מעשי חייא, שהיה צד צבאים והיה מפשיט העור וכותב ע"ז חומשים, והיה לומד עם ילדים, עם זה בראשית ועם השני שמות וכן ויקרא וכו'. ולמה היה צריך לעשות את הכל לבד, לצוד צבי ולהפשיט את עורו, האם זה עבודה בשביל רבי חייא, היה יכול לקנות מן המוכן?

אומר הגאון כך, שאם רוצים שילד יגדל תלמיד חכם, צריך שכל מה שעושים בשביל זה יהי' בתכלית הקדושה, בתכלית הטהרה, ואם יש משהו לא חלק, זה כבר לא טוב. ולמשל אם יקח כסף בהלואה בריבית, הרי זה עבירה, יוצא שהלימוד עם הילדים הי' ע"י עבירה, ואם זה בא ע"י עבירה אין ברכה, ואין בזה הצלחה, והילד לא יכול כבר לגדול צדיק גדול מאד, למה, כי זה בא ע"י עבירה. לכן עשה רבי חייא את הכל לבד, כדי שידע שלא היה בזה שום עבירה. הוא צד צבי, והוא כתב, ולמד עם הילדים, הכל הוא עשה, ובזבז על זה כ"כ הרבה זמן, למה, כי רצה שהילדים יגדלו צדיקים אמיתיים, תלמידי חכמים אמיתיים.

ובאבן שלמה מציין לזה את הספורנו, שכותב כי המשכן הואיל ונעשה ע"י יהודים, לכן כתוב עצי שטים עומדים, שעומדים עד היום, אמנם כתוב טבעו בארץ שעריה, אבל הם נמצאים. למה כי זה נעשה הכל רק ע"י יהודים בלי שום תערובת גויים, והיהודים עשו עם כונה רצויה שרצו שיהיה בית המקדש, ונשמות יהודיות הכניסו את כל לבם בבית המקדש, ממילא זה עצי שטים עומדים. משא"כ אצל שלמה המלך בבית המקדש שהיה מעורב חירם, ששלח עצים, אע"פ שזה היה כשר, אבל זה בא ע"י גוי, ואם זה נעשה ע"י גוי כבר לא יכול להיות קדושה, ממילא באמת הקרשים בבית המקדש נשרפו.

ממילא צריך לדעת שכל מה שמעורב בזה אומות העולם, כמה טוב שזה יהיה אבל זה אומות העולם! ולא יכול להיות המדרגה הגדולה.

ונמצינו למדים מהגאון "כי ללמד יידישע קינדער (ילדי ישראל) תורה, שיגדלו תלמידי חכמים זה כמו לבנות בית המקדש" וכמו שלבנות בית המקדש צריך להיות בתכלית הטהרה, אחרת זה לא מה שצריך להיות, ובודאי זה היה בית המקדש, ח"ו לומר שפסול, אבל היה חסר בזה משהו, ואותו הדבר לגדל ילדי ישראל. ולכן עבד רבי חייא עד כדי כך שלקח הרבה מזמנו, שבאותו הזמן שמתעסק עם כל זה היה יכול ללמוד חצי ש"ס ואפילו את כל הש"ס, הכל כדאי כדי לגדל ילדים תלמידי חכמים, רואים עד כמה רחוק שזה, וצריך להיות מאד זהירים בזה.

ודרך אגב נוסיף דבר מה שכדאי לדעת, הגמ' אומרת בכתובות (דף ק"ג ע"ב) שרבי קודם פטירתו מינה את רבי חנינא בר חמא לראש ישיבה, שואלת הגמ' למה לא מינה את רבי חייא, הרי רבי חייא התלמיד הכי טוב שלו, ומתרצת הגמ' לפי פי' אחד, רבי חייא עסוק במצות הוי ורבי סבר לא אפגריה, (פי' לא אבטליי ממצות), ומביאה הגמ' את כל מה שהיה עושה עם לימוד הילדים, זאת אומרת בגלל שרבי חייא עוסק עם הילדים שילמדו תורה, לא רצה רבי לבטלו מזה.

רואים כאן דבר נורא! הרי הישיבה הכי גדולה שהיתה אז בכלל ישראל, זו היתה הישיבה של רבי, זאת אומרת שרבי היה הראש ישיבה הכי גדול, כל התנאים היו תלמידים של רבי. ויותר מזה כתוב שאליהו הנביא היה בא כל יום לשמוע את השיעור של רבי,ויום אחד הוא לא הגיע כמבואר כל המעשה בבבא מציעא, אליהו הנביא על אף שהיה ממקבלי התורה כמבואר ברמב"ם, בכל זאת הוא בא לשיעור של רבי. ושיעור כזה של כל כלל ישראל, לא רצה רבי לקחת את רבי חייא להיות ראש ישיבה, כדי שלא להפריע לו במה שעושה עם הילדים, ואמר לא אפגריה ממצות, ממש מבהיל!

נתאר לנו היום יגידו היום לאדם או שתהי' ראש ישיבה בישיבה הכי גדולה שיש בעולם, או שתלמד עם ילדים, תתפוש צבאים ותפשיט את עורם וכו', מוראדיג, נורא לשמוע מה שרבי אמר שזה יותר חשוב...

עוד דבר דברו פעם, שהיה דבר טוב מאד אם היה אפשר להקים בית דין לקבוע איזה ילדים להוציא, ולא שיזרקו סתם ילדים, כי צריך לדעת שזה דיני נפשות.

וכל אלו הדברים אמנם אינני ראוי לומר לכם מוסר, שאתם יכולים לומר טול קורה מבין עיניך, והאחד בא לגור וישפוט שפוט... אך בכל זאת היה דבר גדול מאד אם אפשר לעשות שינוי.

העיקר שהקב"ה יעזור לעיר הזאת, שבאמריקה בפרט יש בה הכי הרבה בני תורה, וכ"כ הרבה תלמידי חכמים כן ירבו, הקב"ה יעזור שכולם יעלו ויתעלו, וכל הילדים יגדלו להיות תלמידי חכמים ויראי שמים, ד' יעזור עד שנזכה למלאה הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים, ונזכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה.

מספר הרה"ג רא"פ: בתשסו מרן הגיע בקיץ אחרי לג בעומר ביום שישי בבוקר, לפני כמה שבועות קרה מקרה נורא על חטיפת נערה, ובפורים שלפני זה קרה סיפור של אברך שהתפלל ותיקים בפורים והתמוטט אחר ותיקין שנשאר ללמוד והציבור הרגיל אחזו בחזרת הש"ץ והצלה הגיעו והיה נורא ומיד אחרי חזרת הש"ץ אמרו הרבה תהילים במקום קריאת התורה ומגילה ואחרי 40 דקות החזירו לו הדופק אבל הוא שכח לגמרי מי הוא מה שמו איפה הוא גר מי זאת אשתו וככה זה עד היום, מרן היה בבית מלון התקשרתי להרבנית לוינשטיין שאלתי מה המספר של בעלה שאלתי מותר לבקש ממנו והיא השיבה לבקש תמיד אפשר התקשרתי להרב לוינשטיין וסיפרתי לו כל הסיפור עם החטיפה, העסקנים אירגנו למרן שיצא להכביש הראשי לא במספר 98 אלא במספר 89 שם הוא עשה תחנה ליד המכבי אש החדש, ונפגש עם האברך הזה ששכח את כל הזכרון שלו וגם עם הנערה שנחטפה, ועם עוד כמה אלמנות וכדומה, ואז מרן הגיע לישיבה ואמר על הצרות שיש בלייקווד להציע להקדים לא לעשות מלאכה חצי שעה לפני שבת.

והציבור באמת התחילו להיזהר להקדים לא לעשות לפני שבת פעם היה רגיל תנועה ברחוב ואנשים במקווה עד רבע שעה ו 10 דקות לפני שקיעה אני זוכר אחרי 10 דקות לפני שקיעה היה נדיר במקווה [אני גרתי ממש סמוך] וגם ברחוב כבר לא אבל אחרי הביקור של מרן זה התקבל וכבר 40 דקות או חצי שעה יש כבר ירידה משמעותית מאוד אנשים כבר מוכנים לשבת לא נוסעים וגם לא מצוי כל כך למצוא מי שהולך לטבול רק בודדים.

ביקור הרביעי בליקווד

בח' אלול תש"ע הגיע רבנו לעיר שם קבלו את פניו אלפי תושבי העיר. לאחר מכאן נערך כינוס לילידי התתי"ם שם אמר להם שבדורינו על המח־נכים וההרים מוטל להתמודד עם בעיות הרחוב הקלוקל וזה אפשר רק ע"י לימוד התורה בהתמדה.

לאחר מכאן נשא רבנו דברים בהיכל הישיבה, ועמד בהרחבה על חשיות לימוד התורה ועל כך שרק עי"ז אפשר להתקרב להקב"ה.

כשמרן הכין הדרשה הוא רצה לדבר על שמש בגבעון דום, אבל הוא אמר שמכיון שבאייר תשסו הוא דיבר על לכי ומיעטי את עצמך אז הוא חשש שיאמרו עלו "וואס וויל ער שוין מיט די מערכת השמים"

ולכן מרן מסר שיחה אחרת על המים התחתונים והמים העליונים.

בחצות הלילה שלפני הדרשה בלייקווד הרב שניידר קם כי שמע את מרן מחפש משהו, מה יש? הוא שאל

מרן אמר שרוצה לחזור על הדרשה

אז שעתיים הכינו את הדרשה ולא היו להם ספרים כי מרן היה בבית הקטן הישן במגרש שמאחורה בנה שמעון גליק את הבית החדש שלו

ואל אף שהוא הכין השיחה כבר בארץ ישראל רק בלילה לפני הוא עבר על זה שוב, הוא עבר על כל פסוק ושאל מה כתוב לפני זה בענין .

וכך אמר בשיחה לילדים: ילדי ישראל היקרים תדעו שהקב"ה ברא את העולם עם ד' סוגי דברים, דומם חי צומח ומדבר, הצדרגה הגדולה זה מדבר והעיקר מה שהמדבר עם הבנה אבל זה הכל באינו ישראל, אמנם בישראל נוסף גם נשמה שהיתה מתחת כסא הכבוד, ואתם ידי ישראל תדעו שאתם כולכם נולדתם עם נשמת ישראל, כל אחד מכל יכול להיות עובד ה' ות"ח וצדיק, והקב"ה יעזור שכל אחד יזכה להיות בריא ושלם, להיות צדיקים ת"ח וירי"ש ולהיות נחת ממכם, וכולם ישועו ויזכו בכט"ס וכוח"ט. (ימלא פי תהלתך עניני ציבור עמ' קב)

כשפגש את נכד של ר שמעון גליק הוא קרא לו נו יש לך כבר תשובה לשאלה ששאלתי לך מה הפשט עכו חציו בפנים וחציו בחוץ שאתה לומד גיטין איך זה היה גמרו את המלחמה באמצע העיר כביש זה כן כביש זה לא?

מרן גם שאל איך זה שמעון בן שטח קידש שלש מאות נשים בשני בצורת להאכילן כרשיני תרומה הרי אם זו שנת בצורת ואין תבואה מאיפה יש תרומה?

מנהטן

בחודש אייר תשנ"ח עבר רבנו בעיר בכולל של הרב שמעון גליק ומסר שם שיחה.

מאנסי

בחודש אייר תשנ"ח מסר רבנו שיחה בעיר מתוך שיחה

בכינוס במונסי דיבר באריכות על ענין הבן יקיר לי אפרים [הובא בגליון פר' מקץ תשע"ה]

וסיים ונמצא דבזמנינו שידוע לכל אחד האיך שהדורות מתמעטים, והעולם הזה משתכלל יותר ויותר, ונעשה יותר מעובד, נורא ואיום! צריך לדעת כי העולם הזה הוא פיתוי גדול, ויכול מאוד לגרור את האדם אחרי זה, עד שנופל, ח"ו, ומוכרחים לעשות חיזוקים!

ואיזה חיזוקים צריך לעשות, כבר לימד אותנו יוסף הצדיק, דצריך לידע תמיד ב' דברים, אחד, להרגיש שלמרות הכל, זה רק אפר, [אפרים כדרשת חז"ל] ולא יהא נראה בעינינו שיש בזה משהו, אלא רק עפר ואפר, ושנית להיות מוכנים בשביל "יידישקייט" לעשות הכל, אפי' מסירות נפש, כמו שיצחק אבינו היה מוכן להישחט בשביל שמו יתברך. (וראה בס' ימלא פי תהלתך עניני ציבור עמ' רט)

מתוך כינוס למען לב לאחים

כפי שהזכירו כבר, ב"ה הבני תורה כאן מוסרים את נפשם בשביל התורה, וכל אחד אם היה רוצה היה יכול לוותר על חיים של עוה"ב, והיה לו מצב יותר קל בעניני עוה"ז, ואעפ"כ מוסרים נפשם לתורה, כי יודעים שכל העוה"ז אינו אלא "אפר", והעיקר הוא תורה, ויגיעת התורה! ובכח זה צריך להגיע שיוכלו להציל ילדי ישראל, שיזכו להכנס תחת כנפי השכינה.

ויעזור ה' שכל אחד מאתנו יעזור בזה להציל ולקיים לא תעמוד על דם רעך, כי גדול המחטיאו יותר מן ההורגו,

וזו ההצלה הגדולה ביותר מה ששייך - להציל ילדי ישראל!

ודברי רבנו בכינוס לנדיבים למען הקרן ראה בס' ימלא פי תהלתך עניני ציבור עמ' קמג

בנסיעה השניה - מאנסי

יוצאים לכיוון מאנסי לביתו של ר' שמעון גליק. בדרך נכנסים לאדמו"ר מסקווער שמתאונן על אי-זכייתם שמרן ידבר בישיבה בפני הבחורים. לאחר ד"ת קצרים נפרדים ומגיעים לביתו של ר' שמעון. לאחר התארגנות קצרה יוצאים לבית אדמו"ר מויז'ניץ, שם מתגודד קהל רב שנדחק ונדחס עד לב השמים כדי לזכות לקבל ברכה. החסידים עוברים בשורה ומתברכים.

חוזרים לביתו של ר' שמעון. השמועה פשטה חיש מהרה ומאות אנשים זורמים אל הבית כדי לקבל ברכה, עצה ותושיה.

שבת במאנסי

הדלקת נרות. תפילת מנחה בבית ר' שמעון, הסלון הענק, כגודל הדירה כולה, מלא באנשים העומדים צפופים ומשתחווים רווחים. בחור ניגש אחרי התפילה בהתרגשות ואומר לפי תומו: הרגשנו ב'נעילה'.

מרן סועד בבית שהוכן לו. ואילו שאר המלווים סועדים את סעודת שבת בבית ר' שמעון, בשירה ובד"ת. לפתע מרן עומד בדלת, כולם קפצו ממקומם וחרדו לכבודו, וכשראש הישיבה הרגיש שמפריע לא רצה לשבת, אמר 'גוט שבת' וחזר לדירתו.

סיימנו סעודת שבת הלכנו לישון, ובשעה 3:30 אני שומע את מרן מנגן ניגון ושר תוך כדי הלימוד. איך אפשר להמשיך ולישון?...

שבת קודש, ח' מר חשון - וביום השבת

קמנו לותיקין חשבנו שבוודאי עכשיו לא יהיה צפוף, כי מי יקום בשעה כ"כ מוקדמת, אך כשנכנסנו לדירה, הכל היה כבר מלא וגדוש ללא אפשרות להכניס סיכה...

תפילה בהתרוממות רוח ובהשתפכות הנפש כביוה"כ. לאחר מוסף הקהל עוברים במשך כחצי שעה לאמירת 'גוט שבת'. חוזרים לדירה לסעודת שבת כיד המלך. הר"ר ישראל פרידמן מתכבד באמירת ד"ת, ובדבריו הוא עומד על כך שלכל אחד יש את החלק שלו בעבודת ה', ומברך את הבעה"ב בחלקו הגדול במסע. לאחר מכן זמירות שבת וברכהמ"ז.

שיעור בחומש

בשעות אחה"צ מרן מוסר שיעור בחומש-רש"י, כשהמון עם צובאים על הדלתות לשמוע את דבר ה'. בקול חלש ושקט מתחיל מרן: "לך לך מארצך ממולדתך ומבית אביך". מדוע שלושה דברים, והרי זה היינו הך. אלא משום שהקב"ה בטובו חפץ לתת עוד שכר ועוד שכר. והמשיך ראש הישיבה בדברי מוסר וכיבושין- כמה יהודי צריך לייקר ולהחשיב את המצוות כי זה כל האדם. ועוד נקודה: "ואברכה מברכך" זה מיוחד לאברהם אבינו, אבל לאחר מתן תורה - דרך התורה אפשר לברך את כל מה ששייך.

סעודה שלישית

בשעה 5:00 התקיימה תפילת מנחה ברוב עם, ושוב הקהל עובר לאמירת 'גוט שבת' כשמיד אח"כ סעודה שלישית ברוב עם, בשירה וכו', כשמרן מצטרף לסעודה בשירת 'ידיד נפש' בהשתפכות הנפש. 'לולא תורתך', 'רחם בחסדך'. לפתע מבקש מרן מהג"ר ברוך שפירא לדבר. ר' ברוך מדבר על האמונה שכל אדם צריך לקחת אתו בכל פרט ממהלכי חייו. שרנו שוב, ומרן ביקש שאני אדבר. דיברתי על כך שמעגל השנה דומה למכונית שצריכה מדי פעם

בנזין, וכל חצי שנה יש להכניסה למוסך. כך שבת זה הבנזין, והמועדים זה המוסך שבו היהודי מקבל חיזוק תקופתי. כאשר היהודי ראה את כל הניסים בביהמ"ק, הוא חוזר לביתו מלא וגדוש אמונה ובטחון. כך אנחנו בני החבורה, צריכים להתעורר ולקחת את הימים האלה לחיזוק, כי אל"כ התביעה תהיה גדולה. ב"ה, כשגמרתי ראש הישיבה אמר לי: 'טוב מאוד דברת'.

מוצאי שבת

מעריב וקידוש לבנה. קבוצת בחורים מבוסטון שהגיעו במיוחד למאנסי, מרחק של ארבע שעות נסיעה, נכנסו למרן שדיבר עמהם על חשיבות לימוד התורה ועל כך שאין לאדם מה לחפש בעולם הזה חוץ מלהתענג על ה' בתורה ועמל התורה, וכל אחד יכול לחולל מהפך כאברהם אבינו, בין אם זה הוא לעצמו, למשפחתו או לסביבה.

כינוס לבני העיר

בשעה **9:30** יצאנו לכנס במאנסי בהשתתפות אלפי איש שגדשו את האולם הגדול. בהתחלה דיבר הג"ר דן אונגרישר, ר"י בימ"ד עליון, ולאחמ"כ דיבר ראש ישיבת זכרון משה על חשיבות המעמד ומסי"נ של מרן ראש הישיבה.

הס הושלך באולם ומרן נשא דברים קצרים, שרק ע"י תורה יש המשך וקיום לכלל ישראל בכלל, וליהדות אמריקה בפרט.

חזרנו הביתה ושם התקיימה קבלת קהל עד ל-**12:00** כשלאחר מכן הר' דוד בודנר והר' קלאצקי יושבים עם מרן לדיון עמוק ומיוחד על אופני חלוקת קרן 'יד אברהם'.

ב-**1:00** בלילה ישבנו למלווה מלכה בביתו של ר' שמעון, וב-**2:00** הלכנו לישון.

יום שישי, י"ד מר חשון

מתעוררים לוותיקין, מנין קטן לברכת כהנים, ארוחת בוקר. וראש הישיבה נשכב לנוח.

בחצר ביתו של ר' שמעון מוקם אהל מיוחד לתפילות השבת, ובו מקום ל-**500** איש. האוהל מרשים מאד. אנו מתפלאים, וכי יבואו **500** איש? אבל עם ר' שמעון לא מתווכחים, רצונו של אדם זהו כבודו. לאט לאט האוהל מקבל צורה, מוקם גשר מיוחד המוביל מחדרו של מרן הנמצא בחצר עד לאהל, וכן גשר נוסף מהאוהל לבית הגדול של ר' שמעון שבו נסעד.

אנו שבים ומתפלאים באזני ר' שמעון, האם אתה חושב שיבואו כל כך הרבה אנשים? ור' שמעון בשלו: אתם תראו כמה יהיה מלא. נו נו...

המשך שיחה בתוכנית המסע עם ר' שמעון שמנסה לשכנע אותנו שראש הישיבה ישאר עוד שבת, כדי לפצות את החסרים מיום אשפוזו של מרן, אך אנו לא מוכנים לשמוע מזה, כי כל אחד ואחד רוצה למהר ולחזור לביתו החם. נכנסים לראש הישיבה לשאול, וראש הישיבה אומר: לי אין בעי' להישאר, אין לי אישה, משפחה, אתם תחזרו ואני יכול להישאר לבד... עניתי: ראש הישיבה, נפשנו קשורה בנפשך, באשר תלך נלך. נתאמץ עוד קצת ונקצץ דברים ונספיק כמה שיותר. וראש הישיבה פוסק - בסדר, נחזור עד שבת עם קיצוצים העיקר שהיו מרוצים.

שבת במאנסי

יוצאים לכיוון "מאנסי", ממהרים כי עוד מעט שבת, והנה האוהל בחצר הבית קרם עור וגידים, מוקם להפליא כשר' שמעון מנצח על המלאכה. מתכוננים לשבת. צפצוף, ראש הישיבה מדליק נרות ומוציא את כולנו [אפילו שלא צריך] ויורדים לתפילת מנחה.

כמאתיים איש כבר מחכים, ומרן נכנס אל האוהל לתפילת מנחה. לקבלת שבת ניגש ר' אליעזר סורוצקין כשמיד אח"כ מכריזים על שיעור בהל' שבת הרב מ.י. שניידר שליט"א, כשר' שמעון מסביר שהוא חברותא של ראש הישיבה.

לאחר תפילת ערבית עוברים מאות אנשים לאמירת גוט-שבת, שלום עליכם וכו'. בבית ר"ש מוכן שולחן ערוך להפליא כיד ה' הטובה עליו ועל משפחתו, קידוש סעודת שבת וזמירות, כולם עייפים ומסיימים מהר. יש שהולכים קצת לטייל לשאוף אויר צח, מתפעלים מהעצים המכוסים בעלי השלכת בצבעים מיוחדים, אשר בתוך שבוע ינשרו כולם. ממש פלאי הבריאה.

שבת קודש, ט"ו מר חשון תפילה ברב עם

קימה בנץ. כשמתקרבים לאוהל ממש אין מקום. דחוס וצפוף. יותר משש מאות איש משתתפים בתפילה עם עז"נ גדולה. ישראל קדושים. אנשים הלכו ברגל במשך שעה ויותר, כדי לזכות להתפלל עם הצדיק.

שיעור בחומש

קמים ומתכוננים לשיעור מרן בחומש-רש"י. השיעור מתקיים בשעה **4:15** לקבוצה מצומצמת, כדי שיוכלו לשמוע בלי רמקול. פרשת וירא עם רש"י. כל רש"י מקבל משמעות אחרת. שיעור נפלא מעניין ומרתק.

סעודה שלישית

בשעה **4:45** מנחה. ר' שעיה עובר לפני התיבה בקולו הערב. לאחר התפילה מתקיימת סעודה שלישית. שלוש מאות איש מסובים ונהנים בצוותא, זמירות יפות, שירי רגש. נחנו אכלנו ביחד עם מרן בדירה, וכעבור **20** דקות נכנס מרן לאוהל שבו אכלו כולם, ומיד החלו לשורר "ידיד נפש אב הרחמן". אי אי ידיד של נפש נשמה ורוח. אב הרחמן תרחם עליו. אמן.

אני בדברי הקדמה קצרים מזכיר את יום היארצייט של מרנא החזו"א, ומבקש מהר' קלאצקי, מרבני המקום, לדבר. הרב קלצקי מדבר יפה על מטרת הביקור ועל הצורך התמידי להתחזק, ומסיים "אבינו האב הרחמן המרחם רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד"...

מתחילים לשיר "אבינו אב הרחמן"... ומרן מתנדנד מעט, סימן יפה לשיר. ושוב חוזרים "אבינו האב הרחמן רחם עלינו" אכי"ר.

ושוב בדברים קצרים, אני מעלה את זכרו של מרן הגרא"מ שך זצ"ל, ומבקש מהרב וקסמן לדבר. הרב וקסמן נעמד ומדבר דברים כדורבנות היוצאים מלב טהור, על חיזוק אמיתי שצריך לקחת מהביקור של מרן, ומסיים בבכי תמרורים שראש הישיבה יזכיר לטובה את מאנסי, כי רבו הצרות בה עד בלי די, רח"ל.

כינוס מחנכים

שיר המעלות, ברכהמ"ז, מעריב והבדלה. ר' שמעון מבקש מהציבור לצאת מהאוהל מהר, כי צריך להכין את המקום לכנס מחנכים בראשות מרן.

קרוב לשעה **8:30** התאספו כל מחנכי מאנסי, ליטאים וחסידים, לשמוע ולחוש את "המחנך" הגדול של כלל ישראל. מרן נכנס, והחל ערב מרתק של שאלות ותשובות נוקבות בענייני חינוך כשמרן עונה בבהירות תשובות נפלאות.

א. שאלה: האם כדאי להפריד ולחלק כיתות לפי רמה או לא.

תשובה: כל כתה שיעשו ויחלקו - אפילו ל-3 ילדים ימצאו 3 רמות, אין מושג שכולם יהיו שווים.

ב. שאלה: האם יש רשות להוציא ילדים מהמוסד בגלל חוצפה ונבול פה.

תשובה : נבול פה זה בעיה ואם זה קלקול שמקלקל אחרים אין ברירה. חוצפה, אני לא מכיר חוצפה, ילד לא רוצה להתחצף אלא הוא רוצה לרצות את רבותיו והוריו, בד"כ זה מתחיל שהילד עשה משהו לא טוב, והרב העיר לו יותר מדי והילד נפגע, ומשום כך הוא פוגע וחוזר חלילה, ואין לדבר סוף. צריך לבדוק סיבה ללחץ שזה הגורם לכל הירידה. כל ירידה של ילד בד"כ תלוי בסיבה שראוי לבודקה.

לגבי זריקת ילדים וודאי שהמנהל לא יכול להחליט לבד, אלא צריך ועדת חינוך עם ועדת רבנים מעליו כמו שהצענו בעוד מקומות.

ג. שאלה: בחורים חלשים שלא מבינים, עד כמה המוסד אחראי עליהם.

תשובה: למדנו במשנה לגבי קניין בהמה הכישה - נתחייב בה. דהיינו שקונה ונעשה חייב בכל הדברים. כמו"כ להבדיל, מוסד שקיבל ילד לא יכול לזרוק אותו, אלא צריך לטפל בו כמה שיותר.

ד. שאלה: האם לקבל ילדים רק מבתים טובים.

תשובה: אני אשאל אתכם - האם את אברהם אבינו היו מקבלים עם אבא כמו תרח?... האם את רבקה היו מקבלים עם אבא כמו בתואל ואח כמו לבן? וודאי שלא נו... הלוואי, וכולנו היינו משהו שבמשהו אז איך אפשר לדחות בתים טובים, אפילו שזה לא כולו תורה. העיקר לבדוק את הילד, ואם ההורים לא מתאימים צריך לפנות לועדת חינוך כמו שהצענו.

ה. שאלה: אברך שרוצה להישאר בלימוד ובשביל זה אשתו צריכה לעבוד במשרה מכובדת בין גברים שאין חשש לבעיה.

ותוך כדי שאלה אמר ראש הישיבה מיד: וודאי שיש בעיה!

השואל חשב שראש הישיבה לא מבין כ"כ, ומדגיש שמדובר שאין בעיה. וראש הישיבה עונה לו בחוזק רב: יהיה בעיות וח"ו לעבוד במשרדים של גברים.

והמשיך מרן - כולם כ"כ מודאגים איך נחיה, ממה נתקיים, ושוכחים שהעיקר צריך לדאוג לעוה"ב להכין צידה. לא ראינו שהגבירים למדו מקצוע ויצאו גבירים, הכל מן השמים. למטה בקבר לא משנה ואין כל הבדל בין מי שאכל כל ימיו בשר שמן למי שאכל לחם. הגר"א אומר שיש מצוות שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז, זה לאנשים פשוטים אבל צדיקים גם את הפירות מבקשים לעוה"ב. וסיים: אתם המחנכים צדיקים ותחשבו על השכר הגדול בעוה"ב.

ו. שאלה: איך מכניסים בילד טעם בתפילה.

תשובה: גם בזה תלוי הרבה הדוגמא האישית. איך שהילדים רואים את האבא או את הרב'ה מתפלל - כך הם מתפללים, כמה שלרב'ה יש יותר יראת שמים כך זה נכנס בלב הילדים. ידוע המשל שהגר"א אמר לדובנר להוציא מים מכוס ניתן רק ע"י שמתמלא עד גדותיו ויותר נשפך החוצה, כך רק מי שמלא מלא ביראת שמים, מה שמוציא החוצה לאחרים יכול להשפיע.

וסיים מרן שכל מלמד צריך ללמוד מוסר בכל יום כדי שיושפע ביראת שמים וכך יוכל להשפיע על תלמידיו.

משאלה לשאלה המחזה מפעים ונראה על פני המחנכים את קורת רוחם מהתשובות הקולעות והמדודות, ורואים איך בכל תשובה הם מהנהנים בראשם לאות הסכמה כמה צודקים דברי מרן והשמחה על פניהם שזוכים לשעה כזאת של שאל אביך... זקניך ויאמרו לך...

שו"ת במונסי

■ **מהם הקריטריונים לזריקת ילד מהמוסד הלימודי? ומי מחליט?**

תשובה: כאמור, אלו הם דיני נפשות, שאם אפשר לדונם יחידי. אי אפשר לזרוק בקלות. שמעתי אודות אחד מגדולי הדור שעבר, שכאשר למד בישיבה, ראש הישיבה, אחד מגדולי ראשי הישיבות בעצמו, לא היה מרוצה ממנו ולכן לא רצה שישאר בישיבה. לימים, כשראה מה יצא מאותו בחור, הודה בטעותו. רואים שאפשר לטעות וזו עלולה להיות טעות גורלית, שעלולה

להפסיד את גדול הדור הבא. מרן החפץ חיים מעולם לא הוציא תלמיד. נכון, לעתים יש הכרח, אבל חייבים לדעת שאלו דיני נפשות ולפעול בהתאם. צריך לשם כך ועדה שתכריע, לא לדון יחידי.

■ **האם מותר לשלוח אשה לעבודה במקום שפרנסתו גבוהה יותר, אך הסביבה אינה כל כך טובה?**

תשובה: אין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך. לאשה אסור בשום פנים לעבוד במקום שאינו ראוי דיו.

■ **אבל אם מדובר באשה חזקה ויר"ש שלא תרד?**

היא כן תרד! היא איננה מלאך!

■ **כיצד מתמודדים עם ילד חוצפן?**

תשובה: בוודאי שצריך להעמיד ילד על מקומו. אולם המחנך בינו לבין עצמו, צריך לראות אם מדובר בחוצפה אמיתית. ילד אינו רוצה להתחצף. כל ילד הוא מטבעו טוב. לפעמים הוא דורש תשומת לב באופן כזה. המלמד חייב לבדוק את עצמו אם הוא אינו מגיב כך כי הוא נפגע, ואת כבוד עצמו הוא דורש. לכן כל מחנך חייב ללמוד מוסר!

■ **כיצד לפעול, כשיש לחץ מההורים ללמד למודי חול וזאת מתוך דאגה לעתידם הכלכלי של ילדיהם?**

תשובה: אם ההורים רוצים, שיעזרו הם לעצמם. בתי החינוך שלנו צריכים להיות על טהרת הקודש ואין לעזור להם בכך. בכלל, זו טעות בידי ההורים. פרנסה באה מהקב"ה, לא מהלמודים. נדמה לי כי דוקא הגבירים הגדולים, לא ידעו דבר!

■ **עד כמה חייב המוסד לשכנע את מסיימיו, שלא ללכת ללמוד למודי חול?**

תשובה: בראש ובראשונה כל אחד חייב למסור את עצמו רק ללמודי התורה הקדושה, ללא תערובת. אבל כאן יש ענין נוסף. הרי אין אוניברסיטה דתית וטוב מאוד שאין! לכן, בנוסף לחובה האמיתית, באוניברסיטה הרי מלמדים אפיקורסות ואי אפשר להמנע מכך. אסור ללמוד אפיקורסות. זה אפילו לא חשוב אם יושפע מכך אם לאו. פשוט אסור ללמוד את זה ואסור להיות שם - גם בלי להתחשב בתוצאה!

שאלו מתי מותר למלמד לצאת לשמחה משפחתית, זה היה במונסי במוצאי שבת היה כנס למחנכים מרן שאל איך אומרים ממשלה אמרו גוברנמנט, מרן אמר "שיחשבו כאילו הוא עובד בגוברנמנט"

מרן שאל מתי מתחילים גמרא אמרו לו בגיל עשר מרן אמר זה בסדר לא טוב מוקדם

מלוה מלכה- כאשר נגמר הכנס יוצאים אל ביתו של ר' ד. בודנר למלוה מלכה. ראש הישיבה מגיע אליו והם נכנסים למשרד שבביתו.

לאחר כשעה ראש הישיבה נכנס לסלון. נמסר שהאדמו"ר מויז'ניץ רוצה להגיע. זהו פלא גדול. יהודי ששבר את האגן ולא הולך, ומגיע למרן? אלא נאמר לנו שהאדמו"ר מויז'ניץ שמע מה שחסידות מסוימת עשו למרן, והחליט לבוא כמחאה על כבוד התורה.

האדמו"ר מויז'ניץ מגיע, יושב מספר דקות והולך. מרן קם וחוזר אל ביתו של ר' שמעון גליק. בבית אומרים שעוד מעט ויבוא הסקוועררר רבה, הסקוועררר רב'ה מגיע אחרי **12:00** בלילה, יושב כמה דקות אומר ד"ת והולך.

מרן יוצא ליטול ידיו למלווה מלכה. ארוחה דשנה של מרן כידוע... עוד אנשים נכנסים לברכות עד מאוחר, עד שבשעה **1:00** מרן עולה על יצועו לנוח.

יום ראשון, ט"ז מר חשון

בשעה **4:00**- בבוקר, ר' משה יהודה כבר רואה את מרן לומד עד ותיקין. התפילה באהל מחומם בחשמל של גנרטורים פרטיים. בסיום התפילה אני שם לב שראש הישיבה לא מרגיש טוב סוגרים בקושי את הדלת מהאנשים הצובאים על הפתח, מרן אוכל מעט והולך לנוח עד לשעה **11:00**.

תשב"ר דמאנסי

יוצאים למנחה עם ילדי תשב"ר דמאנסי, עולים לאולם למעלה ומרן מתקבל בשירה. הילדים נעמדים לאמירת תהילים "ממעמקים קראתיך ה'", מנחה עם סידורים שהודפסו במיוחד למעמד הקדוש, ושוב מכבדים את הרב וקסמן לשאת דברים. הוא מדבר להפליא ומרגש את הילדים ואותנו. אחריו מרן נושא דברים, ומדבר על חובת העריבות כללית של הילדים, וכמה צריך להשקיע את הראש בלימוד ולא בשטויות.

חוזרים לבית ר' שמעון, נסיעה אחרונה ברחובות מאנסי, לקראת צהריים, מתארגנים ליציאה עם כל המזוודות, הכנות אחרונות, ובני ביתו של ר' שמעון נכנסים לקבל ברכה, בכיות התרגשות של 'קשה עלי פרידתכם', ובמיוחד מאשת ר"ש אשת החיל שדאגה לנו, כ"כ בוכה, זזה הצידה ולא נרגעת...

מרן משאיר ספר עם הקדשה מיוחדת לר"ש ומכנהו 'ידי"נ מחזיק התורה בדורנו' ולנוות ביתו מלא ברכות.

בנסיעה השלשית בחודש אייר תשסו גם שהה רבנו שם בשבת.

מכתב

בס"ד לכ' הנהלת בית ספר עטרת בית יעקב מונסי
יה"ר שתזכו לחנך בנות ישראל על טהרת הקודש.

בס"ד, לכ' מתפללי בית מדרש שערי תפילה בראשות הרה"ג ר' מרדכי אורבך שליט"א בארה"ב

שמחתי לשמוע שאתם חונכים בית מדרש גדול לתורה ולתפילה בה יוכלו החרדים לדבר ה' ולתורתו ללמוד בהרחבת הדעת ולשפוך שיח חנונם להבורא יתברך בבית המקדש מעט אשר בונים שיקרא שם שמים עליו, ולמותר יחשב להאריך ולבאר שבחה של יסוד בית כזה כי זה המובן לכל איש ירא ד', ובעז"ה בנין ביהמ"ד יוסיף להפיץ אור תורה ודעת ויראת שמים בכל הסביבה.

ואין לי אלא לברך שקול התורה בפרט מהלומדים בעיון לא יפסק שם יומם ולילה, וגבולות הקדושה תפרוצנה בכל עוזם ותפארתם על ידכם, כרצונכם וכרצון כל בית ישראל

כ"ח שבט תשס"ח לפ"ק. בני ברק יצ"ו

בס"ד, נא למסור מכתב תנחומין זה לידי כ"ק מרן האדמו"ר מויז'ניץ-מאנסי שליט"א

בס"ד, אור לכ"ו טבת תשס"ה

לכ"ק האדמו"ר ומשפחתו שליט"א נקוה כי יתמו היסורים והכאב ואך טוב וחסד יהי' במעונם. המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים. רפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל.

סאט פולסברג

בערב שבת פר' וירא תשס"ה נסע רבנו למסור שיחה בישיבה בסן פאלסבערג ביום המחרת, ערב שבת, תצא השיירה אל עבר העיירה סאוט-פולסברג, בה נמצאת ישיבת "זכרון משה". ראש הישיבה היה מראשי הדוברים בכנס הענק במונסי, יחד עם הגאון רבי דן אונגרישר זצ"ל. במרכז דבריו הבהיר את המעלה הגדולה שבשמיעת דברי חיזוק ממי שהסתופף במחיצתם של מרן החזו"א ומרן הגרי"ז, זצוק"ל, "רעתה אנו זוכים לקבל את ה"מסרה", לבני דור שלא הכירו את ענקי הדור ההוא". דור לדור יביע אומר...

סאוט-פולסברג נמצאת בלב הרי הקצקל. רבנו נכנס אל החידר. הוא עבר בין הילדים וברכם: "יברכך ד' וישמרך". ברקע, ריחפה שירתם האדירה של בני הישיבה, שירים שמתחלפים ללא הפוגה וריקודים עד כלות הנפש - משל היה זה יום שמחת תורה. "ימים על ימי מלך", "אור זרוע לצדיק", ו"אשרי מי שעמלו בתורה"...

היה זה לאחר שרבנו, הסתגר לשיחה ארוכה בעניני הנהגת הכלל, עם ראש ישיבת סאוט-פולסברג. בתום השיחה בדלתיים סגורות, הוא שילב את זרועו בזרועות של רבנו, וכך יצאו השנים אל היכל הישיבה. כאן נשאו דברים הגאון רבי אבא גורליק שליט"א והגאון רבי יעקב שניידמן שליט"א - ראש ישיבת סקרנטון. "רבי אמר, לא זכיתי אני לאורייתא, אלא בגין שראיתי את צוארו של רבי מאיר מאחוריו. רבי יוחנן וריש לקיש תריהון אמרין אנו לא זכינו לאורייתא אלא בגין דחמי אצבעתיה דרבי מן גולגיקין דידיה" (ירושלמי ביצה פרק ד'), וכך, גם אלה שלא הבינו, עמדו וראו...

רבנו נשא דברי חזוק והתעוררות. וכשיצא, השירה לא חדלה. עוד מעט תפרוש שבת קודש את כנפיה. מחוגי השעון הנוקף, לא התחשבו במאויי בני הבמקום. אי אפשר להתמהמה.

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטיין:

מתכוננים לנסוע לישיבתו של הרב ווכטפוגל הנמצאת במקום הנקרא "סאוט פולסברג" נסיעה של שעתיים ממאנסי, מקום נופש בקיץ. נוסעים ועוברים דרך יערות מקסימים מרהיבי עין, בדרך שאלתי את ראש הישיבה איזה שירים לשיר בשלוש סעודות, וענה י"ה רבון, א-ל אחד בראני, ואודה לא-ל. "צור משלו" לא לשיר - כי י"א שזה פוטר מברכהמ"ז.

בדרך מקבלים כמה טלפונים מהארץ על בעיות שונות, משרד החינוך וכו'.

נוסעים ומגיעים למקום נידח כ"כ, שבלי דברי חז"ל של אדם הראשון א"א להבין איך הגיעו לכזה מקום, נכנסים לבית ראש הישיבה דשם, שמסתגר עם מרן ל-**10** דקות, לאחר מכן ברכות לבני המשפחה, ויוצאים לכיוון החיידר.

לא ניתן לתאר במילים מחזה שמי שלא ראה לא יבין, ילדים מסודרים להפליא בשתי שורות עם הוריהם, כשהאימהות עומדות בצד, כולם בגדי לבן, והם שרים "אור זרוע לצדיק". משפחות 'פרומריות' מאוד. שם הם נקראים הבריסקר'ס של אמריקה...

מרן עובר בין הילדים המברכים ב"יברכך ה' וישמרך"... ומשם צועדים לעבר הישיבה. הבחורים שרים עד כלות הנפש: "ימים על ימי מלך תוסיף", "אור זרוע", ו"אשרי מי שעמלו בתורה". מרגש לשמוע את השיר כשיודעים עד כמה שזה נכון. הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה...

באולם נמצאים בחורים משתי הישיבות שבמקום. שני רמ"ם באותן ישיבות מקדמים את פני מרן בדברים יקרים וחשובים, ומרן מוזמן לשאת דברים.

מרן בקצרה מזכיר את הגמ' בראש השנה (כ"ו ע"ב) כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי. ומבאר כמה יהודי צריך להרגיש כפוף, ומסיים בברכה

נאמנה שכולם יהיו גדולי תורה. שירה אדירה של "צדיק כתמר יפרח". כבוד התורה אמיתי מבחורים מצוינים שמבינים מה זה כבוד התורה. מרן פוסע למכונית לאט לאט, בליווי כל ההמונים כאומרים לו: קשה עלינו פרידתך רבנו גדול הדור.

סקווירא

ביום ו' כ"ו אייר תשנ"ח הגיע רבנו למסור שיחה בישיבת סקווירא – ארה"ב -חיוב לימוד לברר ההלכה

הדבר ידוע ומפורש בגמ' ובמדרשים, דהעיקר מה שזכו כלל ישראל למתן תורה, הלשון שמלאכי השרת משתמשין בו, דכתיב במלאכים גבורי כח עושי דברו, קודם גבורי כח ואח"כ לשמוע בקול דבר, ומדריגה גדולה כ"כ זכו כלל ישראל, להיות כמלאכי השרת, דמתחילה נעשה ואח"כ נשמע שבשמים החשיבו את זה, והקב"ה שמח בזה, ובאמת הצדוקי תמה, עמא פזיזא! דקדמיתו פומייכו לאודנייכו! דאין השכל מבין דבר כזה, וזו היתה הזכות העצומה של כלל ישראל, שלא הלכו כפי דעת בני אדם, אלא כמלאכים.

והנה בפרשת השבוע כתיב, "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו", ופרש"י "בחקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה", ולכאו' אם מעלת ה"נעשה" קודם, למה אין הפסוק מתחיל במצותי תשמרו ואח"כ בחקתי תלכו?

אך התירוץ הוא פשוט, דבודאי מה שכלל ישראל קבלו על עצמם נעשה קודם לנשמע, זה מדריגה נפלאה, לומר "נעשה" גם כשאין יודעים על מה מדובר, אבל בלמעשה לא שייך נעשה קודם נשמע, דלא שייך לעשות בלי ללמוד מתחילה!

כי כשאין יודעים את ההלכות יכולים ליכשל שלא מרצון, בדברים החמורים ביותר, ולמשל מצוה כמו שבת, האם יש מצוה גדולה מזו, הרי שבת היא היסוד של כלל ישראל, ועל זה כתב היערות דבש [הובא בהקדמה של המשנה ברורה] דאחד שאינו לומד הלכות שבת, לא יתכן שישמור שבת בשלימות, נמצא א"כ דצריך לידע מתחילה הלכות שבת, והלכות שבת אי"ז דבר קטן - מסכתא גדולה, עם כ"כ הרבה קשיים בפוסקים, וסוגיות עצומות כ"כ, והכל בא להלכה למעשה, וצריכים לידע הדין, ובלי זה לא שייך.

ולכן בודאי אם בחקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה, זה הדבר הראשון, וצריך ג"כ "עמלים" בתורה. דבשביל לידע היטב כדי לפסוק דין, אי אפשר ע"י לימוד בשטחיות, ממש לא יתכן, ואם בלימוד שטחי יכול לגמור מסכת שבת בזמן קצר, אבל לא ידע מזה כלום, בדיוק כמו שאי אפשר לדעת מתורה שבכתב בלי תורה שבעל פה, כך אי אפשר לדעת מתורה שבעל פה בלי עמלות! ובלימוד שטחי יוכל ללמוד עשרה דפים ובלמעשה מה לעשות לא ידע כלום, ולכן מוכרח להיות עמלים בתורה, כמו שציותה התורה.

וברוך השם, כלל ישראל במשך כל שנותיו, אע"פ שהיה בכל מיני מצבים קשים, בגלות, וכתוב שע"י הגזירות באמת נתמעטו הלבבות, שהפריע קצת ללימוד התורה כמו שהיה בזמן הראשונים, שהיו גזירות ושמדות רח"ל ובכל זאת שמר הקב"ה את כלל ישראל, ותמיד למדו בעיון ובעמקות, והוציאו הלכות ברוב עמל ויגיעה בתורה.

ושמעתי פעם שהחפץ חיים אמר, כי היהודים לא הפסידו כלום בגלות, דבגלות נעשה הש"ס בבלי, ש"ס ירושלמי, ספרא ספרי תוספתא מכילתא, רמב"ם רי"ף טור ושו"ע, הרי כל זה הרווחנו בגלות! אע"פ שהגלות זה מר מאד, מ"מ זכינו ע"ז בכזה ש"ס! אפי' המשניות הרי עשה רבי שהיה לאחר החורבן. וא"כ כל מה שיש לנו, הכל נוצר בגלות ספרא ספרי ותו"כ, הכל, כל מה שנתחבר ע"י התנאים הכי גדולים, תלמידי רבן יוחנן בן זכאי שהיו כבר אחרי החורבן, זה מה שיש לנו עד היום, ומזה אנו חיים! מכל אלו שנעשה בגלות.

וכאן רואים ב"ה עיר שנוסדה על טהרה וקדושה, הכל בטהרה, ובכל העולם יצא שמה, כי היא עיר שכולה רק יהודים חרדים, רק על טהרת הקדש, ויושבים ועמלים בתורה, כמו שהזכירו כבר האנשים הגדולים שדברו קודם, והם כולם דואגים שיהיו הבחורים עמלים בתורה.

ובאמת יעזור הקב"ה שתזכו לקרב את הגאולה השלימה, ויבוא משיח במהרה בימינו. וכל אחד יוכל לומר לרבונו של עולם, "לא עזבנו את התורה, אפי' בגלות, ואפי' במצבים הקשים", ועד היום אנו ממשיכים עד שיעזור ה' ונזכה לגאולה השלימה, ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן. (ימלא פי תהלתך ענייני ציבור עמ' ריב)

לקראת שבת שבו שכן מרן זצוק"ל בעיר מונסי, הופיע מרן זצוק"ל בהיכל הישיבה הגדולה של חסידי סקווירא שבעיירה סקווירא הסמוכה לשיחת חיזוק, כשראש הישיבה הגאון רבי דוב מאיר (בערל) קרויזר זצ"ל מחבר ספרי דבר המלך יצא לקראתו להקביל את פניו יחד עם כל ראשי הישיבה. מרן זצוק"ל עמד בדבריו על חשיבות הקדמת נעשה לנשמע, ויחד עם זאת התנאי ההכרחי של ללמוד על מנת לעשות, שמחייב לימוד בעיון ועמל התורה.

לאחר המעמד המיוחד בהיכל הישיבה, נכנס מרן זצוק"ל לביקור במעונו של כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א, שהודה נרגשות למרן זצוק"ל על דברי החיזוק שמסר בישיבתו, מרן זצוק"ל השיבו כי הנה רואים ביעקב שביקש לצאת ממעי אמו כשעברה ליד בית המדרש, אף שלא היה חסר לו בלימוד התורה שהרי למד במעי אמו, אלא מוכח שלהכנס לבית המדרש לבד גם זה הוא ענין!

בהמשך הדברים עמד מרן זצוק"ל על השתתפות הגוף בשמחת קיום המצוות, והעמיק בדברי האבודרהם בענין זה. מרן זצוק"ל הזכיר עוד בשיחתו עם האדמו"ר שיבלחט"א, את הגאון רבי חיים ברים זצוק"ל שבשנים עברו שימש אף הוא כראש ישיבה במקום. ביציאתו מהמקום דיבר מרן זצוק"ל בשבח המקום שבנוי כולו על אדני התורה והיראה, והתבטא שמורגש במקום אוירא דארץ ישראל.

אף כ"ק האדמו"ר שליט"א החזיר ביקור גומלין באכסנייתו של מרן זצוק"ל במוצש"ק. ולאחר שמרן זצוק"ל נשאל על ידו אם השבת עברה במנוחה, השיב כי מנוחה הולכת רק עם קדושה, וכנאמר "יום מנוחה וקדושה" והרחיב על כך מרן זצוק"ל בעוד דברים בביאור נוסח התפילה בשחרית של שבת "וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים", שאף שיש לגויים ימי מנוחה, אבל גם במנוחה אין הם שותפים עם ישראל במנוחת השבת, כי יום השבת מיוחד הוא רק לישראל. ואף האדמו"ר שליט"א השיבו בדברי חסידות מענין לענין.

במשך השנים היו כמה וכמה ביקורים הדדיים בין כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א למרן זצוק"ל, הן בפעמים שמרן זצוק"ל שהה בחו"ל והן בביקורי האדמו"ר שליט"א בארץ הקודש, ותמיד דיברו ביניהם בחביבות יתירה בדברי תורה ויראה. באחד הביקורים של מרן זצוק"ל בערש"ק לך לך תשס"ה האריך כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א בדברים, על חשיבות הפעולות שמרן זצוק"ל עשה לחיזוק התורה ברחבי תבל ולחזק את השלום והאחדות בין יראי ד', כשאמר על כך שמרן זצוק"ל מקיים בכך "הדבק במדותיו" שהפסוק אומר 'ד' עוז לעמו יתן ד' יברך את עמו בשלום', וחז"ל הלא אומרים על כך אין עוז אלא תורה, ומרן זצוק"ל אוחז בשני הדברים, גם מרביץ תורה וחיזוק בכל אתר ואתר, וגם מרבה את השלום. מרן זצוק"ל הודה נרגשות לאדמו"ר שליט"א על דברי החיזוק בענין זה.

במהלך השיחות מרן זצוק"ל היה מתעניין על שורשי מחצבת שושלת סקווירא מבית טשרנוביל, המיוחסת עד לתלמיד הבעש"ט, ועל פועלם הנשגב להרבות כבוד שמים ופעלים לתורה בסביבתם הקרובה והרחוקה, ואף ציין את עדותו של מרן הקהלות יעקב זצוק"ל שהיה מבית הוריו חסיד לבית טשרנוביל וסיפר על גדולת רבותיהם ופועליהם המרובים. מרן זצוק"ל אף ציין כי זכור הוא את ביקורו של כ"ק האדמו"ר מסקווירא זצוק"ל אביו של האדמו"ר שליט"א בבני ברק לפני עשרות בשנים, ואת בית אכסנייתו ברח' אור החיים.

אף בביקורו האחרון של כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א בארץ הקודש לפני כשנתיים, נכנס למעונו של מרן זצוק"ל, והציג את אברכי החסידות שנבחנו על הש"ס, ומרן זצוק"ל הפליג בשיחה על חשיבות ידיעת הש"ס והשליטה במרחביה שלא כל אדם זוכה לכך, וציין את ידיעת התורה המופלגת בדורנו הניכרת אצל רשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א, , וציין את עובדת היותו של מרן נצר לחסידי בית טשרנוביל.

פילדלפיה

מכתב

בס"ד לכ' רו"מ ישיבת פילאדלפיא ה' עליהם יחי'

שמחנו לשמוע שאתם זכיתם לגדל עדרים בני תורה במשך תקופה ארוכה של חמשים שנה. ויש לקוות שיש מהם ת"ח מופלגים אשר בהם ישראל יתפאר, מה טוב חלקכם.

ומצוה גוררת מצוה לכן בודאי תזכו להוסיף תורה עוד רבות בשנים עד עת יבוא ינון ובא הגואל בב"א. י"ב כסלו תשס"ד לפ"ק

בני ברק יצ"ו בברכה ועתירה לעתיד

בשהתכנסו תלמידי ובוגרי ישיבת פילדלפיה למעמד כבוד התורה והכ־נסת ספר תורה לכבוד מייסד וראש הישיבה הגאון רבי שמואל קמיצנקי.

רבנו שיגר מכתב ברכה מיוחד לרגל המעמד, בו כתב: "לכבוד רבנן ותלמידיהון בישיבת דפילדלפיה ד' עליהם יחי'. שמחתי לשמוע שזכיתם להכניס ספר תורה לבית מדרשכם לכבודו של ראש הישיבה ידידי הגאון רבי שמואל קמינצקי.

"והנה כל השומע ישמח בכפלים על כבוד שמים שיש בזה ונקווה כי זה יגרום לעוד כבוד שמים כי כמו שמצווה גוררת מצווה כן כבוד שמים אשר בני אדם עושים להקב"ה זוכים להרבות כבוד שמים יותר.

"יתן השם יתברך שעל ידי זה יזכו לראות בהרמת קרן התורה והיהדות האמיתית ונזכה בקרוב לגאולתינו האמיתית במהרה בימינו אמן".

בחודש אייר תשנ"ח הגיע רבנו לישיבה ומסר שיחה והיה התערורות גדולה. ואודות ראש הישיבה דשם הגאון רבי אליהו שווי זצ"ל כבר כתבנו בגליון פר' ויקרא תשע"ו.

בחודש חשון תשס"ה הגיע שוב רבנו: כשמתקרבים אל בנין הישיבה, כבר מרחוק שמים לב לשלט גדול שתלוי למעלה: "ברוך הבא בשם ה'". מאות בחורים לבושים בבגדי שבת פורצים בשירה אדירה של "ימים על ימי מלך", "אור זרוע לצדיק" ו"אשרי מי שעמלו בתורה". הבחורים קופצים ומרקדים ומפזזים בהתרגשות ובדמעות על הזכי' הגדולה שנפלה בחלקם.

בקושי רב המכונית מפלסת את דרכה, וכשנכנסה לחצר הישיבה יש הפתעה גדולה - הגאון ר' אלי' שווי שאינו בקו הבריאות יוצא לקבל פני מרן בשירה בשמחה. השמחה פורצת ביתר עוז, וכששניהם צועדים שלובי זרוע, יד ביד עם הגאון רבי שמואל קמניצקי, מתקדמים לאט לאט לכיוון הישיבה. מיד בהכנסו כיבדו את מרן לדבר, ומרן דיבר על עניין חשיבות עמל התורה ותיקון המידות וקבלת מרות מראשי הישיבה.

תפילת מנחה, ולכבוד ראש הישיבה מתפללים מנחה ארוכה ולא קצרה. לאחר התפילה קבלת פנים מראשי הישיבה ויציאה לכיוון בולטימור.

בשיחה שקיימו עם ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל קמינצקי שליט"א, חבר מועצה"ת בארה"ב וראש ישיבת פילדלפיה, שאלנו - האם כיום ניתן לומר שמסעותיו של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל תרם לעולם הקירוב בארה"ב.

ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל קמינצקי שליט"א משיב לנו בנחרצות - בוודאי שכן, העובדה שראו הכל כיצד מגיע אחד מגדולי הדור שאין לו בעולמו דבר מלבד התורה ועבודת ד', וכל מטרתו בנסיעתו הנה היתה רק אחת, לקרב עוד יהודי לאבינו שבשמים, ולהרבות ולקדש שם שמים בעולם, זה עצמו הביא למהפכה של ממש בקרב רבים מכל שדרות הציבור כאן בארה"ב.

אני זוכר שהיו רבים שלא היו כה קרובים ללימוד התורה, והודות לדבריו תיו שיצאו תמיד ממעמקי הלב, הם פשוט שינו את אורחותיהם, ואף שלחו את ילדיהם להיכלי הישיבות בארץ הקודש או בגולה ובנו בתים לתפארה.

בכל מקום אליו הוא הגיע, היתה התעוררות עצומה, וראו הכל בחוש, כיצד הזעקה שבקעה מליבו הטהור, אכן חלחלה עמוקות בלב כל אחד ואחד פנימה.

■ במה עוד השפיע מדן דאש הישיבה זצוק"ל כשדאו בו ההמונים בכל מקום שדיבד והשפיע?

לא רק במסעות הקירוב שנשא בכל מקום, גם בקהילות רחוקות מעט, אלא אף בהיכלי הישיבות הגדולות, בכל מקום שהוא בא היה ניכר היטב תוצאות דבריו ושיעוריו, הוא אמנם בא במטרה לקרב, אבל לא הסכים לוותר על ייעודו האמיתי כאחד שהרביץ תורה כל ימיו והתורה היא משוש חייו ולבו, ואכן בכל מקום שבא הוא אף מסר שיעורים לפני בני הישיבה, והם שתו בצמא את דבריותיו, שהראו להם כיצד ניתן לצמוח כשיש שלמות בכל עמודי העולם.

פלדבוש

בחודש אייר תשנ"ח הגיע רבנו ומסר שיחה בישיבת תורה ודעת שבראשות הגאון רבי אברהם פאם זצ"ל

יום ד' י"ב מרחשון ברכה לילדי תשב"ר תורה ודעת

באסיפת מאות מחנכים בישיבת תורה ודעת

באספת המחנכים הגדולה שנערכה בהיכלה של ישיבת "תורה ודעת". במקום שבו נעמדו למעלה מחמש מאות מסלתה ושמנה של מערכת החינוך התורתית של ניו יורק, תבע רבנו לטעת בלב הילדים רק את השאיפות לתורה ולא ללמד את הלימודים האסורים, הזרים! רבים מבניה של אמריקה שגילו את ההשכלה הזרה שלדעתם תביא רווחה כלכלית, רצעו את אוזנם למשקופה. בלב לבה של המעצמה החומרנית ששלחה גרורות אל תוככי היהדות החרדית, הוא קרא להקים את המחסום ולמנוע את ה"לימודים השטותיים": עתידו של העם היהודי תלוי רק ב"למען אשר יצווה". לימוד כזה, אף לא מבטיח דבר וחצי דבר. כסף מגיע רק בגלל סייעתא דשמיא. אסור לתכנן עתיד, זה גם לא עוזר. רק תורה, לחנך רק לתורה, לחיים שכולם תורה - על טהרת הקודש.

אסיפת מאות מחנכים בהיכל ישיבת "תורה ודעת"

■ האם כדאי לחלק הכיתות באופן שהמוכשרים והטובים יותר יהיו במקום אחד והפחותים בכשרון ולימוד יהיו במקום אחר, או למזגם כולם ביחד?

תשובה: החלוקה הזאת אינה אפשרית, כי קודם כל החלשים יותר נשברים ומתיאשים והילד החלש אומר לעצמו שממנו כבר לא יצא טוב, ולראיה ששמו אותו בנפרד. וסיבה נוספת, דאין לדבר סוף. כי גם בכיתה זו שילמדו בה המוכשרים, יהיו טובים יותר וטובים פחות ויהא גם בזה עידית, בינונית וזיבורית, ולכך טוב המיזוג. ועל ידי המיזוג, החלש רוצה להדמות לטוב יותר, וגם הטובים בכחם לעזור לחלשים יותר. בכמה מקומות ניסו את ההפרדה, וזה מאד לא הצליח - גם מפני שהחלשים נשברו, וגם מפני שבין הטובים נהיו מדרגות ושוב נהיו "טובים ו"חלשים".

■ מה הן ההדגשות שצריך להדגיש אצל המחנך, כדי להבטיח שבנינו יגדלו ליראי שמים?

תשובה: אנו יודעים שמשגיח בישיבה אם אינו ירא שמים אינו מצליח. כן מובא שהמגיד מדובנא שאל את הגר"א זיע"א איך אפשר להשפיע על אנשים יראת שמים. אמר לו הגר"א: שכשאדם מוזג כוס משקה, אזי כשהכוס מתמלאת, נשפך המשקה לצדדים וגולש על גדותיו. אבל אם אין מתמלאת הכוס, אין המשקה שופע בחוץ. וכן באדם. כשהוא עצמו מלא וגדוש בתורה ויר"ש, אזי הוא יכול להשפיע על אחרים. ובאמת מלמדים של פעם היו מלאים בתורה ויר"ש וזה באמת השפיע על התלמידים, והיום, אף שמס־תמא כאן כולם יקרים, אבל צריך לדעת שככל שימלא עצמו יותר ויותר "ועורם", הוא יוכל יותר להשפיע. אבל אם הוא רק מלא בקושי, אינו יכול להשפיע על תלמידיו.

■ מה עלינו (המחנכים) לעשות כדי לחזק ענין התפילה אצל ילדי ישראל?

תשובה: גם בדבר הזה זה תלוי במחנך, כי הרי אין שייך לומר לילד שמעצמו ירצה להתפלל כי הרי התפילה מחויבת הרגש, והילד אינו בר הרגש. אלא כשהמלמד הוא בר הרגש, והתלמיד רואה זאת, הרי זה משפיע עליו. אבל אם המלמד רק עושה מלאכתו ואינו משפיע הרגש על התלמידים, הרי שאין זה משפיע על הנער. פעם רוב המלמדים היו יראי שמים ולכן רוב אנשים היו פעם יראי שמים. אמנם אין תמיד תלויה האשמה במלמד, דהנה יעקב ועשיו למדו באותו בית המדרש ומ"מ אחד היה יעקב, ואחד היה עשיו, ובודאי שהדבר גם תלוי בזכויות האדם, אבל על המלמד לעשות את המוטל עליו.

כשהיתה תכנית "הזרם הרביעי" שיקבלו המלמדים משכורות כמו המורים בבית הספר, מרן החזו"א זצוק"ל התנגד מאוד ושמעתי אז ממנו את טעם הדבר באומרו כי אם המלמד חי בדחקות, הרי הוא מצליח יותר! ואע"פ שדעת בני אדם אינה כן וחושבים שאם יש לו פרנסה בריוח יכול ללמד כדבעי, אבל האמת אינה כן - אלא אם אינו חי בדחקות הצלחתו פחותה.

ומלמד שחי בדחקות, חלילה שיהא בצער. אדרבה, עליו לשמוח שתלמידיו יגדלו ליראי שמים - חוץ ממה שהוא עצמו יקבל שכרו בעוה"ב. וכי מה יועיל לו שיהיו לו עוד כמה מאות דולרים? האם הוא מאושר בזה? אבל בעולם האמת, כל דבר שיגע בשביל התורה, שכרו גדול - ואין לדמות זאת כלל להבלי העוה"ז ולכמה מאות דולרים, שזה אפס שבאפסים לעומת שכר עוה"ב.

והנה הרבה מלמדים בקשו ברכה שתהא "פרנסה בנקל". למה הוא רוצה בנקל? הרי כמה שיש לו יותר קושי כאן, יקבל יותר בעולם הבא. הרי כאן הוא עולם חולף והוא רק פרוזדור, והתכלית היא בעוה"ב - וכמה שיקשה לו כאן, ירויח שם יותר! לכן, אם יש לו לאדם הכוחות לחנך ויש בידו כח ההשפעה, בוודאי שלא יחשוב שיכול ע"י מסחר להרויח יותר מאשר לחנך ילדי ישראל. אם הוא חושב כך בגלל כמה יתרונות והקלות שהוא יכול להרויח מכך, הרי הוא סכל וטיפש. וכי יהיה על ידי כך גביר? ואף אם יהיה, וכי אפשר לדמות זה לחיי נצח, שבהם אפשר לזכות על ידי שמחנכים ילדי ישראל לתרי"ג מצוות? הרי בעולם האמת יתבייש האדם שעשה חשבונות אלו!

ובעצם הדבר, שמעתי בשם מרן "החפץ חיים" זצוק"ל עד כמה שכל האדם רחוק משכל התוה"ק. הנה למשל, כאשר חתול אכל אוכל של אדם, האם יאמר אדם שבעל החתול חייב לשלם? אבל אם בנו הקטן הזיק, יאמר כל אדם שבוודאי חייב אביו לשלם. אבל האמת עפ"י התוה"ק אינה כן. אם בנו הזיק הוא פטור, ואם הבעל-חיים הזיק, חייב לשלם. וכן גם בדבר הזה: אם נשאל אדם מה חשוב יותר, מלמד תינוקות או אדם העוסק במסחר, בוודאי יאמר שמלמד התינוקות הוא עני בדרך כלל, ואינו כל כך חשוב. אבל האמת אינה כן, דהוא חשוב מאוד שמעמיד דורות של ילדי ישראל שיגדלו בתורה ויר"ש.

והנה שמעתי בשם גדול א' דבגמ' ב"ק (סב.) "אמר רבא הנותן דינר זהב לאשה ואמר לה הזהרי בו של כסף הוא, הזיקתו משלמת לו דינר זהב משום דאמר ליה מאי הוה ליך גביה דאזקתיה, פשעה בו משלמת של כסף דאמרה ליה נטירותא דכספא קבילי עלי, נטירותא דדהבא לא קבילי עלי". ואמר אותו גדול דכן בנשמת ישראל. דאדם אינו יודע מה ניתן לו לשמירה. הוא חושב שנתנו לו לשמור כסף והאמת שהוא זהב והרבה יותר מזהב ויהלומים. וכן הוא כל ילד וילד. ולא רק בעלי הכשרונות ביכלתם לגדול בתורה. הרבה היו שלא היו בעלי כשרונות וגדלו מאוד בתורה.

לכן צריך לדעת שכל נשמה יהודית הוא נטירותא דדהבא, ולא יאמר המלמד נטירותא דכספא קבלית עלי. וממילא האחריות על המחנכים והר"מים וכן האבות גדולה מאוד. וכן צריך המלמד להזהר שכשצריך לגעור בתלמידים יזכור שזה "דהבא" - ולא יקלקל הזהב, וכשמתכוון לשם שמים לא יצא מכשול. חז"ל מספרים על ר' יהושע בן פרחיא שגער בתלמיד ועל ידי כך ריחקו מאוד. ורואים מכאן האחריות הגדולה שאפילו על תנא קדוש עליון כתוב בגמ' שריחק יותר מדאי. וכל אחד צריך כפי כחו שלא לקלקל ולא לזלזל בשום תלמיד, שעל ידי כך מתרחק ומאבד חשקו בלימוד, וכמה פעמים

שרואים שתלמידים אינם הולכים לת"ת מפני זה, וכל נשמה מישראל, אם יתמסר לתורה ויר"ש יגדל מאוד, אבל צריך נטירותא יתרה.

וכיון דבדורנו אנו, לדאבוננו, לא לכל אחד יש התשוקה שבנו יהא ירא שמים ות"ח, והוא מסתפק במועט... ובחיי אדם בהקדמה כתב שבימי ילדותו לא עלה מעולם על דעת האב לדאוג במה יתפרנס הבן, רק כל מגמתם היה שיזכה הבן לתורה. אבל היום, אין אב שאינו דואג לפרנסת בנו. וזהו עיוות, כי האמת היא שגם על עצמו אינו יודע מאין יחיה, ואף אם יש לו, מי יודע מה יילד יום - ומה ידאג על בנו? וכי דאגתו עוזרת לו או לבנו?

ולא די בכך, אלא שהיום דואגים ושולחים הבן לאוניברסיטה כדי שילמד מקצוע ותהא לו פרנסה. חוץ מכך שהרבה אינם מצליחים בזה כלל, אבל העיקר הדבר הראשון צריך שיהא בנו יר"ש ות"ח, ולמה לו לדאוג לפרנסתו? ומרן החפץ חיים זיע"א היה אומר, שאדם דואג לפרנסתו כדי לחיות שבעים, שמונים או מאה שנה, אבל חיי העוה"ב הם חיי נצח, ובוודאי שצריך לדאוג לזה יותר, והשנים כאן יחלפו גם בלא דאגתו והעיקר הוא חיי הנצח, וכשמת, אין שום חילוק אם אכל לחם צר או אם אכל מעדנים.

וגם עוד במקומות הנ"ל אין לומדים בדרך כלל דברים כשרים. ואף אם הם כשרים לגמרי, אל ידאג לפרנסתו אלא אך ורק לחיי נצח. כי גם מבחינת הצניעות וגם מבחינת תוכן הלימודים, מקומות אלו אינם טובים כלל. וזאת מלבד החיוב למסור את בנו אך ורק ללמוד תורה ולדאוג ששאיפותיו יהיו אך ורק לגדול בתורה!

יעזור ד' שכולם יחנכו בניהם על טהרת הקודש ולא במקומות שחציים כשרים אלא ישלחו כולם לישיבות על טהרת הקודש, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, אמן.

בינוס ילדי ישראל בברוקלין

משם יוצאים לכינוס ילדי ישראל מכל בורו-פארק ופלאטבוש. השעה 12:57. נכנסים לאולם ענק ובו אלפי ילדי ישראל יושבים בסדר מופתי כשהם לבושים בבגדי שבת ומלווים במלמדיהם והוריהם הגודשים את צידי האולם. בשירה וצפצוף של "ימים על ימי מלך" מתקבל מרן בכניסתו לאולם.

מרגש עד דמעות לראות את הדור הבא שזוכה ורואה את הדורות הקודמים ח"ח, רח"ע, חזו"א, בריסקר רב וכו' מול עיניו.

אמירת פרקי תהילים "ממעמקים קראתיך ה'", "אשא עיני אל ההרים". באיזה כוונה ומחשבה טהורה יוצאים המזמורים מפי אלפי ילדי ישראל.

הרב שמואל דישון, מסביר לילדים באנגלית על גודל המעמד שבו הם זוכים לקיים "והיו עיניך רואות את מוריך", בהבזק חד פעמי, מסנוור, שממנו ניתן לקחת צידה לדרך לכל החיים, והוא מכבד את מרן לשאת דברי ברכה.

במילים קצרות מלאות תוכן מסביר מרן לילדים מה הפירוש שישראל נעשו ערבים זה לזה, וא"א להפטר וכל אחד ואחד יכול וחייב לצאת גדול בישראל ות"ח אמיתי, רק עם רצון לשקידה. וסיים בברכה: שכולכם תהיו גדולי תורה ויראת שמים. ובשיא הדממה והמתח נשמע מכל עבר: "א-מ-ן" בקול רם ארוך.

מתפללים מנחה. ראש הישיבה נשאר לעמוד על במה גדולה וגבוהה כדי שכולם יראו אותו. שקט. שמונה עשרה תפילה לא-ל חי מעומק הלב עם הצדיק.

ישיבת עטרת התורה

יום ה' י"ג מרחשון. בטרם עזב הגאון הגדול את העיר ניו-יורק, לא פסח על ישיבת "עטרת תורה", ישיבתו של הגאון רבי יוסף רפול שליט"א, הישיבה החשובה לבני העדה החלבית. אתה חש ביחודיותו של המקום. מעוז של תורה על טהרת הקודש שהושתת על אדניה של ההשקפה התורנית הצרופה, לבני עדות המזרח. בתום משא ומתן הלכתי, האריך רבנו בדברי החיזוק וההתעוררות. כמה רב אנפין הוא עולם התורה האמריקאי. ובכל זאת, האמירה היא אחת: תורה!

בשעה 12:00 יוצאים לישיבת "עטרת התורה" בראשות הרב רפול, ישיבה של בני עדות המזרח.

הרב רפול פותח בהתרגשות גדולה על חלקם בזכיה לחזות בצדיק המקובל המלובי"ן. אחריו מדבר מרן ומביא את דברי הגמרא (ברכות ל"א ע"א) שכל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב - נתישבה, וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב - לא נתישבה. וכי אדם הראשון חשב על סתם ישוב־בים? וודאי שלא! הוא היה צדיק גדול מאוד, אלא כל ישוב חייב להיות שיהיו בו מקדשי שם שמים, ולכן בהרבה מדינות יש מקומות של תורה. גם בארה"ב, לשעבר לא היה תורה והיום מתגשמים רצונו ומחשבתו של אדם הראשון שבמדינה כ"כ גדולה יש כ"כ הרבה תורה.

כשסיים מרן את דבריו ביקשו ממנו שיאמר משהו בהלכה ומרן מסר להם פלפול בהלכה בעניין תשובה.

בס"ד, מע"כ ... שליט"א
מרא דאתרא "קהל כולל בני הישיבות"
פלטבוש נ.י.

שמחתי באומרים לי כי הרחיבו גבולות הקדושה של ה"מקדש מעט" בביהכ"נ וביהמ"ד ד"כולל בני הישיבות" ולרומם בית אלקינו.

יהי רצון שיזכו להגדיל תורה ויראה ולהאדירה ולהרבות כבוד שמים.

ברכה מיוחדת לנדיב היקר רב פעלים לתורה וחסד הר"ר חיים ז. שטרן שיחי' לאוי"ט אשר זכה להיות המקים והמעמיד של מקום תורה ותפילה זה, יזכה להמשיך הלאה להרבות תורה וחסד מתוך בריאות ואורך ימים ויראה ברכה במעש"ר.

במענה לשאלה מה ראוי לקבוע ביסוד ביהמ"ד החדש, הנה ידוע כמה החמירו בשו"ע שלא לשוח שיחה בטלה בביהמ"ד וכ"ש בשעת התפילה. והיא מ"ע דאת מקדשי תיראו דקאי גם אבית מקדש מעט. וראוי' זכות זו להגן על כל מי שמשתדל ועמל בקיומה, ואזי יתקיים בהם ועשו לי ... ושכנתי בתוכם.

כ"ז אדר תשס"ט לפ"ק, **אהרן יהודה לייב שטינמן**

פסייאק

רבנו בחודש חשון תשס"ה הגיע לחזק בעיר.

פסייק נראית כמקום ציורי. בתים עטופי ירק בהם מתגוררת קהילה חרדית, מה שמקרין כאן על חיי הרוח, זו רק הישיבה - בראשות הגאון רבי מאיר שטרן שליט"א - אחת מספינות הדגל של עולם התורה. בית המדרש מכיל כארבע מאות בחורים. הכל יצאו לקבל את פני האורח. גברים, נשים וטף מבני הקהילה, יוצרים צפיפות נוראה. שירת "אור זרוע לצדיק" אינה חדלה. כמו צדפה שסוגרת על פנינה יקרת ערך, כך עטפו ההמונים באהבתם את האיש הגדול בתורה, שבא אל תוכם, אל היכלם, אל קהלם. פנים בית המדרש אפוף עץ ומשרה נעימות גדולה. שיחת מוסר, תפלת ערבית - והקהל מסרב להפרד. קשה עלי פרידתכם. זמן רב חלף, עד שהאשכול האנושי התפרק לגורמיו. גם עזיבתו של צדיק את העיר, עושה רושם. גדול...

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטיין:

השעה 4:15 ר' שמעון גליק מגיע ומאיץ שחייבים לצאת. האדמו"ר מנו־בומינסק מגיע מסתדרים בחדר, וב-4:30 יוצאים לכיוון העיירה פסייק, עיירה קטנה ויפה ובה קהילה של 250 משפחות, וישיבה גדולה מאוד אשר בה לומדים כ-400 בחורים, בראשות הגאון רבי מאיר שטרן, שמדברים בו גדולות כמי שעתיד להיות מראשי ההנהגה בארה"ב.

יושבים ומשוחחים בדברי חולין של ת"ח, ברכות, מנוחה קצרה, ויוצאים לישיבה. ניידות משטרה מלוות מלפנים ומאחור, מפלסים דרך, בקושי רב מגיעים לעבר הישיבה, כל בני הקהילה וילדיהם עומדים לבושים בבגדי שבת ומקבלים את פני מרן המלווה ברבי מאיר שטרן בשירה אדירה "אור זרוע לצדיק".

נכנסים לביהמ"ד, במה מאולתרת, ומיד מרן נושא דברים. בישיבה שקט, דממה, אף שהאולם מלא מפה לפה. מי היה מאמין לפני 20 שנה שבמקום כזה יהיה מרכז כה גדול של תורה וישמעו בו דברי אלוקים חיים?!

בתום דבריו של מרן מתפללים מעריב ברוב-עם גדול מאוד, ושוב בקושי יוצאים כששוטרים מגוייסים לשמור על הסדר, אך ללא הצלחה גדולה... מדי פעם נראה שכבר א"א בדוחק הזה, אבל הנותן ליעף כח נותן עוד טיפה כוחות לעמוד מול זרם הדחיפות, עד שמגיעים למכוניתו של ר' שמעון נכנסים והמכונית מסתלקת במהירות מהמקום לכיוון מאנסי.

אנחנו נוסעים ומגיעים לבית ר' שמעון,

פאר-ראקווי

רבנו הגיע לעיר בחודש אייר תשנח ומסר שיחה.

ושוב הגיע בחשון תשס"ה ומסר שיחה בישיבת "דרכי תורה" בפאר-ראקווי

פאראקאווי, פרבר ניו יורקי הסמוך לשדה התעופה. תחנתנו הבאה היתה בבית המדרש היכל דוד וישיבת דרכי תורה, בראשות הרב הגאון רבי יעקב בנדר שליט"א. היכל הישיבה גדוש בכאלפיים איש, שירה אדירה. שיחה מוסרית חיזקה את לב הנוכחים. מטוסים לא חדלו מהמראתם מנמל התעופה קנדי, במסלול שחולף מעל בניני הישיבה. גם תחושותיהם של בני הישיבה גאו, המריאו. לא בכל יום הם זוכים לביקור מהסוג הזה. אפשר היה להשאר במקום זמן רב, אפילו ברצון. אבל הזמן נשף בעורף. השעון תקתק בקצב שאין ממנו מנוס. בשדה התעופה כבר המתין מטוס הסילון הדו-מנועי, שנשכר במיוחד למטרה זו...

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטיין:

יחד עם ר' שמעון נוסעים לכנס בפרקאווי אצל הר"ר יעקב בנדר ראש ישיבת "דרכי תורה", ושם ממתינים למרן ראש הישיבה חצר מלאה בילדים ובחורים, אשרי עין ראתה כל אלה...

נכנסים לביהמ"ד הגדול והמפואר המלא על גדותיו באנשים מכל הסביבה, הר' בנדר מקדם את ראש הישיבה במילים קצרות וקולעות, ומציין שאין זה דבר פשוט לזכות לכזאת ראיית פני השכינה וכ"א צריך להתחזק מכך. ומזמין את מרן לדבר.

במילים קצרות, מביא מרן את דברי הגמרא (ברכות ל"א ע"א) שכל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב - נתישבה, וכל ארץ שלא גזר עליה אדם

הראשון לישוב - לא נתישבה. וביאר שאדם הראשון היה במחשבתו שכל מקום ישוב יהיו בו מקדשי שם שמים. והרחיב מרן ראש הישיבה עד כמה זה מחייב את כל אחד ואחד. אך מאידך יש להתבונן באיזה קלות יכול כל אחד לזכות להיות ממקדשי שם שמים, בבריאה הזקוקה לתיקון.

קווינס

בחודש חשון תשס"ה הגיע רבנו לחזק בעיר

ואלו דבריו בת"ת שערי ציון

ברוך השם אני רואה שאחרי זמן קצר יש כבר ב"ה כ"כ הרבה כן ירבו, ונקוה שיגדל ויגדל שיתרומם בכלל העדה הזאת שיתרבו תורה יתרבו יראי שמים לא היה שם כ"כ הרבה יראת שמים וב"ה עכשיו באו לארץ כאן, ויש לקוות שיתרבו מאד יראי שמים לומדי תורה, וזה ירומם את כל הקהלה, ע"י שיש יראי שמים תלמידי חכמים זה זכות לכל הקהלה.

והקב"ה יעזור שיהי' נחת מהילדים ונזכה אי"ה עוד ועוד עד שנזכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן.

בישיבת שער התורה קווינס

אסיפת רבני ישיבת שער התורה

מוושינגטון, חזרה לשדה התעופה קנדי. היום קצר, עוד מעט נגיע אל ישיבת שער התורה - גרודנא, שבראשה עומד הגאון הישיש רבי זליג אפשטיין [זצ"ל]. הפשטות מעוררת הכבוד של אחד משרידיה החשובים של ישיבת מיר, כובשת. החום האנושי מבעבע ומציף את החדר הדהוי משהו. משא השנים, כן ירבו, ניכר היטב על "פני זקן". שיגם של זקנים על זכרונות מעולם שאנו לא הכרנו, ושיחם על ימים רחוקים של שהייה במחיצתם של ענקי הדורות, הולכת ומתמשכת.

עוד מעט נעזוב את ביתו הפרטי של הגאון רבי זליג אפשטיין, כדי להכנס אל היכל הישיבה שברובע קווינס, לשיחה בהיכל הישיבה. אחריה תערך אספת מחנכים.

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטיין:

לאחר הנחיתה, שיירת מכוניות משטרה מתקרבת לעברינו, וראש הישיבה נכנס לאחת מהם, וכך בשיירה נוסעים לקווינס. הדרך מתפנה מסירנות המשטרה, ובמהירות מגיעים למוסדות שערי ציון בהנהלת ר' שמואל אלישיוב. ר' שמואל מקבל את פני מרן ובהתרגשות מרובה נכנס לת"ת, שם מאות ילדים מקבלים פניו בשירת "ימים על ימי מלך תוסיף". מרן מחייך ומרוצה מסיפוק - מילדים קדושים אלו, ומברכם שיזכו להיות גדולים אמיתיים בתורה ויראת שמים.

אין זמן להישאר, וראש הישיבה עובר על פניהם ומברכם, ומיד ממשיכים בנסיעה.

מכתב

בס"ד. לכ' בית הכנסת בשכונת קיו גארדנס ה' עליהם יחי'

שמחתי לשמוע כי אתם חונכים בית המדרש ע"ש ר' פנחס שלו' אטלס ז"ל.

ויהי רצון שתפלותיכם יתקבלו ברצון לפני אדון כל בבואכם לשפוך שיח לפני הקב"ה, ועי"ז מצוה גוררת מצוה שיתרבו באי בהמ"ד גם יתעוררו ברוח טהור ובנפש חפיצה ללמוד וללמד לשמור ולעשות עד נזכה למלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

כ"ט סיון תשס"ד בני ברק יצ"ו

קליוולנד

בחשון תשס"ה הגיע רבנו לביקור בעיירה

וכך מתאר הרה"ג ר' יצחק לוינשטין זלל"ה: ישיבת טעלז - קליוולנד מהמרים לשדה התעופה כדי לטוס לקליולנד. לאחר טיסה של כשעה מגיעים ושם ממתינים למרן ראשי הקהילה, ובראשם ר' מאיר דסלר בן הרב דסלר זצ"ל.

לאחר נסיעה של כחצי שעה ברכב, מגיעים למקום רחוק, מיוער, בתים בין עצי היער, ובמרכז - הבניין הגדול של ישיבת טעלז הידועה.

בחורים מכל האזור הגיעו בהסעות. המוני ילדים מצטופפים משני צידי הכביש, בפיהם שירה, ובידם הם אוחזים פתק ובו נוסח הברכה: "אשר חלק מחכמתו ליראיו".

ראש הישיבה דשם - הג"ר ר"ח שטיין, מגיע לקדם את פני מרן. יוצאים מהרכב ושניהם צועדים אל עבר בנין הישיבה. שירה, דחיפות וצעקות כרגיל...

כאשר נכנסים סוף סוף לאולם. הגר"ח שטיין ראש הישיבה דשם - יהודי בגיל 92, אך כל מהלכיו כצעיר נמרץ, ב"ה - מקדם בברכה את פני ראש הישיבה ומזמין אותו לדבר. מרן מדבר דברים קצרים בשבח המקום והתורה.

בתום דבריו מתקיימת תפילת מנחה בהיכל הישיבה כשלאחריה מרן נכנס לביתו של הגר"ח שטיין לכמה רגעים, לישיבה סגורה עם ההנהלה.

בתום הישיבה מודה הגר"ח שטיין למרן ראש הישיבה בהתרגשות גדולה על הטרחה המרובה שטרח אך מציין באזניו את התועלת העצומה שתישאר חתומה וצרובה בזכרונם של כל הנאספים. ובסיום דבריו הוא מצטרף אל שיירת מרן, כי ברצונו ללוות את מרן ראש הישיבה אל שדה התעופה.

וכך מתאר הרב ישראל פרידמן נ"י: קליוולנד, עיר תעשייתית שאחוז גדול מתושביה נמנה על קהילת השחורים. הישיבה ממוקמת בקצה מנותק של העיר, הרחק מהמולת הכרך. שמא ענין של שקט, אולי כדי שרוחה של אמריקה החומרנית, לא תוכל לנשב מבעד לחרכים. שובל ארוך של בני הישיבה, המתין כבר בקוצר רוח. גם ממרחק הגיעו: מדטרויט ומבוסטון. גם ראשי הישיבה כבר המתינו לבאים, כשבראשם הגאון הישיש רבי חיים שטיין. איש גבוה, גם פיזית. וכשהוא אוחז בידו של רבנו, הם פסעו לתוך בית המדרש הענק, שכבר לא יכול היה להכיל אדם נוסף, עקב הצפיפות. לאחר דברי פתיחה של ראש ישיבת טעלז-קליוולנד, נשא רבנו את דברי מוסרו. הדברים נישאו בחלל הישיבה, והד גדול חזר אל המקום, ממרחק של דורות.

הגאון רבי חיים שטיין, קיבל את פני האורח הדגול במילים חמות. הוא חידד באוזני המוני המסתופפים באולם הדחוס, את מהות השליחות, בדברים מתוך פרשת השבוע דאז - לך לך: עד שהגיע אברהם אבינו, כונה "אלוקי השמים". מאז שאברהם אבינו כיתת את רגליו ממקום למקום כדי לקרוא בשם ד', כונה הקב"ה "אלוקי השמים והארץ". קולו של ראש ישיבת טעלז סער ורעד. ידיו חתרו באויר, כמו סימני קריאה. רק אחר כך עלה רבנו לשאת את דברו.

קרני השמש צבעו את הבימה בכתום - זהוב. ארון הקודש שוכן בתוך גומחה שמדרגות במאונך לצדדיה ואיש נמוך קומה - אך גדול, עמד שם וזעק בקול חרישי אך מהדהד, היישר אל תוך הלבבות: תורה! גדלות בתורה! ואי אפשר היה להמלט. "ואני הייתי בטוח שהוא בא כדי לקחת, לא בשביל לתת", שח לי אחד המקומיים. "ואם בשביל זה הוא, בגילו, טלטל את עצמו - אז אני, אנה אני בא?" אמר לי, ושמא השמיע זאת לאוזני עצמו.

עם תום השמועס יצא רבנו לביתו של הגר"ח שטיין - שם התכנסה ישיבת הנהלה-רוחנית לדון בעניני הישיבה - והכל בקשו את הכרעותיו של הקברניט - מקברניטיו של דור. ביתו נמוך הקומה של ראש הישיבה, טובל בין עצים. ישיבת טעלז מרוחקת מהעיר, ואפשר למשש שם את הדממה. השמים היו מעוננים, הולכים ומאפירים. אולי בגלל יום גווע, אולי בגלל הגשם המתקרב, שמא בגלל השאלה - "ואני אנא אני בא" שנותרה תלויה ועומדת. השמים, לא התבהרו. סימן השאלה נותר תלוי ועומד...

רבים מבני הישיבה נהרו אל המקום לחטוף עוד מבט אחרון. מי שלא יראה עכשיו, סביר להניח שלא יראה בקרוב מראות דומים. יש דברים שמתרחשים פעם אחת בדור, וכש"המסך יורד", הפסדת. בשדה התעופה, המטוס בן עשרת המקומות, כבר חימם מנועיו, בגלל האיחור בלוח הזמנים. הגאון רבי חיים שטיין שהתעקש ללוות את רבנו אל שדה התעופה הקטן, התקשה להפרד. הוא לחץ יד, וזיק של חום גדול בער בעיניו. באהבת תורה יוקדת, הוא רכן ונשק את פניו של רבנו. ולא היתה בידי המצלמה באותו רגע מרגש, לכן אתם לא תראו. התמונה הזו נותרה רק שלי ושל אלה שעמדו לידי, בזכרון.

דברים שסיפר הגר"ח לרבנו

בעת שביקר רבנו בעיירה סיפר הגר"ח שטיין זצ"ל ראש ישיבת טלז' בארצה"ב לרבנו סיפור נורא שלא סיפר לאף אחד עד שסיפר זה לרבנו כמעט שבעים שנה אחר אירועי הדברים

כשהגיעו הנאצים ימ"ש לעיר טלז' שבליטא הרגו את כל תושבי העיר חוץ משנים הלא הם הגר"ח שטיין ובחור נוסף שהתלווה עמו לכל אורך הדרך אף כשגלו בסיביר במשך שנים ושניהם ניצלו בדרך נס ולא היה בהצלתם שום ענין טבעי ומספר הגר"ח כל בני הישיבה נהרגו על קידוש השם כל המלכות של טלז' בראשונה היה זה הג' רבי לייזר גורדון ואח"כ הג' רבי יוסף יהודה ליב בלאך זצ"ל ואחר זה בנו הגרא"י זצ"ל ואח"כ כל בני הישיבה הי"ד כך שבאותו יום מר ונמהר כ' תמוז שנת תש"א נהרגו לא רק את כל קדושי ישיבת ועיר טלז' אלא גם כל שלשלת ממלכת התורה של הישיבה והנה כשהגיעה השעה שאותם רשעים הגיעו לישיבה וכמו תמיד הם הסתירו את כוונותיהם להביא את כל בני הישיבה יחד עם ההנהלה נשיהם בניהם ובנותיהם לגיא ההריגה ואמרו שהם מעונינים להוציא אותם לעבודה, אבל הגרא"י הבין שזה דרך האחרונה שלהם והבין את כוונת השונאים להורגם חשב הגרא"י עצה כיצד לחזק את בני הישיבה קודם שיהרגו על קידוש השם.

ואמר להם תשמעו אנחנו בני ישיבה ואיננו רגילים בעבודה תנו לי כמה דקות להסביר לבני הישיבה מה זה עבודה כדי להכינם לכך השונאים שחשבו שאכן הוא מאמין להם הסכימו בבת שחוק על פניהם, לבקשת הגר"י זצ"ל התחיל הגר"י לדבר לפני בני הישיבה ואמר להם בזה"ל הנה זה הזמן האחרון שאנחנו חיים כמו טלואים ואת כל מה שטלז' חינכה במשך עשרות שנים אנחנו הולכים לקיים עכשיו ועתה זה הפיסגה, הנה כאן בישיבה לימדו אותנו שהשפה שלנו איננו אותו שפה של הרחוב המושגים שלנו הם לא אותם מושגים של הרחוב, אנחנו מדברים אחרת ואני אמשול לכם משל היה עשיר שעקר דירתו מפולין על מנת לגור באמריקה וקודם לכן נסע למדינת צרפת ומשם התכונן לנסוע למחוז חפצו בשהותו שם שכר לעצמו פרופסור

ללמדו את השפה המדוברת כדי שיוכל לקנות את כל שיצטרך לנסיעתו בזמן ישיבתו על האניה וגם שכר חדר הכי יקר באניה כדי שישוט במנוחה ולא יגיע עיף ויגע והנה לבסוף כשהגיע לאמריקה לא נשארה לו פרוטה להסתדר כי במקום לקמוץ ולצמצם הוצאותיו רק לדברים הכרחיים ולהש־כיר חדר פשוט על האניה בזבז את כל כספו בשעת נסיעתו אשר היה רק אמצעי לתכליתו המבוקש ובמקום לשכור מורה שילמדנו את השפה המדוברת באמריקה כדי שיוכל לעסוק שם במסחר למד שפה שהיה צריך רק לזמן קצר וכשקנה דברים יקרים שיספיקו לו לרעבונו בשעת נסיעתו שכח את העיקר ולא זכר רק את הטפל ובמקום להגיע לאמריקה עם אוצרותיו בזבזם

איתא במס' ברכות יז ע"א מרגלא בפומיה דרב לא כעולם הזה העולם הבא העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה לא פריה ורביה ולא משא ומתן לא קנאה לא שנאה ולא תחרות אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה ע"כ ונראה בביאור כוונת רב ע"פ מש"כ הרי הכל יודעים שהעוה"ז הוא פרוזדור לעוה"ב אמנם צריכים לדעת מהו התכלית של עולם הבא ששם צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם צריכים ללמוד בעוה"ז את השפה המדוברת שמה כדי שיהיה לאדם במה לפרנס את נפשו שם והמשקיע עצמו בענייני עוה"ז אכילה שתיה משא ומתן קנאה שנאה ותחרות בהגיעו לשם לא יהיה לו שום תועלת מענינים אלו אוי לו למי שמשקיע כל כוחו ומרצו בעולם הזה כי לא כעוה"ב עוה"ז והמאבד ומבלה ימיו בעוה"ז להשיג לעצמו מנוחה לא יהיה לו במה לפרנס את נפשו עם הצדיקים היושבים שם ונהנים מזיו השכינה השפה המדוברת בעוה"ב היא קדושה והמקום ללימוד שפה זו היא פה בעוה"ז אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה.

אמר הגרא"י לזה אנחנו דומים עוברים כאן לכמה שנים בדיוק כמו אותו עשיר שעבר בצרפת אבל העיקר הוא שנוסעים לעוה"ב ואנחנו צריכים ליודע טוב את השפה של עוה"ב השפה של שם הוא רשב"א וריטב"א ולא שום דבר אחר תכליתנו הוא להגיע לשם עם נצח לא עם שטרות ולא עם אבנים יקרי ערך אלא עם ש"ס בבלי וירושלמי משניות ששה סדרי משנה וכו' כי רק זה השפה של עולם הנצח הלא מתפללים הרחמן יזכנו ליום שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשם ונהנים מזיו השכינה פה זה הכל כסף קטן העיקר מה שמחכה לנו שם בעולם הנצח אנחנו זכינו בעולם הזה לקנות את השפה של שם של עוה"ב ואנחנו מתכוננים כעת לילך ליהנות מזיו השכינה כי זה מה שלמדנו.

בכל החיים שלנו באו ונלכו בשמחה אנחנו יודעים טוב שפת העוה"ב כי השקענו בשפת המקום עוה"ב לכן אין לנו מה לפחד עכת"ד

לאחר ששוח שעה ארוכה הגר"ח עם רבנו, יצא ואמר הגר"ח שגילה שרבנו צעיר ממנו רק בשנה וחצי, וא"כ הרי רבנו מחייב את הזקנים...

רִיוֶוור-דֵיל

בב"ו אייר תשנ"ח מסר רבנו שיחה בישיבה

חז"ל אומרים, תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים, תחילתה גמילות חסדים ויעש אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור ולבישים, וסופה גמילות חסדים ויקבור אותו בגיא, התורה תחילתה חסד! וכן אחז"ל דעשרים וששה דורות קודם ממתן תורה היו עומדין "בחסדו" של הקב"ה, חסד מיוחד, אע"פ שכל הבריאה היא חסד, עולם חסד יבנה! מ"מ במיוחד עשרים וששה דורות הללו שלא היה עדיין תורה, היו תלויין רק בחסד.

ובפשוטו הכונה, דהקב"ה עשה חסד, אבל יכול להתפרש דקאי גם על האנשים, דאמנם באומות העולם יש רק ז' מצוות בני נח, ואין בכללם מצות חסד, מ"מ אנו רואים שתובעים גם את האומות על עשיית חסד, כמו שנאמר בסדום ועמורה, דעיקר חטאם מוזכר בתנ"ך על שלא עשו חסד. אע"פ שהיו בהם חטאים ונתבעים על זה, מ"מ עיקר התביעה היתה בשביל זה, ולכאו' מה התביעה עליהם הרי אין חסד בכלל הז' מצות, משמע כמו שנקטו הרבה אחרונים דדבר שהשכל מחייב, מצווה על זה גם בן נח. דאמנם אינו מצווה על זה בכל החומר כמו הז' מצוות, דז' מצוות בן נח נהרג עליהם, וע דברים אלו אינו נהרג. אבל מ"מ הוא מחוייב בהם. וצריך לקיימם, ודומה למה שאחז"ל דבן נח נהרג על שהיה לו ללמוד ולא למד, הרי שאפשר לחייבו אפי' מיתה מטעם זה, ועכ"פ ודאי אפשר לחייבו לקיים מחמת זה מצות חסד, והשכל הפשוט מחייב לעשות חסד, דהקב"ה ברא בריאה כזו, שהשכל מחייב שצריך לעשות חסד, וכשאינו עושה חסד הוא נתבע על זה, אפ' בן נח. ולכן נתבעו על זה אנשי סדום ועמורה, חוץ ממה שנתבעו על חטאים שעשו, יש עליהם תביעה במה שנמנעו מעשיית חסד.

וא"כ תורה תחילתה חסד, חוץ מפשוטן של דברים דתחילתה נזכר בה חסד יש לפרש ג"כ, דבשביל להגיע לתורה, מוכרח לעבור מתחילה שלב של חסד. ואולי יש ליתן בזה ג"כ טעם למה לא נתן הקב"ה תורה מיד בתחילת הבריאה, אלא המתין כ"ו דורות, משום דמתחילה צריך לעבור דורות של חסד, ואז שייך ליתן את התורה.

"אמריקה" היא מדינה שהיתה ידועה למדינה של חסד, ורואים בחוש דבין במלחמת העולם הראשונה ובין בשניה, אמריקה לא נפגעה כלל אירופה נפגעה, אסיה נפגעה, אפריקה, וכל המדינות, בכל מקום היו מלחמות וצרות, ובאמריקה אף פעם לא פגעו, וכל זה למה? משום הזכות של חסד! וממילא אחרי כ"כ הרבה דורות של חסד, זכו שהגיע מצב שיש "תורה" באמריקה, מה שלא היה קודם לכן. חסד היה, אבל תורה לא היה. דבר הידוע לכל וא"א להכחישו, ולא היו ישיבות ולא תורה. אמנם היו יהודים טובים, אבל לא נשאר מהם כלום ובניהם התבוללו, ולא נשאר מהם כלום. משום שלא היו ישיבות, ולא תלמודי תורה, רק חסד היה, אבל הזכות של חסד השפיע שבמשך הזמן הגיע גם תורה, וזכו שכהיום יש ב"ה ישיבות, ורואים בחורים שיושבים ולומדים, ואפי' הרבה מהם שיש להם נסיונות גדולים, מ"מ הם בכזו השתוקקות לתורה, וזה דבר גדול מאד, וכל זה הזכות של חסד הגינה על המדינה שיהא בה תורה.

ועכשיו אתם הרי המאושרים, שזכיתם כבר למצב היותר טוב, לא במצב של שנים שעברו שלא היה כאן תורה, ועכשיו ב"ה יש כבר תורה, עם ראשי ישיבות גדולים, ורבנים גדולים, תלמידי חכמים גדולים, וב"ה יש השתוקקות לדבר ה', ואתם ב"ה מאלו שזכו להיות בד' אמות של הלכה, שאתם מעותדים להיות גדולי ישראל, "כל אחד צריך לדעת שהוא יכול להיות גדול בישראל".

והרבה פעמים היצר הרע - השטן, תופס בחור ואומר לו, מה יהיה אתך, הרי בין כך לא היה גדול, ומכניס בו יאוש. ועוזב את הגמרא, ונהיה לאיזה דבר אחר...והוא שוכח שזה מעשה היצר, ולכן צריכים אתם לדעת שכל אחד מכם, יכול להיות "גדול" אם רק ירצה! עם השתוקקות, עם צמאון, בהתמדה ובשקידה, וב"ה אני שומע שזה כך באמת.

ויעזור הקב"ה שכולכם תצמחו לגדולים בתורה ויראת שמים, כמו רצון הקב"ה. (ימלא פי תהלתך עניני ציבור עמ' רי"ב)

ובחודש חשון תשס"ה חזר רבנו ומסר בישיבה.

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה באשרי וסיים בה באשרי פתח באשרי דכתיב אשרי האיש וסיים באשרי דכתיב אשרי כל חוסי בו.

כל פרשה שהיתה חביבה על דוד כו' - וא"ת מאי כל הפרשיות והא לא אשכחן שום פרשה אחרת שמתחלת באשרי ומסיימת באשרי אלא היא. וי"ל דלאו דוקא פתח באשרי וסיים באשרי. אלא חתימה מעין פתיחה כמו תהלה שפתח בתהלה וסיים בתהלה תהלת ה' ידבר פי וכן הרבה פרשיות שמתחילות בהללויה ומסיימות בהללויה.

השאלה היא למה זה חביב, האם דוד המלך אהב פרשיות אלו יותר מאחרות, מסתמא מזכיר גם משהו ממנו כגון בפרשה נ"א לב טהור ברא לי אלקים וגו', אל תשליכני מלפניך מבקש גם על עצמו, בודאי מכוין הכל לשם שמים, הדבר היחידי שזה אשרי שמחילה עד הסוף אשרי יושבי ביתך מדבר הכל על הקב"ה תהלה לדוד ארוממך אלוקי המלך ואברכה שמך לעולם ועד, בכל יום אברכך וגו' הכל אין דבר אחד שהוא אומר אותו הדבר בהללוקה הכל שבחים על הקב"ה, ואדם כשהוא אוהב איזה דבר הוא לא כול להיפרד מזה, הוא כ"כ שמח ומרוצה מזה עד שהוא לא יכול להיפרד מזה וזה הכל חביב מאד.

נמצא כך כדי להגיע הכל אחרת, דוד המלך מקום שהיה מוזכר הוא עצמו אפי' שהכל.. בכל זאת היות ומוזכר עצמו שם רק הקב"ה, אם ככה זה כ"כ חביב עד שלא יכול להיפרד מזה.

ואמנם מדרגה כזאת שהי' לדוד המלך אבל בכל זאת צריך לשאוף מה שיותר אפי' אם יהי' לנו אחד מאלף מהדרגה שהי' לדוד המלך זה גם טוב, אם אדם רוצה לעשות בשביל הקב"ה הוא יזכה להיות גדול מאד

הקב"ה יעזור לכל אלה שלומדים כאן, וכל הבני תורה יזכו בכל הלב לעבוד את הקב"ה ויזכו לכל המדרגות מה שהקב"ה רוצה, ובזכות זה יהיו תלמידי חכמים גדולים ויראי שמים גדולים, והקב"ה ישמח בנו ואנו נשמח בו, והקב"ה שנזכה לגאולה האמיתית ואז ימשיך להיות ככה שיעבדו את הקב"ה, שנזכה לזמן הזה במהרה בימינו אמן.

כברת דרך מובילה לישיבת טעלז - ריוור דייל, שבראשות הגאון רבי אברהם אוזבנד שליט"א. החושך עוטף את העיר בשמיכה שחורה. מגדליה של ניו יורק הופכים להיות נקודות אור שצומחות לתוך השמים. נסיעה חוצת גשרים, מוליכה לכאן. התחנה הקודמת היתה בקווינס, ב"שערי ציון" של הרה"ג רבי שמואל אלישיב שליט"א, כדי לפקוד את מוסדותיה של בני העדה הבוכרית המחזירים עטרה ליושנה. עתה, פעמינו אל הישיבה שברייוור דייל. הרבה מים נשקפים מחלון הרכב השואט לאורך נהר ההדסון. בתיו של הכרך משתקפים במים, כמו כופלים את עצמם לדעת. פתאום אתה מבין שאין משמעות למרחקים גאוגרפיים. את הקשר הזה, גם מים רבים לא יכבו. הרבה אהבה פרצה כלבה, כשהרכב עצר ליד הישיבה. ירדנו מציר התנועה המרכזי, והדרך מוליכה אותנו אל מקום שכמו נחבא בין העצים, אך אור גדול זורח משם. שירה אדירה התלהטה. היכל הישיבה אינו גדול, אך דחוס הרבה מעבר לתכולתו.

הגאון רבי אברהם אוזבנד שליט"א נושא דברים, וראש הישיבה רבנו מדבר בצלילי רפה ונמוך על דבר מאוד גבוה: הגמ' מספרת כי המזמור "אשרי" היה חביב מאוד על דוד המלך, מפני שכאשר אדם מבקש לעצמו - אפילו ברוחניות - אינו דומה למזמור שכולו שירות ותשבחות. ככל שיש פחות "אני", אפשר יותר להתקרב. בלי "אני".

כמה מתאימים הדברים ונאים למי שאמרם, לחשה באוזני קבוצת בחורים שהתקשו להסיר מבטם מרבנו המותש למראה, העומד ומוסר נפש למען ה"אתה", בלי שום "אני"...

כמה מלים לבעלי בתים תומכי תורה ברוּוור דיל

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטיין: הפעם נוסעים לישיבה בראשות הרב אוזבנד הנמצאת בעיירה קטנה הנקראת "ריציבל". הנסיעה אורכת כשעה, היום פנה והחושך שולט ומרחוק מבחינים באור התורה הבוקע ממקום נידח ושומם. מתקרבים למקום וההתרגשות גדולה מאד.

נכנסים אל בנין הישיבה, שם נפגש מרן עם כמה ממחזיקי הישיבה דשם, והוא משבחם ומעודדם על הזכות הגדולה שנפלה בחלקם להיות זבולוני הישיבה החשובה הזאת.

נכנסים להיכל הישיבה. ההיכל צפוף ומלא על גדותיו בבחורי חמד, עמלי תורה. ישיבה זו היא מהישיבות החשובות באמריקה. הבחורים מקבלים את פני מרן בשירת "ימים על ימי מלך תוסיף", שירה הבוקעת מעומק הלב.

יושבים ונרגעים והס מושלך בהיכל הישיבה. ראש הישיבה דשם, הרב אוזבנד, מקדם בברכה את מרן, ומביא מדברי רבינו יונה בשערי תשובה כמה הכל תלוי בדביקות בת"ח. התרגשות מרובה מדבר אל לבם על השעה הגדולה שזכו בדקות אלו לחזות בנועם ה', ומכבד את מרן לשאת דברים.

מרן מביא את דברי הגמ' בברכות שאשרי חביב היה מאוד לדוד המלך, ומדוע דוקא זה. ומתרץ ראש הישיבה כי בפרקים אלו אין שום בקשה לעצמו, כי כל מה שמבקש לעצמו אפילו ברוחניות, זה אינו דומה לפרקים שכל כולם שירות ותשבחות לבורא יתב'. וממשיך ומוסיף כמה שאדם יוריד מה'אני' שלו, כך יזכה יותר להתקרב כי אינו בעל גאווה.

גומרים ומנסים לצאת, אך בני הישיבה בהרגישם את גודל השעה, ממאנים להיפרד ממרן. אך בקושי רב נכנסים למכונית וממשיך בדרך.

עתה פנינו מועדות לתפילת מעריב בבית הכנסת של הקהילה "הֶיקית". אלפי אנשים מחכים כדי לקבל את פני מרן. הכניסה לבית הכנסת איטית מחמת הדוחק הרב. לאחר שנכנסים ויושבים, רב ביהכ"נ מקדם את ראש הישיבה ולאחר מכן מרן מדבר על מנהגי אשכנז שנשמרו וישמרו הלאה במסורתם המקורית.

שיקאגו

בי"ז חשון תשס"ה הגיע רבנו לשיקגו

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטיין: ממהרים לשדה התעופה, טסים לשיקאגו, נסיעה של שעתיים בערך. נחים מעט בטיסה. בשעה 1:00 מגיעים, בחוץ יורד גשם, קריר קצת.

ברכת 'שלום עליכם' מראשי הקהילה, ומיד נוסעים לביתו של הגאון ר' א.ח. לוין, ראש ישיבת טעלז בשיקאגו.

הבחורים מחכים מחוץ לביתו של ראש הישיבה, ומקבלים את פני מרן בשירה אדירה. נכנסים אל הבית, האוירה מיוחדת, בית חם, הכנסת אורחים מופלאה שתתעצם במשך שהותנו שם.

מרן פורש לחדרו למנוחה קצרה, ובשעה 4:00 יוצאים לתפלת מנחה עם ילדי התשב"ר. דגלים מתנופפים מהילדים הקטנים. 'ברוך הבא', 'צדיק כתמר יפרח' וכו'. תפילת מנחה כשמיד לאחריה אמירת תהילים. מנהל החיידר שם פותח בדברים ומציין את גודל השעה והמעמד הנשגב, והוא מזמין את מרן ראש הישיבה לשאת דברים.

מרן מדבר על כך שכל ישראל ערבים זה לזה, ו"כל", כולל את כולם, גם את ילדי התשב"ר, שהם ערבים ואחראים וצריכים להכיר בחשיבות הענין.

מיד אח"כ מתקיים במקום כנס מחנכים. השאלות חוזרות על עצמן, פחות או יותר, חוץ משאלה אחת ממלמד ששאל האם כדאי להשקיע בילדים רצון ומחשבה על א"י.

מרן שחשב שהשואל משתייך ל'מזרחי' עונה בקצרה: למה לא אירופה?...

עצרת חיזוק ליהודי שיקאגו

שבים אל בית האכסניה למנוחה קצרה, ומיד יוצאים לעצרת חיזוק שמת־קיימת בביהכ"נ הגדול.

בית הכנסת הענק מלא בכ-2,000 איש היושבים על מקומותיהם. ובקריאה של מרן נכנס לאולם יחד עם הגאון א.ח. לוין. נכנסים בחרדת קודש כל מיני סוגי אנשים נראים חרדים, מזרחי, בע"ת, וגם סתם יהודים שכיפה לראשם, הג"ר א.ח. לוין פותח באנגלית, ולאחריו מדבר מרן ראש הישיבה. מרן מדבר על דברי המשנה שחסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה, וכן מביא את דברי הגמרא על ר' פרידא ששנה לתלמידו ארבע מאות פעם, ודיבר באריכות על חביבות לימוד התורה ועל החשק וההתעוררות בתפילה.

הג"ר אשר וייס שהגיע במיוחד מא"י והצטרף לטיסה מתרגם את דברי מרן לאנגלית, ולאחר מכן ממשיך משלו ומסביר לציבור את גודל המעמד, שהם זוכים לארח את מרן ראש הישיבה, גדול הדור, וזוכים לשמוע מפיו דברי אלקים חיים. ובתוך הדברים אמר בחיוך: נס שראש הישיבה לא מבין אותי, אחרת הוא היה זורק אותי...

לאחר תפילת מעריב, שבים אל בית האכסניה, שם מתקיימת קבלת קהל עד 11:00, לעצה, תושיה וברכה, עד לשעת לילה מאוחרת מאד.

יום ג' ח"י מרחשון שיחה בישיבת טלז שיקגו לאחר שחרית

חז"ל אומרים בברכות (דף ל"א א') מאי דכתיב בארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם, וכי מאחר דלא עבר היאך ישב אלא לומר לך כל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לְיִשוּב נתישבה וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב לא נתישבה.

ונשאלת השאלה מה החילוק לאדם הראשון לגזור על מקום שיהי' ישוב או לא יהי' ישוב, מה מעניין אותו מה שיהי' בעוד חמשת אלפים שנה, או ארבעת אלפים שנה, מה החילוק בשבילו, וכמו שנאמר היום לבן אדם מה שיהי' בעוד מאה שנים, מה זה מעניין אותו.

משמע כך, הרי אדם הראשון רצה לקדש שם שמים, זה ברור בלי שום ספק! ואפי' שנכשל בחטא של עץ הדעת, אבל חוץ מזה לא היה לו שום עבירה, שום עבירה לא היה לו! רק עבירה אחת מה שחטא בעץ הדעת. וגם זה לא היה כ"כ פשוט האיך שחטא, כתוב במדרש על הפסוק היא נתנה לי מן העץ, שהכתה אותו מן העץ, חוה הכתה את אדם הראשון עם העץ שהוא מוכרח לאכול, אחרי שהיא אכלה היא רצתה שגם הוא יאכל, ממילא היא הפעילה עליו לחץ שגם הוא יאכל, עכ"פ לא היה שום תירוץ והוא נענש מיתה.

ועכשיו בודאי היה רצונו שיהי' מה שיותר קידוש שם שמים בעולם, הרי הוא היה אדם חכם, וידע שהעולם נברא כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, צריך לצאת כבוד שמים, א"כ מוכרח להיות קידוש שם שמים, ולכן רצה שכל הבריאה, והוא עצמו כתוב בחז"ל סהנדרין ל"ח ב' שראשו נברא בארץ ישראל ומשמע ברמב"ם דהיינו ממקום המזבח, וגופו נברא משאר ארצות, נמצא שיש לו שייכות עם כל העולם, ולכל מקום שיש לו שייכות צריך לצאת קידוש שם שמים, ואין לו מנוחה כשלא יוצא קידוש שם שמים, לכן רצה שמכל הבריאה יצא קידוש שם שמים.

ורצה לגזור שכאן יהי' יחשוב כדי שכל המקומות של ישוב יצא מהם קידוש שם שמים, כך צריך להבין שזה הפשט במה שאדם הראשון גזר שיהי' ישוב, כי אחרת מה יש לו מזה שיהי' ישוב של גנבים ושל רוצחים, מה הוא צריך את זה, רק היות ומוצאו מכל העולם, הוא רוצה שמכל העולם יצא קידוש שם שמים, ובגלל שהוא באמת פגם בעץ הדעת, ונעשה עי"ז פגם, הוא רצה להיפך שהתיקון יהי' כ"כ גדול שכל מה שהי' בו פגם יהי' בו תיקון.

חז"ל מביאים בתחלת יומא את המשנה במס' פרה שבעת ימים קודם שריפת הפרה היו מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה וכו', ומפרשת הגמ' מאי טעמא כיון דטבול יום כשר בפרה דתנן מטמאין היו הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו להוציא מלבן של צדוקין שהיו אומרים במעורבי השמש היתה נעשית, תקינו לה רבנן כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה דלא ליקבלו טומאה כי היכי דלא ליזלזלו בה.

זאת אומרת היות שהדין הוא שפרה אדומה כשרה בטבול יום, והצדוקים שאינם מודים בקבלת חכמים סוברים שטבול יום פסול בה, היו מטמאים בכונה את הכהן גדול כדי להוציא מלבן של צדוקים, [וי"א שהטומאה היתה רק טומאה דרבנן], ובגלל שטמאו אותו עשו כנגד זה הרבה מאד פרישות, הרבה מאד גזירות, היו מוכרחים לעשות דוקא בכלי גללים וכלי אבנים, והמקום היה במקום שידעו שזה בתכלית הטהרה, הכל בגלל שמצד אחד כדי להוציא מלבן של צדוקים היו צריכים לטמאות אותו, כנגד זה היו מוכרחים לעשות כל מיני חיזוקים והרחקות, כך אומרים בשם רבי ישראל סלנטר שבגלל שעשו איזה דבר שהיה בזה קצת חולשה, ואפי' שהיו מוכרחים לעשות את זה מאיזה טעם כדי להוציא מלבן של צדוקים, אבל למעשה היה איזה ענין של חולשה שהרי טמאו את הכהן גדול, לכן היה צריך לעשות כל מיני דברים כדי להוציא מזה, להיפך להראות כמה התוקף שזה צריך להיות בתכלית הטהרה.

כך גם אדם הראשון היות שפגם והוא הרי נוצר מכל העולם, נמצא שבכל העולם נהיה איזה פגם, כי בעשיית החטא זה גרם פגם בכל האדם הראשון, ואדם הראשון הוא מכל העולם, ממילא צריך לראות שמכל העולם יצא קידוש שם שמים, לכן גזר שבכל מקום יהי' ישוב, וממילא יצא קידוש שם שמים מכל העולם, כדי לתקן מה שחלילה יצא קלקול.

אנחנו יודעים כי ב"ה אפי' במדינות כאלה רחוקות שבאמריקה, כידוע שמקום זה [שיקגו] רחוק מעיקר הישוב, ממילא צריך לצאת ממקום זה קידוש שם שמים גדול, דוקא בגלל שזה כ"כ רחוק, ובכל המקומות יש קבוץ גדול של יהודים, ואמנם גם כאן יש קבוץ גדול של יהודים, אבל יש הרבה מקומות שיש קבוץ יותר גדול, אם נסתכל על מרכז אמריקה הרי מסתמא יש שם

מליוני יהודים, וכאן יש רק אחוז קטן, לכן צריך לצאת מכאן קידוש שם שמים, ומה שיכול לצאת קידוש שם שמים כאן, חביב מאד אצל הקב"ה, בדיוק כמו שכתוב בשם הגר"א על הגמ' ביומא (דף, שאול באחת ועלתה לו, שאול המלך היה לו רק חטא אחד והוא אבד מלוכה והכל, הוא ודורי דורות אחריו, כי כך היה יכול להיות מלך הוא וכל דורותיו, רק שהגיע החטא שהיה עם המעשה של אגג מלך עמלק בשביל זה הוא איבד את המלוכה, דוד כתוב דוד בשתים ולא עלתה לו, דוד היה לו שתי עבירות ובכל זאת הוא נשאר מלך. ושואל הגאון מה הסיבה באמת וכי משוא פנים יש בדבר? שאול שהיה לו רק חטא אחד הפסיד הכל, ודוד שהיו לו שתי חטאים לא הפסיד?!

אומר הגאון כך, אדם שעושה עבירה, למשל אחד עבר עבירה אפי' איסור דאורייתא, אפי' שזה נורא, החטא הוא גדול מאד, אבל מצד שני המצוה לא בטילה לגמרי, הוא עבר על זה, אבל אנשים אחרים לא יעברו, הוא לא קיים את העשה, אחרים כן יקיימו את העשה, לכן אפי' שזה חטא גדול מאד, בכל זאת מאמר ה' לא נתבטל, מאמר ה' שאמר לעשות כך וכך יתקיים יתקיים, אם לא על ידו יתקיים ע"י אחרים, אבל כשיש ציווי ה' ליחיד, כמו הציווי ה' שהי' לשאול שזה ה' במיוחד אליו, וזה חוץ מהמצוה של מחיית עמלק שהיא מצוה כללית, כאן היה ציווי "לך והחרמת את עמלק", הכל הוא צריך להחרים, וכשזה נתבטל, כל מאמר ה' התבטל, וכשכל מאמר ה' התבטל, החטא הוא חזק כ"כ שזה נורא.

נמצא לפי"ז כי כל מה שיש פחות אנשים שמקיימים את המצוה, במקום שיש הרבה שמקיימים את המצוה, בודאי זה גדול מאד, ואין לשער, וכל אחד הוא גדול מאד, אבל בכל זאת יש עוד שמקיימים את המצוה, ואפי' אם חלילה וחס הוא לא מניח תפילין יש אחרים שמניחים תפילין, הוא לא לובש ציצית, אחרים כן לובשים, ומאמר ה' אינו בטל, ואותו הדבר מה שמתקיים פחות רצון ה', השכר הרבה יותר גדול לפי החשבון הזה של הגאון, כי במקום שיש הרבה בודאי זה טוב מאד, אבל יש כבר עוד, ואפי' אם חלילה יש שלא מקיימים מאמר ה' לא מתבטל, ומה יותר שיש מאמר ה' מתקיים יותר, נמצא שמקום שרחוק מעיקר הישוב ויש פחות אנשים, השכר כשמקיימים את המצות זה הרבה יותר חזק.

כולם צריכים לדעת שכאן צריך להתקיים מה שיותר מצות, מה שיותר תורה, ומה שעושה יותר יש לו עוד יותר שכר, יותר רצון ה', הקב"ה שמח מאד בזה.

והקב"ה יעזור שכל אלה שנמצאים כאן בני ישיבה וכולם, מה שיעשו יותר רצון ה' הקב"ה יותר מרוצה בהם, והקב"ה יעזור לכולם שיתברכו בכל טוב ברוחניות ובגשמיות, ונזכה כולנו לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה.

השמים בשיקגו היו מעוננים. בחוף נשבה רוח חזקה. גשם החל לזרזף, אבל שום דבר לא היה יכול לצנן את האוירה. כבר כמעט ערב, המונים מתגודדים ברחובות. בני ישיבה ממתינים בקוצר רוח ליד ביתו של הגאון הגדול רבי אברהם חיים לוין שליט"א - ר"י טעלז שיקגו וחבר מועצג"ת. ילדים פעוטים שדגלים בידיהם, מנסים להתרומם על בהונות, כדי להיטיב ראות. השירה אדירה. ההתרגשות, אינה יודעת גבולות. העיר שיקגו של העבר נשרפה באש. הדליקה הנוראה שהיתה שם, כילתה את כל העבר. ההסטוריה של העיר הפכה לאפר. אך מאז, כל בניניה החשובים של העיר, שוחזרו בדיוק ובהתאמה למה שפעם היה. עכשיו הכל בוער כאן באש אחרת, אש הלבבות. אש שאינה הורסת, אלא צורפת. אש שבונה את העבר, אש של כבוד התורה. כאן, בביתו החמים של ראש הישיבה - הגאון הגדול רבי אברהם חיים לוין שליט"א - "טעלזר" בכל יישותו והליכותיו, תערך אספת רבנים. התוכנית עוד ענפה. בשיקגו יערך מעמד התשב"ר, כנס המחנכים והכנס הענק. בכל אלה ישא רבנו את דברו. ובבוקר, לאחר תפלת ותיקין, ישא רבנו את שיחתו בהיכל הישיבה. הישיבה, זה המקום! הישיבה זה דופק הלב, שמזרים את הדם לאיברים. מהיכל הישיבה הוא יאמר את דברו. דווקא מהיכל הישיבה - וגם זו אמירה - אולי החשובה מכולן...

הכל מתנהל כאן בהדר טעלזאי. לכל מקום יש אופי, גם לטעלז של שיקגו. אפילו משהו בתנועותיהם של האנשים, כל כך טעלזאי. אתה מרגיש איך הלב מתרונן, הרבה יותר מאשר הרגלים שמגביהות את עצמן בעת הריקוד. יש כאן הרבה כבוד התורה והדרה!

טיסה של שעה במטוס הצמוד, חוצה את הגבול הקנדי. מחלון המטוס ניתן לזהות את מפלי הניאגרה. מקולות מים רבים, אין מים אלא תורה. "באתי לייקר את לומדי התורה והיכלי התורה על המון העם". לכן, כמו שבשיקגו התאכסן רבנו בביתו של הגאון הגדול רא"ח לוין שליט"א, כך גם בטורונטו קבע את משכנו בבית הגאון רבי שלמה מילר שליט"א - ראש כולל ליקווד, מורה דרכה הרוחנית של קהילת בני התורה בטורונטו ומח־שובי הפוסקים בצפון אמריקה. הלחץ על הבית, היה כבד מנשוא. המונים בקשו להתקבל. עוד מעט יערך בבית הכנסת "אגודת ישראל" הכנס לתל־מידי הישיבות הקטנות וכנס מחנכים. הארוע קצת התעכב, כדי לאפשר לאוטובוסים עם בני הישיבה להגיע ממונטריאול המרוחקת כשש שעות נסיעה, להגיע. ורק בשעות הערב יערך כנס ההמונים לכל תושבי העיר, באולם "בית יעקב" - שם ישאו הדברים הגאון רבי שלמה מילר שליט"א והגאון רבי אשר וויס שליט"א שהגיע במיוחד מארץ הקודש כדי להשתתף בכנסים בשיקגו וטורונטו. אולם גולת הכותרת של השהייה בטורונטו, היתה השיחה שבכולל, לאחר תפילת ותיקין. במקום שבו נמצאים בני התורה, שם פועם דופק החיים האמיתיים של העיר.

ירחי כלה

על כינוסי ירחי כלה שבאים בעלי בתים מבני חו"ל ללמוד כמה ימים בירחי כלה בירושלם עיה"ק, והכל נעשה ע"פ הכוונת רבנו, ורבנו היה טורח מידי שנה בשנה [י"ד שנים] למסור שם דברי חיזוק, [כבר הבאנו באריכות בפר' שמות תשע"ז]

בוכרה

מסירות נפש לתורה

יהדות בוכרה עלתה ברובה במשך השנים מארץ חבר העמים, בעיקר לארץ ישראל ולארה"ב, שם בבוכרה ובפרבריה נשארו בני קהילה מבוגרים, כשבני הדור הצעיר ברובו הגדול עזב את המקום הנחשל לארצות רווחה.

שנים רבות של קהילה מפוארת, שמסרה את נפשה על קיום התורה בכל הדורות, נגד ניסיונות הטמעה של שלטונות רוסיה הרשעה, עולים רח"ל בטמיון עם ההתבוללות הגדולה בקרב בני הקהילה ברחבי העולם, כמו שקורה אצל קהילות רבות אחרות בעולם כולו.

הקהילה החרדית בארץ ישראל בראשות הג"ר שמואל אלישיוב שליט"א ובני משפחתו הענפה, עושים רבות כדי להחזיר עטרה ליושנה, ולחבר את בני הדור החדש עם היהדות המקורית שניתנה בסיני.

רבנו שימש כתל תלפיות לכל בעיות וחיבוטי בני הקהילה, משמש להם למזור ומרפא, והם נהנים ממנו עצה ותושייה, בבניית קהילות חדשות לבני העדה ברחבי העולם, בעזרת השם בגיבורים נפתחו כמה בתי ספר ובתי כנסת בכמה מריכוזי הקהילות בארה"ב וקנדה, שם מרוכזים כ- 50.000 יהודים יוצאי בוכרה, אשר רבים מהם כמעט שהתבוללו בקרב העמים, מפאת ריחוקם לדת.

בניו יורק פתחו מוסדות שערי ציון בית ספר חדש, בבית כנסת משלהם מתפללים כ- 700 מתפללים דתיים מבני העדה, ועוד כולל ערב ושיעורים רבים נמסרים לקירוב הלבבות. המהפכה הדתית מורגשת בכל מקום. עוד כמה קהילות חדשות נפתחו בשנים האחרונות בטורונטו וקנדה, באריזונה ופינק'ס ודוונר קולרבו ועוד. מדובר במאות רבות של בני הקהילה שחוזרים את הדת ואל השורשים, מול אחרים שרח"ל כמעט שנטמעים בין האומות.

הניסיונות שעומדים לפני בני הקהילה הם בעיקרם חומריים. כמה אישי ציבור מודרניים מיוצאי העדה, מנסים למשוך את בני העדה, לעבר פי פחת, לעזוב מקורות נאמנים של תורת אמת, ולהמירם בחיי עולם. הפיתויים שעומדים בני העדה גדולים, ובאין הנהגה עליונה כל אחד נמשך לעבר המדרון התהומי ונסחף בניסיונות הקשים שעומדים מולו.

בשעה קשה זו לצנינים בעיניהם של רבים, חילוניים ואף דתיים לאומיים ודומיהם, ללמוד תורה יומם ולילה בתוך אוהל העדות, ולא לנטוש את הסטנדר והגמרא בגלל קשיי פרנסה, עומדים רבים מבני הקהילה בניסיונות קשיים ומרים מול תחלופי העולם הזה, והנהגה רוחנית עליונה זו, של בני העדה החרדים לדבר השם, בנשיאות רבנו, באה לחזקם ולעודדם בעצם נטיעתם באוהל העדות, ומסירות נפשם למען שמירת התורה ומצוותיה ללא עוררין, ושמיעה לדבר גדולי התורה ולכל אשר יורוך.

מוסדות "שערי ציון" בארץ ובגולה, שולחים את בני הקהילה המתמחים בדבר, חלקם בוגרי המוסדות עצמם לרחבי העולם, למקומות ריכוז של אלפי בני העדה, כדי להביא את דבר השם לשדות, לנסות להפריח את הפירות ותנובת השדות, לשמר את התורה בטהרתה, מול כל אותן שעות קשות שעוברות עליהן.

גם בארץ ישראל עומדים בני הקהילה וראשיה החרדים לדבר השם, על משמר היהדות, בבניית מאות גני ילדים ועשרות בתי ספר, ישיבות קטנות וגדולות, תיכוניים וסמינרים וכוללי אברכים לבני העדה הבוכרית ברחבי הארץ, ובנקודות רבות על המפה, באימפרית מוסדות התורה השם: "שערי ציון" תופס מקום של כבוד והערכה גדולה, ללומדי תורת אמת המעמיקה שורשים ביתדות נאמנים וישרים.

כאלף איש מבני העדה הבוכרית מהארץ ומהתפוצות, ביניהם ראשי ישיבות, דיינים, רבנים ואברכים רבים, השתתפו בכנס חיזוק מרשים שהתקיים באולם מוסדות "שערי ציון" בבני ברק, בקריאה נרגשת לאיחוד כל בני הקהילה תחת שרביטם של גדולי ישראל, חיזוקם ועידודם בהרבצת תורה, ובפיתוח מפעליהם הרבים לחיזוקם של בני הישיבות ואברכי הכוללים בני העדה.

בקרב הציבור הבוכרי בארץ ובעולם המונה למעלה מחמשים אלף איש, קיימים כל מיני קבוצות פנימיות וארגונים נוספים, חלקם באו מתוך הגולה הבוכרית מעבר למסך הברזל, עם מושגים אחרים ושאיפות חומריות גדולות שאינם בדרכם של בני התורה, חלק מבני העדה נסחף אחרי הנהגה המעוניינת להוציאם מתחת אוהל העדות, ונשאב לתוך פיתויים חומריים המוצעים לו.

הנהגה חדשה זו של ראשי ישיבות ורבנים, באה להעמיד בראש סולם הערכים, את התורה ומנהיגיה הגדולים, העושים הכל כדי להגביר תורה בישראל, ולהפיץ את דעתה של תורה בכל מקום, להביא לעם בשדות את

דבר השם זו הלכה, ולהחדיר בתוך מושגי חברי הקהילה הבוכרית את הצורך בציות לדעת תורה עם ההשקפה הנכונה בכל דבר.

לרגל הכינוס ההיסטורי הראשון של בני הקהילה הבוכרית החרדים, והתאחדותם לאור דרכם של גדולי ישראל, שלח מכתב ברכה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

במכתבו לבאי הכנס כותב עמוד ההוראה מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב: "שמחתי באומרים לי כי נדברו יראי ד' איש אל רעהו יוצאי גולת בוכרה, להקים גוף בנשיאות הגאון הגדול פאר הדור הגראי"ל שטינמן שליט"א, אשר מטרתו להגדיל תורה, ע"י חיזוק האברכים ובני הישיבות לצד פעילות תורנית אצל העם שבשדות. ברכה מיוחדת ליזם הפעולה הרה"ג ר"ש אלישיוב שליט"א, אשר הוא ומשפחתו פועלים בכל כוחם להרבצת תורה בכלל ובקרב יוצאי בוכרה בפרט - יהא רעוא שיראו ברכה והצלה בכל פעלם. בברכת התורה".

רבנו שכיבד בהשתתפותו את באי הכנס, נשא את המשא המרכזי בדברים חמים על חשיבות התאחדות בני הקהילה הבוכרית החרדיים, סביב עולם התורה והישיבות. בדבריו הביא את דברי חז"ל אודות כינוס לצדיקים שטוב להם וטוב לעולם, כי הם ממלאים בזכויותיהם את העולם ועוזרים בקיומו, ובוודאי שכוונת כל המשתתפים להרבות תורה וכבוד שמים, ועם רצון טוב נזכה משמים שלא יסטו מדרך הישר והטוב, ובירך את משתתפי הכינוס, שיזכו להרבות במעשיהם הגדולים כבוד שמים להשפיע על כלל ישראל כל טוב עד ביאת גואל צדק.

בכינוס שנמשך שעות רבות, דיברו גדולי הרבנים, על חשיבות התאחדות בני העדה בנשיאות רבנו, ועל הניסיונות העומדים לפתחם של רבים, מאותם שנפשם צרה מלראות את התפתחות מוסדות ומבצרי התורה, ומשקידתם והתמדתם של בני הישיבות ואברכי הכוללים הממיתים את עצמם באוהל העדות, מול קשיים פיתויים חומרים.

קריאה נרגשת לעזרת השם בגיבורים יצאה מן הכנס, ובהחלטה נדיבת לב הוחלט על הקמת כמה קרנות גדולות לעזרת בני העדה לומדי התורה בשעה קשה זו, וכן על הענקת מלגות מכובדות לבני העדה המצטיינים בעלייתם בתוי"ש, לעידודם ולהגביר חיל בהתמדה ושקידה, וכן להמשיך ביתר עוז להביא את דבר השם לעם שבשדות, בהרבצת תורה בשיעורים והרצאות נוספות, וחיזוק בני משפחות העדה בתורה ויראת שמים.

דברי רבנו בכנס יסוד להתועדות כללית של "יוצאי בוכרה" בעולם אור לכ"ג נסלו תשס"ד במוסדות "שערי-ציון" בני ברק

ידוע שכל כנסיה שהיא לשם שמים סופה להתקיים, והכנס הזה אנו מקוים שהאנשים שבאו, רובם ככולם, כונתם לשמים, כי אחרת מה יש להם מזה?! ובודאי שהם רוצים להתכנס כדי לעשות דברים טובים ליהדות החרדית, לתורה ליראת שמים, למדות טובות, ולכל מה שהקב"ה רוצה, ומסתמא כל אחד ואחד הולך בלב טהור! לעשות פעולות כדי להרבות כבוד שמים.

ורצינו רק להביא משנה, מה שזה ג"כ בכיון הזה, בסנהדרין (דף ע"א ע"ב) המשנה מדברת על בן סורר ומורה שנענש על שם סופו, ומסיימת ע"ז המשנה שמיתתן של רשעים הנאה להן והנאה לעולם, [אם רשעים מתים יש בזה הנאה להם והנאה לעולם], והנה מה שזה הנאה לעולם זה פשוט, אבל מה ההנאה להם, מפרש רש"י מפני שאין מוסיפין לחטוא. זאת אומרת שהיות שאם היו ממשיכים לחיות היו מוסיפים לחטוא, לכן גם להם זה טוב מה שמתו, והאדם הרשע אמנם לא מרגיש את זה, אבל אומרת המשנה שהאמת היא שזה טוב להם, מפני שאינם מוסיפין לחטוא.

ולצדיקים, [פי' מיתת צדיקים] רע להם ורע לעולם, ומבאר רש"י רע להם שהיו מוסיפין זכיות, [כי כל מה שהם חיים יותר הם מוסיפים זכויות ולכן זה רע להם], ורע לעולם שהם מגינים על דורם ומוכיחין את הדורות, זה מה שרע לעולם שעכשיו חסר מי שיגן על הדור ומי שיוכיחן.

וממשיכה המשנה יין ושינה לרשעים הנאה להן והנאה לעולם, ולצדיקים רע להם ורע לעולם, ומפרש רש"י למה יין ושינה לרשעים הנאה להם והנאה לעולם, שכל זמן ששותין וישנין אינן חוטאין, ואינן מריעין לבריות. ולצדיקים רע להם שאין עוסקין בתורה, ורע לעולם שהתורה שהם עוסקין בה מגינה על הדור, וכשהם מתבטלין פורענות בא לעולם, לכן כשצדיקים ישנים זה רע להם מפני שהם לא עוסקים בתורה וחסר להם זכויות, ורע לעולם מפני שכך התורה שלהם מגינה לעולם, וע"י שמתבטלין פורענות באה לעולם.

פיזור לרשעים הנאה להן והנאה לעולם, ולצדיקים רע להן ורע לעולם, פרש"י פיזור לרשעים שנפרדין זה מזה ואין יכולין להועץ עצה רעה ולסייע זה את זה. כינוס לרשעים רע להם ורע לעולם, לצדיקים הנאה להם והנאה לעולם.

עכ"פ המשנה מאריכה כ"כ הרבה לבאר את ההבדל בין הרשעים שבהעדרן טוב להם וטוב לעולם, ולהיפך אצל הצדיקים.

ובודאי שצריך לראות שהכנס הזה יהי' ג"כ בבחינה הזאת, שיהא שייך עליו מה שחז"ל אומרים טוב להם וטוב לעולם. שע"ז יתרבו לומדי תורה, יתרבו עושי חסד, יתרבו חרדים לדבר ה', יתרבה צידקות, מצות ומעשים טובים, זה צריך להיות היסוד של הכנס הזה.

ומקוים שכל אלה שבאו בודאי אין להם שום תכלית אחרת, רק שיתרבה כבוד שמים, שיתרבה תורה, שיתרבה מעשים טובים, שיתרבה חסד, וכל הדברים הטובים מה שעליהם העולם עומד, ודברים אלו אם ח"ו לוקחים את זה יש סכנה, כמו שחז"ל אומרים כינוס לרשעים, ח"ו, רע להם ורע לעולם, שע"ז מתרבה הרע, ומתרבה כל הדברים הרעים מה שיש.

אבל כאן הרי רוצים לא ללכת בכיוון הזה, רק להוסיף תורה ויראת שמים, כמו שאנו מקוים שכל אחד ואחד שבא לכאן, בא עם רצון טוב להוסיף תורה, להוסיף יראת שמים, והזכות הזה גדול מאד! ואין לתאר מה שיכול לצאת תוצאות מזה.

ואם הקב"ה יעזור שלא נסטה מהדרך האמיתית, ונראה ללכת בכיוון הזה "שהכל יהיה רק לשם שמים" רק להוסיף תורה, להוסיף מצות, אז בודאי שהכנס הזה יהי' יסוד גדול, שכל אלה שהשתתפו, הם וכל המשפחות שלהם, וכל מי שהם משפיעים עליהם, יצאו עם תורה ויראת שמים, ומעשי חסד, והקב"ה ישמח בזה.

וכולנו נזכה באמת שכל אלה יושפעו לטוב, וישפיעו שכל כלל ישראל יתרבו להיות עובדי ה', וכל אחד ואחד יתברך שהוא והמשפחה שלו יזכו לרב טוב, ויזכו ג"כ לראות בטוב ה' שנזכה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

בס"ד, הנה הרב שמואל אלישיוב שליט"א יסד לפני הרבה שנים מוסדות "שערי ציון" ובמשך הזמן נתרבו התלמידים כאשר יראה ברשימה המצורפת, בתי ספר, ישיבות, כוללים, וכן בתי ספר לבנות בכמה מקומות. ובזמן האחרון יסד גם מוסדות חינוך בארצות הברית בעיקר בשביל אחיו יוצאי בוכרה.

עד הזמן האחרון כל זה הי' ע"י נדבת אחיו משפחת אלישיוב אשר הם אנשי עסקים גדולים בארץ ישראל ובשאר ארצות.

בזמן האחרון היות שכבר גדלו והתרבו המוסדות, ותקציבי המדינה התצמצמו, גם היה להם הרבה הפסדים, לכן בקשתם שישתתפו בתמיכת המוסדות שאר נדיבי לב ובהחזקת המוסדות.

ובודאי זה מצוה לעזור שיוכלו להמשיך בכלכלת כל המוסדות שקיימים, והתומכים יתברכו, כמו שכתוב ותומכיה מאֻשר.

י' אייר תשס"ה בני ברק יצ"ו

בלגיה

מכתב להכתרת הרב

בס"ד סיון תשס"ד לפ"ק, לכבוד קהל עדת ישורון דק"ק אנטוורפן ה' עליהם יחי'

בהכנסכם למנות עטרת לראשכם את הגאון ר' אלטר אליהו הלוי רובי־נשטיין שליט"א יתן השי"ת שהקהלה יחד עם הרב יוסיפו לגדול בכמות ובאיכות לתפארת בישראל.

בחודש אייר תשס"ז הגיע רבנו לעיר. כעבור שעה נוחתים באנטוורפן. הגאון הרב אליהו שטרנבוך עם הגאון רבי יהודה טרגר ראש ישיבת עץ חיים עם ראשי הקהל מחכים לקבל את פני מרן באמירת 'שלום עליכם'. פה יש חסידי גור, והכל סודר שמיד יוצאים לכיוון העיר. חמשה אופנועי משטרה מפנים את הדרך, ובמהירות מגיעים למקום.

כל ילדי תשב"ר מחכים לראות את פני מרן, ובשירה אדירה הם מקבלים את מרן רבנו, ורבנו מברכם שימשיכו לשמור את הערבות שקבלו.

נכנסים לבית הכנסת של הגאון רבי חיים קרייזוירט זצ"ל, מחזיקי הדת, וכל רבני העיר יושבים וכ"א מקבל 'שלום עליכם'. במה גבוהה נבנתה במיוחד, לפני ארון הקודש.

רבנו מדבר על המשנה הראשונה דברכות שרבנו הקד' התחיל בק"ש דוקא, ולא בשבת וע"ז החמורות, משום שדבר ראשון זה קבלת עול מלכות שמים.

לאחר שסיים מרן את דבריו עושים סיום על 'סדר מועד', ורבנו מדבר על מעלת כבוד השבת וכו'. מסיימים. אמירת קדיש: יתגדל ויתקדש שמי' רבה... אמן...

רבנו יורד למטה וכל הציבור עובר על פניו כשעה בערך וב-8:48 עוזבים את המקום בחזרה לשדה התעופה כדי לשוב הביתה, אל ארץ הקודש.

לא בכל יום זוכה עיר מסחר לארח גדול בישראל...

בביקורו של רבנו באייר תשס"ז בבלגיה, התכנסו כל הרבנים בבית המדרש לקבל את פניו, לאחר שהתכבד מרן לסיים את מסכת מועד דיבר על כבוד השבת וקדושתה, בה הוא תבע מהקהל להתחזק בענין זה להוסיף מקודש על חול, לשבות מוקדם ממלאכה.

לאחר מכן כעשהקהל עמד נפעם ונרגש מהביקור המיוחד, עמד הגר"א שטרנבוך זצוק"ל בהיותו ראב"ד קהל מחזיקי הדת ואמר בקולו הנרגש - 'אנטוורפן איז א' סוחרישע שטאט [היא עיר מסחר], באנטוורפן אנחנו לא זוכים לראות גדולי ישראל באופן שגרתי, וודאי לא אדם גדול בפארנעם כזה של גדול הדור, זהו מחזה שמותיר רושם על כל ואחד מבני הקהילה, על אחת כמה וכמה שהדבר מותיר רושם על הילדים שהוריהם הצטופפו עימם כאן

כדי לזכות בברכה, אני מתאר לעצמי שהרושם יישאר לאורך ימים ושנים בכלל, גם מבחינת הקהילה, זה יצר כאן אוירה יחודית, והמעמד המיוחד בו הצטופפו יחד אלפיים וחמש מאות איש חסידים וליטאים, הינו מחזה נדיר באנטוורפן שאין לו אח ורע, ומחזה זה כשלעצמו עורר רושם ניכר.

העובדה שהביקור לא נערך לצורך התרמה ומגבית כלשהי, ואנטוורפן היא עיר של סוחרים, היהודים כאן רגילים לביקורים של רבנים ואף רבנים חשובים מאד, אבל רב שמגיע מתוך מטרה להרביץ תורה בלבד ללא שום ענין אחר, זה לכשעצמו הותיר פה רושם אדיר, אנשים בטבעם אוהבים לבטל גם דברים גדולים, כאשר מגיע ראש ישיבה לצורך החזקת תורה, מעריכים אמנם את המטרה הקדושה שלמענה הטריח עצמו, זו זכות גדולה כשלעצמה, וגדול המעשה יותר מהעושה, אך בתת ההכרה היצה"ר מצליח להגניב את המחשבה שהעניין הוא בכל זאת ענין של ממון, לצערי כך זה פועל בתת ההכרה של בעלי בתים בייחסם לתלמידי חכמים, אבל שגדול יגיע עד לאנטוורפן אך ורק כדי להפיץ את דבר ד', זה הרי געוואלדיג, אין מי שלא הושפע מכך לאורך שנים'.

לאחר מכן הוסיף וואט חשוב באומרו, חז"ל אומרים כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, והעולם שואל שלכאורה היה מתאים יותר לומר הרואה אשה שנוהגת שלא כראוי יזיר עצמו מן היין, כי הרי כאשר הסוטה כבר מגיעה לקלקולה ולחורבן שלה, כבר אין צורך להזהיר על כך, שהרי כבר רואים את החורבן בעיניים.

ובעלי המוסר מיישבים זאת, שבשעה שהרשע מצליח בדרכו, קשה לאנשים לקלוט שמדובר בהצלחה מדומה, שבעצם מדובר בחורבן, בשעה שהרשע מצליח מבחינים רק בהצלחה בכסף ובמה שנוצץ, בשלב זה קשה מאוד להזהיר אנשים מדרכו, אבל דווקא כאשר החורבן נוחת על הרשע, אז זה הזמן המתאים והראוי שאנשים יכולים להפנים את המחיר, כעת הזמן להזהיר, יזיר עצמו מן היין, ופעם היה נראה שדרך רשעים צלחה פעם עוד היה מישהו מסוגל להאמין ששם ברחוב יש אידיאלים והצלחה, אבל כיום שהרשעים נועצים חרב איש ברעהו, הרי כבר רואים את החורבן בעיניים, דווקא היום ניתן וראוי להזהיר את הדור, הזירו עצמכם מן היין, זה הזמן לחזור לדרך הסלולה של כל הדורות כפי שמטווה לנו רבנו, צאי לך בעקבי הצאן בדרך ההנהגה של גדולי ישראל.

שח הג"ר אליהו שטרנבוך ראב"ד אנטוורפן: אדמו"ר מגור ביקר כאן יום קודם לרבנו, שהייתי במחיצתו היוותה התעלות גדולה ליהודי אנטוורפן וגרמה להתרגשות גדולה, שטחתי בפניו את בקשתי שיישאר בעיר ליום נוסף עד אחרי ביקורו של רבנו שהגיע יום אחר כך, הוא השיב לי שעליו לחזור לארץ ישראל.

העליתי את הרעיון שהוא ישוב לארץ ישראל עוד לפני שבת יחד עם רבנו שהיה אמור לעזוב את העיר בליל שישי, ואז הפליג בשבחו של הג"ר וענה לי במשפט מדהים: **הוא יחיד בעניין הזה רק הוא מסוגל לדלג על שינה לקום וותיקין ולהמשיך כרגיל הוא לא מתעייף** ואכן כאשר הוא הגיע לכאן לא הייתה ניכרת בו עייפות כלשהי למרות שגם אנשים צעירים מתעייפים מטיסה אלו הם לא כוחות טבעיים אלא כוחות של מתנת שמים ולא כל אחד יודע להשתמש בהם לשם שמיים.

וכך מתואר בכתבי העתי"ם: היעד האחרון במסע של הגראי"ל שטינמן היה אנטוורפן: "הגראי"ל הגיע באיחור מה לבלגיה וככל שהתאחר הזמן הכל חיכו במתח רב יותר. לרבים זה היה נראה כמו הכנה למתן תורה, מעין שלושת ימי הגבלה. לנו הייתה תחושה שהלוואי שהצפייה לביאת המשיח תהיה כזו... הילדים חיכו שעות ארוכות בחוץ וכשהגראי"ל הגיע הוא אכן ראשית בירך את הילדים והמשיך מיד לביהכנ"ס הגדול, "אוסטן שול" עי"ש הרחוב, שבו התקיים מעמד כנראה חסר בתקדים בהיקפו, כשאלפים נכנסו, ועוד המונים נאלצו להסתפק בצפייה במעגל סגור. הכל חשבו שהגראי"ל יאמר שיעור, אך הגראי"ל דיבר על קריאת שמע והלכותיה. אחד הדברים שעשו עלינו רושם מיוחד היה כאשר הגראי"ל הקריא מספר תשב"ץ ובמשך עשר דקות קרא מתוך הדף שצולם בו התשב"ץ לכולם היה ברור כי הוא יודע את הכל בע"פ, ועכ"ז הוא רצה להראות לנו שאפילו ראש הישיבה מציין מקור ומקריא מתוך הכתב. אחרי הביקור הייתה הרגשה שהיה זה מעין מעמד של מעתיקי השמועה, ולציבור שלא רגיל לאירועים כאלה זה עשה המון.

אחת התוצאות: מספרים כי בעקבות הביקור יפתחו עוד כמה כוללים, כי התודעה של תורה ואווירת הלימוד גברה בעקבות הביקור. עדות לכך שאירוע כזה לא היה מזה שנים. וזאת בעיר שבה אין היום רב. כאשר בשעתו היה הרב המיתולוגי הגר"ח קריזווירט מוסר שתי דרשות המוניות מידי שנה, בשבת שובה ובשבת הגדול, אליהם היו מגיעים כל תושבי העיר מגדול ועד קטן, אך מאז פטירתו לא התקיימו כאן דרשות כאלה, ומאז העיר גדלה וכעת חזרה עטרה ליושנה בכינוס שמילא בשנית את בית הכנסת הגדול. אחד הדברים המעניינים בכינוס הגדול היה השתתפות קבוצה גדולה של בחורים מישיבת "בית ספר יבנה" של המזרחי שבראשותה עומד הרב יעקב גרוזמן שהאזינה בעניין נראה לעין לכל דברי הגראי"ל".

ברזיל

ביום ה' כ"ז אייר תשס"ו הגיע רבנו לביקור חיזוק בברזיל

בינוס חיזוק לתושביה החרדים של סאו פאולו

יום ה' כ"ז אייר שחרית כוותיקין בבהכ"נ מאור יצחק [הרב וואלט] דברי חיזוק אחרי התפילה - ביקור בישיבה הגבוהה של הרב פרידמן ושיחת חיזוק בבהמ"ד סאטמר - בכולל בנין עולם - בבהמ"ד האדמו"ר מרצפארט

אם נותר המעיין של התורה, הוא ישוב וירווה את הארץ, הבהיר לימים רבנו, כשדבר בכנס הרבנים בברזיל בביתו של הגאון רבי יצחק דישי שליט"א. הדאגה של רבנו ליהדות באשר היא, לא הסתפקה במילים. עוד טרם בואו לברזיל, יצא לשם הרב אליעזר יוטקובסקי בשליחות. הוא נועד עם רבני ברזיל, כדי להקים ועדות לביצור חומות היהדות: ועדת חינוך, ועדת שבת, ועדת כשרות, ועדת טהרת הבית היהודי. בראש כל אחת מהועדות הוצב אחד הרבנים. אלה תהיינה ועדות פעילות. אך כשהגיע רבנו לכינוס שהוכן מראש, הוא קבע מסגרות ושאל: ומה עם ועדה שתדאג ללמוד התורה? והוסיף: אין הכוונה לשעורי תורה שילמדו בהם בבקיאות. רק למוד התורה בעיון יציל את היהדות! צריך לייסד שעורים בעיון! חייבים ליסד ישיבות! מה היה קורה אם אז, לפני כמה עשרות שנים, היו באמריקה כמה אלפי לומד הדף היומי? כיצד היתה נראית היהדות המקומית, כיום? ואז קולו נשנק. הוא השפיל את עיניו וברר את מילותיו: "למוד בבקיאות, לא היה מציל את יהדות אמריקה. אבל היה רבי אהרן קוטלר אחד, שהקים ישיבה אחת, ישיבה על טהרת הקודש - מקדש לד' ולתורתו, וכך הציל את יהדות אמריקה".

סאו פאולו, ברזיל. עיר של ניגודים. בוקר חם ורטוב שרובץ על העיר, משאיר אחריו ענן ערפל שתלוי כמו צעיף. גורדי השחקים הם חלק מנופה של העיר. מפוזרים בה בניני פאר שהוקמו בשכונות יוקרה. אבל מראות הפאר אינן חושפים אפילו טפח מברזיל האמיתית. רק רחובות בודדים מפרידים בין הנוצץ והמבריק, לקודר והמדכא - לעיתים זה הרחוב עצמו. לצד העיר הבנויה היטב, אתה מוצא שכונות עוני, וגם את ה"פאבלות" - רכוזי עוני מהמדכאים בעולם. אנשים גרים בארגזים. יש כאן רחובות יהודיים כמו רחוב ירושלים או רחוב תלמוד תורה שבשכונת בום-רטירו. פעם זו היתה שכונה יהודית, נצולי שואה. וכשהם נטשו, הפכה השכונה לאלימה יותר, מאוכלסת באוכלוסיה ירודה יותר. לא הרחק מכאן שוכנת ישיבת "כתר תורה" החסידית, ברשות הגאון רבי ישראל אילוביץ שליט"א - אב"ד סאו-פאולו ומי שעומד בראש מערכות הכשרות בה. השירה היתה אדירה. הצורבים הצעירים המתינו בחוץ, ופרצו בשירה. התחנה הבאה היתה בשכונת איז'נופוליס. בבניינים שגורדים את השחקים, מתגוררים יהודים רבים. נמוכים, כמו מסתתרים, נחבאים בניני הישיבה דסאו פאולו. וראש הישיבה, הרה"ג ר' יצחק פרידמן יגיד לרבנו, שאין זה כל כך פשוט כמו שזה נראה. "ההורים מתנגדים, אבל בני הישיבה באים במסירות נפש. חשקה נפשם בתורה, ואין מי שיעמוד בפני הרצון". הם זכו לברכה, מעמקי לב נרגש. צריך למהר, סדר היום דוחק. לא רחוק, בשדה התעופה, מטוס מחמם מנועיו. מחוגי השעון אינם מתחשבים. אבל כשרבנו נכנס ל"בנין עולם", כולל הקירוב בראשות הרה"ג רבי ישעיהו נוימן שליט"א, כאילו לא נשמעים קולות המנועים. כמו עצר הזמן מלכת. "היכן אתם אוחזים"? - שאל. ואז, עלה הבל למוד מן האולם. המקום כולו שקע בריתחא דאורייתא, בסוגייה מסוגיות גיטין. אצבעות חתרו באויר, קולות גבהו. כאילו הכל נשכח, ונותרו סביב רק ד' אמות של הלכה. ועל פני רבנו נראתה נהרה.

הכולל החשוב והיחודי הזה הוקם לפני שנים ע"י הרה"ג ר' סנדר חכמוביץ. הוא נשלח לשם ע"י מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל, לפתוח מקום תורה. כי רק מקום תורה יכול להציל. מכאן יצאה מלאכת הקירוב. עשרות בני נוער זוכים לשעורי תורה ע"י לומדי המקום, בשעות הערב. מידי פרק זמן, מצטרף אחד מהם לספסלי בית המדרש. הברען מסרב לכבות. שוקלים וטרים. קשה עלי פרידתכם....

הדרך לשדה פקוקה. אין כאן ליווי משטרתי. סאו פאולו, בימי הבקור, שרויה במתח. מלחמה של כנופיות פשע במשטרה, הכניסה את העיר לעוצר. היו גם יריות, ועשרות הרוגים. כל שוטר הפך ללוח מטרה. דוקא ליווי משטרתי, מסוכן כאן מאוד, בהיותו מושך אש. בימים רגילים, כדאי שלא יראו על ידך שעון יקר ערך. יותר מידי אנשים רעבים כאן, ואם לא יצליחו לקחת לך רק את השעון, הם עלולים לקחתו גם עם היד. ההוראות לנו היו: לא לדבר בטלפון בפומבי, לא להבליט המצלמות. כאן זה קיום לא רוגע, לאורך היומיום. "ושכבתם ואין מחריד, אם בחוקותי תלכו", נפרד רבנו במילות עידוד מהרה"ג ר' יצחק דישי שליט"א רבה של קהילת "מקור חיים" ומחלוצי מרביצי התורה במקום ומהמרא דאתרא - הרה"ג ר' אליהו ואלט שליט"א. תורה מגנא ומצלא. רק מקומות תורה יצילו את העיר. עוד יפרחו פה חיי תורה, מאחל רבנו, כשבניני הענק הולכים ומתרחקים. גם גורדי שחקים, ענקי קומה, התחילו מלמטה, מקצת, מנמוך....

מכתב לחזק

בס"ד. למתכנסים בעיר ס. פאולו ברזיל

יש שני חלקים שהתורה מתיחסת אליהם וקבעה משום זה דינים ומש־פטים חלק א' בין אדם למקום וחלק א' בין אדם לחבירו וידוע שהחלק של אדם לחבירו יותר קשה ותיכף אחרי בריאת אדם וחוה רבו שני אחים ותחלתו הי' מחמת שכל א' הכיר בתבונתו שצריך להקריב קרבן להקב"ה וזהו מדרגה גדולה של אנשים שבלי שיצוו להם באו להבנה להביא קרבן וזה יכול להתפרש גם בשביל תודה להשי"ת על שבראו שנותן לו לחיות ונותן לו כל צרכיו, אבל זה גרם לקנאה על שא' עשה יותר ברצון שנתן ממובחר צאנו ומחלביהן והשני בפחות וזה גרם לריב עד שא' הרג את השני וזה בכל הדורות שא' עם השני לא משתוים ועי"ז כל א' רוצה לדבר רע על השני ולריב עם השני.

ומצאנו בגמ' שבת שא' בא להלל ורצה ללמוד התורה על רגל א' אמר לו על דעלך סני לחברך לא תעביד מה שאתה שונא לא תעשה לחברך ולא אמר לו את הדברים שבין אדם למקום כי זה הקשה יותר ובכל קהלה וקהלה אפילו יש רק קצת אנשים תיכף נוצר ריב בין איש לרעהו. לכן על זה צריך מאד לעבוד שלא יהי' ריב ושיהי' לכל הפחות יחס דרך ארץ בין איש לרעהו.

אחשוב שא"צ להאריך וכל שתשתדלו להיות בשלו' גם איש עם השני בין יחידים בין קהלות ותזכו לכל הדברים הטובים בבנים צדיקים ותלמידי חכמים יראי השי"ת ויה"ר שנזכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו א.ס.

אהרן יהודה ליב שטינמן

י"ח אב תשס"ז לפ"ק בני ברק יצ"ו. (קובץ אגרת שסח)

גיברלטר

ביקור רבנו

רבנו הגיע לחזק בגיברלטר ביום כח סיון תשע. וסיפר רבנו שכ"כ שמחו שבכלל באו אליהם, ממש אי בודד, שני ק"מ מספרד, יש שם ס"ה שלש מאות אלף תושבים, ובתוכם שבע מאות יהודים, ואין שם כמעט מחללי שבת. (כ' צדיק כתמר יפרח)

השיחה בגיברלטר

בכינוס לאברכים אמר בתו"ד: אדם הראשון נוצר ראשו מירושלים וגופו מכל העולם, כאשר חטא הוא פגם בכל העולם, אחר כך בכל מקום שאדם הראשון גזר שיהיה יישוב, נוצר יישוב, מאי נפקא מינה לנו אם יש ישוב או אין ישוב אלא פירושו של דבר הוא שבכל ישוב יהיה קידוש ד' ובכך הוא מתקן את חטאו.

אתם האברכים, אתם אלה שלומדים התורה ומתקנים את היישוב הזה שנקרא גיברלטר, כי על התורה העולם עומד, ולימוד התורה שלכם מתקן את המקום, ממילא אתם עיקרו של המקום.

בחזרה לארץ ישראל

יום ו' כ"ט סיון. בשעה ארבע [בבוקר] נכנס רבנו לביתו בחזור מהמסע וזכיתי לקבל פניו, מיד נכנס רבנו לחדרו לבוש בכובע וחליפה, והתיישב במקומו, ואמר לי שחבל על הזמן וצריך להתחיל ללמוד, מיד הבאתי לרבנו הגמ' שבת, ומיד שאל היכן אוחזין, והראתי לרבנו היכן אוחזין בדף קי"ט ב' והתחיל רבנו לקרוא את ההלכה לעולם יסדר שולחנו בע"ש, ושאל רבנו מה פי' יסדר שולחנו, לפרוס מפה?

ובכלל העיר רבנו הא להאריז"ל צריך כל השבוע לאכול על המפה, ויש לע' אם המ"ד השני שאומר שיסדר במו"ש פליג על האי מ"ד. (כ' צדיק כתמר יפרח)

גרוזיה

מכתבי רבנו

בס"ד, כבוד ציבור המתכנסים בעיר טיביליסי אשר במדינת גרוזי' ללמוד תורה, אשר בזכותה העולם עומד, וכאשר כעת יש שלטון והנהגה של חסד ונשיאיה אנשי חסד המה ומתנהגים בחסדם גם כלפי היהודים אך שלו' וברכה.

בחמלת ד', עת אשר קרא דרור לאחינו בני-ישראל אשר במדינות רוסלאנד לשעבר מתחת עול דיכוי הנפש והגוף, קווה קיוינו שיחזרו אלינו אחינו האובדים באונס אל חיק אומתינו ואמונתנו. אך נכזבה תוחלתנו ובמשך השנים נשכחו ואין איש שם על לב את המון רבבות נשמות טהורות, אשר באונס גמור הועברו על הדת, אשר בדממה משוועות ומצפות לגואל ועוזר. אכן ידענו נאמנה אשר אנשי חיל גיבורי כח פעלו ועשו ליסד במקומות ההמה, דוקא, מוסדות חינוך וישיבות טהורות על טהרת הקודש ובניהם הועד להצלת נדחי ישראל, ובאמת אלו רואים ברכה מרובה במעשיהם והצליחו לבנות מאות בני תורה ומשפחות אשר בהם ישראל יתפאר. ועל דרך זה יש אפשרות לעשות כהנה וכהנה למען עמנו ותורתנו, ומזה יש תקוה לבנות עם הזמן את הנהרסות לראות קהילות קדושות חזורות ונבנות.

ושמחנו לשמוע שמתאספים בימים אלו ללמוד וללמד בעיר טביליסי אשר בגרוזי' יחד עם ת"ח מופלגים מארץ ישראל ללימוד תורה בחברותות ושמיעת שיחות מוסר וחיזוק ונקוה שיצאו מימים אלו מחוזקים בתורה ויר"ש.

כן יתברכו בכל מילי דמיטב כל העסקנים והעומדים בהתכנסות של ירחי כלה הרב זאב רוטשילד מארצה"ב והרב שמעון ברוק מארץ ישראל.

ברכה מיוחדת לנשיא האירגון הגהצ"ר מתתיהו סלומון שליט"א.

יהי רצון שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה ואור ה' על כולנו יזרח.

החותם בברכה **א.י.ל. שטינמן**

ח' אדר א' תשס"ח לפ"ק בני ברק יצ"ו. (קובץ אגרות קעה)

שח רבנו: הנה נסעו לגרוזיה הג"ר משה שפירא ועוד, והבאתי להם מכתב לראש ממשלת גרוזיה [גוי] ואמרתי להם שיגידו לו שאני מזקני הרבנים, ומיד הוא יצר קשר עם אמריקה. כתבתי לו בענין עשית טוב ליהודים. גם החפץ חיים אמר כך לראש הממשלה שהוא מזקני הרבנים. [ראה מכתבי החפץ חיים עמ' ריז-רלח].

ואלו דברי הג"ר משה שפירא לראש הממשלה: אנו נמצאים כאן בשמם של ששים ריבוא איש שהתייצבו למרגלות הר סיני, קבלו את התורה והת־חייבו למסור אותה לדורות הבאים. אני פונה אליך בשם הזקן הגדול שהוא מהאחראים למסירת התורה לדורות הבאים, מגדולי מקבלי ומוסרי התורה בדורינו. אנו מודים לך על שמתאפשר לנו כיום למסור את התורה והיהדות במדינה הזו ולקיים את התחייבותנו. לא בכל מדינה ולא בכל עת היינו יכולים להעביר את מה שקבלנו לדורות הבאים ועל כך אנו מבקשים להודות.

וז"ל מכתב רבנו: בחמלת ד' עת אשר קרא דרור לאחינו בני ישראל אשר במדינות רוסלאנד לשעבר מתחת עול דיכוי הנפש והגוף, קווה קיווינו שיחזרו אלינו אחינו האובדים באונס אל חיק אומתינו ואמונתנו, אך נכזבה תוחלתנו ובמשך השנים נשכחו ואין איש שם על לב את המון רבבות הנש־מות הטהורות אשר באונס גמור הועברו על הדת, אשר בדממה משוועות ומצפות לגואל ועוזר, וכאשר כעת יש במדינתכם שלטון והנהגה של חסד ונשיאה ראש ממשלתה ושריה אנשי חסד המה ומתנהגים בחסדם גם כלפי היהודים, וכפי ששמענו מסייעים לבנות עם הזמן את הנהרסות לראות קהילות חזורות ונבנות ומוסדות תורה וחינוך הולכים ונבנים, וזכות גדולה היא לכם ולמדינתכם, ובוודאי תמשיכו בכך ועל כך תבורכו. החותם בברכה **אי"ל שטינמן**

י' אדר א' תשס"ח לפ"ק בני ברק יצ"ו (מוסף שב"ק ית"נ פקודי תשס"ח).

גרמניה

מכתב לישיבה בברלין

בס"ד אור לי"ב אייר תשס"ד לפ"ק שלום וישע רב לכל לומדי תורה

נודע לנו שיש פינה קטנה במדינה גדולה אשר לדאבונינו דם אחינו נשפך כמים בימי הזעם ר"ל ונקוה שבמשך הזמן גם במקום הזה התורה לחזור כי לפני הרבה דורות גדולי עולם הרביצו תורה כגון המהר"ם מרוטנבורג ותל־מידו הרא"ש ועוד כאלה ותורה מחזרת על אכסניה שלה ואולי במשך הזמן יבנה גם במקום השמם מתורה ומיהדות הצרופה להיות מקום גם לתורה וליראת שמים בלי תערובות של דברים הנוגדים לתורה, יתן ה' שתתחזקו ותהי' טופח ע"מ להטפיח לתורה ויראת שמים כחפץ לב כל מבקשי השי"ת,

א.ל. שטינמן. בני ברק יצ"ו

ביקור רבנו בברלין

בכ"ח סיון הגיע רבנו לברלין.

ושם במשאו בישיבה בברלין שבראשות הגר"י ספינר בענין שמחה בחזרת עטרה ליושנה:

ב"ה שגם במקומות כאלה שלא היו ישיבות כבר כמה דורות, היו דורות שהיו הרבה ת"ח גדולים מאוד בגרמניא וצרפת, אבל כבר הרבה שנים שלא זכו מקומות אלו להיות מקום תורה, וב"ה עכשיו אע"פ שאנחנו כאילו ננסים כלפי ענקים, אבל גם בזה צריך דור אחרון לשמוח שחזרה עטרה ליושנה, אפי' שאינו כמו שהי' אז, בכל זאת אנחנו מאוד שמחים שהקב"ה הכניס רוח באנשים בעלי מעלה שמקיימים כל מה שצריך, ומשתדלים בכל כוחם להפיץ תו"ש לציבור הצמאים מאוד לדבר ה', והקב"ה יעזור שימשיכו להוסיף כהנה וכהנה הרבה ת"ח ויר"ש שיתקדש ש"ש בעולם, וע"י זה נזכה שתהא הגאולה האמיתית בבא"ס.

ידוע שהקב"ה הוריד את האדם לעוה"ז מתחת לכסא הכבוד, והנה הקב"ה רוצה רק להיטיב ובודאי שאין תכלית האדם בעוה"ז שיאכל בשר וכל מיני מעדנים, וע"כ שיש דבר יותר גבוה שהקב"ה רוצה, האושר של האדם זה להיות עובד ה', וכמש"כ במסילת ישרים (פ"א) שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו שזה התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להימצא, מה שנמצא תחת כסא הכבוד זה עדיין לא מספיק, אלא ע"י שעובר כל מיני מצבים ונסיונות שיש בעולם והוא מתחזק, הוא זוכה לכל העידונים.

אמנם למעשה כשאדם יורד לעולם הזה, היצה"ר מבלבלו ומטרידו בעניני ממון כבוד ומעדנים, שזה הכל אפס ממש, אבל אדם מתבלבל וכמו שיכור שאינו יודע מה נעשה עם עצמו, אבל למי שיש שכל צריך לדעת שהתכלית הוא תורה ומצוות.

והנה בחובת הלבבות (שער הבחינה) מזכיר את טובות הקב"ה שעושה לאדם מלידתו, ואח"כ כתב שהגדולה שבטובות זה מה שנתן לנו את התורה, שעל ידה אפשר להגיע לדרגות עצומות, כזה שמחה גדולה יש על שקיבלנו את התורה.

ובאמת בדורות לפני מ"ת האנשים לא התנהגו כראוי, ולא הי' רצון ה' בהתנהגותם, בתחילה הי' מעשה קין והבל, ואח"כ בדור השלישי שהי' אנוש התחילו לעבוד ע"ז, והקב"ה הציף את האוקיינוס על שליש עולם (עי' רש"י פרשת האזינו ל"ב ז') וחלק זה נחרב והיבשה הוקטנה ממה שהי' בתחילה.

ואח"כ הי' המבול, ואע"פ שהקב"ה קל רחום וחנון, אבל אז ההנהגה היתה שא"א להשאיר עולם כזה, לא כתוב כמה אנשים היו אז, אבל הי' ריבוי עצום של אנשים, שהם היו גבורים וענקים וכו' הרבה יותר מבזמנינו, וכולם מתו חוץ מנח ואשר אתו בתיבה, וגם עוג מלך הבשן, ועי' בזבחים (קי"ג ב') את הנס שהי' לו איך שנשאר חי מחוץ לתיבה במשך שנה שלימה, דאע"פ שהמים היו רותחים אבל סביב התיבה היו מים צוננים, ונח נתן לו אוכל, אבל את כל הבריאה אנשים בע"ח וצמחים הכל הוא החריב, דאין תכלית לעולם עם אנשים כאלו, והשאיר רק כדי קיום העולם שלא יתכלה לגמרי ויוכל אח"כ לחזור לקדמותו.

ואח"כ הי' דור ההפלגה שרצו לבנות מגדל ולהלחם עם הקב"ה, כזה טיפשות, אבל כך הם רצו, והם לא נענשו כ"כ עונש חמור כמו דור המבול כי הם היו בשלו' ובאחדות (כדפרש"י פרשת נח י"א ט'), והקב"ה בלבל את שפתם, דעד אז כולם דיברו שפה אחת שהיא לה"ק שבה ברא הקב"ה את העולם, וע"י שבלבל שפתם הם לא יכלו להתאחד ביחד.

ואח"כ הי' סדום ועמורה שג"כ חטאו ובפסוק (יחזקאל ט"ז מ"ט) כתוב דהט־ענה עליהם היא על שלא החזיקו יד עני ואביון, וזה מספיק תביעה שלכך נהפכו עריהם, כי אין רצון ה' באנשים כאלה, אלא רצונו ברחמנים ועושי חסד, שכך הנהגתו וזה רצונו שכל האנשים יעשו, שיחזיקו יד עני ואביון.

עד שבא אברהם אבינו ועשה מהפכה והכריז שכל האלילים הם כלום, דעד אז כל האנשים האמינו באלילים, ובנוסף לזה הוא הי' היסוד של חסד, כדכתיב (מיכה ז' כ') תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, וביום ג' למילתו שמל בזקנותו שהי' בן צ"ט שנים והי' חלש מאוד והקב"ה הוציא חמה מנרתיקה, בכל זאת הוא יצא לפתח האהל לראות שמא יבואו אורחים, כי זה הי' החיים שלו עשיית חסד, להיפך מסדום אשר יד עני ואביון לא החזיקו, וכאב לו אם לא יכול לעשות חסד, והקב"ה שלח אליו שלש מלאכים בדמות אנשים והכניסם לביתו וכו', ובזה הוא זכה לכל מיני דברים על פעולותיו (עי' ב"מ פ"ו ב'), וגם לדורותיו אחריו שהם גדולים בחסד, ואמרינן (יבמות ע"ט א') ג' סימנים יש באומה זו הרחמנים הביישנים וגומלי חסדים, כל שיש בו ג' סימנים אלו ראוי לידבק באומה זו, ואז הגיע לתכלית שהקב"ה רוצה שיהיו אנשים טובים בעלי חסד, וכך המשיך יצחק יעקב והשבטים, ואח"כ הוצרכו לעבור את שיעבוד מצרים במצב של עבודת פרך וכל מיני דברים קשים.

ובכדי לזכות למ"ת ג"כ הוצרכו שאנשים יתעלו במידות, דא"א לתת את התורה לאנשים שאינם בדרגת אנשי חסד, ובר"ח סיון כתוב (פרשת יתרו י"ט ב') ויחן שם ישראל כנגד ההר, ופרש"י כאיש אחד בלב אחד, שהי' אחדות, וזה ממש נס, שהרי אפי' בקהילה קטנה בדרך כלל יש ריב, וכאן בפרט לפי מה שמשער הח"ח שהיו אז בערך ה' מליון אנשים, כי היו שישים ריבוא מבני כ' עד ס', ועוד הפחותין מבני כ' והיתרים מבני ס' ועד רב, ושלא יהא ריב בין כ"כ הרבה אנשים זה נס גדול, וכשהגענו לדרגה כזאת הוא נתן לנו את התורה, ועכשיו זכינו למה שאף אחד לא זכה, הקב"ה אינו נצרך לכלום אלא רצונו בטובת הבריות שרוצה לעשות חסד.

ובשעת מ"ת היתה שמחה גדולה, כתוב (תהילים קי"ד ד') ההרים רקדו כאילים, וכי ההר יכול לרקוד, אלא הקב"ה עשה שינוי בטבע בכדי להראות איך שכל הבריאה שמחה ממ"ת, שזה החסד הכי גדול במה שנתן לנו את התורה שכל דרכיה דרכי נועם, ולאחר שזכינו לקבלה אנחנו המאושרים, אבל עלינו לקיימה, אם יש תורה ולא מקיימים אותה זה שוב לא בסדר, וכמו בדורות לפני מ"ת שלא הי' טוב.

והנה כבר אמרנו דבמדינות אלו היו הרבה גדולים בתורה וביראה, אבל הרבה שנים לא הי' בסדר, וב"ה שהקב"ה מגלגל כ"כ שלא תשתכח תורה מישראל במקומות אלו, וב"ה אע"פ שלפני ע' שנים הי' כזה מצב נורא ואיום, שהרגו כ"כ הרבה אנשים נשים וטף בלי רחמנות, באכזריות נוראה, הקב"ה עושה חסד ששוב מתחיל, ויעזור שלא ימוש מאתנו החסד, וב"ה שגם במקומות אלו שכבר הרבה שנים לא הי' תורה וקיום המצוות, אנו שמחים מאוד לראות שאנשים חוזרים בתשובה ורוצים ללמוד תורה ולעשות חסד וכל מה שצריך.

הקב"ה יעזור שנזכה באמת לגאולה האמיתית שאז ג"כ יהא שמחה שאין כמותה, כתוב (ישעי' מ"ד כ"ג) רנו שמים כי עשה ה' הריעו תחתיות ארץ וגו' כי גאל ה' את יעקב, והשמחה תהא לפי שהבריאה תבוא על תיקונה, ונקוה שדורינו כבר מדורות אחרונים ואח"כ כבר יהא הגאולה האמיתית בבא"ס.

(ימלא פי תהלתך עניני ציבור עמ' רכב- רכד)

שילם בעצמו

ראיתי שרבנו שאל לר' דוד שפירא נ"י מה עם החמש דולר?

וכך הי' המעשה שכשרבנו הי' בברלין שם בישיבה, קנו לו לצהרים תפו"א וגזר, ורבנו אמר שאינו מוכן שהישיבה תשלם, ורוצה בעצמו לשלם זה, ולוה חמש דולר מדוד, ועכשיו רבנו רצה להשיבו. (צדיק כתמר יפרח)

דנמרק

בס"ד עש"ק פרשת משפטים, תשע"ג

ברכה מרובה למשתתפי "סיום הש"ס" במעמד ציון **100** שנים ליסוד קהילת "מחזיקי הדת" בקופנהגן, אשר נוסדה ע"י צדיקים ואנשי אמת במסי־רות גדולה ובנאמנות, וזכתה ממלכת התורה בארה"ק וברחבי תבל ליהנות מפירותיה ופירי פירותיה.

בייחוד ישא ברכה מגיד השיעור ה"ה הרב ר' אליהו אליעזר הכהן כצנ־שטיין שלייט"א אשר נושא בעול הקהילה בהקרבה גדולה ובדביקות מיוחדת.

ברכת ה' תלווה את בני הקהילה והמשתתפים להצלחה וברכה בכל מעשה ידיהם בכל מילי דמיטב. **א.ל. שטינמן** (קובץ אגרות קסו)

דרום אפריקה

דברי רבנו בשידור חי ליהודי יוהנסבורג אור לט"ו בסלו תשס"ג

כבוד יהודי אפריקה שלום.

רציתי לומר לכם דברים אחדים. ידוע שכתוב בתורה על אברהם אבינו כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה', זה הי' היסוד של אברהם אבינו, לחנך את הדור, לא רק שהוא הלך ממקום למקום, רק העיקר ג"כ לחזק את "שלו" את הבנים שלו.

וזה הוכיח שכל אלה שהיו יחד עם אברהם אבינו לא נשאר מהם כלום! רק נשאר אברהם וכל יוצאי חלציו מזה נבנה כלל ישראל.

ובכל הדורות יודעים שמקום שהי' בו חינוך של תורה של יהדות, נשאר כלל ישראל, ח"ו מקום שלא הי' או שלא הי' מספיק, אז לא החזיקו מעמד, וככה הי' במדינה שלכם. אני לא יודע בדיוק, מה שהי' שם. אבל זה ידוע שיהודים לפני יותר ממאה שנה, באו הרבה יהודים ממקומות חרדים, אבל לא הצליחו לחנך את הדורות, והדורות ירד....היתה ירידה עצומה, עד כדי כך שבזמן האחרון רוב הציבור שבמדינה זו הם לא דתיים. לא חרדים.

ועכשיו ב"ה רוצים להחזיר עטרה ליושנה, להקים בתי ספר שיהי' לתפארת, שכולם יצמחו שם יהודים שומרי תורה ומצות. שימשיכו את המסורת שיש לנו מדור דור. עד סיני, שכל כלל ישראל קיבלו את התורה מסיני. הם נשבעו שישמרו את התורה תמיד בכל הדורות.

וזה מקוים אי"ה שכל הילדים שילמדו עכשיו בבתי ספר החרדים. יחזרו להיות יהודים טובים כמו שהקב"ה רוצה, כמו שהיו לפני מאה, מאה וחמ־שים שנה.

ואתם זוכים ב"ה לבנות בתי ספר על טהרת הקודש ותדעו שזה העיקר הגדול. ובלי זה, אפי' אדם שהוא חרדי שומר תורה ומצות אבל הוא לא דואג על הדורות שאחריו. סימן שחסר לו ביידישקייט. הוא לא יהודי אמתי. כי היהודי אמתי זה כבר מושרש, שהעיקר הוא החינוך של הילדים. ואם הוא לא דואג על הדור שלו, על הצאצאים שלו על הבנים והנכדים שלו, אז הוא לא שום דבר! כזה בן אדם לא נקרא יהודי חרדי.

לכן אני מברך אתכם שתמשיכו בדרך זה לייסד בתי ספר שיהי' על טהרת הקודש. וכולם ילמדו מה שקיבלנו מסיני, עד שהדור הזה יתרבו שומרי תורה ומצות.

ובזכות זה הקב"ה יעזור שכולנו, גם אתם, גם כל ישראל, יתחדש ויזכה להיות דור אמתי, כמו שהקב"ה רוצה. ובזכות זה נזכה לגאולה השלימה האמתית בקרוב בימינו אמן. ג' תמוז התש"ס בני-ברק

שמעתי שבס"ד בקהלת יוהניסבורג נתרבו יהודים שומרי תורה ומצות היראים את השי"ת ורוצים לגדל בניהם לתורה ויראת שמים אשר זה העיקר הגדול, אשר נצטוינו.

ויסוד חדר אשר כולו מיוסד על לימודי קודש בלי תערובות של דברים הפוגמים בנפש הילד, הוא הדבר המוכרח לחינוך של הילדים. ומובן מאלי' שההורים ישלחו ילדיהם לחדר כזה, וגם כולם יתמכו בזה.

והנסיון הראה כי בזה מקוים והי' ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאד, וסוף הכל יש סיעתא דשמיא אחרי שטועמין טעם הטוב של תו"ש נמשכים לזה כרצון השי"ת.

ויתברכו אנשי קהלתכם לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות ויתקיים גם וכל בניך לימודי השי"ת ורב שלום בניך.

הכו"ח למען חשיבות הדבר. (קובץ אגרות קנח)

בס"ד, לכבוד אנשי קהלת חזון איש ה' עליהם יחי'

שמעתי שמדינתכם שכמעט אין בה יהודים נמצאים בה קצת יהודים שומרי תורה ומצות כדת של תורה. וברוך השם אשר הבטיחנו כי לא תשכח מפי זרעו ומלמדים תינוקות של בית רבן על טהרת הקודש כמו שקיבלנו תורה מסיני ונמסרו לנו איש מפי איש.

והנני בזה לחזק אתכם שתמשיכו לעבוד בוראנו יתברך כמצוה עלינו ותשתדלו לקבוע עיתים לתורה מי שיוכל בגמ' או בעין יעקב או בחומש או במשניות או בשולחן ערוך כדי שכל א' יהי' לו שייכות לתורתינו הקדושה.

ותזכו יחד עם כל בית ישראל לכל הטוב המובטח לעושי רצונו ית"ש ונזכה במהרה לגאולה האמיתית במהרה בימינו א"ס. (קובץ אגרות קנט)

ראשוני היהודים הגיעו לדרום אפריקה עם תחילת ההתיישבות האירופית בכף התקווה הטובה במאה ה-17 למנינם, והתיישבו במקום שהתפתח להיות העיר קייפטאון. לאורך המאה ה-18 והמאה ה-19 המשיכו להגיע יהודים במספרים קטנים. בסוף המאה ה-19 גברה ההגירה למספרים משמעותיים, בעקבות גילוי מרבצי היהלומים והזהב בעומק המדינה. פוגרומים במזרח אירופה נתנו עידוד משמעותי להגירה, וקהילות שלמות הגיעו מליטא, פולין, רוסיה הלבנה ולטוויה, תנועה שנמשכה עד שנות ה-30 של המאה ה-20.

בראשית ההתיישבות היהודית לא הוקמו במקום מוסדות תורה, המתיישבים שלחו את בניהם ללמוד במסגרת החינוך הממלכתי - שבהשוואה לימינו נשאה אופי הרבה יותר דתי. באופן כללי, התחשבו המקומיים בצורכי היהודים וכיבדו אותם. אם כי למצער לא היתה בקרב התושבים דרישה גבוהה ליהדות, שכן רובם התנתקו ממנה באופן הדרגתי. דור המהגרים שנמנו ברובם על יוצאי ליטא, שמרו על יהדותם באופן יחסי, מי פחות ומי יותר. אולם, בניהם הבאים אחריהם, כבר לא זכו להכיר את כור מחצבתם של ההורים, כך שאפילו דוגמא לאותם חיים לא ראו מימיהם.

בתקופה מסוימת שלח מרן הגאון רח"ע גרודז'ינסקי זצוק"ל את גיסו, רבי יצחק קוסובסקי, לכהן כרב במקום. הוא פעל רבות לרומם את קהל עדתו, כיהן בה כאב"ד, ובנו ירש את מקומו אחריו.

מצב זה נמשך עד שנות ה-60 של המאה הקודמת, אז הוקמה קהילה קטנה של יהודים יוצאי גרמניה אשר נמלטו מאימת הנאצים. בקרב בני הקהילה בלטה משפחת עמנואל, אשר בראותה את המצב הדתי הירוד ותוצאותיו, הקימה מנין קטן בבית פרטי, אליו צרפו מתפללים מבני המקום. עבור ילדיהם - שכרו מורה פרטי לשעות אחה"צ ולימי ראשון. היו שראו את בני הקבוצה כ'עושים שבת לעצמם', אך נועם הליכותיהם איפשר להם להמשיך בשלהם מבלי לעורר מחלוקות מיותרות. מאוחר יותר רכשו בית קטן לבית הכנסת, ובהמשך העמידו להם לרב את רבי יעקב זלצר, שהגיע מהארץ בהמלצתו של הגאון רבי ברוך קונשטט, אשר מלבד היותו ידוע כתלמיד חכם, עמד על קיומה של ההלכה ללא פשרות.

בראותו את המצב הרוחני בדרום אפריקה בכלל ובעיר יוהנסבורג בפרט, החליט להקים במקום כולל שישמש כמגדלור להפצת אור התורה. לשם כך עמד בשיתוף פעולה עם בעלי הבתים מקהילתו, ובעזרת גיסו רבי צבי ליבמן, הביאו כמנין אברכים מגייטסהד שבאנגליה. בראשות הכולל הציב את רבי מרדכי שיקוביצקי, שפעל רבות להפרחת השממה הרוחנית במקום. במסגרת לימודם בכולל, פעלו האברכים לצרף את המקומיים לשיעורי תורה, ואט אט החלה מהפכה של ממש. במקום נוצרה תנועה של בעלי תשובה (אולי הראשונה מסוגה) שהצטרפה אל הקהילה. במקביל, בעקבות הדרישה, הוקמו מוסדות חינוך עבור ילדי המשפחות. בחלוף מספר שנים כבר מנתה הקהילה כמה מאות משפחות, חלקן עלו מאוחר יותר ארצה. במשך השנים עמדו בראשות הכולל הגאונים רבי ברוך גרוסנס (הנושא בתפקידו עד היום) ורבי משה שטרנבוך שליט"א.

כיום מונה הקהילה כ-77,500 איש והיא הקהילה היהודית הגדולה ביבשת אפריקה, הכוללת בתוכה את הריכוז הגדול בעולם של יהודים יוצאי ליטא. רוב היהודים יושבים בערים יוהנסבורג, קייפטאון ודרבן.

זרם המזרחי הפעיל במקום בית ספר שנים רבות בטרם נוסדה הקהילה החרדית. מאוחר יותר הקים הרב נחמן מאיר ברנהרד בית ספר שעמד תחת פיקוחו של הרב זלצר, ובאותם ימים שלחה הקהילה את בניה ללמוד בבית ספר זה. במשך כעשרים שנה פעלו יחד, עד אשר פתחה הקהילה בנפרד את בית הספר 'שערי תורה' ובית הספר 'בית יעקב'.

לפני כ-15 שנה קיים בעצמו רבי יצחק לוינשטיין את הכתוב 'הרוצה להחכים ידרים... לדרום אפריקה. אז, באותם ימים, בטרם גדלו ילדיו, יכול היה להרשות לעצמו לשהות במקום. עם השנים, ככל שהילדים גדלו, הגיעה גם העת שבה היה עליו לדאוג את דאגת חינוכם ברוח ישראל סבא.

דאגתו ודאגת ביתו, אשר סברה בתחילה כי שהותם במקום תסתיים כעבור חמש שנים לכל היותר ולא העלתה כלל על דעתה כי הפתרון 'הפשוט' מורכב הרבה יותר. בטרם יחליטו לארוז את מטלטליהם, בקש רבי יצחק לקיים בעצמם את 'ועלית... אל הכהן אשר יהיה בימים ההם', עלה ובא אל ביתו של ראש הישיבה ליטול בעצת זקן.

כעשרים דקות ארכה השיחה, במהלכה השיח את דאגתו בפני ראש הישיבה, תוך שהוא מקשה 'ותורה מה תהא עליה?' בסיומה, נענה ראש הישיבה והשיב בשאלה: 'ואולי תקים חדר עבור ילדיך, ועבור שאר בני האברכים?'

תגובתו הלא צפויה של ראש הישיבה הוטלה על ראשו של רבי יצחק כרעם ביום בהיר, 'הדבר האחרון שעליו חשבתי היה משהו בכיוון הזה. ריחוק השנים והזמן עשו את שלהם, לא די בכך שאינני מורשה לחזור ארצה, עתה גם הוטלה עלי משימה חדשה הנראית קשה עד מאד לביצוע. יתירה מכך, עמדתי בפני דילמה קשה הרבה יותר: איך אני מציג את הדברים בפני בני הבית, האם יהיו מסוגלים לעכל את הדברים?' הדבר היה בעיני פליאה של ממש, לא רכשתי עד אז כל נסיון בתחום הניהול, הייתי רחוק מכל קשר לנושא, מלבד היותי משמש קודם לכן כמפקח בתלמוד תורה. בקשתי מראש הישיבה שיכתוב מכתב לקהילה, כי רציתי מישהו אחר שיעשה זאת. הוא נאות לבקשתי. שבתי לדרום אפריקה כשבליבי חשש גדול מפני הבלתי נודע, ובידי מכתבו של ראש הישיבה. פניתי אל אברכי הקהילה, שיתפתי אותם בשיחתי עם ראש הישיבה, והצגתי בפניהם את תמונת המצב הכללית. אותה שעה אחזה בהם התלהבות גדולה נוכח האפשרות של הקמת חדר מקומי על טהרת הקודש.

במקביל, התרחש באותה העת מעשה מופלא: שני אברכים נוספים מן הקהילה, שאף הם דאגו את דאגת החינוך לבניהם, קמו ונסעו לארצות הברית לשאול בעצתו של הגאון הגדול רבי אליהו שווי זצ"ל. שאלתם היתה האם להקים חדר בדרום אפריקה. אותה עת טרם נתכנסה התכנסות רשמית לדון בשאלה. רבי אליהו שמע את שאלתם, דן עימם בצדדי הענין השונים, והורה להם להקים זרם נוסף שיפעל במסגרת תלמוד התורה הקיים.

בעקבות דבריו של רבי אליהו שווי, התעורר צורך לשוב לראש הישיבה ולהציג את הדברים בפניו. משמשמע את הדברים, אמר ראש הישיבה: 'אני יושב בארץ ישראל, רבי אליהו יושב באמריקה, מטבע הדברים ענייניהם של יהודי אירופה קשורים אלי, וענייניהם של יהודי אפריקה מופנים אל רבי אליהו, יחד עם ענייניהם של יהודי ארצות הברית, רבי אליהו הוא הפוסק שם'.

אם כן, מה אפוא מוטל עלי לעשות? שאלתי. 'תפנה לרבי אליהו, תציג בפניו את הדברים ואת דעתי בענין, וכי אכן הוא המוסמך לפסוק בענין, מן הסתם יקבל את דעתי'. וכדבריו כן היה. מלווה בברכתו של ראש הישיבה, נסעתי לרבי אליהו זצ"ל, הצגתי בפניו את מכתבו של ראש הישיבה, אותו מסר בידי עוד בביקורי הקודם. רבי אליהו נטל את המכתב לידיו, החזיקו וקרא בו ברעדה של ממש, משל היה קורא דבר נבואה שנשלח אליו. והנה, הפלא ופלא, משסיים לקוראו, הניחו מידיו, ואמר בקול ובנימת התלהבות, תוך שהוא משתף אותי במחשבותיו: 'פלאי פלאים'. המכתב, שעבורי היה נדמה לכאורה כמנוסח בפשטות גמורה, נמצא על ידי הגאון הגדול רבי אליהו כטומן בחובו פלאות. אותה שעה זכיתי, מספר רבי יצחק לוינשטיין, לקבל שיעור חי בביטול עצמי של גדול בישראל לדעתו של גדול אחר. כשעתיים ארכה השיחה עם רבי אליהו, בה נטל חלק אברך נוסף מבני הקהילה, בסיומה הורה לנו רבי אליהו לעשות כדברי ראש הישיבה.

מלווים בברכותיהם של גדולי ישראל ובטוחים בצדקת דרכנו, התחלנו לעשות צעדים ראשונים בדרך הארוכה מרובת הקשיים שעוד נכונה לנו.

ראשית, נגשנו להציג את הדברים בפני בני הקהילה - שותפינו העיקריים לדרך. שנית, מוכרחים היינו את תמיכתם של הגבירים המקומיים, בלעדיהם תהפוך נשיאת הנטל לכבדה עד מאד עבורנו. משהצגנו בפניהם את הדברים, טענו כנגדנו כי אין כל ענין בפתיחת תלמוד תורה נוסף על אלה הפועלים כאן כבר ימים רבים. גם כאשר הבהרנו כי מדובר בחדר שיפעל על טהרת הקודש, התקשינו לשנות את עמדתם.

מי שחילץ אותנו מהמצוקה באותם ימי בראשית היה הגאון הגדול רבי אליהו שווי, שהזמין אותי אליו, עודד אותי והציע את עזרתו. בנוכחותי הוא הרים טלפונים לגביר אחר גביר, לחלקם השאיר הודעות, תוך שהוא משתמש בדבריו בטיעון כי 'מצוה לשמוע תלמידי חכמים'. הוא היה מתקשר אלי ומציג את עצמו: 'שלום, מדבר שווי', גביר פלוני ממתין לך, תיגש אליו'. כך גייס מכל גביר כעשרת אלפים דולר בממוצע, חלקם נענו ואמרו: הכסף ממתין עבורכם כאן. כאשר הגעתי לבתי הגבירים, חזרו בפני שוב על תוכן דבריו של רבי אליהו שווי: '...אני סברתי אחרת וטעיתי, רבי אהרן ליב סובר שצריך לפתוח חדר, מצוה לשמוע וכו'...".

כאשר בקשתי לשאול את ראש הישיבה בנוגע להחזקת החדר, השיב לי: אתה תפתח וד' יעזור, ובלבד שלא תיכנס לחובות. מאוחר יותר, כאשר הגעתי אליו להשיח בפניו את מצוקת המימון, אמר לי: תעבוד, השם יעזור.

החדר נפתח לאחר חג הסוכות של שנת התשס"א עם שמונה עשר ילדים, שהתחלקו בין כיתות הגן, א' וב', ותוך זמן קצר הגענו לארבעים וחמישה ילדים. החינוך שזכו לו אותם ילדים של ימי בראשית היה איכותי ביותר, בהתחשב ביחס האישי שזכה לו כל אחד מהם. בחמש השנים הראשונות לא חל גידול משמעותי במספר הילדים, דבר שלא מנע מאיתנו לפתוח כיתות נוספות בהתאם לדרישה. היתה זו משימה בלתי אפשרית כמעט, עמלנו קשה

מאד להחזיק כיתות גם עבור ארבעה ילדים בלבד. כאשר הייתי מציג את מצבת התלמידים בפני גבירים בארצות הברית, תמהו בפני אודות הצורך באחזקת מוסד עבור מספר לא גדול של ילדים. ובכלל, הקשו, 'הלא הכסף, או יותר נכון הזהב, הלא נמצא אצלכם, מה לכם כי תבקשו אותו מאיתנו?!' מצב זה נמשך עד לפני כחמש וחצי שנים, אז החל להסתמן שינוי של ממש, מספר הילדים גדל ועלה לשישים, ולשמונים, עד לכמאה וארבעים ויותר מכך. כיום מונה החדר כמאתיים וחמישים ילדים.

באחד מרגעי המשבר פניתי לראש הישיבה ושטחתי בפניו את מצוקתנו, הוא נענה ואמר: 'אתה עושה את שלך, הקב"ה יעשה את שלו'. אכן, לולא עקשנותו, לא היה בכוחנו לשאת בנטל. הקשיים, אמר לי אז, נקבעים לאדם בראש השנה, עדיפים קשיים מסוג זה על פני קשיים אחרים. הקב"ה שלח אותך למחיה רוחנית לדרום אפריקה, זהו תפקידך עלי אדמות.

אודות מטרתו של החדר, מספר הרב לוינשטיין את אשר שמע מפיו של ראש הישיבה: הכל כדאי בכדי שנוכל לראות אדם גדול אחד יוצא מהחדר, זו הלא המטרה של כלל ישראל, שכולם יעמדו תחת אדם גדול. בהזדמנות באתי אליו יחד עם קבוצה של גבירים מדרום אפריקה, הם יצאו מהכלים, במשך שעה ורבע ישבו ושמעו את דבריו. במהלך הדברים העמיד אותם במקומם, וסיבר את אוזנם אודות חיובם עלי אדמות. דבריו חוללו פלאות, עד כי נקשרו לחדר בקשר של קיימא. כששאלוהו אודות נחיצותו של החדר, ענה להם: הייתם פעם בצרפת? יש שם קהילה גדולה של יהודים, כמה מתוכם יכולים לומר כי הם צאצאים של היהודים מזמן בעלי התוספות, לא הרבה. כך גם הדבר בנוגע לשאר המדינות בהם חיו בעבר בעלי התוספות. מה ההסבר לתופעה זו? בעלי התוספות הלא עברו לאשכנז, הקימו ישיבות, פעלו והשפיעו על סביבתם, ובזכותם פיעמו שם חיים יהודיים. אולם ברבות הימים, גם שם נסגרו הישיבות. בני הדור שלאחר מכן כבר נחלשו, בני הדור השלישי כבר הרשו לעצמם להקל יותר, ובני הדור הרביעי כבר התחתנו עם גויים. נמצאנו למדים, אמר ראש הישיבה, כי היהדות חיה וקיימת רק היכן שבנו מסביבה עולם של תורה. זו הסיבה, מחמתה חשוב ונחוץ שיפעל חדר ללא שום פשרות, על טהרת הקודש.

במסגרת סדר יומו העמוס לעייפה, מוצא הרב לוינשטיין מידי יום ביומו כשלוש שעות בכדי לקיים בעצמו 'ושננתם לבניך - אלו התלמידים'. תחילה לימד בכיתות א' וב' את חומשים בראשית ושמות, לקראת תחילת לימוד ספר ויקרא שאל את עצמו: 'איך צולחים פרוייקט שכזה בהצלחה, הלא ריבוי הפרטים למי שאינו מונח בהם עלול לעמוד לרועץ. אם חלילה ישנה בעיה בהבנה, לוקה לא רק המלמד, כי אם גם ובעיקר התלמידים. ובכלל, איך הופכים את הלימוד של ספר זה לחוויה מהנה?'

דרך אגב, מן הראוי לצטט בענין זה את אשר שמעתי פעם מאחד מידידי, מלמד בעצמו בת"ת 'המסורה'. היה זה בכינוס שנערך למלמדי הת"ת, בו נשא דברים ראש הישיבה. בשולי הדברים התאפשר למלמדים לשאול שאלות. אחד המלמדים הפנה את השאלה הבאה: כידוע, כל כיתה בעולם מורכבת מילדים המסווגים לרמות שונות - מצויינים, בינוניים וחלשים. יש שבוחרים ללמד את כולם בהתאם לרמה הנמוכה, כך, סבורים הם, יצליחו כולם. יש הסבורים כי על מנת שהטובים ימצו את כשרונותיהם, מן הראוי להתאים את הרמה עבורם, השאר ייאלצו להתאים את עצמם (או שלא). איזו היא הדרך הטובה שיבור לו המורה על מנת לבצע את מלאכתו על הצד הטוב ביותר, שאל המלמד את ראש הישיבה. 'אם המלמד יכין היטב את החומר הנלמד, יהיה בקי בו היטב, הרי שיצליח להעביר היטב את הדברים גם אל הילדים החלשים'. כך גם שמעתי ממנו באופן אישי.

משנתו החינוכית של הרב לוינשטיין סדורה היטב, ובנויה על תובנות רבות שזכה להן מפיו של ראש הישיבה, אליו הוא מפנה במשך השנים את לבטיו ואת ספקותיו. נושאים רבים, שאלות רבות העלה על שולחנו, לטובת הענין נאות הוא לחלוק עם הקוראים מן המעט שאצר בזכרונו. אמנם, מן הראוי לסייג ולומר: יפים הדברים לחדר יוהנסבורג היחיד מסוגו בקהילת דרום אפריקה, משכך אין ללמוד מהם הלכה למעשה, ויש להתייחס לכל מקרה ומקרה בהתאם לנסיבות שהמקום והזמן גורמים.

כששאלתי אודות קבלת ילדים מבתים שונים, מקהלים שונים, הורה לי לקבל כל ילד שפונה, בלי חשבונות כספיים ואחרים, בלי תחכומים. פעמים רבות הפניתי אליו שאלות מעין אלו, ותמיד אמר לי תקבל.

שאלתי אודות ילדים שבביתם יש את המכשיר הטמא, אם אין חשש שהרמה תרד בשל כך? תקבל אותם ותדאג להעלות אותם, הורה לי. אם יגיעו הדברים לידי חשש של קלקול ילדים אחרים, נדון בכל מקרה לגופו.

בנוגע לקבלת ילדים חלשים, פורש הרב לוינשטיין את משנתו תוך הצגת הנתונים הבאים: הממוצע העולמי של ילדים בעלי קשיי למידה ודיסלקציה ברמות שונות עומד על שיעור של בין שמונה לעשרה אחוז מילדי האוכלוסייה לגווניה השונים. כיתה הכוללת שלושים ילדים, תמיד יימצאו בה ילדים מן הסוג הבעייתי. חלקם מתקשים ללמוד, עושים צרות, שקועים בבטלה מתמדת או ממורמרים. האם ניתן להם להיות מובלים אל הברזלים בפינת הרחוב, כיצד נוכל לומר 'חוסר סבלנותנו לא הרסה את הילד הזה?!' הנושא הזה הטריד את מנוחתי, חתרתי בכל הכח למצוא את המענה הנכון לגביו. היה זה בעקבות מקרה של ילד מתוק וחכם מהחדר, עימו ישבתי ללמוד מידי יום כשעה, בשעות שלאחר הלימודים.

הלימוד איתו התנהל בעצלתיים, החומר לא נכנס לראשו בשום צורה שהיא. עמדתי בפני דילמה לא פשוטה: מה עלי לעשות במצב שכזה? קצת לפני שהחלטתי להרים ידים, זימנה בידי ההשגחה לפגוש זוג הורים. הם סיפרו לי על יהודי חסיד סאטמר מבורו פארק שפיתח שיטה מיוחדת לטובת הנחלת הלימוד אצל קשיי הלמידה. נועדתי עימו לשיחה בארצות הברית, בסיומה הזמנתי אותו להעביר השתלמות לצוות בית הספר. הוא ישב עם המורים במשך שלושה ימים מבוקר ועד ערב, לימד אותם את השיטה. מאז חזר אלינו שוב כמה פעמים. השיטה בס"ד הוכיחה את עצמה בצורה יוצאת מן הכלל, זכינו לראות מהפכות ממש אצל תלמידים בעלי לקות למידה.

כאמור, עצתו של ראש הישיבה מלווה אותנו על כל צעד ושעל, לא פעם שמעתי ממנו עד כמה יש לעודד את החלשים, 'מנין לנו לדעת מהיכן תצא תורה?' שאל אותי. הלא שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן, קטן שבהם הוא רבי יוחנן בן זכאי, ודרכו עברה כל תורתו של רבו לדורות הבאים. ללמדנו עד כמה ראוי לנו להיזהר מהעדפה של תלמיד מוצלח לכאורה על פני חברו החלש ממנו.

בהזדמנות אחרת, כאשר על הפרק עמדה שאלה אודות קבלת ילד שהוריו נפרדו, דבר שהשפיע קשות על התנהגותו ובא לידי ביטוי בין היתר בצורת דיבורו הקלוקלת. בקשתי לדעת האם מוטל עלי לקבלו למרות הנתונים הלא מעודדים. האם בגלל שהאמא מרושעת לא תקבל אותו? הקשה כנגדי ראש הישיבה במענה לשאלתי. תוך שהוא מוסיף להבהיר את דבריו: הוא בוודאי אינו מנבל את פיו מתוך בחירה, אין זה אלא ביטוי חיצוני למתחולל בקרבו. תאמר לו ש'כך לא מדברים אצלנו', הוא בוודאי ישנה את דרכו אחרי שתעמיד אותו על חומרת הענין.

וכשהצגתי בפניו את השאלה: מתי רשאי אני לסלק ילד מן החדר? ענה לי: אם תסלק ילד תצטרך לעמוד בבוא העת לפני בי"ד של מעלה ולתת דו"ח על כל מעשיו. האם אתה מסוגל לכך?! אמנם תיכף סייג את דבריו ואמר: ומתי מצוה לשלוח? כאשר הילד מקלקל אחרים. אמנם, גם אז, אל לך להחליט לבד, כי אם מוטל עליך להושיב בי"ד, המורכב משלושה מומחים לחינוך, אתה ועמך שניים נוספים. אם תגיעו להחלטה כי אכן הילד פוגע בחינוכם של האחרים, הרי זהו פסק בי"ד. אחר כל זאת, אין אתה אחראי כלפי שמיא לתוצאות מעשיו. ואולם, במקרה שבו קיים צל צילו של ספק אודות מידת השפעתו של הילד על סביבתו, הרי שעליכם ללכת לקולא.

רבי יצחק נושא עמו מעשי-רב רבים נוספים, להם היה עד מכלי ראשון, חזרתו לתלמוד התורה דוחקת את השעה, הירעיה אף היא צרה מהכיל את כולם. לו יכול היה, בוודאי היו נותרים כאן, הוא ובני משפחתו, אולם, שם, בדרום הרחוק, כך פסק לו ראש הישיבה, ממתין לו תפקידו עלי אדמות.

רבנו רצה מאוד לנסוע לחזק בדרום אפריקה, רק נמנע מאחר שחשש שבני לוויו יצאו להסתובב בשקווים וברחובות זוה מקום סכנה ונמצא שיכול ליגרם ע"י סכנה לכן לא הסכים ליסוע. (מפי הגרמ"י שניידר)

הולנד

בס"ד. אל בני הקהילה באמסטרדם ה' עליכם יחי'

ידוע לכל גודל החשיבות של הקמת כוללים בכל מקום, ובפרט בערים בהם התורה מונחת בקרן זויות, במקומות אלו ראינו השפעה גדולה מאד ע"י הכוללים על כל הסביבה.

לכן בואו ונחזיק טובה למייסדי ומחזיקי כולל אברכים ... בעירכם ולעמוד בראשו הרה"ג ר' ... שליט"א תלמידם שך גדולים מדור העבר.

כידוע עיר זו היא במצב ירוד ביותר וההתבוללות רבה שם, ובעוה"ר אחוז נישואי תערובות מחריד ר"ל.

ונקוה שאם יתרבו אברכי הכולל שם תהי' השפעה גדולה על העיר והאברכים ירבצו תורה להנוער תהי' השפעה גדולה.

וברצוני לברך אתכם אשרי חלקכם ותזכו להמשיך בפעלכם הגדול ולהרבות חיילים לתורינו הקדטשה ותתברכו בכל הברכות האמורות על מקיימי התורה כסלו תשסז. (קובץ אגרות קסד)

מקסיקו

מכתבי חיזוק

בס"ד. לאחינו בני ישראל יושבי מכסיקו שלומכם ישגא סלה

שמעתי על המצב הלא טוב במדינתכם במחלה הנוראה אשר התפשטה שם, כמובן אין אנחנו יכולים לדעת מה עושה ה', אבל זה ודאי כי כל מה שנוסיף בתורה וחסד יכולים להועיל.

וא' מהדברים אשר בדרך כלל צריך להשתפר הוא עשות חסד ולהמנע מריב ומחלוקת, ושכל א' ידרוש שלו' חבירו, גם להקפיד להזהר בחילול שבת ולכבד את השבת ולהשתדל ללמוד בו בין אבות עם ילדיהם בין לעצמם.

ונקוה כי המצות החשובות מאד יכבו את חרון אף השולט שם ותזכו להפקד בישועות.

אהרן יהודה ליב שטינמן

ה' אייר תשס"ט לפ"ק. (קובץ אגרות תיז וע"ע בקובץ אגרות קסא קסב)

ביקור רבנו ביום א' כ"ג אייר בינוס לכארבעת אלפים איש, עם קבלת מלכות שמים

ומצפון היבשת למרכזה: מקסיקו סיטי. חצי הכוס היתה כבר מלאה, גדושה. תם חצי מסע. אותות המאמץ של הימים העמוסים לעיפה, ניכרו על פניו של רבנו. משהו בהבעה היה נראה מיוסר קמעא. אבל כשהוא עלה לדבר, הדהד הקול וניסר בלבבות. כאילו היו אלה שני אנשים שונים: זה שפסע אל הסטנדר, וזה שנשא דברים. וקווי ד' יחליפו כח.... ירוצו ולא ייגעו. ילכו ולא ייעפו. ראית בחוש, שהצעדים אל המקרופון, היו בכוחותיו "הטבעיים" של אדם. אבל הדבורים המסרים, האמירות, היו בכוחות של מתנה. כוחות מיוחדים, שלא מהמאגר הקבוע, שלא מן המנין. האולם הגדוש בארבעת אלפים איש - פתח שערים ולבבות. העינים היו ממוקדות אל הדמות הכפופה, נמוכת הקומה, שהקרינה את העוצמה האדירה. ראית את הדברים זזים שם. אבק היומיום שוב לא יוכל לכסות באדרתו את האמירה הגדולה. הקול היה חרישי, אך ערב. משהו בחיתוך הדבור ובצליל, היה כל כך "אמת". זה התרפק על האוזן, נגע בעצב רגיש. ראית איך הנוכחים אוספים את הדברים לאמתחת לבם.

לאחר אמירת "למנצח מזמור לדוד", פסוק בפסוק, החל הרב הגאון רבי שלמה טויל שליט"א - רבה של קהילת "מגן דוד", לשאת דברי פתיחה. אחריו נשא דברים הגאון רבי דוד שוויקי שליט"א - ראש מוסדות ארם צובא. הרב הגאון רבי אברהם שבות - ראש מוסדות כתר תורה, סיים את שרשרת הנואמים. וכשעלה רבנו לשאת דבריו, היה אפשר לחתוך את השקט בסכין. לא היתה זו שביתת דבור. זה היה שקט, דממה פוזיטיבית. היא עמדה באולם, כמו דמות. היה לשקט הזה נוכחות.

רבנו השפיל מבטו. הוא לא הביט בקהל. המקרופון עשה עמו חסד, כשהגביה את הקול, כדי שיקל עליו לזחול למעמקי התודעה. הוא ניצב ללא תנועה, מכונס. אתה מתבונן על הקהל, מנסה לשער את מחשבותיהם. אתה שומע את גלגלי המוח, כרוח בערבי נחל. בחנתי את הבעתם, כשרבנו הציב שם עמוד איתן לתביעה הנוקבת, גבוהה יותר מעמודי האולם שבו נערך הכינוס - "סנטרו בנמקס". "הבן יקיר לי אפרים". אפרים - שני אפרים) מלשון אפר(: כנגד אברהם אבינו שאמר ו"אנוכי עפר ואפר" וכנגד יצחק בנו שנעקד "ואפרו צבור". שני אפרים: אפר של ענווה - "עפר ואפר" ואפרו הצבור של יצחק, עפר של מסירות נפש. ע"י הענווה, ההתבטלות וההנמכה העצמית, יכולות כל קהילות הקודש להתאחד "כאיש אחד בלב אחד", שהוא תנאי לקבלת התורה. ע"י הכניעה העצמית יכולות הקהילות השונות להגיע לאחדות הלבבות. וכך בכל אתר ואתר. זאת כדי שיוכלו לעמוד במסירות נפש, כנגד כל הקשיים. כנגד כל הסכנות שעלולות לנסות ולהפריע להרחבת גדרי התורה והקדושה. שני אפרים - אפר של ענווה ואפר של מסירות נפש. צריך ענווה כדי להתאחד. ביחד, צריך מסירות נפש של ממש, כיצחק, למען התורה, מצוותיה ולומדיה. כך החל רבנו לטפטף מושגים חדשים לתודעת ההמון. גם אם עדין לא ניצבים על השליבה הגבוהה של הסולם, אף אם טרם אוחזים בזה, לפחות לפתוח דלת לשאיפות רוח, למאוויים של מסירות נפש. לפחות להרהר, לחשוב. וזה קל יותר, כשרואים את הדוגמה האישית, למסירות נפש, אל מול העינים. גם אם קשה להבין, יודעים שיש דבר כזה, ואפשר!

השקט הזה הופר באחת. כשהחל מעמד קבלת עול מלכות שמים, הפך האולם כמרקחה. "ד' היא האלוקים". לא, אל תעברו על השורות הללו ביעף של קוראים. אנא, עיצמו את העינים והקשיבו. ארבעת אלפים איש, ביחד, בגרון ניחר, בעינים עצומות, בידים מונפות - ד' הוא האלוקים. תרגישו את דופק הלב, איך הוא מתגבר. שם במקסיקו הרחוקה. כולם, ביחד, ארבעת אלפי איש: ד' הוא אלוקים!!! ואני, מקנח את דמעות, חשבתי: אלוקים שבש־מים, ראה, שמע. כאיש אחד בלב אחד. אלו הם בניך. הבט משמים וראה...

דקות לאחר מכן החלה תפלת ערבית בנוסח המקום, במנגינת הקדיש של הימים הנוראים כמנהג "ארם צובא". היתה כזו תחושה. שופר נתקע בעיר, עם יחרדו. זעקת ה"אמן יהא שמיה רבא" ברוב עם, רשמה עוצמות של קול ורגש, שמקסיקו סיטי לא ראתה עד אז. הזעקה בקעה רקעים. היא עודנה מהדהדת שם, אני מניח. בלבבות.

ביום המחרת, מקסיקו סיטי היתה מקסיקו סיטי אחרת, שח לי הגאון רבי דוד שוויקי שליט"א - ראש מוסדות ארם צובא. "מקסיקו סיטי של אתמול, אינה מקסיקו סיטי של היום. זה הותיר חותם שאני לא יכול לקרוא לו בשם, אבל התוצאות ייראו. לא לכל המשתתפים יש עומק מלא להבין מהי תורה, במלוא עומקו של המושג. אבל יש פה כבוד התורה וכבוד ת"ח, שאין במקומות רבים אחרים. אני מכיר היטב את המקום, וזה היה משהו אחר. זז כאן משהו בשורש, בעומק. זה היה "כבוד התורה" אחר. זה לא כמו שמגיע לכאן חכם, זה לא כמו שמגיע לכאן ראש ישיבה. זה היה משהו אחר, אחר לגמרי. הזרע שנזרע כאן היום, ינביט, ללא ספק, את הפירות"...

יום ב' כ"ד אייר שחרית כותיקין דברי חיזוק אחר התפילה בבהמ"ד כתר תורה - דברי תורה וחיזוק למוסדות ארם צובא, בבית הגר"ד שוויקי שליט"א- ברכה לילדי ת"ת כתר תורה

מאות ילדים לובשים בגדי חג, נופפו בדגלים בהתרגשות מרובה, עם בואו של הגאון הגדול לבקור חיזוק בת"ת כתר תורה שבמקסיקו סיטי - בראשות הרה"ג רבי אברהם שבות שליט"א. רבנו עבר ביניהם כדי שיטיבו לראות. שירה אדירה "אורך ימים ושנות חיים יוסיפו לו", בקעה בקולם הילדותי והטהור. הורים ששבתו ממלאכתם עמדו וצפו, כשפורץ מהם בכי של התרגשות.

ברכה ודברי חיזוק לילדי ת"ת עטרת יוסף

לאחר שנשא דברי חיזוק, יצא לבקור בת"ת "עטרת יוסף" של "עדת ארם צובא - בראשות הגאון רבי דוד שוואקי שליט"א. המונים גדשו את הרחוב בפתח הת"ת. גם כאן, אנשים נרגשים פרצו בבכי אדיר והליטו פניהם בכפות ידיהם. הם לא יכלו לכלוא את הדמעות. ססמוגרף הרגשות גבה ורשם תנודות חדות.

אחרי דברי פתיחה, החל רבנו לשאת את דבריו. הוא התקשה לדבר, קולו נשנק. ראית את הנסיון לכלוא את הבכי. ללא הועיל, ההתרגשות האדירה שעלתה על פניו אל מול פניהם הטהורות של הילדים, קבלה בטוי במילותיו של רבנו: "יעקב אבינו, לפני פגישתו עם עשו, חילק את מחנהו לשנים: "אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו, והיה המחנה הנשאר לפליטה". ואז פרץ בבכיה. דמעה רטובה החלה לגלוש במורד הלחי, במדרון הפנים מלאות העדנה. הפקעת שבגרון מנעה מהמילים לצאת בקצב הראוי להן. צמרמורת חלפה בגו הנוכחים. המלים שיצאו ממעמקי הלב ועומק תהומותיו, חלחלו לתוך מעמקי התודעה, כדי להתמקם שם, לצמיתות...

"במשך כל הדורות ניסה עשו להכחיד את יעקב. בשואה נכחד חלק הארי של כלל ישראל. ההשכלה עשתה שמות בכרם בית ישראל. ההתבוללות והחיים המודרניים גזרו חלקים שלמים מעם ישראל. רק מחנה קטן נשאר לפליטה, מחנה בני התורה. והמחנה הזה, אחוז קטן ביותר מכלל ישראל, טעון שמירה מעולה. אתם ילדים יקרים", אמר רבנו בקול נשבר ודמע, "בכם תלוי עתידו של כלל ישראל. אתם המחנה הנשאר לפליטה. אנחנו חייבים להגדיל את המחנה הזה, לשומרו בטהרתו". העינים שלא יכלו להסיר את מבטן, התלחלחו ונרטבו. דמעה קולקטיבית של הורים ילדים ואיש זקן - בן שלושת אלפים שנות תורה, עמדה בחלל האויר. משהו כאן כבר לא יכול לחזור להיות כמו קודם. המתג הוסט. היו שם הרבה דמעות. דמעות שקופות, כמו חלון, שאיפשרו גם לי, הצופה מבחוץ את ההצצה...

השהייה במקסיקו אינה קלה, למי שאינו מקומי. האויר דליל, שלושים אחוזי חמצן פחות. מקסיקו שוכנת על רמה והנתונים האלה מתורגמים מידית לתעוקה. די במאמץ קל, כדי להתנשף כמי שרץ למרחקים. כבר מהמטוס אתה מבחין בענן העשן שעוטף את מקסיקו סיטי המפויחת. ממרחק אתה מבחין בהר הגעש הגבוה, שכמו סבא מעשן מקטרת, צופה אל העיר. אולי כסמל להתפרצות האדירה שתבקע מהגרונות, עם נחיתת המטוס בשדה התעופה "טולקה", שדה קטן הממוקם בקצה האחר של העיר.

זה היה שעור ראשון בטמפרמנט הלטיני, המקצב הדרום-אמריקני. איך הם הצליחו להגיע עד לכבש המטוס? החום האנושי המפכה ומתפרץ כהר געש בדרום היבשת ומרכזה, אינו דומה לשום דבר שהכרנו מקודם. זה לא רק מקצב הדבור, הספרדית וצלילה השירי.

והמיוחד במוסדות אלו שיש להם ישיבת לב אליהו שכולה על טהרת הקודש ללא לימודי חול.

ואח"כ ביקר רבנו בת"ת תורת אמת האשכנזי בעיר שהוקם בהכוונת רבנו, והתפעל טובא מילדי המקום

בינוס מחנכים

הם ישבו באולמה של הקהילה. לפגוש מספר כה גדול של מחנכים במקסיקו סיטי, זו הפתעה חריגה, מרנינת לב. לא ראי לוס-אנג'לס, כראי שאלותיה של מקסיקו סיטי. שמענו את זה בשאלות. הבננו את זה טוב יותר בתשובות. בראש ובראשונה פתח רבנו בדברי הקדמה קצרים. החנוך הטהור, על טהרת הקודש, ללא תערובת, הוא זעק. זה השורש, זה המפתח, זה הכל. מתוך דברי הקדמה:

אנו רואים היום אצל בחורי ישיבה, שאם הוא לומד טוב הוא יכול להגיד סברות טובות, אפי' לכוון לסברות של ראשונים, סברות של רקע"א, סברות של הקצוה"ח. לעיתים אנו זוכים לשמוע מהם את אותן סברות שאמרו גדולי עולם לפניהם. איך יכול להיות? לפי שיש סייעתא דשמיא. הקב"ה נותן. כתוב "כי לא תשכח מפי זרעו", והקב"ה עושה זאת כדי שלא תשכח מפי זרעו. יוצא שאם ילדים לומדים אתם כמו שצריך הם צומחים, ואפשר להיות גדולים בתורה. וזה מוטל על כל אחד מהמחנכים, לדאוג ל"לא

תשכח", לעשות שיהי' המשך. ואפילו שלגבי הדורות הראשונים אנחנו מאד קטנים אבל בכ"ז שיהיה המשך לכה"פ. וההמשך יהי' בס"ד רק אם ילמדו על טהרת הקודש, תורה בקדושתה וטהרתה, ולא בתערובת של דברים זרים. ואז ילמדו הילדים ויהי' מהם הרבה נחת, והילדים ישמחו וההורים ישמחו. והקב"ה יעזור שכולכם תצליחו באמת להעלות את הילדים על הרמה שצריך ותזכו כולכם ברוחניות ובגשמיות, והקב"ה יעזור שכולם יעלו והקב"ה יעזור לכולנו שנזכה לזה.

ילד שנמצא בכתה ומתנהג בלי גבולות, מתי כדאי להוציא אותו לגמרי מביה"ס ומה הגדר בזה. ויש לחדד את השאלה ולהדגיש שאם מוציאים ילד, לפעמים הוא ילך לבי"ס אחר, מודרני-אורטודוקסי, אבל יש לפעמים שאם יוציאוהו, הוא ילך לבי"ס חילוני לגמרי.

אתה חושב שזה רק כאן? גם באר"י זה כך. גם שם יש בתי ספר חילו־נים ויש ג"כ בתי ספר לא חילונים והם ג"כ לא בסדר. ובאמת צריך מאד מאד להשתדל עד כמה שאפשר לא לזרוק. וקודם כל, הדבר הכי טוב הוא להגיד מוסר לילדים "בארבע עינים", כדי שלא לפגוע בו לעיני כולם. אפילו אם הוא עושה דבר לא טוב, תקרא לו הביתה ותדבר אתו. הילד ירגיש שאם המלמד קורא לו אליו הביתה, זה מחשיב אותו - וזה עושה אותו שיוכל לקבל. אחרת, אם אתה אומר לו בפני כמה אנשים, הוא לא יקבל שום דבר. הוא רק מתבייש וזה עושה אותו לא טוב. אבל אם אתה קורא לו הביתה, עצם זה שאתה קורא לו הביתה, זה נותן לו הנאה: הנה הרב מדבר אתי אצלו בבית, ואז הוא יכול להשתפר. ואם ניסית ולא הועיל, יש לחשוב על איזה עונש, אבל לא תיכף להתחיל עם עונשים. לקרב מועיל יותר מאשר ללכת בכוח, בחוזק יד. מרן החזו"א זצוק"ל הי' אומר ש"משיכה" זה יותר טוב מ"חזקה".

קורה לפעמים שיש תלמיד שעשו הכל ולא עוזר, אבל בדרך כלל, אם יעשה את כל המאמצים, אז קרוב לודאי שהענין יסתדר. רק פעם בהרבה שנים יש שנופלים לגמרי. ואם לא יעשו כך, אז כל יום יצטרך להוציא ילד.

■ **א"כ כמה קילקול צריך להיות בילד, שיהי' ניתן להוציאו?**

קשה להגיד בזה גדר. אנו צריכים לעשות כל המאמצים מה ששייך. כשהמנהל בא לזרוק ילד, עליו לזכור שזה דיני נפשות! אם באמת הילד הזה היה הילד שלו, האם הי' תיכף ומיד ממהר לזרוק אותו? אלא מאי, זה לא הילד שלו, אלא זה ילד של מישהו אחר!

אם זה היה עם הילד שלו וכי היה תיכף זורק אותו? הוא הי' משתדל ומשקיע כל מיני מאמצים, כדי שלא לזרוק אותו. הוא היה מותח את חבל התחבולות, חבל הרחמים וחבל הסנגוריה, לפני שיצטרך לזרוק אותו. ולמה ילד של איש אחר זה אחרת? הוא ילד יהודי! נשמה יהודית, למה אתה עושה לו כך בקלות? תחשוב שהוא ילד שלך! ילד שלך אתה חושב כל זמן להציל! מחנך צריך לחשוב על כל ילד שהוא הילד שלו. והגדר "מתי מותר לזרוק" הוא: אם זה היה הילד שלך, האם במצב הזה שמונח לפניך, היית זורק גם את בנך שאר בשרך...

ואם הוא מקלקל אחרים...

כמובן שאז זה אחרת, אבל גם אז חייב לשקול אם המצב חמור עד כדי כך, שגם את הבן שלך היית זורק בגלל קלקול כזה! אבל אם תעשה עם הילד כפי מה שאמרנו, קרוב לודאי שברוב המקרים הוא לא יגרום לקלקול. יכול להיות שאם יש אחד שהוא עד כדי כך, אז זה באמת משהו אחר. על עשיו כתוב שכבר במעי אמו הוא רצה ללכת לע"ז, זה עשיו שהי' משהו מיוחד. אבל בדר"כ, ילד לכתחילה רוצה להיות טוב. כל ילד רוצה להיות טוב ומה שהוא עושה לפעמים דברים לא טובים, הרי הוא ילד קטן ועדיין אין לו שכל. צריך להגיד לו ולהסביר לו. חלק הכי גדול אפשר להציל. ואם באמת יהי' כזה ילד כמו עשיו, אין ברירה. אבל אין הרבה עשיו.

בזמן האחרון שמענו שבחדרים מסוימים באמריקה תקנו תקנות לאסור מכשירים אלקטרונים ופלאפונים שיש להם דרכי גישה לדברים לא ראויים. אם יעשו כאלו תקנות נוקשות ומחמירות לא להרשות בשום אופן, ייאלצו לעזוב את ביה"ס כ-5 אחוזים מהתלמידים ואולי יותר. האם כדאי לתקן התקנות שיעמדו עליהם בתוקף ומי שלא מוכן שילך - ואז הסכנה היא שמאבדים את חלקם לגמרי, או להשליט זאת לאט ועם הזמן הבעייה תפטר, אבל יש בינתים סכנה שיקלקלו אחרים.

כל דבר צריך להיות במדה. שמעתי, ואינני יודע אם זה נכון - מאחד שלמד בראדין שהח"ח אף פעם לא הוציא בחור מהישיבה. אמנם הוא באמת לא הי' המנהל של הישיבה. לח"ח לא היתה שייכות לישיבה. הוא הי' גר בראדין ובחורים שרצו להיות על ידו נסעו לישיבה. הוא לא הי' אומר שיעור, ואפילו מוסר הוא לא אמר. לפעמים היה אומר מוסר בבית שלו. הוא הי' יושב בבוקר אחרי שחרית והיה אומר כחצי שעה מוסר ומי שהי' רוצה להיכנס לשמוע נכנס. הבית שלו לא הי' כ"כ גדול, כמה יכלו להכנס? עשרה או חמשה עשר בחורים? רובם באו מהישיבה, אבל לא הי' לו שייכות לישיבה. אבל אעפ"כ, כנראה שאלו אתו.

היהודי שהכרתי, כשהוא הגיע לראדין, עדיין לא היו בישיבה עשרים בחורים והוא הי' מהעשרים הראשונים, כך הוא סיפר לי. ואחרי שהוא התחתן, הוא נשאר לחיות קבוע בראדין. עכ"פ גם אז לא הי' לחפץ חיים שייכות לישיבה רק כיון שהי' נחשב לגדול בתורה ששמו הולך לפניו, באו להיות במחיצתו, ויכול להיות שחברי ההנהלה באו להתייעץ אתו בשאלה של זריקת בחורים. פעם, כששמע שזרקו בחור התבטא בדרך משל: "קח את הבחור באוניה או סירה ותזרוק אותו לים". בחומרה כזו הוא ראה אובדן של בחור אחד. הנושא שהעליתם הוא חמור ביותר! חייבים לעשות תקנות נחרצות וברורות! אבל לזרוק את מי שכבר נמצא, זו שאלה של נפשות!

השאלה היא - אם נתקן תקנה כזו, יעזבו מעצמם כחמישה אחוזים בגלל שזה לא יתאים להם - ואז יש סכנה לעתידם. אבל לא הכוונה לזרוק...

כפי שאמרתי, הנושא חשוב ביותר, וצריך לקבוע גדר. חשוב לתקן תקנה שלא לקבל כאלה. מכאן ולהבא! עליכם לתקן תקנות שמי שיש לו ובביתו מכשירים כאלה לא מקבלים אותו. קרוב לודאי שרבים ממהורים יוותרו ויתאימו את עצמם, כדי שהילדים שלהם יוכלו ללמוד במסגרת הטובה הזו. חשוב לתקן את התקנות האלה, לעת כזו. שמכאן ולהבא לא יקבלו! לא צריך להניח גם למי שעכשיו יש לו. צריך לעשות הכל לבער את הנגע. חובה לטפל בו עד כמה שאפשר. אבל לגרום שילד יעזוב, זה דיני נפשות - ובדיני נפשות כתוב שאם ב"ד פוסקים מיתה על בנ"א פעם בשבעים שנה הוא נקרא סנהדרין קטלנית, והיינו שבי"ד צריך לעשות כל מיני מאמצים שלא להגיע לכך. ובאמת דברתי באיזה מקום שאם רוצים להוציא ילד, שיעשו בי"ד. לכל הפחות בי"ד של שלושה, אם לא של ע"א. ואולי צריך באמת בי"ד של ע"א, אולי לפחות של כ"ג אבל אם אי אפשר לכל הפחות בי"ד של שלושה.

האם כדאי לארגן חידונים פומבים עם פרסים ותעודות, עד היום ראינו שזה מאד הועיל לקנאת סופרים. אבל לעומת זה יש ילדים חלשים כשהם רואים שהם לא מצליחים הם נשברים.

ושאלה נוספת. כאשר בשעת השעור ילד שואל שאלה טובה. האם להח־מיא לו ולעודדו על כך, כאשר מאידך גיסא יש ילדים חלשים שהם אף פעם לא יזכו לעידוד הזה ואולי זה גורם להם לקנאה, לעצבות בלב, ליאוש והרגשה שהם לעולם לא יכולים להגיע. והשאלה אם לעודד הטובים בזמן שזה גורם חולשה לאחרים.

עידוד הוא דבר חשוב ביותר. תקח את הבחור או את הילד ותאמר לו "אמרת סברא טובה". אבל למה ברבים, כל דבר שעושים ברבים זו סכנה גדולה. הכבוד הזה בפומבי, לעולם אינו מביא לטוב. ילד שזכה לכבוד פומבי, יתקשה לגדול בעתידו לת"ח אמיתי. החידונים והמבחנים הפומביים שעושים בפרהסיא זה מסוכן. מה שלא עושים בפרהסיא זה פחות מסוכן.

כתוב בגמ' קנאת סופרים תרבה חכמה. אפילו יוסף הצדיק שיעקב אבינו נתן לו כתונת פסים, אומרת הגמ' שבן אדם לא יגדיל בן בין הבנים כיון שבזה שיעקב אבינו נתן ליוסף כתונת פסים - ומה זה כתונת פסים - כלום! זה ממש חסר כל ערך ובכל זאת בגלל שיעקב נתן לו כתונת פסים לכן נהי' בזה קנאה. ואפילו שהיו אנשים כאלה גדולים וכל הענין כפי מדרגתם, אבל כך זה כשיש קנאה. אבל אם הי' עושה כתונת פסים ואף אחד לא הי' יודע, לא היה קורה שום דבר.

כך במחמאות וכך גם בהערות ובקורת. ככל שפחות בפומבי, ההשפעה יותר גדולה ומשיגה את המטרה. ויותר מכך, כאשר צריך להעיר לילד אל תאמר לו "אתה אמרת לא כהוגן" אלא תאמר לו "על דבר כזה לא אומרים כך וכך". תמיד תגיד על הענין, ולא על האדם בעצמו. אם תעיר האדם עצמו, תמיד תזיק. כמו שיש איסור גברא ואיסור חפצא, כך גם בבקורת. ביקורת על החפצא מותרת ויעילה, אבל לא על הגברא. כמובן שגם בבקורת על חפצא, ג"כ צריך להשתדל ולאמרה באופן המועיל. אפשר לשבח את הדבר הטוב ולגנות את הדבר הלא טוב - אבל בוודאי שלא להגיד על הבנ"א.

ואוסיף רק לסיום: משה רבינו אמר "ד' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם". אומר רש"י: אמרו לו: משה, אתה נותן קצבה לברכתינו? כבר הבטיח הקב"ה את אברהם, אשר אם יוכל איש למנות... אמר להם, זו היא משלי היא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם". מרש"י מבואר שמשה הגביל הברכה לפי שבנ"א הוא מצומצם, הוא לא יכול לתת בלי סוף, אבל הקב"ה יכול לתת בלי סוף. ממילא עכ"פ אלף פעמים אדם יכול לתת, שיהי' אלף פעמים הצלחה...

ביקור בבית הגר"א שבות שליט"א עם דברי תורה וחיזוק - מנחה ובינוס לגבאי צדקה בבולל ארם צובא, שאלות ותשובות - דברי חיזוק ושיחת מוסר לאברכי הכוללים, בבולל ברכת שמואל

משום כך גם זכה כולל "מאור אברהם", לבקורו של רבנו. הבשורה הגדולה ליהדות מקסיקו, חייבת להשמע מתוך היכלי התורה. בדבריו בטא את דאגתו האדירה, מהאובדן של בנים לעם ישראל, מההתבוללות שברחבי העולם: "הסבים היו שומרי מצוות, ואילו הנכדים הלכו לאבדון. יש לכך סיבה אחת: לא היו ישיבות! הישיבות ומקומות התורה הם הערובה היחידה לשמור על כלל ישראל. הישיבות זה הכל"! ואז נשנק קולו בהתרגשות כשתאר את עולם התורה במקסיקו. לפתע פרץ בבכי עז. בקול שבור המתקשה להתבטא, פנה אל יהדות העולם: "אנא המשיכו לייסד עוד כוללים, עוד חדרים, כדי שנוכל לסחוב את העגלה, למרות הקשיים, עד ביאת משיח צדקנו".

כשהדמעה הרטובה גלשה במורד הפנים מלאות העדנה, הצבור עמד נפעם. זו היתה הפקעת בגרון שמנעה מהמילים לצאת ברצף הראוי להן, אבל מסרן

הלם ברקות. צמרמורת חלפה בגוו הנוכחים. המילים שיצאו ממעמקי הלב ועומק תהומותיו, חלחלו במעמקי התודעה, כדי להתמקם שם. "למשוך את העגלה עד לביאת המשיח"! הנוכחים, כמו אלה בליקווד, ראו תמונה של אדם שאוהב את הקב"ה, בתמונת אהבת ד' מוחשית. גדול בתורה שמדבר על תורה שמגנא ומצלא, ובוכה. ממרומי זקנותו הוא מנסה להדביק את התחושה הזו לשומעים, לעטוף בהרגשה את המאזינים, כשמיכה, כמו אבא שמכסה את ילדו אחרי קריאת שמע שעל המטה...

אבל כשמדברים בהיכלי תורה על תורה, זה לא היה מסר ערטילאי. בשעת אחר הצהרים המאוחרת, בא רבנו להפרד ממקסיקו היהודית, התורנית. גם זו היתה פרידה בדברי תורה, מתוך היכלי התורה. כינוס הפרידה נערך בכולל "ברכת שמואל". מאות בני תורה הצטופפו באולם הקטן יחסית. במשך ארבעים וחמש דקות הם כרו אוזן לגדול בתורה, הזועק בהיכלי התורה, על חיזוקה של תורה.

מעריב בבית הכנסת הרה"ג שלמה טוויל שליט"א

דברי ברכה וכתיבת אות בס"ת

בדבריו קרא רבנו, לביצור כותלי בית המדרש, פנימה: חז"ל, אומרים כי בתקופתו של רבי יהושע בן לוי, יצאה בת קול שהכריזה, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה. בימינו עם ירידת הדורות, בוודאי ובוודאי שיש לחזק לדאבון לב, כל דבר הקטן ביותר, עלול לגרום חלילה, לבטול תורה. כאשר אדם הינו בעל משרה חיצונית, הוא שקול ומדוד בפלס. אפילו כאשר הוא נקרא לדבר- מצווה כמו להתפלל בבית אבלים, הוא שוקל את הדבר במשורה, בדקדוק ובחשבון מפורט אם הוא יכול להעדר מעבודתו ומה תהיינה ההשלכות. ואנחנו? לעיתים, אוי לנו מעלבונה של תורה. תורה זה קיום העולם חייבים. להדגיש זאת: "לולא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי". בלי תורה אין עולם ולא צריך עולם. לכן עלינו להזהר על כל רגע", זעק רבנו באוזני ההמון שבא להפרד.

סיפר לי בנו הגאון רבי משה שליט"א שבעת שנסע עם אביו למקסיקו התאכסנו בבית אדם אחד, ושם הבניינים מוקפים חומה, אולי גובה שלש מטר, מפני יראת שודדים וכו', ופתאום בלילה רואים בחור קפץ מעל החומה לבפנים, ומאד נבהלו, והבחור סיפר שגר במרחק עצום משם, אינני זוכר כמה, ושמע שראש הישיבה הגיע, ומבקש רק לראותו לומד, וכשראו שכוונתו רצויה נתנו לו לעמוד מרחוק ולראות את ראש הישיבה כל הלילה לומד, והבחור עמד ועמד והסתכל, ולמחרת כשראש הישיבה נסע לשדה התעופה, אמר הבחור לר' משה שהתפעל מהלימוד, אבל יש לו שאלה על הראש ישיבה, שראה שבאמצע הלימוד הפסיק כדי לכתוב הקדשה על ספר לבעה"ב, ואחר זמן הפסיק באמצע הלימוד כדי לסדר עוד איזה דבר, ואיך זה שמפסיק באמצע הלימוד? כך תמה הבחור...

השיב לו הגר"מ ואמר: אני אסביר לך, הראש ישיבה הוא פשוט מאד כל הזמן יושב ולומד, ממילא כל מה שיעשה הוא באמצע הלימוד, הוא מתפלל באמצע הלימוד, הוא אוכל באמצע הלימוד, הוא הולך לישון באמצע הלימוד, וממילא גם כל סידור שמוכרח לעשות הוא באמצע הלימוד.

חיזוק לבני התורה המשקעים עצמם בעמלה של תורה במיעוט עוה"ז בכולל מכסיקו

מצינו בחז"ל מאמרים רבים בשבחה של תורה וגודל מעלתה שאין לתאר. ואמרו ע"ז בפרקי אבות)פ"ו(אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ובת קול זו כבר נאמרה בזמן חז"ל שכבר אז הי' ה"עלבונה של תורה", א"כ עאכו"כ בזמנינו שהעלבונה של תורה הוא כפול ומכופל ממה שבזמן חז"ל, א"כ בזמנינו הדבר הראשון שצריך לחזק זהו את עלבונה של תורה.

ונתבונן בזה נראה שהרי אין לך אדם שאין לו טירדות שונות ועל כל דבר קטן שמזדמן לו הוא מיד מבטל תורה, ואילו כשעסוק בדברים אחרים אינו מתבטל מהם, ואין לך עלבון של תורה גדול מזה. וע"כ צריך מאד להתחזק בזה שזה נורא ואיום. ולמשל אם אדם יושב שבעה רח"ל ומחפשים אנשים שיבואו להשלים למנין בבית האבל, בכלל מי אומר שהאבל צריך מנין, ורואים אברך שהולך ללמוד תורה, ומבקשים ממנו שיכנס להשלים למנין, וכשאומר שהוא הולך לעסוק בתורה לא יבינו אותו למה אינו נכנס להצטרף הרי האבל צריך מנין, אבל אם עובר אדם שהולך למקום עבודתו, ומבקשים ממנו להצטרף למנין יאמר שהוא צריך להיות במקום עבדתו בשעה שמונה, זה מובן, הרי יש לו משרה וע"כ אינו צריך להיכנס. ואפילו שכל הרווח שמקבל ממשרתו הוא סה"כ כמה פרוטות, שהרי אין מדובר באדם שמרויח מליוני דולרים, וזה מובן שאינו צריך להיכנס. אבל כשמדובר באברך יש טענות למה אינו נכנס להצטרף למניין. א"כ, אוי להם לבריות מעלבונה של תורה,

וא"כ זה מה שעלינו לדעת שתורה זה העיקר, וחשיבות התורה עלה על הכל, יותר מכל משרה איזה שיהי', וכל העולם לא נברא אלא בשביל תורה ולא בשביל משרות חולין. ואומרים חז"ל אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, וכל מטרת בריאת העולם הי' כדי שישראל יקבלו התורה, ובלי תורה אין צורך לכל העולם. הנה כיום אומרים שיש בעולם שבע או שמונה מליארד אנשים וברובם הם אינשי דלא מעלי, גנבים, רוצחים, גזלנים, שודדים וכדו', א"כ מה יש לקוב"ה מכל העולם? רק את כלל ישראל. ובתוך כלל ישראל יש חלק גדול שהם ג"כ לא טובים כ"כ, ומהמעט הטובים כמה לומדי תורה יש? מעט שבמעט. א"כ האם כדאי הי' לברוא העולם בשביל כ"כ הרבה רוצחים וגנבים? מה יש להקב"ה מזה? כלום! הבשביל זה ברא את העולם? ודאי שלא, אלא עיקר תכלית הבריאה הוא בשביל ישראל. בשביל התורה ולומדיה!

והנה בעיקר תכלית בריאת העולם פליגי הרמב"ם ובעלי הקבלה אם הוא רק לבנ"א או גם למלאכים, שלדעת הרמב"ם העולם נברא לא רק לבני אדם אלא גם בשביל המלאכים, שגם המלאכים יכולים להשיג דרגות בעבודתם את ד' וא"א לתאר את גודל שמחתם שיש להם בשעה שהם עובדים את הקב"ה ולהקב"ה יש נחת מהם.

אבל לדעת המקובלים עיקר הבריאה היא בשביל האדם השלם. אמנם גם המלאכים יש בהם מהטוב, אבל לא זה תכלית הבריאה, כי עיקר תכלית הבריאה הוא האדם לעבודת הבורא ית'. ואיתא בירושלמי)פ"ק דערלה, ומובא בתוס' קידושין ל"ז ב'(האי מאן דאכיל מחברי' בהית לאיסתכולי בי', והיינו שהאדם כשאוכל מאכלים שאינם שלו, אע"פ שנהנה מעצם האכילה שכיבדו אותו בבשר ודגים וכל מיני מעדנים, מ"מ הוא מתבייש להסתכל בפניו של מי שהאכילו, וע"כ נתן הקב"ה לאדם בחירה, והיצה"ר עומד עליו ולא נותן לא לעשות טוב, ומערים עליו קשיים כפי שכל א' יודע איזה קושי יש כשצריך להתגבר על היצר, ובכל פעם הוא מחותן, כשהוא רוצה ללמוד הוא לא נותן, אבל אם ח"ו רוצה לעבור עבירה הוא מניח לו לעשות.

והנה אחרי שאדם התאמץ והגיע לדרגה שהגיע, הנה נהנה במה שמגיע לו והקב"ה הרי רוצה להנות את הנבראים בתענוג הטוב שיש לו, אמנם גם למלאכים יש תענוג אבל אין זה התענוג האמיתי לפי שלא עבד ע"ז והרי"ז כאוכל לחם חסד. משא"כ אצל האדם שיש לו יצה"ר והי' לפניו מצבים קשים, וכמו שכתב במסילת ישרים שאין לך אדם שיכול לומר שכל ימי חייו היו בטוב אלא לכל אחד מגיעים לו במשך חייו מצבים קשים והם נסיונות לאדם, ואם יצליח לעמוד בלב הנסיונות הוא מאושר ויש לו תענוג שאינו אוכל לחם חסד, וכמש"כ המסילת ישרים)פ"א(שמה שהורונו חז"ל הוא שהאדם לא נברא אלא להתענג על ד' וליהנות מזיו שכינתו שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים לימצא.

וא"כ אנחנו צריכים להיות מאושרים שיש לנו את כל הנסיונות, כי בלעדיהם לא היינו שוים כלום, אוכלים לחם חסד, ובעית לאיסתכולי בי'. ומה שעובדים יותר קשה יש אח"כ לעוה"ב יותר סיפוק והנאה וזהו עבודת הצדיקים בכל חייהם, כי כמה שעובדים יותר מקבלים יותר שלא בחסד.

ומצינו עוד במתני' ריש פאה אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לעולם הבא, וביאר הגר"א במשלי שהצדיקים אף את הפירות אינם רוצים בזה העולם, אלא מתאוים לקבל הכל לעוה"ב, ובאמת יש לזה ראי' גדולה מר' חנינא בן דוסא שהי' לו בקב חרובין מער"ש לער"ש, והרי זה ודאי שר' חנינא קיים משנה זו בשלמות, וא"כ הי' ראוי לקבל פירות בעוה"ז ובכ"ז הסתפק בקב חרובין. ולמה? לפי שהוא בעצמו לא הי' מעונין לחיות ביתר רחבות לפי שחבל לו על חלקו בעוה"ב, וכדאי לו לחיות חיי צער עם קב חרובין שהוא מאכל קשה כדי שכשיגיע להתכלית יהי' לו כל עמלו.

והנה להגיע למדרגות כאלו זה רחוק מאתנו, ורק מה באתי לומר לכם מה שכ"א צריך לדעת שהוא נמצא בעולם הזה וכל העולם אינו שוה כלום שהוא עולם חולף ומי שיתאמץ יותר יזכה יותר. ואל יכנע חלילה לקשיים.

ונזכיר כאן דבר נוסף מה שאומרים בתפילת ימים נוראים כציץ נובל וכצל עובר וכענן כלה, ואומרים חז"ל לא כצלו של אילן ולא כצלו של כותל אלא כצל עוף הפורח באויר. ולכאו', זה הרי גוזמה. כי הלא עוף הפורח באויר זה ממש כהרף עין, ואילו האדם חי שבעים שמונים ותשעים שנה, ואיך אפשר לדמות חייו כעוף הפורח? אלא אפשר לבאר בדרך משל כי אם נשוה כבש לפיל נאמר שהכבש קטן לעומת הפיל, ואילו הנמלה היא ממש כלום, ז"א שבודקים כל דבר באופן יחסי, וא"כ בנ"א שעיקר תכליתו הוא לחיי הנצח, א"כ מיליארד שנה מול חיי נצח הם ממש כלום. א"כ זהו הדמיון לעוף הפורח שחיי האדם הם ממש כלום לעומת חיי נצח, וע"י שיש יותר נסיונות קשים זוכים ליותר חיי נצח וא"כ לתאר של העונג הגדול שיש לאדם במה שמקבל שכרו לעוה"ב ואינו אוכל לחם חסד.

אומרים בשם הח"ח שכשאדם נמצא במצב של מלחמה, את איזה צד צריך להעדיף? את הצד החזק או את הצד הרפה? ודאי שעם הצד החזק. והנה דרך העולם לחשוב שהצד החזק הוא הצד השני, אבל האמת היא שהצד החזק הוא הקב"ה שהוא כל יכול ומאתו הכל ובודאי צריך להיות עם הצד החזק והקב"ה יעזור שבאמת נחזיק בצד החזק ונתחזק כל החיים להתגבר על כל הקשיים שזהו עיקר חייו של האדם, וכמה שיש יותר קושיים יש יותר תענוג לעתיד לבוא.

ונתבונן בחז"ל בעובדא של רשב"י)שבת ל"ג ב'(שהסתתר עם ר"א בנו במערה י"ג שנה, ואיתרחש להם נס שגדל ע"י המערה עץ חרובין ומעין, ובמשך כל היום היו צריכים לפשוט בגדיהם כדי שלא יבלו והיו מכסים

גופן בחול, וכך עסקו בתורה, ואין לתאר איזה מצב זה י"ג שנה לאכול מאכל קשה ולחיות במערה הרי אין לך גהנום גדול מזה.

וכשיצאו מהמערה אחרי י"ב שנה יצאו וראו אנשים חורשין וזורעין את שדותיהם אמר: מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה)שהי' פשוט לו שא"א לחיות בלי חיי תורה והקב"ה יזמן את צרכיהם(, וכל מקום שנתן עיניו בן מיד נשרף. יצאה בת קול ואמרה: להחריב את עולמי יצאתם, חזרו למערתכם, וחזרו למערה לעוד י"ב חודש ויצאה בת קול ואמרה צאו ממערתכם, ועדיין כל מקום שר"א הסתכל התקלקל ורשב"י הי' מתקן עד שראו זקן אחד שלוקח שני הדסים בער"ש, ושאלו אותו למה לוקח ההדסים וא"ל לכבוד שבת. אמרו לו שא"כ מספיק אחד, ולמה לו שנים? א"ל: אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור. אמר לבנו חזי כמה חביבין מצות על ישראל.

וצ"ב, וכי עד עכשיו לא ראו יהודים מקיימים מצות? הלא ראו אנשים מניחים תפילין ולובשים ציצית. א"כ למה דוקא כשראו שלוקח הדסים לכבוד שבת דבר שאינו מצוה כ"כ נחה דעתו?! אלא צ"ל דודאי ראו אנשים מקיימים מצות תפילין וציצית שהם מצוות גדולות יותר מלקיחת הדסים לכבוד שבת, אבל בכ"ז אין זה משקף את גדלות האדם, ולכן לא התפ־עלו. אבל כשראה שלוקח שני הדסים לכבד את השבת ולא בגלל שכתוב שצריך לקחת ב' הדסים אלא שהוא מחשב ומחפש איך יוכל להרבות יותר כבוד שמים וע"כ לוקח שנים א' כנגד זכור וא' כנגד שמור כדי לכבד את הקב"ה, בזה נחה דעתו.

ובהמשך הגמ' כתוב שכאשר הגיע רשב"י לעירו יצאו לקראתו חותנו ר' פנחס בן יאיר וראה שגופו מלא בקעים וסדקים מחמת החול. בכה וירדו הדמעות על גופו של רשב"י והכאיבו לו (פרש"י לפי שהדמעות מלוחין ומכאיבין את המכה). א"ל רפב"י: אוי לי שראיתיך בכך. א"ל רשב"י: אשריך שראיתני בכך, שאלמלא לא ראיתני כך לא מצאתי בי כך, שעד עכשיו הי' רשב"י שואל שאלה ורפב"י עונה י"ב תירוצים, ועכשיו לאחר שהי' במערה, הי' רפב"י שואל ורשב"י עונה כ"ד תירוצים. ז"א שבגלל היסורין התעלה כ"כ הרבה עד שהשתנה וכעת זה לא אותו רשב"י שלפני המערה.

ובאמת כתוב בגמ' בב"מ)פ"ה א'(שאת ר"א קברו במערת רשב"י, אבל כשבאו לקבור את הנכד שאף הוא הי' בסופו צדיק גדול, מצאו נחש שמקיף את המערה ולא נותן להכנס לקבור. כסבורים העם לומר שזה גדול מזה, יצתה בת קול ואמרה: לא מפני שזה גדול מזה אלא זה הי' בצער מערה וזה לא הי' בצער מערה.

רואים מזה כמה גודל מעלת היסורין. אדם חושב שאם סבל כל החיים, הרי לא הי' לו טוב, ומה זה טוב? - אם מתענג ואוכל מעדנים כל היום? אבל האמת היא לא כך, שאם התענג הרי זה רע לו! ואילו האדם שסבל, א"א להידמות אליו כלל, וזהו האושר של האדם ובעוה"ב הוא מקבל את הענוג הגדול כמש"כ המסילת ישרים שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול שבכל העידונים שיכולים להמצא.

והקב"ה יעזור שנזכה בקרוב לגאולה האמיתית ואז זה כבר יהי' אחרת, שזה כבר יהי' עולם התשלום. היום זה עולם העבודה ואח"כ התשלום, וכ"ז שנמצאים בעוה"ז צריך להתאמץ להתגבר ולעבור את על הקושיים כדי לזכות להתשלום, והקב"ה יעזור שיהי' ומלאה הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים ונזכה לתחית המתים בב"א.

בה' אלול תשע הגיע שוב רבנו לחזק את בני המדינה.

כשהגיע רבנו התקימה קבלת פנים ובה נשא רבנו דברי חיזוק לקראת הימים הנוראים.

בנוסף התקיים כינוס לרבני המקום, שבו ענה רבנו לשאלות של רבני המקום.

בליל ו' אלול התקים כינוס אדיר לכל בני העיר שם נשא רבנו דברים ואמר בתו"ד: על צורת העולם קודם מתן תורהכאשר בכל פעם שבני אדם לא התנהגו ראוי חרב העולם, דור אנוש שליש העולם הוצף ובדור המבול כל העולם נשטף, ורק לאחר מתן תורה התורה היא זאת שמקימת את העולם ומזה אנו לומדים כד כמה חייב כל אחד להשקיע את עצמו בלימוד התורה בהתמדה מיוחדת ובמיוחד יש לראות ולהשתדל להחזיק את לומדי התורה בעיון שהם מקיימם את העולם כולו.

לאחר מכן נערך כינוס לכל הפרנסים הנושאים את משא הכספי של היהדות, ורבנו הפליג בשבחם. וכך אמר באבות תנן על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח, ובגמ"ח כלול כל מיני ענינים של חסד, והנה כתוב על ג' דברים העולם עומד, אמנם לתורה זכינו רק לאחר כ"ו דורות דבדורות הראשונים, לא הי' תורה, וכן עבודת הקרנות לא הי' אז כ"כ, אבל גמ"ח הי' כבר מתחילת הבריאה, בלי חסד לא יכול להיות שטם קיום וא"כ א"א לתאר את גודל הענין של חסד, מה ששמעתי שיש כאן כל מיני אירגונים של חסד שהקב"ה יעזור להם שימליחו, וכולם יתברכו ויכתבו בכוח"ט. (ימלא פי תהלתך עניני ציבור עמ' רמז)

ביום ב' השתתף רבנו באמירת הסליחות [כמנהג עדות המזרח לומר בכל חודש אלול את הסליחות] בבית הכנסת המרכזי מגן דוד, ולאר התפילה נשא רבנו דברי חיזוק.

במהלך היום נשא רבנו דברים בפני אברכי המקום ואמר בפניהם שעל האברכים לדעת כי כל עתיד הקהילות היהודיות במקסיקו נתון על כתפיהם וזהו היא זכות עצומה בעבורם.

הפרחת קהילת מגן דוד - מקסיקו

מי שיסתובב כיום ברחובות מקסיקו התורתית, יתקשה להאמין שאינו מהלך ברחובות בני ברק או ירושלים, אך לא רבים יודעים שהרבה מכך נעוץ בזכות מסעו של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל למקסיקו במסעו לחיזוק היהודים בה.

'דוגמא מוחשית לכך' - מספר לנו במיוחד הג"ר שלמה טוויל שליט"א רבה של מקסיקו - 'ניתן ללמוד מאירוע רב רושם שנערך לפני זמן, בהיות והקהילה התורנית חגגה 75 שנה להיווסדותה, התכנסו חברי ועד הקהילה לדיון מעמיק כיצד ראוי לציין ענין זה, והם העלו במסקנתם, כי כקהילת בני תורה, אין מתאים יותר מלציין זאת בהכנסת ארבעה ספרי תורה להיכלות השונים.

ראוי לציין, כי וועד הקהילה שבעיקרו אינו מורכב מאברכים, אלא בעלי בתים נודעים, מבינים כיום מהי חשיבות התורה, עד כדי שלאור ציון הקהילה ראו לנכון לעשות מסיבה ייחודית שמרכזה בהכנסת ספרי תורה. וכל זה לציון חשיבותה של קהילת 'מגן דוד' במקסיקו, המונה כיום כארבעת אלפים משפחות מהן כאלף משפחות אברכים, וכא-

לף בעלי בתים בני תורה, ויש אף רבים מסורתיים, כשאין בכלל אנשים חילוניים בין בני הקהילה, וכולם מתחזקים, עד כי כ-80 אחוז מהיהודים כאן שומרי שבת.

■ האם אכן דברי מדן זצוק"ל הביאו למהפך אצל ותיקי הקהילה לערכה של תודה?

אני מכהן כרב הקהילה מזה שנים רבות, כיום ישנם עשרה בתי כנסיות, ויש שמונה כוללים וארבע ישיבות, אני עצמי מכהן כראש כולל ללימוד חו"מ ובו כט"ו אברכים מבוגרים הלומדים הוראה. לצד זה קיים כולל מגן אברהם שבו כ-70 אברכים, והכולל 'ארם צובא' המונה כ- 70 אברכים, ואף הוקם כולל 'אבי עזרי' בראשותו של אחי רבי יוסף טויל שליט"א המונה כארבעים אברכים, כך שיש לנו בקהילה למעלה מ- 300 אברכים הלומדים במשך היום כולו.

אין ספק, כי הודות לכך, התפיסה כלפי הלומדים השתנתה לבלי הכר. בעוד שבעבר השפה של הבנות המתבגרות, ושל הוריהן היתה כיצד לעשות כסף ולהתעשר, כיום הודות להתפתחות מקומות התורה, והרושם הייחודי שיש לעמלי התורה באותם מקומות, כולן לומדות בבית יעקב, ובסמינר ייחודי שהקמנו 'כתר תורה', כשמידי שנה יוצאות כשישים בנות מידי שנה שכמעט כולן רוצות להינשא לבעל אברך שימית עצמו באהלה של תורה יומם וליל, זה דבר שלא היה אף פעם, והוא נעשה רק בעקבות חשיבות התורה שהוטבעה בדברותיו באותם ימים שהביאו להפרחת מקומות התורה כאן.

■ מה השתנה בכל השנים הללו של כהונתכם הודות למקומות התודה הפורחים במקום?

אכן, לפני כעשרים שנה קראו לי ממקום מושבי בארגנטינה, בהיות ואני בוגר הישיבות הקד' סלבודקה ופוניבז', והורגלתי בפתיחת קהילות לאור מקומות תורה, כפי שעשה חמי רבי דוד ענתבי זצ"ל בהוראתו של מרן הגראמ"מ שך זיע"א ופתח כולל ייחודי בארגנטינה, שהביא להקמתה של קהילת שובה ישראל. ובשנת תשמ"ח נפטר הרב הראשי של הקהילה, הרב צדיק הררי, ולא היה מי שימלא מקומו, ולכך קראו לי למלא את מקומו.

כל שאלה או התלבטות נידונה אצל גדולי התורה, ובשנים האחרונות הכל התנהל על פי החלטותיו של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל שהוא המורה דרך שלנו, זכיתי לארח אותו בביתי פעמיים, וכל פעם הרגשנו במתהלך בינינו מלאך אלוקים ממש.

בעצת רבותיי, שייעצו לי לחזק את חיי הקהילה בהקמת מוסדות תורה איכותיים במקום, אכן התחלתי במלאכה כבירה זו. כשבאתי הנה היה רק כולל אחד קטן, כיום יש בקהילה שמונה כוללים, והכשרות במקום הפכה להיות בינלאומית כשכולם אוכלים כשר בבית, ונהיה איחוד מלא בין החרדים כקהילה מגובשת החיה לאור מוסדות התורה.

בתחילת דרכי, בן משפחה שנהיה חרדי, לא יכל לאכול בבית אביו או חותנו, אך כיום אף המסעדות כולן כשרות למהדרין, וכל החתונות במקום הינן כשרות לחלוטין. וזה רק מפאת כך שעשינו הכל כפי שהורה לנו מרן זצוק"ל בכל הנעשה כאן בתחומי החיים התורניים.

אך גולת הכותרת שגרם מהלך זה הינו היותם של בחורי ישיבה בני הקהילה, ומאוחר יותר נעשה בקרבם כבוד גדול להיות אברך אף בעיני משפחתם הרחוקה, ולא מסתכלים על האברכים ככאלו שמ- בזבזים את זמנם

כפי שהיה בעבר. היום זו גאווה עצומה בעבורם, והמריבות שהיו בעבר בין ההורים לילדים על כך, נעלמו כיום כליל.

יתרה מכך, אף הבעלי בתים, שלמדו להעריך ערכה של תורה מהי וכמה חשיבות יש למקומות התורה, מוזילים מהונם ממון רב למוסדות התורה בארץ ובגולה. אין ספק כי הקשר המיוחד שקיבלו הראשונים מגדולי התורה ובראשם מרן זצוק"ל שהגיע וטרח להגיע עד הנה לחזק את היהודים ולייקר בעיניהם את לומדי התורה, והעובדה שלא ביקש ואף סרב לקבל כסף והכל ראו שבא רק לחיזוק הקהילה ולקרוא במעמדי האלפים "ד' הוא האלוקים", עשתה רושם אדיר וחולל מפנה תרם רבות לרמה הגבוהה המונהגת בחיי הקהילה בכל הליכותיה, ואכן רוב האברכים למדו לא מעט בארץ וראו מהי רמה גבוהה בלימוד והנהגה. עד כי הודות למהפכת התורה הפך המקום למרכז יוקרתי של תורה.

■ **ואיך נותנים ההודים לבניהם להיות אברכי כוללים שנים כה רבות?**

מאז דברותיו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, שהראה והמחיש כאן כי התורה איננה עוד מקצוע גם אם הוא החשוב ביותר, אלא התורה היא ורק היא עיקר חיינו, ובה יש להשקיע כל הנצרך, זה מה שהחדיר לכולם את סדרי העדיפויות לדעת שהתורה היא משוש כל האדם באשר הוא.

והאמת, שאחרי החתונה נותרים במקום אך מעט, רובם נוסעים לארץ הקודש לשנתיים שלוש, ולאחר מכן הם שבים לגור כאן. הכוללים כאן משלמים מילגה גבוהה יותר מהנהוג בארץ, והאשה עובדת בדרך כלל באופן שדי בכך לכלכל את בני המשפחה המתרחבת, ומי שלא מצליח בכך, ההורים מחזקים ומסייעים בעדו, בהכירם בצורך של האברך לשקוד על תלמודו יומם וליל.

הבחורים המתבגרים כיום באופן פשוט וחלק הולכים ללמוד בישיבות המובחרות בארץ, כך לדוגמא בני שלמד בישיבת בית מתתיהו, לומד כיום בכולל הנודע 'בית הלל' בבני ברק, הוא זכה לחבר ספר על עירובין, וכשבא הנה לדור במקסיקו, מכהן כראש כולל במוסדותיו של חמיו הרב שאול מלאך. אלו דברים שלפני דור בטרם קמו מקומות התורה הללו, איש לא חלם עליהם.

לפני זמן מה נעשה כאן חיזוק גדול בענין האינטרנט והאייפונים, ויש חידוש גדול, שחיידרים לא מקבלים למוסדותיהם ילדים שאין להוריהם אינטרנט כשר.

■ **מה זכור במיוחד ממסעו של מדן ראש הישיבה כיום?**

לא ישכחו את עיקר המסר שהעביר כאן בדרשתו המאלפת, כשאמר, שמצינו בחז"ל מאמרים רבים בשבחה של תורה וגודל מעלתה שאין לתאר. ואמרו ע"ז בפרקי אבות אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ובת קול זו כבר נאמרה בזמן חז"ל שכבר אז הי' ה"עלבונה של תורה", א"כ קל וחומר בזמנינו שהעלבונה של תורה הוא כפול ומכופל ממה שבזמן חז"ל, והדבר הראשון שצריך לחזק זהו את עלבונה של תורה.

ונתבונן בזה נראה שהרי אין לך אדם שאין לו טירדות שונות ועל כל דבר קטן שמזדמן לו הוא מיד מבטל תורה, ואילו כשעסוק בדברים אחרים אינו מתבטל מהם, ואין לך עלבון של תורה גדול מזה. ולכן צריך מאד להתחזק בזה. למשל, אם אדם יושב שבעה רח"ל ומחפשים אנשים שיבואו להשלים למנין בבית האבל, מי אומר שהאבל צריך מנין, ורואים אברך שהולך ללמוד תורה, ומבקשים ממנו שיכנס להשלים למנין, וכשאומר שהוא הולך לעסוק בתורה לא יבינו אותו למה אינו נכנס להצטרף הרי האבל צריך מנין. אבל אם עובר אדם שהולך למקום עבודתו, ומבקשים ממנו להצטרף למנין יאמר שהוא צריך להיות במקום עבודתו בשעה שמונה, זה מובן, הרי יש לו משרה וע"כ אינו צריך להיכנס. ואפילו שכל הרווח שמקבל ממשרתו הוא סה"כ כמה פרוטות, שהרי אין מדובר באדם שמרוויח מליוני דולרים, וזה מובן שאינו צריך להיכנס. אבל כשמדובר באברך יש טענות למה אינו נכנס להצטרף למניין. א"כ, אוי להן לבריות מעלבונה של תורה,

זה מה שעלינו לדעת שתורה זה העיקר, וחשיבות התורה עלה על הכל, יותר מכל משרה איזה שיהי', וכל העולם לא נברא אלא בשביל תורה ולא בשביל משרות חולין. ואומרים חז"ל אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, וכל מטרת בריאת העולם הי' כדי שישראל יקבלו התורה, ובלי תורה אין צורך לכל העולם.

המילים האלה נחרטו בלבבות ועד היום גדלים עליהן דורות כאן במקומנו.

על הכולל ארם צובא ועל קהילת אור ישראל

רבות עודד רבנו את הרבצת התורה במקסיקו, ונביא כאן דוגמא אחת מני רבות ממה שרבנו הק' עודד את הרבצת התורה בכל העולם ובכל אתר ואתר, מה ששמענו על ביאתו של הגאון רבי יוחנן גרילק שליט"א ראש כולל בכולל ארם צובא, ורב קהילת אור ישראל במקסיקו, להרביץ תורה במקסיקו עפ"י הכוונת והדרכת רבנו מתחילת ביאתו ועד הלום.

בעת שהציעו את הצעה לכהן כראש כולל במקסיקו לקבוצת בוגרי הישיבות בארץ ישראל שגרים שם, שרצו ללמוד בכולל במתכונת ישיבתית סדרי נשים נזיקין וכדו'. היה הג"ר הנ"ל מרביץ תורה באחד הישיבות החשובות בארץ ישראל וכלל לא התייחס להצעה, אך לאחר טענת אביו הרב רבי משה גרילק שליט"א שצריך לשאול את רבנו שהיה למורה דרך בכל הענינים הרבה שנים, נסע הג"ר שליט"א לשאול את רבנו, ואיך שנכנס שאל אותו רבנו 'ומה דעת אביך בזה'?

ורוח הקודש נזרקה בבית ממדרשו שזה היה פעם היחידה בכל השנים ששאל רבנו שאלה כזו, ואמר לו הג"ר יוחנן שליט"א שבגללו הוא פה שאביו שליט"א שלח אותו לשאול דבר ה' מפי רבנו.

ואז אמר רבנו כך: הרי מגיד שיעור בארץ ישראל ימצאו במקומך עוד רבים, אבל לכהן ראש כולל בחו"ל אין הרבה שמתאימים, והאריך הרבה בחשיבות **להרבות תורה בעיון** בכל העולם כולו כמה זה נצרך וכמה זה חשוב, וע"כ תסע לבדוק ותחזור אלי לספר לי בדיוק מה ראית שם.

ונסע ובדק הג"ר הנ"ל וחזר לרבנו וסיפר לו מכל מה שראה, ואמר לרבנו שיש שם 14 כוללים, וכששמע את זה התלהב רבנו ביותר על ריבוי התורה בעולם ועיניו הק' ברקו מאושר "אשרי עין ראתה זאת", וקם מקומו וניגש לארון ושאל מה ילמדו שם זמן הבא?

ואמר הג"ר הנ"ל לרבנו: גיטין. והוציא רבנו אילת השחר גיטין מארון והראה קושיא חמורה שיש לו בפרק השולח, ואמר: **את זה אני שולח לכולל שם, את הקושיא הזו שיתרצו לי אותה**, ובזה חתם את הענין שיסע לשם.

ואכן כשהגיע לשם בתחילת זמן חורף הגיעו לפרק השולח ושאל את השאלה בכולל, ואז שני אברכים תירצו תירוץ חזק, ושלח הג"ר שליט"א את זה ע"י שליח לארץ ישראל לרבנו, ובסוף החורף כשבא אליו הוא ישר שאל מה נשמע, ואז מיד התחיל להתוכח על התשובה שנשלח אליו ממקסיקו על הקושיא בפרק השולח, והיה לפלא גדול בעיני כל, שחצי שנה זה עמד במוחו ומיד שראה את ראש הכולל נכנס לענין ובתוך הקושיא כאילו הוא ראה את זה כעת ממש.

וכך בכל פעם ופעם ליוה בעצה ותושיה את הכולל, וכל פעם התענין רבנו בפרטים בקהילה ובכל ענייני הציבור שם. וכשסיימו מסכת קידושין שלח מכתב ברכה מיוחד לכולל.

לאחר כמה שנים כשהיה קשה לבני המשפחה שהותם במקום, שאל לרבנו האם הוא יכול לעזוב, ואמר שאם זה קשה למשפחה אז לעזוב.

ובעת שביקר רבנו בעיר באייר תשס"ו באו עליו בטענה תושבי העיר כיצד הרשה לו לחזור?

ואמר רבנו: הרי מי הביא אותו עליכם הקב"ה, הוא ידאג לכם למישהו אחר.

בחודש אלול תש"ע חזר רבנו למקסיקו ופנו אליו שלשה אנשים שונים והתחננו שיבקש מהג"ר יוחנן שליט"א לחזור, מכיון שלא הצליחו להביא מחליף וממלא מקום כראוי לתפקיד. ואז ביקש רבנו ממנו לשקול את זה שוב, ולומר למשפחה שזה דבר חשוב מאוד בעיניו ליסוע לשם, ואכן בהס־כמת המשפחה נסע שוב ומאז לא הירפה ותמיד עודד להמשיך בכל הכוח בהרבצת התורה, וכן בשיחה האחרונה בי"ח תמוז תשע"ו ישב אצלו זמן ממושך מאוד, והורה בכל כוחו לא להרפות רק להגדיל תורה ולהאדירה וללמד תורה בעיון.

ולאחר שהורה ליסוע בפעם השניה, ילדו הקטן של הג"ר הנ"ל שהיה כבן 10 מאוד הפריע לו שיעזוב את הבית לחודש ימים, והיה לו טענה הרי בשעתו אמר רבנו לחזור לארץ ישראל בגלל המשפחה ומה קרה כעת, והציע לו אביו שיציע טענתו לרבנו, וכך היה שנסעו לרבנו ואמר לרבנו שהבן הקטן יש לו טענה על רבנו שמורה לו ליסוע לחו"ל והוא ילד וזה קשה לו שלא יהיה בבית.

קרא לו רבנו וליטף את ידו בידו הק' ושאלו מה לומד? ואמר לו פרק המפקיד ואז שאלו כמה שאלות וב"ה ידע, ואז שאל אותו רבנו מי לדעתך מקבל שכר בשמים על כך שאבא שלך נוסע לחו"ל להרביץ תורה אבא שלך או אתה?

והילד ענה: אבא שלי, ואמר לו רבנו בחביבות לא! ודאי שאבא מקבל שכר **אבל אתה ואמא שלך מקבלים שכר עצום על הקושי הזה שאתם נותנים עבור התורה**, וכך האריך דקות ארוכות לתאר גודל השכר שהילד זוכה שאביו ילמד תורה ברבים עד שנחה דעתו של הבן, והיה לפלא כיצד גם בשליחות להרבצת תורה התייחס רבנו לכל ילד וקטן לחזקו ולאמצו.

בהמשך הזמן הוקמה קהילת אור ישראל במקסיקו ושם התמנה הגר"י לרב בשליחותו של רבנו שעודד הרבה מאוד את יסוד הקהילה מבלי לחשוש למפריעים שונים, ואמר לו בחיוך קח אילת השחר, קח ימלא פי תהלתך יש שם גם דברים טובים, ותשתמש בזה לכולל ולקהילה, תקח איזה דרשות שאתה רוצה משם ואיזה שיעורים ותעשה את שני התפקידים.

והתעוררה שם שאלה שבתפילת שחרית של יום חול שזה בית כנסת אשכנז מתפללים גם הכולל ספרדי במקום והם רוצים לברך ברכת כהנים, ומצד שני מנהג אשכנז שלא לברך אבל הם ציבור של חמשים ששים אחוז מהמנין ספרדים שרוצים לברך ברכת כהנים, ושאלתי את רבנו והורה שאפשר לברך שם ברכת כהנים וכך נוהגים עד היום על פיו.

וסיפר הנ"ל: ניתן לציין את ההשפעה העצומה שהיתה בביקור של רבנו במקסיקו שהיתה לרוח טהרה מיוחדת, ואח"כ חיזק את בני הקהילה בצני־עות ושמירת הלשון ועוד פרטים שכל הציבור התרומם מהמעמדות הנשגבים שהיו שם.

ורבנו דיבר שם באריכות של שם "אפרים" [וראה בכאיל תערוג פר' מקץ] ועל מדות טובות, ואח"כ באר הג"ר הנ"ל בכולל בועד את כוונת רבנו, וכשחזר לארץ ישראל וחזר בפניו על מה שהסביר שם, אמר לו שביאר לנכון את דבריו.

וכשחזר רבנו ממקסיקו לארץ ישראל אמר לנכדו הרה"ג ר' גדליהו הונ־גיסברג פגשתי שם במקסיקו את רבי יוחנן גרילק [שהוא ת"ח] וב"ה הוא עושה שטייגען שם.

פנמה

מכתב

בס"ד, לכ' משפחת הגאון רבי ציון רחמים לוי זצ"ל רבה הראשי של יהדות פנמה

הגיעתנו הבשורה הלא טובה בפטירת אביכם מקים עולה של תורה ורועה נאמן לעדתו באהבה ומסירות עושה ומעשה למוסדות התורה והחסד והנני בזה לנחמכם כמו שהורונו חז"ל.

ונקוה כי ה' הטוב לא יוסיף לדאבה עוד וינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים. ראש חודש כסלו תשס"ט בני ברק יצ"ו

בז' אלול תש"ע הגיע רבנו לחזק את בני המדינה.

בשדה תעופה הגיעו רבים מבני העיר ומרבניה לקראת רבנו, משם הגיע לכינוס המרכזי בבית הכנסת שבת אחים. שם קידם את פניו רב הקהילה הרה"ג ר' חיים לוי שליט"א.

לאחר מכאן נשא רבנו דברים ואמר בתו"ד: אשר כל מטרת קיום הבריאה בעולם היא עבור עם ישראל, ומטרת השליחות של עם שיראל בבריאה היא לימוד וקיום התורה והמצוות וק ע"י לימוד התורה ניתן למנוע את כל הצרות והאסונות הרבים המתרגשות ובאות לעולם.

ורבנו עמד בדבריו אודות האסונות הקדים שפקדו את עם ישראל ואמר ' אין ספק כי אנו נמצאים לקראת בואו של משיח צדקנו אמנם אין אנו יודעים את זמן בואו אבל אלו ודאי פעמי משיח, ובתקופה זאת של סער עלינו להגביר את לימוד התורה ושמירת המצוות. ועל כל יחידויחיד מוטלת החובה להגביר ולהוסיף חיילים לתורה ככל האפשר וזאת בהשתפותתו בשיעורי תורה המתקימים בכל קהילה הן בימות החול ובמיוחד בשבתות, כאשר אז אין טירדות הפרנסה ועליו לנצלם היטב, כאדר זוהי הערובה היחידה לקיום העם התורה.

למחרת לאחר תפילת שחרית ואמירת סליחות נשא רבנו שיחה בפני בני הישיבה קטנה בעיר ובדבריו קרא להוסיף בשקידת התורה ובעבודת התפילה.

צילה

בס"ד. לכבוד קהלת צילה נרם יאיר

יש מצוה שנצטוינו מהר סיני ללמוד תורה ובש"ס ובמדרשים מוזכר מאוד גודל חיוב לימוד התורה ובפרט בספר תנא דבי אליהו מרבה מאד בשבח וחיוב לימוד התורה זה מציל האדם בעוה"ז והעיקר הוא לעולם הבא.

וצריך להתאמץ בכל כחו להרבות למוד התורה והלואי שנזכה לזה ונהיה זכאי שנמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם. **אהרן יהודה ליב שטינמן**

אור לי"א שבט תשע"ג לפ"ק. (קובץ אגרות קס)

צרפת

רבות השקיע רבנו בצרפת להפוך אותה למקום תורה על טהרת הקודש, ונסע חמש פעמים לשם כך, וכן כתב הרבה מכתבים והדרכות למען הארץ הזו. נביא בתחילה מכתבים למדינה. ולאחר מכאן על הנסיעות בכללותם, ולאחר מכאן על כל עיר ועיר בפני עצמה.

מכתבים ליהדות צרפת

בס"ד, לאחינו בני ישראל במדינת צרפת ה' עליהם יחי'

הנה מצב בני ישראל בכל מדינות בחוץ לארץ לדאבונינו הם בירידה ונטמעים עד כדי כך סכנת הטמיעה הולכת ומתרבה מאד. ועל כל אחד מהציבור מחויב לראות לעצור את הטמיעה, ולכן בכל שאלות מינוי ראשים שישפיעו על הציבור צריך לדאוג שיהי' כאלה ראשים שידאגו שחס ושלום הטמיעה לא תגדל.

וכידוע שהרב סיטרוק הרב הראשי לצרפת איש הראוי לתפקיד להיות משפיע על הציבור ועל הנוער ועד כמה ששייך לעצור את ההדרדרות הוא האיש הכי ראוי לזה, וחיוב גדול על הציבור לבחור בו לראש ומנהיג.

ועל ידי זה כלל ישראל שבמדינתכם יוכל להיות להמשיך להיות העם הנבחר כמו מאָז. הכו"ח בציפיה שנצח ישראל לא ישקר ולא יעשו עול

אהרן יהודה ליב שטינמן יוסף שלו' אלישיב

י' סיון תשס"ח לפ"ק בני ברק יצ"ו

בס"ד, לכ' הנאספים להסיר מכשול פרצות גדרי הצניעות

ה' עליהם יחיו

הנה כידוע בשנים האחרונות דרכי הצניעות ירדו מאד, וגם הרבה מבנות ישראל נגררו אחרי זה. וזה גם גובל במחטיא את הרבים, ומאד צריך חיזוק ענין הזה בין בגילוי בשר בין בבגדים אשר רחוק מִלְבוּש הראוי לבנות ישראל.

ויבורכו העוסקים לטהר בין הנוהגות, ובזכות זה תזכו לרוות רוב נחת מאד מבנים ומבנות.

בס"ד, לאחינו בני ישראל יושבי ... ה' עליהם יחי'

שמועה שמענו ותרגז בטנינו איך אנשי רשע הגיעו במזימותם לשרוף ולכלות חלק גדול של בית הספר.

אמנם ידוע שבכל הדורות עמדו עלינו להצר ולהזיק ולכלותינו והקב"ה מצילנו מידם, ובודאי גם כעת לא יעזוב אותנו, ותהיו חזקים באמונה ובטחון כי ישועת ה' כהרף עין, עד שנזכה לישועה האמיתית בב"א.

ואנחנו מקוים שהקב"ה יעזור לנו שתוכלו לבנות הנהרסות וביתר שאת, ובודאי כל קהלות ישראל אשר במדינה יעזרו להקים הכל, באופן שהחנוך לתורה ומצות לא יופגע, שתוכלו להמשיך בעבודת הקודש עד כי יבא ינון ויבנה המקדש שנזכה לראות זה בקרוב.

הכו"ח בצפיה לישועת עמו כ"ה מרחשון תשס"ד לפ"ק

בני ברק יצ"ו. (קובץ אגרות קפז)

בס"ד, לכ' הנאספים ב..... המתכנסת בעיר ....

בראשות הרב הראשי למדינת ... הרה"ג רבי ... שליט"א ה' עליהם ישגא

כפי ששמעתי כמו כל דבר של רוחניות צריך חיזוק, וידוע שכל מקומות אשר בני ישראל נפזרו יש ירידת הדורות מאד וכך גם במדינת צרפת שבזמן בעלי התוס' היתה מדינה עם כ"כ הרבה תלמידי חכמים, והיו שם אלפי בעלי התוס' וכן רש"י הי' שם, ואח"כ כ"כ נשתנה המקום שנהפכה להיות מדינה עם הרבה עמי הארצות וחילוניות ובענינים מסוימים הרבה יותר גרוע משאר מקומות, ונתערבו חלק גדול מעמינו עם לא יהודים.

ואחרי שזכינו שאנשי חיל גבורי כח פעלו ועשו ליסד במקומות ההמה דוקא מוסדות חינוך וישיבות טהורות על טהרת הקודש ובאמת אלו רואים ברכה מרובה במעשיהם והצליחו לבנות מאות בני תורה ומשפחות ועל דרך זו יש אפשרות לעשות כהנה וכהנה למען עמנו ותורתנו, ומזה יש תקוה לבנות עם הזמן את הנהרסות לראות קהילות קדושות חוזרות ונבנות.

ובהיות שאחריות הצבור מוטל על רבני דמתא ע"כ לעת כזאת יש לחזק את העומדים על משמר הרבנות בהנהגת הקהילות בהשקפת התורה וברוח ישראל סבא למען יוכלו להמשיך בעבודת הקודש בהעמדת הדת על תילה בכל דבר ודבר ובפרט בדברים אשר רבים עושים במרמה כגיורים וכדו'.

וכדי שיוכלו להרבות תורה בפרט בהנוער אשר זה קובע מצב האדם על כל החיים וכשמתחנך על דברי רבותינו מדור דור יש לקוות שהתורה לא תמוש מפיהם אמנם גם כי כבר באו בשנים ג"כ המאור שבה מחזירן למוטב, ויש לקוות שיכולים הרבה להועיל בתשומת לב מיוחדת ובעמל ויגיעה.

וה' ינחנו בדרך אור לרעות את קהלות ישראל, ותזכו לחזק מוסדות התורה והחסד אשר בקהלכם ויתרבו שומרי תורה ומצות וגומלי חסדים והתועים יחזרו בתשובה שלימה למקור מחצבתם, וזכותם של מזכי הרבים אין להעריך.

יתן ה' ואור התורה יזרח ממקום חשוב זה עד כי ישוב וירחם עלינו, בשוב ה' את שיבת ציון. ב' דר"ח אייר תשס"ח לפ"ק

א.ל. שטינמן בני ברק יצ"ו

בס"ד, לאחינו בני ישראל תושבי צרפת המתעתדים לעלות לארץ ישראל

ה' עליהם יחי'

עתיד ילדיכם תלוי במקומות חינוך מתאימים. ובא"י קיימים הרבה סוגי בתי ספר, וכידוע גם מתוך בתי הספר שאינם חילוניים במוצהר, הרבה מהם אינם מחנכים מספיק ליראת שמים וקיום תורה ומצוות, והתוצאות ניכרות מאד אצל חניכיהם, ובפרט לטווח ארוך.

בחינוך החרדי לעומת זאת, מושם דגש מיוחד על יראת שמים, קיום ודקדוק במצוות, דרך ארץ וכיבוד הורים.

לכן מוטל עליכם חיוב לדאוג עוד בחו"ל למקומות חינוך חרדיים לילדיכם. ולהשומעים יונעם ויזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות ויתברכו בברכת ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת. **א.ל. שטינמן**

י' מרחשון תשס"ז לפ"ק בני ברק יצ"ו. (קובץ אגרות סי' קפח)

דברי רבנו בבנס לב לאחים בבהבנ"ס דברי שיר ב"ב למען עולי צרפת

עצם הדבר שהתאספו אנשים ורוצים לחזק את אלה האנשים שהם צרי־כים חיזוק כדי שיוכלו להתחזק ביראת שמים ובתורה 'כי אנשים אלה כמו

שאמרו הם תינוקות שנשבו וצריכים חיזוק, עצם הכינוס לשם שמים הזה זה עושה קידוש שם שמים שבזכות הזה ג"כ הרבה גורם שאחרי זה העבודה תהיה יותר קלה ,כי מה שיש יותר זכויות בעולם זה כבר גורם שאפשר יותר לקרב את אלה שהתרחקו ממילא זה הדבר עצמו מה שעושים כינוס לשם שמים ומחפשים עצות האיך לקרב את אלה שהתרחקו משום איזה סיבה שיהיה ,וגם אלה שאפי' לא התרחקו אבל הם צריכים עכ"פ קירוב זה עצמו כבר זכות גדולה מאד, ומקוים שהזכות הזו תועיל שבאמת אח"כ מה שיעשו הפעילים כל אלה שיעשו בבתים למשפחות בודאי יהיה סייעתא דשמיא גדולה לכל אחד שירתם לזה ויעשה את זה לשם שמים יהיה לו הצלחה גדולה ויהיה נזקף לזכותו הצלת נפשות ממש , כי חז"ל הרי אומרים גדול המחטיאו יותר מן ההורגו , ולהיפך מה שמציל אפי' יהודי אחד אין לתאר איזה זכות שיש לו ,והזכות הזו באמת תלוה את כולכם כל האנשים שנמצאים כאן שהם באים כדי לחזק ה' יעזור להם שיצליחו במפעלם הזה ויצליחו לקרב את הלבבות לאבינו שבשמים ,ובזכות זה הקב"ה יעזור להם ולמשפחותיהם בכל מקומות ,שהקב"ה יעזור שיהיה להם טוב ולכל יוצאי חלציהם והקב"ה , יעזור להם בכל הענינים

הנסיעה הראשונה לצרפת יט- כב אדר תשס"ב

בשלהי חודש אדר תשס"ב נסע רבנו לצרפת, לחזק ולהקים ישיבה קטנה על טהרת הקודש ללא לימודי חול, והתבטא שמסכים ליסוע אפי' אם רק שני ילדים יתחילו ללמוד על טהרת הקודש. ונביא כאן חלק מהשיחות שנאמרו שם [חלקם נדפסו בקו' המסע לצרפת].

מסירות נפש

כתב מרן הגרי"ש אלישיב במכתבו לכינוס בפריז: הנה כבוד ידידי .... הגיע למקומכם במסירות נפש לעורר ההורים היקרים וכו'

ובאותה תקופה הרבנית ע"ה היתה חולה מאוד [נפטרה מס' חודשים אח"כ] ואפ"ה היא שיכנעה את רבנו שיסע לחיזוק הרבים.

נותרתי לזיכוי הרבים

סיפר רבי יצחק לוינשטיין.' שלילה לפני הנסיעה אמר לו רבנו, "שהוא מתחרט מהכל, יתנו לי שם כבוד מלכים, ואיני מסוגל לסבול את זה", והר' יצחק התחיל לשכנע ולהסביר, והוא בשלו, וכך נפרד ממנו בלילה בהרגשה כזו שאינו רוצה ליסוע

בבוקר הגיע לרבנו, וראה שמסכים לנסיעה בלא פקפוק, שאל אתו ר' יצחק מה השתנה מהלילה. ואמר לו רבנו: חשבתי אח"כ בלילה, הרי כל חברי וידידי בני גילי מנעורי כבר אינן בחיים הרבה שנים, ואני נותרתי לבדי לחיות, וא"כ האם אני יכול לעשות חשבונות ולא ליסוע, אולי אזכה לזכות את הרבים בעוד דבר קטן, לכן אני נוסע כעת ללא פקפוק.

קבלת פנים בפריז

בעת שהגיע רבנו לפריז, קבלו אלפים את פניו, והכריזו אחד הרבנים שם בקול את הברכה 'ברוך שחלק' ורבנו הביע אי נוחות ברורה ואמר "זו ברכה לבטלה", וכל מי שהיה סביב שמע. אמרו לו שזהו פסק הלכה של הג"ר בצלאל ראקוב מגיטסהד אבל דעתו לא היתה נוחה מזה.

את תפילת מנחה התפללו שם בציבור אלפים, כשהרבנים עומדים על במה מוגבהת ומתפללים, ומרן עצמו ירד מן הבמה כדי להתפלל. 'שאלתי אותו מה לא טוב להתפלל פה על הבמה, איזה פסול יש, הוא ענה לי בפשטות: ממעמקים קראתיך ה'. לא סבל את הגבהות.

העמדת החינוך

מתוך דברים שנאמרו בכינוס חיזוק פריז - אור לכ' אדר תשס"ב

והנה מצינו בסוכה דף נ"ג א' לגבי שמחת בית השואבה שהיו כל ישראל עולים לרגל, והיתה שמחה גדולה מאד עד שאמרו חז"ל כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו ומביאה הגמ' מה היו אומרים בשמחת בית השואבה אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותינו, ואת זה אמרו החסידים ואנשי מעשה, וכוונתם לומר שלא חטאו גם בימי ילדותם ואין להם במה להתבייש, ואחרים היו אומרים אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו אלה בעלי תשובה, וכוונתם כי אמנם בילדותנו לא היינו בסדר אבל זקנותנו מכפרת, כי עכשיו אנחנו טובים אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחלו לו.

ובאמת יש בגמ' בברכות דף ל"ד ע"ב מחלוקת אמוראים מי יותר גדול האם צדיק שאף פעם לא חטא או בעל תשובה, ולהלכה פוסק הרמב"ם (הל' תשובה פ"ז ה"ב) כאותו מ"ד הסובר שבעל תשובה יותר גדול, וא"כ וכי יעלה על דעתו של בן אדם לומר שעדיף לחנך את בנו לעשות עבירות ח"ו כדי שאח"כ יעשה תשובה ויהי' עוד יותר גדול ולמה לחנך אותו להיות צדיק, הרי צדיק לדעת אותו מ"ד זה פחות דרגה, ודרגה היותר גדולה זה בעל תשובה, וכי יעלה על הדעת כן הרי לא שייך לומר כך כי אפי' שזה שחטא וזכה לחזור בתשובה הוא בדרגה גדולה מאד, בכל זאת בוודאי שלא זו הדרך, כי הדרך היא לחנך תיכף ומיד בתחילה לעשות טוב"" ולא ח"ו לעשות לא טוב ושאח"כ יחזור בתשובה ואפי' שעי"ז יהיה בדרגה גדולה יותר.

וא"כ צריך לדעת גם לעניננו כי הדרך של בן אדם צריך להיות כך, שהוא לא יכול לסמוך שמתחילה ילמד הבן דברים שהם לא העיקר ואח"כ יעשה את העיקר, אלא מתחילה צריך ללמוד את מה שהעיקר, והעיקר הוא רק תורה ויראת שמים, וזה צריך להשריש בלב הילד כשהוא עדיין צעיר את הרגש של יראת שמים לדעת שיש רבונו של עולם, לדעת שהעיקר זה תורה ומצוות תורה ומעשים טובים הם העיקר, וכך הוא הדרך שצריך לחנך ואדרבה כשבן אדם יתחזק מתחילה בתורה ויהי' גדול בתורה, אז אח"כ אף אם יצטרך מאיזה סיבה שיהי' לעשות משהו אם משום פרנסה או דבר אחר אז יעשה, אבל החינוך צריך להיות שמתחילה ללמוד את העיקר ולא את הטפל.

ואתם שבאתם ברוך ד' כדי להתחזק צריך לדעת כל אחד להשריש בתוך לב הילדים שלו תורה והאיך יש תורה רק עם ישיבות.

הנה למשל צרפת ידוע שהיו בה בעלי תוספות, ובעלי תוספות היו אלפים כמו שכתב המאירי בפתיחה למסכת אבות רשימה של עיירות בצרפת שלא מוכרות לנו שהיו בהם אלפים אלפים של תלמידי חכמים, ויש מהם שהיו גדולים בתורה ויראת שמים שאין לדמות אליהם כמו שכתוב בספר צידה לדרך (בהקדמה) שהם הגיעו לדרגה כמו האמוראים, דרגה גדולה מאד ולא היו הולכים הביתה רק בשבת, וכל ימות החול היו יושבים יומם ולילה ולומדים והגיעו לגדלות שאין לתאר, אבל אחרי שלערך לפני שלוש מאות שנה חדלו הישיבות בצרפת התחיל כבר לרדת, ורואים כי היום אי אפשר למצוא כמעט יהודי צרפתי שאבותיו ואבות אבותיו היו מצרפת לא נשאר מהם כלום, ולמה כי אחרי שהפסיקו ישיבות נגמר הכול ונטמעו בגויים והתערבו בהם עד שלא נשאר מהם, ואולי יש רק יחידים ממש שהם עדיין צאצאים של הדורות הקודמים שהיו בצרפת וכל זה מפני שלא היו ישיבות.

וממילא הערובה היחידה היא לעשות ישיבות שיהיו על טהרת הקדש ולימוד התורה בהם זה יהיה העיקר ואחרי זה אם יאלצו בשביל איזה סיבה מיוחדת לצאת לעבוד יוכלו לעבוד, אבל התכלית הוא לחנך את הבן שיהי' כולו תורה.

יעזור הקב"ה שכל אחד מכם באמת יעשה ככה שיחנך את ילדיו לתורה ועי"ז יהי' לו נחת ממנו גם בעולם הבא וגם בעולם הזה וכולנו נזכה על ידי זה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

צריך ללמוד כל החיים וצריך להשפיע על ההורים

אסיפת ראשי ישיבות קטנות בפריז

מאן דיהיב חיי יהיב מזוני, אני תמיד אומר אומרים שיש היום בעולם שבע מיליארד אנשים, וכולם אוכלים כל יום, כולם אוכלים והאיך זה?

אין קושיא וזה כל אחד צריך לדעת כי אוכל הקב"ה יתן והאיך יתן זה לא נוגע לנו רק צריך כעת ללמוד, וזה העיקר, ולאכול הקב"ה כבר ידאג שיהי' מה לאכול, וזה קשה בן אדם לא רואה את זה בעיניים בפסוק כתוב ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו וגו' ברוך הגבר אשר יבטח בה' והי' ה' מבטחו זה צריך שיהי' והי' ה' מבטחו הקב"ה יש לו לתת לכל אחד לאכול, ואין מה לדאוג שימות ברעב צריך בטחון ולאט לאט הדבר יכנס.

וצריך להשפיע על ההורים מה יכולים לעשות יותר? אם יהיה הורה אחד שיעשה או שתים במשך הזמן יהי' עוד אחד ועוד אחד יראו שהילד הזה מתחנך טוב אז יראו שזה טוב.

והנה להבדיל בלמודי חול יש ציונים, הוא יודע זה וזה אבל בתורה אין כזה דבר, אי אפשר להגדיר את זה אם אחד למד ב"ק, ב"מ, ב"ב, אין תואר מיוחד לזה ולהורים זה מפריע שאין כאלה דרגות כי הם התרגלו שלומדים לימודי חול בבתי ספר, וחושבים שזה הלכה למשה מסיני אבל אין לזה שום חשיבות, ואדרבה אם יש ציונים ותוארים אז כשגומר את הכל כבר לא צריך ללמוד, אבל בתורה אין כזה דבר כי צריך ללמוד כל החיים"" ולא שייך לקבוע גם ציונים על איכות בתורה, והעיקר הוא להשפיע על ההורים ולהסביר להם שהתכלית להיות ירא שמים, וכמדומה שהחפץ חיים היה אומר כי בן אדם דואג לפרנסה שלו שזה רק על שבעים או שמונים שנה, אבל הרי צריך לדאוג על נצח ולמה לזה לא דואגים הרי מה יותר חשוב נצח או שבעים שנה?

וצריך להתחיל ללמוד תורה עם הילדים מיד אחרי הבר מצוה, ולא יאבד את עיקר שנותיו אמנם בתחילה ההורים לא ירצו כ"כ ויבואו רק אחדים, אבל אחרי שיתחיל הסדר ככה ויכנס יותר יראו שזה טוב וכמו שהגמ' אומרת ביומא (פו, א) שיאמרו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה אז יבואו כבר.

על שיחת רבנו בישיבת "חכמי צרפת" - עקס לע בען - כ"א אדר תשס"ב ראה מה שהבאנו בעניני אברכים.

הנסיעה השניה לצרפת

בכ' חשון תשס"ה אחרי מסע רבנו בארצות הברית חזר רבנו דרך צרפת.

אחר תפלת שחרית בישיבת נשמת ישראל, התיצב רבנו על המרפסת הפונה אל הרחבה כמו בעיר הקודש הבנויה מחצרות המוקפות בתים,

סוגר שער כבד על הכניסה למקום. אולי ענין של בטחון, כפי שיטען איש הבטחון המופקד על השער הסגור תדיר, אולי הכל אטום כדי שפריז לא תבוא הנה - כפי שיבהיר ראש ישיבת "נשמת ישראל", הגאון רבי יצחק כץ שליט"א. וכאן ברחבה הפנימית המוגנת פיזית ורוחנית התקבצו המוני יהודי פריז. כמו באמריקה שם המתינו בני התשחורת עם כתרים לראשם, דגלים בידיהם ושלטים של שושלת מוסרי התורה ותמונותיהם מאז זקנים, נביאים ועד לדורינו אנו - כך המתינו הפעוטות עם הדגלים בידיהם. המוני המבוגרים השחירו את הרחבה ונשאו מבט אל המרפסת כדי להטיב לראות אל אולם בית המדרש, שם הצטופפו אלה שכבר זכו להתפלל במחיצת רבנו, הועברה השיחה על מסך, במעגל סגור. והלב מחסיר פעימה. בתוך הטומאה של פריז, מתנשא מגדלור רוחני על טהרת הקודש, ואת זה צריך לבצר. ושוב דברים כנגד למודי החולין, ושוב מילות התעוררות על חובת האבות לחנך את ילדיהם רק על אדני התורה, על טהרת הקודש - למען אשר יצווה את בניו... מאוחר יותר יעלה הגאון הגדול לבחון בישיבת "אביעזרי" - הישיבה לצעירים, לראות כיצד הנערים מפליאים את הבנתם ובקיאותם במסכת קידושין.

וכך מתאר הרה"ג ר"י לויינשטיין כעת יוצאים לכיוון שדה התעופה, לנסיעה גדולה וארוכה - 7 שעות לפריז. נפרדים בשדה התעופה, הגר"ח שטיין מתרגש ובוכה, ומנשק את מרן ב'מי יודע מתי נפגש עוד פעם?', כולם מתרגשים ודומעים, אך ממהרים למטוס.

מרן היושב ממולי שואל מדי פעם מה שעה, ואני שואלו: למה ראש הישיבה לא נרדם? ומרן עונה: אני רוצה גמ' ללמוד, אבל אל תעיר את משה יהודה...

כמצווה עלי - הלכתי 'רק' לבדוק אם משה יהודה 'אולי' ער, וכמובן 'פתאום' הוא התעורר... הבאנו לרבנו גמ', ולמד בהתמדה רבה, ולאחר מכן נרדם קצת.

יום חמישי, י"ט מר חשון בפאריז

השעון מראה שיש ספק אם נספיק 'ותיקין' בפריז. בפני מרן נכרת דאגה חמורה. 'מנסים לדחוף את המטוס', ולא הולך...

כאשר נוחתים השעה 7:15, ויש לנו חצי שעה לנץ. בדיקת דרכונים מהירה, רצים, אולי נספיק להתפלל בשדה התעופה, אבל השעון לא נעצר והשעה 7:35, ומרן פוסק: 'למען כלל ישראל, התפילה תתקבל גם שלא בוותיקין'.

עכשיו יש זמן לפנות לר' רפאל הררי וחבורתו הצרפתים, עם ר' פנחס וייס שהגיע. הם מקבלים את פני מרן בברכת 'שלום עליכם', ובשיירה של סירנות נוסעים לכיוון הישיבה. יש עומס תנועה כבד, ובקושי מתקדמים מצד לצד בכביש, ממש סכנה. עד שלבסוף מגיעים לישיבה.

היכל הישיבה מלא מפה לפה. כל רבני צרפת הגיעו, חלקם לאחר נסיעה של מספר שעות. תפילת שחרית, קריאת התורה יעמוד אדוננו, מורינו, ורבנו, מרן א.י.ל. בן... שקט. ברכו את ה' ...

מסיימים את התפילה, ברכת כהנים. מתכנסים בחדר לא גדול, אך מצוייד בכמה וכמה רמקולים לכיוון החלון, כיון שלמטה בחצר מצטופפים כ-1000 איש. גם בביהמ"ד שומעים במעגל סגור.

הרב אוזן פותח ומדבר בצרפתית על הזכיה הגדולה שזוכים לקבל כאן בפריז את פניו מרן ראש הישיבה. לאחריו מרן מדבר בחרדת קודש. הוא מדבר דברים חוצבים, עד כמה אדם הראשון ציפה לרגעים אלו של קידוש ה', והוא מסיים בדברי ברכה עמוקים לכולם.

ארוחת בוקר ומנוחה קצרה כשלאחר מכן נערך מבחן בישיבה קטנה דשם, ישיבה שנפתחה על טהרת הקודש, לאחר ביקור מרן שם לפני שלוש שנים. מרן שוב מדבר נגד לימודי חול, שאין כל צורך בזה, והנחת הכי גדול בזה ובבא, זה תורה ותורה ויראת שמים.

יורדים למטה. החצר מלאה בילדים קטנים עם כתרים יפים לראשיהם, דגלים בידיהם, והם מנפנפים בשמחה עצומה, וזוכים לברכת מרן שכולם יהיו גדולי תורה צדיקים ועובדי ה'. ולאחר מכן נפרדים מרבני המקום.

לא נסיים, כי אין סיום ב'שמחת תורה', אלא מתחילים מיד ב'בראשית', לומר כי את התורה לא מסיימים.

דברי רבנו

ואמר שם רבנו לבחורים: ילד שמגיע לשלש שנים אביו צריך ללמדו תורה, איזו תורה, תורה ציוה לנו משה הפסוק נאמר בכוונה לילד שמגיע לגיל ששלש שיתחיל אביו למדו בקדושה וטהרה, הילידם מתחילים בלימוד בספר ויקרא ואומרים יבואו טהורים ויתעסקו בטהרה. לכן שהילד הקטן מאד ואינו מבין עדיין, מתחילים ללמדו טהרה, והסיבה כי הנשמות של הילדים טהרות ללא חטא והבסיסי צריך להיות הטהרה. בן אדם מראשיתו צריך ללמוד תורה שאר הדברים זה שטיות. מי שרוצה שבנו ילמד תורה יתחיל למד את בנו קבדושה והטהרה.

וביחד את הילדים: ברוך השם הילדים כאן לומדים בקדושה ובטהרה והקב"ה יעזור שכל הילדים שלומדים כאן יגדלו בתורה וביראת שמים.

הנסיעה השלישית לצרפת כ"ו סיון תשס"ו

בכ"ו סיון תשס"ו נסע רבנו לביקור קצר לחיזוק בכינוס גדול בצרפת.

היה שקט באולם הענק, אבל יכולת לשמוע את גלגלי המוח. זה לא היה האולם היחיד. אולם סמוך היה גדוש באלפי נשים, ולצידם אולם נוסף ובו אלפי ילדים. קולו של רבנו הדהד, קול נוקב במסריו. אבל הפנים שעיטרו את המסך הענק והאירו את האולם המוחשך בחושך יקרות, היו מאירות, מלטפות, מפיקות טוב. הוא הגיד לבית ישראל, ובו ברגע הועברו הדברים הקשים כגידים במעגל סגור, כדי שייאמרו בלשון רכה גם לבית יעקב: ה"חיי אדם" בהקדמה שניה כותב אודות שנות צעירותו. אז איש לא חשב מה יהיה עם בנו כשיגדל ומהיכן יתפרנס. כל אב רצה רק שילדיו ילמדו תורה! ומנין יתפרנס? - לזה לא דאגו כלל! האב ידע שמאן דיהיב חיי יהיב מזוני. צריך ללמוד", זעק רבנו. "יש מיליארדי אנשים בעולם שאוכלים, כי הקב"ה זן אותם. לא לזה צריך לדאוג. צריך לדאוג שהבנים ילמדו, הקב"ה יתן אוכל. ארור הגבר אשר יבטח באדם. ברוך הגבר אשר יבטח בד', והיה ד' מבטחו. אדם חייב לשים בד' מבטחו בענין הפרנסה, ולדאוג לבנו שילמד תורה. צריך לשלוח את הילדים להתחנך במוסדות שעל טהרת הקודש שבהם מגדלים תלמידי חכמים, לא לדאוג ל"תכלית", ההדהד הקול הנוקב באולם הענק.

כשמונת אלפים יהודים גדשו את שלושת האולמות הענקים של אורט דה פרי)פריז(שבפרוור אוברווילייה. ההמונים גדשו את האולמות רחבי ידים. יום ראשון הוא יום מתאים לכנס חיזוק, לא עובדים: 'ולא נתתו לגויי הארצות ולא הנחלתו לעובדי פסילים'. אם כן", שאל רבנו את רבה הראשי של צרפת - הרה"ג רבי יוסף סיטרוק זצ"ל שבא להוועד עמו, "לשם מה מוסיפים את המילים 'וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים'? אלא, הבהיר רבנו, "אין זה רק שאומות העולם לא קבלו את שבת קודש כיום קדוש, שהרי לא ניתנה לגויי ארצות ועובדי פסילים. אבל אפילו כיום מנוחה, הם לא זכו ליום זה. יום מנוחתם יחול או ביום שישי - כמנהגה של דת אחת, או ביום ראשון - בדת אחרת. גם במנוחתו - כיום מנוחה, לא ישכנו ערלים...

ורבנו המשיך במשא ממושך, על שבת שחייבים להקדים את קבלתה לפחות שלושים דקות קודם השקיעה - כי היא מקור הברכה ומחלליה מות יומת. הוא שח על חזוק באמונה. אבל, בעיקר דיבר על התורה. אוי להם לבריות מעלבונה של תורה: מותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל. העולם הזה שייך לבהמות. להן אין השארות הנפש. האדם הוא המאושר, ומי זה האדם? כלל ישראל! להבדיל, לאומות העולם אין להם את זה. אין כל דמיון במדרגתם לכלל ישראל, ממש בבחינת מותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל. אנחנו לא כך. אנחנו יכולים להיות מאוד גדולים. רק צריך להבין זאת, לנצל זאת. לנו העוה"ז אינו אלא תחנה! תחנה בדרך לנצח! צריך לעמול כאן כדי לזכות לנצח. לשם כך אדם צריך להיות תמיד רעב. לרצות לבלוע עוד ועוד. לעולם לא להיות שבע. לנסות לחטוף: "יש שש מצוות תדירות שאדם יכול לקיימם כסדר: אנכי ד', לא יהיה לך אלוקים אחרים, אהבת ד', יראת ד' ועוד מצוות שספר החינוך מונה, ואדם יכול לקיימם כל רגע. כך גם מצוות תלמוד תורה, שאין כמותה. כתוב שמצוות תלמוד תורה זו המצווה הגדולה ביותר. על כל רגע שהוא חושב בתורה ומדבר בדברי תורה, יש לו מצווה. מרגליות מתגלגלות ברחוב, צריך רק לאסוף! צריך להיות רעב, לא להיות שבע, לאסוף את המרגליות. הדברים הגדולים והחשובים ביותר, מתגוללים ברחובות. צריך רק לראות את זה ולנצל את זה. הניחו לעוה"ז, הוא לא שייך לאדם. עיזבו את הבליו של העולם הזה".

בתום הארוע, התפללו האלפים תפילת מנחה, ברוב עם. אחר התפילה, ללא שהות מיותרת, יצא רבנו ישירות לשדה התעופה. מלווה בגאון רבי יצחק וויל שליט"א ראש ישיבת "אעס-לע-בען שהגיע במיוחד לארוע, הגר"י פאלק שליט"א מגייטסהד והמארחים - הגאון רבי יצחק כץ שליט"א - ראש ישיבות "יד מרדכי" והנגיד הר"ר רפאל הררי הי"ו, רבני צרפת וראשי ישיבותיה.

מסע החיזוק הקודם של רבנו על אדמת צרפת, שח לי הגר"י כץ שליט"א, הוליד שינוי בתודעת היהדות המקומית. המושג של "חינוך על טהרת הקודש", היה מושג ששיך רק ליחידי סגולה. מאז, בעקבות הבקור ההוא, דברים השתנו. עקבות עמוקים נטבעו כאן בקרקע. לכן הפצרנו בו שיבוא לחזק כאן, למרות הקושי הפיזי התובע מסירות נפש. לכן הוא נעתר. "אין ספק שהבקור הזה יוסיף להעמיק את השינוי שראש הישיבה החל בו. הבקור הזה הוא יום גדול לתורה, לחיזוק וביצור גדרי הדת", אמר הגר"י כץ שליט"א בכניסה לבית הנתיבות הקטן בכניסה לשדה התעופה.

שיגם ושיחם

בטיסה שוחח רבנו עם הגר"י הלל שליט"א: "הם עמלים ואינם, מקבלים שכר", שח רבנו. "וכי כל השכר שמשולם בעולם הזה, אינו כלום? אדם, הרי, עמל - ומקבל שכר?! אלא מהו תשלום גשמי בעוה"ז, מול נצח! המדרש אומר: "כצל עובר" - כצל של עוף חולף. וכי כל שכר כאן הוא כצל עובר, כצילו של עוף?! אלא מהו כל זה, מול נצח? אדם עמל, טורח ויגע - מבזבז את שנותיו, מה יהיה לו מזה? הכל כצילו של עוף! איך אדם לא מבין שעליו לנצל את הזמן.

וכאן עברה השיחה לדון כיצד ניתן לבצר יותר את חומות הכוללים, איך ניתן להוסיף ספסלים לבית המדרש, היאך להרבות חילים לאוריתא. ושח רבנו לגאון רבי יעקב הלל שליט"א: פעם, בשנים רחוקות, אדם שלא זכה לחבוש את ספסלי בית המדרש, שלא זכה להמית עצמו באוהל, עדין היה "שורד". בגלל שהדורות היו גבוהים יותר, היה יכול להשאר שומר מצוות ולהקים בית יהודי כראוי. אמנם נעדרה ממנו הזכיה להפוך ללומד תורה שזו המדרגה הגבוהה ביותר, אך לפחות יכול ל"השרד" ולהשאר שומר מצוות כראוי. היום, הדורות ירדו, הרחוב כל כך מסוכן, לפתח חטאת רובץ. בלי שאדם ממית עצמו האוהל כבסיס לבית, ללא הכולל, כל רוחניותו בסכנה. זו פשוט הצלה. זה תנאי לבית יהודי. מלבד חיובו של אדם להתמסר ולהקדיש חייו ללמוד תורה, היום זו פשוט גם הצלה! חייבים לעשות הכל כדי להוסיף כוללים. חובה עלינו להשאיר את כולם בין כותלי בית המדרש.

והגאון רבי יעקב הלל שליט"א הוסיף באומרו: מי שלא למד בכולל, לא התחיל ללמוד! מי שהתמיד וניצל את זמנו בשנות הישיבה, קבל יסודות, קיבל דרך בלמוד. בכולל, אחרי שקיבל דרך, הוא רק מתחיל ללמוד. זה לא המשך, זו פשוט התחלה.

במשך שעה ארוכה שקעו רבנו והגאון רבי יעקב הלל שליט"א בשיחה על פניו של עולם התורה. בגלל שבכולל רק מתחילים ללמוד, צריך להשקיע לפחות את השנים ראשונות בלמוד העיון הישיבתי, בעומקה של סוגיה, כדי להפוך, ללמדן, אמר הגאון רבי יעקב הלל שליט"א.

ללמוד שלא בעיון, אין זה נקרא ללמוד. מי שרוצה ללמוד, חייב לנהוג כך. לא לפנות ליוזמות של למודים אחרים של בקיאות, הדגיש רבנו. מי שרוצה לגדול בתורה, חייב להשקיע את שנותיו אלה בלמוד התורה, בעיונה, בעומקה... לימוד ישיבתי בעומקה של סוגיה. רק כך אפשר לצמוח...זה מה שבן תורה צריך לעשות, בעיקר בשנים הראשונות.

הגר"י הלל שליט"א: "אם אין גדיים אין תיישים. אבל אם אין תיישים, גדיים למה לי"?

ללמוד שלא בעיון, אין זה נקרא ללמוד. מי שרוצה ללמוד, חייב לנהוג כך. לא לפנות ליוזמות של למודים אחרים של בקיאות, הדגיש רבנו. מי שרוצה לגדול בתורה, חייב להשקיע את שנותיו אלה בלמוד התורה, בעיונה, בעומקה... לימוד ישיבתי בעומקה של סוגיה. רק כך אפשר לצמוח...זה מה שבן תורה צריך לעשות, בעיקר בשנים הראשונות.

היום, הדורות ירדו, הרחוב כל כך מסוכן, לפתח חטאת רובץ. בלי שאדם ממית עצמו האוהל כבסיס לבית, ללא הכולל, כל רוחניותו בסכנה. זו פשוט הצלה. זה תנאי לבית יהודי. מלבד חיובו של אדם להתמסר ולהקדיש חייו ללמוד תורה, היום זו פשוט גם הצלה! חייבים לעשות הכל כדי להוסיף כוללים. חובה עלינו להשאיר את כולם בין כותלי בית המדרש.

"יש מיליארדי אנשים בעולם שאוכלים, כי הקב"ה זן אותם. לא לזה צריך לדאוג. צריך לדאוג שהבנים ילמדו, הקב"ה יתן אוכל. ארור הגבר אשר יבטח באדם. ברוך הגבר אשר יבטח בד', והיה ד' מבטחו. אדם חייב לשים בד' מבטחו בענין הפרנסה, ולדאוג לבנו שילמד תורה. צריך לשלוח את הילדים להתחנך במוסדות שעל טהרת הקודש שבהם מגדלים תלמידי חכמים, לא לדאוג ל"תכלית". (מוסף שב"ק קרח תשס"ז)

הנסיעה הרביעית לצרפת אייר תשס"ז ביחד עם האדמו"ר מגור

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטיין זלל"ה: נכנסים לתוך המטוס שבו שלושה חדרים מרווחים. בחדר הראשון שתי כורסאות ולידם מיטה. לאדמו"ר ניתן באמצע חדר גדול, ובו כסאות, כורסאות שולחנות וכו', ובסוף עוד חדר שנועד עבור מרן זצ"ל. בחדר זה יש שתי כסאות ומיטה. כשמציעים למרן אולי ישכב לנוח במיטה, הוא אומר שאינו יכול לישון.

לאחר כשעה של טיסה מתוועדים ביחד מרן ראש הישיבה עם האדמו"ר מגור, ומשוחחים על הנושאים שצריך לעורר בתפוצות: חינוך הילדים, צניעות, להרבות שיעורי תורה.

ננסה לכתוב את מהלך השיחה בין האדמו"ר למרן ראש הישיבה שאני הייתי המתורגמן, כי קשה לשמוע בטיסה מאחר ויש רעש גדול.

הרֶבֶּ"ה דיבר על כך שצריך לבחור כל אחד בנושא מסוים, או צניעות, שיעורי תורה, חינוך הילדים.

מרן ראש הישיבה הביא את המפרש באבות דר"נ, שלשון הקודש זאת שפה שבה העולם נברא, ולכן, אם ייקחו ילד שנולד זה עתה ויכניסוהו לחדר סגור, אחרי שנים ידע לדבר לשון הקודש. ומזה מוכח כמה לבריאה יש בורא, כי מה פתאום דווקא השפה הזאת.

והאדמו"ר הביא שבשבעים לשון נתנה התורה, כדי שכולם יוכלו להבין את התורה בכל הגלויות.

ואז עלה נושא האינטרנט בעולם כולו, איך במכשיר קטן יש כ"כ הרבה מכשולות וניסיונות. ואחרי הצלחה בפלאפון, היו צריכים לתקן גם תקנות בנושא האינטרנט וכו'.

השיחה גולשת ומתארכת הרבה זמן על אסון המחשבים, אינטרנט, ועל כך שצריך מלחמת חורמה כנגד הדברים, עד כדי הוצאת ילדים מהמוסדות.

וסיכם מרן זצ"ל שדבר ראשון צריך לדבר תורה. תורה, כי בלי תורה - אין כלום. עד מתן תורה היה גזל חמס וכו', כי לא היה תורה. ואחרי שמדברים על תורה אפשר להוסיף צניעות וכו'.

האדמו"ר ממשיך ומשוחח על המצב הירוד של היהודים בתפוצות, אבל מציין שתמיד הם נשארים יהודים. הוא מביא את מה שאומר החידושי הרי"ם ש"קדושים תהיו אני ה'", זאת דרגה הכי גבוהה. "את שבתותי תשמורו", זו דרגה נמוכה יותר, אבל גם כאן: "אני ה'". ו"אל תפנו אל האלילים", זאת הדרגה הנמוכה ביותר, אך גם כאן "אני ה'". וממשיכים לשוחח כארבעים דקות על כל בעיות כלל ישראל. גם על בני ברק דברו, איך עיר כלילת יופי מאבדת מיופיה, וביקשו שישראל פרידמן ובהמודיע יכתבו ע"ז כמה שיותר, והוחלט שצריך לעשות כנסים גם בנושא הזה.

הטיסה ממשיכה ראש הישיבה מכין ועובר על השיחות, האדמו"ר פרש לנוח, ואנו משוחחים, קצת לומדים, ועוד מעט ננחת במרסיי.

הטיסה ממשיכה ועוד כשעה ננחת במרסיי, ולפתע מגיע האדמו"ר לראש ישיבה לדרוש בשלומו, ומשוחחים על עוצם כלי הטיס, שהקב"ה ברא רק בשביל הנסיעה הזאת. וכמו ר' אהרן קוטלר זצ"ל שהיה נוסע מאמריקה לא"י למסור שיעורים ושיחות.

וראש הישיבה מדבר על התפילה בר"ה: "וגם את נח באהבה זכרת... להרבות זרעו כעפרות תבל וצאצאיו כחול אשר על שפת הים". ושאל ראש הישיבה: מה הברכה לכ"כ הרבה צאצאים גויים, גנבים רוצחים וכו'.

וענה ראש הישיבה: כי בעצם את מספר האנשים שקיימים מימות עולם עד הסוף, הקב"ה היה יכול לברוא בשנה אחת - ובזה יגמר העולם, אבל הקב"ה, שכולו רחמים, רצה לתת הזדמנות לתקן מה שחטאו, ואם דור חוטא - הדור הבא אחריו מתקן, ויכולים להיות דורות רבים אח"כ. וזה הפירוש "כעפרות תבל", שיבואו לתקן. ואפילו אצל הגויים מצאנו 'חסידי אומות העולם' שגם הם בתיקון מסוים מתקנים.

והאדמו"ר השיב באופן אחר, שבר"ה שמזכירים 'חסדי אבות', ולכן אנו מזכירים אפילו את נח שיש דורשים לגנאי, ובכל אופן "באהבה זכרת", כך תפקוד אותנו בדבר ישועה ורחמים.

והמשיכו עוד קצת לשוחח בעניין, ואז נפרד האדמו"ר מראש הישיבה וחזר למקומו.

לאחר נסיעה למרסי וליליאון. נוחתים בפאריז. אל המטוס עולים ר' רפאל ואתו הרב כץ. ההתרגשות גדולה.

ראש הישיבה יורד ועמו האדמו"ר, הולכים כברת דרך בשדה התעופה, ראש הישיבה מתבטא: "עד הנה עזרונו רחמיך... על כן ה"... לפי' הגר"א עד עכשיו לא יכולנו לסמוך על עצמנו רק עליך, וא"כ "אל תטשנו לנצח", והאדמו"ר מגיב: "השלך על ה' יהבך".

נכנסים למכוניות, אנו נוסעים לבית ר' רפאל הררי עם ראש הישיבה ור' משה בלבד. נוסעים ברחובות השוממים של פאריז, כי באותו יום היה 1 במאי, יום שביתת הפועלים. מכונית משטרה מפנה את הדרך, אבל כמעט ואין צורך, כי הפעם אין את הפקקים כמו בפעם הקודמת.

מתקדמים לעבר הישיבה של הרב כץ, המון תלמידי הישיבה עומדים ברחוב למטה, כשס"ת בראשם, וכך הם מקדמים את פני רבנו בשירה אדירה: 'ימים על ימי מלך תוסיף', 'אור זרוע לצדיק', כזאת שירה אדירה ברחובות פאריז. מי היה מאמין...

מסתמא ר' ישראל סלנטר נהנה מהזרעים שזרע לפני 100 שנה, כשהיה בפאריז...

מתקדמים לאט. הילדים עומדים עם דגלים צבעוניים - מראה מיוחד מאוד - והם שרים בהתרגשות.

בשירה אדירה מלווים את רבנו ליציאה, ואנו ממשיכים לביתו של ר' רפאל. והנה מגיעים. זהו בית יפה מאוד, בן שש קומות, והוא נמצא מול נהר הסיין. נכנסים למעלית, עולים ומגיעים לדירה.

שאלתי את ראש הישיבה אם הוא מכיר את המקום אחר שלוש פעמים שבהם שהה שם, ואילו ראש הישיבה ביטל בהינף יד את השאלה, ונכנס לחדר לימוד.

בינתיים הכינו את השלחן לארוחה, אולם רבנו לקח גמ' שבת ושקע חזק בלימוד, אשרי עין ראתה... אין עייפות אין טרדות, כמו בבית, חשקה נפשי בתורה!!!

לאחר כשעה האוכל מוכן, רבנו אוכל מהתפו"א והגזר, האוכל הקבוע על שולחנו, קומפוט, ברכה אחרונה, 'ברוך חי העולמים' אמן... ופורש לנוח בחדר הקבוע בסוף הדירה.

שקט ושלוה. אני משוחח עם ר' רפאל בכמה נושאים.

בינתיים מגיעים לדירה ר' שמעון, ואתו הרב עדס שהוזמן במיוחד לכנס, הגיעו לומר 'שלום עליכם'. נכנסים לרבנו, והוא מברך את כולם בברכות עד בלי די. רק בשביל זה דיינו...

הטלפונים מצלצלים, האולמות מלאים, צריך להגיע. וב-2:30 רבנו יוצא מחדרו ויוצאים לכנס.

הכינוס בפאריז

בדרך לכינוס נפגשים עם האדמו"ר והוא נכנס למכונית עם רבנו. והנה, לאחר נסיעה קצרה מגיעים לכנס שא"א לתאר במילים.

עשרות רבנים מפארים את ה'מזרח', ובאולם עצמו נאסף קהל עצום של אלפי איש, בלי עין רעה, והקהל כולו עומד על רגליו ובהתרגשות פורצת שירה אדירה של 'ימים על ימי'... וכך מתקבלים מרן והאדמו"ר.

מפלסים דרך ומגיעים למקומות. ההתרגשות גדולה. 'שלום עליכם'. כל רב ניגש ומקבל ברכה.

הרב עדס פותח ומדבר על גודל המעמד... ומזמין את רבנו לדבר.

רבנו נשאר במקומו ומדבר על חיזוק גדול באמונה ומזכיר את דברי הרמב"ם שכתוב 'לידע את ה". צריך 'ידיעה' וזה לא סתם 'אמונה'. ועוד מזכיר מרן את דברי הגמ' (שבת נ"ג ע"ב): מעשה באחד שמתה אשתו והניחה בן לינק, ולא היה לו שכר מניקה ליתן, ונעשה לו נס ונפתחו לו דדין כשני דדי אשה והניק את בנו. אמר רב יוסף: בא וראה כמה גדול אדם זה, שנעשה לו נס כזה. אמר לו אביי: אדרבה, כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית. והסביר מרן מדוע זה לא טוב? משום שאם היו צריכים לעשות כזה נס כדי שהאדם יכיר בהקב"ה, ולא הספיק להכיר את הקב"ה מהבריאה בעצמה, אז כמו שהרמב"ם אומר: 'סימן רע הוא לבעל הנס'. ואז המשיך רבנו בנושא צניעות, כמה צריך להתחזק. וכן מדבר על החינוך, כמה צריך להשגיח ולהשקיע. 'כחיצים ביד גיבור כן בני הנעורים'.

כאשר רבנו גמר את המשא, הרב בנישו מתרגם את הדברים לצרפתית. ומזמינים את האדמו"ר לדבר ולאחר שהאדמו"ר סיים מתרגמים את הדברים ומפנים כיסאות, כדי שהקהל יוכל לעבור על פניהם.

ר' שמעון מאיץ כי המטוס למנצ'סטר צריך לטוס ב-6:00 ואין זמן. האדמו"ר שואל את ראש הישיבה אם לשבת לבד ולקבל קהל, ורבנו עונה: הרי זה קידוש ה', כבוד שמים - תישאר.

רבנו קם ממקומו והאדמו"ר נפרד בלבביות מיוחדת, ומתנצל שלא יכול ללוות.

הנסיעה החמישית לצרפת ט"ו אלול תשע"ב

דברי רבנו בכינוס חיזוק – צרפת - ט"ו אלול תשע"ב

אתם יודעים שהקב"ה ברא את האדם - גוף ונשמה, גם גוף וגם נשמה. הגוף לא שוה כלום בלי הנשמה, והנשמה גם כן לא יכולה להיות בלי גוף, רק הקב"ה הרכיב אותם ביחד. עכשיו לגוף יש כללים איך הוא יכול להתקיים, וכך יש כללים לנשמה האיך היא יכולה להתקיים.

והנה הגוף צריך לאכול, לשתות, ולישון. אמנם כל הצרכים שהגוף צריך, אי אפשר שמישהו אחר יעשה בשבילו, אי אפשר שאחד יאכל בשביל השני, אחד יישן בשביל השני, וכן שאר הדברים, כל מה שהגוף צריך, אי אפשר ע"י מישהו אחר.

אבל ברוחניות - בצורכי הנשמה יש דברים שכן אפשרי ע"י אחר, למשל אחד יכול להוציא את השני באיזה מצוה, באיזה ברכה, ואפילו שהשני לא עושה את הברכה, בכל זאת הוא יוצא.

ולמה זה ככה? בגלל שהקב"ה הלא ברא את העולם, ורצה שכל אחד יוכל להתקיים, כי אם לא יתקיים, הרי זה כאילו לא ברא אותו, סתם לברוא?! ממילא ברוחניות יש לפעמים דברים שאדם לא יכול לעשות והשני כן יכול, אז הקב"ה נתן הקלה [עשה קולא] שאפשרי אפילו אחד להוציא את השני. אבל זה לא בכל המצות, יש דברים שכן, יש דברים שלא, ועל כמה דברים יש שאלה אם אפשר להוציא.

עכ"פ יש דבר אחד שאדם יכול לעשות גם כן בשביל השני והוא "לימוד התורה", יש מושג "יששכר וזבולון", כידוע שזבולון עסק בפרקמטיא ויששכר למד, ושתיהם ביחד השלימו אחד את השני, הוא השלים את הגשמיות שלו והוא השלים את הרוחניות שלו. דבר זה אפשרי. ולמה זה שונה משאר דברים? מפני שהקב"ה רוצה שהאדם יתקיים, ויש אנשים שלא יכולים לעשות ברוחניות לבד, אז הקב"ה ברא את האפשרות שמישהו אחר יעשה ויהי' גם לו. עכ"פ זה רק בדבר של "תורה", ולמה תורה, כי תורה זה דבר שאי אפשר שכל אחד יהיה תלמיד חכם גדול, כל אחד?! הרי יש אדם שלא מסוגל להיות תלמיד חכם גדול, אז הקב"ה נתן אפשרות לזכות ע"ז שמישהו אחר ילמד והוא יתמוך בו.

עכ"פ מה שעיקר האדם הוא בעצם "הרוחניות", ורק היות שבכדי שהרוחניות יתקיים אי אפשר בלי גשמיות, לזה ברא הקב"ה גוף. והגוף צריך לאכול, הגוף צריך לישון, ובזה רק הוא בעצמו, אבל ברוחניות עשה הקב"ה הקלה כדי שכל אדם יוכל להתקיים, ונתן אפשרות שמישהו אחר יעשה בשבילו וגם זה טוב.

ובמה עשה את זה הקב"ה, בדבר הכי עיקרי שבלי זה אי אפשר! למשל אדם לא יכול לחיות בלי אויר, לכן הקב"ה עשה שבכל מקום שאדם חי יש אויר. ויש דברים שהם לא כל כך הכרחי, אבל גם כן מאד מאד צריך, למשל מים, בלי מים גם כן אי אפשר, שום דבר לא יכול להיות בלי מים, לא רק אדם ובהמות, אלא גם צמחים לא יכולים בלי מים, הכל צריכים מים, אבל זה לא הכרחי כמו אויר, לכן זה פחות מצוי מאויר, רואים שמה שהכי נצרך, הקב"ה נתן לכולם.

ומה הדבר שאנחנו צריכים יותר מהכל כדי לחיות "חיי נצח" שזה התכלית של האדם, הרי התכלית של האדם זה לא לאכול ולשתות ולמות, ככה זה בהמה לא בן אדם! הרי הקב"ה ברא את כל הבריאה כולה בשביל האדם, לא בשביל הבהמות, רק הקב"ה ברא אנשים, ומה המעלה של אנשים, שהם למעלה... הם לא רק אוכלים ושותים ומתים, רק מוכן להם להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו, כמו שכתוב בספר מסילת ישרים, שזהו התענוג והעידון האמיתי שבכל העידונים, זה התכלית של בן אדם.

וכיון שבכדי להגיע לתכלית לא כל אחד יכול, עשה הקב"ה שיש אפשרות גם כן באופן זה - ע"י אחר, כי התכלית האמיתי זה תורה, תורה ויראת שמים, ובזה הקב"ה עשה שאפשר לזכות, כיון שזה התכלית, היקל הקב"ה שתהי' אפשרות.

כתוב בתורה אצל אברהם אבינו "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, ושמרו דרך ה' לעשות משפט וצדקה כאשר דיבר ה' על אברהם". והנה כידוע לאברהם אבינו היו נסיונות קשים כל כך שאין לתאר, הוא הלך בכל העולם וצעק נגד האלילים, נגד העבודה זרה, הוא צעק, וכולם כנגדו. והמלך של המדינה שאברהם אבינו היה חי, היה נמרוד, והוא גזר להשליך את אברהם אבינו לכבשן האש, והכבשן היה כל כך בוער שאפילו האנשים שזרקו אותו לתוך הכבשן כולם נכוו ונשרפו, ורק אברהם אבינו נשאר בחיים עפ"י נס.

א"כ עכשיו כשהקב"ה רוצה להגיד למה הוא אוהב את אברהם אבינו, למה מזכיר רק מה שהיה מצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה', ולמה לא מזכיר אני אוהב אותו בגלל שהוא מסר נפשו, אפילו להפיל אותו לכבשן האש, לא מזכיר את זה?

משמע שאף שזה בודאי דבר גדול מאד, אבל הרי חכמינו זכרונם לברכה אומרים שאברהם היה מגייר את האנשים, ושרה היתה מגיירת את הנשים, א"כ איפה הם כל הדורות האלה? מי יכול להתייחס ולומר שהוא נין של אלה האנשים שאברהם אבינו גייר אותם, והיכן יש אשה שיכולה להתייחס שהיא מאותם נשים ששרה אמנו גיירה אותם, איפה הם? אין! לא נשאר כלום! למה, כי הם לא ידעו את היסוד של חינוך. אם אחד מת נגמר, הבן שלו כבר חדש, לא קיבל מאבא שלו כלום! וככה גם הנשים לא קיבלו מהאמא שלהם, לכן עיקר התכלית היה החינוך, וזה מה שהקב"ה אומר שהוא רוצה שישאר מאנשים המשך, לא רק הוא, אלא גם יוצאי חלציו, הבנים הנכדים והנינים, וזה כי ידעתיו - אני אוהב אותו, למה למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, זהו התכלית.

ככה היה אברהם אבינו, שהוא ידע את היסוד של חינוך, אבל מה החינוך היום - כלום! וצריך לחנך לתורה ותורה ותורה, אין דבר אחר חוץ מתורה! אם אחד רוצה להיות מאושר, יַלמֵד את הבן שלו תורה, ואם הוא לא יכול ללמדו בעצמו, יראה ע"י רבי או ע"י מישהו אחר, אבל הכל תורה!

אנחנו מוצאים גם כן בכל הדורות את ההמשך הזה, ועד היום ברוך השם כלל ישראל קיים, למרות שהיו כל כך הרבה צרות, כל כך הרבה... אי אפשר לתאר מה שכלל ישראל סבל.

וגם בצרפת היה מסעי הצלב שעשו חורבנות ורצו לכלות את כלל ישראל, עד כדי כך כתוב שבעלי התוספות היו שם, ורבנו תם שהיה גדול הדור... ג"כ רצו להרוג אותו, ובקושי בקושי נמלט וניצול מהם .

עכ"פ אנחנו רוצים לדעת שבן אדם אם הוא רוצה להמשיך את הדורות, הוא צריך להמשיך אותם ע"י שילמדו תורה, להמשיך את הדור לתורה, לחנך את הדור לתורה לירא שמים, ואז אנחנו נהיה בטוחים שכלל ישראל לא יכלה, הוא ישאר וימשיך עד שהקב"ה יעזור שתבוא הגאולה האמיתית.

ומה כתוב בגאולה האמיתית "פיצחו הרים רנה, יער וכל עץ בו כי גאל ה' יעקב ובישראל יתפאר". הלואי שנזכה לגאולה האמיתית, וכולם יראו שכלל ישראל זה העיקר, ובימינו נזכה בקרוב לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה. וכל כלל ישראל, כל המשתתפים כאן, יתברכו בכתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים, הם וכל משפחותיהם, לכולם הקב"ה יעזור בכל טוב סלה.

מחשבת כותב - כאשר דיבר רבנו שעיקר האדם היא ה"נשמה", וראו כל אלפי המשתתפים עין בעין מסירות נפשו של רבנו, והרגישו כי "נשמת רבנו" היא המדברת אליהם... כמדומני שאין לימוד גדול מזה! (פרי חיים גליון קנד)

וכך כותב הגרמ"י שנידר שליט"א: הנה לפני כעשר וחצי שנים, בחודש אדר תשס"ב נסע רבנו לשלושה ימים לצרפת, לשלוש ערים, המה פריז, עקס לע בען, שטרסבורג. ובכל מקום היה כינוס גדול של בני המקום, ודיבר רבנו על החובה לגדל את הילדים "לתורה בלבד!" ולשנות את המושג המוטעה שהושרש שקודם ילמד הילד בגרות וכו' ואח"כ ילמד בישיבה קדושה, [כמובא בקונטרס המסע לצרפת].

וב"ה חפץ ה' בידו הצליח ונעשה שינוי גדול בדבר והוקמו ישיבות על טהרת הקודש בכמה מקומות , והרבה פירות מישיבות קטנות אלו המשיכו

בישיבות גדולות חשובות בארץ ישראל, וזכו להיות תלמידי חכמים גדולים המוסרים נפשם באהלה של תורה.

וכאשר עברו כ"כ הרבה שנים מאז, וכידוע שהיצר הרע לא נח ולא שקט, באו תלמידי חכמים גדולים ובראשם מיודעינו הגאון רבי יצחק כץ שליט"א ראש מוסדות יד מרדכי בפריז, וסיפרו לרבנו שלאחרונה נחלש הענין הנ"ל, וצריך לחזור ולהעיר את רוחם היקרה של בני צרפת לכך. והסכים רבנו לבוא ולעורר אהבתו הישנה.

ואני רואה הכרח להוסיף דבר אחד שסיפרה אז הרבנית ע"ה שכידוע כשנסע רבנו לצרפת בשנת תשס"ב שכבה על ערש דווי ממש, וסיפרה שכששאלה את רבנו למה נוסע וכי חושב שיוכל להפוך לצרפתים את הראש? הרי הם חושבים רק על בגרות ובגרות...

השיב לה רבנו: גם אני חושב שזה לא יועיל, אבל היות ויש כאלה שטוענים שזה יכול להשפיע, אני לא רוצה שכשאבוא לאחר מאה ועשרים שנה לבית דין של מעלה, ישאלו אותי היכן התלמידי חכמים שהיו צריכים לצאת מבני צרפת? ואם אשאל מה אתם רוצים ממני, יאמרו לי - כאן הזכיר את שמו הפרטי - למה לא נסעת לצרפת לחזק אותם, הרי הם היו שומעים לך ושולחים את בניהם לישיבות קדושות? ומה אענה על זה?...

ובשנת תשס"ב היתה אסיפת ראשי ישיבות קטנות לאחר הכינוס, ושאלו את רבנו אולי כדי להשפיע על ההורים לא לשלוח לבגרות, כדאי להתחיל בשלב ראשון רק מגיל 15, וכך במשך הזמן יוכלו להשפיע שישלחו כבר בגיל 13. והשיב להם מרן: בודאי שלא כדאי, וזה כל הצרה שחושבים שלימוד התורה בא אח"כ, ובאמת צריך להיות להיפך, הדבר הראשון זה "תורה". ימי הנוער הם ימים טובים, כי אז בן אדם קולט ונכנס לו, ואחרי זה, מה שהוא יותר מבוגר הוא קולט כבר פחות, והכל כבר פחות. והאנשים מבינים שבשביל השטויות צריך את ימי הנוער, וללמוד תורה טוב גם כשהוא כבר מבוגר. וזה לא נכון, כי צריך להתחיל כשעדיין צעיר, חנוך לנער עפ"י דרכו. דוקא כשהוא נער, צעיר, [ואחרי זה כשיהי' בן עשרים או עשרים ושתים אם מוכרח אפשר ללמוד עוד דברים], אבל הם עושים הפוך, כי היצר הרע הופך את השכל. ולכן בודאי שצריך להתחיל ללמוד אתם תורה לפני גיל חמש עשרה. כי עד חמש עשרה הוא כבר איבד שנתיים, רק להתחיל מיד אחרי הבר מצוה.

ואמנם בתחילה ההורים לא ירצו כ"כ, ויבואו רק אחדים, אבל אחרי שית־חיל, ויכנס יותר, וירא שזה טוב, כמו שהגמ' אומרת ביומא, שיאמרו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה. כי עי"ז ההנהגה של הילדים בבית היא אחרת, כי סוף כל סוף אלה שלא לומדים תורה גם ההנהגה בבית היא אחרת, הם פראים, הם קוראים לאבא... וכשיראו את זה כבר יבואו. ואפי' אם יהיה' הורה אחד שיעשה או שתים, במשך הזמן יהי' עוד אחד ועוד אחד, יראו שהילד הזה מתחנך טוב, אז יראו שזה טוב. [וכאשר אמר רבנו כן היה שמתחילה היו 2 נחשונים שבאותו לילה הודיעו רשמית ששולחים את בניהם לישיבה קדושה [הלא המה ידידינו הד"ר ר"י הרדי שיחי' וידידינו הר"ש פוליצ'ר שיחי', ומשם המשיך הלאה והלאה..]

בהיות רבנו כעת בדרך לצרפת ביקש מהגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א להזכיר בדבריו את הגזירה הנוראה שרוצים לחוקק באירופה על המילה, ואמר שזוהי "גזירה להעביר על הדת". ורבנו בעצמו לא הזכיר את הדבר, היות וכל מטרת נסיעתו היתה כדי לחזק את בני הנוער לתורה, ולא רצה לדבר על שתי נושאים, בבחינת תרי קלא לא משתמעי... [כך היה מובן].

וכאשר הזכיר הנ"ל לרבנו שלפני כעשר שנים בנסיעת רבנו לצרפת כתב מרן פוסק הדור זצוק"ל במכתב לכינוס, שרבנו נוסע במסירות נפש, הסכים רבנו שנסיעה זו בודאי בבחינה זאת...

והרי אחז"ל כל מצוה שמסרו ישראל נפשם עליה נתקיימה בידם, ממילא המסירות נפש הנוראה של רבנו בשביל לחזק את בני צרפת שיגדלו תלמידי חכמים אמיתיים ללא שום דבר אחר בראש, כמו שזעק בשארית כוחותיו "לחנך רק לתורה ותורה ותורה!" בודאי תעמוד לזכות שבאמת יתקיימו הדברים, ותחזור עטרת צרפת לראשה שהיו בה גדולי עולם, רש"י ובעלי התוספות, שמביא רבנו הרבה מה שכתוב בספר צידה לדרך שהיו אלפי בעלי תוספות, ומסרו נפשם על התורה. ע"ש, [והובאו הדברים בארחות צדיקים שער התורה כאשר הראנו הר"מ סחייק שליט"א].

ונזכיר כמה מהנהגות שהיו במסע

- הורה רבנו לכל המתלווים ליקח עמהם טלית ותפילין, על אף שהיה מדובר רק על מסע של יום אחד ולחזור בלילה הביתה. אמנם השאיר הטלית ותפילין באוירון, כאשר היה בדעה חזור לאחר כמה שעות.
- תפילת הדרך אמר בתחילת הנסיעה שהתחיל המטוס ליסוע על הקרקע.
- בתפילת המנחה בחדר צדדי שלא הי' בו ספר תורה, הורה לומר תחנון בלי נפילת אפים, ונשאר לעמוד.
- כאשר היציאה מצרפת היתה בעוד יום לא היה שייך להתפלל מעריב, והנחיתה היתה בארץ ישראל לאחר חצות הלילה, בכל זאת העדיף להתפלל על הקרקע אחר חצות, ולא תוך כדי טיסה.
- בבוקר כשחזר בירך הגומל בשם ומלכות.

[והנה אדם שבא מחו"ל לכמה ימים וחוזר לביתו, סובר רבנו שלא יברך הגומל בזמן שהוא בארץ כיון שזה נחשב באמצע הדרך, וכן נהג רבנו בנסיעותיו למסעי החיזוק לשבוע ושבועים, שלא בירך הגומל רק כשחזר הביתה. ונשאל רבנו על אלו שהצטרפו עכשיו במסע לצרפת וחזרו לארץ, ובאותו יום בדעתם ליסע לחו"ל, אם יברכו הגומל, ואמר שצריכין לברך, כיון שזה נסיעה חדשה. [ורק אם לא יכולים ליסוע לחו"ל בלי זה י"ל דהוי המשך אחד].

וכך הספידו הגר"ח מן שליט"א: אולם הדבר המופלא יותר, היא ההשפעה העצומה שהייתה לדבריו, בגלל עצם מציאותו. דוגמה אחת לזה, מיני רבות, זכורני בתקופה שהייתי בצרפת, ומרן החל אז את המסעות שלו לבני חו"ל, הוא הגיע לצרפת, ושם התכנסו אלפים, ביניהם רחוקים ממש, ומרן דיבר בפניהם, ותבע מהם לעזוב את לימודי המקצוע, לפתוח ישיבות קטנות על טהרת הקודש, ללא שום לימודי חול, ולהקדיש את בניהם לתורה. ובעקבות דבריו התחוללה מהפכה בצרפת, נפתחו ישיבות קטנות, ואנשים החלו לשלוח את בניהם לישיבות.

מי שמכיר את מציאות החיים בצרפת, מבין כמה דבר זה מופקע, שאדם לא ישלח את בנו ללימוד מקצוע. אצל הצרפתים, ההשכלה, ורכישת מקצוע, הצורך להיות "מסודר בחיים", הוא יסוד המציאות. והנה אנשים שמעולם לא ראו את מרן זצוק"ל, ביניהם רחוקים שאפילו לא שמעו עליו, ובכמה מילים ספורות ששמעו ממנו, הפכו את המציאות שלהם, להקדיש את בניהם לתורה. איך אפשר להבין דבר כזה?

ההסבר לזה, שכל יהודי יודע שהוא חי בעולם הזה, בשביל להכין את עצמו לעולם הבא. אבל בפועל, אדם חי את מערכת החיים שלו, מתוך שייכות לעולם הזה, מי יותר ומי פחות, ואדם שקוע בצרכיו ורצונותיו.

אבל מרן, כאן בעולם הזה, היה בן העולם הבא, העולם הזה לא נגע בו כלל, הוא חי כאן, והיה נמצא בעולם האמת, בפרישותו המוחלטת מכל הבלי העולם, הוא חי באופן מוחשי את עולם הנצח. המציאות האמתית היחידה אצלו, הייתה תורה ומצוות. וכל ענייני העולם הזה, היו חסרי משמעות עבורו.

כאשר אדם פוגש מציאות כזו מול עיניו, זה מזעזע אצלו את מערכות החיים. הוא פתאום תופס שכל הרצונות שלו, כל החשבונות שלו, וכל מה שנחשב בעיניו לצרכים, במבט של חיי נצח, אין בזה כלום. כשראו את מרן זצ"ל, כל אחד הרגיש בעצמו בחוש, שכל מה שמעסיק אותו בחייו, אין בו ממש, ומה שנראה לו טוב, זהו הבל כפשוטו.

באותם רגעים, שיהודי צרפת עמדו מול דמותו הקטנה והכחושה, שהקרינה קדושה ועולם של נצח, אז כל מערכת החיים שלהם, שאדם מוכרח להיות "מסודר" בעולם הזה, עם פרנסה והשכלה, בטלה באחת. השקר וההבל של העולם, היו מוחשיים להם, והם הרגישו בחוש, שמה שעיניהם רואות, אלו החיים האמתיים, שכך צריך לחיות. אז באו הדיבורים המועטים ששמעו מפיו, והראו להם את הדרך הנכונה, ושינו אצלם את כל מציאות החיים, להקדיש את בניהם לתורה.

לא ספק המהפכה הגדולה ביותר שהצליח מרן זצוק"ל לחולל בארצות הגולה, היתה ברחבי צרפת, שמאין ממש הוא בנה בעשר אצבעותיו עולם מופלא של קהילות יראות ושלמות לעבודתו יתברך. בשיחה מיוחדת מפריז מתאר הגאון רבי יצחק כץ שליט"א ראש הישיבה והמוסדות יד מרדכי בפריז את הקשר של קיימא:

איך החל הקשר שלכם עם מדן זצוק"ל? - תהינו בקול.

אמנם לא זכיתי ללמוד אצל מרן זצוק"ל בישיבת פוניבז', אך הקשר שלנו החל עוד כשהייתי בחור צעיר וראיתיו מגיע מידי בוקר לכולל האברכים פוניבז', והוא הגיע למסור שיעור במשניות בכולל, ואז כבר שמעתי שרבים הסתקרנו מדוע בחר מרן הרב מפוניבז' זצוק"ל דוקא בו כמי שיכהן בראשות הכולל הנודע, הוא השיב ואמר - "כשהכרתיו נוכחתי לראות שזוהי גדלות כמו של מרן החזון איש בצעירותו".

לאחר נישואיי הקשר התחזק, כשמרן זצוק"ל כיבד את חמי שחמותו היא הצדקת ומצילת היהודים הנודעת מרת רעכל שטרנבוך משוויץ שהוא הוקיר. ואספר דבר מענין שנוכחתי בשנת תשל"ג כשמרן זצוק"ל בא לבקר את חמי הרב רוטנברג בשבתו בירושלים, והם ישבו שלוש שעות ודיברו בלימוד בענינים שונים, ולאחר מכן ראיתי שחמי זצ"ל מלווה את מרן עד לפתח ביתו ולא הסכים להיענות לבקשותיו לחדול מכך. כשהוא שב שאלתיו, מה ראה לנכון לעשות זאת ולא די היה ללוותו עד פתח הבנין, ואז השיב לי חמי - דיברתי עמו שלוש שעות, ונוכחתי כי הוא יודע כל התורה כולה, ולכן מפאת כבוד התורה ליוויתי עד דלת ביתו.

לבקשת הרי"ז וויס שביקש ממרן הגראמ"מ שך זצוק"ל שיפציר בי שאסע לצרפת לסייע בידי חותני, הלך הקשר והתחזק כשאני נועץ בו בכל הנקרה בדרכי כאן בצרפת.

כשמרן הגראמ"מ שך זצוק"ל נחלש מעט, שאלתי את הגר"י גרשנוביץ זצוק"ל, שהכרתיו עוד כילד שדרתי בשכנות אליו בשיכון אגו"ש בפ"ת, את מי עלי לשאול שאלות סבוכות הנקרות בדרכי, ואמר לי שאלך למרן הגראי"ל זצוק"ל שהוא אדם גדול באמת שיוכל לסייע בעצותיו, ומאז באתי אליו

ונקשרתי עמו, ומאז כל מה שעשיתי כאן היה במדויק לפי הוראותיו, אפילו שהיו בהן דברים לא פופולריים.

■ **מדוע אכן מדן זצוק"ל ניאות להגיע לצרפת חמש פעמים?**

לאחר הנסיעה הראשונה שהיתה לו עם יבלחט"א כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א בשנת תש"ס, ראיתי כמה השפעה יש לו במידת האמת שבו על ליבות הצעירים בכל אתר, ופניתי אליו בבקשה שיבוא אף אלינו לצרפת כי צריך לחזק הרבה את היהדות בארץ, והוא התבטא ואמר - עכשיו לא אבל אני אבוא... אני חשתי כמי שמילותיו מדודות שנאמרו הדברים בצורה כמו הבטחה, ושמחתי וחיכיתי שיתבצע הדבר.

ואז באדר תשס"ב הוא הגיע לכאן, והנהיג לראשונה בצרפת את המחויבות של יהדות צרפת לאותיות פורחות באוויר שהצעירים יתחילו ללמוד רק לימודי קודש. ואספר שעד לאותם ימים כשדיברנו באסיפת רבני ומנהלי המוסדות, שמרן זצוק"ל חפץ להנהיג זאת, היו כמה שאמרו שאין הדבר מציאותי כלל, כי כל אחד רוצה שלבנו יהיה 9 שנות לימוד ובגרות, ולא יתכן שלא ילמדו עד גיל 15 לימודי חול. אז נשלח רבי זאב קוקיס שיסביר המציאות המו־רכבת למרן הגראי"ל, אך הוא בנחרצות לא זז כמלא הנימה, ואמר שאחר גיל בר מצוה אם לומדים לימודי חול זוהי מציאות אחרת. וכך לבקשתו שינינו המצב שישיבה קטנה תתחיל בגיל 13 בלימודי קודש בלבד, והיו על כך מהומות, מהם כאלו שלא מחלו לי שנים על כך, ואמרו שאם ילדיהם לא הצליחו זהו באשמתי. כך חולל מהפכה של ממש בחינוך הדור הצעיר.

בפעם האחרונה שהיה כאן אחרי חמש פעמים שביקשתיו שיבא, היה זה באלול תשע"ג בחודש אב נתן את הסכמתו והתחלנו לארגן זאת. היה ויכוח גדול איך לארגן הכל במהירות. לקחנו אולם גדול אך בבוקר הנסיעה לפתע הוא לא חש בטוב ואמרו רופאיו שלא יסע, כשרק רופא אחד אמר שיכול ליסוע. מרן זצוק"ל אמר שיילך לנוח ועוד שעה יחליט כשיקום ממנוחתו. וכשקם אמר מיד שנוסעים למטוס. הוא הגיע תשוש עד כדי שהכנו מיטה ליד האולם, ולפתע כשהחל לדבר לא ראו עליו דבר, והוא חזר באותו לילה לתפילת ותיקין במעונו. והאמת שהיתה כה חדורה אצלו פעלה בליבות השומעים וחלחלה לנשמתם.

■ **ומדן היה זה שהציע לפתוח את כל הישיבות בקהילה בפריז?**

אכן בשנת תשמ"ה היתה לנו ישיבה קטנה שלמדו בה תחילה מעט לימודי חול בערב ולאחר מכן בהשפעתו למדו בה רק לימודי קודש. ובאחת השנים בכתה האחרונה שגמרה היו ילדים בני 16 שנבחנו לישיבת קול תורה והפ־ליאו בידיעותיהם, ואמר עליהם שהם כמו תלמידים בירושלים, והועבר הדבר למרן זצוק"ל. אז הורה לי שאם כך אפתח ישיבה גדולה. אמרתי לו שלא בטוח שאצליח למצוא בחורים. אמר לי: 4-5 בחורים יהיו, זה מספיק! וכך הווה נרשמו בדיוק 5 בחורים וכך נפתחה הישיבה הגדולה.

הוא ליווה את כל אורחות הישיבה, בתחילה שלח אלינו את הגר"י פרצוביץ שליט"א שיכהן כראש ישיבה, ולאחר מכן הגיע הגאון רבי אברהם יצחק ברזל שליט"א, ולאחר מכן הוא שלח את אחד מתלמידיו הקרובים הגאון רבי חיים מן שליט"א שכיהן שנים כראש הישיבה.

אף בענין חינוך הבנות היתה בגרות שכולם עושים, והיה נידון אם לעשות כרגיל, והוא הורה שאין לעשות כן, כי יש בכך חינוך לע"ז ואינו צנוע. עוד הורה שלא ילמדו כן כי ההורים ירצו שיצליחו יותר וידאגו שדוקא כן ילמדו זאת. זה הקשה עלינו להשיג הבגרות הטכנית לבנות, וזה גורם שרבים שלמדו אצלינו הלכו לבסוף למקום אחר.

בשנים האחרונות אנו במצב כספי לא קל, ושאלתיו אם לקצץ מעט במוסדות הקהילה שהרי יש לנו 10 מוסדות מגן ילדים ועד כוללים לאחר הנישואין במגמות שונות, ולא רצה לענות. ובפעם האחרונה כששאלו אמר 'לי הכסף ולי הזהב נאום ד'. וכך מרן זצוק"ל במידת האמת שהיתה טבועה בו ובקדושה שניבטה לכולם, זה גרם אף לרחוקים להתקרב ממש ליהדות.

■ **זכות לכם סיפוד מופלא שראיתם בגדלותו?**

כשהיו לנו הקשיים עם אחד הרבנים שהתנכל לשחיטה המהודרת, באלול תשע"ב הראו לשר התורה מרן הגר"ח שליט"א שאותו רב כתב ספר על במשותף עם בישוף של אחת הערים הגדולות בצרפת ובו דיאלוג דתי בין הדתות, ואמר שיקחו כמה רבנים שיבדקו זאת וישלחו להכרעת מרן הגראי"ל.

ואכן הוא כתב מכתב חריף כנגדו, והגר"י אפרתי שליט"א בא לקחתו כדי להחתים מיד את מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל שהיה בחוליו. אך באמצע הדרך ביקשו מבית מרן זצוק"ל מהגר"י אפרתי שיחזור מהר לבית מרן זצוק"ל שביקש ממנו בחזרה את המכתב וקרע זאת.

שאלו הגר"י: ומעיקרא מאי קסבר?!

ואז ענה שהיות ושמע ממקורבו שיש לו קשר עם הנצרות, "אני חושש שזה יפריע למרקם של היהודים עם הנצרות ויסכן את היהודים, ולכן אינני רוצה לכתוב מכתב שיכול להזיק ליהודים". שאלו הגר"י אפרתי, ומה יהיה עם קהילת הגר"י כץ? - ואמר שאל לנו לחשוש כי הקב"ה יפיל אותו...

ואכן לאחר זמן קצר, לפתע הגויים היו אלו שרצו לפטר אותו, וזאת לאחר שמצאו שבספריו הפילוסופים הוא הפר זכויות יוצרים וקניין רוחני לאחר שהעתיק מספרים אחרים ועשו הצלבות וגילו שאין לו תואר פילוסופי כלל והוא מציג עצמו כבעל תואר אקדמי גבוה, ולכך דרשו ממנו שיתפטר מהרבנות! באופן נורמלי, לא היה הדבר נשמע כלל, אך בחסדי שמים, באותו זמן פיטר הנשיא את שר האוצר שלו בעוון שקר, ואז אמרו כולם שאם שר העוסק בממון פיטרו אותו על עוון שקר, מי שעוסק ברוחניות ואמור לסמל דוגמא אישית על אחת כמה וכמה.

וכולם התפעלו עד כמה צדקו דברי מרן זצוק"ל שאמר שהקב"ה יפיל אותו.

ליאון - צרפת

בנסיעה הראשונה שארכה כשלש שעות נסיעה ממרסיי לליאון, מספר מרן זצוק"ל בתוך כדי נסיעתו על עדותו של רבנו יחיאל אבי הרא"ש שהעיד לאחר פטירתו שיש לו רשות לבא כל ליל שבת לקדש בבית, כמו שכתוב על רבי הקדוש, ורק כדי שלא לבייש אחרים אינו עושה זאת...

למרות שליאון הינה עיר קטנה ופשוטה, ולא ציפו שיהיו המונים בה כביתר ערי צרפת, ההפתעה היתה גדולה כשאלפים ממש באו והתכנסו בכדי לשמוע את דבריו של מרן זצוק"ל, וכולם רצו לחזות בפני קדשו, ולשמוע מה מביא גדול דור לנוע עד לעיירתם הקטנה.

רב המקום הג"ר יחיא טובול שליט"א מקבל את רבנו בברכה, ומזינו לדבר בפני האלפים שבאו לשמו את דברותיו, ומרן מדבר על הדשאים שנשאו ק"ו למינהו מהאילנות, ועל ברית המלח עם המים שלא רצו לרדת למטה וקיבלו בתמורה את ניסוך המים וברית מלח שיוקרב על כל הקרבנות, אפילו שאינו הרבה, משהו בסיוע לכבוד שמים די להם, ועלינו ללמוד מכך כמה חשוב להרבות כבוד שמים, בשיעורי תורה, בשמירת המצוות וגדרי הצניעות .

הרב מתרגם את הדברים לשפה הצרפתית, והדברים מתקבלים על הלב ומחוללים את הבלתי יאומן, אצל יהודים שלא הבינו דיים מהי תורה, לפתע התורה בערם בנפשם, זה החל ללכת לשיעור תורה קבוע, אחר שלח את ילדיו לראשונה לחינוך תורני טהור, ורבים הבינו שיש ליצור מהפכה תורנית אמיתית.

אך את עיקר הביקור שחולל מהפכה של אמת זכו בני הקהילה בביקורו השני של מרן זצוק"ל בעירם בשנת תשס"ו.

בטרם יצא מרן למסע החיזוק, היו מי שבאו לחדרו ותמהו: לליאון? נכון, קהילה חשובה. עם זאת, נחוצות פרופורציות. צריך לקחת בחשבון גם את מגבלות הכוח הפיזי, ובשל כך לשקול סדר עדיפויות. אך מרן זצוק"ל שלח בשואל מבט חודר, כשחיוך חומל על שפתיו - לפני עשרות שנים שיגר הגר"י חייקין זצוק"ל את תלמידו הג"ר צבי פדידה שליט"א לפתוח בית ספר בליאון. אחרי עמל רב, בתום מסע הפצרות בלתי פוסק והתדפקות על שערי הלבבות, ראה ברכה מסויימת בעמלו: הוא הצליח לרשום ילד בודד!

'בשביל ילד אחד לפתוח בית ספר?' - תמה באוזני רבו. 'בוודאי' - השיב הגר"י חייקין. לא רק לפתוח בית ספר, לא רק לפתוח כתה. פעמון בית הספר יצלצל להפסקות. בית ספר של ממש. בשביל ילד אחד! אבל, ראשיתך מצער ואחריתך ישגא מאוד...

'ליאון' - הוסיף מרן - 'היתה במרכז מעייניהם של גדולי ישראל שעסקו בהצלחת יהדות המזרח. צריך לפעול, אפילו בשביל ילד בודד. אבל כשה־גענו לליאון, גם מבחינה כמותית נכונה לנו הפתעה נעימה. גדולת כמות. רבת איכות.

בתיה של ליאון, לפחות באזור שאליו הגיע, דהויים ואפורים. הכל נראה כקופסאות של מגורים, ובתוך כל מגירה מתרחשים חיים. הכניסה לבית הכנסת של הגאון רבי יחיא טובול שליט"א - הדיין דמתא והרוח החיה בקהילה, דחוסה ופקוקה. שיירת המכוניות חוסמת את הרחוב בחסות המשטרה, וההמו־נים נדחקים. בעוד זמן קצר, אחרי תפלת מנחה, נגיע אל האולם המרכזי.

האולם מלא מפה לפה. כאלפיים בני אדם, גודשים את חללו. וילונות כחולים נעימי מראה, מנסים להשרות רוגע. עשרות ספוטים בעלי תאורה חזקה, מנסים להאיר בעצמה. קל מאוד להבחין שהמקום מואר באש הנש־מות. עשרות ילדים שוכבים שרועים לצד הבמה, מגביהים מבט לעבר מסכי הענק. גם זו דרך להצליח לראות. באולם הסמוך שהפך לעזרת נשים, מספר גדול ביותר של נוכחות. העינים נשואות אל הבמה. שקט יורד על האולם.

הקול מנסר. אחר כך יתרגם הרב טובול את הדברים. אבל עכשיו, כשה־דברים נאמרים בלשון הקודש, איך הם מבינים? מדוע אינם מסירים לרגע את מבטם? אולי זה הצמא האדיר? שמא כך נראית כמיהה למטרייתם של גדולי ישראל? אולי הם פשוט האזינו לשפת הלב המרגיש, לב של כלל ישראל, שפועם גם בשפתם? בחוץ יורד גשם מזרזף שהופך את האבק לעיסה דביקה. קבלת עול מלכות שמים. קהילה שלמה בערה באש הנשמות, באש של אהבה, באש של "אחד". וכשהקול הזה בוקע מאלפי גרונות ועולה כלהבה ממעמקיו של כבשן, זה נצרב על לוח הלב. גם אם כבר היית בנסיעות קודמות וכבר צפית במעמדים, רטט חולף בגיווך...

היום החדש, עם הנץ חמה, ימצא את מרן זצוק"ל בכולל של הרב מגנוז, בבנין הת"ת של ליאון. במעמד הדיין דליאון וראש ישיבת עקס-לע-בן - הגאון רבי יצחק וויל שליט"א שבא לליאון בראשות תלמידי הישיבה, 'שיהיו עיניהם רואות', נשא מרן זצוק"ל דברים כדרבנות. בעקבות בעיות שהעלה מנהל הת"ת לדיון, החל מרן זצוק"ל לנקז את הפצע. הוא חיטא את הנגע, בתביעות נוקבות: 'אם ימצא בך ערוות דבר ושב מאחוריך', שכינה נמצאת בקהל ישראל. 'בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך', אבל אם ימצא בך, חלילה, ערוות דבר, ושב מאחוריך. כאשר הקב"ה נמצא, ישנה

הארת פנים. כאשר הקב"ה נמצא, ישנה הארת פנים. כי באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד, ורחמים וחיים ושלום. אך אם חלילה יש הסתרת פנים, אם אנכי אסתר אסתיר, עלולות ח"ו לבוא כל הצרות. אם 'ושב מאחוריך', זה הסתר פנים נורא. אמנם נסתרות דרכי ההשגחה. אנו לא יודעים את מהלכיו. אבל אם השכינה מסתלקת, עלולות לבוא ח"ו כל המחלות הנוראות, כל הצרות הקשות.

כיום כעבור 12 שנים מאותו ביקור, אנו נועדים לשיחה מקיפה עם הגר"י טובול שליט"א שאומר לנו מצפונות הלב - 'כבר אז בסיום הביקור חשתי, כיתר ראשי הקהל כאן שצריך לעשות משהו, ואסור שביקור שהביא להתעלות כזו, ימוג עם היומיום, זה יהיה 'בל תשחית' רוחני. אנחנו יוד־עים שיש לליאון כח רוחני פוטנציאלי. אם זכינו לבקור חיזוק נדיר כזה, זה מחייב אותנו להוציא את הכח הזה לפועל. הבקור הזה פשוט הותיר אותנו בעלי חוב. חשנו שעמדנו מול תובע, שהותיר בידנו שטר לפרעון. זו התחושה ששררה בהנהגת הקהילה. ואז התפללו וייחלנו שנצליח להקים כאן מקום תורה - כולל אברכים מהסוג שאין להם בעולמם דבר, זולתו השאיפה לצמוח גדולי תורה. אלא שאז היו לצערי חסרים בליאון בתי ספר יהודים. לדאבון לב, המציאות בצרפת היא שילדים יהודים לומדים בבתי ספר של נוכרים, ולאחר מכן הם באים ללמוד יהדות. מיותר לפרט את הבעיתיות.

■ **ומה קורה כיום שנים לאחר מכן?**

הגר"י טובול: מהפכה אמיתית במלאמ ובן המילה, כיום ליאון היא עיר גדולה לאלוקים, שיש בה ארבעים בתי כנסיות, וכמעט 20 מקואות, יש בה ב"ה שלשה בתי ספר שאחד יש בו כ-1300 תלמידם, והאחרים כ-500 ילד, והעיקר שנענינו לבקשת מרן זצוק"ל להקים ישיבה קטנה על טהרת הקודש שבה כארבעים בחורים. ואף זכינו להקים את משאלתו המיוחדת של מרן לייסד כוללים לאברכים שישקיעו כל מרצם בעמל התורה, ויש לנו כיום בליאון ארבעה כוללים שבהם עשרות רבות של לומדי תורה יומם וליל.

■ **ואיך השפיע הדבר על המון העם?**

הגר"י טובול: אני יכול לומר כמי שהיה מאחורי אלו שאירגנו את המסע לליאון, שאותו מסע עשה התעוררות נוראה בעצם מה שהוא בא, אני חייב לומר שאיש מעמנו לא ידע כמה יהיו בכנס שאליו הוא הגיע לדרוש בפני העם, כי לא הכירו אותו רבים, ולהפתעת כולנו היה מעמד שהיו בו כ-3500 איש ששמעו דברי קדשו, והיה זה דבר פלא, לראות את ההמונים שבאו בתשוקה לקבל מסר, וזכיתי לתרגם את דרשתו, וכמה התרגשו לשמוע מילים חודרות ואמיתיות על 'ישמח חסיד במעשיו', בהביאו את דברי חז"ל שהמים התחתונים רצו להיות עליונים, והאריך בקירבת הברואים לבוראה, וק"ו בני אדם שמתקרבים רק בכח התורה והמצוות.

מה שפעל ביקורו, שרחוקים מאד באו לשמוע את דבריו והתעוררו מכך, לא היה לי קשר עם כל אחד לאחר מכן, אבל נוכחתי שזה יצר כאן מהפכה של התעוררות ורצון להשתפר. הכירו הכל שיש מדרגה עליונה של התורה הקדושה, וייסוד הישיבה הקטנה על טהרת הקודש היתה באותה שנה רק בזכותו, ולא הרחק מכאן בעקס-לע-בעז נוסדה הישיבה ע"י הגר"י וויל בזכותו, שבה לומדים כחמישים בחורים.

הוא עורר בכך את המון עמך ישראל להבין שיש תורת אלוקים, ובאו הנה מכל הסוגים, והיו בפורת יוסף אנשים שהמשטרה לא נתנה להם להכנס מפאת הסכנה לאולם, והם צבאו על הדלתות להקשיב לכל מילה, וזכיתי שמרן זצוק"ל היה בביתינו.

ואספר סיפור מופלא שיעיד על גדלותו של מרן, היה מתוכנן ביום נסיעתו לפריז שיעבור דרך ביתי לארוחת בוקר, ולפתע אחרי התפילה ניגש אלי מקורבו ר"ש גליק באומרו, שהזמן התאחר והם מצטערים שאינם יכולים להספיק להגיע לביתי, כי חייבים לטוס כבר.

בהשגחה מופלאה כשאני יוצא אני מבחין במרן יושב במכוניתו, ושלא כדרכו חלון הדלת פתוח, אמרתי לו שהרבנית שלי הכינה ארוחת בוקר מיוחדת ותשמח מאד בבואו, כששמע זאת מיד אמר - לא יתכן שהרבנית תטרח לחינם, חייבים להגיע שלא לצערה, ואכן נכנסו וטעמו ואכלו כשמרן לא טעם דבר כמובן.

■ **מה הביא הביקור המיוחד כיום לאחר שנים רבות באוירה של ליאון?**

הגר"י טובול: יש לנו בחורים שעולים ארצה ללמוד בישיבות המובחרות, מידי פסח ותשרי, אנו עושים כאן ישיבות בין הזמנים שבהם עשרות רבות של לומדים, וכי היה הוה אמינא שיהיה לנו דבר כזה לולא הביקור של מרן?!

מבין 50000 אלף יהודים שיש בליאון, יש לנו חמשת אלפים שומרי תומ"צ לפחות שכולם שומרי שבת ומצוות, ובשכונת 'לורבן' הדבוקה לליאון, האוירה שם של חיי יהדות תוססים, כשאלפים הולכים לביהכ"נ ושומעים שיעורי תורה ב-15 מקומות שונים.

הוקם אף סמינר בית יעקב לעשרות בנות המתחנכות ברוח ישראל סבא. והעיקר היא מהפכת התורה, שבארבעת הכוללים שיש לנו יושבים כמאה אברכים על התורה יומם וליל והם נזר הבריאה כאן.

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטין זלל"ה: הנסיעה לליון אמורה היתה להיות כשעתיים נסיעה, אך הזמן התארך והתמשך עד לכמעט ארבע שעות של נסיעה, כשאני זוכה לשבת עם רבנו מאחור, ור' משה בנו יושב מקדימה. קצת זוכים לשוחח ולשמוע דברי אלקים חיים מרבנו, קצת סיפורים על ר' יחיאל אבי הרא"ש, ועל המובא שר' יחיאל העיד לאחר פטירתו שיש לו רשות לבוא כל ליל שבת לקדש בבית, כמו שכתוב על רבי הקד', רק כדי שלא לבייש אחרים לא עושה את זה, ועוד על הב"י איך זכה לכזה חיבור. נוסעים ונוסעים ולא מגיעים, אך הקב"ה ברוב רחמיו זיכה אותנו סוף סוף להגיע.

ליון היא עיר ישנה ופשוטה, מגיעים לביהכ"נ לתפילת מנחה. צפוף, בלאגן, צעקות ודחיפות. בקושי אנו נכנסים, ומתפללים מנחה. אחרי התפילה ברכה קצרה לילדים. וממהרים לעבר האכסניה. נחים. ארוחת ערב. וממהרים לצאת לכנס באיחור של שעתיים.

והנה לא להאמין. כ"כ הרבה אנשים, כאלפיים גברים, וכן בעז"נ. ממש לא להאמין. לחשוב שבשבוע שעבר היו טלפונים שבהם דנו האם כן לנסוע לליון או לא, כי אמרו שאין שם אנשים, מקום קטן, והנה בס"ד כ"כ הרבה אנשים ונשים הגיעו לכינוס. אשרי עין ראתה מעמד כזה בגלות הנוראה.

רב המקום, הרב טובול, מדבר כהקדמה ומזמין את רבנו. גם היום ראש הישיבה יושב כשאני מחזיק לו את המיקרופון. היום רבנו מדבר על הדשאים שנשאו ק"ו למינהו מאילנות, ועל ברית המלח עם המים שלא רצו לרדת למטה וקבלו בתמורה ניסוך המים וברית מלח שיוקרב על כל הקרבנות. אפילו שזה לא הרבה, אבל משהו בסיוע לכבוד שמים ע"י מעשה מצוות כבוד שמים מספיק להם, וכמה אנו צריכים ללמוד מזה.

האדמו"ר מדבר שוב כאתמול, להתחזק בחינוך ושיעורים. לאחר מכן מתקיימת תפלת מעריב. ראש הישיבה עייף. אנו חוזרים מהר לבית האכסניה, שנראה כמו ארמון.

בשעה 1:00 בלילה הולכים לישון עד 5:30. לאחר שקמים יוצאים לתפילה בנץ אצל הרב מגנוז, אח של הרב מגנוז מאור החיים. מקום תורה יפה שם לומדים כ-40 אברכים בכולל שלו. תפילה מכובדת ויפה, ברכת כהנים באהבה.

לאחר התפילה דיבר מרן בחוזק רב על חינוך, איך התורה משבחת את אברהם אבינו 'כי ידעתיו', הקב"ה אוהב אותו על החינוך שחינך את בניו אחריו, ולא מחמת מסי"נ למען שמו יתברך. ואיפה כל הגרים שעשו אברהם ושרה? אלא עונה רבנו: אף אחד לא ידע את הסוד של חינוך, שיש להמשיך בילדים הלאה, רק אברהם אבינו המשיך בחינוך ויצא יצחק, יעקב, שבטים...

לאחר מכן דיבר מרן על החיוב להתחזק בצניעות. והציבור התרגש עד מאד.

כאשר סיים, המשיך מרן ראש הישיבה לעבר הילדים הקטנים שבאו במיוחד ביום חופשתם לקבל ברכה, ורבנו דיבר עמם על כך שצריך לברך ברכת המזון בכוונה.

לאחר מכן מיהרנו אל עבר ביתו של הרב טובול. ר' שמעון לא מסכים שניכנס, כי נאחר למטוס לפאריז. הרב טובול מתחנן: מה עם הצער של אשתי?... אפילו לחמש דקות... ורבנו פוסק: ניכנס. צריך להתחשב באשה.

נכנסים, שותים קפה וטועמים משהו, ולאחר מכם מודים לבני הבית וממהרים אל בית האכסניה אורזים חפצים ונוסעים מהר לשדה התעופה, כי חייבים להתרומם עד 9:00 באוויר, כי רק אז השמים פתוחים לטיסה.

בני ברק יצ"ו כ"ט אב תש"ן

הנה כפי מה שראיתי מהדותא דכבוד ראש ישיבת עקם לע בעז עלה כת"ר ה' במעלות התורה והיראה ע"י יגיעה ועמלה של תורה וע"ז הוא זוכה ומזכה את הרבים בעיר ליאון אשר במדינת צרפת ומרבה מהרה ביש־ראל ע"י הפצת אורה של תורה ויראה במדינה ההיא אשר לדאבוננו בשנים האחרונות ירדה פלאים ובודאי מצוה גוררת מצוה וזכות מצוה זו תעמוד לו להומיף חיילים לתורה ויראה כרצון אבינו שבשמים החותם בברכת כל מזב להוגי תורה ועמליה ולכל ההולכים בדרך ה'

אהרן יהורה ליב שטינמן. (הסכמה לספר מראות ישרים)

אחד מיעדי הביקור המוצלחים של הגרא"ל והאדמו"ר מגור בצרפת היה ללא ספק הביקור בליאון-צרפת. הרב יחיא טובול, רבה של העיר וחבר מועצת מרכז רבני אירופה מספר ' על ליאון היהודית שלהערכתו לא תחזור להיות אותה עיר: "אני מרגיש היום, ערב חג השבועות, תחושה עזה של התעוררות בקרב רוב בני הקהילה המקומית, שכוללת למעשה עשרות אלפי חברים". "אם כי", הוא מסייג, "חברי הקהילה הם המיעוט בקרב יהודי המקום". "אחרי הביקור אני מזהה רצון עז להתקדם ביהדות". "התקרבות למצוות לא ניתן למדוד בשבועיים, אבל למרות זאת השאירו לי עשרות רבות של חילוניים מסרים בתיבה שלי כי הם רוצים להתעניין בצורה זו או אחרת בדת, וזאת בעקבות הביקור שהותיר בהם רושם עז. עם חלקם כבר יצרנו קשר, וחלקם אף החלו להגיע להרצאות".

הרב טובול ממשיך: "ברגע זה אנחנו אני יוצא מפגישה עם אחד מראשי המוסדות התורניים של ליאון לדיון שנסוב על השאלה איך לייצא את ההתעוררות לכלל הציבור, בכדי שרוח התורה תשלוט בכל השכבות".

הרב טובול אומר כי בימים אלו הוא מיישם אחת מבקשות הגראי"ל שטינמן: הקמת כולל על טהרת הקודש. גם מקודם לכן היה בעיר כולל, אבל האברכים שלומדים בו עוסקים גם בפעילות חינוכית. "עתה אני מקים כולל שבו רק ישבו וילמדו מהבוקר עד הלילה וכל מחסורם יהיה על כתפי הקהילה". הוא מגלה: "בשבוע האחרון חזרתי מביקור של מספר ימים בארץ בהם הודיתי לגראי"ל שטינמן ולאדמו"ר מגור על החיזוק הגדול שעוברת הקהילה. הגעתי לבית הרב שטינמן ואמרתי לו לא שיערנו שהביקור יעזור כל כך. בהערכות שלפני הביקור סברנו שיגיעו לאירועים מקסימום 800 איש, שזה כולל גם אנשים מחוץ לקהילה, והנה למעמד קבלת הפנים הגיעו לא פחות מ-5000 איש. כאשר השוטרים הרבים שעמדו בחוץ לשמור על המעמד אמרו לי אח"כ כי מנעו בכוח את כניסתם של לפחות עוד כ-3000 איש. בס"ה 8 אלפים. כל זה למרות שלציבור נודע דבר המעמד רק 5 ימים קודם לכן.

לסיכום אומר הרב טובול: אנחנו מקווים לייסד מוסדות תורה "כמו בבני ברק", כדי שבפעם הבאה שיבוא הגראי"ל שטינמן, ואני מקווה שזה יהיה בקרוב ממש, הוא כבר יוכל להתפלפל בלימוד עם בחורי יהודים שבבסיס יש בהם אמונת חכמים.

מרסיי - צרפת

התחנה הראשונה במסע הארוך היתה העיר מרסיי, בה נחת המטוס באדמתה, ורבה של העיר הג"ר ראובן אוחנה שליט"א עולה ומברך בקול נרגש את מרן זצוק"ל, והזמין את מרן להתארח בביתו. באולם שדה התעופה מתקיימת קבלת פנים חמה של כל בני הקהילה, וילדי מרסיי עומדים נרגשים עם דגלים בידיהם.

התיאור שנכתב ברוח אותו ביקור בשעת מעשה, מיטיב להגדיר את האוירה המתחוללת באוירתה של צרפת כולה...

'כשנפתחה דלתו של המטוס בקצה מסלול הנחיתה של העיר מרסי, יכולת לחוש בגל של חום. מזג האויר היה מהביל, מאפיין את מיזגה של עיר ים תיכונית מובהקת. מרסיי שוכנת על חוף הים, וזו אינה רק הגדרה גיאוגרפית. 'ים-תיכונית' זה אומר גם האנשים, התנהלותם, אופיים ומיזגם. ירדנו במדרגות של כבש המטוס. מיד כשכפות רגליך דורכות על אדמתה של מרסיי, אתה מבין שההבל עולה מן הים, אבל החום הוא אנושי. כשנראו רבנו זצוק"ל וכ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, פרצה במקום שירה אדירה. מחיצות הזכוכית שניצבות בואכה אל הטרמינל הקטן, לא הצליחו לכלוא את הקולות.

דמויותיהם של גדולי ישראל שהשתקפו אל תוך הזכוכית, הכפילו את ההתפעלות. הטרמינל הקטן אינו מורגל במראות מהסוג הזה. מרן יושב על הכסאות האדומים, וההמונים סככו עליהם כמו צדפה המגוננת על פנינה. לא צריך להתאמץ כדי להבחין: מרסיי אינה מורגלת בכגון אלה. ההרגל לא עמעם את ההתפעלות של המפגש הראשון. בחוץ כבר התייצבו צעירי הצאן, הגדיים, ובידיהם דגלים אדומים. חלקם במגבעות, אחרים בכיפות קטיפה בורקות בשמש. כמה מהם עטרו לראשם קסקט, ששיווה להם מראה צרפתי אופייני. הם היו לבושים בגדי חג. מבטם לוהט, ממוקד. בעוד מספר דקות, יתחיל מסע החיזוק על אדמת צרפת.

בשעת אחר הצהריים אביך ודהוי, התמלא ביתו של הג"ר ראובן אוחנה שליט"א - רבה של מרסיי במנהיגיה הרוחניים של העיר. הללו, כלי קודש הישבים ראשונה במלכותה של תורה, התכנסו כדי לדון בשאלות שהזמן והמקום גרמו. בחצר, תחת הסככה, נראו עשרות בחורי ישיבה. הם היו מעט מותשים למראה. לא קשה היה לזהות שהגיעו זה עתה מדרך רחוקה. היריעות הירוקות וגג הברזנט הלבן, לא הצליחו לדכא את להט השמש. אף לא את להט פניהם. מאיפה באתם? שאלתי טרם הפתעה. הם באו מ'בוסיירי' - בני ישיבת נובהרדוק השוכנת ליד פריז. הדרך, הלוך ושוב, תאלץ אותם לעשות עשרים וארבע שעות בדרכים. בני תורה, אין להם כסף למטוסים ורכבות. הם יודעים שגם בפריז 'היה כינוס המונים, אבל שם לא נוכל להגיע', אומר בחור טרוט עינים. אנחנו רוצים ללחוץ יד, רוצים לשמוע.

אסיפת הרבנים היתה ההתכנסות הראשונה. היו אלה רבניה החרדים של העיר, ראשי הכוללים. בצוותא עם מרן זצוק"ל וכ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, הועלו השאלות הקשות, התובעות מענה.

מרסיי, כך מתברר, סובלת מבעיות נשירה. סולם עלייתם של בחורים מסוימים, נקטע. הם יוצאים לארץ הקודש, להתחנך בישיבות. אולי פערי המנטליות, עמדו בעוכריהם. שמא הבסיס אינו רחב דיו, כמו המסד הרחב שזוכים לו נערי ארץ הקודש. אולי הפרי טרם הבשיל, בטרם נקטף. עם שובם של הנערים למרסיי, ניכרים, אצל חלקם, ניצני חוסר ההטמעות בתוך עולם התורה.

'האם כדאי לפתוח ישיבה עם למודי מקצוע, במיוחד למען בחורים אלו?' - שאלו הרבנים.

על פניו של מרן זצוק"ל, עלתה ארשת מחייכת, מעט כאובה: האם כאשר אדם חולה, אתה רוצה להביא רעל אל פיו, במקום תרופה? בחורים אלה הינם 'חולים'. אתה רוצה לרפא את מחלתם ברעל התלישה מעולמה של תורה? מחלה לא מרפאים ברעל. בשום פנים ואופן לא! צריכים לפתוח ישיבה שתתאים לבחורים אלה. אבל רק על טהרת הקודש. ישיבה שתתאים להם, אבל רק בצלמה ודמותה של ישיבה - על פי המסורת שקבלנו איש מפי איש, דור מפי דור. 'אם הנסיעה לארץ ישראל אינה מתאימה לכולם, צריך לפתוח ישיבה גדולה במרסיי' - אם תהייה ישיבה מקומית, יהיה לבחורים המשך ורצף ישיר. זה בוודאי יפתור חלק מהבעייה...

מכאן יצא מרן זצוק"ל לבית המדרש 'פקודת אליעזר', לפגישה עם רבני הקהילות הכלליות. המונים נדחקים לתוך האולם שמתקשה להכיל את ההמונים. השכונה השקטה שהירוק של עצי הנוי מעטר את כל דרכיה, הופכת לסואנת ביותר. המונים מבקשים להתקבל בדלתיים סגורות. איש איש ומעמסת ליבו הזקוק לצדיק גוזר. איש איש ותקוותיו הטובות הזקוקות לברכת הדרך. אחרי שעה ארוכה של קבלת קהל ביחידות, יצא מרן זצוק"ל אל הכנס הגדול.

משטרת מרסיי מגלה יעילות רבה ביותר. יחידת האופנועים שלה, בולטת ביחודיותה. כשהאופנוע המלווה את השיירה כרכב חלוץ חוסם את הצמתים ופותח תנועה חופשית לרכבים שלנו, חוצה האופנוע המאסף את שיירת המכוניות ועובר לראש, כדי לחסום את הצומת הבאה.

מרסיי אינה בנויה לגובה. היא נמרחת על המרחבים. מרכז העיר פקוק להפליא. בחיוך יגידו לנו המקומיים שהנהירה היא לאצטדיון מקומי: 'אולמ־פיק מרסיי נגד סושו', וזה מושך את כל תשומת הלב העירונית. אבל פניה של היהדות המקומית, גם של יהודים רחוקים יותר, מועדים לעבר אולם 'קרלטון ביץ', השוכן בפאתי המפרץ. אנו רצים והם רצים, שח לי צעיר מקומי כשנהרה על עיניו.

האולם רחב המימדים שוכן במרומיו של הצוק. באולם הענק הולכים ומתכנסים אלפי גברים, בשתי הקומות האחרות שלהן כניסות נפרדות, כונסו הנשים. הדרך שמתפתלת לאורך המפרץ כנחש, עמוסה בכלי רכב. שרשרת ההרים שחובקת את בתי הקומות של העיר, נראים מצידו השני של המפרץ. גלי הים רוגעים, אינם מעידים על הסערה הגדולה שתתפרץ כאן. מאחורי הבימה שהוצבה בכותל המזרח, מבעד לחלונות הזכוכית הענקיים, נשקף הים התיכון. יש משהו מדהים בתכלת הזו, באופטימיות של המראה. גלים מתנפצים על החוף, כמו הרגשות שמסתערים על חופו של לב. יהודים מכל קצות החברה היהודית, מתערבים זה בזה בדבוקת צמאי דבר ד'. החלונות הולכים ומשחירים, והאור עולה בפני האנשים. הראשים נדים על הקצב של מה שמתרחש על הבמה. פתאום העינים נעשות שקופות ואתה יכול לקרוא בהם את פנימם של הנוכחים.

כשעלה הג"ר ראובן אוחנה שליט"א אל המקרופון - טרם שעלו גדולי ישראל מה גודל המתנה שתוענק להם כאן, לעין כל. בקול נרגש שמתנגן בשפת המקומיים, הוא דיבר על גודל המעמד. ואז הוא נשתק לרגע: 'אנחנו מכריזים כאן על הקמתה של ישיבה גדולה במרסיי', הוא זעק ונקטע בקול מחיאות הכפיים של אלפי המשתתפים. בנשיאות הישיבה יכהן בע"ה ראש הישיבה - הוא שח לסובבים. ואז התבקש מרן זצוק"ל לשאת את דבריו.

לא הכל הבינו את המילים היוצאות מפיו. אבל המסרים הקרינו את הנשמות. הוא דיבר על התערבות הרע בטוב ועל תפקידו של האדם להוציא את הטוב מתוך עצמו. הוא הבהיר שלכך לא יועילו אותות ומופתים - כי במופתים הדבר אינו מגיע מהאדם עצמו. הוא הזכיר את הפר של אליהו בהר הכרמל, שסרב למסור את עצמו, עד שאליהו ימסור אותו - כי התכלית היא קדוש ד', ואם אליהו לא ימסור את הפר אלא הפר ימסור את עצמו, הרי יחסר בכבוד שמים של אליהו. האולם דמם, כשקולו פילס דרכים אל הלבבות. לעשות למען כבוד שמים, הוא תבע. הוא קרא לצבור לבצר את גדרי הצניעות, לבל ישוב הקב"ה מאחוריך, ח"ו.

אחרי שהדברים תורגמו ע"י הגר"ר אוחנה, הם חדרו עמוק להבנה, והתחברו עם מה שכבר היה מורגש ללב. אנשים הביטו זה בזה בדממה מופנמת. היה כאן לא רק קשר רוחני בין רב לתלמידים, זו היתה זיקה של קשר נפשי חם ואוהב, משהו שיש בין אב לבנים.

לכן לא פלא שכשהגאון רבי דוד חנניה פינטו החל בקבלת עול מלכות שמים, סערו הרוחות. האולם הפך למרקחה. זעקת דורות עמדה בחלל האויר, והאוירה...

את הרגעים שחווינו כעבור שעה קלה קשה להביע במילים, לילה ירד על העיר והשחיר את גלי הים. בחלון הגדול, מרסיי באורות. נקודות קטנות נצצו בעלטה, ורק הדמיון ידע לצייר מהם בתים. בצעדים איטיים ניגש הג"ר פנחס כהן שליט"א, ראש כולל 'ברכת מרדכי' ורבה של אחת הקהילות ובפיו בקשה - 'תגידו לראש ישיבה' - הוא הפציר בהתרגשות - 'זה עתה ניגש אלי יהודי, שהרחיק לכת וחצה את הקווים, הוא קשר את גורלו עם בת לעם זר, התבולל. הוא בא לכאן, כי כולם באו. הלב היהודי היה לו תמרור. 'לא הבנתי מילה', הוא אמר, 'אבל ראיתי את מה שהתחולל כאן. ראיתי את פניהם. הקשבתי לשפת הלב של ראש הישיבה. אפילו את התרגום לא הבנתי, כי התוכן עסק בדברים גבוהים מאד. אבל איך אני יכול לבגוד בעמי, אחרי שהייתי נוכח כאן'. ואז נפרץ הסכר, בעיניו של האיש עמדו דמעות - "אני עוזב. אני חוזר הביתה. אני שב אל העם שלי".

גם בעיניו של הרב שסיפר, התהוותה דמעה סוררת. כששמע מרן זצוק"ל את הדברים, עלתה גם בעיניו לחלוחית. 'ולו רק בשביל להציל יהודי אחד

מבאר שחת, היה כדאי להגיע עד מרסיי', הוא שח בקול חלוש ונרגש. גם אנחנו, כולנו, המשכנו לבכות...

הביקור המשיך במשך יומים, ועבר דרך כולל מרסיי, ועבור בכנס הילדים במרסיי, וגולת הכותרת כשהגיע מרן לישיבה הקטנה שהוקמה על טהרת הקודש, מרן זצוק"ל בקושי מטפס במעלות הבנין, אך מדבר בפניהם על גודל זכייתם להיות עבדי ד' אמיתיים בכל סדר יומם, והם הבינו כי הם בני החיל של צרפת כולה.

במרחק של עשרים ושתים שנה - כששרשי הנסיעה הניבו פירות תור־ניים עצומים, שהתחזקו לאחר מכן בביקור הנוסף של מרן זצוק"ל בשנת תשס"ו בעיר, כשנוכח בעצמו איך המהפכה האמיתית מתרחשת כאן בינות למוסדות התורה ולצעירים שמגלים את אור התורה עליו דיבר מרן מנהמת לב - שבים אנו אל הגר"ר אוחנה שליט"א, והשאלה המתבקשת מה התחולל מאותם ביקורים מפעימים.

הגר"ר אוחנה: הביקור המופלא, היה רק ההצתה. לאחר מכן הוצרכנו לטפול המשך, והמיוחד היה שמרן זצוק"ל הציב לנו את היעד, הוא עורר על שלוש נקודות: שיעורי תורה, שמירת שבת וחיזוק גדרי הצניעות. עובר לעשייתן הקמנו שלושה ועדים: ועד שמירת השבת כבר טורח לייסד שעורים בהלכות שבת ומגייס מתנדבים לשכנע את הסוחרים שלדאבוננו לא עומדים בנסיון, לסגור את בתי העסק שלהם בשבתות. ועד הצניעות עוסק בעיצוב המודעות וביסוד שיעורים בענין טהרת הבית היהודי. הועד להפצת שיעורי תורה כבר עמל להרבות שעורי תורה ולקרוא לכל יהודי לבוא ולהשתתף. וכיום אין ספק שגולת הכותרת זוהי הישיבה, שנפתחה עובר לאותו ביקור במרסיי לקראת חודש אלול.

■ איך השפיע האירוע על הדור הצעיר?

הגר"ר אוחנה: באסיפת הילדים שהיתה אז, לא היו רק ילדים חרדים. בתום הכנס, כשהם עברו להתברך, רבים מהילדים היו עם דמעות בעינים, כשהציבור עמד וקיבל עול מלכות שמים, ראיתי קבוצה גדולה של ילדים שבכו. ממש געו בבכיה. זה לא ימחה לעולם. אבל אני חייב להבהיר, שעיקר התרומה היתה ביחס של מנהלי בתי הספר. כשבקשנו מהם לבוא, רבים לא הבינו לשם מה, ומה זה יועיל להם. עכשיו גם המנהלים הבינו שעולם התורה זה לא משהו מהעבר, אלא משהו קיים ונוכח, והעולם התורני זה לא משהו מהספרים ולא 'ההסטוריה שלנו', אלא משהו שקיים במציאות, מציאותינו, נשמת אפינו.

הם ראו במוחשיות לראשונה את שידעו כי התורה הינה משהו עתיק שעובר ע"י גדולי התורה מדור לדור, וזו היתה להם פעם ראשונה לראות את מעתיקי השמועה מוסרי הלפיד. ביניהם היו גם כאלה שתפסו את הדברים בעומקם.

ואם לפני האירוע היה צריך לשכנע אותם כמה זה חשוב, ולהסביר להם מה זה גדול בתורה, מהי מסירה מדור לדור לדור, מה זה שמואל בדורו. כשהם היו נוכחים בעצמם, הם עברו משהו, איזו טלטלה. זה פתח אשנב בלבבות. כאלה שהיו בצד השני של המיתרס, השתנו באחת. מאז הביקור ועד היום, הם הסכימו שאברכים יפתחו בתי מדרש בתוך בתי הספר שלהם, לכל מאן דבעי. בכתות הגבוהות ישנם שיעורים חופשיים - ומי שירצה יוכל להצטרף לבית המדרש. משני תיכונים קבלנו אישורים להכניס שעורי יהדות לתוך הכתותף, ואודות לביקור הרם, שערים נעולים נפתחו לרווחה כמו הלבבות...

אוכל לומר דבר ייחודי, שבאותה עת היה בין ארה"ב לפריז פער של כעשרים שנות יהדות, ומרסיי נמצאת באיחור של עשר שנות יהדות לעומת פריז, זה פער אדיר שחייבים להדביק, והביקור הזה צמצם ממש את הפער.

■ האם כיום רואים את תוצאותיו גם כשהיהדות נתפסת באופן עמוק יותר, מלבד המוסדות והחינוך הטהור?

מבחינת תושבי העיר, אנחנו זוכים לאהדה ומקובלים בכל החוגים. אבל מה שהתרחש מאז, זה משהו הרבה יותר עמוק. תושבי העיר ראו במו עיניהם שההנהגה הרוחנית של העיר כפופה לגדולי ישראל ומושתתת רק על דעת תורה. הם מתחילים להבין שזה לא 'הרב' המקומי שתובע, אלא זו פשוט סמכות התורה שעברה מדור לדור ומסורה כיום לזקני העם.

רובה של היהדות המקומית משתייכת ליהדות שומרת מסורת. הם מקיימים מצוות ושומרים על צביונם של חגים, אבל אין להם שיכות לעולם התורה והישיבות. גם הרבנים השתייכו לזן של רבנים שהיו כלי קודש. הם שימשו כחזנים, מוהלים, בעלי קורא וגם פוסקי הלכה. וגם המשמעות היא שיהודי בעיניהם הוא 'אזרח העולם', רק שיש לו מסורת והוא שומר מצוות. אחרי הביקור, חדרה להכרה המקומית משמעות חדשה לגמרי: 'יהודי זה לא כמו נוכרי שומר מצוות', יהודי זה משהו אחר לגמרי. בריאה בפני עצמה, ולכן הוא חושב אחרת, מדבר אחרת, מטרותיו אחרות, סולם הערכים שלו שונה. לרובם זו היתה פגישה ראשונה עם השקפה של יהודי, השקפה של תורה, לראשונה התחילו להבין שהכל תורה, והכל לפי תורה.

והוא מבקש לסיים במסר חד וברור שאין כמותו להבהיר עד כמה המהפכה עצומה - 'בני עדות המזרח תמיד כיבדו את התורה ואת לומדיה והלב היה תמיד פתוח לקבל את מרות גדולי הדור, להתכופף להם - ואין זה משנה כלל מהו מקורו של אותו צדיק. ובכל זאת המסעות הללו פעלו כאן רבות, כי הם החלו לחשוב בעצמם גם לאורך שנים לאחר מכן, מה לזקן ראשי הישיבות המגיע בצוותא עם אחד מגדולי האדמורי"ם לעיר שרובה בני עדות המזרח?! מה הם רוצים מעמנו, מאומה, זולתי להביא את דבר ד' ולייסד קהילות ומוסדות של תורה על טהרת הקודש, הדבר הזה אינו נעדר מעיני ההמון ומליבם, ולכן הם נותרו פעורי פה ולבם נפתח לקבל את המסר של המסע המיוחד להגדיל ולהדיר כח התורה, הצניעות והשבת שהביא לכאן חיי קהילה תורתית למופת שלה מוסדות חינוך מגיל קט ועד כוללים לתפארה, ורבים מבניה הבוגרים מפארים כיום את עולם הישיבות המובחרות בארץ הקודש, והכל נזקף למרן זצוק"ל שזרע את הזרעים והנביט את הצמחים שהניבו פארות לכל העיר, עד שכיום בוגרינו כבר עסוקים בהרבצת התורה בטהרתה כמשאלתו'.

וכך מתבאר הרה"ג ר"י לוינשטיין זלל"ה: כעבור זמן לא רב המטוס מתחיל להנמיך עד שרואים את הבתים מקרוב, והנה נוחתים באדמת מרסיי.

הרב אוחנה, רבה של מרסיי עולה למטוס ומברך את מרן ראש הישיבה ואת האדמו"ר בברכת "שלום עליכם", בחביבות ובהתרגשות גדולה. הרב אוחנה הוא האיש שמארגן את כל המסע, ובביתו נתארח.

לאחר ביקורת דרכונים, יורדים מהמטוס ונכנסים למכונית. האדמו"ר מספר שבשנת תש"י היה שנה במרסיי ולמד לבד, אפילו חברותא לא היתה לו.

יורדים מהמכונית לאולם בשדה התעופה, שם מתקיימת קבלת פנים חמה מבני הקהילה. ילדי מרסיי עומדים נרגשים עם דגלים בידיהם. מרגש מאד לראות בכזה מקום נידח ילדים עם פאות וציציות, וניתן להבחין עד כמה הם מרוגשים ממעמד 'כבוד התורה' שלא ראו אף פעם.

"השלום עליכם" ממשיך כחצי שעה, ונוסעים לעבר בית הרב אוחנה שליט"א. בית חם וגדול בן שתי קומות. ראש הישיבה שוכן בחדר למטה עם בנו ר' משה. אני, איצ'ה ומשה יהודה בקומה למעלה.

סועדים ארוחת בוקר, כי עדיין לא אכלנו, והשעה כבר 3:00 אחה"צ. ראש הישיבה אוכל מעט ופורש לנוח.

אל הבית מגיעים כשלושים בחורים מישיבת "נובהרדוק", השוכנת על יד פאריז, כשמונה שעות נסיעה. באו לקבל ברכה מגדול הדור, מרן. מרן נח כעת ועל כן בקשו שאני יאמר שיחה לפניהם. דברנו כ-50 דקות על המשל שאמרו בטעלז וכן את דברי חז"ל באבות דר"נ במעשה דר"ע איך הגיע ללימוד.

בשעה 5:00 ראש הישיבה קם, ויצא אליהם ודיבר על כך שהבריאה קיימת רק בשביל התורה, והניסיונות הם גדולים, ואמר להם: אתם שעברתם וכעת ב"ה אתם שקועים בלימוד תמשיכו, רק בסבלנות גדולה עד שתזכו לכל טוב. וברכם מאוד שיעלו ויצליחו.

שני הרבנים החרדיים של מרסיי מחכים בבית הרב אוחנה למרן ולאדמו"ר, וכשהגיע האדמו"ר ישבו שניהם והעלו את שאלותיהם, ולבסוף קבלו על עצמם לפתוח ישיבה גדולה על טהרת הקודש.

מישהו שאל: אולי נפתח ישיבה עם לימודי חול, לאלה שלא רוצים כ"כ ללמוד כל היום? וענה מרן: הם לא בסדר שלא לומדים, ואתה רוצה להאכיל אותם רעל?!

רעל?! - בשום אופן לא!

משם יצאנו לכנס רבנים של כל מרסיי. שוב הועלו שאלות בנושאי קהילה, איך מקרבים לתורה, וכן ענייני צדקה וכדו'. הכנס נמשך כשעה, החום מכביד מאוד. אגלי זיעה נוטפים, אבל שווה הכל. שוב מועברים מסרים בין ראש הישיבה לאדמו"ר בתשובותיהם היפות, והאוירה מאוד טובה וחמה.

כאשר נגמר הכנס, הרבנים נשארים עוד כשעה וחצי עד הכנס הגדול, וראש הישיבה והאדמו"ר מקבלים קהל לעצה וברכה. התור ארוך, חם וצפוף, אבל צרכי עמך מרובים.

ראש הישיבה עייף ונשכב קצת לנוח עד השעה 7:30.

הכנס הגדול במרסיי

נוסעים לכנס כשבדרך 'פקקים' ארוכים. שיירות של מכוניות נוסעות בדרך לאצטדיון גדול שבו מתקיים איזה אירוע המוני. מכוניות משטרה מפלסות עבורנו את הדרך בצפירות מרעישות.

נו... הם רצים לבאר שחת, ואנחנו רצים לכנס חיזוק מגדולי הדור...

מגיעים לכנס מאוחר, שקיעה בדרך, המשטרה מצפצפת, רצים... 'אשרי יושבי ביתך'.

האולם שבו מתקיים הכינוס הוא אולם המכיל שלוש קומות גדולות, באולם למעלה נמצאים הגברים ובשתי הקומות התחתונות נמצאות הנשים. כאלף גברים, רובם אנשי קירוב, ממתינים בצימאון גדול לשמוע 'דברי אלוקים חיים'.

לאחר תפלת מנחה מתחיל הכינוס בפרק תהילים. הרב אוחנה, רבה של מרסיי, פותח את המעמד ומסביר את גודל המעמד. כל נאומו הוא כמובן בצרפתית, שאני לא מבין.

בתום דבריו מזמין הרב אוחנה את ראש הישיבה לדבר. ב"ה, רבנו מסכים לא לעמוד כדרכו, והוא מדבר בישיבה שיחה על החטא של אדם הראשון, איך התערב הרע בטוב, ותפקיד האדם להוציא את הטוב בעצמו. ולכן לא עוזר לכך אותות ומופתים, כי אין זה מהאדם בעצמו.

והביא ראי' מאליהו בהר הכרמל, שהפר לא הסכים למסור את עצמו, עד שאליהו לא ימסור בעצמו את הדבר. ועוד, מה פתאום הפר הזה התחיל לדבר, וכי זה הפר הראשון שהקריבו לע"ז? וביותר, מדוע לא מוזכר הנס של דיבור הפר במשנה של פי האתון שנברא בבין השמשות?

וענה רבנו ע"פ דרכו, כי תכלית הבריאה זה קידוש ה' וכבוד שמים, ולכן הפר אמר לאליהו הנביא: אם אתה לא תמסור אותי, יהיה חסר בכבוד שמים שעל ידך, אז מה נרוויח? ולכן דווקא פה, כשכל התכלית היא כבוד שמים הפר דיבר וכו'. ועל השאלה מדוע לא מוזכר נס זה במשנה של פי האתון, משום שדבר שעומד למען כבוד שמים זה כל תכלית הבריאה, ואין צורך בנס, משא"כ האתון ובלעם היה במדבר, בלי תכלית של כבוד שמים, ע"ז כבר צריך בריאה מיוחדת של דיבור. אתונו של בלעם. בסוף דבריו קרא מרן להתחזק בנושא צניעות.

אחריו דיבר האדמו"ר מגור, להרבות בשיעורי תורה, חינוך ברכה והצלחה.

תפילת מעריב, קבלת עול מלכות שמים ותם הכנס. בקושי רק מצליחים לפלס דרך כדי לצאת, וכאשר לבסוף במאמץ רב מגיעים אל הרכב ונוסעים אל בית האכסניה.

ראש הישיבה עייף. כולנו עייפים. בבית הרב אוחנה אנו זוכים להכנסת אורחים גדולה ומכובדת. לאט לאט מתפזרים כ"א למקומו, נשארים אנו לבד בבית עם מרן.

בשעה 1:00 בלילה עולים למעלה, נשכבים נרדמים עד 5:00 לפנות בוקר.

בוקר מרסיי

כשעה וחצי קודם הנץ יורדים למטה, ראש הישיבה לבד בחדרו לומד בשקידה רבה וכותב חידושי תורה. אני לא רוצה להפריע לו, לכן אני סר למטבח ומכין כוס קפה ואח"כ אני נכנס בשקט. ראש הישיבה מרים את הראש ואומר: "גוט מורגן" האם ישנת? איך ישנת? ואני עונה: 'קצת וטוב', והוא לא מבין מדוע ארבע שעות זה 'קצת'.

אני מבקש מראש הישיבה שיכתוב מכתב לקופת העיר מיוחד לצרפת, ורבנו מסכים וכותב, העיקר שהיה לצדקה יותר כסף.

עוד מעט ויוצאים לתפילה בנץ בכותל במרסיי. תפילה רצינית, סליחות בה"ב, "מידת הרחמים עלינו התגלגלי ולפני קונך... אזכרה... בראותי כל עיר על תלה בנויה". איזה משמעות יש לכזאת תפילה מיוחדת, בכזה מקום מלא וגדוש, מתפללים נץ. לא רגילים. מעמד מיוחד כשלעצמו.

בסיום התפילה רבנו מדבר דבר חדש שלא שמענו. על השמש והירח מוזכר "ששים ושמחים לעשות רצון קונם". אפילו שאין להם שכל ושכר, אבל הם כ"כ שמחים לשמש את הבורא יתברך. אם כן, אנחנו שקבלנו שכל, איפה השמחה? הרי אנו צריכים כ"כ לשמוח על הזכות הגדולה להיות עבדי ה'.

רבנו מסיים והציבור עובר כבני מרון להתברך עוד קצת.

בנס הילדים במרסיי

השעה מאוחרת כבר 8:30, וב-9:30 צריך ללכת לכנס ילדים. מגיעים הביתה לארוחת בוקר, אני כמובן לא אוכל, אלא מרים טלפונים לכל העולם, וכמובן לבית - דבר ראשון.

ראש הישיבה נשכב מעט לנוח, ובשעה 10:00 יוצאים לכנס הנוער, ביניהם נוער כמעט חילוני. האדמו"ר לא מרוצה, שמא יאמרו שנתנו הכשר לכך, אבל הכנס מתקיים.

ראש הישיבה מדבר דברים חוצבים, על ישראל שנקראו 'ראשית' ועל התורה שנקראת 'ראשית' - כלל ישראל זה רק ע"י התורה לנצח נצחים. בלי תורה - אין ישראל, ובלי ישראל - אין תורה. ו'תורה' הכוונה רק לתורה על טהרת הקודש. ומסיים בברכה.

לאחר מכן עוברים כולם על פניהם, ובסוף מגיעים ילדי החיידר החרדים, ילדים עם פאות וציצית, אשרי עין לראות כן, אחר שכמעט היו חילונים.

משם סרים לישיבה קטנה על טהרת הקודש. ראש הישיבה מטפס בקושי. הוא עייף, אך בכל זאת מדבר בפניהם כמה מילים.

חוזרים לאכסניה, ראש הישיבה נשכב לנוח, וכן גם האחרים וגם אני רוצה מעט לשכב, אבל הרב אוחנה רוצה לשוחח אתי על כמה עניינים. אנו יושבים ומשוחחים עד שיוצאים לליון במכונית.

המקום שבו השתתפו ראש הישיבה והאדמו"ר במספר הרב ביותר של אירועים היה מרסיי, כאן זומנו לגדולי ישראל לא פחות מ-9 אירועים מרכזיים, שלדברי המקומיים "הפכו את העיר", והשתלבו במהפיכה הגדולה שעוברת העיר בזכותו של רב הקהילה החרדית, הרב אוחנה. מספר על הרשמים. הרב אוחנה מספר כי העובדה שהוא עצמו בעיר היא בזכות הגראי"ל שטינמן: "הייתי בפריז, ובמרסיי חיפשו רב. קיבלתי בקשות מהגרי"ש אליישיב והגראי"ל שטינמן, וכך הנעתי לעיר. לפני תקופה לא ארוכה פניתי לראש הישיבה ובקשתי כי יבוא לעיר לחזקנו. שהרי בכל דבר קטן וגדול אנחנו שואלים את פיו, והגיע הזמן שגם הוא יבוא אלינו. וכך זכינו לביקור ההיסטורי. שבועיים אחרי הביקור אני מוכרח לומר שהביקור עיצב מחדש את הקהילה, בין השאר בכך שהפך מושגים לא מוחשיים למעשיים.

מיד אחרי הביקור הקימו בהנהלת הקהילה 3 וועדות חיזוק בנושאים שאכן דרשו חיזוק ועלו בדבריהם של גדולי ישראל. הנושא הראשון זה "חיזוק השבת". מה שיתחיל בשיעורים והרצאות ליהודים רחוקים שלא יודעים מה זה שבת. וועדה שניה תתמקד בחיזוק הצניעות, מה שיכלול שיעורים וסמינרים וכדו', הנושא השלישי־והעיקרי הוא חיזוק לימוד התורה. הוועדה שמטפלת בנושא תפתח שיעורי תורה נוספים. הרב אוחנה אומר כי בקהילתו הצליחו בתוך תקופה קצרה לייסד למעלה מ-1000 שיעורים בחודש, ובעקבות הביקור יוסיפו עוד שיעורים. אבל נקודת המוקד העיקרית בביקור הייתה הכרזת הרב אוחנה במהלך הכינוס המרכזי על הקמת ישיבה על טהרת הקודש. הרב אוחנה: "מדובר על הקמת ישיבה גדולה חדשה שזה המוסד היחיד שעדיין לא קיים במרסיי. כאשר המוסדות האחרים, ישיבה קטנה, סמינר, תלמודי תורה ועוד, כבר קיימים במרסיי על טהרת הקודש. וכעת מספר הרב אוחנה אנחנו כבר התחלנו במגעים להביא ראש ישיבה חשוב מהארץ שיעמוד בראשות הישיבה, כי אנחנו לא רוצים שזו יהיה עוד ישיבה אלא משהו שימשוך רבים. כמו"כ נפתח בעזרת השם לקראת זמן אלול עוד כולל אברכים ליום שלם".

הרב אוחנה: וגם סיפורי אנוש יש. למשל יהודי שהיה נשוי לגויה ובא אלינו למחרת הכינוס, וסיפר שמיד שחזר לביתו אחרי הכינוס הודיע לגויה שהוא הולך ולא חוזר יותר. כשהתלוויתי לראש הישיבה לפריז, סיפרתי לו על אותו יהודי, וראש הישיבה השיב כי אם לא באנו למרסיי רק למען יהודי זה הכל היה כדאי!

הרב אוחנה משוכנע כי הרישום למוסדות החינוך התורניים יצמח בשנים הקרובות בגדול, והדברים כבר נראים בשטח, הכל בזכות הביקור הגדול. כל זה גם בזכות העובדה שלכינוס הילדים הגיעו לא רק הילדים החרדיים, אלא גם 1500 ילדים שלומדים בבתי ספר כלליים בגילאים מעל 13, שהכינוס עשה עליהם רושם אדיר. את התוצאות אנחנו מצפים לראות בקרוב. כאשר בסיום הכינוס עברו הילדים ליד גדולי ישראל לחלקם הגדול נקוו דמעות בעיניים.

הרב אוחנה אומר כי התוצאות המרשימות הבולטות של הביקור במרסיי באות בזכות ההכנה המדוקדקת, וחלוקת הכינוסים לפי נושאים שנתנה הרבה. כך התקיימו 9 כינוסים שונים: אסיפת מחנכים, כינוס רבני בתי הכנסת והגבאים שבו עלו שאלות חשובות, אסיפה מרכזית לכלל הציבור, ביקור בישיבה קטנה, כינוס ילדי בתיה"ס ועוד. כל זה מלבד העבודה שכל מי שביקש להציג שאלות קיבל זאת. האדמו"ר מגור שאינו מרבה לדבר, דיבר במרסיי בלא פחות מ-4 מקומות, וכשהסברתי לאנשים במה מדובר הם התרגשו מאוד, וההתייחסות לדברים שאמר וביקש להתחזק הייתה בהתאם.

הרב אוחנה שהצטרף לכל המשך המסע במטוס המשלחת, מסכם: "כאשר הגראי"ל אמר לי שהוא מאוד מרוצה ממרסיי זה היה מבוסס על מה שקרה. גם האדמו"ר מגור אמר לי שלמרות שבכמות האנשים לא היו במרסיי משתתפים רבים כמו בשאר המקומות, אבל כאן האיכות של האנשים הייתה טובה ועל כן התוצאות היו ניכרות.

ובלי "מופת" אי אפשר: בקהילה המקומית עובדת בחורה שעברה מזמן את גיל השלושים ובקשנו מראש הישיבה ברכה מיוחדת היות והיא עוזרת הרבה לקהילה. הגראי"ל אכן בירך שהיא תתארס בקרוב. יום אח"כ הגיעה הצעה, ולא עברו אלא שמונה ימים ובאותו החדר שראש הישיבה התאכסן ובו בירך אותה חגגנו את ה"וורט"...

בס"ד, לכ' ראשי קהלות הקדושות בפריז ובמרסיי ה' עליכם יחי'

שמחתי לשמוע איך שמניתם עליכם לראש ולרב את הרה"ג ר' ראובן אוחנה שליט"א והוא ינהיג אתכם בהצלחה גדולה כיד הקב"ה הטוב, ונותן לירא'ו לרעות את קהלות ישראל, ונקוה כי שתי הקהלות ינהגו כבוד זה לזה ויהי' אחדות וריעות ביניכם ותזכו לחזק מוסדות התורה והחסד אשר בקהלכם ויתרבו שומרי תורה ומצות וגומלי חסדים והתועים יחזרו בתשובה שלימה למקור מחצבתם, ובזכות זה יזכה כל א' מכם לבנים טובים וחיים ארוכים ומזוני ולגאולה האמיתית השלמה במהרה בימינו, אמן.

סאן לואי

שיחה בשיבה

בכ"ב אדר תשס"ב הגיע רבנו לשיחת חיזוק בישיבת אור התלמוד בסען לואי.

התורה ניתנה בהר סיני, אבל התורה קשורה עם כלל ישראל. כמו שכתוב שהשכינה הולכת בגלות עם כלל ישראל כך גם התורה, התורה מתגוללת בגלות, וכל זמן שלא זוכים שיהי' המצב הראוי של ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, גם התורה מתגלגלת ממקום למקום. בתחילה היתה התורה בארץ ישראל ואח"כ בבבל, ואח"כ במדינות אחרות.

ואומרים בשם רבי חיים מוולוז'ין שאמר כי יגיע זמן שהתורה תהי' בגלות "באמריקה", ובאמת כיום רואים את זה, שיש היום הרבה ישיבות ונתרבה שם תורה. ואף שבודאי יש מה להוסיף, אבל זה בכל מקום יש מה להוסיף. ולפני שנים לא הי' תורה באמריקה, אמנם היו יהודים טובים, אבל לא ישיבות, ועכשיו ב"ה נתרבה שם תורה. ואותו הדבר אפשר לומר

גם כאן. כי כל אלו המקומות אפשר כי מאז מתן תורה ועד היום לא הי' בהם ישיבה ולא מקום תורה, וכאן זה עיירה קטנה שכמעט כל תושביה הם מאומות העולם. וסיבב הקב"ה שגם במקום זה תהיה תורה.

חז"ל אומרים כי כל מקום שגזר אדר הראשון שיהי' ישוב, נעשה ישוב. ומסתמא כלול בזה ג"כ דבר זה, שיהי' ישוב ושיהי' מקום תורה, והמקומות שגזר שיהי' שם תורה יש שם תורה.

וברוך השם מקום זה, שעל המפה כמעט הוא לא תופס אפי' נקודה, נגזר שיהי' בו ישיבה.

והקב"ה יעזור שכל אלה שלומדים, אפי' בכל מקום שהוא, יעלו ויתעלו. ואולי במקומות אלו אפשר לעלות עוד יותר, כי כתוב שמצוה שאין לה הרבה דורשין הרי היא כמת מצוה, ואיזור זה הוא כמעט כמו מת מצוה, ממילא השכר בזה כל אחד נוטל שכר כולם. כל אחד שישתדל ללמוד בהתמדה עם יראת שמים יהי' נוטל שכר כולם, שכר של כל האזור שכמעט אין בו אדם אחד שלומד.

לכן יראה כל אחד להתחזק ויהי' לו שכר גדול מאד. ובזה יעלה מאד מאד. והקב"ה יתן לו שיהי' מלא ביראת שמים ותורה, ויגדל, אם רק ירצה ללמוד בהתמדה רבה, יגדל מאד מאד.

ה' יעזור שכל אחד מכם יראה להשתדל להרבות תורה ויראת שמים, ויגדל מאד, ונזכה כולנו שתבוא כבר הגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

אודות הישיבה ב"סען לואי"

בס"ד, לאחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר

כפי ששמענו נמצא בצרפת בעיר סען לואי ישיבה שיסודה בהררי קודש בלי תערובות לימודים אחרים אשר אין הרבה ישיבות במדינה הזאת שלומדים בה רק תורה בלי לימודים אחרים.

ומאד אנו שמחים לשמוע שגם במדינה ההיא אשר יושבי' התרחקו בדורות האחרונים מעבודת בוראינו מתחילים להחזיר קצת עטרת התורה על ידי ראשי הישיבה שלה שמשתדלים בכל כחם להנחיל לתלמידים הבנת התורה ביחד עם החדרת רוח של יראת שמים, גם שמענו שפירותיהן היינו תלמידיהם שבאים לארצנו הם מצליחים להמשיך בלימוד התורה.

ואנו אין לנו אלא להמליץ על הישיבה לתמוך בה ולסעדה, ויה"ר שחפץ הבורא ית"ש יצליח שימשיכו להחדיר תורה ויראת שמים בלב התלמידים ויתרבו ספסלי ביהמ"ד כחפץ הבורא ית"ש ויתעלה. הכו"ח לכ' התורה.

בס"ד, לכ' קהלת בני ישראל בס. לואיס נעימות בימינם נצח.

ידוע שעד לפני כמה דורות לא לימדו לבנות ישראל בבית ספר כי הי' מספיק חינוך בית ההורים אבל לפני קרוב לערך שמונים שנה היות שראו זקני הדור שעי"ז שהרחוב מאד משפיע לא טוב ולא מספיק חינוך הבית והתחילו ליסד בתי ספר לבנות בשם בית יעקב ובדרך זה הצילו הבנות מרֶדת וב"ה מחסדיו הגדולים ית"ש זה ממשיך שזוכים לגדל בנות בדרך המסורה לנו מאבותינו הקדושים ושמענו שהיות המצב בארצות הברית הורע ויש קושיים גדולים איך לפרנס ולכלכל מוסדות החינוך של הבנות עלול חס ושלו' להיות ירידה בהחנוך אשר תקות ישראל להמשך דורות הבאים תלוי בו מאד לכן נא תעשו מאמצים גדולים מאד שחס ושלו' לא יזיק את חינוך הטהור אשר כל הדורות מסרו נפשם על זה והבא ליטהר מסייעין אותו והקב"ה ישלח עזרתו מקודש שלא יבטלו חס ושלו' הבית ספר בית יעקב וימשיכו ללמד לבנות ישראל ובזה נוכל להמשיך בדרך אבותינו ויה"ר שגם הבנות תלכנה בדרך המצווה לנו וכן הבנים ונזכה שנוכל להמשיך השפעת יראת שמים ונזכה לראות בגאולה האמיתית עת ישובו בנים לגבולם ושמחת עולם על ראשם, א.ס.

אהרן יהודה ליב שטינמן

כ"ז מרחשון תשס"ט לפ"ק בני ברק יצ"ו

עקס-לע-בען, צרפת

בישיבת עקסלבן

בהשכמה בקר רבנו בישיבת עקסלבאן שהוקמה ע"י הגה"צ ר' חיים יצחק חייקין, ובמהלך הביקור סיפר בנו הרב נפתלי חייקין: שבוע לפני שאבא נפטר הוא קרא לי ואמר: למדתי אצל הח"ח, אצל רבי שמעון שקאפ, ואצל רבי ברוך בער זכר צדיקים לברכה, ואני מבקש ממך אחרי הסתלקותי אני רוצה שהישיבה תתנהל בהתיעצות עם הרב שטינמן, חוב קדוש שנפרע כאשר מתייעץ איתו.

בעבר לא היה הורה שיחשוב מאיפה יתפרנס בנו כשיגדל

מתוך שיחה בכנס הגדול באקסלעבען אדר תשס"ב

[הקדמה שניה] הנה ידוע שהדורות מתמעטים, הנה בהקדמה של החיי אדם מביא כי בימי צעירותו לא הי' שום הורה שיחשוב מאיפה הבן יתפרנס כשיגדל, אף אחד לא חשב כזו מחשבה רצו שילמד תורה ומה יהי' אח"כ לא חשבו על זה כלל, ולא עלה על דעתם איזו הה"א לחשוב מאיפה יחיה ומהיכן יתפרנס. ומשמע מדבריו שאומר שבצעירותו הי' כך, שכשהתבגר ראה שיש כאלה שכבר לא כ"כ חושבים כך, אפי' אז היתה כבר ירידה. וכך רואים בכל הדורות שיש ירידה, ועד כדי כך יש דורות שחטאו ממש ויש דורות שחזרו ועלו על המקום הנכון, אך בכל זאת בסך הכל יש ירידת הדורות.

בגמ' בעירובין דף נ"ג א' אמר רבי: כשהיינו לומדין תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע היינו יושבין ששה ששה באמה, באמה אחת היו מצטופפים ששה תלמידים, ושומעים את השיעור מהרבי, ובדור אחר כתוב שהיו יושבין ארבע באמה אחת, ובמהרש"א כבר עמד לבאר האיך שייך שיכנסו ששה אנשים באמה הרי יוצא שיושב כל אחד רק בטפח והאיך נכנס בן אדם בטפח, ומפרש המהרש"א שהיה עפ"י נס, ואמנם ברש"י כתב שהיו מתקרבין לשמוע מפיו ודוחקין זה את זה דהיינו שהיו רוצים כ"כ לשמוע את התורה, עד כדי כך שעי"ז הצטמצמו שהיו יושבין ששה באמה אחת, אבל צריך להוסיף מש"כ המהרש"א כי על כרחך הי' נס שהרי בדרך הטבע זה לא שייך.

אך השאלה היא מה הי' אחר כך שהיו נכנסין רק ארבע באמה אחת הרי אם זה נס למה יש חילוק בין ששה לארבע, הרי בנס שייך שיישבו ג"כ ששה בטפח אחד, ואין הגבלה לנס רק בדרך בטבע שייך להבין הבדלים.

ומשמע כי עד כמה שהיתה הדרישה וההשתוקקות והרצון של התלמידים ללמוד את התורה שיהי' למוד התורה כל החיים שלהם, וככל שהיתה השתוקקות יותר ה' נס עוד יותר אפי' ששה באמה, ומה שהיה כבר פחות השתוקקות היו נכנסים רק ארבע, נמצא שכבר בזמנם היתה ירידה והלואי שאנחנו נגיע אפי' חלק מאלף מזה שיהי כזה מדרגה כ"כ גדולה יש כבר שבמקום שיהי' ששה הי' ארבע ולמה כי הי' ירידה בהשתוקקות, ולמדוד את הירידה יכול רק הקב"ה והוא מדד וידע היאך שהאנשים משתוקקים ללמוד תורה, וזה החיים שלהם אז הקב"ה כמו שהוא נותן חיים לבן אדם נותן לו מזונות, וכל מה שמוכרח כך גם זה היות וזה החיים שלהם הוא עושה ניסים, והנה מדרגות אלה רחוקות מאוד מאתנו וכאלה נסים בפרט, אבל מה שעלינו לדעת עד כמה צריך להתחזק בהשתוקקות לתורה ויראת שמים וכמה שיש יותר השתוקקות יותר יראת שמים נהי' מאושרים כי זה כל האושר של בן אדם ולזה הוא נוצר.

בעיר זו היה צורך מיוחד להקים ישיבה על טהרת הקודש, וקודם מסעו של מרן זצוק"ל אכן היתה במקום ישיבה, ויצאו ממנה צדיקים, אבל בישיבה קטנה שזהו בגיל צעיר התקשו ללמוד על טהרת הקודש, ומאז שהגיע מרן זצוק"ל לאיזור, נכנס הדבר לתאוצה ויצר שינוי, הישיבה התיכונית הלכה והתמעטה עד היום, והגר"י וויל שליט"א חולל מהפכה של ממש בשליחותו, כשהמגמה כולה השתנתה.

בשיחה עם הגר"י וויל שליט"א שאינו מרבה לדבר ממרום גילו, הוא אומר לנו נכוחה, שאין ספק שפועלו של מרן הביא פירי פירות של לומדי תורה אמיתיים שהבינו כי אין לנו שיור אלא התורה הזאת, והם ראו לראשונה את הצורך והחשיבות הגדולה לייסד ישיבה על טהרת הקודש, שאכן מתרחבת מאז לבלי הכר אודות לזכותו.

בשיחה מיוחדת שקיימנו עם הגאון רבי יצחק וויל שליט"א ראש הישיבה והמוסדות בעקס-לע-בען שבצרפת, הוא מספר על הזכות הגדולה שנפלה בחלקם לארח את מרן זצוק"ל, וההשפעה של ביקורו שהפיח רוח תורתית אחרת על פני היישוב כולו.

■ **מה המיוחד שנוכחתם במה שאירע בביקורו של מרן זצוק"ל בעיירתכם?**

בפעם ראשונה כשמרן זצוק"ל היה בצרפת, הוא נסע לפריז, ואחר כך זכינו שהוא בא גם אלינו לעקס-לע-בען, ובא לדרוש בפני כאלף אנשים שבאו מעיקר מכאן אך גם מערי הסביבה, וכולם רצו לראות מה יש למרן להשמיע, והוא דיבר בכזו מידת האמת על החשיבות של החינוך הטהור, כמה צריך שילמדו רק על טהרת הקודש, בלי לימודי חול בכלל.

והאמת שאז כבר התחילו בברכתו במעט מקומות להקים ישיבות קטנות רק על טהרת הקודש - במרסיי, רנסי ובפריז, אך הוא בא לצרפת בכדי לחזק זאת שימשיך הדבר בעוד מקומות, ואצלינו גם היו מעטים כאלו שנסעו ללמוד במיוחד במקומות כאלו, אך מרן זצוק"ל שהיה אצלינו דיבר ואמר לי באופן אישי, שאני צריך לפתוח ישיבה קטנה כזאת גם בעקס-לע-בען שתהיה כולה על טהרת הקודש, כי קודם לכן רק מעטים בני אדם היו ששלחו את הילדים לישיבות קטנות כאלו, ואם נפתח ישיבה כזאת על טהרת הקודש כאן, זה יחזק רבים ללכת בעקבות זאת, ואמרתי למרן, שאלו המעונינים בכך שולחים בניהם מחוץ לעיר, אך מרן התעקש ואמר לי - תקים כאן ישיבה קטנה בעיר על טהרת הקודש, ותראה ברכה בכך, וב"ה אכן כעבור כשנה וחצי אודות לבקשתו נפתחה הישיבה במדויק כרצונו, ובאמת ב"ה ראינו ברכה גדולה בכך שיצרה אוירה אחרת אצל הצעירים כולם.

אני יכול לומר כיום שכל הישיבה שלנו הוקמה רק בזכותו, הוא אשר נתן לי את הכח לכך, ולמרות שהיו נסיונות קודם להקים ישיבה כזאת, אבל היו שם רק 5-6 תלמידים ולא היה בסדר גודל גדול, ובזכות אותו מסע שהוא רומם ובא להדיר זאת, הצלחנו לעשות זאת בצורה מיוחדת כשרבים ביקשו להצטרף לכך.

גם כיום יש כארבעים תלמידים בכל מחזור, אבל ב"ה מאותם 14 שנה שפתחנו את הישיבה כבקשתו, ניתן לומר שההשפעה הינה על האיזור כולו,

כמו שאמר לנו מרן, שישיבה כזאת תשפיע על האיזור כולו, ואנו נוכחים בכך בחוש, כיצד אוירת הישיבה משפיעה על כולם, וגדלו משם אברכים חשובים שיכולים להצליח ולגדל הדורות הבאים בכך, וכיום הם שמחים שיכולים לשלוח את ילדיהם לחינוך טהור ממש.

מה ראיתם במיוחד מגדלותו של מרן זצוק"ל שהצליח להשפיע

אני התפעלתי במיוחד מהפקחות והחכמה שלו, גם כשהייתי בביקור בארץ הקודש לא מעט, ונכנסתי אליו, ראיתי לפני 'פני מלאך', וכה התפעלתי מהפקחות הגדולה, וגם מהיכולת שלו להכריע בכל דבר לאמיתה של תורה. כשבאתי אליו תמיד שאל והתעניין אם לומדים טוב, ואיך אני מוסר את השיעור, וראיתי כיצד חשוב לו כל דבר כיצד הוא מתרחש במדויק.

שנים לאחר מכן כשהגיע עוד הפעם לכל המקומות כאן בצרפת, זה חיזק מאד שבא אף אלינו, וראו כאן כולם אדם גדול שממרום גילו אכפת לו רק מה קורה ומתרחש אצלינו, ואיך מחנכים יהודים טהורים רק על טהרת הקודש. המסירות נפש שראו אדם כה זקן, שלא הסתכל בכל מסעו דבר לעצמו, אלא להיפך קשה היה לו הדבר, ולמרות זאת הלך ונסע לכל העולם רק למטרה אחת - לקדש שמו יתברך בעולמו, כשהרגישו את המסירות נפש העצומה הזאת שהוא מוסר נפשו רק למען ד' יתברך, ולא נהנה מכך דבר לעצמו, זה השפיע ללא גבול.

ובחשון תשס"ה שהגיע רבנו לזנבה. טיסה קצרה שחוצה את האלפים למנחתה אותנו בשעת צהרים בז'נבה. היעד הוא כולל תורת חיים יעקב - מיסודו של הנגיד ר' רפאל הררי. בעיר הכל כך בינלאומית הזו ובה קבע גם האו"ם את משכנו, כמעט אין זיהוי לאומי. בליל עמים בליל שפות. ופתאום, משהו כל כך יהודי משכן לד' ותורתו. מי שתרגם את שיחתו של רבנו היה הגאון רבי יצחק וויל שליט"א ראש ישיבת אעקס-לע-בען. העירה הזו היא מקום קטן אבל מרוכז, לתוך "גטו" רוחני - במובן החיובי של המושג. מעל העירה מתנשא שלג הפסגות של הרי האלפים. למרגלותיהן, לאורך השנים החמו לומדים את אוירת בית המדרש שנושם אויר פסגות. גרעין משפחות ומוסדות חינוכים קרם שם עור וגידים.

בהכונת מרנן ורבנן זצוק"ל - גדולי הדורות, הותר ללמד למודי חול כהוראת מקום. כששמע זאת רבנו הוא בקש לשנות. אולי בכל זאת אכשר דרא, אף שבמציאות הצרפתית זה היה נראה חלום רחוק.

הוא בא ותבע. הדברים נאמרו ללא הנחות.

שלוש שנים חלפו עת הגיע רבנו לז'נבה. מי שהגיע לתרגם את דבריו - היה ראש ישיבת אעקס-לע-בען. יחד עמו הגיעו עשרות בחורים תלמידיו. כל אלה לומדים באעקס-לע-בען תורה על טהרת הקודש, ללא למודי חול. שלוש שנים אחרי, קציר ברינה. כמו הביא הגר"י וויל מתנה לרבנו: "ראה! שלי, שלך הם..."

בס"ד, לכ' הגאון ר' ...אב"ד ור"מ בקהלת ... שליט"א נעימות בימינו נצח

שמחתי לשמוע שהשי"ת הצליח בידכם למצוא כעשר בחורים אשר הוריהם מסכימים לשלחם ללמוד בישיבה קטנה על מתכונת הישיבות הנוהגות בארץ ישראל, ויש לקוות שזה יעשה מפנה בציבור הנקראים שומרי תורה להבין כי ידאגו בעד רוחניות של הילדים לא פחות מהגשמיות.

והנה החיי אדם בהקדמתו לספר חיי אדם באחד מהקדמותיו כתב שזוכר שבצעירותו לא הי' הורה דואג כלל ממה הבן יסתדר אח"כ בחיים וכל דאגותיהם הי' רק על שהילדים ילמדו תורה.

והנה בזמן האחרון הדבר הראשון והאחרון שדואגים הוא בעיקר איך יסתדר ודואג שיוכל להתפרנס כשיגדל. וכדי שיהא מפנה בהשקפות עולמם יקח זמן, אבל בלי זה נשארים מצומצמים מאד ביראת השם, וסומכים עצמם שכולם יהי' זבולון, ולכאורה גם זה לא מקיימים, וכדי שלא תפוג תורה צריך שיהי' יששכר ואז זבולון יעזור אבל אם אין יששכר אין זבולון וח"ו תפוג תורה מישראל.

לכן יש לשמוח על כל ישיבה ועל כל מקום תורה שמוסיפים, וברוכים אתם להשי"ת בעשותכם הדבר הזה.

ונקוה שחפץ השי"ת בידכם יצליח להרבות תורה לישראל, ובזכות זה נזכה כולנו מהרה להתגלות מלכות שמים בעולמנו ויחיש לגאלנו גאולה האמתית בב"א. ער"ח ניסן תשס"ג

פריז - צרפת

אם חפצים אנו לחזות במהפכה של מקום תורה שהצליח להפוך ארץ שלימה מקצה אחד למשנהו, די להביט בקהילת 'ד מרדכי' בפריז, בכדי ליווכח עד כמה מקום תורה יכול לשנות אורחות קהילה שלימה.

מרן זצוק"ל מסר נפשו בביקורו בפריז במסר אחד ונוקב - לשלוח את הילדים להתחנך במוסדות שעל טהרת הקודש שבהם מגדלים תלמידי חכמים, לא לדאוג ל'תכלית', ולהתחזק בשמירת השבת וללמוד הלכותיה כדי שלא להכשל.

כיום שנים לאחר מכן פונים אנו להגאון רבי יצחק כץ שליט"א ראש ישיבת ומוסדות 'ד מרדכי', להבין מעט את המצב שהיה קיים באותה תקופה בפריז, ומה שהביא למהפכה בקעבות מסע מרן זצוק"ל.

ראש הישיבה משתף אותנו בהחלטה אחת ישירה ממסעו - 'כיום יש ישיבה קטנה 'אבי עזרי' על שמו של מרן האבי עזרי זצוק"ל, עם ג' שיעורים בתפוסה מלאה בלעה"ר. ואודות להקמת הישיבה, החלה לראשונה הפסקת הלימודי חול בגיל 14, שכן באותם זמנים לא היה מקובל כלל להפסיק בלימודים אלו, ובזאת הנהיג לראשונה שעלינו להמשיך את לימודי הקודש אף בקרב הצעירים לכל שעות היום, והנהגה זו ממשיכה בכל הכח. כל זה החל לאחר מסעו ההיסטורי של מרן זצוק"ל, בשנת תשס"א הוסיף הוא שלומדים לימודי קודש כבר מכתה ח'.

את פירותיה של מקום התורה בחיי הקהילה מיותר להציג, ניתן היום לחזות בפירות המערכה, שאודות לתושייתם זכו להיות מהישובים ראשונה בממלכת התורה כאן בארץ הקודש, והמדובר בדורות של בתי תורה במלא מובן המילה'.

■ **איך גררו צעירים לשנות מסלול בחייהם לכל עתידם מכפי שהורגלו?**

הגר"י כץ: חותני הרב רוטנברג זצ"ל היה דמות חזקה מאד, הצעירים הרגישו בטוחים בסביבתו, וכך הצליח לגרור אותם בשמחה של מצוה, במיוחד בשמחת תורה, ומידי מוצאי שבת היה עושה מלוה מלכה בנגינה ושירה, ובעקבות כך הגיעו רבים והצטרפו למעגל העשיה, היה זה מחזה מרנין כשעשו הבדלה בביתו ורקדו זמן רב בשירה בביתו מידי שבוע.

אודות לאוירת המקום, התחושה היתה לבני הקהילה הצעירים, שטוב להיות בן תורה ולהסתופף בישיבה הקד', והתחושה המיוחדת ביותר התחזקה במסעותיו של מרן זצוק"ל, שכשהיה אומר מחמאה לבחור בישיבה אמר לו - אתה בן תורה אמיתי! ובכך הצליח להרים את כבודם של הלומדים, כשבכוחו היה להראות שהשו"ע הוא המלך, וכל חיי האדם צריכים להתנהל על פי ההלכה הצרופה. באותם זמנים אמרו הצעירים ששמחים הם שיש כאן רב שמבין את ליבם ורוחם של הצעירים, ולכך הסכימו לקבל את דבריו ולהצטרף ללגיון של תורה.

מאז ביקור מרן, נוצר ברק בעיני האלפים הצעירים, שכבר היו בחלקם הגדול עם הפנים החוצה, ואודות לקולות הלב שבקעו ממנו וחדרו עמוקות לתוככי ליבותיהם של הצעירים הרבים ששתו בצמא את דברותיו, ביודעם כי זוהי הזדמנות של פעם בדור, להביט בעיניו היוקדות של מרן שטרח ובא במיוחד להדריך ולנווט אותם, למטרה אחת ויחידה שהיא היתה העיקר בדרשותיו - 'אין לנו גם את התורה, יש לנו רק את התורה והיא כל חיינו, וטכל תפקידינו בזה העולם הוא להיות עבדים העושים כל חייהם רק את מה שמצפה מהם אדונם וקונם'.

הדברים הללו חלחלו לראשונה בכל רחבי הארץ, ולכן מאז החלו להיפתח ישיבות ותלמודי תורה המלמדים על טהרת הקודש, דברים שלא היו כמעט קודם לכן במושג החינוכי של צעירי הארץ הזאת, שהכירו יותר את תרבות המערב מאשר מורשת עתיקת היומין של עם הנצח, ולכן לאורך שנים על גבי שנים, הדבר הביא למהפכה אמיתית בכל רחבי המולדת, ואם יש כיום שכונות שלימות בארץ הקודש של בני תורה שהקימו בתים אמיתיים של תורה ועוסקים כל יומם בעומק לימוד התורה ויגיעתה, זה הרבה בזכות אותם מסעות שעשה מרן ראש הישיבה זצ"ל כאן בארצינו.

שיחת רבנו בישיבת "נשמת ישראל" פריס כ' אדר תשס"ב

הגמ' מביאה בתענית (דף ו' ע"ב) כי הוו מיפטרי מהדדי אמרי ליבריך לן מר. אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לאדם שהי' הולך במדבר, והי' רעב ועייף וצמא, מצא אילן שפירותיו מתוקין וצלו נאה ואמת המים עוברת תחתיו. אכל מפירותיו ושתה ממימיו, ישב בצלו, כשבקש לילך אמר אילן אילן במה אברכך, אם אומר לך שיהיו פירותיך מתוקין הרי פירותיך מתוקין, שיהא צלך נאה, הרי צלך נאה, שתהא אמת המים עוברת תחתיך, הרי אמת המים עוברת תחתיך, אלא יהי רצון שכל נטיעות שנוטעים ממך יהיו כמותך, אף אתה במה אברכך אם בתורה הרי תורה, אם בעושר הרי עושר, אם בבנים הרי בנים, אלא יהי רצון שצאצאי מעיך יהיו כמותך.

ואפשר לומר גם כאן על המקום הזה, שהוא ברוך השם "מקום תורה", ואני רואה שב"ה הוא מתברך ומתברך, והקב"ה יעזור שכל זמן יתרבו ויתרבו ויהיו כמותם הרבה בני תורה! הרבה יראי שמים! והישיבה הזאת תשמש "מופת" לכל הקהילות, שיתרבו לומדי תורה, שיתרבו יראי השם שומרי מצות. וכולם יהיו כמותך ועוד יותר טוב מכמותך. ועכ"פ לכה"פ כמותך, הקב"ה יברך את כולכם.

מכתב רבנו

בס"ד, כ"ד ניסן תשנ"ז

לכבוד הרה"ג ר"י כץ שליט"א שלו' רב,

שמחנו לשמוע על התפתחות מוסדות יד מרדכי בראשות כת"ר, אשר בהם מתחנכים מאות מילדי ישראל כ"י על טהרת הקודש ועתה עומדים להוסיף

שיעור לישיבה"ק ולהקים סמינר לבנות ולהרחיב פעילות קהילתכם קהל יראים פאריז בעניני חיזוק הדת.

חפץ ה' בידכם יצלח להרחיב המוסדות ולהרבות כבוד שמים בתוך קהילתכם החשובה קהל יראים פאריז, להיות מבצר עוז של תורה ויראה בדרך הסלולה לנו מרבותינו.

אהרן יהודה ליב שטינמן. (קובץ אגרות קפג)

בס"ד

לב' הנהלת ישיבת נשמת ישראל ע"ש קדוש ישראל הגאון ר' ישראל סלנטר זצוקלה"ה ולהעומד בראשה הרה"ג ר' יצחק כ"ץ שלר וכל טוב לכולכם.

שמחתי לשמוע כי להישיבה לצעירים ולהישיבה גדולה ניתוספו עוד ת"ח מופלגים מגידי שיעור אשר בפחם להעלות הבחורים למדרגות רמות בלמודים וכן שהתלמידים צמאים לדבר ד' ורצונם עז ללמוד ושוקדים על למודם מאד גם רציניים מאד ביראת שמים, ויש לקוות שבמשך הזמן, הישיבות ישמשו למרכז גדול של תורה ויראת שמים במדינתכם. וברוכים כל המסייעים להחזיר עטרת התורה והיראה במדינה אשר בדורות האחרונים הושפלה מאד ואנו תפלה כי ירום קרנה בכבוד במהרה.

כן שמענו על היזמה ליסד מקום חינוך לבנות כדוגמת הסמינרים אשר נוסדו בארץ ובעוד כמה מדינות שע"ז יתחנכו לבנות בתים לתורה ויר"ש. וחפץ השי"ת בידכם יצליח לרומם קרן התורה והיראה במדינתכם, ובז־כות פעולתכם יערה השי"ת רוח טהרה להרבות ולקרב לבבות בית ישראל לאבינו שבשמים, ונזכה בקרוב לביאת גוא"צ במהרה בימינו.ג, תמוז תשנ"ש.

בס"ד ו' באייר תש"ס שמחנו לשמוע כי קמו אנשי מעשה אשר נטלו על עצמם לתקן את הטעון תיקון בגולת צרפת אשר כידוע מצבם הרוחני של אחינו בני ישראל אשר שם ירוד מאוד ובעיקר אצל הצעירים שם ואנשי מעשה אלו רוצים לבוא לעזרת ד בגבורים ולעשות ככל יכולתם ע"י הקמת כולל לאברכים ליד ישיבת נשמת ישראל בראשות הרה"ג ר יצחק כץ שליט"א אברכי הכולל יקדישו חלק מזמנם לקרב רחוקים וללמד תועים בינה ברכתנו והסכמתנו נתונה למפעל קדוש זה ולמצוה רבה תחשב ההצטרפות לכולל זה הנועד לפדיון נפשות התינוקות שנישבו. (קובץ אגרות קפו)

בפריז כמובן שוכנת הקהילה הגדולה בצרפת, ובהם אלפי חרדים (זאת מלבד חב'דניקים רבים שהם קהילה לעצמה, ועוד קהילות נוספות). ביקור הגראי"ל שטינמן בפריז הוא הרביעי מסוגו, ולכן פריז היא העיר בה שהו השניים פחות מבכל עיר אחרת. הרב יצחק כץ מי שעומד בראשות מוסדות יד מדרכי בפריז שתחת חסותו לומדים רבים מכל הגילאים. הרב כץ: מדד ההצלחה נבחן אחרי הכינוס הגדול-אולי הגדול ביותר שהיה אי פעם בצרפת, בו השתתפו יותר מ-10 אלף איש (גברים, ונשים באולם נפרד מ.י.)-כאשר הכל חזרו מרוצים לבתיהם ידענו שהצלחנו, והנחנו בסיס לקירוב רחוקים. הרב כץ: רבים שאינם קשורים לקהילה החרדית הגיעו אלי אחרי הביקור כשבעיניהם דמעות. אלה היו דמעות התרגשות. במיוחד עשה עליהם רושם שראש הישיבה דיבר בצחות שהפתיעה, ובמאור פנים. האנשים, גם רחוקים יחסית, חשו סיפוק מסוג מיוחד שלא ניתן להשיגו בשום עבודת חיזוק אפשרית.

מה שבוודאי יביא תוצאות, גם במישור המיידי. "הנה אחד הסיפורים שהגיעו אלי ממש היום, שלושה ימים לפני חג השבועות. היה זה אבא חילוני מובהק שישב בקהל בעת המעמד הגדול בפריז ובכה, פשוט בכה. אחרי הכינוס התקשר לאחד מראשי הקהילה שלנו ומספר אני הוא זה וזה, אבא של... מסתבר כי עסקני הקהילה "עבדו" עליו וניסו לשכנעו לשלוח את בנו ־שמציד ו כ"כ רצה־ לחינוך חרדי. האבא התעקש, אבל עתה הוא אומר: "הכינוס עשה לי את זה" ואני כבר מסכים לשלוח את בני לבית ספר חרדי. על אף שאנחנו באמצע שנה, הילד נכנס ללמוד במוסדות שלנו". לדבריו, "הקהילה של פריז היא לא אותה קהילה שהייתה עד לפני מספר שנים בטרם בואו של הגראי"ל שטינמן לביקורו הראשון בפריז, וחלק גדול מהשינויים מתחוללים בביקורים אלו. הבאנו לראש הישיבה בחור שהיום הוא בן 18 שבביקור הראשון, לפני 5 שניסן היה בן 13 ולא ידע מה זה ללמוד תורה. השבוע הוא גמר ש"ס, לאחר שמעמד כבוד התורה החדיר בו מרץ בלתי רגיל, וכיום הוא לומר אצלנו, בישיבת "נשמת ישראל". ראש הישיבה התרגש ואמר כי כל המאמץ היה כדאי. הרב כץ אומר כי בעוד 5 שנים ניווכח מה עשה הביקור לנערי הבר מצווה של היום.

הגאון רבי ירמיה כהן אב"ד פריז וחבר מועצת מרכז רבני אירופה שנאות גם הוא לשתף על ההרגשות שלו אחרי הביקור-הקצר יש לומר, מספר כי מיד לאחר הביקור יצא לישראל לכינוס מיוחד על ענייני גיטין. כשחזרתי לפריז עדיין עמד רושם הביקור באוויר, בעיקר בקרב פשוטי העם, ויש לי רושם שאם הביקור היה מתארך, השפעתו הייתר עשויה להיות רבה יותר. הרב כהן מספר על הקהילה היהודית הגדולה שחיה בפריז שלא קשורה לקהילה החרדית בדווקא, אם כי רוב ראשיה הם חרדים. בפריז רבבות, ואף מאות אלפי יהודים, אבל לצערנו הרבה מהקהילה אינם חרדים. ולמרות זאת יש אצלנו בקהילה 30 שוחטים חרדיים ממש ועוד עשרות משגיחי כשרות, מה שאומר שגם בקרב החילונים יש ביקוש ליהדות. אגב, אחרי שהגראי"ל עזב את העיר לעבר מנציסטר, נשאר האדמו"ר מגור עם כל הקהל באולם הענק. ואז במהלך שעה ארוכה עברו אלפי יהודים והושיטו לו יד לברכה. דבר שנתן חיזוק לקהל הצרפתי שחמימות היא מילת המפתח אצלו.

רנסי - צרפת

עוד קהילה למופת הוקמה בעקבות מסעו של מרן זצוק"ל וחוללה מהפך אמיתי, היא הקהילה התורנית ברנסי, בראשותו של הג"ר יהודה טולידנו שליט"א ראש ישיבת 'חזון ברוך', שמסביר לנו על הקורה בצרפת קודם בואו של מרן זצוק"ל, בצרפת היו כמה ישיבות שהיו בהם לימודי חול, ובעוד שלאחר המלחמה היתה להם הוראה חד פעמית לפתוח ישיבה אחרי המלחמה ממרן הגרי"ז זצוק"ל, כי הבינו שבלי לימודי חול לא יבואו כלל ללמוד, לאחר שאבי נסתלק לבית עולמו, הלכתי למרן זצוק"ל, ואמרתי לו שככל שיאמר נעשה, ואז הורה לנו לקיים הישבה על טהרת הקודש.

ומרן זצוק"ל רצה לסבר את דבריו ודיבר בהפלגה מנהמת לב - ספרנו פעם כמה ראשונים חיו בצרפת - אלפים, באומרו שבריטב"א בהוצאה מיוחדת נאמר זאת, הוא פתי הספר ודפדף ואז הקריא לנו זאת שהיו בה אלפים... ואיך מוכל שבמקום שהיו אלפי בעלי תוספות לא תהיינה ישיבות על טהרת הקודש.

אביו הגר"י טולידנו זצ"ל הגיע לפתוח לראשונה ישיבה על טהרת הקודש, הוא הביא לשם כך מכולל גיטסהעד עשרים בחורים, ופתח בשנת תשכ"ז ישיבה גדולה בעצת מרן הגרא"מ שך זצוק"ל ואביו רבי רפאל ברוך זצוק"ל. הם סברו שיהדות דרום אפריקה באו לצרפת ודאגו לציבור לעתידם, הרב מפוניבז' והגדולים באמריקה נתנו לו סכום נכבד כששמעו שהולך לפתוח ישיבה בצרפת. וכל התלמידים הראשונים כיום ראשי ישיבות ומרביצי תורה, וכך נפתח המוסד החרדי הראשון, ששירת כל הציבור התורני בפריז.

מרן זצוק"ל המשיך במסעו ורתם את ההמונים להבין שהתורה היא בבת עינו של כל יהודי ירא ד' באשר הוא, ואין לנו דבר אחר בלתו. הוא הפליג בחשיבות הלימוד הטהור ללא כל התערבות של תכנים זרים, ודבריו יצרו מהפכה אמיתית ברנסי, שהפכה להיות עיר גדולה לד' ולתורתו.

ברנסי יש כיום מוסדות חינוך רבים מגיל הגן עד כולל, ישיבה גדולה אמנם הוקמה בזמן אביהם, אך כיום יש ישיבה קטנה מצויינת עם שבעים בחורים מצוינים, כשמרביתם באים לארץ לישיבות המצוינות ממש. בתי הספר מונים כאלף תלמידים, ויש כמאתיים משפחות תורניות. והיא מהווה מקום של תורה בפרבר של פריז במרחק רבע שעה נסיעה, כי ישיבה בתוך העיר קשה מעט, ולכן אביהם הקים שם את הישיבה.

בשיחה עם רבי יהודה שליט"א ואחיו רבי שמואל טולידנו שליט"א ראש ישיבת רינת התורה, אנו שומעים בבירור - מרן השקיע במיוחד בנסיעה הראשונה שכל היעד והמסר הינו להעמיד ישיבות קטנות, כי לא היו ישיבות קטנות מיוחדות לפניו, ועקס-לע-בען הוקמה בזכותו, כפי שאמר הגר"י וויל שליט"א שהקים הישיבה בזכותו של מרן.

מטרת הנסיעה היתה בעיקר בשל הצורך של הישיבות הקטנות שרצו לחזק אותן, וכשראה מרן שהענין יכול להיות לתועלת, הוא לא ניאות לרדת מכך, ולמרות שניסו להניאו מכך בשל זקנותו, לא הסכים ואמר לי פעם - אתה חושב שקל לי ליסוע לצרפת?! אבל אני עושה זאת כי אני יודע שצריך זאת, ואם בחור אחד יתחזק מכך היה שוה הכל.

אחרי הכנס של אסיפת מחנכים, עלו מחנכים ושאלו, על הלימודים שלא מקובל שלא לומדים לימודי חול בגיל צעיר, ואולי שם מתאים לעשות עם מעט שעות של לימודי חול, והוא היה נחרץ ואמר - בשום פנים ואופן, מי מתיר לכם לעשות ביטול תורה אחרי שהם בגיל היכולים ללמוד תורה, ואיני מלמד את בני אלא תורה - זו היתה תשובתו הנחרצת.

באותו ענין, היתה פעם שאלה במוסדות שלומדים חצי יום לימודי חול, ולמדו גם שם כל יום עד 12.30 לימודי קודש כולל יום שישי, ועלה רעיון שילמדו ביום שישי בלבד לימודי חול כל היום, וכנגד זה להוסיף שעות לימוד תורה כל יום, וייצא בסופו שיוסיפו בס"ה יותר שעות לימוד תורה, אך ביום שישי לא ילמדו כלל תורה. אמר לי מרן - בשום אופן, בצרפת הרי לא לומדים גם בימי ראשון, ואז לא ילמדו שלשה ימים - שישי שבת וראשון, והרי משה תיקן להם לישראל שלא יהיו שלשה ימים בלי תורה, וחייבו בשל כך קריאת התורה, אין מצב כזה שלא יהיה להם ממי התורה כל יום.

■ **מה היה המיוחד במסעו שקירב את ההמונים להסכים לכך?**

אחד המשפטים החזקים שאמר בכנס הגדול, היה - שאין היום יהודי צרפתי, והתכוין לומר שמאז הפסיקו הישיבות בצרפת, מקום התורה נפסק, ורק במקום שיש ישיבות קול התורה נמשך, ואין קהילה יהודית צרפתית רצינית בה כי לא היו ישיבות, ויהדות צרפת נגעה לליבו, והזכיר לי כמה פעמים שהמאירי כותב שהיו בעיירות בצרפת מאות ואלפים של בעלי התוספות והיה מתרגש - מדינה שהיו בה מאות ואלפים של בעלי תוספות ואין שם בעלי תורה?!

מצד שני, אחז מאד מהיהודים הצרפתים והאינטלגנציה שלהם, וכשישב שבעה על הרבנית ע"ה לא דיבר כמעט, נכנסתי אליו בשאלת פיקוח נפש, ואז אמר לי מעצמו בהתרגשות - ראית שד"ר הרדי הגיע מיוחד מצרפת בכדי לנחם אותי, אני יגיד לך היהודים הצרפתים הם לא כמו הישראלים, הם אינטלגנטים.

מלבד זאת היה לו חיבור ליהדות צרפת, כשדיברנו עמו לא אחת על הקורה בה, היה מעלה שמות עיירות מצרפת והזכיר את הקהילות בפריז וברנסי ועקס-לע-בען, ומאד התעניין איך מתקדם כל דבר, וכשאמרתי לו שהמסע המיוחד שלו הצליח והוא חיזק המקומות שישיבות רבות קמו בזכותו, אמר לי שאם יש בחור אחד שהלך לישיבה בגלל זה, היה שוה כל המסע.

■ **הדבר השפיע גם על יהודים רחוקים מחיי תורה?**

היה יהודי שגר בעיר 'ליל' הרחוקה 200 ק"מ מפריז שאין בה כמעט יהודים, והיהודי דר רחוק מביהכ"נ, וכשרק שמע שגדול הדור מגיע לצרפת, אמר שצריכים ללכת לראותו, והגיע לפריז לכנס עם ילדיו, וכשחזרו אמר לבנו - אנו עוברים דירה לדור ליד בית הכנסת, וכיום בנו הוא אברך לכל דבר, וזה החל מכך שאפילו אלו שלא היו שייכים כלל לאידישקייט, כיום הם חרדים ממש.

מלבד זאת קמו כמה ישיבות בעקבות המסע, והישיבות הקיימות התחזקו, והישיבות הגדולות נהיה נחלת הכלל למרות שקודם לכן היה רק נחלת הפרט, והיה הדבר בנורמה ששולחים הנערים לישיבות על טהרת הקודש.

לא מעט שאלות נשלחנו לשאול את מרן, פעם היה מצב שרבים רצו לעלות לארה"ק בעקבות הפיגועים, והיה נידון אצלינו כאן לרכוש בנין גדול למוסדות בכמה מליוני דולרים, והסתפקנו אם להשקיע כה הרבה כשלא ידוע כמה יהיו לבסוף, והורה לנו מרן בקול נחרץ - ודאי שוה לקנות, כי יום אחד של תורה שוה יותר מכמה מליוני דולרים....

בנוגע לעליה לארץ, דעתו היתה שעדיף שישארו הצרפתים בצרפת כשהם מסודרים בקהילות חרדיות, ולייעץ להם להישאר שם, כי המעבר אינו פשוט, והעקירה אינה קלה, ולא תמיד מגיעים למקומות מתאימים בארה"ק, אך לכל אחד ענה בפרטיות מה שמתאים לאורחותיו.

ואכן, גם אלו שעלו ארצה, דאג להם מרן בכל ליבו שיהיו להם ברעננה ועוד, בתי ספר וכוללים, ופעילות ושיעורי תורה, בכדי שהצרפתים יחושו את עלייתם גם בארץ הקודש. ההרגשה היתה שצרפת זוהי קהילה גדולה שניתן להשקיע בה, ואין הרבה מקומות תורה ביחס לגודל של הציבור, והרגיש אחריות לפתח בה את הגדולים והת"ח לדור הבא.

■ **היה דבר מה שהתפעלתם מיוחד מאמירותיו?**

פעם הוצע לי לכהן כראש כולל בצרפת, ושאלתיו - מה עם חינוך הילדים הלומדים כאן בחדרים הכי טובים בב"ב, ואמר לי - מי שדואג לחינוך ילדי ישראל, לא יהיה לו שום הפסד בחינוך ילדיו, והמשיך באומרו, שמרן החזו"א שלח את הגר"י אדלשטין לרמת השרון, וכל בניו לא נפגעו מכך ויצאו ת"ח.

שטראסבורג

בחודש אדר תשסב הגיע רבנו לביקור חיזוק בשטרסבורג

כאשר יצא רבנו מהמטוס בשטרסבורג, היה פרוס לכבודו שטיח אדום מהמטוס עד לכניסה לבנין, וברח רבנו מיד הצידה, ולא רצה ללכת על השטיח, בטענה שצבע אדום הוא צבע של גויים [עי' ערוך ערך כלבתא וכתוב במהרי"ק שורש פ"ח שליהודי אסור ללכת עם בגד אדום].

להקים מקומות חינוך שהחינוך שלהם הוא תכלית הטוב

מתוך דברים שנאמרו בכנס הגדול בשטרסבורג

כתוב במדרש (הובא בילקוט שמואל א' א') כי לפני ששמואל הנביא נולד בכל יום היתה בת קול יוצאת ומפוצצת בכל העולם כולו, ואומרת עתיד אחד לעמוד ושמו שמואל, ומה זה מפוצצת? משמע כמו פצצה שלא היתה סתם בת קול, אלא כפצצה שהיו שומעים כל העולם כולו, וממשיך המדרש כי כל אשה שהיתה יולדת בן בתקופה ההיא היו קוראים את הבן שמואל, והיו הרבה מאד ילדים שנקראו שמואל, וכל אחד ציפה שבנו יהי' שמואל הנביא שיהי' הצדיק הזה, ובסוף כשהתחילו לגדול ראו שזה לא הוא עד שבא שמואל ואמרו זה הוא.

והשאלה היא מה אנשים חשבו במה שקראו שמו שמואל. אלא אנשים בדרך כלל ובזמנינו בפרט הם מאד שטחיים, ולכן שייך שקראו את השם שמואל, וזהו הם חשבו שיקראו לו שמואל ובזה כבר יצאו ידי חובה, אך האם בזה הוא יצאו? חנה הצדקנית אמרה כי אחרי שיגמל הנער והבאתיו אל בית ה' וישב שם עד עולם כך היא הקדישה אותה להיות תלמיד חכם לעולם, שהרי לא הי' כהן ומה עשה שם בודאי לא נתעסק בהבלים רק עסק בתורה ויראת שמים וישב שם עד עולם.

והיא זכתה באמת, אך יתר האנשים לא כתוב שעשו משהו מיוחד אז מה נשאר רק שקראו לילד שמואל, אבל לא היה שמואל הנביא, הקב"ה יעזור שכל אחד ישתדל באמת להשריש בלב של הילד תורה ויראת שמים ויקומו מקומות חינוך שהחינוך הוא תכלית הטוב בתורה ויראת שמים, ואז הקב"ה יעזור שיהי' להורים נחת וכל כלל ישראל יהי' להם נחת הקב"ה יעזור שכולנו נזכה לגאולת עולמים במהרה בימינו אמן.

בס"ד, הנה הכולל אור יהודה אשר בעיר שטראסבורג בצרפת עומד למגדל אור לעיר שטראסבורג בפרט ולמדינת אלזס בכלל ואף גדלו והצליחו ועשו פרי שחלק מהאברכים מהם ראשי ישיבות וכוללים ויש מהם דיינים העומדים על מדין ומרביצי תורה בכמה עיירות במדינה.

וכעת הולכים ליסד חבורה חדשה של אברכים מארץ ישראל ועוד מקומות אשר ע"י יוכלו בהמשך להפיץ ולחזק לימוד התורה והיהדות בכל הסביבה.

וכבר מרן בעל הקהילות יעקב זצ"ל עודד ושלח אברכים לשטראסבורג כדי לחזק את היהדות שם, ובודאי מצוה גדולה למי שראוי ומתאים לזה לבוא ולחזק מקום תורה זה כדי לקדש שם שמים ולסייע לביצור ולביסוס מקום תורה זה.

ותחזקנה ידי כל העושים והמסייעים בזה, ויקוים וכל בניך למודי ה' ולכו בכוחכם אלו ותצליחו בס"ד.

אהרן יהודה ליב שטינמן

י"ב כסלו תשס"ז לפ"ק בני ברק יצ"ו

קנדה

טורנטו

בי"ח - יט חשון תשס"ה הגיע רבנו לחזק בעיר טורנטו.

-כינוס מחנכים בביהכ"נ אגודת ישראל טורונטו

-אסיפת מתיבתות טורנטו - מונטריאול, בביהכ"נ אגודת ישראל

-אסיפה מרכזית באולם שע"י בית יעקב

-שיחה בכולל ליקווד בטורנטו, אחרי תפילת ותיקין

-כינוס כל ילדי הת"תים בביהכ"נ אגודת ישראל טורנטו

-כינוס מחנכים בבהכ"נ אגודת ישראל טורונטו.

-אסיפת מתיבתות טורונטו - מונטריאול בבהכ"נ הנ"ל.

-אסיפה מרכזית באולם שע"י בית יעקב

-אחרי שחרית שיחה בכולל ליקווד בטורנטו.

-כינוס כל ילדי התת"ם בבהכ"נ אגודת ישראל טורונטו.

וכך מתאר הרה"ג ר"י לוינשטין זלל"ה נוסעים לשדה התעופה כדי לטוס לקנדה. לאחר טיסה של כשעה, מגיעים וראשי הקהילה מקבלים את פניו של מרן בברכת 'שלום עליכם'.

נוסעים לביתו של הג"ר שלמה מילר, ראש הכולל דשם,. ארוחה ומעט מנוחה, ומיד אח"כ תפילת מנחה בבית.

לאחר תפילת מנחה יוצאים לכנס מחנכים. השאלות חוזרות על עצמו, וניכרת התפעלות המלמדים מחדש בכל מקום על התשובות הקולעות והחדות שמשיב מרן. דעת תורה אמיתית. 'אשרי העם שככה לו'...

לאחר שמסיימים. עוברים לברכה. באותו מקום עצמו מתכנסים כעת מאות בחורי ישיבות קטנות, בני המקום ואף כאלה שבאו ממרחקים עצומים, נסיעות של עד 6-7 שעות כדי לזכות ולחזות בנועם זיו פני כהן הגדול, ולשמוע דברי חיזוק.

אחד מראשי הישיבה מדבר באנגלית, ומסביר לנוכחים את גודל המעמד, והוא מזמין את מרן לדבר.

ומרן נושא דברים ואומר: דעו לכם, בדבר אחד תלוי בו הכל, וזה הרצון לגדלות, לשאוף עוד ועוד. אתם נשארתם עדיין בגדר 'ערבים זה לזה', וכל אחד מכם יכול לצמוח לגדלות נוראה.

מסיימים. מרן קצת חלש, ועל כן מזרזים את הציבור שיעברו על פניו מהר. לאחר מכן מרן יוצא מהאולם דרך דלת צדדית נגד הדחיפות.

מגיעים אל בית האכסניה

עצרת חיזוק ליהודי קנדה

חוזרים מהר כי כבר יוצאים לעצרת הגדולה העומדת להתקיים כאן. אולם ענק המלא על גדותיו.

ראש הישיבה, הג"ר שלמה והג"ר אשר וייס נכנסים אל האולם והקהל פוצח בשירה אדירה.

ר' שלמה פותח את המעמד באנגלית, ומרן נושא דברים ועומד על הנקודה מה זה 'כובד ראש'. ומבאר שעניין הדבר הוא להתבונן על שפלות האדם, כמה הוא כלום בבריאה, ולולא עזרתו יתברך, ומהתבוננות זו האדם מגיע לענווה, שזה שיא המידה הנכונה.

והביא מרן את דברי החזו"א כשסיפרו לו שרעק"א היה מיוחד במידת הענווה, וענה ואמר: אני לא יודע אם הסיפור נכון, אבל מגדלותו בתורה רואים את הענווה שהיתה בו.

לאחר תום העצרת נוסעים לביקור בבית ר' משה רייכמן. מעריב.

יום רביעי, י"ט מר חשון

תפילת שחרית כותיקין בכולל שע"י ר' שלמה, לאחר התפילה ברכת כהנים, ומרן מוסר דברי חיזוק קצרים.

לאחר ארוחת בוקר, מתקיים בקירוב מקום כינוס גדול של ילדי תשב"ר, שם מתקיימת תפילה כשלאחריה דברי ברכה קצרים ממרן.

ובי"ח - י"ט אייר חזר שוב רבנו לבקר שם יחד עם האדמו"ר מגור
עצרת התעוררות לבני העיר באולם בית יעקב
יום ד' י"ט אייר תשס"ו
שחרית כותיקין בהמון עם בכולל דברי חיזוק למתפללים לאחר שחרית
ברכה למאות ילדי תשב"ר

מונטריאול

בי"ט אייר הגיע רבנו לביקור במונטריאל מנחה וקבלת פנים למעלה מאלף אנשי המקום.

כינוס באולם לאנשי המקום [ברכת שלום] - ביקור בבהמ"ד סקוויר - קבלת פנים ודברי חיזוק בבהמ"ד בעלזא

מנמל התעופה יצאו גדולי ישראל שליט"א לישיבה הגדולה דמונטריאול, "מרכז התורה", שם המתין להם קהל המונים אשר קידם פניהם בשירה אדירה, שירת־לב גואה המודה ומקלס לבורא עולם, שכרועה יקבץ טלאיו - חלק מחכמתו ליראיו, והמה עומדים על משמרתם, וחרדתם גלויה וניכרת לכל יחיד ולכל פרט שידבקו באורחות חיי תורה באין מפריע ולבלתי ידח ממנו נידח.

שעה ארוכה ארכה השירה. הכל נדחקים, עומדים צפופים, רוצים לחזות בעיניהם בגדולי ישראל אשר הגיעו אליהם יחדיו, בימים מרוממים אלו של ספירת העומר והכנה לקראת קבלת התורה שניתנה לעם ישראל אחר שענו כולם, כאיש אחד בלב אחד, 'נעשה ונשמע'. ומה כמו ביקורם המשותף של גדולי ישראל מאמר את הציות וה"יחד' הכרוכים זה בזה.

לאחר תפילת מנחה ברב־עם ובהדרת מלך, התקיים במקום מעמד קצר, בו נשא דברים נרגשים ביותר ראש ישיבת "מרכז התורה", הגאון רבי משה מנדל גלושטיין, אשר פתח בדברי הגמ: בגיטין, על שלושת הבקשות שהציג רבי יוחנן בן זכאי למלך צרה וצוקה לעם ישראל: יבנה וחכמיה, מלכות בית דוד וגרוגו דרבי צדוק.

הדבר שאנו לומדים מכך, הינו יסוד נעלה עבורנו, אמר. שזהו שני הדברים הראשונים שביקש רבי יוחנן בן זכאי הינם דבר הנוגעים לכלל, אך הנה, הדבר השלישי, גרוגרת דרבי צדוק, כבקשה פרטית - ומה ההגיון לעסוק בפרט מסויים, כאשר עני' של הכלל עומד על הפרק. התשובה היא, שגם הדבר השלישי נוגע לכלל. משום שגדולי הדור הם דבר השייך לכל כלל ישראל.

הוא הדבר, אמר הגרמ"מ גלושטיין, העולה מביקור זה שאנו זוכים והננו תקוה שהיהדות הנאמנה כאן תהיה ראויה לו: גדולי ישראל שליט"א דואגים לכלל, טורחים עבור הכלל, וכל מעייניה נתונים למען כלל ישראל שיעלה ויתעלה ויוסיף להתחזק ולהתגדל בתורה וביראת שמים. לאחר דבריו עבר הקהל הרב אצל גדולי ישראל לקבלת שלום וברכה.

מ"מרכז התורה" המשיכו גדולי ישראל לכיוון בית הכנסת של 'ישראל הצעיר', כאשר לכל אורך הדרך ממתינים אלפים. החיזיז! חזר על עצמו לכל אורך שעות הביקור. התרגשות עצומה, שמת רבה ושירה הנובעת מעמקי לב המבקש להכיר תודה וטובה.

אף כאן נערך מעמד קצר, בו השמיע רבנו, דברי חיזוק קצרים, והעתיר לכל הקהל הקדוש בקהילות ישראל במונטריאול ברכתו, שיתברכו הכל בבני חיי ומזוני, זיווגים טובים וכל טוב. לאחר הדברים עבר הקהל הרי! אצל גדולי ישראל לקבלת שלום ולברכה.

מ"ישראל הצעיר" יצאו גדולי ישראל לעבר ה'דאן־טאון', שם נערך ביקור קצר בהיכל בית המדרש דחסידי סקווער, שם המתינו ראשי ונכבדי ביהמ"ד והקהילה, בראשות הדיין הגאון רבי יוחג וואזנר, אשר הודו נרגשות על הזכות שנפלה בחלקם לארח בהיכלם ראשי אלפי ישראל אשר הגיעו יחדיו מארץ־ישראל. הצפיפווז במקום רבה, אך הסדר בתוך בית המדרש מופתי. ילדי החמד תופסים מקום בראש, וגדולי ישראל סובבים בבית המדרש לקבל ולהעתיר ברכת שלום וישע רב.

וכפי שכבר צויין בדיווחים אודות המסע ההיסטורי, בכל שלב שלו נרשם שיא חדש: כל אירוע וכל התרחשות הינם פיסגה חדשה - והדברים הורגשו במוחש, כאשר הגיעו גדולי ישראל לתחנתם הבאה במונטריאול: בית המדרש דחסידי בעלזא, מקום שוקק חיים של תורה וחסידות ויראת שמים, שהוא מקום לתפילתו של האי גאון וצדיק, זקן הרבנים משרידי דור דעה, חד מחסידי קמאי עובד ד' מעודו, ה"ה הגאון הצדיק הישיש רבי יעקב יצחק ניימאן שליט"א, אב"ד פאפא מגדולי תלמידי בעל ה'ויגד יעקב' זי"ע והרב דחסידי בעלזא במונטריאול.

התרגשות רבה אחזה בקהל, עת קם הרב דפאפא שליט"א לשאת ברכתו לגדולי ישראל שליט"א שהטריחו עצמם במסעם זה בכלל ומבחינתו על בואם למונטריאול בפרט, ועמד על הדברים הגדולים והעצומים הנפעלים מכך למען קדשי שמים. הוא העתיר והאציל מברכתו לכל הקהל הקד' במונטריאול שזכה לביקורם של גדולי ישראל, כי יבורכו בכל ברכות הטוב, בני חיי ומזוני וכל טוב.

הדרך החוצה - צפופה. בעוד גדולי ישראל יוצאים את בית המדרש, רבים ממשיכים לנהור אליו. הדוחק רב, רק בקושי מפלסים דרך. רבנו מגיע ראשון אל המכונית. אדמו"ר שליט"א נכנס אחריו, ומזכיר דברי הגמרא במסכת ברכות(ו:) "א"ר חלבו אמר רב הונא כל שיודע בחברו שהוא רגיל ליתן לו שלום יקדים לו שלום, שנאמר 'בקש שלום ורדפהו'; ואם נתן לו ולא החזיר נקרא גזלן, שנאמר 'ואתם בערתם הכרם גזילת העני בבתיכם'". רבנו מעיר, שאפשר כוונת הגמרא היא על אמירת שלום, היינו שמספיק לענות בפה, אבל אין מחויבים בהושטת יד...

מונטריאול, כמו טורונטו וכמו לוס־אנג'לס לפניה, חווה חוויה רוחנית נעלה. השקיקה לקבל, לשמוע, להתעורר ולהתחזק ובפרט לקראת קבלת התורה - הינה נחלת כל. והוא אשר בא לידי ביטוי בדבריו של רבנו שנשא דברים קצרים, על ענייני קבלת התורה, וציין כי האורות הגדולים של מתן תורה יורדים בכל שנה ויש לנצלם כדי להתגבר בתורה. הוא חזר ואמר שאין בעולם שום דבר חוץ מתורה, ובירך שכולם יזכו להתעלות בתורה.

התחנה האחרונה במונטריאול, שהיתה בעצם התחנה האחרונה במסע המשותף והמיוחד, היתה בישיבת 'יבנה', שם הקביל פניהם של גדולי ישראל, חכם דוד סבא, הרב הראשי של מחוז קויבק.

היה זה ביקור קצר שארך שלוש שעות, אך כל רגע ורגע ממנו הכיל תוכן מופלא ומטען כביר של רגשות נעלים, של שמחה ושל סיפוק, אשר לבטח הטביעו חותם מבורך על כולם, צעירים כמבוגרים, המבקשים כאיש אחד ובלב אחד לרומם כבוד שמים, לתת כבוד לתורה ולנושאי דגלה.

עתה עושים הם את הדרך המשותפת במכונית המסיעה אותם לשדה התעופה. גדולי ישראל אהדדי מביעים התפעלותם על החיזיון שראו עיניהם, על שבמקום כה מרוחק כמונטריאול, יש קיבוץ יהודי כה גדול של יהודים חרדים לדבר ד'. רבנו הזכיר דברי הגמרא (ברכות לא.) כל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתיישבה וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב לא נתיישבה - ושאל: מדוע הוצרכה גזירה. אדמו"ר שליט"א השיב משום שבאמת הרי 'נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא'(עירובין יג:), ולכן אמרו במשנה (אבות ד' כב) 'על כרחך אתה חי', ולפיכך כל עניינו של אדם בעולם הזה הוא בדרך גזירה, ולפי שרצה הבורא שיהיה ישובו של עולם ע"י האדם, על כן היה צריך לגזור על כל מקום ישוב בני־אדם ביחוד, ובכך ניתן לו הכח לדעת איך והיכן לחיות בעוה"ז.

רבנו: אי' במדרש שיצירת אדם הראשון - ראשו היה מתחת המזבח וגופו מכל העולם. וכשחטא בעץ הדעת, קלקל את עפר כל העולם שממנו נוצר. לכן היה צריך לגזור על כל מקום ומקום, ובכך תיקן כל מקום ומקום. ושוב דיברו ביניהם אהדדי, שלכן מובן שגם כאן, במונטריאול הרחוקה, יש כל־כך הרבה יהודים, שכן גם על מקום זה גזר אדה"ר.

רוסיה

הנה בהפטרה (פר' פרה) כתיב ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם: וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם: ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר: ובדור האחרון זכינו לראות בנבואה זו אצל עולי רוסיה, שעשרות שנים הסירו מהם כל זיק לתורה וליראה, ועד שהעיר ה' ברחמיו ופתח להם פתח לעלות, ונביא כאן כמה ענינים שרבנו מסר לפני העולים לחזקם ולסעדם. בארגונים הקדושים 'תולדות ישרון' להגה"צ ר' יצחק זילבר, ועוד ארגונים לקירוב יהודי רוסיא שרבנו עומד ומסייע להם בכל עת ובל שעה ברוח ובגשם [ואם היינו מביאים את כל הענינים היינו צריכים לקונטרס גדול ונביא כאן רק כמה ענינים].

אתם צריכים להשלים

באלול תשנ"ד אירגנה עירית בני ברק כינוס לעולים מרוסיה, והגיע רבנו למסור שיחה בפניהם ואמר להם בתו"ד: באתם מארצות בהן נרדפתם, באתם ממקומות בהם לא ניתן לכם לשמור תורה ומצוות, ועכשיו זיכה אתכם הקב"ה לבא לארץ הקודש, ארץ שניתן בה לקיים תורה ומצוות.

כאן בארץ ישראל חייבים אתם להתחזק בתורה ויר"ש ולהספיק ללמוד עבור כל השנים שלא נתנו לכם ללמוד.

לעזרת יהודי רוסיה

בס"ד. בחמלת ד', עת אשר קרא דרור לאחינו בני-ישראל אשר במדינת רוסלאנד וגלילותיה מתחת עול דיכוי הנפש והגוף, מלפני כעשר שנים, קווה קיוינו שיחזרו אלינו אחינו האובדים באונס אל חיק אומתינו ואמונתנו. אך נכזבה תוחלתנו ובמשך השנים נשכחו ואין איש שם על לב את המון רבבות נשמות טהורות, אשר באונס גמור הועברו על הדת, אשר בדממה משוועות ומצפות לגואל ועוזר. אכן ידענו נאמנה אשר אנשי חיל גיבורי כח פעלו ועשו ליסד במקומות ההמה, דוקא, מוסדות חינוך וישיבות טהורות על טהרת הקודש ובאמת אלו רואים ברכה מרובה במעשיהם והצליחו לבנות מאות בני תורה ומשפחות אשר בהם ישראל יתפאר. ועל דרך זה יש אפשרות לעשות כהנה וכהנה למען עמנו ותורתנו, ומזה יש תקוה לבנות עם הזמן, את הנהרסות לראות קהילות קדושות חוזרות ונבנות.

לכן חוב גמור על כל אחד לטכס עיצה להציל את האנשים אשר מאונס נטמעו ונאבדו מהם כל זיק תורה ויראת שמים, ומקום שכאשר יתאספו

אנשי אמנה אשר מאז דאגת כלל ישראל בראש מאווים ועומדים גיבורים לכל מצות הכלל, ישתדלו לעזור להם בכל האפשרות העומדת לרשותנו, בין בכסף ובין לשלוח לשם משפיעים רוחניים להצילם ולהחזירם אל היהדות הנאמנה ובזכות זה נושע כולנו תשועת עולמים. ר"ח מרחשון תשנ"ט

וע"ז באנו על החתום **אהרן יהודה ליב שטינמן** (קובץ אגרות קצא)

בס"ד. לכ' מר דניאל מאליס הי"ו נשיא ארגון הקהילות היהודיות ברוסיה.

כאשר אדם עולה לגדולה ומתמנה לתפקיד פרנס על הציבור ואשר ביכולתו להשפיע על מצב היהדות בהקהילות, בודאי רצון השי"ת הוא שיעשה ככל אשר ביכולתו להגדיל תורה ולהאדירה ולבצר חומת הדת.

ועם התמנותך של נשיא ארגון הקהילות היהודיות ברוסיה הנני לברך שתזכה לקדש שם שמים בפעילותך למען הרמת קרן התורה והיהדות ברוסיה.

ל' תשרי תשע"ב. (קובץ אגרות קע)

בינוס תולדות ישורון חנוכה – תשס"ג

רבנו העריך עד מאוד את הג"ר יצחק זילבר בגדלותו הנשגבה (ראה כאיל תערוג -דברים תשע"ו) ובמה שהקים את הארגון תולדות ישורון, ורבנו טרח כמה פעמים (תשס"ג - תשס"ד) לדבר בימי חנוכה

התקבץ כאן ציבור גדול שרובם באו ממדינה כזאת שכל כך הרבה שנים היו רחוקים מיהדות ומתורה והיו תחת ממשלה שרצתה להכרית כל שם של יהדות, שם של דת ובעצם היתה נגד כל הדתות, אבל בעיקר סבלו מזה היהודים וזה הי' נס גדול שאחרי זה חזרו בנים להקדוש ברוך הוא אחרי שהיו כ"כ רחוקים וכל גזירות רעות היו עליהם באופן ממש נורא.

כל אחד שלימד תורה, לימד תינוקות של בית רבן או שעשו ישיבות וכל מי שעשה משהו של יהדות הי' עליו גזירות עם עונשים נוראים כמו עשר שנים גלות לסיביר ועוד כאלה דברים נורא ואיום, ובאמת הצליחו לדאבונינו להחטיא את החלק הכי גדול של הכלל ישראל שהיה שם, ואלה נשארו שם וזהו נס גדול שנשאר עדיין שארית הפליטה שחזרו ורוצים שוב לחזור ליהדות לחזור שוב לתורה לחזור שוב לרבונו של עולם לאבינו שבשמים זה נס גדול. - וכאן האריך בענין חנוכה-.

וסיים רבנו: אותו הדבר צריך לומר לאנשים שבאו ממקום כזה, שכמו שביון היוונים רצו לעקור את הדת שם ג"כ רצו לעקור את הדת ולדאבונינו חלק גדול באמת הכריחו, ורוב כלל ישראל שם נשארו בלי דת בלי תורה בלי יראת שמים ואין להם שום זיק של יהדות וברוך השם אלה שניצולו כמה הם צריכים להודות ולהלל שירגישו את האושר שיש להם, שברוך השם הצליחו לחזור לאביהם שבשמים וזהו האושר הכי גדול וזה ילוה אתכם תמיד.

תחשבו את זה שאתם אנשים מאושרים" באושר הכי גדול ששבתם אל אבינו שבשמים ותוכלו לקיים את המצות ותקיימו באמת את המצות.

תלמדו את התורה תלמדו את הילדים שלכם שיהיו יהודים טובים שיג־דלו בתורה ויראת שמים אז תהיו מאושרים, והקב"ה יעזור באמת שכל כלל ישראל יוושע בקרוב ויוכלו באמת להגיד הלל בבהמ"ק בזמן שהקב"ה ישיב לנו את הבהמ"ק ונזכה לעבוד שם את הקב"ה באהבה וביראה, וזה יהי' התכלית האמתי שהקב"ה יעשה לנו הקב"ה יזכנו שנזכה בקרוב לגאולה האמתית במהרה בימינו אמן.

בינוס תולדות ישורון – כסלו תשס"ד

לכנס של ארגון "תולדות ישורון" שבנשיאות הגה"צ רבי יצחק זילבר, רבם של בני התורה ובעלי התשובה יוצאי רוסיה - הגיע ציבור גדול של אברכים ובני תורה ובני משפחותיהם יוצאי בריה"מ לשעבר המאוגדים במסגרת הארגון, בעשרות אוטובוסים מכל חלקי הארץ. רבנו התקבל ע"י הקהל הגדול בהתרגשות גדולה, ובפתח דבריו ציין, כי אי אפשר להשוות את הציבור הגדול שמשתתף בכנס, לעומת מספר המשתתפים בשנה שעברה.

"ברוך ד' שהציבור גדל, ואני מקווה שיושבים כאן הרבה יראי שמים, הרבה תלמידי חכמים, ואתם המקרבים והמתקרבים צריכים להיות מאושרים ושמחים שזכיתם להתקרב ולקיים מצוות, להאמין בקב"ה, כי מי יודע מה יהיה הסוף של אלו שלא זכו. וזה עיקר השמחה בחנוכה, שעם ישראל ניצל ונשאר נאמן לדרך התורה, כי על ידי כך ניצל כל העולם, כי העולם נברא בשביל עם ישראל והתורה".

ביקור של בני תולדות ישורון בביתו ב' טבת תשס"ה

אתם מרגישים את האושר שהקב"ה נתן לכם שאתם יכולים להיות במדינה כזאת, למרות שגם כאן יש חסרונות, אבל בכל זאת אצל יהודים ולא אצל הרוסים, שמה מכל הבחינות, א' הגויים לא כ"כ אוהבים את היהודים, גוי לא אוהב יהודי, וגם הם רשעים מכל הבחינות, וב"ה שאתם זוכים כאן אתם יכולים ללמוד את התורה שהקב"ה נתן רק לכלל ישראל, ולכן באמת הגויים הם כ"כ רשעים, בגלל שאין להם תורה, הם רוצחים והם אנשים גרועים שעושים כל מיני דברים גרועים, חוץ מזה שהם שיכורים, שזה ממש הם חיים על השיכרות, כולם שיכורים, אין להם שום...

ואתם ב"ה זוכים להיות בארץ ישראל ויכולים לקיים את התורה, רק אם אחד רוצה, כמה שהוא רוצה הוא יכול ללמוד את התורה ולקיים את התורה, ואתם צריכים לעלות ולעלות יותר ויותר, להרגיש את החסד מה שהקב"ה נתן לנו שאנחנו זוכים לחיות חיי תורה, בלי פראות, בלי כל ... הם כולם רוצחים גנבים, וזכורני כשהייתי ילד [אמנם לא הייתי ברוסיה רק בפולין] לא היו יכולים להשאיר דבר בחוץ בלילה כי בבוקר כבר אין זכר מזה, ונדמה לי שברוסיה עד היום זה ככה, אם אתה משאיר דבר בבוקר כבר אין זכר מזה, גנבים, כולם גנבים, והיום ב"ה אתם יכולים להיות במדינה כאן ולחיות.

ה' יעזור שכולכם תעלו באמת, תעלו בתורה תעלו ביראת שמים, תדעו שהקב"ה מנהיג את העולם, ועושה חסד, כל האנשים האלה שראו את המדינה ההיא שכולם גויים רשעים, ואתם זוכים להיות כאן, זה חסד מהקב"ה.

והקב"ה יעזור שתעלו עוד ועוד בתורה ויראת שמים, ויהיה הרבה נחת מכם, כל אחד יבנה בית ויהי' לו משפחה, ולא כמו שם שלא יודעים מי האבא מי האמא, הכל הפקר.

אתם צריכים להיות מאושרים, ומכח זה תעבדו את הקב"ה בשמחה ובנחת רוח, והקב"ה יעזור לכל אחד מכם שיזכה לבנות בית לבנות משפחה, וכולכם תהיו מאושרים, ואנחנו כולנו נזכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה.

מוסדות שובו

בעת שהגיעו עולי רוסיה והוצרכו להקים עבורם מוסדות, ונסע רבנו יחד עם האדמו"ר מגור בחודש אייר תשנ"ח 'להקים קרן נתיבות משה' ועי"ז נבנה הרבה בתי ספר.

ומלבד זאת סיפר הרב חיים מיכאל גוטרמן מנכ"ל שובו שהגר"א פאם שתחילה יש לתת תשובה לכמויות העצומות של העולים ולקבוע: הלנו הם אם לצרינו כלשונו, אך בחלוף ימי ההתבססות חייבים להעמיק את הפעילות, ולהתמקד גם ביחידים ובאיכות, בתוך המספרים הגדולים צריך לשים לב לאלה שמסוגלים לצאת בני תורה אמיתיים.

בהתאם לרוח זו בהחלטה משותפת של הגר"א פאם ורבנו פתחנו ישיבה גדולה וכולל למצוינים המונה קרוב לחמישים בחורים ועשרים אברכים.

אסיפת יסוד לקרן "נתיבות משה" בורו פארק כ"ג אייר תשנ"ח

הנה הענין של חינוך הוא היסוד שעל זה עומד כל הבנין. וכמו שרואים אצל מה שנאמר אצל אברהם אבינו, כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות משפט וצדקה למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו. אברהם אבינו! שמסר את נפשו כל ימי חייו להקב"ה, מה כתוב בו? כי "ידעתיו" לשון חיבה, אומר הקב"ה למה אני אוהבו, למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'!

רואים שהעיקר מה שרוצה הקב"ה, על אף כל מה שעשה למען שמו יתברך, שקיים את כל המצוות, ומסר נפשו ונכנס לכבשן האש, ומה לא עשה לכבוד השי"ת?! כאלו נסיונות קשים! מ"מ העיקר הוא "אשר יצוה את ביתו אחריו ושמרו דרך ה'" ובלי זה אמנם הוא "גדול מאד", מ"מ העיקר שבעיקרים הוא "אשר יצוה את ביתו אחריו ושמרו דרך ה'".

רואים באמת שאפי' שהיו הרבה צדיקים עד אברהם אבינו, שהרי היו שם ועבר, ושם בנו של נח הרי היה צדיק גדול מאד, מ"מ לזכות - זכה אברהם אבינו, ואמנם אי אפשר לדעת דרכי ה', אבל כך כתוב, שלכן זכה יותר. ומסתמא גם האחרים חינכו את בניהם אך בכל זאת זה לא היה מספיק, כי אברהם אבינו היה אצלו החינוך בתכלית השלימות! ולכן זכה באמת לבן כמו "יצחק", וליצחק בן "יעקב", ואח"כ כל כלל ישראל נבנה מהם, שזה הדבר האהוב להקב"ה יותר מן הכל, שבהם תכלית כל הבריאה, ועליהם עומד העולם, "כלל ישראל", וכמש"כ אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי..., ואע"פ שגם כך היו צדיקים, מ"מ צריך את כלל ישראל, והיסוד של כלל ישראל מי הוא? אברהם אבינו!

נמצינו למדים שהחינוך בכלל ישראל, זה יסוד שעל זה עומד כל הבריאה, וכמו שאנו יודעים שלדאבונינו במשך מאה וחמשים, מאתיים שנה, האחרונים היתה ירידה בכלל ישראל לאט לאט, ולפני מאתיים שנה היה להיפך שכל כלל ישראל היו שומרי דת אע"פ שתמיד נמצאו חטאים, בכל הדורות, אבל הכלל ישראל בדרך כלל היה הולך בדרכי ה' ומאז מאתיים שנה החלה ירידה וירידה, עד שהגיע המצב לגמרי להיפך שהחלק הגדול בכלל ישראל, רח"ל לא יודעים עד להיכן הגיעו, ורק אחוז קטן מכלל ישראל נאמן לד' ותורתו, והרי יש כחמש עשרה מליון יהודים, והלואי שהיה הרוב מהם שומרי תורה ומצות, ולדאבונינו זה להיפך! ירידה כזו נוראה! שישנם כאלה שאינם יודעים אפי' "שמע ישראל" וחיים ממש בלי שום ידיעה מהיהדות! ונשאר רק קומץ קטן, [והקומץ הקטן הזה בעצמו יש בו מדריגות שונות]. אבל אנחנו מחוייבים להצילם, ואין להתייאש וזכינו שיש אפשרות ב"ה האיך להצילם.

לכן צריך שכולם יתאחדו ויתלכדו יחד, כדי להציל את כלל ישראל, ולא רק בארץ ישראל אלא גם באמריקה, ואע"פ שארץ ישראל מיוחדת כמ"ש "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" הקב"ה גילה בזה שרצונו ביותר בארץ ישראל אבל צריך לדאוג גם לכל מקום, ועכשיו יש אפשרות וכולנו מחוייבים בזה ואי אפשר לאף אחד לפטור את עצמו מזה! כי כולנו צריכים לראות שיגדלו ילדי ישראל בדרך ה'. וכולנו אחראים וערבים לכך! כל ישראל ערבים.

ואין רצוני להאריך, בדברים אך הנה בודאי יש כאן אנשים שצריך מאד להעריך מה שעושים הרבה מאד בשביל כלל ישראל, וכולם יהודים יקרים

מאד, והקב"ה יברך כל אחד ברוחניות ובגשמיות, ויזכה לראות נחת מילדיו וכל טוב.

אמנם בכל זאת עלינו לדעת - כי כמה שאדם עושה, צריך לדעת שהיה יכול לעשות יותר מזה. וכמו שחז"ל אומרים במדרש שיר השירים ובעוד מקומות, אילו ידע ראובן שהפסוק מכתיב עליו להשיבו אל אביו, על כתיפו היה מוליכו אצל אביו, וכך אומרים חז"ל על כמה גדולי עולם אילו ידעו וכו', שאם היו יודעים כמה חשוב הדבר היו עושים הרבה יותר מאמצים במה שעשו ואע"פ שידעו ועשו, מ"מ זה לא היה מספיק, ראובן לא ידע מספיק, וכך כל אחד מאלה שמנו אותם חז"ל, לא ידעו כמה יכול כל אחד לפעול, ואילו היה יודע, היה מוסר נפשו הרבה יותר, כך אומרים חז"ל על האנשים "הקדושים", שגם הם לא הכירו כמה הדבר חשוב, ואילו היו יודעים היו עושים הרבה יותר.

ואם אמרו כן חז"ל על אלו האנשים הגדולים כל כך בודאי נוכל לומר כן על אנשים כמונו, ובודאי צריך מאד להעריך את כולכם, שאתם עושים בודאי כ"כ הרבה, אבל אילו תדעו בכל דבר, כמה אתה פועלים בזה לכבוד שמים! וכמה אתם יכולים לעשות הרי זה נורא! ממש עולמות בידכם להציל. כל ילד יהודי, זה להציל "עולם", ראו מה שיכולים לפעול!

ויבורך כל אחד מכם משמים, ותזכו שעל ידיכם יצא שילדי ישראל יצאו צדיקים, יראי שמים תלמידי חכמים, וכל אחד שמסייע בזה הוא ממש "מאושר". ויעזור ה' שכולכם תזכו לזה, ותזכו לראות האיך שכלל ישראל יתרומם, להגיע למקור, לתורה,ליראת שמים, ועבודת ה', ואתם כולכם שותפים בזה, ונזכה כולנו במהרה ל"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

אסיפה של "שובו" בבורו פארק כ"ה אייר תשנ"ח

ברוך השם, אני שומע עד כמה הצליח הענין של "שובו", שבזמן קצר כבר נתוספו מספר גדול כזה של תלמידים, מה שאיך שלא יהיה, מקום שבמשך הזמן יצאו מהם יהודים שילכו בדרכי אבותינו, מה שלדאבונינו ילדים אלו באים מהורים שרחוקים מאד מאד מהיהדות, בלי כשרות, בלי שבת, בלי כל שייכות ליהדות, ובשמך הזמן זז קצת, וגם ההורים כבר ג"כ קצת אחרת, כפי שמסרו לי שיש הרבה בתים שכבר התחילו בהם לשמור כשרות, ושבת, וזה דבר גדול מאד.

חז"ל אומרים במסכת ב"מ (פ"ה ע"א) שהלומד עם בן עם הארץ תורה "כפי תהיה" הרי הוא נעשה כמו פיו של הקב"ה, שאפי' הקב"ה גוזר גזירה, מבטלה בשבילו, ומה צריך יותר מזה? שהרי מתעסקים כאן בכאלו שהם יותר גרועים מבני עמי הארץ, בבתים שההורים לא ידעו כלום מיידישקייט, לא שבת ולא כשרות ולא כלום! והזוכה להציל ילד כזה, הרי הוא בודאי זוכה להיות "כפי תהיה", הזכות הכי גדולה שיכולה להיות.

ויעזור הקב"ה שימשיכו כל אלו שיש להם חלק בזה, שהוא זכות הרבים גדול מאד, ויזכו בעצמם לנחת מבניהם, שיגדלו צדיקים, יראי שמים, תלמידי חכמים, וכל הילדים שלומדים במוסדות אלו ושייכים לזה, יעזור ה' שיגרום שהם ומשפחותיהם, כולם יתקרבו ליהדות, ויזכו להיות לגמרי כרצונו של הקב"ה וכל אלו שעוזרים בכך תהיה להם זכות גדולה מאד בזה ובבא.

אסיפת נדיבים למוסדות "שובו" סיון תשס"ג

אי אפשר לדעת כשבא ילד בן שש אי אפשר לדעת מה יהי' ממנו, יכול להיות שהילד הזה יהי' גדול מאד, [ויכול להיות ג"כ כמו שיש הרבה רח"ל נושרים], אבל אפי' ילד אחד גדול...

אני תמיד אומר כי רבקה מצטערת שיש לה עשיו, אבל כדאי להיות עשיו אם יש גם יעקב! בשביל ילד כזה כמו יעקב כדאי הכל, בשביל ילד אחד שיגדל תלמיד חכם כדאי הכל, כי לא כולם יצאו יעקב, אבל בשביל יעקב אחד שיצא כדאי הכל.

ב"ה סך הכל התרבו הרבה לומדי תורה ב"ה, בין של חינוך עצמאי בין מהאחרים יוצאים הרבה לומדי תורה, בלי זה הי' נאבד הרבה הרבה נשמות, הרב פאם זצ"ל הוא מסר כל כחו בשביל שובו, רואים מה שיחיד אחד יכול לעשות, ממש לעשות מהפיכה, באמריקה הגיע ר' אהרן ועשה מהפיכה, לפני שר' אהרן הגיע זה הי' אמריקה אחרת, וככה זה בכל המקומות מגיע אדם גדול אחד ועושה מהפיכה.

ה' יעזור לכם שכל אחד עם משפחתו יהי' לו נחת, וכל א' מגו דזכי לנפשי' זכי לאחריני, שיזכה לאחרים.

שיחה מרבנו למען שובו – חורף תשס"ד

נראה שאין צורך לדבר מהנחיצות של הדבר, כי מסתמא כל אחד מבין שזה דבר נחוץ מאד, בלתי אפשרי הוא להפקיר ציבור שלם שהיו אנוסים כל כך הרבה שנים תחת רשעים שרצו לעקור מהם את כל היידישקייט שבהם, ועדיין צריך לעשות הרבה כדי לקרב אותם שיחזרו לכלל ישראל ולהשיבם לתורה, כי כלל ישראל בלי תורה אינו כלל ישראל.

וזה באמת דבר גדול מאד, מה שמשתדלים לקרב אותם, ידוע שיש בתורה: שני חלקים חלק המעשה וחלק המחשבה

חלק המעשה כוונתו: למה שכל יהודי צריך להיזהר לשמור שבת, לא לאכול נבילות וטריפות וכדומה, הרבה מצות שהם פעולות מעשיות אך יש ג"כ חלק שתלוי במחשבה, וזו האמונה ואפי' אדם שיאכל כשר לא יחלל שבת וישמור את כל המצות המעשיות, אבל אם הוא ח"ו לא יאמין בד' הרי הוא אפיקורס רח"ל וזו העבירה הגדולה ביותר, כך הוא גם החטא של עבודה זרה, שעל חטא זה עוברים אפי' אם עבד ע"ז בלב בלבד, מה שבשאר עבירות לא עוברים בלב בעבודה זרה כתוב בפסוק למען תפוס את ישראל בלבם.

חז"ל (קידושין מ, א) לומדים מזה, שאפי' אם יש בלב מחשבת ע"ז זוהי עבירה שחייב עליה מיתה, וזה נורא ואיום ובמה שהדבר נוגע לנו, הרשעים הקומוניסטים הללו לא רק שגזרו גזירות כדי שלא יוכלו לקיים את המצות והקשו בכל מיני קשיים, הכריחו לחלל שבת מנעו ואסרו את השחיטה כדי שיהיו מוכרחים לאכול נבילות וטריפות, כל אלו הדברים שהי' הרי הם גזירות נוראות, אבל לא רק זה הם הם עשו אלא ניסו ג"כ לעקור מהיהודים את האמונה.

ולכאורה ממה נפשך למה לא מספיק להם לעקור את האמונה הרי בזה שיעקרו את האמונה נגמר הכל?

אלא משמע שהרשעים ההם ג"כ הבינו כי אם כלל ישראל יזהרו בדברים המעשיים, גם את האמונה לא יוכלו לעקור לכן הי' צריך לנסות ולעקור את שניהם ביחד, ולכן חוקקו חוקים שמי שירצה לשמור שבת לא יתנו לו, ומי שהי' לומד עם הילד שלו תורה הי' הולך לסיביר כל הגזירות הללו היו בדברים של למעשה, הם חפשו עצה מה לעשות כדי לעקור את האמונה ופעלו בכל מיני תחבולות כדי לעקור את האמת אבל הם ידעו שזה לבד לא מספיק כי כל זמן שישמרו את המצות גם את האמונה לא יוכלו לעקור לכן רצו גם את זה וגם את זה.

והנה אנחנו רוצים כאן לקרב את אלה הבאים מרוסיה, אבל אי אפשר להתחיל תיכף באמונה כי לאנשים שהיו עד עכשיו חלשים באמונה זה קשה מאד, רק בראשונה צריך לראות לכל הפחות שהם ישמרו את המצווה, וממילא במשך הזמן יוכלו ג"כ להביא אותם להאמין בד' באמונה שלימה כי אמונה שלימה זה לא כ"כ פשוט, וצריך מאד מאד לעבוד על זה כדי שבן אדם יאמין בכל השלושה עשרה עיקרים זה לא כ"כ קל אדם כזה שהתחנך במקומות שהפכו את האמונה ולא האמינו בכלום, וצריך עכשיו להכניס לו אמונה זה מאד מאד קשה, לכן קודם כל צריך להכניס בלבם שילמדו את מעשה המצות שילמדו האיך לשמור שבת שישמרו טהרת המשפחה שיקפידו לא לאכול נבילות רק כשר, ואחרי זה אפשר להכניס בהם אמונה וכמו שהרשעים רצו לעקור מאתם את היידישקייט מכל החזיתות, כך אנחנו צריכים לפעול בהם בשתי החלקים גם להכניס אמונה, וגם להכניס אותם ולהרגיל אותם במעשה המצות, ומה שאנחנו יותר נעבוד על זה יש לקוות שנקרב אותם עד שכולם יהיו יראי שמים שומרי תורה ומצות.

והקב"ה יעזור שכל ישראל יתקרבו אליו, ואז אי"ה נזכה בקרוב לגאולת עולמים במהרה בימינו אמן סלה.

עוד מדבריו בשידור חי לאסיפת שובו כ"א תמוז תשס"ה

כולם יודעים שבמשך כל הזמן הדורות יורדים, יש ירידת הדורות, וכל מה שרחוק יותר מהדור של משה רבינו, יש ירידה יותר, ובכל זאת אינו דומה הירידה שהיתה אז לירידת הדורות שבזמן האחרון.

הנה מדורו של משה לדורו של יהושע כבר היתה ירידה, ואח"כ לדור הנביאים והתנאים וכן הלאה במשך כל הזמן הולך ונחלש. ובדורות האחרונים זה נחלש מאד מאד, רק בדור אחד שלפנינו היו אנשים כאלה גדולים, הנה למשל באמריקה היה רבי אהרן קוטלר זצ"ל ורבי משה פיינשטיין זצ"ל ועוד רבנים וראשי ישיבות גדולים, והיום אף אחד לא מעלה על דעתו בכלל שיהי' אדם גדול כמו רבי אהרן קוטלר או כמו רבי משה פיינשטיין זצ"ל, כי כל אחד יודע שזה כ"כ רחוק מאתנו.

ואותו הדבר באיזור שלנו היו רבי חיים בריסקער, האור שמח, החזון איש, החפץ חיים, אנשים כאלה שהיום כל אחד יודע שבדורינו אין כזה דבר, וזה הכל בגלל שיש ירידת הדורות.

וזה לא רק בדורות האחרונים אלא בכל הדורות הי' כך, וכמו שמצינו בגמ' בעירובין (דף נ"ג ע"א) אמר רבי יוחנן כשהיינו לומדין תורה אצל רבי אושעיא היינו יושבין ארבעה ארבעה באמה, [ארבע אנשים ישבו ללמוד לפני רבי אושעיא באמה אחת], ובהמשך מביאה הגמ' אמר רבי כשהיינו לומדין תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע היינו יושבין ששה ששה באמה, שש אנשים ישבו באמה אחת! והרי זה דבר בלתי אפשרי, כי יוצא שיש לכל אדם רק טפח אחד, שהרי האמה היא שש טפחים, ולששה אנשים נשאר טפח לכל אחד, והאיך זה יכול להיות שאדם ישב בטפח, האם בן אדם לא תופס יותר מטפח? ואומר המהרש"א כי ע"כ שזה היה נס, זאת אומרת שהיתה להם כזו השתוקקות ללמוד, שבשביל זה נעשה להם נס.

והשאלה היא אם היה נס, הרי נס יכול להיות גם על הרבה אנשים, ולמה אצל רבי אלעזר בן שמוע היה נס גדול יותר שהיו יושבין ששה באמה ובדור אחר רק ארבע באמה?

משמע שזה תלוי עד כמה היה להם חשקת התורה, ועד כמה היה הצמאון לתורה, שבזמן שחשקת התורה היה חזק מאד היו יכולין לשבת אפילו "ששה אנשים" באמה, וכשחשקת התורה היתה פחות מעט, היה הנס קצת יותר קטן, ולא בגלל שלא יכול להיות נס, כי בנס אין חילוק ויכול להיות גם

על אלף! רק היות שזה נס, הקב"ה עושה נס כפי מה שהיה להם חשקת התורה. ולכן כאשר חשקת התורה היתה חזקה וגדולה מאד היו אפילו שש! ובדור אחרי זה שהיה קצת פחות, היו יושבין רק ארבע באמה, וככה רואים בכל הדורות שיורד ויורד עד שנעשים יותר קטנים ויותר קטנים.

החיי אדם כותב בהקדמה שבצעירותו אף הורה לא היה דואג האיך לראות שיהיה לילד פרנסה, לא חשבו על זה בכלל, רק חשבו האיך אפשר לראות שהבן יגדל תלמיד חכם. ולא דוקא להיות רב או ראש ישיבה, רק להיות תלמיד חכם! בין אם יהי' ראש ישיבה או רב או בעל הבית, אבל האיך תהי' לו פרנסה, לא חשבו בכלל.

ומזה שאומר שבצעירותו היה כך, משמע שכשהזקין היו כבר הורים שכן חשבו על זה, זאת אומרת שכבר היה חסר בהכרה החזקה מה שההורים בדור הקודם הבינו שהעיקר זה תורה, זה כבר נחלש קצת. וככה זה כל הדורות תמיד נחלש יותר ויותר.

ומה אנחנו יכולים לומר בדור שלנו שהוא כ"כ חלש, בין יראת שמים ובין אהבת תורה, הרי זה חלש מאד... ואעפ"כ ב"ה בדור שלנו יש ג"כ רחמי שמים, וכבר הזכרתי בהרבה מקומות מה שכתוב בתנא דבי אליהו (רבא פרק א') שאחד מהמדות של הקב"ה שהוא שמח בחלקו. ולכאורה שמח בחלקו שייך לומר על בן אדם שהוא מרוצה אפילו כשלא כ"כ טוב לו, אם בפרנסה או שאר דברים כאלה, אבל על הקב"ה מה שייך לומר את המדה הזאת שהוא שמח בחלקו?

ושאלו את זה את הגאון מווילנא, ואמר בודאי שייך אצל הקב"ה, כי הצדיקים שהיו פעם היו צדיקים גדולים מאד, והיום הקב"ה מסתפק בצדיקים קטנים יותר לא כמו בדורות הקודמים, כי האיך אפשר להידמות לצדיקים שבדורות הקודמים, אבל הקב"ה שמח בחלקו, העיקר שיש צדיקים, אפילו אם הם צדיקים קטנים.

וא"כ שהדורות קטנים כ"כ במה נזכה? אך הנה מובא שהאריז"ל אמר על רבי חיים וויטל שיש לו נשמה גבוהה והוא גדול מאד, שאל אותו רבי חיים האיך הרבי יכול לומר שאני כ"כ גדול האם אפשר להידמות לתנאים ולאמוראים, לראשונים, האם אפשר להידמות לכאלה אנשים גדולים? אמר לו האריז"ל שהכל תלוי לפי הדור, ובדור חלש כזה גם זה טוב.

וכמה המרחק גדול מהדור של רבי חיים וויטל והאריז"ל עד הדור שלנו, הרי זה מרחק עצום שלא שייך לשער, וא"כ האיך נוכל אנחנו לזכות בדור שלנו?

לכן עשה הקב"ה חסד אתנו, ואפילו שאנחנו קטנים מאד ג"כ נוכל לזכות, עי"ז שיש הרבה ילדים מהורים שרחוקים מיהדות, בין בארץ ישראל בין באמריקה, ובפרט אלה שהגיעו מרוסיא שהיו עד כדי כך שעקרו מהם כל משהו באמונה, כ"כ הם התרחקו... שזה ממש רחמנות! והקב"ה נתן אפשרות שאפשר בכל זאת קצת לרומם אותם, ועובדים עם ילדים מבתים שההורים חילוניים חזקים מאד, ורחוקים מאד מיהדות, ואפשר קצת להציל את היידישע קינדער ולהחזיר אותם ליידישקייט.

וזה כזה זכות שבדורות הקודמים בכלל לא היה, כי כולם ישבו ולמדו תורה, כולם עבדו את ה', ואמנם היו יחידים, כמו שבכל דור יש חטאים, אבל בכללות כל כלל ישראל היה מלא בתורה ויראת שמים.

אבל דור כזה כמו הדור שלנו, שהם כ"כ רחוקים, וכמו שספרו לי שיש הורים שמכריחים את הילדים לאכול נבילות וטריפות, לאכול חזיר רח"ל, כזה דור! ולהציל כאלה ילדים הרי זה זכות שאין כמותו, וזה הקב"ה זיכה אותנו שהדור שלנו יוכל להציל את הילדים האלה.

והקב"ה יעזור שנזכה להציל, אמנם אי אפשר להציל הכל, אבל אפילו אם מצילים אחוז קטן, זוהי זכות עצומה. והקב"ה נתן את זה בדור שלנו וצריך לראות לנצל את זה, ולהציל את היידישע קינדער שהם נעבאך פאר קראכן געווארן אזיי ווייט פון יידישקייט, [להציל את הילדים שהם מסכנים כ"כ שנתרחקו מאד מיהדות], ונכשלים בנבילות וטריפות וחזיר וכל מיני מאכלות אסורות.

וה' יעזור שכל אה שעוסקים להציל את ילדי ישראל, וכמו שרבי אברהם פאם זצ"ל דאג מאד לזה, וכל הזמן היה מבקש שיראו להציל את הילדים. הקב"ה יעזור שבזכות זה נזכה כולנו לזכויות גדולות, ועי"ז נזכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה.

ישיבה הקדושה תורת חיים

הנה רבות בשנים שרבנו עמד בנשיאות הישיבה הקדושה תורת חיים במוסקבה וכל עניני הישיבה מתנהגים על פיו, והרבה טרח למענם ומידי שנה היו עושים שמחת בית השואבה בסוכת ישיבת גאון יעקב ורבנו היה מגיע לדבר בפניהם.

בס"ד. לכ' הנאספים במעמד חנוכת הבית לבנין ישיבת תורת חיים במוסקווא. שלו' ורב ברכה

בחמלת ד', עת אשר קרא דרור לאחינו בני-ישראל אשר במדינת רוסלאנד וגלילותיה מתחת עול דיכוי הנפש והגוף, מלפני כעשרים שנה, קווה קיוינו שיחזרו אלינו אחינו האובדים באונס אל חיק אומתינו ואמונתנו. אך נכזבה תוחלתנו ובמשך השנים נשכחו ואין איש שם על לב את המון רבבות נשמות טהורות, אשר באונס גמור הועברו על הדת, אשר בדממה משוועות ומצפות לגואל ועוזר. אכן ידענו נאמנה אשר אנשי חיל גיבורי כח פעלו ועשו ליסד במקומות ההמה, דוקא, מוסדות חינוך וישיבות טהורות על טהרת הקודש ובאמת אלו רואים ברכה מרובה במעשיהם והצליחו לבנות מאות בני תורה ומשפחות אשר בהם ישראל יתפאר. ועל דרך זה יש אפשרות לעשות כהנה וכהנה למען עמנו ותורתנו, ומזה יש תקוה לבנות עם הזמן את הנהרסות לראות קהילות קדושות חוזרות ונבנות.

לכן חוב גמור על כל אחד לטכס עיצה להציל את האנשים אשר מאונס נטמעו ונאבדו מהם כל זיק תורה ויראת שמים, ומקוים שכאשר יתאספו אנשי אמנה אשר מאז דאגת כלל ישראל בראש מאווים ועומדים גיבורים לכל מצות הכלל, ישתדלו לעזור להם בכל האפשרות העומדת לרשותנו, בין בכסף ובין לשלוח לשם משפיעים רוחניים להצילם ולהחזירם אל היהדות הנאמנה ובזכות זה נושע כולנו תשועת עולמים. ר"ח מרחשוון תשנ"ט

וע"ז באנו על החתום- בני ברק יצ"ו

ו' ערש"ק וירא י"ז מרחשון תשנ"ט לפ"ק

בס"ד לאחב"י די בכל אתר ואתר.

הנה בשנת תש"ן כשהשתנה מצב המדינה הרוסית יזם הגאון הגדול ר' משה הלוי סולוביציק זצ"ל לפתוח ישיבה גדולה עם מטרה קדושה להפיץ תורה במדינה שהיתה שוממה כל כך הרבה שנים מתורת השי"ת ומיראתו, ובס"ד במשך השנים כבר יצאו מתוכה מאות בני תורה חלק מהם ממשיכים בישיבות חשובות בארץ ישראל וחלק בארצות הברית יש מהם שכבר בנו בתים הבנויים לתפארת, ובמשך השנים אשר הגאון הנ"ל חי, אז כל דבר בין ברוחניות ובין בגשמיות נעשה על ידו אמנם אחרי שלדאבוננו שבק חי לכל חי עול החזקת הישיבה נפל על כתפי האנשים החשובים בצירך וכן באנטוורפען, ובזמן האחרון אחרי שהיוקר גדול מאוד במדינה ואין לאל ידם להשיג ההוצאות הנדרשות לקיום הישיבה ויש ח"ו חשש מאד שלא יצטרכו חלילה לסגור מקום תורה המפואר אשר מתרבה מספר התלמידים כסדר, לזאת באנו בבקשה מאוד לכל בני ישראל מוקירי ואוהבי תורה לתת יד לעזור לתמוך בהישיבה וזכות זה יעזור לכל א' שיתברך בכל טוב סלה כמו שנאמר ותומכיה מאושר. ו' ערש"ק וירא י"ז מרחשון תשנ"ט לפ"ק.

בס"ד טבת תשס"ג

כעת נשתנו הרבה דברים א' הוכרחו לקנות בנין כי לא הי' להם אפשרות לשכור דירה והאנשים אשר עזרו חלק מהם כבר אינם יכולים לתמוך, והנה הרב יצחק רוזנגרטן בנו של ר' זאב שהי' מהעוסקים מאד לעזרת הישיבה נוסע למצוא תמיכה מהאנשים תומכי תורה ורוצים להציל יהודים אשר נשארו שם ויש לקרבם ליהדות ולתורה,

וכבר כתבנו שיש מאות שזכו להתקרב ולבנות בתים כבית יהודי ולגדל בנים בנות לישראל סבא, ונא לתמוך בהישיבה הנ"ל וכל התומכים יקוים עליהם דברי הפסוק ותומכיה מאושר. **אהרן יהודה ליב שטינמן**

ח' אלול תשס"ט

כל הדברים הנ"ל קיים היום אע"פ שיש כבר בית (קובץ אגרות קעב)

אל מע"כ הני תרי מוקירי התורה ולומדיה ה"ה ר' בערי רייכמן הי"ו ה"ה ר' אברהם פרוכטהנדלר הי"ו השלום והברכה.

במקומות ההמה, דוקא, מוסדות חינוך וישיבות טהורות על טהרת הקודש, ובפרט ישיבת תורת חיים במוסקווא, ובאמת אלו רואים ברכה מרובה במעשיהם והצליחו לבנות מאות בני תורה ומשפחות אשר בהם ישראל יתפאר. ועל דרך זה יש אפשרות לעשות כהנה וכהנה למען עמנו ותורתנו, ומזה יש תקוה לבנות עם הזמן את הנהרסות לראות קהילות קדושות חוזרות ונבנות.

והנה בימים אלו אשר עומדים לחנוך בנין גדול אשר משם תצא תורה ותשפיע לכל הסביבה כולה, יתן ה' ואור התורה יזרח ממקום חשוב זה עד כי ישוב וירחם עלינו, בשוב ה' את שיבת ציון. י"ב סיון תשס"ז לפ"ק **א.י.ל. שטינמן**

כמה מילים לעזור לתורת חיים

הם הרי תינוקות שנשבו אמיתיים, כל היהודים ברוסיה, ומצוה גדולה היא להוציא אותם מהמצב הזה, הם הרי שכחו לגמרי מיהדות, והרי יש סיכויים שאפשר להציל אותם, אמנם לא את כל רוסיה אבל כל בן אדם שמצילים שם זה דבר גדול, הרי כבר יותר משבעים שנה שלא הי' בהם שום תורה, שכחו מהכל! לא נימולו ולא שום דבר אחר, לכן מצוה גדולה לחזור ולהעמיד אותם על המקום.ויה"ר שיגדלו כולם בתורה ויראת שמים.

בס"ד. בחמלת ד', עת אשר קרא דרור לאחינו בני-ישראל אשר במדינת רוסלאנד וגלילותיה מתחת עול דיכוי הנפש והגוף, מלפני כעשר שנים, קווה קיוינו שיחזרו אלינו אחינו האובדים באונס אל חיק אומתינו ואמונתנו. אך נכזבה תוחלתנו ובמשך השנים נשכחו ואין איש שם על לב את המון רבבות נשמות טהורות, אשר באונס גמור הועברו על הדת, אשר בדממה משוועות ומצפות לגואל ועוזר. אכן ידענו נאמנה אשר אנשי חיל גיבורי כח פעלו ועשו ליסד במקומות ההמה, דוקא, מוסדות חינוך וישיבות טהורות על טהרת הקודש ובאמת אלו רואים ברכה מרובה במעשיהם והצליחו לבנות מאות בני תורה ומשפחות אשר בהם ישראל יתפאר. ועל דרך זה יש אפשרות לעשות כהנה וכהנה למען עמנו ותורתנו, ומזה יש תקוה לבנות עם הזמן את הנהרסות לראות קהילות קדושות חוזרות ונבנות.

לכן חוב גמור על כל אחד לטכס עיצה להציל את האנשים אשר מאונס נטמעו ונאבדו מהם כל זיק תורה ויראת שמים, ומקוים שכאשר יתאספו אנשי אמנה אשר מאז דאגת כלל ישראל בראש מאווים ועומדים גיבורים לכל מצות הכלל, ישתדלו לעזור להם בכל האפשרות העומדת לרשותנו, בין בכסף ובין לשלוח לשם משפיעים רוחניים להצילם ולהחזירם אל היהדות הנאמנה ובזכות זה נושע כולנו תשועת עולמים. ר"ח מרחשוון תשנ"ט

וע"ז באנו על החתום- בני ברק יצ"ו

ו' ערש"ק וירא י"ז מרחשון תשנ"ט לפ"ק

בס"ד לאחב"י די בכל אתר ואתר.

הנה בשנת תש"ן כשהשתנה מצב המדינה הרוסית יזם הגאון הגדול ר' משה הלוי סולוביציק זצ"ל לפתוח ישיבה גדולה עם מטרה קדושה להפיץ תורה במדינה שהיתה שוממה כל כך הרבה שנים מתורת השי"ת ומיראתו, ובס"ד במשך השנים כבר יצאו מתוכה מאות בני תורה חלק מהם ממשיכים בישיבות חשובות בארץ ישראל וחלק בארצות הברית יש מהם שכבר בנו בתים הבנויים לתפארת, ובמשך השנים אשר הגאון הנ"ל חי, אז כל דבר בין ברוחניות ובין בגשמיות נעשה על ידו אמנם אחרי שלדאבוננו שבק חי לכל חי עול החזקת הישיבה נפל על כתפי האנשים החשובים בצירך וכן באנטוורפען, ובזמן האחרון אחרי שהיוקר גדול מאוד במדינה ואין לאל ידם להשיג ההוצאות הנדרשות לקיום הישיבה ויש ח"ו חשש מאד שלא יצטרכו חלילה לסגור מקום תורה המפואר אשר מתרבה מספר התלמידים כסדר, לזאת באנו בבקשה מאוד לכל בני ישראל מוקירי ואוהבי תורה לתת יד לעזור לתמוך בהישיבה וזכות זה יעזור לכל א' שיתברך בכל טוב סלה כמו שנאמר ותומכיה מאושר. ו' ערש"ק וירא י"ז מרחשון תשנ"ט לפ"ק.

בס"ד טבת תשס"ג

כעת נשתנו הרבה דברים א' הוכרחו לקנות בנין כי לא הי' להם אפשרות לשכור דירה והאנשים אשר עזרו חלק מהם כבר אינם יכולים לתמוך, והנה הרב יצחק רוזנגרטן בנו של ר' זאב שהי' מהעוסקים מאד לעזרת הישיבה נוסע למצוא תמיכה מהאנשים תומכי תורה ורוצים להציל יהודים אשר נשארו שם ויש לקרבם ליהדות ולתורה,

וכבר כתבנו שיש מאות שזכו להתקרב ולבנות בתים כבית יהודי ולגדל בנים בנות לישראל סבא, ונא לתמוך בהישיבה הנ"ל וכל התומכים יקוים עליהם דברי הפסוק ותומכיה מאושר. **אהרן יהודה ליב שטינמן**

ח' אלול תשס"ט

כל הדברים הנ"ל קיים היום אע"פ שיש כבר בית (קובץ אגרות קעב)

אל מע"כ הני תרי מוקירי התורה ולומדיה ה"ה ר' בערי רייכמן הי"ו ה"ה ר' אברהם פרוכטהנדלר הי"ו השלום והברכה.

כאשר שמועה שמענו כי אנשי חיל יקרים העמידו בארץ רוסיה, ארץ חושך וצלמות, ארץ אשר אין ישיבות קדושות ומוסדות תורה. ובחמלת ד' עולה ומפציע משם אור זורח למרחקים, כאשר כבר יצאו משם מאות תלמידי חכמים חשובים.

והנה עכשיו ראו לנכון, אנשים יקרים בעלי לב ונפש, אשר ידם רב להם בהקמת עולה של תורה במקומות רבים, לייסד בעיר מוסקווא "קהילה קדושה" אשר על אדני התורה והמסורה הצרופה יסודה. ובמרכזה יתנוסס שם לתפארה "כולל אברכים" ומשם תצא תורה. ייתן ה' ואור התורה יזרח ממקום חשוב זה עד כי ישוב וירחם עלינו, בשוב ה' את שיבת ציון.

ואל העוסקים בהקמת בנין חשוב זה, יאמר חזקו ואמצו והרבו פעלים לתורה, ותזכו לסייעתא דשמיא כל א' לו ולמשפחתו בברכת ברוך אשר יקים וכו'. בני ברק יום ראשון ב' שבט תש"ס. (קובץ אגרות קעג)

האבא של קהילת תורת חיים

אם מדברים על מהפכה, מקום נוסף שבו התרחשה מהפכה אמיתית בכוחו של מרן זצוק"ל בגולה, היא ברוסיה. בשיחה נרגשת לרוסיה הקפואה גם בימים אלו: אנו מתרפקים עם הגאון רבי משה לבל שליט"א ראש ישיבת תורת חיים על זכרונותיו ממרן ראש הישיבה זצוק"ל, בציינו שללא ספק ניתן לומר שמרן הגראי"ל זצוק"ל היה אבי הישיבה ומנווט דרכה בכל אורחותיה, ורק אודות לכך זכתה הישיבה להגיע להישגיה המרשימים, שלפני שנות דור איש לא היה מאמין שאכן הם יתרחשו כך.

■ **מאימתי החל הקשר של מרן זצוק"ל לתורת חיים?**

מרן זצוק"ל הרי היה מקושר מאד עם ריעו הגאון הגדול רבי משה סאלאווייציק זצוק"ל שהיה ידידו מנוער, והוא אשר פתח את הישיבה לפני כ"ח שנים, והוא כבר היה נועץ בו רבות, אך לאחר שהוא הסתלק לבית עולמו, הוא נטל על עצמו מלא האחריות. לא אשכח שכשבאתי אליו בפעם הראשונה וביקשתי ממנו שיקח את אחריות והנהגת הישיבה על עצמו, והוא ניאות בשמחה לכך. הוא התבטא באוזני בבת שחוק אופיינית - אני הולך להיות יותר גדול מנשיא ארה"ב, שהוא נשיא רק על אמריקה ואני נשיא של עשרות מוסדות וגם על רוסיה.

השאלה הראשונה שהגיע לפתחו ודרשה את הכרעתו התורתית המיוחדת שהורגלנו לה כל שנותיו, היתה כשנשלחתי על ידי רעו הגאון הגדול רבי משה זצוק"ל לשואלו כשרצינו לשלוח בחורים שהחלו את לימודם בישיבת תורת חיים, ורצינו להביאם ללמוד בישיבות המובחרות בארה"ק, והישיבות חששו מכך מפני שלא האמינו שבחורים יוצאי ברית המועצות של אז, יוכלו להיראות ולהתנהג ככל בן ישיבה בבני ברק וירושלים, והוא שלח אותי למרן לשוחח עמו על כך. ואכן מרן זצוק"ל פנה להגאון רבי יגאל רוזן שליט"א וביקשו שיקבל בחור לישיבתו אור ישראל, באומרו, שהוא יהיה ערב באופן אישי על כך, שאם הבחור לא יצליח בישיבה, הוא יוציא אותו מהישיבה וידאג לסדרו במקום אחר,

אלא שאותו בחור הצליח מעל ומעבר, עד שכיום הוא משמש כראש כולל כאן במוסקבה ונודע כת"ח מופלג.

■ **זכור לכם מאורע מיוחד שהיה לכם במחיצתו?**

כשעלה בליבי רעיון לפתוח ישיבה לבעלי תשובה בארץ, ולהמשיך את המפעל הגדול שלנו ברוסיה, והיה לי תורם שמוכן היה להחזיק את כל הישיבה עליו, ורק ביקש ממני בתנאי קודם למעשה שאסדר לו שיוכל לקבל ברכה ממרן ראש הישיבה. הייתי בטוח שלא תהיה לי בעיה בכך, ואכן סיכמנו על הצוות בישיבה, רכשנו את הבנין והכל והכל היה מוכן, ואז החלטנו לבוא לקיים את ההבטחה להעניק לתורם ברכה. אך כשהגעתי למרן זצוק"ל והוא שמע את כל פרטי הרעיון, אמר לי בקול ברור - אינני מוכן. אני חושב שצריך לשלב אותם בישיבות רגילות בארץ הקודש שיחיו ככל הבחורים כאן בארץ, ועל ידי כך יתאמצו וילמדו כאחד האדם, ואין צורך להקים להם ישיבות מיוחדות ומגדריות. בתחילה היתה לי מעט עגמת נפש שנהרסה לי כל התוכנית המפורטת, אך לימים ראיתי כמה זה בנה מאות רבות של ת"ח רוסים, שבזכות כך שילבו אותם בעשיה אף בארץ הקודש.

סיפור מופלא שלא ימוש מזכרוני אירע פעם כשהייתי אצל מרן זצוק"ל עם אחד מעשירי רוסיה הגדולים שהינו בעל רשת חנויות, שתרם סכומי כסף מכובדים לישיבה וביקש שאקח אותו לקבל ברכה ממרן לעסקיו. הגענו למעונו יחדיו, והוא ביקש ברכה לעסקיו. אך רבנו זצוק"ל כדרכו לא היה מעניק סתם ברכה לכל דורש. הוא תפס לו את היד בחמימות והחל לשאול אותו מה אתה עושה, והוא השיבו שיש לי רשת חנויות, ושאל מה מוכרים בהן, והוא ענה שמוכר בהן דברי מאכל. ואז פנה אליו מרן בשאלה - אתה מוכר מאכלות אסורות?! ומה אתה עושה בחנויות ביום השבת?! אותו אחד היה בקושי שומר תורה ומצוות, ורוב עסקיו היו לגויים ולא חשב שחשוב להם מאכלים כשרים ושמירת שבתות, אך במשך כמחצית השעה מרן זצוק"ל לא עזב להחזיק לו את היד, והחל להסביר לו בטוב טעם ודעת שניתן לסדר שימכור רק מאכלים כשרים ולא יצטרך לעבוד בהם בשבת, והיות ודיבר על לבו ברוחו המיוחדת ובחמימות שאין כדוגמתה, כשאך יצא החוצה, מיד אמר לי בהחלטיות - אני הולך לסדר את העסק כראוי בדיוק לפי מה שאמר לי מרן זצוק"ל, ועשה הכל כראוי, ובזכות כך לאט לאט הוא שב בתשובה שלמה, וכיום הוא אדם חרדי שומר תורה ומצוות ומחזיק תורה.

■ **הוא גם ייעץ לכם איך לנהל את אודחות הישיבה והליכותיה?**

ביטוי מענין שמעתי ממנו פעם, כשבאתי למעונו ושאלתי איך להנהיג את הישיבה, ואמר לי שחשוב מאד שראש הישיבה יהיה הבעל הבית והאחראי על כל הישיבה והמתרחש בה, כי רק כך במסירות נפש של ממש ניתן להשפיע ללא גבול. ואז התבטא ושאל, 'אם תתבונן מעט תיווכח, שבעוד שבישיבות בליטא היה להן קיום אף לאחר שנים ארוכות, ואילו הישיבות בגרמניה לא התקיימו כל כך הרבה שנים כאחיותיהן בליטא, ומדוע?! כי בליטא ראשי הישיבות היו הבעלי בתים של הישיבה בכל המובנים, ולכן הם השקיעו את כל נשמתם בכך לגדל ולפאר את תלמידיהם, ואילו בגרמניה ראשי הישיבות היו רק שכירים שעבדו שם בשכר, ולכן הצלחתם היתה שונה ולא נשתמרה לאורך זמן', ולכן ביקשני שאקח את עול הישיבה על שכמי ואשקיע ככל שאוכל ונהגתי כדבריו.

מאז אכן זכינו שמרן זצוק"ל היטווה כל העת את אורחות הישיבה, כיצד לעבוד ולקרב את הבחורים, ואיך לשמר אותם להמשך ימי חייהם, הוא דגל תמיד בכך שרק דרך לימוד התורה ניתן להאהיב את היהדות על פני הרוסים ולקרבם ליהדות, וכששאלתי אותו אם להביא כל מיני הרצאות ושיעורים באמונה ופילוסופיה ואולי כך נשנה כיוון אצל המתחזקים, הוא ענה לי בהחלטיות שאין בכך צורך וככל שיהיה יותר לימוד וגמרא, כך יתקרבו יותר, וכיום לאחר שנים רואים כמה היו עיניו צופיות למרחק, וזה הוכיח עצמו. כיום ישנם מאות רבות של בחורים ואברכים אשר שולבו בישיבות מצוינות בהתאם להדרכה זו, והינם מפארי עולם התורה והישיבות, ברוך ד' עד עתה הקימו למעלה מאלף בוגרי המהפכה התורתית בתים של תורה וחלקם אף מרביצי תורה נודעים בקהילה.

בכך ביצע מרן זצוק"ל מהפכה בכל התפיסה של בעלי תשובה, מעבר לפעילות ברוסיה דעתו הייתה נחרצת נגד מיסוד בעלי התשובה, אלא העדיף את שילובם בתוך עולם התורה, ועד היום אנו פועלים מכוח הוראתו זו, וכמעט מידי זמן אני שולח בחורים מהישיבה לישיבות הטובות ביותר בארץ והישיבות גאות בתלמידים אלו.

מספר רב של פעמים שמעתי ממנו, עד כמה הוא חושש מפעילות המונית בקרב הציבור הרוסי, ועל חששו מהתערבבות של נכרים עם היהודים, ובגינה לא יצא מעולם בקריאה פומבית לתמוך בכל הפעילות העניפה ברוסיה, שלא יחשבו כי זהו צו השעה להחזיק רק את הפעילות ברוסיה כאשר הדבר יבוא באופן ברור ביותר על חשבון התמיכה בעולם הישיבות.

כל השאלות שהיו מנת חלקנו באותן שנים, אם לערב בפעילות את הסוכנות היהודית אם לשתף פעולה עם הג'ונט וגופים ממסדיים אחרים, הכל נפסק על פי הוראותיו הברורות, שכיום בעין בוחנת ניתן לראות כמה צדקו מעשיו באותם ימים.

■ **במה נדרשות הכרעותיו של מדן במתרחש ברוסיה הדחוקה?**

אחד הדברים שעלו לדיון, שכשרבי משה זצוק"ל היה חי, כולם עלו לארה"ק באופן טבעי, ולאחר סילוקו עלתה השאלה אם להתחיל לבנות מקום תורה וקהילה ברוסיה עצמה, כי תמיד החשבון היה לקרב אותם ברוסיה בכדי שיגיעו לארץ מוכנים, אך בהמשך היו פחות שהסכימו לעלות לארץ, ואז שלחני רבי משה לשאול אותו האם להשקיע ברוסיה בהקמת קהילה מקומית, והוא שעודד והמריץ שנפתח כולל תחת נשיאותו, וזה יביא לכך שלאחר מכן תתרחב ותהיה קהילה וחיידר ובית ספר חרדים, ולנו זה היה נשמע כחלום לא מציאותי, אך כיום ב"ה יש לנו את כל המוסדות וכך נתחזקו מאות משפחות יהודיות, כשתמיד נשמענו לעצתו שאמר שהיכן שגרים יהודים צריכים להקים מקום תורה.

הודות לכך, כיום יש קהילה חרדית ותורנית שבנויה על מאות רבות של משפחות שהיום ב"ה אנו כבר מקבלים בנים של הניצנים הראשונים שהחלו ללמוד בתורת חיים, ואלו פירות של אותם זרעונים, כשיש לנו דור שני של אווירה תורנית שאיש לא חלם עליה לפני שנות דור.

עוד נקודה חשובה שנתבקש להכריע בה, האם להשקיע יותר בקירוב רבים או אף ביחידים, ושאלה כזאת עלתה בעשרות זוויות, וכל פעם התשובה שלו היתה באומרו, שכמו שמרן החפץ חיים פעל אצל יחידים וכל יחיד הביא בעקבותיו רבים, גם כאן כדאי ורצוי להשקיע בכל יחיד כי הם אלו שבונים את הכלל, אמנם לוקח יותר זמן, אבל זה שווה באיכות ולא בכמות.

כל כך חפצנו שיבוא במסגרת מסעותיו לבקר ולחזות בפירותיו אלו, ופעם אף היה לי בידיי את הדרכון שלו לכך, אך לבסוף הוא ביטל את הנסיעה ברגע האחרון מחשש שאולי יגרם מחלוקת מסוימת בדבר, והוא כה נזהר ממחלוקת.

■ **מרן אף היה מעורב בכל פעילות ועידת רבני אירופה שתפקידכם הוא המזכיר הרבני של הוועידה, האמנם?**

בענין זה אספר לכם שהגרי"ח סיטרוק זצ"ל רבה של צרפת, סיפר לי כמה פעמים שבהיותו מקורב למרן הגראמ"מ שך זצוק"ל, הוא אמר לו לא אחת - יש יהודי פיקח גדול בבני ברק שקוראים לו הרב שטינמן, כדאי לכם להיוועץ עמו, והוא ידע היטב להסביר לך איך צריכה להראות קהילה

תורנית בפריז, והוא שהיה אדם שהתהלך כל ימיו עם רוזנים ושרים ונכבדים ברחבי צרפת, אמר לי לא אחת בדיוני הוועידה, שלא ראה יהודי כה פיקח וחכם כמותו, והוא התפעל עמוקות מהצדקות והפשטות שלו, ותמיד דיבר בהתפעלות, כיצד מהחדר הדל והפשוט בבני ברק, הוא מבין יותר מהחכמים הכי פקחים שאני יושב עמהם בקביעות כאן בצרפת מה טוב לקהילות כאן.

מאז אכן הוא דאג שמרן זצוק"ל יכריע בכל עניני הוועידה, וכל פעם כשזה נגע להקמת מקום תורה וכוללים, היה מרן טורח ומוסר נפשו על כך, וניתן לומר שלזכותו עומדת כיום אירופה התורתית בכל אתר. זאת מלבד הכוונתו והדרכתו לרבנים באופן תדיר איך לנהל את המלחמות על השחיטה והמילה ושאר המערכות הטעונות הכוונה איך לעמוד לפני גויים, איך לא להתגרות.

שוויץ

צירוך

רבנו הגיע לשוויץ בכ"ב אדר תשס"ב ונשא דברי חיזוק לבני תורה - צירוך וכך אמר: ראיתי מביאים מעשה. שהחפץ חיים הי' פעם בלודז' והיתה שם ישיבה קטנה ובקשו ממנו לומר כמה מלים, אמר להם החפץ חיים שמורידים מהשמים שפע של חכמה, של תורה, וכשיש הרבה אנשים שיקבלו את זה, הרי זה מתחלק לכל אחד מעט. אבל כשיש רק מעט מקבלים, יוצא שיש לכל אחד חלק גדול. ממילא בדורינו שיש מעט תלמידי חכמים יכול כל אחד לזכות בהרבה, ויכולים לקבל היום הרבה יותר מאשר בדורות קודמים, היות ויש רק מעט מקבלים.

ולפי"ז צריך לצאת כך גם בנוגע לכאן, כי בארץ ישראל כשיורד שפע, היות ויש שם כבר קצת תורה זה מתחלק להרבה, אבל השפע שיורד באירופה, הרי בכל אירופה יש מעט מאד תורה, ובכלל בכל אירופה כמה יהודים יש? מעט מאד! וכשיורד כאן שפע הרי זה מתחלק לכל אחד, ממילא יכול לזכות כל אחד הרבה מאד.

וכל אחד שישב וילמד יזכה, להרבה מאד חלקים, של תורה והבנת התורה, והכל.

וחוץ מזה, הרי כתוב בספר חסידים כי מצוה שאין לה דורשין הרי היא כמת מצוה, יוצא א"כ שבאיזור זה שאין לתורה דורשין, הרי היא קצת כמת מצוה, ויכולים לזכות להרבה שכר, בלי שיעור, רק צריך להתחזק. ומה שיותר תתחזקו בתורה תקבלו שכר בלי שיעור.

ה' יעזור שכולכם תזכו שיהי' לכם שכר גם בעוה"ב וגם בעולם הזה, תתעלו ויהי' לכם כל טוב ברוחניות ובגשמיות. ותיעזרו כולכם בכל טוב.
(המסע לצרפת)

ז'נווה

בכ' חשון תשס"ה כשחזר רבנו מארצות הברית, עבר דרך זנבה. ומסר שיחה בפני האברכים בכולל תורת חיים יעקב [ובאו ג"כ מהישיבה בעקס לע בען ואורחים מכמה עיירות באיזור, בזל, סען לואי, צירוך].

וכך מתאר הרה"ג ר"י לויינשטיין: יוצאים לכיוון שדה התעופה וטסים לז'נווה לביתו של ר' רפאל הררי. לאחר טיסה של שעה נוחתים ומיד נוסעים לכולל של הררי.

שלושה אוטובוסים של בני ישיבה הגיעו מאקסלבן בראשות ר' יצחק וייל, וכולם מחכים למרן. כאשר מרן מגיע פותחים כולם בשירת "ימים" בקול אדיר וחזק.

רבי רפאל מקדם בברכה את ראש הישיבה, ומרן נושא דברים, ושוב מזכיר את דבר חז"ל על אדם הראשון, אבל הפעם מזווית של עוג מלך הבשן - שמשה פוחד להתחיל איתו שהציל את לוט אפילו שרצה את שרה, ואמר מרן שרואים מכאן כמה כל פעולה וכל תנועה מקדשת שם שמים, או ח"ו הפוך. צריך לחטוף מצוות, איש"ר, ומסיים בברכה לכל הנאספים.

לאחר מכן אנו נוסעים אל ביתו של ר' רפאל, שם סועדים את לבנו ויוצאים בטיסה חזרה לפריז. מעריב במטוס לפני היציאה, ובשעה 8:30 עוזבים את הגלות לכיוון ארץ הקודש.

באזעל

בס"ד. בשמחה רבה נתבשרנו, שקמו כמה אנשים חשובים אוהבי תורה ויסדו כולל אברכים בעיר באזעל.

גדול הוא התועלת של מקום תורה זה, הן לעיר באזעל בפרט והן לכל סביבותיה במדינות שוויץ וצרפת. על כן באתי לברך ולחזק את ידי העס־קנים בדבר נשגב זה, יתן ה' שיצליחו מאד בפעלם, ויתאסף חבורה חשובה של ת"ח בביהמ"ד זה, להרבות כבוד ה' בלימוד והרבצת התורה בעירם ומחוצה לה. וכל העוזרים בגופם ובממונם להקים ולהחזיק את המסד הזה יתברכו בכל הברכות שנאמרו בתומכי התורה כי 'עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכי מאושר. וע"ז באתי עה"ח. (קובץ אגרות קסג)

לוצרן

קהילת לוצרן בשוויץ ידועה בעולם התורני ע"י עברה המיוחד בגדולי ישראל אשר הילכו בה בשנים קדמוניות, מרבנו ראש הישיבה שהי' בלוצרן בימות המלחמה עם רעו הגאון רבי משה סוולואיציק שהי' ראש ישיבה בישיבת לוצרן ברבות הימים.

ובשנים האחרונות נתפרסמה לוצרן בזכות הישיבה שהיתה בה והגאון רבי יצחק קופלמן שעמד בראשה, אך לאחר פטירתו בשיבה טובה בן מאה ושש שנה, נסגרה הישיבה, וגם מצב הקהילה הלך ודעך בעקבות מי מבני הקהילה שעלו לארץ ישראל וכיו"ב.

ולפני ב' שנים נתעוררו בני הקהילה לחזק ולהגביר חיילים לתורה ובעידודו של מרן הראש ישיבה בקשו להקים כולל אברכים בעיר לוצרן ע"י אברכים שיבואו לגור בעיר, ומרן כתב מכתב ברכה באותו זמן, ובד בבד נפתחה ישיבה באותו זמן מבחורים מצויינים מארץ ישראל הבאים ללמוד בשלוה רחוק משאון העיר והמולת החיים ותהפוכתיהם המצויים בארץ ישראל, ומוצאים מקום כזה בעיר השלווה לוצרן בבית המדרש של קהילת לוצרן מקום הספוג בתורתו של מרן הראש ישיבה אשר עמל בתורה בימי עלומיו בין כתלי ביהמ"ד דלוצרן, ועד שנים האחרונות כשהיו מגיעים מבני העיר לוצרן אל מרן הי' דורש בשלו' העיר בערגה והולך ומונה תושבי וותיקי העיר שהיו דרים ברחוב הישיבה והם שגורים בזכרונו.

וזהו המכתב שכתב מרן לקהילת לוצרן: בס"ד שמחתי לשמוע כי רוצים להרחיב גבולות הקדושה במדינתכם ע"י הקמת כולל בעיר לוצערן שבשוויץ, אשר ילמד בה בעמלה של תורה כמסורה לנו.

יתברכו כל העוסקים והמסייעים בהקמת מקום זה להתברך ברוחניות ובגשמיות. **א.ל שטינמן**

י"ח אייר ל"ג בעומר שנת תש"ס בני ברק יצ"ו

בס"ד, לכבוד הרבנים מרביצי תורה ובראשם ראש הישיבה דישיבת לוצערן הגאון הגדול רבי יצחק דוב קאפעלמאן שליט"א

ה' עליהם יחיו

הנני בזה לברך אתכם והתלמידים לרגל שמחת חג היובל של מקום תורה גדול במשך חמישים שנה, אשר נתקיים בו חינוך של דורות שבהם גדלו עדרים עדרים של ת"ח ועובדי השי"ת אשר זה תכלית הבריאה.

יתן השי"ת שכולם ימשיכו עוד בעבודת הקודש עם תלמידים הגונים עד ביאת ינון ועד בכלל הכו"ח בברכת התורה

אהרן יהודה ליב שטינמן י"ז בתמוז תשס"ב בני ברק יצ"ו

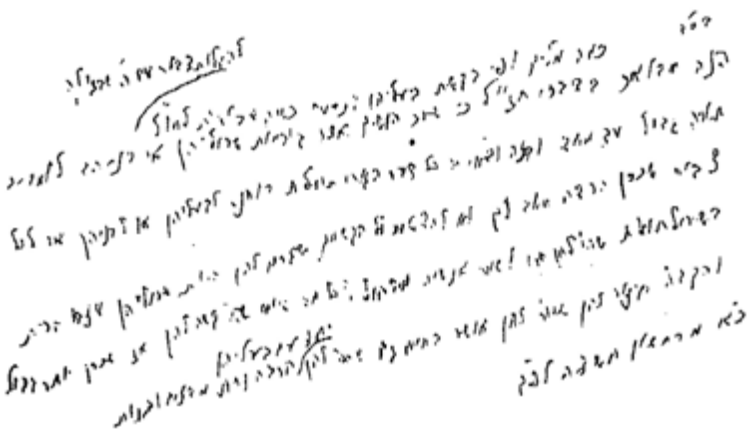
בס"ד

כמה מלים לפי בקשת בעליהן שנסעו כמה שבועות לחו"ל
להעלות צבור עם ה' שבגולה

הנה מבואר בדברי חז"ל כי שכר הנשים אשר גורמות שבעליהן או בניהם לומדים תורה גדול עד מאד, ובזה ודאי כי כל דכר הגורם הועלת רוחני לבעליהן או לבניהן או לכל צבור שכרן הרבה מאד. לכן לא להצטער על הקשיים שגרם להן היות שבעליהן עזבו הבית בשביל תועלת שהי' להן או לשאר אנשים מישראל, וכל מה שיותר הי' קשה להן אז שכרן יותר גדול.

וחקב"ה יעזור להן שיהי' להן אושר בחיים גם שיהי' להן יחד עם בעליהן הרבה נחת מבנים ובנות.

כ"א מרחשון תשס"ה לפ"ק

ליקוטים נפלאים
פרשת דברים

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל" (א, א)

יש להקשות, מדוע נאמר "אל כל ישראל", ולא "בני ישראל", או "ישראל" סתם. ויבואר בהקדם הגמ' במסכת מועד קטן (כא), שמשנה תורה נאמר מפי משה שלושה ימים אחר מיתת אהרן, והיה משה אבל על אחיו. והקשו בגמ' הרי אבל אסור לעסוק בדברי תורה, וא"כ כיצד הותר משה לומר דברי תורה. ותירצו שרבים צריכים לו, ובאופן זה מותר.

וזהו ביאור הפסוק "אלה הדברים אשר דיבר משה", ואם תקשה כיצד הותר לו לדבר דברי תורה בהיותו אבל על אחיו, ע"ז עונה "אל כל ישראל", שרבים צריכים לו, ולכן לא נאסר בדברי תורה...

(ר' יהונתן אייבשיץ)

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל" (א, א)

פירש רבינו ה'אור החיים' הקדוש "אלה הדברים" ולא דברים אחרים. לומר לך שמימיו לא שח משה רבנו ע"ה בדברים אחרים זולת דברי תורה ויראה מוסר והדרכה. ובאמרו: "אל כל ישראל" רצה לומר; שאין הדברים מכוונים לאותו הדור בלבד, אלא לכל דורות עם ישראל ולכל הנפשות עד סוף כל הדורות.

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל" (א, א)

ברש"י לפי שהן דברי תוכחות, ולקמן בפסוק 'אחרי הכתו את סיחון' מפרש רש"י אמר משה אם אני מוכיחם קודם שיכנסו לקצה הארץ יאמרו מה לזה עלינו, מה הטיב לנו, אינו בא אלא לקנתר ולמצוא עילה שאין בו כח להכניסנו לארץ לפיכך המתין עד שהפיל סיחון ועוג לפניהם והורישם את ארצן ואח"כ הוכיחם, עכ"ל.

אאמו"ר הגה"צ הרה"ק רבי ישראל חיים זצוק"ל פירש באופן אחר דלכאורה מה הנפקא מינה באיזה זמן יוכיח את עם ישראל והרי היה צריך להוכיחם, אלא דרך העולם דאם המוכיח והמגיד הם יושבי אוהלים וגורסין תדיר באורייתא, אזי אומרים השומעים דאין הוא מן הישר שהם יכולין לומר דברי מוסר ותוכחה, מחמת שאין להם שום מושג בטעם הבלי העולם הזה, דהמסובב ברחובות העיר וטעם כל תענוגות קשה לו לפרוש מתאוות העולם הזה, לכך כתבה לנו תורה שהוכיח משה את ישראל רק אחרי הכותו את סיחון ועוג, מכיוון שעל משה רבינו לא היו יכולין לטעון שאומר מוסר על אף שאין לו שום הבנה בענייני עולם הזה, דהרי ראינו שהיה משה לוחם אמיץ שניצח שני מלכים גדולים סיחון ועוג ואם כן מן הסתם הוא מבין קצת בענייני עולם הזה, ואף על פי כן היה עוסק תמיד בתורה ומתנהג בקדושה וטהרה.

(שיח יעקב יוסף)

"אלה הדברים אשר דבר משה" (א, א)

לפי שהן דברי תוכחות... והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל (רש"י)

מקשים המפרשים, והלא החטאים הללו מוזכרים ברמז נמנים להלן במפורש תוך פירוט כל הפרטים?

אלא שמצינו במדרש שמכיוון ששמעו בני ישראל דברי תוכחות מיד חזרו בתשובה שלמה ואמתית, והרי בידוע שהחוזר בתשובה מאהבה זדונותיו נעשים לו כזכויות, אם כן ממילא הפכו כל החטאים למצוות, ולכן מנה אותם משה לפרטי פרטיהם, כיון שביקש להזכיר ככל היותר את "זכויותיהם" של ישראל.

"והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי ושמעתיו" (א, יז)

בספר "שארית מנחם" להרה"ק רבי מנחם מנדל מווישווא, ביאר בדרך רמז את דברי משה רבינו על שרי המאות והאלפים, כך: "והדבר אשר יקשה מכם", כאשר יש ליהודי צרה והוא מתפלל לקב"ה, העצה לקבלת התפילה היא "תקריבון אלי", שיכוון את כאבו על צרת אביו שבשמים, יתפלל על צער השכינה הנמצאת בגלות. דבר זה יגרום שמובטח לו "ושמעתיו", הקב"ה יקבל תפילתו.

(במחשבה תחילה)

"וישיבו אותנו דבר ויאמרו טובה הארץ מאד מאד ולא אביתם לעלות" (א, כב)

פירש רש"י, מי אמרו טובתה, יהושע וכלב. וקשה, הלא סוף כל סוף שאר המרגלים אמרו שהארץ רעה ואוכלת יושביה, ואם כן איזו טענה יש נגד בני ישראל שהאמינו לעשרה ולא לשנים?

תירץ הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו "טעמא דקרא", דבאמת המרגלים הייתה להם נגיעה כפי המפורסם בשם הזוהר הקדוש, שידעו המרגלים שבארץ ישראל הם ירדו מגדולתם. לעומת זאת יהושע וכלב שאמרו טובה הארץ, זה היה נגד האינטרס שלהם, וכששניים בלי נגיעה אומרים שהארץ טובה, היו ישראל צריכים להאמין להם ולא לבעלי האינטרסים.

"החל רש והתגר בו מלחמה ואשלח מלאכים... דברי שלום לאמר" (א, כד-כו)

הנה יש לתמוה, דמשה כאשר שלח דברי שלום אל סיחון לכאורה עשה נגד ציווי הקב"ה, דהקב"ה ציווהו להתגרות בו במלחמה, והאיך שלח אליו דברי שלום. ואפשר לומר על פי מה שכתוב (תהלים קכ, ז) אני שלום וכי אדבר המה למלחמה, כלומר שטבע הנוכרי הוא, שכאשר מדברים עמו שלום סובר שפוחדים הימנו ולכן מתחיל במלחמה. וכמו כן משה

לעי"נ
הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים
פרשת דברים

כאשר רצה לגרות את סיחון, שלח אליו דברי שלום כדי שיצא למלחמה נגדו, ובזה קיים מה שציווהו השי"ת והתגר בו מלחמה.
(כרם חמד)

"ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אותנו הוציאנו ממצרים לתת אותנו ביד האמורי להשמידנו" (א, כז)

הנה טענת בני ישראל כאן היא פליאה נשגבה, אשר לא שייך להבין כלל, וכי באמת כך הייתה דעתם כעת שמה שהוציאם הקב"ה משיעבוד מצרים, אשר עינום בפרך ובעבודה קשה, ושחטו את בניהם ולקחו את דמם לפרעה, ואת גופם הניחו במקום הלבנים, ועוד כהנה וכהנה צרות רבות, ואחר שהוציאם הקב"ה משם ביד חזקה ובזרוע נטויה באותות ובמופתים, אשר נשמעו בכל העולם כולו, ולאחר מכן קריעת ים סוף, וקבלת התורה, ואחר כל זאת באים בני ישראל ואומרים בשנאת ה' הוציאנו, ונשמע מזה שסברו שעתה נתברר להם שמתחילה מה שהוציאם היה מפני ששנאם, והלא אדרבה אם היה שונאם היה משאירם ומניחם במצרים ולא היה מוציאם. ואמנם לאחר שחטאו בעגל ובמרגלים רצה הקב"ה לכלותם, אכן ברור שהיה זה מפני שעתה חרה אפו עליהם מאחר שחטאו, ורצה לכלותם, והיה להם לומר שהקב"ה כועס עליהם עתה ורצונו להשמידם, אבל לומר שמעתה מתברר שכל ההוצאה ממצרים הייתה מפני שנאתו, ורצונו להשמידם, הוא פליאה.

ויתכן לומר בביאור הדברים, עפי"מ ששמעתי בשם מרן הגרי"ז סולובייצ'יק זצ"ל שאמר בשם מרן החפץ חיים זצ"ל, כאשר נתחלף ברוסיה שלטון הצאר והחל שלטון הקומוניסטים. והנה אמנם היו כאלה מכלל ישראל ששמחו בעת עליית שלטון הקומוניסטים, אמנם לאחר זמן נתברר שגם זו רעה היא ליהודים. ואמר הח"ח דאין זה מחייב שמתחילה היה צריך להיות כן לרעה, אלא ישנו מהלך בהנהגת הבריאה, אשר הקב"ה מעביר צרה זו, ומביא תקופה חדשה אשר היא תלויה בכלל ישראל, ואם יהיו ראויים ויזכו, אזי יהיה זה לטובה, אך אילו לא יזכו ולא יהיו ראויים, אזי יהיה זו צרה חדשה שתבוא עליהם, והיינו שאותו דבר עצמו יכול להיות שהוא טובה, ומאידך יתכן שהוא רעה, וכעניין מכה שהיא רטייה, ורטייה שהיא מכה, עכ"ד.

ונראה שכך הוא העניין כאן, דכלל ישראל סברו שיציאת מצרים הייתה עבורם כעניין זה, דאם יתנהגו בטוב ויהיו ראויים, אזי יהיה זה לטובתם ותבוא עליכם כל הברכה, אכן אם לא יזכו ולא יהיו ראויים, אזי יציאת מצרים גופא תהיה עבורם לצרה ולכילוי, ויתברר שהיה זה משנאת ה' אותם, שהרי מלכתחילה הייתה בדעתו שאם לא יהיו ראויים אזי יוציאם כדי לכלותם.
(בד קודש)

"והעוים היושבים בחצרים עד עזה כפתורים היוצאים מכפתור השמידום וישבו תחתם" (ב, כג)

החיד"א פירש את הפסוק בצורה מופלאה, והוא מסתמך על 3 מקורות.

האחד, הוא הגמרא (בכורות מה, ב) שאומרת שננס לא ישא ננסית כי משניהם יוולד אצבעי (ופירש ב'ערוך', קצר כמו אצבע). השני, הוא הסימן שמסר משה למרגלים, שהיושבים בחצרות, ללא חומה, הם אנשים חזקים הסומכים על כוחם. והשלישי, דברי חז"ל על העוים שהיו גיבורים עצומים, עד שכל הרואה אותם נתקף בעווית, והם אלה שישבו בחצרות.

לפי ההנחות הללו מסביר החיד"א את פסוקנו. 'והעוים' - היינו הגיבורים העצומים, שכל הרואה אותם נתקף בעווית; 'היושבים בחצרים' - ללא חומה, והרי לך האות על גבורתם; 'עד עזה' - כלומר הם עזים מאד.

והיה אפשר לחשוב שהגיבורים הללו יטילו אימתם על הבריות, ולא ינוצחו על ידי אף אחד בא אפוא הכתוב ללמדנו ש'כפתורים (הם הננסים היוצאים מכפתור, הנולדים להורים ננסים, ולכן הם קטנים ונבזים) 'השמידום' - הם אלה אשר השמידו את העוים; 'וישבו תחתם' - התיישבו בחצרותיהם של העוים.

ומכיוון שרואים נסים גלויים כאלה בארץ ישראל, יש לעם ישראל לסמוך על השי"ת, אדון הארץ, ולכן 'קומו סעו ועברו את נחל ארנון', ואל תחששו ממאומה.

זהו מוסר השכל לדורות, שנדע שהכוח היחיד השולט בארץ הקודש הוא כוחו של אדון האדונים, ואין לנו לירא ולפחד מהאיומים המושמעים חדשות לבקרים. והכל בתנאי אחד: שנשמור את הארץ בקדושתה, ונעשה את רצונו יתברך בלבב שלם, ואז ה'כפתורים' יטילו את אימתם על הגיבורים.
(עלינו לשבח)

"בדרך בדרך אלך לא אסור ימין ושמאל" (ב, כז)

שליחי משה רבינו פונים לסיחון ומבקשים את רשותו: "אעברה בארצך בדרך בדרך אלך לא אסור ימין ושמאל, אוכל בכסף תשבירני ואכלתי ומים בכסף תיתן לי ושתיתי".

ויש להבין מהי כפילות המילים "בדרך בדרך אלך". מבאר בספר "לוח ארז" שהיה לו לסיחון לחשוש מכך שישראל יעברו בדרכו. האחד, כאשר עוברים עם רב בתוך גבולו, שמא ירדו לשדות ולכרמים וישחיתום בדרך הילוכם.

זאת ועוד, שישראל ניזונים מהמן ומהבאר ולכן אין לו סיבה להסתכן בהריסת השדות כאשר לא ירוויח מכך מאומה.

לשתי נקודות אלו כיוונו השלוחים בדבריהם: הבטיחוהו ש"בדרך", בהיותנו בדרכים בין עיר לעיר, "בדרך אלך, לא אסור ימין ושמאל", כך לא יינזקו השדות והכרמים. אולם כאשר נגיע אל תוך הערים ותחומי המושב בעברנו דרך ארצך, "אוכל בכסף תשבירני ואכלתי ומים בכסף תיתן לי ושתיתי".

גם רווח יצא לך מכך. אלא שהקב"ה הקשה את לבו כמפורש בפסוקים וסירב, "למען תיתו בידך כיום הזה".
(במחשבה תחילה)

סיפורים נפלאים
פרשת דברים

"אלה הדברים" (א, א)

משה רבינו מוכיח את עם ישראל לפני מותו בדרך רמז, על מנת לא לפגוע בכבודן של ישראל.

יש מצוה "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" ומבארים חז"ל: תוכיח אותו באופן כזה שלא יפגע, באופן שלא תשא עליו חטא, שלא יצא מזה חלילה חטא שפגעת בו.

צריכים לדעת שכאשר ניגשים להוכיח מישהו שחלילה אין לנו נגיעות בעצם התוכחה וידינו נקיות.

להלן סיפור שימחיש זאת:

מסופר על האדמו"ר הריי"צ שהגיע לבית הרפואה, נאלץ הרופא להזריק לו זריקה. הוא עקב בדריכות אחר ההכנות של הרופא והאחות, ניקו ידיים בחומר מיוחד, לקחו את המחט מאריזה סטרילית וניקו את המקום באלכוהול שלא יחדרו חלילה חיידקים לגופו.

בתגובה אמר הרבי למזכירו שניתן ללמוד מזה מוסר השכל חשוב מאוד: לפני ש"דוקרים" מישהו אחר = שמוכיחים אותו על מעשה לא טוב שעשה, צריך שהתוכחה תהיה סטרילית וללא נגיעות אישיות, שאם לא כן עלולים דברי התוכחה להזיק יותר מאשר להועיל...

"אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב" (א, א)

רש"י – לפי שהם דברי תוכחות.

מעשה שהיה בכמה אברכים בני תורה, שנקלעו בדרכם לבית יהודי אחד, כדי לשתפו במצוה רבה וחשובה.

כשהיו ממתינים להכנסו של בעל הבית, הבחין הגדול שבין האורחים, להפתעתו הרבה, כי בפתח אחד החדרים חסרה מזוזה. עמד הלה ותמה. כיצד יכול הוא לעורר את תשומת לב בעל הבית שהיה אדם פשוט - אך אוהב ה' ומצוותיו - להעדר המזוזה בפתח החדר?

עמד והרהר בליבו, אם אומר לו בלשון תוכחה "מדוע לא נקבע כאן מזוזה?" או אם אנקוט בלשון פשוטה, "אדוני היקר, אין כאן מזוזה!!" שמא לשון זה או זה יגרור אחריו אבק של תרעומת כלפיו – מחמת שהערת תוכחה זו, תגרום בעקיפין בושת פנים, בגילוי קלונו ברבים.

ומאחר שייתפס "בחסרונו" – יש חשש גדול שהלבבות ייפרדו "והלא אני באתי אליו – הרהר בלבו – למען קרב לבו אלינו", שקע הלה בהרהורים, עד שה' אינה לידו פתח הצלה...

ומצא בלבו רעיון כיצד לעוררו מבלי שירגיש מארחו בושה וכלימה, פתח ואמר לו, לבעל הבית: "נדמה לי שהמזוזה שנקבעה בפתח הזה, נפלה ממקומה"...

מילים אלו, אמרן ברצינות גמורה, מבלי לעורר חשד קל שבקלים בלב המארח כי הוא "מעמיד פנים" בהערתו זו. בעל הבית, כששמע מלים אלו, מיד קם והשיח את אשר בלבבו באמור: "הן אמת שהזמנתי מזוזות עבור כל הפתחים – אלא שלא הגיעו עדיין כולם... אבל בקרוב בקרוב ישלים מלאכתו שהרי הדירה "חדשה" עבורו.

מעשה טוב ויפה זה, הנעשה בחכמה ועצה רבה, יש בו ללמדנו כיצד נחפש לנו דרך להוכיח את חברנו, בצורה נעימה ויפה, מבלי שנסב לו בושה וכלימה – בהיותו שומע "חסרונו" – מפינו.

"איכה אשא לבדי טרחכם" (א, יב)

הרוצה לקבל מושג על טרחתו של רועה ישראל, יתבונן בסדר יומו של רבנו חיים פלאג'י זצ"ל.

אך הגיע לביתו והמון קיבל את פניו לדיני תורה ולבוררויות, להתייעצות ולשאלות בהלכה והוא קיבל את פני כולם בסבלנות ובמאור פנים, שמע ושקל פסק ויעץ הורה ובירך. רק כאשר האחרון שבהם הלך, הוגש לפניו התבשיל, ואז נפתחה הדלת ומישהו בא, והרב בטבעיות הורה לסלק את הצלחת, כאילו סיים זה עתה לאכול. שאל הלה את שאלתו, קיבל תשובה והצלחת שבה למקומה, וכך הייתה מובאת ומסולקת, מוגשת ומוסרת, עד שהשתרר שקט, איש לא בא והרב סיים לאכול את התבשיל, שהתקרר בנתיים וטעמו פג.

כשסיים לאכול תמה: "איך זה שאיש לא הפריע באמצע"? גילה בנו את הסוד: "אשה באה ובקשה לשאול שאלה, אמרתי לה שאתה אוכל עתה ותבוא בשנית".

"מי האשה"? שאל הרב "אחת מקצה העיר ושאלה פעוטה לה, בדיני כשרות". קם הרב, לבש את גלימתו ואמר לבנו: "בוא נלך"! "לאן"? שאל הבן "אל האשה" ענה הרב: "אתה, כדי להתנצל בפניה. ואני, כדי לענות על שאלתה".

"הבו לכם אנשים חכמים ונבנים וידועים לשבטיכם ואשימם בראשיכם" (א, יג)

במשך הדורות קמו לעם ישראל דיינים ורבנים, אשר בנוסף לגדלותם בתורה היו חכמים ונבונים בכל מילי דעלמא וידועים לשבטיהם. גאונים וקדושים שעל ידם ראו שהתורה היא חכמתנו ובינתנו לעיני העמים. כזה היה הגאון רבי עזרא חמאווי, ששימש כרבה הראשי של חלב בארם צובא לא יהודים בלבד באו להתדיין בפניו, שמע חכמתו פשט אל בין הנכרים וגם גוים רבים נהרו לביתו, לשטוח בפניו את בעיותיהם ולשמוע לעצתו. אחד מהם היה מוסלמי נכבד, שעולמו עמד להיחרב עליו. ומעשה שהיה כך היה: המוסלמי הנכבד בא לביתו ובקש מאשתו כוס קפה שישתה עם אכילת עוגה. הכנת הקפה ארכה זמן ממושך מדי והוא קצף ורגז. החל לאכול את העוגה והכריז, שאם יסיים את אכילת העוגה לפני שהקפה יהיה מוכן, הרי היא מגורשת. כירת הפחמים התחממה לאיטה והבעל סיים לאכול את העוגה והקפה אינו מוכן. לפי חוקי האסלאם, נכנסו הגירושין לתוקפם. יתר על כן; לפי חוקי האסלאם אסור לו לשוב ולשאתה אחר גירושיה, אם לא תינשא לאחר ויגרשנה... רץ אל הקאדי, פנה אל השייך והם לא מצאו כל דרך להחזיר

לעי"נ
הרה"צ **פנחס** בן ר' **בנימין בינוש**
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים
פרשת דברים

את האשה. "רק דרך אחת לפניך" אמרו לו: "לפנות אל רבם של היהודים, הוא בחכמתו פותר כל בעיה סבוכה".
נגש הערבי אל רבי עזרא וסיפר לו את סיפורו. להפתעתו, שאלו הרב: "האם העוגה הייתה ספוגית, או קשה"? ענה המוסלמי: "נוקשה הייתה, אבל מה פשר השאלה"? אמר הרב: "אם כך ודאי נפלו ממנה פירורים במקום אכילתך..." חיוך רחב התפשט על פניו רץ לביתו ומצא כמה פירורים על הרצפה במקום אכילתו. "מהרי" אמר לאשתו: "הכיני את כוס הקפה לפני שאוכל פירורים אחרונים אלו..." וכבוד שמים התקדש לעיני העם, ששמעו על חכמתו של הרב.

"הבו לכם אנשים חכמים ונבנים וידועים לשבטיכם ואשימם בראשיכם" (א, יג)

בנוסף למעלתם הנשגבה של גדולי התורה, המתאפיינת בדעת תורה ובכשרונם האדיר לראות נכוחה את הדברים, נתברכו חכמי ישראל בדבר ייחודי נוסף: "הם גוזרים לפני המקום והוא עושה". (מדרש)
הם לא רק מכוונים לאמת אלא יוצרים אותה. עצתם גזרה היא, וכאשר צדיק גוזר, הקב"ה מקיים. בדרך זו יתפרש מאמרם ז"ל: "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (דברים יז, יא). אפילו נראין בעיניך על שמאל שהוא ימין ועל ימין שהוא שמאל, שמע להם" (ספרי).
יתכן בהחלט שעד שלא יצא הדבר מפי החכמים, היה הימין ימין והשמאל שמאל, כפי שאכן הדברים נראים. אך כיון שאמרו על הימין שהוא שמאל הפך הימין להיות שמאל, שכך גזר הצדיק.
בתקופה הראשונה לרבנותו של מרן הגרי"ז הלוי סולוביצ'יק זצ"ל בעיר בריסק, באו קציני צבא לבית הכנסת בראש השנה לדרוש מהרב שיבוא עימם כדי להגיד וידוי עם אסיר יהודי שנשפט למוות. מכיוון שהרב עמד באותה שעה בתפלת שמונה עשרה של שחרית, לא רצו הקצינים להפריע לו, ויצאו את המקום בהבטיחם כי ישובו אליו שנית כעבור זמן מה. כאשר הציע מישהו מהקהל לקצינים שייקחו רב אחר מתוך הקהל, אמרו להם שקיבלו פקודה להביא את הרב הרשמי. לאחר שנסתלקו, סיים הרב את תפילתו, ומשמע על העניין, החליט שלא ללכת ויהי מה. משנודע הדבר, נמצאו בין הקהל מתפללים שהעלו חשש שמא יבולע ליהודים אם הרב לא יציית להוראת השלטון, ומכיוון שהרב היה עדיין צעיר לימים (בן 23 בערך) וכולם הכירוהו עוד כנער, הרשו לעצמם לחוות דעה בקול רם. אחדים מהם אף העזו פניהם ואמרו לרב שהוא מסכן את כל הקהילה, אך דבריהם לא הועילו והרב נשאר נחוש בדעתו. באמצע תפילת הלחש של מוסף, באו הקצינים שנית לבית הכנסת. הרב, שהבחין בהם, נשאר עומד על מקומו שעה ארוכה, כאילו הוא עדיין באמצע תפילתו, ובכך מנע מהם לגשת אליו. סבלנותו של הקהל פקעה, עד שקם אחד מזקני המקום, הציע את עצמו בפני הקצינים כאילו הוא הרב הרשמי והלך עמהם. אחרי התפילה הגיעו כמה שוטרים אל בית הרב בבהילות, ובני הבית נבהלו מאד, כיון שחשבו שהם באים לאסור את הרב על שסרב לציית להוראות השלטונות. עד מהרה התברר, כי הללו היו שוטרים מעיר אחרת שנשלחו לשאול אם הלך כבר הרב אל הנדון למוות, כיון שזה עתה התברר כי היהודי הואשם בטעות, ולמעשה הוא חף מפשע, ואין להוציאו להורג.
אז התברר, כי הזקן ש"התחכם" ויצא לשביעות רצונו של הקהל לייצג את הרב, גרם למותו של היהודי. אילו היו סרים למשמעתו של הרב, שהיה אמנם רך בשנים אך אב בחכמה וביראה – לא היו נכשלים. (לקח טוב)

"הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם ואשימם בראשיכם" (א, יג)

מעשה בחתן שאך זה עתה נישא, והימים ימי ערב פסח. כאשר הסב לשולחן חותנו בסדר ליל פסח, בקש לגמוע מן המרק המהביל שהונח לפניו. התבונן החתן במרק, ומה רואות עיניו, הנה צפה על פני המרק חיטה, "חמץ" נזדעק החתן הירא והמדקדק במצוות "איני יכול לאכול כאן, המטבח טרף" ובפנותו אל אשתו החדשה, פקד עליה נחרצות "בואי, אסור לאכול כאן. 'בל יראה ובל ימצא'. נלך לאכול אצל הורי".
כמובן, המבוכה הייתה רבה. החותנת התנצלה והרעיה בכתה, החותן ניסה להפיס דעתו של החתן, אך הלה מאן לשמוע ורק הגדיל את המדורה. לבסוף, אחר הפצרות רבות, הואיל בטובו לגשת לרבה הנערץ של ירושלים בעת ההיא, הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל, ולשמוע ממנו את חוות דעתו. לבטח יצדיק הרב את נטישת הבית שמתבשלות בו חיטים בפסח רחמנא ליצלן.
התייצב החתן, כשכולו נסער, בפני רבי שמואל, והחל שופך את מררתו על ההפקרות הנוראה השוררת במטבחה של חותנתו.
הרב מקשיב בנחת ובמלא תשומת הלב לטענות הניתכות בפניו. "מתי נשאת" שואל לפתע רבי שמואל. "לפני שבוע ימים", עונה החתן. הושיט רבי שמואל ידו, "הב לי את השטריימל שלראשך". תמה החתן לבקשתו המוזרה של הרב, ומיד הסיר את השטריימל מראשו. כעת נענעו רבי שמואל בחזקה, וגרגרי החיטה שנוהגים לזרוק על ראש החתן לסימן ברכה, החלו לנשור משערותיו של השטריימל. "הרי לך מקור החיטה" הפטיר רבי שמואל, ופני החתן חפו. (איש לרעהו)

"לא תגורו מפני איש" (א, יז)

מיוחד ונודע בפקחותו ובטוב לבו, היה רבה של ירושלים, רבי שמואל סלנט. אולם במקום הצורך לא נרתע ועמד על דעתו בכל מחיר וסוף דבר היה שכולם הודו לדבריו. באחת מהפעמים שישב רבי שמואל לדון דין תורה בין שניים מתושבי ירושלים, לאחר שחייב אחד מהם, נענה החייב בעזות מצח: "רבי, אם לא תחזור בך ותזכה אותי, אלך ואנפץ את כל הזגוגיות בביתך".
רבי שמואל לא נרתע והשיב: "כלום חושב הנך שאני אשתוק על צעד שכזה?"
היהודי נבהל, שכן ידע שרבי שמואל מקושר היטב עם שלטונות הטורקים והאוסטרים, ומי יודע מה יעשה. לפיכך מיהר לקבל עליו את הדין. כאשר נרגע האיש מזעמו, נענה רבי שמואל בבת שחוק: "כלום חשבת שאשתוק על שבירת הזגוגיות? לא ולא! עוד באותו היום אזמין זגג לתקן אותן"... (במחשבה תחילה)

{ אז נדברו }

פרשת דברים תשע"ח | גליון מספר: 386 | לסדר: "יוסף עליכם ככם אלף פעמים..."

קשה סילוקן של צדיקים כחורבן בית אלוקינו...

במוצאי שבת האחרון כלל ישראל התעטף ביתמות עם הסתלקותו של שריד לדור דעה, הגאון המקובל הרב שריה דבליצקי זיע"א... אשר היה סמל ודוגמא לאדם שרגליו היו מוצבות בארץ וראשו הגיע השמיימה... **כלפי מה הדברים אמורים??**

בראש שלנו מצטייר שיש שני סוגים של עובדי ה'... יש את האלו שצמודים לפשטו!! צמודים לנגלה!! נאחזים עם כל הכח בקרקע... צמודים לכל סעיף בשולחן ערוך... ולא זזים ממנו ימין ושמאל... מה שמותר אין עניין להחמיר... ומה שאסור אין שום פתח מילוט... זה סוג אחד.

ואילו הסוג השני... זה אלו עם האורות... אלה שיש להם מושגים בקבלה... בנסתר... יש להם השגות... הם יודעים לא רק הלכות תפילה... אלא גם את סדר השתלשלות העולמות שנעשית בתפילה... וממילא הסוג הזה של האנשים שיש להם יד ורגל בנסתר ובאורות... הם בדרך כלל אנשים שמסוגלים לעגל פינות.. עבודת ה' שלהם עשויה להשתנות לפי כל מיני בחינות ותיקונים... בקיצור: העסק פתוח... פתוח להתפתחויות לפי העניין...

ככה מצטייר אצלנו פחות או יותר... ככה אנחנו קוראים את המפה...

ומיותר לציין שזה לא נכון!!!! רק הסיבה שאנחנו טועים לחשוב כך... כי סו"ס לכל אחד יש את החלק היותר חזק שלו... ומי שמגיע לתפילה נטו מתוך הלכות תפילה... מטבע הדברים מרוב שהוא מתמקד בזמן תפילה ודיני תפילה הוא בסיכון לפספס את מהות התפילה... ולעומת זאת מי שמגיע לתפילה מתוך כובד ראש ופנימיות במהות התפילה... הוא בסיכון לפספס את זמן תפילה ואת הלכות תפילה... כל אחד בחלק החזק שלו... עלול לאבד קשר עין עם החלק השני... **אז הנה!!!!**

הדוגמא הבולטת והתובענית ביותר לתפיסת שני הקצוות כאחד היה הגאון ר' שריה דבליצקי זיע"א... מי שהכיר וידע... מדובר היה במקובל גדול שראשו הגיע השמיימה... ונהג בכל הנהגותיו לפי תורת הנסתר... **אבל!!!!** מתוך הקפדה על כל סעיף קטן במשנה ברורה בדקדוק... מצד אחד לכוין בכל השמות שיש בפסוקי דזמרה ומצד שני לומר אותם כמונה מעות ובדקדוק הקריאה... מצד אחד לחיות בהשגות גבוהות ומרוממות... ומצד שני לא לשכוח שום סעיף בשו"ע... ולעשות את זה בדקדוק ההלכה הגדול ביותר.

למעשה: זה כל ההנקודה של בית המקדש!!!! הרי מה זה בית המקדש??

אז ככה: מי שחושב שבית המקדש זה מקום שאפשר להגיע ולהקריב בו קרבנות יש לו טעות... כי ברמת העקרון היה פעם אפשר להקריב קרבנות גם בבמה... בשביל זה לא צריך בית המקדש... **נו... אז מה זה בית המקדש?? בא נשאל ככה:** מה ההבדל בין הקרבנות שיהודי היה מקריב בבית המקדש... לבין גוי שיכול לבנות במה ולהקריב לקב"ה קרבנות??

תקשיב טוב טוב: כשגוי בונה במה ומקריב בה קרבנות... הוא מחליט לרבש"ע מה הוא רוצה... הוא יקבע לקב"ה מה התפריט... הוא יקבע מתי... ומי... הכל!!!! הגוי הזה מאוד נחמד... הוא מקריב לקב"ה מלא מלא קרבנות... אבל אני מחליט לך בורא עולם... אני מחליט לך יתברך מה אתה רוצה... אני אקבע את הסדר יום... ואת הלוח זמנים...

אבל יהודי?? יהודי דבר ראשון בונה בית!!!! בית המקדש!! ומה יש בבית הזה?? בבית הזה מכניסים את הארון עם הספר תורה!!!! ש... ש... שמה כתוב בספר תורה?? מה הקב"ה רוצה!! לא מה אני רוצה... בספר תורה הקב"ה קובע את התפריט: את קרבנו!!! לחמי!! ריח ניחוחי!!! להקריב ליי!!! אני קובע את הסדר יום... זה מה שכתוב בספר תורה... והיהודי דבר ראשון בונה בית מפואר מאה אמה על מאה אמה... לכבד את הרצון של ה'!!!!!

אחרי שבנינו בית לרצון ה'... אחרי שבנינו בית לתורה... עכשיו מחוץ לבית אנחנו בונים חצר!! מה שנקרא חצרות בית ה'... ו... וכאן בחצר... אנחנו עושים מזבח... ושם אנחנו נותנים דרור לרגשות שלנו... שם אנחנו מתבטאים וזובחים קרבנות... אבל מי קובע את התפריט??? מי מכתיב את הסדר יום? מי נותן את הכללים?? התורה שנמצאת בתוך הבית... כל ההתנהלות של החצר מתואמת לפרטי פרטים לפי הפיקוד מתוך הבית... מתוך הס"ת...

זה כל המהות של בית המקדש!! כן... אני רוצה להקריב קרבנות... יש לי אורות... ואני רוצה להתבטא לפניו יתברך... הכל טוב ויפה... אבל אני נותן לו יתברך לקבוע לי את הסדר יום!!! אני נותן לו יתברך להכתיב לי מה הוא רוצה... ולא אני יחליט לו...

זו הסיבה שקשה סילוקן של צדיקים כחורבן בית המקדש... כי צדיק אמיתי אדם שיש לו את השילוב המנצח של **"באהבה---כמצוות רצונך"!!!** כן... הכל באהבה... הכל בכיסופים... באורות... אבל כל האורות וכל האהבה הזו מתוחמת ב--מצוות רצונך!! להיות צמוד לשולחן ערוך... צמוד להוראות יצרן... מה הרבש"ע רוצה... ולא מה אני החלטתי בשבילו שהוא רוצה... אדם שמחליט לרבש"ע מה הוא רוצה... הוא מאוד נחמד כלפי בורא עולם... חן חן... אבל הוא לא צדיק... הוא גוי חביב... יש גויים שמאוד נחמדים לבורא עולם... הם נותנים לו הרבה מתנות... אבל מי ביקש ממך... אנחנו בוכים על בית המקדש שנחרב!!! הבית נחרב.. וכיצד נבנה אותו... כשניתן לתורה הקדושה להכתיב לנו את רצוננו לעשות רצונו יתברך... זאת תורת העולה!!! כל העוסק בתורת עולה ונצמד לתורה של הקרבן כאילו הקריב עולה!! יתן ה' ונזכה לראות בבנין ביהמ"ק. במהרה.

להצטרפות לרשימת התפוצה במייל, להערות והארות:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל גיליונות בודדים בלבד (לא לישיבות)

בכתובת חזון איש 34 פינת דסלר, משפחת דרייפוס.

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

-"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

יזכנו ד' לראות בנחמת ציון וירושלים עוד השנה. אמן!

על מי צריך לבכות בליל תשעה באב המודרני של היום???

בנביא מלכים מסופר על עתליה המרשעת שהרגה את כל זרע המלוכה של בית דוד... וברגע האחרון הבריחו את הנצר האחרון... את יואש התינוק ואת המטפלת שלו. והם התחבאו במשך שש שנים בקודש הקדשים... עד שיום אחד הוציאו אותו והרגו את עתליה...

והנה... במשך השנים... עם ישראל התחילו לעשות מהמלך יואש אליל... הם התחילו לעבוד אותו בשיתוף... **מה יש??** תחשוב מה שזה: יש לנו פה מלך... שהיה חי בתוך קודש הקדשים במשך שש שנים!!!! ו... ו... ויצא משם חי... איך זה יכול להיות?? הרי קודש הקדשים זה מקום שהכה"ג נכנס בו רק כמה רגעים בשנה... ואילו יואש היה חי שם בתור ילד קטן במשך שש שנים רצופות... הוא מסתמא שיחק שם כמו כל הילדים ולא קרה לו כלום... אז כנראה שיש בו משהו אלוקי... ואכן וכתוצאה מזה אנשים התחילו לעבוד את יואש...

כעת יש לי שאלה מאוד מאוד פשוטה: כולם התפעלו מיואש!!! איך שהוא היה חי בקודש הקדשים שש שנים ויצא משם חי... אבל רגע רגע... אל תשכחו!!! היה שם הרי עוד מישהו!!! המטפלת שלו!!!! היא הרי גם הייתה בקודש הקדשים יחד איתו.. וגם היא יצאה משם חיה. אז למה ממנה אף אחד לא התרגש? למה רק מיואש התפעלו ומהגננת שלו לא?

מה זה האפליות האלו? ההדרת הנשים הזו?? למה לא מכבדים את המטפלת של יואש??

שמעתי תשובה על דרך הדרש... אבל מי שמתבונן בזה... טמון כאן המון עומק:

הסיבה שאנשים כ"כ התפעלו דווקא מיואש... כי הוא היה איש!!! וקודש הקדשים זה לא המקום הטבעי של איש!!! איש לא אמור להיות בקודש הקדשים... ממילא אם הוא נכנס לקודש הקדשים ויצא משם בשלום אז יש פה נס אלוקי... **לעומת זאת... המטפלת של יואש הייתה אשה!!!!** אשה במהותה שייכת לקודש הקדשים!!! זה המקום הטבעי שלה!!! אשה שנמצאת בקודש הקדשים זה לא משהו שסותר את המציאות שלה...

ואני אסביר בקצרה: האיש מייצג את חיצוניות התורה- את המנורה!! והאשה מייצגת את עצמות התורה- את ארון הברית... (ולכן השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה... אבל האשה עצמה היא עצמות התורה... היא... כל זמן שהיא מוצנעת בארון הבית איפה שהיא נמצאת שם התורה... רק האיש שהוא הייחצן של התורה... כל זמן שאין לו תורה אין לו מה לייחצן...) **ואשר על כן:** אשה- המקום הטבעי שלה זה דביר המוצנע... ממילא: זה שהמטפלת של יואש הייתה בקודש הקדשים זה לא כזה פלא... **בא נגדיר את זה ככה:** הגדלות של הכה"ג שהוא נכנס לקודש הקדשים **ויוצא משם...** אבל המטפלת של יואש... אמנם הייתה בקודש הקדשים... אבל היא נשארה שם!!! היא אף פעם "לא יצאה" משם... כי אשה היות ובמהותה היא תורה... אז כל זמן שהיא נשארת בצניעותה... היא לא יצאה מעולם מקודש הקדשים... רק יואש יצא...

האם הוורט הזה נכון?? בתור וורט אני לא יודע... אבל היסוד הוא ודאי אמיתי ועמוק מאוד מאוד: האיש מסמל את חיצוניות התורה- מנורה... המנורה גלתה לבבל... לרומי... עד היום אפשר לראות את הסמל של המנורה מתנוסס שם בשער הנצחון של טיטוס... אבל האשה שהיא הארון?? ארון במקומו נגנז!!! קדושת קודש הקדשים עדיין קיימת... והארון נשאר עד עצם היום הזה... **כלפי מה הדברים אמורים???**

אומר המהר"ל: שכל המושג של ירידת הדורות שייך רק אצל האנשים!!! אבל אצל הנשים?? אין ירידת הדורות!!! ולמה?? מסיבה פשוטה: אנחנו המנורה... אנחנו יוצאים החוצה... ממילא אנחנו מושפעים מבחוץ... ואם יש ירידת הדורות כללית אז אנחנו מושפעים ממנה... אבל אשה? כל זמן שהאשה נשארת במקום הטבעי שלה בקודש הקדשים... היא לא מושפעת מבחוץ... לא משנה לה מה שקורה בחוץ... ולכן ארון במקומו נגנז... איפה שהוא נמצא שם קודש הקדשים... לאשה יש כח תמיד להשאר נאמנה לקב"ה ותמיד לחסות בסתר כנפיו כמו הנשים הצדקניות של פעם... (ולכן תמיד... בכל הגלויות ובכל הנפילות... תמיד כשהגברים חוטאים ונופלים... מי נשאר איתן?? מי נשאר נאמן לקב"ה? הנשים!!! תמיד... אם זה בחטא העגל... אם זה בחטא המרגלים... אם זה אצל אחשוורוש ואם זה אצל היוונים... תמיד ה"נשים צדקניות" הן אלו שמצילות את המצב...) כל זה אמת ויציב ונכון וקיים... כל זמן שהאשה הייתה שמורה בקודש הקדשים!!!! אבל ברגע שהאמא היהודיה נאלצה לצאת החוצה... ברגע שבדור האחרון נגזרה עלינו גזירה שלא הייתה במשך אלפי שנים... והארון!!!! הארון שתמיד היה גנוז במקומו וכל כבודה בת מלך פנימה... לפתע הארון יצא לרחובה של עיר..

עצמות התורה נאלצה לצאת מהבית ולהתחיל להסתובב בכל מיני מקומות עבודה... והיא לפתע צריכה לפרנס את הבית... כן... זה לא תלוי בנו... בדור האחרון נוצר הכרח כזה שהאשה יוצאת לעבוד... עד כדי כך שזה נהיה מובן מאליו... כן... נכון... יתכן שכעת נוצב מצב שזה ההכרח... **אבל!!!!! אסור לנו לשכוח שזו גלות!!!!!** זה התוקף הכי גדול של הגלות!!!! אם עד לפני שבעים שמונים שנה... לכה"פ הארון לא גלה... לכה"פ האידישע מאמע נשארה במקומה... נשארה בשביל לשמש לנו כ"קופסה השחורה" שנשארה לשמור עלינו... הרי בדורנו גם ארון הברית גלה... ותשתפכנה אבני קודש בראש כל חוצות...

אז דבר ראשון: כפי שסיכמנו מקודם... הסיבה שעשינו אפליות בין יואש לבין המטפלת שלו... שרק ממנו התפעלנו שהוא יצא מקודה"ק ואילו מהמטפלת שלנו לא התפעלנו... הסיבה היא בגלל שיואש יצא מקודש הקדשים... ואילו המטפלת שלו נשארה שם!!! אבל כעת... שגם המטפלת של יואש... גם היא יוצאת מקודש הקדשים... ובכל זאת היא נשארת האידישע מאמע ושומרת על עצמה למרות כל הניסיונות שיש בעולם הרחב... כעת בהחלט מגיע לה כל הכבוד!!! (כמובן לא לעשות ממנה אליל..) אבל בהחלט מגיע לה את שרביט המלוכה... אבל בד בבד!!!! כשנשב על הרצפה בתשעה באב ונבכה על הגלות... זה הזמן לזכור גם את הארון שעד לפני כמה עשרות שנים לא גלה... ו... ו... והיום גם הוא גלה... נכון!! ההכרח לא יגונה... אבל לבכות עליו אפשר... על האמא היהודיה שהטבע הנשי היהודי שלה נשחק ונידק לעפר... הבית היהודי שלגמרי לגמרי נפרץ וכל כולו מוכתב לדלת הפתוחה... שבודקת מה מקובל ומה עושים... על המעגל הסגור של השכינה שהייתה שורה בבית היהודי... והיום הלחץ והעומס והאוירה והחברה הם אלו שמחנכים את ילדינו והם אלו שמכתיבים לנו את היידישקייט

על הגלות הזו צריך לבכות!!!! לפחות פעם בשנה להסתכל בעין מפוקחת על המציאות ולהבין שזה לא המצב האידיאלי שלנו!!! לזכור שהמקום האמיתי של אשה זה בבית ורק בבית!!!! להיות עצמות התורה ולהשאר מחוברת לקב"ה בלי שום השפעות חיצוניות... זה לא סתירה שמיד לאחר תשעה באב... (אם המשיח חלילה לא יגיע) אנחנו שוב נתנער מהעפר... ונחזור לכבד אותה מאוד... סוף סוף היא יצאה מקודש הקדשים וחיה... נכבד אותה לא פחות ממה שמכבדים מראה כהן גדול בצאתו מבית קדשי הקדשים... אבל לפחות פעם בשנה נזכור... שזה לא המקום הטבעי שלה... ודו"ק.

כמה הודעות...

עקב הביקוש, יוצאה כמות מצומצמת של חוברת הנקראת "ענני ענני" (חוברת שיצאה בשנים עברו בעניין שמירת העיניים) ותמכר במוקדי המכירה בשקל אחד בלבד לזיכוי הרבים,

(וכל המוסיף יזכה בהשתתפות בזיכוי הרבים...)

בס"ד ניתן לקנות את הספר "וימאן"
לפרטים יש להתקשר:
052-7683095
054-8446691

לבקשתכם, הספר נמצא גם מעבר לים...
לפרטים כיצד והיכן ניתן להשיגו בארה"ב,
נא צרו קשר במייל
a8447168@gmail.com

ניתן לקנות את הקונטרס:

בשובי לירושלים ח"ב

ובו מקבץ של כמה פרקים נבחרים ממדור **הלכה בקרוב ממש למעשה,**

ויש בו מהדרישה והכיסופים לביהמ"ק ולגאולה העתידה

אגב: בדף השער של החוברת כתוב שניתן לקרא את החוברת בשבת חזון אחה"צ, והכוונה היא למעט תשעה באב עצמו, שאז אין היתר לקרות אותו אא"כ נתבשר במהרה בשובנו לירושלים אמן.

מוקדי מכירה:

ירושלים:
מרכז העיר: רחוב נחמיה 10.
בית וגן רח' הרב פרנק 29 קומה ב'
אזור רמות רובין 47 קומה ב'

ביתר עילית גבעה ב' אזור רמי לוי 0548450998

בני ברק: קבוץ גלויות 9
משפחת בוים רחוב השלושה 11.
חזון איש 34 (פינת דסלר מש' דרייפוס)- 0527117271 (ניתן לקבל גיליונות יחידים מידי שבוע בכתובת זו)

בית שמש: נהר הירדן 9 רמה ב', מש' צוויבל.

אשדוד- 0504120311

קרית ספר: מרומי שדה 3 052-7174781
ברכפלד- 0533109169 (כולל עטרת שלמה)
גרין פארק- 0527644795

אופקים: שפירא 0534112035

נתיבות- 0548473542

צפון: חיפה: הדר, שכפולית רחוב ביתר.
זבולון 9, פולק.
נווה שאנן: חניתה 81 משפחת זלושינסקי

רכסים: הורדים 4 א' משפ' קריצלר לתאם: 0548415410
כרמיאל- 0527136165 משפחת שטיימן.
טבריה: 0504163727 רח' גוש עציון 1 בשעות הערב.
נצרת עילית (הר יונה): משפ' וייזר 0533158212

האובך הסמיך של הבחירות מתחיל לנשוף בעורפנו..

ישנה מוסכמה מקובלת... שבתשעה באב פותחים נושאים רגישים שלא מדברים עליהם כל השנה ומעלים אותם על השלחן... כנראה שהרעיון הוא: שאם כבר יושבים על הרצפה ובוכים על החורבן... אז על הדרך צריך לבכות על עוד כמה חורבנות היותר עדכניים... **ברשותך קורא יקר:** אני רוצה לפתוח נושא... שהוא אמנם לא כ"כ רגיש... אבל הוא בהחלט חורבן... וצריך להזדרז לדבר עליו לפני שהעסק יצא מכלל שליטה (כמו תמיד) **ובכן: כידוע לך:** בעוד חודשים בודדים **יש בחירות...** וממילא עונת הבחירות בפתח... וכמו תמיד... זו תקופה ארורה (רח"ל)!!!! כמויות הלשון הרע. וההוצאת שם רע והשנאת חינם שיכולה להתעורר ולהתגלע בינינו בתקופה הזו, היא בלתי נסבלת... והיות שכשנמצאים כבר בפנים אין כבר עם מי לדבר... **אז עכשיו!!! שלושה חודשים לפני,** זה הזמן לקבל החלטה בנושא!! ולא אחר כך... כי אחר כך... אחרי שאתה כבר מורעל מכל הנייעס... אז זהו... אנחנו כבר לא נוכל להיות אובייקטיבים... אנחנו נהיה מכושפים לגמרי... אז תסלח לי... כעת אני הולך להרגיז אותך... אבל לא אכפת לי... כי זו האמת...

כעת!! בתקופה הזו יש בעולם הספורט משהו שקוראים לו **"מונדיאל"!!!** אל תשאל אותי מה זה... כי... אני לא יודע מה שזה... בכנות... אני באמת לא יודע מה שזה... **אבל מה שאני כן יודע!!!!** שהשכן שלי שהראש שלו נמצא שם עמוק עמוק... והוא משום מה מגיע ומדבר איתי על זה כי הוא בטוח שזה נורא מעניין אותי... מרוב שהוא מדבר ברהיטות אני לא מעיז להגיד לו שאני לא מבין מילה ממה הוא מדבר... כי תבין... הוא כ"כ בטוח שאני מעודכן בהכל... שהוא אפילו לא נותן לי רקע... הוא מתחיל איתי מאמצע הנושא... הוא לא מעלה על דעתו לרגע שאני לא יודע מה זה בכלל... מה... מי... מי נגד מי... מי אמר למי... וכשהעזתי פעם לומר למישהו שמצטער... אני פשוט לא יודע בכלל במה מדובר... הוא היה בטוח במאת האחוזים שאני משחק אותה ראש קטן... מה... אתה באאאמת לא יודע מה זה "מונדיאל"? מה.. .אתה "כאילו" משחק אותה "עילוי" כזה שלא שם לב ל"מלחמת העולם השלישית" שמתחוללת סביבך?? **ולך!! לך תסביר להם!! לך תסביר להם שלא...** באמת שלא... מבטיח לכם שלא זה באמת לא מעניין אותי.. ואפילו לא ממקום של צדקות ולא צוליו"ת ולא פאנטיות אלא באמת מחוסר עניין... זה ממש לא מעסיק אותי ואני לא פוגש את זה... מחוסר עניין...

ועכשיו אני שואל אותך: **אתה!!!** אתה הקורא הנלבב... אתה כן מאמין לי שזה לא מעסיק אותי?? אתה מבין אותי שהנושא ששמו מונדיאל לא מעניין אותי בכלל בכלל? **כן!! אתה מאמין...** סוף סוף אני ואתה חרדים מבטן ומלידה... ויש סיכוי גדול שגם אתה כזה... לא מבין בנושא הזה ולא מתעסק בזה... נו... אז אתה יכול בבקשה להסביר לאותו צעיר שכל הראש שלו וכל החיים שלו שם... אתה יכול לעזור לי לשכנע אותו שלא יחשוב שאני סתם "עושה עליו פוזות..." אתה יכול להסביר לו את זה???

לא!!! אין!!! אין סיכוי!! אין עם מי לדבר!! ולמה??? כי מי שהראש שלו נמצא בספורט.. **אז ספורט זה סוג של קופסה!!!!** שמי שנכנס לתוך הקופסה הזו וננעל בתוכה... הוא בטוח שהכל מתחיל ונגמר שם... הוא בטוח שכולם שם... השמש זורחת ושוקעת לפי זה... ולך תסביר לו שהוא בתוך קופסה! לך תסביר לו שיש מחוץ לקופסה הזו הרבה מאד אנשים שמסתובבים וחיים ומאושרים בלי לחנון את הקופסה הזו במבט... לך תסביר לו... אין... אין עם מי לדבר... הוא בטוח שכל החיים סביב זה...

אז זהו!!!!!!! שאתה רואה אותו??

ככה!!! בדיוק ככה אתה נראה בעונת הבחירות!!!

אתה מכניס את עצמך **במו ידיך** לתוך איזושהי קופסה... **במו ידיך** אתה מכניס את עצמך לתוך איזשהו בועה... שכשאתה נמצא בתוכו אתה בטוח שכל העולם מסתובב סביב זה... וכל דבר שזז אתה מחשבן לפי זה... ותכל'ס: **אתה נמצא בקופסה!!!!** הנה.. הנה הבבואה שלך... מונדיאל!! כמו כל אותם אלו ששקועים בספורט ואתה מסכים איתי שהם תקועים באיזשהו קופסה ובטוחים שהכל מסתובב סביב זה.. ככה בדיוק אתה נראה בתקופת הבחירות.. אתה מכניס את עצמך במו ידיך לתוך איזה מגרש... ואתה מכריח את עצמך להתעניין במירוץ **שלא נוגע אליך כלל וכלל...** אתה שומע?? בדיוק כמו שאתה, שנמצא מחוץ לבועה של הספורט, **אתה השפוי** מבין שגם אחרי כל המתח הגדול שיש בעולם הספורט מי ינצח ומי יקח את ה"ספל..." הרי אליבא דאמת למייעשה אין שום נפ"מ אמיתית ומשמעותית מי ינצח... זה לא ירפא שום חולה... ולא ישנה שום תוצאות של בדיקת דם.. זה לא ישנה בכהוא זה את המדדים של הבורסה... והכי הכי: זה לא באמת יקדם אף אחד מאיתנו לשום מקום... בפרט לא את אותו צעיר שהחליט לקחת את הנושא הזה ללב... כאילו שזה נפקא מינה לו בשביל משהו...??? אתה מסכים איתי...

רק מה? **זה משחק!! זה כל הרעיון של משחק!!** אנחנו מסמנים איזושהי נקודה!! מחליטים שהיא המטרה!! מכניסים את כל הנשמה ואת כל האישיות שלנו לתוך איזשהו כדור!! ומחליטים ש"עליו יפול דבר..." איפה שהכדור הזה ימצא את עצמו בסוף המשחק שם יוכרע המצב רוח שלי לשלוש שנים הקרובות... ובדיוק כמו שהחלטנו ככה וככה... ככה היינו יכולים להחליט בדיוק ההיפך... **נכון או לא? מסכים???**

אז זהו!!!! אני מודיע לך מראש: שאותו דבר בדיוק בנוגע לבחירות!!!

עוד כמה חודשים יגיעו התוצאות של הבחירות, ותאמין לי... עם יד על הלב... אליבא דאמת אמת אמת... לי ולך זה לא נוגע ולא משנה באמת מה יהיו התוצאות... וגם אם זה כן משנה... **לא לנו!!!!** לך אין כמעט שום נפ"מ מי יהיו נבחרי הציבור.. רק מה?? **זה משחק! סוג של מונדיאל!**

(ברור שיש נפ"מ לכבוד שמים... ולקידוש ה' וכו' וכו'... אבל אני ואתה לא חשודים לקחת את כבוד שמים ללב עד כדי כך כמו שאנחנו לוקחים את הבחירות ללב... אם אתה רוצה לרמאות את עצמך... בבקשה... אבל לא כאן... לא בבית ספרנו...) לפני הבחירות כולנו מחממים מנועים, וכולנו רוצים להרגיש שייכים... אז היות ולנו החרדים אין מגרש משחקים... **אז המגרש שלנו זה העיריה!!!!!** והנה... אוטוטו מתחיל המונדיאל של תאוות השלטון... ואז כולנו מחליטים בשביל עצמנו לאיזה קבוצה אנחנו שייכים... ואנו במו ידינו מחליטים שהמצב רוח שלנו תלוי כעת בנציג מסוים מטעמנו האם הוא יבקיע את הגול ויכנס לעיריה או לא יכנס... כולנו מחליטים שהנצחון או הכשלון שלנו יקבע מי יקח את ראשות העיריה... ובדיוק כמו שאנחנו מחליטים ככה!! ככה באותה מידה **אנחנו יכולים להחליט שלא!!!** לא נוגע אלי... לבחירתנו!!!!!!

אני יודע שאתה חולק עלי בתקיפות... אני יודע שאתה תתווכח איתי... ותתחיל למסור לי דרשות ארוכות ומנוקמות כמה נורא יהיה אם חלילה וחס מועמד פלוני יבחר... ואוי אוי אם לא נצליח וכו' וכו'.. כל העתיד הרוחני של העיר תלוי בזה וכו' וכו'... כן!! אני יודע... את כל המשפטים האלו אתה אומר "בידיעה"!! השאלה מי דאג **ליידע אותך בכל המידע הזה?** מי דאג להכניס לך את זה לראש כ"כ חזק?? **אני אגיד לך מי:** אותם קומץ אנשים ש-להם זה באמת נפקא מינה!!!! אותם נבחרי ציבור ואנשיהם וכל מי שיש לו באמת נפ"מ... ואני לא מזלזל.. מי שיש לו באמת נפ"מ... וזה באמת התפקיד המוטל עליו... הוא באמת צריך להשקיע את כל נשמתו... ולהפעיל את כל התותחים ולעשות תעמולה... רק מה?? על הדרך זה משגע את כל העולם וגם אותנו...

כל מה שנותר לי... **זה לעשות את השיקול הפרטי שלי:** האם אני חייב להיות הבובה שמקבלת את כל העומס מידע הזה... ולהתעבר על ריב לא לי?? האם נגזר עלי בכל מחיר להיות שק החבטות ולהשליך את עצמי מנגד ולקחת ללב את המאבקים הציבורים שלא נוגעים אלי??? **פה זה כבר השיקול האישי שלי!!!** מותר לי לזכור שגם אני בן אדם!! וגם לי מותר לעשות את השיקול הפרטי שלי!!!! **לא אשכח את זה...** הייתי בחור צעיר בעיר ביתר עילית... והיו אז בחירות סוערות.. אוירה עכורה... ואני כמובן הייתי חייב להשתייך לאחד הצדדים... אחרת מה יהיה... זה הרי חובת השעה... וזה פיקוח נפש שדוחה את כל התורה כולה... ולקחתי את הבחירות ללב... מממזה ללב (סוף סוף לבחורים יש תמיד יותר זמן... לדבר ולדבר... ולחסל עוד מאתים גרם גרעיני אבטיח ועוד מאה גרם שחור..) כל מי שהיה שייך לצד השני ראיתי בו אויב אישי שלי... והבחירות נגמרו... וכצפוי אחד ניצח והשני הפסיד... ומה אתה חושב??? שניהם ב"ה מסודרים.... זה מסודר בביתר עילית וזה מסתדר יפה מאוד בירושלים... ומי נשאר עם הלשון בחוץ?? **אני!!!!** אני ועוד כמה משועממים כמוני... שהיינו צריכים תקופה ארוכה לשקם את האיבה ואת השנאה שהתפתחה בינינו לבין החברים הכי

קרובים שלנו.. **מישהו שילם לנו על הסבל הזה?? הרווחנו איזה גו'ב מזה?** שום דבר! רק כאיבי בטן ושפתיים שורפות מהפיצוחים והמון המון כאב לב והרגשה רעה מהאוירה העכורה... וגם חורים בשיניים מכל הלשה"ר והרכילות והתוך והמרמה... או אז החלטתי: **זו הפעם האחרונה שלי!!!!** ועל כן אני מודיע בזאת מע"ג גיליון זה:

אני יותר לא עובד בחינם!!!! מי שרוצה... שישלם!!!!!!

מי שרוצה לשרוף לי את הזמן ולהרוס לי את המצב רוח בתקופת הבחירות **שישלם לי!!!!** אני מוסר בזאת את התנצלותי האישית ואני מודיע לכם... כל מובילי הקמפיינים שכעת כבר מחממים מנועים... אבל אני מודיע על נבצרות.. אני לוקח בארבעה חודשים הקרובים פסק זמן מהפוליטיקה החרדית.. תיכף אשוב... אח"כ נדבר.. אולי בעוד כמה חודשים אחזור לשרת אתכם נאמנה... אבל בארבעה חודשים הקרובים?? שזה חודש אלול!!! תשרי!! חשוון!! תנו לי לחיות... חייך קודמים... אני צריך להגיע לראש השנה נקי... אני משתוקק לעבור את ירח האיתנים ברוממות... ותנו לי בונוס גם את חודש חשוון... תנו לי לחיות...

כן... כל מערכת הבחירות זה מונדיאל אחד גדול!!!!

יש כמה שחקנים בודדים שצריכים באמת להבקיע את הגול... וחוץ מהם... כולם עומדים מהצד ומריעים להם ולוקחים ללב את ההצלחה והכשלון שלהם... אז שוב... אתה בהלם מדברי הבלע שלי... שהרי מרנן ורבנן... ועשית ככל אשר יורוך... וירושלים תתן קולה... והשקפה... וכל המילים היפות.. **אדוני!!!** אם כ"כ אכפת לך ההשקפה והקול קורא של הרבנים.. למה תמיד אתה נזכר רק עכשיו?? איפה הייתם כשגדולי ישראל כותבים כ"כ הרבה נגד הנופשים בחו"ל עם כל המפגעים הרוחניים הלא פשוטים בכלל שיש שם...?? איפה הייתם כשמרן ר' חיים קנייבסקי התבטא כאלו ביטויים חריפים על אינטרנט??? איפה הייתם?? למה רק אז נדברו ועוד כמה "תמהונים" כמוהו שמדברים וכולם מסתכלים עליהם כאילו הם נפלו מהירח... ומנסים לחשוב מה האינטרס שלהם??? למה בבחירות אתה לא שואל מי פה האינטרסנט הגדול שמוכן כ"כ הרבה להשקיע ולשגע את כולנו?? מפגר מי שלא רואה פה את ה"כח מעורב בו..."

אז שוב: אני רוצה לסייג את הדברים: שלא תבין אותי לא נכון: ברור שנציגי הציבור שלנו עושים דברים טובים וחשובים מאוד... וברור שהרבנים אמרו להצביע וגם לפעול ולעשות מה שאפשר בעניין... **השאלה כמה!!!!! השאלה מה הפרופורציות!!! השאלה כמה מחיר צריך לשלם על זה...** ואת זה משום מה אנחנו לא שואלים את הרבנים... את הפרופורציות אנחנו משאירים לעצמנו... יותר נכון: אנחנו משאירים למטה התעמולה שהוא יקבע לנו את הפרופורציות... **ועל זה אני מגיע:** אם המחיר של עונת הבחירות עולה לנו בשנאת חינם כ"כ גדולה ונוראה... ובכ"כ הרבה לשה"ר וכ"כ הרבה צער אנחנו גורמים לאבינו שבשמים בתקופה הזו... אז בן אמיתי של הקב"ה יודע לחשב חשבונו של עולם... ולעשות את השיקול האישי שלו שכאן לא צריך אותי... אני סומך על היצה"ר שהוא ימצא עבדים נאמנים יותר מוצלחים ממני בנושא זה...

ברור שיש יוצא מן הכלל, ישנם אנשים בעלי השפעה שבהוראת אדם גדול נאלצים לסגור את הגמ' ולעשות נפשות... אני סומך על הקורא הבוגר שאם יש דעת גם הבדלה יש לו...

אם תשים לב: בית המקדש נחרב על שנאת חינם.. הייתה שנאה גדולה... מחלוייקת מאוד גדולה... היו שם מריבות עד לב השמים..

ותכל'ס: מה היה הנושא? מישהו יכול לגלות לי על מה נסובה אותה מחלוקת שם?? כן... אני יודע שהיה קמצא ששנא את בר קמצא... אבל מה הייתה סיבת השנאה?? אני יודע שהיו קנאים ופרושים... אבל מה היה החתול השחור שעבר ביניהם??? מה?? מישהו יכול לגלות??

אין!! אין תשובה!!! אין אפילו רמז ואין קצה חוט!!! עד עצם היום הזה לאף אחד אין השערה ולא תשובה מספקת מה היה שם הויכוח... על מה יצאה האש שהיא זו שהחריבה את בית ה'...

ואתה יודע למה זה לא ידוע?? **כי זה לא נפקא מינה לשום דבר!!!!!**

בינינו... מה זה משנה על מה מתבסס המונדיאל...?? מה זה משנה אם השער של הכדורגל יהיה בצד ימין או בצד שמאל?? הדבר היחיד שחשוב כאן: זה שהחלטנו לריב!! החלטנו להתנצח!!!! ולצורך העניין התאספנו סביב מגרש וסימננו לעצמנו יעד שזה לצורך העניין השער והיעד שאליו כל אחד רוצה לבעוט בשני ולהגיע!!!!! ואם כך... אז מה זה משנה מה כבר הנושא... העיקר שמתחילים לבעוט אחד בשני בדרך ליעד שהצבנו לעצמנו.

ככה זה בכל מחלוקת!!!! מציבים איזשהו פירמידה מסוימת... ומתחילים לריב עליה... בועטים בכל הכח לכיוון היעד הנכסף... עכשיו: כמה באמת חשוב ומהותי לכבוש את היעד הזה?? זה כבר לא משנה... העיקר היצבנו יעד... והעיקר שיש לנו על מה לריב ולבעוט אחד בשני...

אגב: זה הפשט במה שחז"ל אומרים: שלשון הרע זה אחת מהעבירות שאין בהם הנאה... שנא': ואין יתרון לבעל הלשון... (עיין תענית ח.) **וכולם מזדעקים ושואלים:** מה... אין הנאה???? **ועוד איך יש!!!!!!** בינינו... יש לנו יצר אדיר לדבר לשון הרע?? יש לשה"ר טרי ועסיסי שהתבשל עכשיו ממש אי שם ב..... הרי יש לי יצר בוער כמו אש לברר מה... מה העדכונים הטריים?? אז איך חז"ל אומרים: שאין בלשון הרע שום הנאה ושום יצר?? **התשובה היא פשוטה מאוד:**

בטח!!!! עכשיו!!! עכשיו יש לך יצר אדיר לשמוע לשון הרע!!! ולמה?? כי לאדם יש יצר טבעי לשמוע כל מידע חדש... במה? **בתחום ההתעניינות שלו!!!!!!** וממילא: אחרי שבחרת להתעניין דווקא בנושא הזה של לשה"ר... אחרי שבחרת להיכנס עמוק עמוק דווקא ולהשקיע בו כ"כ הרבה שעות רבות לבוסס בתוך הבוץ הזה... עכשיו ברור שיש לך יצר אדיר להתעדכן בכל לכלוך טרי שמגיע ישר מהר הזבל... כי... כי זה תחום ההתעניינות שלך... **אבל בשלב הראשוני!!!!** בשלב שעדיין היית מחוץ לקופסא הזו!!!! בשלב שעדיין זה לא היה תחום ההתעניינות שלך! והיית פתוח להצעות... במה כדאי להתעניין??? באיזה נושא לבחור להתעניין...? בשלב הראשוני הזה היית כמו כל החיפאים האלו (שלשון הרע מעניין אותם כמו.. כמו שאותך מעניין איכות הסביבה...) **ועל השלב הזה אנחנו מדברים!!!** למה??? למה בחרת להתעניין דווקא בלשון הרע?? היית מתעניין במזגנים... במכסחות דשא... בזיתים... בלכידת עכברים... במשכנתאות... בחשמל... לא יודע במה... כל הרשימה המגוונת הזו (וכל האלפי דוגמאות נוספות...) אם היית בוחר להתעניין בהם... לפחות יום אחד היית מרויח מזה משהו... לפחות היית יועץ משכנתאות... לפחות היית מוכר חמוצים או מתקן מזגנים... אבל את כל זה עזבת... ומה בחרת??? לדבר על נייעס חרדי... ש... שמה יצא לך מזה???? כלום כלום כלום!!!! **למה? למה עשית לעצמך את זה??** למה שרפת לעצמך את הזמן בכח?? למה כשכל תחומי ההתעניינות היו פתוחים לפניך... למה בחרת את התחום שאפילו שקית חלב לא תוכל לקנות איתו במכולת?? על השלב הזה נאמר: שאין הנאה ללשון הרע!!! מי שבשלב הראשוני בחר להתעניין בלשון הרע... זה... זה... זה נטו "לשם שמים..." נטו בשביל המזוכיסטיות... נטו בשביל להצמיח כאן עוד משפחה מתחת קו העוני... ועל מה?? על אאאפס!!!!

כעת תכל'ס, למעשה!!!! מבחינה מסוימת עכשיו אנחנו נמצאים די בהתחלה... כעת הנייעס של הבחירות עדיין לא כ"כ חם... וכעת עדיין אתה יכול יחסית די בקלות לדפוק על השלחן ולקבל החלטה: אני לא מתעניין בנושא הזה!! אני לא נכנס לקופסה הזו!!!! אני נשאר מבחוץ!!! (כן... בדיוק כמו שלא קשה לך בשלב זה לקבל החלטה שאני לא מתעניין בספורט... כי... כי כעת זה באמת לא מעניין אותך..) ואני מבטיח לך שאם טיפ טיפה תתאמץ ותשמור על עצמך שלא להיכנס לזה... אתה פתאום תבין את חז"ל... אתה פתאום תגלה שאין יתרון לבעל הלשון!! אתה תראה שאתה מסתדר מממצוין בלי הנייעס הזה... אתה תגלה שהשמש זורחת וגם שוקעת בלי להתעדכן און ליין מה קורה... ואתה יכול להשאר יהודי ירא שמים ומציית לרבנים גם אם תגש לרב ביום הבחירות ותשאל אותו: כבוד הרב? מה מצביעים...?? תאמין לי... אין לך מושג איזו הרגשת סיפוק זו... להגיע לקלפי ביום הבחירות ולעמוד בתור יחד עם הנייסען הגדול בשכונה... ולחשוב שהוא בזבז על זה ארבע חודשים מחייו... ואני רק כעת לראשונה מבזבז על זה חמש דקות מהחיים... ואילו בשורה התחתונה... התוצאה שווה... שנינו שמים לא יותר מפתק אחד!!! נו... לא היה כדאי לסתום את האזניים כל החודשים האלו?? בינה זאת..

המשך: בעלי היקר... אנא ממך: אל תשאיר אותי אלמנה... רחמנות!!!!

תקציר משבוע שעבר: נעצרנו ברבקה הצדקנית בת השתים עשרה, שניאשה לכהן ששילם ממיטב כספו בשביל להיות כהן גדול... והנה... בעוד חודשיים הוא עתיד ליכנס לקודש הקדשים... ולבנתיים הוא זוכה לקבל מנות גדושות של "גדלהו משל אחיו..." הרבה כבוד... הרבה נשיקות ביד.. הרבה שמצטופפים ונדחקים בשביל לחזות בזיו פניו... אבל כל ההילה הזו לא מצליחה להסיר את דאגתה של הרבנית הצדקנית.. בעלי היקר: אנא ממך... בעוד חודשיים אתה עתיד ליכנס לקודש הקדשים.. ושם אתה תכנס לבד.. לבד לבד.. ושם אבא שבשמים רוצה לפגוש אותך!! כמות שאתה!!! בגודל הטבעי.. שם אף אחד לא ידחוף... אף אחד לא יראה... אנא ממך: בעלי היקר... תתחיל לחיות את החיים האמיתיים. ותתחיל להתחבר לאמת הפנימית שלך... כדי שיהיה לאבא שבשמים את מי לפגוש שם... כדי שזה לא יהיה "ביאה ריקנית" חס ושלום!!!! שחלילה וחס הביאה שלך לקודש הקדשים לא תהיה ריקנית ומרוקנת מכל אישיות פנימית.

רבקה מדברת עם בעלה הגדול... ולא מרפה.. כל ערב מחדש... הוא מגיע הבייתה עמוס חוויות... לאחר פגישות ממלכתיות עם שועי עולם... לאחר עסקאות חובקי עולם בממון של בדק הבית... והוא חוזר הבייתה והוא מצפה להערכה... גברתי היקרה... את יודעת עם מי יש לך עסק?? את יודעת שיש לך עסק עם כהן גדול?? אבל רבקה לא מתרגשת!!! היא ממשיכה לדגור על אותה נקודה... שוב ושוב היא מתחננת... בעלי היקר: כל הסיפורים האלו יפים... אבל אני אשה!!!! אני ארון הברית!!! הפנימיות שלי מושרשת בדביר המוצנע שבקודש הקדשים.. (עיין במאמר הסמוך משמאל...) והעיניים שלי נשואות לשם!!!! אותי לא מעניין מה עבר עליך בחוץ... לא מעניין אותי כמה מעריכים אותך **מבחוץ...** אותי מעסיק דבר אחד: מה קורה מבפנים... האם יש שם משהו... או הכל הכל חיצוני... רבקה בוכה: בעלי היקר: אל תשאיר אותי אלמנה... אני מפחדת להשאר לבד... אני מפחדת מהיום שאחרי יום כיפור... רבקה מדברת... הכה"ג משתדל להקשיב לה... אבל אין לו הרבה זמן לילדונת הזו... אין זמן לדרשות שלה... יש לי לוח זמנים מאוד צפוף... יש כל מיני נושאים רציניים על הפרק... יש מחר פגישת הערכות עם המלך ועם הסנהדרין בהקשר לכמה אירועים של עגלה ערופה (שהנוכחות של הכה"ג שם מעכבת...) חוץ מזה יש תכנית קבלנית של הוספה על העיר והעזרות... וצריך להתכנס לישיבה עם בי"ד הגדול... ועוד כמה וכמה עשרות מיליוני שקלים של בדק הבית שהמאושר חתימה הראשי שלהם הוא הכה"ג... ו... ותחשוב שכל זה נמצא על הראש של הכה"ג החדש והטרי... ו... ו... והילדה הקטנה הזו מדברת... היא עסוקה בכל מיני משפטים נשיים כאלו... מופשטים... למי יש זמן לזה...

ותכל'ס... יום הכיפורים מתקרב... ורבקה לא מרפה... הילדה הקטנה הזו לא מוותרת... והיא ממשיכה בשלה... יש לציין שהכה"ג די מתוסכל מהחומה הבצורה הזו שהילדה הקטנה הזו הציבה מולו!!! הוא ציפה שהיא תבין עניין... שהיא תתחיל להעריך... שהיא תבין שכהן גדול זה... זה משהו רציני... אנשים מוכנים להפוך את העולם בשביל לזכות לדבר עם הכה"ג... והיא?? היא לא מתרגשת מכל זה... היא רק עסוקה בכל מיני משפטים כאלו של "טיפול רגשי.." מה איתך... איפה אתה... מי אתה... תכיר את עצמך...

והגיע ראש השנה... הרבנית רבקה עומדת בבית הכנסת ומתפללת... רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע... הש"ץ אומר ברעד... לבוחן לבבות ביום דין... לגולה עמוקות בדין... ליודע מחשבות ביום דין... רבקה בוכה ובוכה... בוכה על בעלה... וגם על עצמה... אבא שבשמים: בעוד תשעה ימים בעלי יופיע בקודש הקדשים... אנא ממך... ותערב לפניך עתירתו... גם אם תבחן את לבבו ותמצא שם רק רדיפת כבוד ותהילה... בכל זאת תקבל אותו!!! תייחד את לבבו אליך... שהוא ימצא חן בעיניך...

ואכן!!! ביום ג' בתשרי... יצאה תהלוכה מפוארת מביתו של הכה"ג... עם כל הכבוד והערכה לרבקה הצדקנית ועם כל הכח שהקב"ה נתן לאשה להשפיע על בעלה... אבל כבוד זה כבוד... ושבעת ימים קודם יום הכיפורים הכה"ג פרש מביתו... רבקה כבר לא נמצאת לידו... אין מי שיגיד לו את מה שהיא אמרה לו...

הגיע יום הכיפורים... האיר פני כל המזרח על שבחברון... הכה"ג שחט את התמיד... מקטיר קטורת... מטיב את הנרות... מביאים לו את מוסף של יום הכיפורים... פר ושבעת כבשים... בזריזות ובשלימות... הגיע השלב של החלפת הבגדים... פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם... קידש ידיו ורגליו... פשט ירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי לבן... לבש... הביאו לו את שני השעירים... וקלפי!!!

ראש המשמר עומד לצד ימין... וראש בית אב לצד שמאל... הכה"ג טרף בקלפי והעלה שני גורלות...

ו... ו... והרים בספונטניות את יד ימין... ו... ו... ובום!!!!!!!! הוא החויר כסיד... הוא כמעט התעלף!!!!!

שקט מחשמל... כולם בההלם... אף אחד לא מעיז לדבר... איזה בושות... כבר עשרות שנים שזה לא קרה... **כבר עשרות שנים!!!!!!!** תמיד כשהכה"ג מוציא את הפתק מהקלפי... תמיד הפתק של ה' היה עולה בימין! גם אם הכה"ג היה לא צדיק במיוחד... גם אם ימים יגידו ובסופו של דבר הוא לא השלים את שנתו... אבל בכל זאת תמיד הפתק היה עולה בימין... **ואילו הפעם???** הפעם כנראה הכה"ג עד כדי כך לא ראוי... שהפתק עלה בשמאל... איזה ביזיונות... זה מה שנקרא: כל העבודה התחילה על **רגל שמאל!!!!** יותר נכון: על **יד שמאל!!!** תבין: קרה כמה פעמים שבסוף העבודה... אחרי הכל... כולם חיכו ללשון של זהורית שילבין וזה לא הלבין... נו... אבל לכה"פ הסטירת לחי הגיע רק בסוף... **אבל כאן על ההתחלה!!!!!** עוד לא התחלנו את העבודה... וכבר קבלנו סטירת לחי... איזה מבוכה... כולם מסתכלים על הכה"ג ברגשות אשמה ותסכול... מה... מה עשית לנו?? מה... אתה עד כדי כך לא ראוי לעבודה...?? השמועה עשתה כנפיים... כל ירושלים מסתובבים בפנים נפולות... כולם מדוכדכים... אף אחד כבר לא "בונה" על לשון של זהורית שילבין...

יש רק מישהו אחד!!! אחד ויחיד: שלא עצוב... רבקה!!!! רבקה יודעת שהתפילה שלה התקבלה... רבקה אמנם מצטערת מאוד בצערו של בעלה... כואב לה החרפה והבושות... היא מלווה אותו ומתביישת יחד איתו... אבל היא יודעת שכעת החיים שלו ניתנו לו כעת במתנה... נחזור לכה"ג... בברכיים כושלות ובראש מורכן הוא עולה עם הקטורת לפני ולפנים... הוא נכנס לקודש הקדשים חפוי ראש... וזעקה פרצה מלבו הפצוע: אנא ה'... לי כבר אין מה להפסיד... אני כבר מחוק!!! אני כבוד כבר לא אקבל... רק ביזיונות... אבל אחרי שאני מחוק!!! מי נשאר?? **אתה יתברך!! ואני פה למענך!!!** ואני רוצה לעשות לך נחת רוח!! ולהגיש לפניך קטורת... אנא... תכון תפילתי קטורת לפניך... הכה"ג יצא לבית החיצון... והתחיל לבכות על כלל ישראל... אנא ה'... אני הרי בטוח לא אשלים את שנתי... אז לפחות שלבנים שלך תהיה שנה טובה... שכולם יהיו בריאים... שיהיה כבוד שמים מתרבה בעולם... הכה"ג יצא שפוף מקודש הקדשים... וכך השלים את העבודה... שלח את השעיר לעזאזל... לא עברו שעתיים... ולפתע קריאות שמחה נשמעות בכל ירושלים... הלשון של זהורית הלבין!!!!! אבל מממזה הלבין... יותר מידי מוקדם הוא הלבין... רבקה עומדת בתפילת נעילה ובוכה מהתרגשות... היא רואה מרחוק את בעלה... אמת מה נהדר מראה כהן גדול... כן... לראשונה הוא נראה באמת גדול!!! לראשונה הוא פגש את עצמו... תודה לך ה' על הקלפי שעלתה בשמאל... אמנם זה היה שיעור מוסר מייסר... אבל בזכות זה ברגע האחרון הפגשת את בעלי עם עצמו... רבקה זכתה לסיים עם בעלה את השנה ראשונה... וגם זכתה אפילו ללוות אותו בשנה הבאה שוב לקודש הקדשים... לא לחינם כהן גדול השרוי בלא אשה אינו יכול לשרת בקודש...

נושא זה נכתב כבר לפני שלושה חודשים בגיליון שיצא במתכונת מצומצמת, אבל ת"ח אחד שליט"א העיר: שמן הראוי לעורר את הנושא הזה שוב לקראת בין הזמנים,

"למען לא נבוש" - מושגים בסיסיים בהלכה.

כל השאלות האפשריות המתעוררות בצימר..

בספרי הדרכות לטיולים וכדו' ישנם רשימות עם מה צריך להצטייד לנופש ואת מה אסור לשכוח להביא כשהולכים לשבתות אירוח למיניהם בצימרים וכדו'...

אז זהו!!! שהרבה פעמים כשמגיעים לכאלו מקומות מתעוררים גם רשימת שאלות הלכתיות שאיתם אף אחד לא מצייד אותנו מראש... לפניך רשימת כל סוגי הסיטואציות והספקות ההלכתיות שעלולות להתעורר במתחמים שכאלו,

(והפעם לשם שינוי אשאיר לך לענות לבד על השאלות... בתור שיעורי בית פרטיים... למה שאתה תסע לצימר ותהנה... ואני לא רק שנשארתי בבית... אני עוד צריך משם לשבור את הראש ולתת לך מענה על כל השאלות ☺)

תבין: אל תשכח שכשהולכים לכאלו מקומות, הרי בעל צימר מכובד משתדל שהציוד הטכנולוגי של הצימר יהיה החדיש והעדכני והמודרני ביותר, שכידוע: הטכנולוגיה החדשנית הזו גורמת כאב ראש לא קטן בפרט בנוגע להלכות שבת, ואם עד היום היכרת את זה משיעורי חוה"מ תיאורתים וחובבניים. הרי ברגע שהולכים לצימר אתה עלול בבת אחת לפגוש את כל השאלות האלו והפעם ממקום של הלכה למעשה

א. עירוב!!!! תברר מראש מה המצב העירוב במתחם זה בפרט, ובכלל הישוב בפרט... כי גם אם אתה בדרך כלל סומך על העירוב השכונתי. אל תשכח שאתה לא נמצא כעת בבית וגן.. אתה נמצא במקום יחסית נידח שאין לו חזקת כשרות... ולא תוכל להיתמם שלא ידעתי שהעירוב שם לא שווה.. **מוקד העירוב: 054-8483320**

ב. ישנם כיום **ברזים** משוכללים שברגע שאתה רק לוחץ אוטומטית נדלק הבוילר לחמם את המים וכדו'.. נא לבדוק זאת ולודא שזה אכן מנוטרל לפני השבת...

ג. נא לוודא איזה **מונה מים** יש לצימר הפרטי שבו אתה נמצא, אם הוא דיגיטלי, הרי יכול להיות בו חשש חילול שבת.

ד. ה**מיחם** שבת, תבדוק שהוא בסדר, ישנם בעייתים ואכ"מ.

ה. במקומות שכאלו לפעמים מתקינים **תאורה** חסכונית שיש לה חיישן שהיא נדלקת אוטומטית כשהיא מזהה אדם שחולף ונכבית מיד לאחמ"כ, צריך לודא קודם שזה מנותק.

ו. מקרר!!! נא לבדוק מראש איזה סוג מקרר יש לך. היום בעידן הדיגיטלי יש מקררים ממש בעייתיים... נא לברר זאת... (לפניך שני מוקדי בירור שעונים על שאלות בדקה ה-99 משמרת השבת-0722164422 ובד"ץ עדה"ח 0722756800...)

ז. מזגן אינוורטר... מאוד הגיוני שזה יהיה המזגן המשוכלל שלך בחדר... רק תדע לקראת מה אתה הולך... אם יש לך בעיה עם זה... אז אני הכנתי אותך.. .שלא יהיו הפתעות..

ח. נרות שבת!!!! כשישנים בצימר אחד, ואוכלים באולם אחר, מתעוררת שאלה היכן להדליק נרות שבת?? למה שאני אענה, תבדוק אתה את הנושא... (אגב: זהירות!!! צימר הוא מקום דליק, חמירא סכנתא מאיסורא...)

ט. ערסל או נדנדה!!! נא לוודא שהם לא תלויים או כרוכים לעץ מחובר לקרקע... שאם כך אסור להשתמש בהם בשבת.

י. חדרי אירוח כאלו שיש בהם שירות ניקיון ע"י עובדים זרים שנכנסים לחדר באמ צע היום וכדו', צריך ליזהר מלהשאיר בקבוק **מיין ענבים** פתוח... זה יכול להיות יין נסך.

יא. וסליחה שאני מתעלל ברגשותיך... אבל מה עם המזוזה? אתה כ"כ בטוח שהיא כשרה לכה"פ בדיעבד?? והקומקום המקרוגל והכיריים.. מי ערב לך שלא הניחו שם משהו בשרי...? אז בשביל סוג השאלות הכ"כ בסיסיות האלו... הפתרון הכי פשוט וטוב הוא פשוט לשכור צימר מ**יהודי חרדי** וירא"ש (וייש כאלו לרוב) **בפרט!!! בפרט** אם מדובר בגיבור כח שבאופן עקרוני עומד על כך שלא יהיה אצלו מכשירים אלקטרוניים פסולים בצימר. וכתוצאה מזה כצפוי זה מוריד לו בקהל הלקוחות באופן משמעותי... כאן המקום שלנו לחזק את ידיו בכל עוז **ולפרנס דווקא אותו...** מגיע לו!!! וגם לך מגיע צימר יהודי עם מזוזה מהודרת ועם צימר שנושא צורה יהודית..

יב. זה כבר בונוס, בשביל הנשים שמתפללות במקום- לבדוק בעוד מועד מה הם הזרוחות של הצימר הזה, היכן הכיוון של ירושלים.. לאן להתפלל...

יג. ליתר בטחון תברר מראש מתי מתחילה תפילת ערבית של שבת בישוב הזה, שאם יש שם מנין יחיד, ונניח שבקיץ הם מתפללים מוקדם... הרי אתה נגרר אחריהם בקבלת שבת, ואסור לך לעשות מלאכה לאחר שהם אמרו ברכו...

יד. ואחרון אחרון ולא כ"כ חביב: זה כבר הערה נחוצה בעיקר למוסדות חינוכיים... כמו סמינרים או ישיבות שעושים שבתות גיבוש וכדו'... נא לוודא בקפדנות באופן שכל מערכות ה- DvD נעולות וסגורות באופן הרמטי, וכבר היו דברים מעולם, שנפילות רוחניות אירעו מתחת לאפם של הצוות הרוחני בעיצומו של מחנה מפוקח, והכל קרה כתוצאה ממחדל שלא לגמרי וידאו שהגישה האלחוטית חסומה במתחם זה... אז נא ונא!!!! לא להקל ראש בזה.

זריקת חירום למי שרוצה לבכות על ביהמ"ק...

תשעה באב מתקרב.. ו... והתסכול מתעצם. כולנו רוצים להתחבר. להרגיש... להיכנס לעניין... אבל הלב אטום... אפטיות... אדישות...

ויש הרבה הרבה מאיתנו שמתוסכלים מזה!!!!

מצפים... מבקשים... ממש מתחננים... אני רוצה קצת לבכות... קצת להצטער... האם מישהו יכול לעזור לי בזה?? מישהו יכול לחדור לתוך הלב שלי וקצת לטלטל אותו??? שאני אוכל קצת להרגיש את האבלות על החורבן?? **אז יש לי!!!! יש לי ערכה של זריקות חירום!!!!** יש לי אפשרות לתת לך כמה טיפים בתור עזרה ראשונה... שאם תעשה אותם... תוך כמה רגעים אתה תמצא את עצמך בוכה בדמעות שליש על חורבן בית המקדש... **אבל!!! אני מודיע מראש: זה לא חוקי...** הזריקות האלו שאני נותן לך כעת הם פתרון לא כ"כ קונבציונלי... זה על גבול המזוכיסטיות והתעללות רגשית... ולכן ביום יום השיטה הזו לא מומלצת.. אבל מי שרוצה בכל מחיר לבכות על חורבן בית המקדש ומחפש אז יש לי בשבילך משהו. אני מתנצל מראש על ההתעללות.

ובכן: אתה אברך נשוי?? יש לך אשה? ילדים? יש לכם בית ברוך ה'? יש סלון? יש מטבח? יש חדר ילדים? יש ארון בגדים? בקיצור: יש... יש כל מיני פריטים בבית... כל בית והארונות והמיטות והרהיטים והפינות והנישות והכל... והכל חי... כמו כל בית שחיים בו... עכשיו: תהיה קצת מזוכיחסט!! ותדמיין ש... ש... שחלילה וחס... פתאום קרה משהו... באופן פתאומי... פתאום הבית התפרק... וכל המשפחה התפזרה... אתה הולך לישון באיזה פנימיה נידחת של ישיבה... אשתך זרוקה עם ילד אחד בבית של שכנים... ושאר הילדים גם הם נמצאים כל אחד אצל גיס אחר... ולמה?? אל תשאל למה... (אני בכוונה מדבר על משפחה שהכל היה טוב עד שפתאום משהו קרה ח"ו והכל התפרק... כי זוג רגיל שמתגרש בדרך כלל מדובר בכזה זוג שאף פעם הקשר לא היה נורמלי... אני מדבר על בית שכן הכל היה טוב... והיו הרבה רגעים וימים ושנים יפות ופתאום הכל נמוג... הכל נעלם... את התיאור הזה פגש כל ניצול שואה שחזר לביתו לאחר השואה...) זה תיאור שלדאבוננו הרב קורה... קורה ל"ע בכל מיני בתים... קח בחשבון שבקילומטרים המרובעים הקרובים אליך זה קורה... בקיצור: אני לא מדבר על חלומות באספמיה... אני מדבר על איפזודה שקיימת... ומי שיש לו חרדות ופחדים מסוגל מידי פעם לדמיין כזה דבר ולהיכנס לדיכאון מעצם המחשבה...)

ואתה מסתובב בבית השומם... הארבע קירות הדוממים... אוי... הנה... פה היינו יושבים והיה כ"כ טוב... אתה נכנס למטבח... ורואה חמשה כסאות סביב השולחן ואתה פורץ בבכי נורא ואומר: הנה... כאן אני הייתי יושב... וכאן אמא הייתה יושבת... כאן חני... וכאן שלומי... כאן יענקי וכאן אסתי... ועכשיו: הכל שמם!!!! דממה!! אין כלום!!!!! בני היכן אתם... אשתי לאיפה הלכת?? מי האמין שזה מה שיקרה לי??

קח את הבית שלך כמות שהוא!!!! תדמיין את האשה והילדים שלך... ואם אתה בחור... אז תדמיין את האבא אמא והאחים שלך... תדמיין את הבית השוקק חיים... ו... ו... ותדמיין אותו שח"ו כאילו פתאום הכל התפרק ואתה מסתובב בבית הריק וקורא: אאאבא... אמא... איפה אתם?? אתה פותח את ארון בגדים... ורואה את החולצה המתוקה של יענקי בן הארבע... ואתה פורץ בבכי... איפה אתה יענקי...

זהו!!!! אני חושב שיצאתי ידי חובת מזוכיסטיות!!!!

אז זהו!!!! תדמיין את זה ו... ותחשוב שזה מה שקורה מידי שנה בתשעה באב ומידי לילה בשעת חצות הלילה... הקב"ה נכנס לבית המקדש... ומסתובב ובוכה... איפה יענקלה שלי... איפה חני שלי... איפה אשתי?? איפה אתם?? לאיפה נעלמתם???

זה לשון המדרש רבה (איכה רבה) **אמר להן הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת בואו ונלך אני ואתם ונראה בכיתי מה עשו מויכים בו, מיד הלך הקדוש ברוך הוא ומלאכי השרת וירמיה לפניו, וכיון שראה הקדוש ברוך הוא את בית המקדש, אמר בוודאי זהו כיתי וזהו מנוחתי שכאן מוכים ועשו בו כרצונם, כלומתה שעה היה הקדוש ברוך הוא בוכה ואומר אוי לי על כיתי, כני היכן אתם, כהני היכן אתם, לוהכי היכן אתם,**

תחשוב על זה... תתבונן בזה... ונראה אותך לא בוכה!!!!!!!!

תשעה באב זה יום שבו אנחנו מתייחדים עם ההווי המשפחתי החם והעוטף שלנו עם ה'.. אנחנו צריכים לזכור שפעם היה לנו טוב ביחד... היינו חיים פעם בבית שהיה נקרא "בית חיינו..." ו... והיה לנו שם טוב... ולא היינו צריכים ריגושים אחרים... לא רצינו כלום... לא חיפשנו חיים טובים חוץ מעבודת ה'... וזה מה שאנחנו אומרים כל יום בפסוקי דזמרה: **"שבחי ירושלים את ה' הללי אלוקיך ציון..."** על מה שבחי??? על מה תהללי???

כי חיזק בריחי שעריך!!! השערים של ירושלים נשארו תמיד חדשים כאילו היום בנו אותם... ולמה?? כי **"ברך בנייך בקרבך"!!!!** כל מי שהיה בירושלים היה לו כ"כ טוב שם במחיצתו של ה'... היה כ"כ כיף להתחבא בצלו של ה'... שאף אחד לא רצה לצאת מירושלים... השערים של ירושלים היו פתוחים לרווחה... כן... מי שרוצה יכול לפתוח את השער ולצאת... אבל אף אחד לא רצה לצאת... משום סיבה שבעולם... כי הכל פה... אין לי מה לראות בחוץ...

כי חיזק בריחי שעריך... למה?? **ברך בנייך בקרבך!!!** כל התשעה קבין של יופי היו בקרבה של ירושלים... הכל היה שם... ממילא השערים והדלתות של ירושלים נשארו מיותמים... אף אחד לא חיפש לצאת מירושלים... אף אחד לא פזל החוצה... היה לנו כ"כ טוב בחצרות בית ה' בתוככי ירושלים שלא רצינו לזוז מירושלים... **כן... לדעת שפעם הייתה לנו משפחה...** משפחה חמה ועוטפת... היינו כל הזמן חוסים בצלו של ה'... ולו היה טוב איתנו ולנו היה טוב איתו... לא חיפשנו שום דבר אחר... לאף אחד לא היה מה להציע לנו... **כך היה פעם!!!!** והנה... קרה מה שקרה.. וגרמו העוונות... והבית החם והעוטף הזה התפרק... וכעת לא נותר לנו אלא להסתובב בחרבות הבית ולמרוט את שערות ראשנו... אבא... איפה אתה... אמא- השכינה הקדושה איפה את... איפה ההווי המשפחתי שפעם היה כאן ואיננו... איפה החגים השמחים שהיינו חוגגים יחד... כל ישראל עם הקב"ה... לי-ה ולך מזבח... והיום?? שום דבר!!! על הר ציון ששמם שועלים הילכו בו...

כעת שוב נחזור לבית שלך... אברך יקר... הבית המלא חיים הזה... תחשוב שפעם בית המקדש היה גם בית מלא חיים... מידי בוקר הייתה ארוחת בוקר... את קרבני לחמי לאשי... ומי כביכול ישב סביב השלחן??? אבא שבשמים... אמא- השכינה הקדושה... כהנים בעבודתם... לויים בשירם... וישראל במעמדם... כל המשפחה הייתה... וגם מי שהיה רחוק מבית המקדש... גם מי שנסע לפנימיה רחוקה... אבל הוא תמיד ידע שאבא מחכה לו בבית... הוא תמיד ידע שיש לו בית אוהב... בית עוטף... ואבא מתגעגע לו... ומה לו לאב שהגלה את בניו... ואוי!!!! אוי להם לבנים שגלו מעל שלחן אביהם... איפה...

כל שנה בתשעה באב... אז כמוך כמוני... בינינו... אנחנו בקושי שורדים את הדכאון של תשעה באב... אנחנו לא יודעים איך לאכול את הנעבכיות הזו... וכל שנה מחדש אני חושב לעצמי: רבש"ע: פעם!!!! פעם יהודים היו אומרים כל לילה תיקון חצות... כל לילה כל לילה!!!! ולא סתם.. כל לילה שעה שלימה!!! תחשוב שמידי לילה... אתה יושב לילה שלם ומתאבל ובוכה וממרר בבכי על חורבן בית המקדש... רבש"ע: איך?? איך אפשר כל לילה מחדש להיות בדכאון?? איך אפשר כל לילה מחדש לשבת על הרצפה ולהתאבל?? איך??? **השנה פתאום נפל לי האסימון:** כשאנחנו מדמיינים את האבלות על חורבן בית המקדש... אנחנו מדמיינים את זה בנימה של דכאון... אם נשתמש במילה יותר עדינה: מרירות... דכדוך... צער... בקיצור: לא... לא נחמד... לא נעים... די... מתי יגמר.. ואם זה באמת ככה... אז בשלמא אני עוד איכשהו שורד את החוסר נעימות של תשעת הימים... ואיכשהו סוחב את הדכאון של תשעה באב... ואם כך, באמת לא נותר לי אלא לשאול: איך פעם אנשים היו מסוגלים להיות כל השנה בדכאון הזה שיש לי בתשעה באב על חורבן ביהמ"ק??

אז זהו שלא!!!! האבלות על חורבן בית המקדש זה לא סוג של דכאון!! אלא זה סוג של געגועים... של התרפקות מלאה ברגשות הומים... תסלח לי על ההפשטה.. אבל אם נרצה לתרגם ולפשט את המושג של "תיקון חצות" של פעם למושגים מודרניים שקיימים היום... הייתי קורא לזה זיין!!!! אתה יודע מה זיין?? זיין זה משהו שמאוד הולך היום... החברה יושבים על הרצפה עם גיטרות... חושך... ושרים שירי כאלו שקטים... **תחשוב רגע:** איך זה נראה מבחוץ?? תאר לעצמך שאתה כעת מגיע מבחוץ... לא יודע מה זה זיין... לא מכיר שום שיר... ואתה רואה קבוצה של צעירים יושבים על הריצפה... בחושך... העיניים עצומות... הפנים נראות כאובות... וצלילים נוגים נשמעים ברקע... איך זה נראה???? **זה נראה הדכאון בשלימותו!!! לא ככה???** אבל מי שמבין עניין... יודע שנכון... זה אולי נראה דכאון... אבל זה ממש ממש לא דכאון... אלא מאי??? זה... זה... זיין!!!! יושבים פה ושרים שירי רגש... מתחברים... מתרגשים... נסחפים למחוזות מרוממים... בקיצור: את זה אני לא צריך להסביר לך!!!! אין אחד מאיתנו שלא אוהב לשבת ולשיר בזיין... וכולנו מודים שעל פניו זה נראה דכאוני... אבל למעשה זה ממש לא דכאוני.... זה בסה"כ פורקן של רגשות הומים ומתגעגעים... תסלח לי... אבל אני חושב שזה הרעיון של תיקון חצות!!!! תיקון חצות זה זיין אבל כמובן ברמה של יהודים מרוממים... זיין במושגים של כמה דורות לפנינו... יהודי היה קם בחצות הלילה... ואיך הוא היה מתחיל את היום?? ברגש!! בגעגועים לקרבת ה'... ולכיסופים לשוב הבייתה לה'... ככה היהודי היה מתחיל את היום... כן... במשך היום צריך להיות ענייני... יש משימות ענייניות שהקב"ה מזמין לפנינו מידי יום... אבל להתחיל את היום... מתחילים עם רגשות... עם לב... עם געגועים לאבא שבשמים... זה היה הכוס קפה שנתנה כח ליהודי הגלותי להתחיל עוד יום של גלות... הגעגועים לעבר וההתרפקות על העתיד זה מה שנתן לו כח להתחיל עוד יום... מתוך ידיעה ותקווה שאנחנו מתקדמים עוד יום לקראת הגאולה... יתן ה' ש"איומתי שכל שנה אומרת היא השנה הזאת..." הרי בשנה הזו היא באמת תתבשר סוף סוף שהיא היא השנה הזאת!!!!! אמן.

גיליון מס' 288-291 פרשיות דברים, ואתחנן, עקב ראה
תשע"ח שנה שישית

גליון זה יוצא לעילוי נשמת רבינו הגדול
בעל ה"קהילות יעקב"
מרן רבי **יעקב ישראל** ב"ר **חיים פרץ קניבסקי** זצללה"ה
אביו של רבינו שיבלחט"א
נלב"ע **כ"ג מנחם אב תשמ"ה** תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה **הגר"ח קניבסקי** שליט"א

עלי שי"ח

" זכר צדיקים לברכה"

השבוע ליוו המוני בני התורה ושוחרי ההלכה מכל העדות והחוגים את הגה"צ רבי שריה דבילצקי זצ"ל. קטנים אנו מכדי לכתוב בשבחו, אבל לתועלת האלפים נרשום אי אלו נקודות זכרון בקשר שהיה לו עם להבחל"ח מרן רבינו שליט"א.

רבי שריה זצוק"ל היה גאון ההלכה ועמל על קוצו של יו"ד ללבן כל הלכה ומנהג. מפעם לפעם היה כותב מכתבי הלכה לרבינו שליט"א, והיה זוכה לקבל איגרת תשובה. האחרונה שבהם היה לפני כארבע שנים שאז שלח מכתב עם מספר הערות בהלכה ורבינו השיב לו עליהם.

השבוע כששמע רבינו על פטירתו, הזכיר כי זוכר אותו עוד מהתקופה שהיה מגיע למרן החזון איש זצ"ל, והזכיר בקיצור את הידוע שכשהיה רבי שריה זצ"ל בחור היה חולה בבית חולים ומרן החזון איש זצוק"ל נסע לבקר אותו ולדבר איתו שלא יחמיר על כשרות המאכלים שם.

בעשרות שנים האחרונות היה פוגש אותו רבינו, בעיקר בשמחות שערך בנו הגאון רבי שלמה שליט"א, לשם הגיע רבי שריה שכיהן כרב בית הכנסת בבנין של ישיבת תפארת ציון העומד בראשות רבי שלמה שליט"א.

סיפר לנו הרב י.ד. מתלמידי ישיבת תפארת ציון, שלפני כמה שנים הגיע רבינו לישיבה לשמש כסנדק בברית שנערכה שם, כשיצא הבחין בו רבי שריה שיצא גם הוא מבית הכנסת, ומיד בירך בקול רם את הברכה שחלק מחכמתו ליראיו. (ומי שמכיר את הגאון זצ"ל יודע כמה נחרד והיה ירא על כל ספק ואפילו ספק רחוק של שם שמים שלא לצורך או לבטלה).

מנהג קבוע היה לו לרבי שריה, שכל חוברת או ספר שהיה מדפיס היה שולח מיד לרבינו שליט"א. והספר האחרון שהוציא לפני כשלושה שבועות בעניני בין המצרים, שלח לרבינו שאף עיין בזה זמן רב. כמו כן, בכל בוקר כשרבינו משכים קום לסדר הלימוד הוא אומר תחילה את תיקון חצות (פרטי המנהג, ראה בספר 'אלא') מתוך חוברת מיוחדת שהוציא הגאון רבי שריה לפני למעלה מיובל שנים. ואף ראינו הגהה שרשם על זה רבינו בכתב ידו.

בפטירתו, טרח רבינו ויצא מביתו ללוות אותו ולכבד אותו בכבוד אחרון.

רבי טוביה שכטר

בתחילת השבוע נלב"ע אחד מהיהודים המקורבים למרן החזון איש זללה"ה, וזכה גם להסתופף בצילו של מרן הקהילות יעקב זי"ע ולהבחל"ח רבינו שליט"א, הרבני הנכבד רבי טוביה שכטר ז"ל. לא נוכל במסגרת קצרה זו לכתוב על פועלו למען הישוב החרדי בני ברק בשנותיה הראשונות בתקופת מרן החזו"א, וגם לא לכתוב על השיעור הידוע לבעלי בתים שהתקיים בביתו עשרות שנים, כשמרן רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצוק"ל היה מוסר את השיעורים מידי יום, גם לא את כל מעשי הצדקה והחסד שזכה לעשות, כי יכלה הדף במהרה, אך נזכיר בקצרה מה ששלח לנו אחד מבני המשפחה, ואי"ה נקוה שמוקירי נשמתו ישלחו עוד דברים לתועלת ונוכל לפרסמם.

כל ימיו היה רבי טוביה מתאבק בעפר רגליהם של ת"ח ושוחר טובתם. בצעירותו היה לו אוטו, שהיה נחשב אז דבר שלא מצוי כ"כ ופעמים הזדמן לו לקחת את גדולי ישראל. את המעשה הבא, שמעו מפיו של רבי טוביה ז"ל עצמו:

פעם, זכיתי לקחת את מרן החזון איש זצוק"ל ברכב, וירד אז גשם חזק. החזון איש ישב במושב האחורי כשהוא תפוס בלימוד. לפתע, הוא הבחין באמצע הדרך בבחור צעיר כבן 18, שקוע בתלמודו, והגשם יורד עליו בחוזקה. החזון איש הביט והנה הוא מבחין שהיה זה בן אחותו, ה"ה מרן רבינו שליט"א שהיה אז כבן 18.

החזון איש פנה לרבי טוביה ואמר לו: **'עצור, הש"ס מתרטב"...** האוטו כמובן עצר, והספר תורה החי נכנס פנימה לתוך האוטו, וכך המשכנו בנסיעה.

במשך השנים היה מגיע מידי פעם אל רבינו ובשנים האחרונות שנחלש היה שולח את אחד מהמשפחה לבקש מרבינו שיברך אותו או להכריע במה שהיה צריך.

ונקוה שבימי בין המצרים יזרח אור לישרים, והימים האלו יהפכו לנו לששון ולשמחה וליום טוב.

בברכת שבת שלום
ובברכת וקווי ד' יחליפו כח
יצחק שולזינגר

מספר הודעות נחוצות

תפילות ליל ויום ט' באב

יתפלל רבינו בביתו במנין מצומצם, ואי"ה אחרי שחרית יצא לבית החיים להעתיר לפני בוכ"ע על שכינתא בגלותא.

לקראת ט"ו באב

שהוא כנודע יום המסוגל לזיווגים הגונים, נשמח לסייע לציבור, ולהעביר שמות לזיווגים הגונים לברכתו של מרן שליט"א, ונקוה לה' שנשמע ונתבשר בשורות טובות.

שבוע פרשת עקב

כפי הנראה לא תתקיים קבלת קהל בביתו של רבינו, ולמקרים דחופים יש להתקשר עם הגבאים שליט"א. הבריתות אי"ה יתקיימו כרגיל.

יומא דהילולא

בשבת קודש פרשת ראה כ"ג אב יחול יום היארצייט למרן בעל הקהילות יעקב זי"ע, כמידי שנה ימסור מרן שליט"א שיעור לע"נ (על זמן ומקום השיעור יש להתעדכן סמוך ליום היארצייט). כמדי שנה אי"ה בפרשת שופטים נביא בגליון "דברי שי"ח" את שיעורו של רבינו שליט"א.

יום רביעי כ"ז אב

אי"ה יופיע רבינו בכינוס של אלפי הילדים מטעם ארגון המשניות 'זכרון חנה' באצטדיון רמת גן, בשעות אחרי צהרים. הכניסה רק על פי כרטיסים אישיים שיקבל כל תלמיד הנמנה על חברי הארגון.

הגליון הבא
יצא לקראת פרשת שופטים

ספהדף היומי ספ

בענין גידולי מים

זבחים צ"ד ב' ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא זרק סודר למים חייב זרק זרע פשתן למים חייב בשלמא סודר שרייתו זהו כיבוסו אלא זרע פשתן מ"ט וכ"ת משום דמקדח אי הכי חיטי ושערי נמי הנך אית להו רירי א"ה שלחים נמי התם קעביד לישה. הנה בענין גידולי מים י"ל דהוי כגדל באויר ופטור ממעשר אפ' מדרבנן כיון שאין שם עפר ואולי המים נחשבין ג"כ כעפר מדרבנן כיון שצומח עי"ז ול"ד לגדלין באויר שאי"ז זריעה כלל, ואין ראי' ממש"כ בשו"ע או"ח סי' של"ו ס"א השורה חיטים ושעורים וכיו"ב במים ה"ז תולדת זורע דשם אין הכונה משום שיצמחו במים אלא משום שזהו הכנה לזריעה אח"כ בקרקע כמ"ש במ"ב סק"נ ע"ש אבל אין מכאן ראי' שהזריעה עצמה במים זריעה היא, וע"ש במג"א שהק' מסוגיין דמבו' דאין בזה משום זורע וגם קו' המג"א אינה דליחייב משום זורע שמצמיח במים אלא קושייתו דעכ"פ יתחייב משום שמרככה וראוי אח"כ לזריעה וע"ז מחלק בין זמן מרובה לזמן מועט (והגר"א שם נר' דלא ניח"ל בחילוק זה) וא"כ אדרבא יש ראי' משם דמה שצומח במים עצמו אי"ז זריעה דהא קא' בגמ' אלימא משום דמקדח משמע דקצת צומח במים ואפ"ה מסיק דאי"ז זריעה, אך יש לדחות דשם הטעם משום שאין מכוין לכך ואין לו תועלת בזה.

(דרך אמונה פ"ב מהל' תרומות ה"א ביה"ל ד"ה אוכל וע"ש עוד באריכות)

בענין משה רבנו כהן גדול היה

ק"א ב' אמר רב משה רבינו כהן גדול היה וחולק בקדשי שמים שנאמר מאיל המלואים למשה היה למנה ופריך (ק"ב א') מעתה יראה את הנגעים ומשני שאני מראות נגעים דאהרן ובניו כתובים בפרשה. וקשה אם היה כהן איך הרג את עוג מלך הבשן שהכהו בקרסולו והרגו ואיך נטמא למת וגם איך קבר את אהרן הרי נטמא באהל המת וכה"ג אין מטמא לקרובים, וגם קשה למה לא גירש את צפורה והרי היתה גיורת ופסולה לכהן. ונראה דמשה רבנו לא היה לו אלא המעלות של כהן כגון להקריב ולאכול ק"ק אבל לא את החיובים של כהנים ולכן הי' מותר לו להטמאות למתים ולקחת אשה פסולה לכהונה כי לא הי' עליו שום חיובים רק זכותים רק במראות נגעים פריך שיהי' לו מעלת כהן לראות ומשני שיש מיעוט, ובהכי אתי נמי שפיר שמצינו בערכין י"א ב' שמ"ר הי' משורר ובריש תמיד מצינו שהי' שועד אע"ג שכהן ששורר או שיער עובר בלאו כמ"ש הרמב"ם ספ"ג מכה"מ (ועמש"כ שם בדר"ח בבה"ל) והיינו משום שמ"ר לא הי' כהן ממש רק מעלת הכהונה היתה לו והיתה לו גם מעלת הלוים ועי' בפי' הראב"ד שנדפס בתמיד כ"ח א' בשם הר"ר שמואל החסיד, ועי' בקונט' למכסה עתיק פ' פקודי מחלוקת אם משה בירך ברכת כהנים.

(טעמא דקרא ס"פ צו וע"ע בפ' בהעלתך ד"ה וכה)

בדין מזבח בבמה

ק"ט ב' מתני' המקריב קדשים ואימורים בחוץ חייב ובגמ' (ק"י א') מק' אמאי והאיכא חציצה אמר שמואל כשהפכן ור' יוחנן אמר אפילו תימא שלא הפכן והא מני רבי שמעון היא דאמר אפילו העלו על הסלע חייב. ונראה דאע"ג דבמזבח מעכב אבנים כמ"ש הרמב"ם פ"א מהל' ביה"ב ה"ג המזבח אין עושין אותו אלא מזבח אבנים גזית וכו' [ואף דבמשכן הי' עצי שיטים מצופה נחושת מ"מ לדורות כתיב בקרא מזבח אבנים], מיהו בבמה מסתמא כשר בכל דבר שיעשה מזבח להקרבה כגון ממתכת וראי' לזה מסוגיין דמבו' דע"ג הבשר מקרי ע"ג המזבח מידי דהוה אסלע ומבואר דא"צ אבנים בבמה, ואפ' ר' יוסי דפליג ואמר עד שיקריב ע"ג מזבח לא פליג אלא דס"ל שצריך לבנותו אבל מה הוא מזבח לא מצינו דפליג, ואין לומר דגם זה הוא בכלל מחלוקתם ולר' יוסי בעי מזבח ממש [וקי"ל כר' יוסי כמש"כ הרמב"ם רפי"ט ממעה"ק] שהרי אמרו בע"ז נ"ג ב' בימוס אבן א' מזבח אבנים הרבה אלמא דבבמה א"צ כל דיני מזבח וצ"ע. ועי' חזו"א (זבחים סי' כ' ב' סק"ו) שכ' דאפשר דבעי' שיהא גובהו לא פחות מי' טפחים ורחבו לא פחות מדע"ד כשיעור מסוים והבי' דבלא"ה הוי כנקטר על הרצפה ואין כאן מזבח ולר' יוסי בעינן מזבח.

(דרך חכמה פ"א מהל' ביה"ב הי"ד ביה"ל ד"ה וכן ופ"ב הי"ז ביה"ל ד"ה שלא)

"מדז' כבשו ז' חלקו"

ק"ח ב' שבע שחלקו מנלן איבעית אימא מדשבע כבשו שבע נמי חלקו וכו' ופרש"י סברא בעלמא הוא וכ"ה בערכין י"ג א'. ובחזו"א שביעית סוף סי' ג' כתב כגון זה צריך רב מה ענין כיבוש לחילוק, ושמעתי מר' משה סולובייציק ז"ל לתרץ שהרי ישראל לא הוצרכו כלל להלחם כמ"ש ושלחתי את הצרעה וגו' וכמ"ש בסוטה ל"ו א' כל העומד בפניהם מיד נתרז ולא הוצרכו אלא לעבור את הארץ כדכתיב כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם לכם יהי' וגם שלוחי יהושע היו צריכין לעבור את כל הארץ ולכותבו, וא"כ אם ז' שנים אורך לעבור את כל א"י א"כ גם החילוק ארך ז' שנים, ואע"ג דמרגלי משה הלכו רק מ' יום הם לא עברו כל א"י רק הלכו לארכה ולרחבה כדפרש"י במדבר י"ג כ"א ועי' במדב"ר פט"ז סי' ט"ו.

(דרך חכמה פ"א מהל' ביה"ב הי"ב ביה"ל ד"ה שכבשו)

בין המצרים

סיפר הגאון ר' שאול שליט"א בן רבינו, הנהגה מופלאה של רבינו, שסיפר לו רבינו שנוהג תמיד כל פעם שהיה לו דין ודברים עם אדם אחר לא המתין עד שהוא יבא ויפייסו, אלא הלך בעצמו לפייס את הצד השני, כדי לא להשאיר שום רושם של מריבה בין איש רעהו. ורבינו אמר שיש כאלה שיש להם הנהגה לא נכונה ששומרים וזוכרים כל אחד שפעם היה להם איזשהו מריבה עם השני, ונתקיים בהם מה שכתוב (עמוס פ"א פסוק י"א) "ועברתו שמרה נצח".

ועוד סיפר בן רבינו הנ"ל שהיה פעם אי נעימות לרבינו עם אדם אחד, ובאותה תקופה רבינו שם לב שהתפלל עמו באותו בית הכנסת, נגש אליו רבינו במיוחד למקומו אחר התפילה לומר לו שלום.

זכורני לפני שנים רבות נכנס אחד לרבינו, שלרבינו היו טענות על אותו אחד, ורבינו קיבלו בסבר פנים יפות באופן מיוחד, כשנשאל רבינו לפשר הענין הסביר רבינו התנא כתב במשנה הוי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות, כתב כל אדם.

לחדד הענין גודל מידת הענוה של רבינו, כמה נהדר לראות המראה שבאים לבקש מחילה מרבינו, רבינו אינו מבין כלל מה שרוצים ממנו. וכדאי להוסיף בנותן טעם מה שרבינו השיב על שאלת רבינו הגראי"ל שטינמן זצ"ל: איתא באבות על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, מאידך מצינו בחולין פט ב' תולה ארץ על בלימה, אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם פיו בשעת מריבה, א"כ על מה העולם עומד. תירץ רבינו וכתב: אם בולם עצמו בשעת מריבה יזכה לתורה ולעבודה ולגמילות חסדים.

ורבינו הגראי"ל שטינמן אמר להביא לכך סייעתא מהגמ' בקידושין ע' ב' כל הפוסל פסול ואינו מדבר בשבחא לעולם ואמר שמואל במומו פוסל. ועוד שם בגמ' ע"א ב' אמר ליה בתר שתיקותא כי האי דבדקי בני מערבא כי מינצו בי תרי בהדי הדדי חזוהי מנייהו דקדים ושתיק אמרי האי מיוחס טפי אמר רב שתיקותיה דבבל היינו יחוסא. הרי מבואר דהכל תלוי בשתיקותיה, ובזה תלוי הכל.

ורבינו אמר על כך, שאכן ראיה טובה, אבל אין צריך לכך ראיה ופשוט הוא.

סיפר פעם רבינו, בא אליו אחד שחיבר ספר, וקיבל מכתב מלא גידופין וקללות בענין הספר ובא לבכות אצל רבינו על כך. אמר לו רבינו, גם לי יש מכתב כזה שקיבלתי כשהוצאתי את אחד מספרי ובשעתו לא עניתי לשולח והיום הוא ידיד שלי.

ושוב מעשה באחד שהוציא ספר, וקיבל מכתב ביקורת חריפה, כשהראה אותו לרבינו אמר לו רבינו, גם אני כשהוצאתי אחד מספרי כתב מישהו ביקורת על ספרי ושתקתי.

הראה רבינו הגראי"ל שטינמן: בכתר ראש לר' חיים מוולאזין זצ"ל בהלכות נשואין ס"ק ק"ט שכתב וז"ל אמר רבינו דבר מנוסה אם יהיה לאדם שונאים ח"ו אם יפעול אצלו שהם צדיקים גמורים וידין אותם לכף זכות תיכף יתהפך לבבם לאוהבים לו, עכ"ל. וע"ש בהערה.

הג"ר בערל וינטרוב זצ"ל קיבץ ספרים על עניני קידוש החודש ואסף אותם לספר אחד בשם 'פועל ה'' ביקש רשות מרבינו, להכניס בספר זה גם את ספרו 'שקל הקודש' העוסק באותו ענין. ורבינו הסכים מיד.

וכשנשאל היאך יתכן שהסכים לדבר כזה לתת ספר שלם שלו לאחר להדפיס. בתחלה אמר, אותי זה לא יפסיד, אח"כ הוסיף (באידיש) אדם "צריך להיות טוב", וגם הוא היה איתי טוב במשך כל השנים למדנו יחד וגם הל' קדוש החודש למדנו.

רבנו נוהג לומר כל לילה שרי לכל מאן דצערן.

שמירת הגוף והנפש - ונשמרתם לנפשותיכם

רק השמר לך ושמור נפשך! וכתיב: ונשמרתם מאד לנפשתיכם (ברכות דף לב)
יצא מביתו ושכח את הטו"ת, אם אין מי שיתן לו מביתו האם יחזור לביתו שלא כצוואת ר"י החסיד. (לכאורה היום אפשר להקל לא לקחת עמו את הטלית ותפילין כי מצוי הרבה טו"ת בכל מקום, וגם בבהכ"נ יש שמשאילים) אמרו כי בת ת"ח פלוני שליט"א שנהרגה בפיגוע חזרה לביתה אחרי שיצאה כי שכחה לקחת כסף. ב) האם יש עצה שיכנס לביתו וילמד כמה דקות ואח"כ שוב יצא? ג) ואם ישהה קצת בלא לימוד האם די בכך? **החזו"א אמר לי פעם שלא כל צוואת ר"י החסיד התקבל וצריכין להזהר רק במה שהתקבל, וכמדומה שזה לא התקבל. אבא ז"ל כן נזהר בזה. בטלית ותפילין יש להקל [להיכנס לקחתם]. ואף היום שיש תפילין בכל מקום מ"מ החשש שמא יתקע בדרך ואע"פ שגם אם יתקע יש תמיד מכוניות העוברות שלא כפעם בימים עברו, עכ"פ מידי ספיקא לי יצא. החזו"א נהג תמיד לקחת עמו טו"ת, וגם אני כאשר נסעתי לבריתות מחוץ לעיר לקחתי טו"ת. ולגבי השאלה ב] ג] אם יהיה היסח הדעת זה יועיל.**
אמרו כי רחיצה בים בארץ ישראל הוא רפואה למוח, החזון איש היה נוסע לרפואה לים, ורבנו ממליץ גם הוא לנסוע, ולהיזהר מאד בשמירת העיניים."ונשמרתם לנפשותיכם"- תרתי משמע.
ו' בלק י"ג תמוז תשנ"ז. אמרתי. בחור היה אצל רבנו בענין שיש לו כאבי ראש גדולים ודרש ברופאים ואין להם עצה, רבנו אמר לו שילך 10 , 20 פעמים לים, אבל שכח לומר שהוא לומד בקול תורה בירושלים, אפשר שישנה עצה אחרת?
זה נכון, ועצה של ים היא בדוק ומנוסה, בעיקרא דמילתא הרי יש בין הזמנים. אך מסתמא קשה לו להמתין עד אז, כעת אין לי עצה אחרת לומר לו. אבל שיידע עוד שהעצה הראשונה היא תפלה והים זו עצה שניה. שיעבור לזמן מה לבני ברק ויהיה כאן וילך לים. וילך לפחות עשרה פעמים. החזו"א היה רבע שעה במים וחצי שעה בחול והכי נמי יעשה כך. [ואם ילך פעמיים ביום אחד איני חושב שיש בכך תוספת תועלת, וילך פעמיים בשבוע, ויהיה את השיעור הנ"ל, ואם נמצא הרבה יותר משיעור רבע שעה במים וחצי שעה בחול הרופאים אומרים שזה לא מוסיף עוד]. רבנים אסרו חוף שרתון מה יעשה? שילך בבקר מוקדם לפני שבאים אנשים, ודי בפעמיים בשבוע.
כ"ו שבט תשנ"ו. **לבחור עם כאבי ראש אמר רבנו, הים הוא טוב מאד לזה, אבל עתה בחורף שאי אפשר ים, יש נסיבות שמועיל לזה טוש קר בבוקר על הראש.** א.ה. וכן יעץ הסטייפלער ואמר שהראש מכוסה עצם, וממילא מים קרים לא מצננים, ושיניח רק הראש תחת המים ויוטב לו.
ב' ואתחנן ו' אב תשנ"ט. נכנס אברך ושאל: האם לנסוע לים אחרי ט"ב? **מי שצריך וכואב לו הראש שיסע.**
תפסתי את ההזדמנות ושאלתי לגבי בחור שקדן ולא כואב לו הראש והוא מרגיש רגיל האם זה ביטול תורה? **אם רוצה יכול לנסוע.** ושוב שאלתי על בחור פלוני שקדן (שרבנו מכירו) ואביו אומר לו כי כעת בבין הזמנים ראוי לו לנסוע לים אך הוא השיב כי אינו מעוניין, כי חבל לו על הזמן. ורבנו הגיב: **צריך לנסוע זה בריא. ואדרבא מי שלומד הרבה הוא הצריך לנסוע. אבא היה לוקח אותי לים וזה היה אחרי בר מצוה, זה בריא. להחזו"א אמרו לו רופאיו שיסע לים. אחר החתונה יעשה כרצונו אבל לפני החתונה צריך לשמוע בקול אביו.**

עוד בעניני בריאות הגוף מפי רבנו

ר"ח אדר תשנ"ט שאל פלוני, הרבנית אמרה משמי' דרבנו שביצים זה לא דבר מזיק והנה הרופאים היום מזהירים על זה מאד ת: **בגמ' ברכות מד: כל שהוא כביצה ביצה טובה הימנו. אי אפשר לסמוך עליהם כלל, היום אומרים כך ומחר אחרת.** [א.ה. אכן כעת בתשע"ח, הרופאים חזרו בהם ואומרים כי הביצים בריאים מאד].
(אין תאריך) היום הצטרפתי לרבנו בדבר חדש, שבהוראות הרופאים, מיד אחר התפלה הוא יוצא להליכה באוויר ליד הים (להקל על נשימתו הקשה). כיון שהמקום הוא גם מסלול של הליכה ואנשים רצים שם להתעמלות, לפתע רבנו אמר לי: **אנו רצים והם רצים.**
הגלים שם מתנפצים על הסלעים, ויש שם ירוק על הסלעים אמר רבנו: **הנה זו "ירוקה שעל פני המים" [שבת רפ"ב].**
בהליכה בחזרה שאלתי את רבנו, הרופא אומר כי ההליכה מאד חשובה לרבנו, האם יש שכר על כל פסיעה ופסיעה או מצוה אחת של "ונשמרתם"? הגיב רבנו: **למאי נפק"מ הרי אין ברכה שנחשוב האם כל פסיעה ברכה בפני עצמה, וכאשר אני גומר הרי "ברוך שפטרני". שאלו ר' ישעי' אפשטיין: וכי על 'מצוה' אומרים ברכה שפטרני? הגיב: על מצוה כזו כן אומרים.**
בפעם אחרת שאלתי את רבנו מה חושב בעת ההליכה? והשיב: מתי כבר אתפטר מהעול הזה.
בחור שואל, שרופאים אומרים שבני ישיבה עיניהם מתקלקלות כיון שמתנדנדים בשעת לימוד ותפילה האם משום ונשמרתם צריך למנוע מלהתנדנד. ת: **שטותים.**
שאלו. עניני בריאות כולם - הכתובים בר"מ פ"ד מדעות האם הם שייכים היום? **זה רק לזמנו ולדורו.**

עוד בעניני 'ונשמרתם' באספקלריא של רבנו.

סיפר לי רבינו, **אבא אמר שאם היתה המצאת המכוניות בזמן חז"ל היו גוזרין לבטל המכוניות הרי כמה נהרגו מזה, וגם חז"ל יתכן ידעו מחכמה זו לייצר מכונית ולא עשו כן מחמת הנ"ל.**
(א.ה. הנה כן כתב הבן איש חי זצ"ל. שהוא פירש על הפסוק בקהלת "עשיתי לי שרים ושרות ותענוגות בני האדם שידה ושידות" וביאר רש"י ששידה ושידות זו "עגלה למרכבת נשים ושרים". ויש לעיין מה חכמה היא זו? וביאר הבן איש חי שעשה כמו רכב שלנו הממונע בכוחות עצמו, וכן בנה ספינת קיטור, ושלמה המלך ע"ה גנזו שלא יהיו תאונות וימותו בנ"א).
לגבי השאלה, האם מברכים בקנייתה של מכונית הטוב והמטיב מדין כלי חדש? **אם שמח וודאי שיברך, וגם אם הוא חולה שכל המכונית נרכשת משום החולי, שגרם לו שנאלץ לרכוש את המכונית, כיון שסכ"ס כעת היא משמשת לו יברך, וגם אם לא הוא נוהג אלא רק משתמש בה ונהנה מכך [והיא שלו] יברך.**
יש לו קיר מצפון לדרום ופתח וסותרו ושוב בונה קיר אחר מצפון לדרום משוך ממנו סתום לגמרי, האם צריך להניח חור בקיר החדש או כיון שקיר ששם היה פתח לא סתם אדרבא פתח כולו? ב) ואם צריך בקיר שכנגדו, האם דוקא בקיר שכנגד הפתח שהיה או העיקר שיהיה בקיר חור? ג) וכן אם סותם חלון אם צריך חור דוקא במקום החלון או על ידו נמי סגי.
(השאלה היא מחמת צואת ר"י החסיד).
א] שיניח חור זה חשש סכנה. ב] ג] אין צורך דוקא היכן שהיה הפתח

חובת קביעות עיתים לתורה - לדבר בם בשבתך בבתיך

קביעות עיתים לתורה של האבא אין לה ערוך, ולימודו משפיע רבות על חינוך הבנים והבנות. להלן שאלות מתושבים בארגנטינה לגבי קביעות עיתים לתורה.
יש הרגשה שזה מפריע ומפסיד את הפרנסה.

אנשים תפוסים בעבודתם וקשה מאד לפעמים לבוא לשיעור, כמה צריך להתאמץ בשביל כך? **כמה שיכול.** (לכאורה הכוונה: הרבה, ובכל שביכולתו).

כדאי התורה להפסיד מחמתה. אבל האמת שגם לא יפסיד בפרנסה, רק ירוויח.
צריך לחנך בנים ובנות כאן בארגנטינה, האם יש שייכות בין קביעות עיתים לתורה לענין של חינוך הילדים? **בוודאי הילדים רואים שאבא לומד זה משפיע עליהם.**
לפעמים צריך להיות בבית לעזר לאשה, וזה בזמן השיעור, כיצד ההנהגה, האם לא להתחשב בכך?
שיגיד לה שאז הוא מת ואילו היה מת וכי היה לה עזרה, עכשיו כאילו מת. והחפץ חיים אמר כי זה הפשט 'אדם כי ימות באהל' כי אמרו חז"ל אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליהן, וקשה הרי נאמר וחי בהם, אלא, יעשה כאילו עכשיו מת.
אחד שיש לו עסק ומאד טרוד בו, וכמה שמתאמץ לקבוע עיתים לתורה זה לא הולך מה לומר לו?
דבר ראשון ששואלים מהאדם בעת הדין הוא - קבעת עיתים לתורה. והחפץ חיים כותב קבעת עיתים לתורה לקבוע מלשון לגזול, שעל האדם לגזול מזמנו לתורה. ויש על כך במ"ב [סי' קנ"ה].
האם קביעות עיתים לתורה דווקא שעה מסוימת ביום או העיקר כל יום? **עדיף בשעה מסוימת.**
בן תורה אם יש לו גם חיוב קביעות עיתים לתורה? **ודאי, דבלא"ה יתבטל שלימים. ובהזדמנות אחרת השיב רבנו: "א שכן וי"א שלא, החפץ חיים כתב שכן - שיקבע שעה שבזמן זה לא יתבטל בשום אופן.**
בעה"ב אחד השומע כבר שנים רבות שיעור תורה, וכעת כאשר הגיע לרש"י ברכות ו: ד"ה אגרא הוא נהיה שבור, כי הנה רש"י כתב: "עיקר קבול שכר הבריות הרצים לשמוע דרשה מפי חכם היא שכר המרוצה, שהרי רובם אינם מבינים להעמיד גירסא ולומר שמועה מפי רבן לאחר זמן שיקבלו שכר לימוד". ע"כ. והוא, בשעת הלימוד מבין, אבל מצבו כמו הרש"י הנ"ל, ומה אפשר לעודדו? **הוא לא צודק ודאי שיש לו שכר של תלמוד תורה, רק עיקר תלמוד תורה שידע מזה את הדבר, וזה אין לו. ולכן עיקר השכר שיש לו בשלימות הוא לו על הריהטא, אבל ודאי שיש לו שכר של ת"ת שהוא כנגד כולם.**
בעה"ב באים ללמוד שעה בשבוע מה ללמוד עמם גמ', משנה, משנה ברורה, מוסר? **משנה ברורה, שידעו מה לקיים.**
יהודי מארה"ב שיש לו עסקים ובנו בן יחיד בא"י לומד, ואביו מחזיק את משפחתו כל השנים, ובעוד חצי שנה הבן חושב לעשות כציפיית אביו לקחת חצי יום את העסק, היינו ללמוד חצי יום וחצי יום בעסק. אביו מתחנן שכבר יבוא עכשיו, כי אין לו כבר כח, והוא לא נותן לו מנוחה בבקשה הזו שיבוא כבר כעת ובפרט שחייב לו הכרת הטוב על שהחזיקו כל השנים, והרי חושב לבוא בלא"ה בעוד חצי שנה.
תסביר לאבא, שמזה שמחזיק בן שלו בתורה, מזה הוא חי - אאז ניט ואלטער שיין לאנג גישטארבען =ואם לא, זה מכבר שהיה מת ומסתלק מן העולם.
עניינים שונים בדרכי הלימוד
רבנו שהוא גדול הדור בחזרות על כל התורה, מורה ובא לשואלים בענייני חזרה על לימוד התורה.
אמר לי רבנו **במה שאמרו חז"ל אינו דומה שונה פירקו מאה פעמים לשונה מאה ואחת "ל על פי ש"ס פסחים דף ק"י "הוה עובדא עד מאה וחד ופקע", פירוש שאחרי מאה ואחד חשב שלא יהיה לדבר סוף ולכן פקע מרוב צער וכפרש"י, הרי שמאה ואחד פירוש שילך עד אין סוף. וזהו גם בשונה פירקו מאה ואחד. [שבכך שחוזר מאה ואחד, מדגיש ומראה שכוונתו ורצונו לחזור עוד ועוד ללא סוף].**
ת"ח גדול בקי עצום אמר כי לדעתו חזרה על הלימוד שיהיה לה קיום, לא מועילה בחזרה במהירות, אלא צריך ללמוד עוד פעם את הענין קצת יותר מהר, אבל במהירות אין לזה קיום. **אער איז ניט געוועכט = אינו צודק. אם חוזר ושומע מה שמדבר ומבין, זה עוזר לקיום הדבר.**
אדר תשנ"ח. בישיבה אצלנו "אור ישראל" סוף זמן עושין חזרות ונבחנים בכתב על כל המס' וב"ה רובם יודעים, בחור שאל אותי, האם לחזור במהירות את כל המס' באופן לא כל כך יסודי, או לחזור לא את כל המס' אבל יותר ביסודיות? **אם ישלים אח"כ את כל המסכת, יותר טוב בעיון יותר. אבל אם כיון שעכשיו יש מבחן ויש מחייב הוא שוקד ולומד אבל אח"כ מסתמא לא ישלים. אם כן עדיף שילמד ויגמור את כל המסכת.**
מה שצריך לחזור ד' פעמים אם יחזור ד' פעמים לא יגמור כל המסכת שלומדים בזמן, ואם יחזור ב' או ג' יספיק את כל המסכת. **שיגמור המסכת ואח"כ יחזור כמה שיכול.**
כיצד דרך הישר, ללמוד בקיאות עם תוס' או בלא תוס' כי רוצה להספיק? **אם רוצה לזכור, על ידי תוספות הוא יזכור פי שלוש וארבע.**
אברך מתמיד שואל אם יקבע זמן ללימוד תנ"ך על חשבון הלימוד? **ברש"י פרשת כי תשא על הפסוק [פל"א פי"ח] "ויתן אל משה ככלותו" - שתלמיד חכם צריך לדעת כ"ד ספרים.**
הנה בחור שאל את פי הגראי"ל שליט"א בנוכחותי: בשעות בין הסדרים יש לו ב' ברירות או ללמוד גמ' רש"י ואז יספיק הרבה, או גמ' רש"י ותוס' ואז ההספק יהיה פחות, הגראי"ל אמר לו - שילמד גמ' ורש"י, והביא על זה מש"כ ב'כתר ראש' תלמוד תורה ס"ק מ"ט - ולא לעיכובא ללמוד כל התוס', וכן מה שכתב ב'מעשה רב' - לימוד גמ' רש"י.
והוסיף הגראי"ל לומר לו היה אחד גאר הגרויסער שאמר על עצמו - בגיל 18 ידעתי הש"ס גמ' רש"י (מפי השמועה שהכוונה לאחד מגדולי הדור האחרון) האם אח"כ הוא ידע גם עם התוס' אינני יודע, ע"כ דברי מרן הגראי"ל. אך כאשר שאלתי כנ"ל את פ"ק דרבנו, והוא אמר: **אם לומדים עם התוס' זה נשאר יותר [נחקק יותר] ולכן כדאי יותר עם התוס'.**
פלוני שואל, כי הוא נוסע לישיבה במרחק שעה הלוך וחזור, כיצד ינצל את הזמן, האם יש ענין לקרוא גמרא אף שלא מבין כלום? **בגמרא אמרו שבת ס"ג ליגמר איניש והדר ליסבר אף שלא ידע מאי קאמר. אף שלא יודע כלום.**

(כל משאלותיך)

הבדלה לחולה בת"ב נדחה - קבלת תענית - שתיית רביעית יין בימי חוהימ

שאלה

בעזהי"ת כ"ג ניסן התשנ"ג

לכבוד מו"ח הגאון הגדול המפורסם מופת הדור והדרו שליט"א

ראיתי בחוברת הלכות תרומות ומעשרות שנדפס ע"י ר' זליג שפירא ז"ל ע"פ הוראת החזו"א שכתב "בגבולות העתיקים של ירושלים אסור לחלל את המטבע על מטבע אחרת" רציתי לשאול על איזה דברים ששמעתי בשם מו"ח שליט"א ורצוני לדעת אם הם נכונים כי הרבה דברים ששמעתי משמו נתברר אח"כ שאינו נכון.

א) בענין ט"ב שחל ביום א' אם חולה שאוכל בו צריך להבדיל ראיתי מובא שיש בזה דעות והביאו בשם שו"ת זכר שמחה ושו"ת צפנת פענח שאין להבדיל ולענ"ד שב ואל תעשה עדיף חדא דלפ"מ שפסק החזו"א דהיום אין לנו חמר מדינה ואין להבדיל אלא על היין איך יבדיל על היין בט"ב והרי אמרו בתענית ל' ב' כל האוכל בשר ושותה יין בט"ב עליו הכתוב אומר ותהי עונותם על עצמותם (ואע"ג דרש"י פי' שם על סעודה המפסקת ולכאו' כ"ש בט"ב עצמו), ועוד שחולה אין מותר לו לאכל אלא מה שמוכרח כמ"ש בבה"ל סי' תרי"ח ד"ה

ואם ולכאו' ה"ה בט"ב דכעין דאורייתא תקנו ואיך ישתה יין שא"צ כלל למחלתו, ולא דמי למש"כ המ"ב סי' תקנ"ט סקל"ז דבעל ברית שאוכל בט"ב שנדחה צריך להבדיל דשא"ה דיו"ט שלו הוא ומותר לאכל הכל כרצונו.

ועוד דמעולם לא שמענו שקטנים שאוכלים בט"ב ביום א' יבדילו ואין לומר דשא"ה דלכשיגדילו לא יצטרכו להבדיל דהא בחגיגה ו' א' מבואר דבחינוך אזלי' בתר המצב שהי' אילו הי' בגדלותו כעתה ולפ"ז היה צריך להבדיל.

ומכל הני טעמי אמרתי שלא יבדילו, אבל אח"כ אמרו לי בשם מו"ח שליט"א שאמר להבדיל ורצוני לידע אם זה נכון.

ב) בענין קבלת תענית נשאלתי אם אפשר לקבל תענית בלי נדר ואמרתי שאפשר וראי' ממש"כ המ"ב סקל"ט בשם האחרונים שאם ענה אמן אחר מי שברך שעשו בשבת לפני בה"ב הוי קבלה ומ"מ אין חייב להתענות אלמא דמהני קבלה גם בלי חיוב אמנם אח"כ אמרו לי בשם מו"ח שהורה דלא מהני.

ג) ושמעתי בשם מו"ח שליט"א שיש חיוב לשתות רביעית יין בחוה"מ כל יום, וק"ל דבעירובין מ' ב' מבואר דבימי חוה"מ אין לרוב האנשים יין כמש"כ רש"י שם ד"ה מכל מקום וכן בסוכה מ"ז ב' כמש"כ רש"י שם ד"ה מ"מ ורצוני לידע אם באמת הורה כן מו"ח שליט"א.

דוש"ת **חיים קניבסקי**

תשובה

בס"ד מוצש"ק תזו"מ תשנ"ג

לחתני היקר הגאון הגר"ח שליט"א ברכה ושלו' רב

א. בענין ט"ב שחל ביום א' אם חולה שאוכל בו צריך להבדיל "יש בזה דעות והביאו בשם שו"ת זכר שמחה ושו"ת צפנ"פ שאין להבדיל.

הספר זכר שמחה לא שמעתי זכרו אף גם הצפנ"פ איננו במחיצתי אכן הברכ"י בסי' תקנ"ו הביא - ללא חולק - את הכנה"ג דחולה שאוכל בט"ב מבדיל תיכף במוצ"ש, ובשד"ח "ודאי אף כשחלה ביום ט"ב עצמו שלא הבדיל בלילה, כי לא הי' צריך לאכול, מ"מ עתה באמצע היום שנחלה מבדיל ואוכל".

ואכן החיוב להבדיל בט"ב עצמו בחולה הוא יותר ברור מלהבדיל במוצאי ט"ב שהרי הרמב"ן תמה על בעל הלכות איך מבדיל אחרי עבור יום הראשון שהרי לפ"ד הר"ף אם לא הבדיל במוצ"ש אין לו להבדיל אלא ביום ראשון בלבד שהוא בכלל מוצאי שבת, אולם להני הסוברים דיש לו זמן להבדיל ג' ימים אחה"ש, ע"ז הוסיף הרמב"ן שנ"ל שבכלל לא תקנו הבדלה על הכוס בט"ב שכולם עניים מרודים, ואנו שכן מבדילים אף שהרבה מגדולי הראשונים הולכים בשיטת הרמב"ן, משום שכך נהגו, ובמנהג אין אומרים סב"ל, מ"מ בהבדלת יום ראשון דהיינו בט"ב עצמו - בחולה הרי נופל הטעם הראשון של הרמב"ן.

והנה בחולה בט"ב לא צריך אומד דבמקום חולי לא גזרו רבנן כמבואר בסי' תקנ"ד [ורק במקום שקיים חשש שמא יפגע ממחלה המתהלכת ע"ז כ' הביאור הלכה שרק בזה לא נעקר התענית לגמרי שהרי אכתי המחלה לא פגע בו], ובשו"ת אבני נזר או"ח סי' תק"מ בחולה בט"ב שהרופא התיר לו להתענות עד חצות כ' "הדבר ברור שלא להתענות כלל דבמקום חולי לא גזרו רבנן", והנה המנהג הוא במי שקשה עליו או אסור מבחינה רפואית בשתיית יין מבדיל על שכר או שאר משקאות שהם חמר מדינה וכנראה המנהג מבוסס על מש"כ בביאור הלכה סי' רע"ב דבהבדלה דעת הרמב"ם דאם רוב שתיית המדינה הוא שכר מקרי חמר מדינה אפי' יש ג"כ יין, העובדה היא דבדרך כלל לא משתמשים ביין אלא בקידוש והבדלה וכיוצא בו אבל בכל המסיבות והחתונות לא מגישים לקהל יין.

ב. קיי"ל כל תענית שלא קבלו עליו היחיד מבעו"י אינו תענית, ורק בתעניות שגוזרים על הציבור אין כל יחיד צריך לקבלו, מ"מ בתעניות בה"ב סגי בעניית אמן אחרי הש"ץ במי שברך - הואיל ויש בהם כעין ציבור כמו"ש האחרונים ובכן מי שעונה אמן ובמחשבתו להתענות, ומתחיל בתענית בודאי א"א עוד לסגת וחייב להשלים את הצום ולכן סגי בעניית אמן, משא"כ באומר הריני מקבל עלי להתענות בלי נדר הרי בידו להתחרט בכל עת ואין זה בגדר קבלת תענית.

ג. הגמ' בסוכה מ"ז שכשם ששבעת ימי החג טעונין קרבן ושיר וברכה ולינה אף שמיני טעון וכו' - א"כ בזמן שביהמ"ק קיים קעסקינן ואז עיקר השמחה הוא באכילת בשר שלמים, וע"ז קאמר הש"ס כוס כל יומא מי איכא אבל אחרי שחרב הבית שאין שמחה אלא ביין בודאי כל יהודי השומר תו"מ ידאג שיהי' יין כל ימות החג, לקיים המצוה של ושמחת.

גם הגמ' בערובין קאי על מה שנאמר בקהלת תן חלק לשבעה וגם לשמונה דקאי על זמן שביהמ"ק קיים.

והנני דר"ש ושלו' כל המשפחות שיחי'

יוסף שלו' אלישיב

עוד בהנ"ל

כב' מו"ח שליט"א

כפי שהבנתי מהמכתב לא התיר מר"ח שליט"א להבדיל רק על חמר מדינה, ולפ"ז לפי מה שאנו נוהגים פה ע"פ הוראת החזו"א לא להבדיל בשום אופן רק על היין [כי הוא טען שאין היום בא"י בירה או שכר חמר מדינה כי אין ההמונים שותים זה במקום יין (אף שגם יין אין שותים הרבה) ואמר שאולי מיץ תפו"ז הוא חמר מדינה אבל למעשה גם ע"ז לא הסכים וצוה להבדיל על יין ולשתות בתשעת הימים ובמוצאי ט"ב] א"כ אין להבדיל כלל בט"ב, האם נכון הבנתי.

דוש"ת חיים קניבסקי

תשובה

הגר"ז ז"ל מבריסק התיר גם על יין ע"ס מה שביאר בחידושיו על הרמב"ם ה' תענית דעט"ב הוא כמו מתו מוטל לפניו דאסור ביין אבל ט"ב עצמו הוא כמו אבלות אחר הקבורה דמותר ביין, אמנם באו"ז (ה' ט"ב סי' תט"ו) אי' בהדיא שגם בט"ב דומה למתו מוטל לפניו, ומ"מ ביין מגתו יש להקל. (בע"פ, ונכתב ע"י הגר"ח שליט"א מתוך הספר אגרות וכתבים-דרך אמונה)

כתב המ"ב (סוף סי' תקנ"א) "ובכונת האר"י כתב שיתאבל בימים ההם אחר חצי היום ויבכה כמו חצי שעה" ובנותן טעם להעתיק דברים נפלאים מרבינו שליט"א בספרו טעמא דקרא: הנה במגילת איכה יש אריכות גדולה על עניני הצרות שאירעו לישראל אבל על עצם חורבן הבית לא האריך כ"כ. והטעם י"ל עפ"מ שאחז"ל בב"ר פמ"ב סוף סי' ג' דכל והיה הוא לשון שמחה ומתיבין ליה מהא דכתיב (ירמי' ל"ח כ"ח) והיה כאשר נלכדה ירושלים אמר להם עוד היא שמחה שבו ביום נטלו ישראל אופכי על עונותיהם דאמר רשב"נ אופכי גדולה נטלו ישראל על עונותיהם ביום שחרב ביהמ"ק שנאמר תם עונך בת ציון, נמצא שעצם חורבן הבית הי' טובה לישראל שנמחלו עונותיהם וגם ששפך חמתו על העצים ועל האבנים לכן לא האריך אלא בעניני הצרות שבאו כתוצאה מכך שהם היו רק לרעה (ועי' בתוספות בקידושין ל"א ב' ד"ה איסתייעא). והנה בימינו אנו, ברוב המקומות לא נוהגים לערוך תיקון חצות ובודאי שלא באמצע היום, אך סיפר רבינו שליט"א ששמע מאביו רשכבה"ג מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע, שזוכר מישיבת נובהרדוק, שהיו עורכים כל בני הישיבה כל יום תיקון חצות בבכיות נוראות על שכינתא בגלותא, ומייחלים לביאת מקדשנו בב"א. יעזור ה' שנזכה שיקוים בנו "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה" וכמו שעמדו בעלי המוסר על הלשון "זוכה" לשון הווה, והיינו כי מי שבוכה באמת על החורבן הרי שזה כבר נחמה פורתא אצלו, וכבר כעת הוא מעט זוכה, ויראה בקרוב את הגאולה השלימה בב"א.

לפרשת דברים

"ראה החלותי תת לפניך וגו'" (פ"ב פ' ל"א)

במ"ר כאן פ"א סכ"א, אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע לפי שלא נצטוו עכו"ם על השבת תאמר אם הם עושים אותה אתה נושא להם פנים א"ל הקב"ה וכו' חייך אפילו עושים כל מצות שבתורה אני מפילן בפניכם וכו'. וצ"ע מה סלקא אדעתי' דמשה שיהא להם זכות והלא אמר שם במדרש דגוי ששמר את השבת חייב מיתה מלה"ד למי שמכניס עצמו בין מלך ומטרוניתא שיושבין ומסיחין כך השבת שנאמר בה ביני ובין בני ישראל. וי"ל דמכאן ראיה למש"כ הבה"ל בס"ס ד"ש בד' המג"א דגר תושב שמקבל עליו ז' מצות ב"נ יכול לקבל עליו מתחילה עוד מצות וגם מצות שבת ומחוייב לקיימם ומש"כ התוס' ביבמות (מ"ח ב' בד"ה זה גר) דגם ג"ת אסור לשמור שבת זהו רק בסתם ג"ת שלא קיבל עליו אלא ז' מצות ב"נ אבל אם בתחילת קבלתו מקבל עליו לשמור שבת או שאר מצות מהני קבלתו וחייב לשמרם, ועל ג"ת בכה"ג שבתחילה קיבל עליו גם שמירת השבת שאל משה מהקב"ה תאמר אם הם עושים אותה אתה נושא להם פנים.

לפרשת ואתחנן

"כבד וגו' למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך" (ה, טז)

כבר שאלו בגמרא ס"פ הפרה למה בדברות הראשונות לא נאמר למען ייטב לך רק כאן ע"ש, וי"ל עוד דהנה בתרגום יונתן פ' תצא אי' דייטב לך קאי על עוה"ז ויאריכון ימיך על עוה"ב, ובגמרא ע"ז ה' א' אמרינן אלמלא חטאו ישראל בעגל לא שלטה בהן אומה ולשון שנא' למען ייטב להם וגו' טובה הוא דאיכא כו' ע"ש ומבואר דאלמלא חטאו בעגל הובטחו בטובה וא"כ בדברות הראשונות שהי' לפני מעשה העגל לא מצי למימר למען ייטב לך שבלא"ה כבר הובטחו בטובה ולכן לא קאמר אלא למען יאריכון ימיך אבל בדברות האחרונות שנשנו אחר מעשה העגל שפיר הוסיף בהן ולמען ייטב לך שהרי הבטחת טובה כבר בטלה לכן הוסיף שבשכר כיבוד או"א יהי' לך ג"כ הבטחת טובה.

לפרשת עקב

"ולמדתם אותם את בניכם וגו' למען ירבו ימיכם ימי בניכם וגו'" (יט, כא)

בשבת ל"ג ב' מפני מה אסכרה מתחלת בבני מעיים וגומרת בפה נענה ר"ש ואמר בעון ביטול תורה אמרו לו נשים יוכיחו שמבטלות את בעליהן [מפרש"י נשים יוכיחו שאינן מצוות על דברי תורה דכתיב ולמדתם אותם את בניכם ולא בנותיכם ומתות באסכרה אמר להן אף הן מבטלות את בעליהן] וכו' תינוקות יוכיחו שמבטלין את אביהן, ומפרש"י תינוקות יוכיחו שאינן בני לימוד אמר להן אף הן בעון שמבטלים את אביהם להוליכן לחמה ולצונן ולפייסן באגוזים. ונשאלתי הרי בי"ד של מעלה אין עונשין פחות מבן כ' כמ"ש שם פ"ט ב'. וי"ל דהיינו דוקא בסתם בנ"א שאין דעתן גמורה עד שיהא בן כ' כמש"כ הרמב"ם בפכ"ט ממכירה הי"ג אבל כשיש לו שכל מענישים בי"ד של מעלה גם בפחות מבן עשרים כדמצינו בער ואונן שהיו בני ז' (כדאיתא בסדר עולם פ"ב) ונענשו והיינו משום דכל שמבין שהוא עושה עבירה נענש אפי' בפחות מבן

לפרשת ראה

פ"ד. ז, ח. בפ' שמיני כתיב גמל שפן ארנבת חזיר וכאן הסדר גמל ארנבת שפן חזיר, ואפשר ע"פ המדרש ס"פ שמיני שזה מכוון כנגד ד' מלכיות גמל הוא בבל ושפן פרס וארנבת יון וחזיר אדום (ע"ש טעם על כל א' למה נקרא כן) ואמרו שם משה נתן שלשתן בפסוק א' והרביעית בפסוק אחר (פי' במשנה תורה) ר' יוחנן אמר מפני ששקולה כשלשתן ור"ל אמר יתירה משלשתן ע"ש וא"כ הפסוק כאן במשנה תורה לא בא לספר מהסדר שמלכו רק מכחם וגבורתם ולומר שהאחרונה שקולה כשלשתן או יתירה מהן ולהכי חשיב להו על סדר כחן וחזקן והנה מלכות בבל הי' ע' שנה ואח"כ בטלה ומלכות יון ק"ג שנה כמ"ש בע"ז ט' א' ומלכות פרס נמשך מלכותה עד דאתי משיח כמ"ש בריש ע"ז ומלכות אדום כנגד כולן ולהכי חשיב להו כאן כסדר הזה.

כמה הנהגות ומעשים ממרן בעל הקהילות יעקב זי"ע

הישיבות הקדושות

אמר רבינו, "שבדורינו מי שאינו לומד בישיבה, אין זה שחסר בו תורה, אלא ספק אם הוא בכלל מאמין, כי זהו המצב כיום, שבדרך כלל מי שאינו בהישיבה יש אצלו ספיקות באמונה. וסיפר שב"עץ חיים" בירושלים, היה הגר"ש סלאנט מייעץ לבחורים, אשר ראה שאינם שייכים לעסק התורה, שילמדו מקצוע, כי אם יישבו בישיבה תביאם הבטלה לחטא, וכך היו עובדים לפרנסתם ומשתלבים בלימודי תורה בשעות הערב. והוסיף רבינו, שכך היה המצב הרגיל בכלל ישראל, אבל כהיום יש את אוירת הצבא ומקום העבודה, שלא ניתן לייעץ כך". ובספרו "ברכת פרץ" (פרשת ויצא) הוא מבאר את הנאמר "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", שב"ישיבה" יש את העניין של יציאה והבדלה מהרחוב והאוירה שבו, וגם יש את התכלית עצמה לספוג בה תורה ויראת שמים, ויש בהליכה להישיבה גם משום "ויצא" וגם משום "וילך"!

רבינו ז"ל היה אומר: "לא מברכות נהיים גדולים בתורה. יש רק עצה אחת: להתרחק מן הבטלה, ולנצל את כל הזמן".

הדרכה לאברך ללימוד התורה

אלו הדברים שאמר רבינו לאברך אחד, שביקש ממנו עצה והדרכה בלימוד התורה: "בזמן הגמרא חזרו מאה ואחד פעמים, ואפילו בזמן שלמדתי בישיבות, עיקר הלימוד היה לחזור על מה שלמדו, ואם יודעים את מה שלומדים - יותר קל להמשיך ללמוד הלאה. אבל היום, ראשית, רוצים לחדש, ושנית, לומדים גמרא פעם או פעמיים וממשיכים הלאה, וממילא שוכחים מה שלמדו והכל נראה חדש.

כתוב בגמרא (ירושלמי סוף ברכות) "אם תעזבני יום - יומיים אעזבך", ואם לומדים בכולל ח' שעות ואח"כ מתבטלים ד' שעות - יוצא שהתבטלו ח' שעות כנגד מה שלמדו. צריך למעט בקריאת עיתונים ודברים אחרים, ואז אפשר למצוא י"ב שעות ביום ללמוד. ובזמן שבאים מהכולל, אפשר לחזור בבית על מה שלמדו בכולל.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: **0573145900@okmail.co.il** או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק